

Rugăciune
înainte de citirea
din Sfintele Cărți, alcătuită
de Sfântul Ioan Gură de Aur

Doamne, Iisuse Hristoase, deschide-mi mie ochii inimii, ca să ascult cuvântul Tău și să-l înțeleg pe el și să fac voia Ta, că străin sunt eu pe pământ. Să nu ascunzi de mine poruncile Tale, ci să-mi descoperi ochii, ca să văd minunile din Legea Ta. Arată-mi mie cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii Tale. Spre Tine nădăjduiesc, Doamne, Dumnezeuul meu, ca să-mi luminezi mintea și gândul cu lumina înțelegerii Tale, ca nu numai să citesc cele scrise, ci să le și împlinesc. Ca nu spre osândă să citesc viețile și cuvintele Sfinților, ci spre înnoire și luminare, spre sfințire, spre mântuirea sufletului și spre moștenirea vieții veșnice. Că Tu ești lumina celor ce zac întru întuneric și de la Tine este toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit.

Slavă Tatălui și Fiului și
Sfântului Duh.

COLECȚIA TÂLCUIRI LA SFÂNTA SCRIPTURĂ

II

TÂLCUIREA
S F I N T E I
EVANGHELII
DE LA MARCU

SFÂNTUL TEOFILACT ARHIEPISCOPUL BULGARIEI

cu binecuvântarea

Prea Sfințitului Părinte

G A L A C T I O N

Episcopul Alexandriei

și Teleormanului

EDITURA
Sophia

București

EDITURA SOPHIA • EDITURA CARTEA ORTODOXĂ

Carte apărută sub patronajul
Fundației Sfintii Martiri Brâncoveni
[www.fundatia-smb.ro]

Ediție îngrijită de R. P. Sineanu și L. S. Desartovici
Coperta și miniatura Evanghelistului: Adriana Goilav

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
THEOPHYLACTOS, arhiepiscopul Bulgariei, st.

Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu / Sfântul
Teofilact, Arhiepiscopul Ohridei și Bulgariei; ed.
îngrij. de R. P. Sineanu și L. S. Desartovici. - Ed. a 2-a -
București: Editura Sophia; Alexandria: Cartea
Ortodoxă, 2008

Index.

ISBN 978-973-136-009-6; ISBN 978-973-1710-37-2I

I. Sineanu, R. P. (ed.)

II. Desartovici, L. S. (ed.)

226.3.07

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

CUVÂNT CĂTRE FRATELE CITITOR

În zilele noastre în care suntem bombardați cu informații, impresii și imagini de toate felurile, ne-am obișnuit să trecem foarte ușor pe lângă oameni, pe lângă cuvinte, pe lângă tot ceea ce ne înconjoară. Și nici nu este de mirare că suntem atât de nesimțitori, deoarece suntem învăluiți zilnic de structuri antropocentrice care ne hrănesc cu acel surogat, numit „mincinoasă biruință asupra lumii”. Astăzi putem vedea că viața lăuntrică, cu cât ne este mai împământenită, cu atât mai pământesc ne este și graiul, pierzând duhul și puterea care îi dă viață și îl susține (îl ține Sus). Aceasta este una din pricinile pentru care acum trăim o vreme în care dragostea noastră s-a răcit foarte mult. Astfel, neputând înțelege drept dragostea lui Hristos, proiectăm asupra Mântuitorului propria noastră imagine despre El, iar aceasta fiind izvodită dintru neadevăr nu ne poate agonisi decât minciună. Este cu puțință ca aceasta să fie una dintre suferințele istovitoare ale fiecărei generații și ale fiecărui creștin în parte. Dar mila lui Dumnezeu este harnică și lucrătoare și fiecare dintre noi, mai mult sau mai puțin, am priceput ori am intuit că citirea la nivel informațional nu aduce puțința înnoirii lăuntrice.

Topica limbii vechi ne pricinuieste o aparentă îngreuiere la citire, însă celui căruia se sârguiește să citească, graiul vechi îi pricinuieste o tainică bucurie, o oarecare îndulcire. Iar aceste simțăminte ni se alcătuiesc în suflet din puterea duhovnicească a cuvintelor, care nu sunt informație stearpă și raționalistă, ci sevă lăuntrică, dătătoare de viață și lumină. De aceea, graiul vechi și topica sa, ne ajută să fim cu luare aminte la cuvinte, să ne apropiem de adâncul lor și să ne împărtășim de puterea lor făcătoare de viață. Astfel, puțin câte puțin, începem să ne îndulcim de miezul cuvintelor și să pricepem că izvodirea acestora s-a împărtășit de adierea harului lui Dumnezeu. Din această pricină, Sfinții sunt sfințitori ai cuvintelor și ai graiului fiecărui neam în parte.

Între cei care au păzit curată și au sfințit limba românească este și Sfântul Grigorie Dascălul, cel care împreună cu Cuviosul Gherontie a tălmăcit din greacă *Tâlcuirea celor patru Evanghelii* a Sfântului Teofilact, Arhiepiscopul Ohridei și Bulgariei. Tălmăcirile și cuvântul acestor Cuvioși ne stau drept mărturie nemincinoasă.

Pentru a adevări, măcar și foarte puțin, puterea unor cuvinte întrebuințate în tălmăcirea *Tâlcuirii*, vom aduce în mijloc câteva graiuri și înțelesul lor, atât cât ne-a fost nouă cu puțință să-l pătrundem.

Pentru cuvântul *gând* avem în *Tâlcuire* aceste variante: *cuget*, *socoteală*, *socotință*, *sfat*. Ca rădăcină, cuvântul *gând* are ungurescul *gond*, *cuget* are la temelie verbul latin *cogitare*, iar *socoteală* și *socotință* au la bază latinescul *succutere*. Cuvântul *sfat* are ca temei slavonescul *svetu*, grai care în slavonă a odrăslit și denumirea dată sfinților, aceea de *sviatiteli*. La noi cuvântul *sfat* este înțeles astăzi cu prisosință ca *îndemn*, *îndrumare*, *învățătură*, *povață*, *dăscălie*, *sfătuire*, *învoială*, *consimțire*. Ca vorbitori de limbă română știm cu toții cât de puțin se folosește azi *sfatul* și *sfățuirea*. Lucrul cel mai important este că până acum noima cuvântului *sfat* implică cel puțin două persoane: cel care dă *sfatul* ori *sfătuiește* și cel care primește *sfatul*, ori e împreună-sfătuitor. Numirea de *sfat* dată pentru *gând* este una care e izvodită întru inimile celor care își trăiau *gândurile* ca niște *sfaturi* cu aproapele, în înțelesul că știau că *gândul* unui singur om este o biruință sau o cădere pentru întreaga fire omenească, din pricină că noi toți suntem un singur Om, o singură fire. Așadar, cei care au păzit și au rodit dragostea pentru aproapele întru *sfaturile* lor, cu dreptate sunt numiți luminoși, frumoși și sfinți, adică *sviatiteli*, pentru că nimic nu este mai frumos și mai bun decât să se sălășluiască frații întru unire – după cum spune Proorocul David (*Psalm 132, 1*).

Pe același David îl pomenește Mântuitorul înaintea fariseilor, atunci când aceștia îi prihăneau pe Apostoli că în zi de sâmbătă luau spre hrană grâu din holde. Dar iată ce ne spune *Tâlcuirea* de la *Luca 6, 1-5*: «Și învinuindu-i fariseii pe ucenici că „*smulgeau spice, le frecau cu mâinile și mâncau*”, Domnul îl aduce în mijloc pe David». Vedem aici că graiul zice că Mântuitorul „îl aduce în mijloc pe David”, cu un înțeles contextual de: „îl pomenește pe David”, „îl dă drept pildă pe David”. Așadar, Domnul nu l-a adus pe David de față în chip văzut și trupesc, ci l-a vestit în acel *mijloc* al firii omenești în care Omul este unul singur întru Hristos Dumnezeu, iar cuvântul Său este *sfat* și dragoste pentru firea omenească cea una. Având ca rădăcină latinescul *medius locus*, graiul *mijloc* ne arată centrul, adică acel loc față de care marginile sau punctele de referință sunt la distanțe egale. *Mijlocul* firii omenești nu poate fi decât Hristos, Dumnezeu-Omul, pentru că în jurul Său și întru El noi suntem „*una*” (*Ioan 17, 11*).

Când iudeii, mai înainte de vremea Patimii voiau să-L omoare pe Mântuitorul, El „*trecând prin mijlocul lor*” Se tăinuia pe Sine (*Luca 4, 29-30; Ioan 8, 59*). Despre acestea, în *Tâlcuirea* de la *Luca 14, 25-27* ni se spune astfel: „Nu Se dădea pe Sine iudeilor, ci Se depărta și prin mijlocul lor suindu-Se, Se tăinuia de ucigași”. Pentru a pricepe acest cuvânt „*suindu-Se*”, trebuie să fim cu luare aminte la dragostea Domnului Hristos pentru întreaga fire omenească. Așadar, „*S-a tăinuit*” de aceștia, împreună-pățimind și neîncetându-și dragostea pentru ei, pentru că S-a pogorât și a luat asupra Sa neputința

și păcatul lor, și nu numai al lor, ci al întregii umanități. Iar pogorârea aceasta a săvârșit-o Domnul Hristos în chip deplin venind în iad și omorând moartea. Această dragoste biruitoare e așteptată și căutată de tot omul ce vine în lume, chiar dacă rătăcirile noastre sunt adeseori atât de sfâșietoare și de înfricoșătoare. Și Bunul nostru Domn, biruind pentru noi toți moartea prin Înviere, S-a suit întru cele care I se cuvin Omului. Acestea credem că înseamnă acel grai ce zice „suindu-Se”, și am luat drept temei cuvintele Mântuitorului: „Cine se va înălța pe sine se va smeri, și cine se va smeri pe sine se va înălța” (Matei 23, 12) și: „Nimeni nu s-a suit în Cer, decât Cel Care S-a coborât din Cer, Fiul Omului, Care este în Cer” (Ioan 3, 13).

Pe toate câte le-a făcut Domnul, întru dumnezeiasca dragoste pentru firea omenească le-a făcut, pentru că Însuși mărturisește cu smerenia Sa: „Eu, în mijlocul vostru, sunt ca unul ce slujește” (Luca 22, 27), iar Ioan Botezătorul Îl propovăduiește, grăind că „în mijlocul vostru Se află Acela pe Care voi nu-L știți” (Ioan 1, 26). Noi înșine la prăznuirea Botezului Domnului ne întâmpinăm unii pe alții cu cuvintele: „Hristos în mijlocul nostru” și răspundem: „Este și va fi”. Și cum nu ar fi în mijlocul nostru Cel Care ne-a grăit că acolo „unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”? (Matei 18, 20). Mântuitorul Iisus Hristos este Cel Care a fost pus pe Cruce „în mijloc” între tâlhari (Ioan 19, 18), întru a Sa putere a sfâșiat prin „mijloc” catapeteasma templului (Luca 23, 45) și după Învierea Sa a stat în „mijlocul” ucenicilor (Luca 24, 36; Ioan 20, 19, 26). Iar mângâierea noastră este deplină, pentru că Domnul, prin ucenicii Săi, ne-a dăruit astfel de cuvinte: „Copiii mei, acestea vi le scriu, ca să nu păcătuți, și dacă va păcătui cineva, avem mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos cel drept” (1 Ioan 2, 1).

Întru această viețuire pământească este cu neputință a nu greși, iar greșelile noastre vin dintru *sfaturile* noastre. De nu ne vom sârgui a păzi întru *sfatul* minții că viețuirea noastră pe acest pământ este mărginită și hotărnicită în timp, foarte cu anevoie vom pricepe spre a Cui plinătate trecem prin această viață.

În tălmăcirea *Tâlcuirii la Evanghelii*, Sfântul Grigorie Dascălul și Cuviosul Gherontie au întrebuințat adesea pentru *viețuire* cuvântul *petrecere*, foarte cu dreptate săvârșind acest lucru. Au nu este viața noastră pământească *pe trecere*? Cu adevărat, este o adâncireuitoare întru pocăință, după cum tuturor ne-o dezvăluie *sfatul* dumnezeiescului Părinte Sofronie Saharov.

Un alt cuvânt cuprins în graiul *Tâlcuirii*, este *a unelti* cu sensul de *a folosi*, *a întrebuința*. Astăzi *a unelti* este înțeles cu prisosință într-o noimă rea, anume: *a organiza pe ascuns*, *a întreprinde în taină*, *a coace*, *a pune la cale un complot*, *a conspira*, *a conjura*, *a urzi*, *a fese*. Rădăcina verbului *a unelti* este cuvântul *unealtă*. Acest grai s-a întocmit în limba română din două cuvinte *une[le] + alte[le]*. Așadar *unealta* este cea care este alcătuită din *unele* și *alte* și prin care omul

face unele și altele – adică pe toate cele dinafară. Deci, prin *unealtă*, ca printr-un cuvânt, omul leagă lumea sa cuvântătoare de lumea necuvântătoare, însăși partea cuvântătoare din noi fiind lucrătoare asemenea unei *unelte*. „Și dacă Domnul tuturor deopotrivă, că toți deopotrivă sunt cuvântători, deopotrivă de sineși stăpânitori, iar unii cu socotință uneltim slobozenia aceasta, iar alții și netrebnicim dumnezeiescul dar” (*Tâlcuirea de la Luca 15, 11-16*).

Foarte adesea ni se întâmplă să gândim că Sfinții au ajuns la sfințenie și au dobândit desăvârșirea ca pe o stare neschimbătoare, de sine stătătoare și închisă în sine. Proiectăm astfel asupra Sfinților și sfințeniei propria noastră gândire raționalistă și fragmentată și, apoi, în chip firesc socotim că sfințenia este o stare de neatinș; iar Sfinții, fie sunt niște cazuri aparte ale bunăvoinței lui Dumnezeu, fie aparțin mai mult vremurilor îndepărtate decât zilelor noastre. Iată, așadar, cum noi înșine semănând înălțarea mândriei, culegem adâncul deznădejdiei. Rădăcina cuvântului *sfânt* este aceeași cu a graiului *sfat*: slavonescul *svetu* și derivatul său *sventu*. Forma de început a graiului *sfânt* este aceea de *svânt*, care s-a păstrat în limba română până spre începutul veacului al XVIII-lea¹, preschimbându-se treptat în *sfânt*, astfel că în tipăriturile românești de la începutul secolului al XIX-lea îl regăsim cu prisosință sub cea de a doua formă. Așadar, Sfinții sunt deopotrivă purtători ai luminii și ai frumuseții, precum și ai gândului, ai *sfatului* lui Dumnezeu pentru om. Și plinind *sfatul* lui Dumnezeu pentru om, ne cuprind și pe noi toți în *sfatul* lor și astfel întru ei ne facem „*una*” – precum și întru Hristos „*una*” suntem (*Ioan 17, 11*) – pentru că și ei s-au făcut asemenea cu Domnul (*2 Petru 1, 4*).

Dar cum au izbutit Sfinții a ajunge la desăvârșire? Poate că am fi mirați dacă am afla că nici un Sfânt nu a fost *desăvârșit*, ci fiecare dintre ei a fost *săvârșit*. Dealtfel cuvântul *desăvârșit* este întâlnit în tălmăcirea *Tâlcuirii la Evanghelii* numai ca *de săvârșit*. Astfel, avem: „cuvintele cele mai *de săvârșit*” în loc de „cuvintele cele mai *desăvârșite*”; „înțelegerea mai *de săvârșit*” în loc de „înțelegerea mai *desăvârșită*”; „omul este mai *de săvârșit* decât toate zidirile” în loc de „omul este mai *desăvârșit* decât toate zidirile”; „*săvârșirea*” în loc de „*desăvârșirea*”, iar exemplele ar putea continua.

„Se spunea despre Avva Sisoe, că atunci când era *să se săvârșească*, șezând părinții lângă dânsul, a strălucit fața lui ca soarele. Și le-a zis lor: Iată, Avva Antonie a venit! Și după puțin a zis: Iată, ceata Proorocilor a venit! Și iarăși, fața lui mai mult a strălucit. Și a zis: Iată, ceata Apostolilor a venit. Și s-a

¹ De pildă, Sfântul Voievod Martir Constantin Brâncoveanu, în anul 1688, în pisania bisericii ctitorite la Mogoșoaia, scria: „*Svânta și dumnezeiască biserica aceasta, al cărie hram este Svântul Gheorghe...*” (cf. Nicolae Iorga, *Inscripții din bisericile României*, vol. II, București, 1908, p. 5).

îndoit [înmulțit în strălucire] fața lui iarăși. Și se părea, ca și cum el ar fi vorbit cu cineva și s-au rugat Bătrânii de el, zicând: Cu cine vorbești, Părinte? Iar el a zis: Iată, Îngerii au venit să mă ia și mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin. Și i-au zis lui Bătrânii: Nu ai trebuință să te pocăiești, Părinte. Și le-a zis lor Bătrânul: Cu adevărat, nu mă știu pe mine să fi pus început. Atunci au cunoscut toți că este *desăvârșit*. Și iarăși, de năprasnă s-a făcut fața lui ca soarele și s-au temut toți. El le-a zis: Vedeți, Domnul a venit. Iar Domnul a zis: Aduceți-mi pe vasul pustiului! Și îndată și-a dat duhul. Și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut toată casa (locul) de bună mireasmă².

Istoria *săvârșirii* Sfântului Sisoe cel Mare am așezat-o aici după *Patericul egiptean*². După cum ni se spune în *Cuvântul înainte*, această versiune este diortosită după o ediție tipărită la Râmnic. În anul 1913 a fost publicat la Iași *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale Sfinților Bătrâni – după ediția din 1828, îngrijită de Mitropolitul Grigorie Dascălul*. Cu toate că nici una din cele trei ediții vechi pomenite mai sus nu ne este cunoscută nemijlocit, înclinăm să credem că aici, în loc de „Atunci au cunoscut toți că este *desăvârșit*” s-ar afla „Atunci au cunoscut toți că este *de săvârșit*”.

Dar cine era Avva Sisoe? Acela despre care el însuși spunea în chip tăinuit: „De aș fi avut unul din cugetele lui Avva Antonie, m-aș fi făcut tot ca focul; însă știu un om care cu osteneală poate să poarte cugetul său”. Iar cugetul, *sfatul* lui Avva Antonie era acela pe care îl învățase de la curelarul din Alexandria: „Toți se vor mântui, eu singur voi pieri”. Așadar, la *săvârșirea* Avvei Sisoe vine mai întâi Avva Antonie, cel de un gând, de un *sfat* cu el. Apoi vine ceata Proorocilor, aceia care au vestit slujirea și dragostea „Mielului lui Dumnezeu, Cel Care ridică păcatul lumii” (Ioan 1, 29). După aceștia vine ceata Apostolilor, cei care s-au făcut „*tuturor toate*” (1 Corinteni 9, 22) și „*părtași dumnezeieștii firi*” (2 Petru 1, 4). Apoi vine ceata Îngerilor, care sunt „*duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moștenitorii mântuirii*” (Evrei 1, 14). Iar când Avva Sisoe le cere acestora să-l îngăduie să pună început, nu primește de la Îngeri decât un îndumnezeit surâs, pentru că smerenia lui Sisoe este cea a lui Hristos. Apoi, întru această smerenie, dă mărturia sa spre folos firii omenești și abia atunci a venit de față minunatul nostru Mântuitor, Fiul „*Tatălui tuturor, Care este peste toate și prin toate și întru toți*” (Efeseni 4, 6). Și cere Domnul „*vasul pustiului*”, pentru că vasul este pus în *mijlocul* nostru, în *mijlocul* firii omenești, spre a noastră slujire și folosință.

Așadar *sfatul* Avvei Antonie a rodit întru Sisoe *sfatul* nemincinos că „nu a pus început”, adică este *de săvârșit* nu *desăvârșit*.

² Publicat la ed. EOR, Alba-Iulia, 1990, pp. 208-209.

Aceasta este pricina pentru care noi credem că în istorisirea *săvârșirii* Avvei Sisoe se cade să citim „Atunci au cunoscut toți că este *de săvârșit*” în loc de „Atunci au cunoscut toți că este *desăvârșit*”.

Precum din cuvântul Avvei Sisoe se vede că a rodit rugăciunea curelarului din Alexandria, tot astfel de roadă a adus în graiurile sale și Sfântului Grigorie Dascălul. Spre mărturie, este vrednică de pomenire întâmplarea ce s-a petrecut la înscăunarea sa ca întâistătător al Ungrovlahiei.

În iarna anului 1823, Cuviosul Grigorie Dascălul a fost chemat spre a fi ales mitropolit. A plecat de la Căldărușani pe jos, prin frigul tăios. Noaptea trecea prin satul Tunari de lângă București, iar preotul din sat, văzându-l prost îmbrăcat, l-a prins și l-a închis, socotind că este un călugăr hoinar, ori vreun prefăcut în veșminte călugărești. Și nu l-a închis oriunde, ci în cotețul porcilor. Aici a trebuit să rămână Cuviosul Grigorie până a doua zi, când preotul cu pricina urma să facă o cercetare. Dar, pe când se lumina de ziuă, o slugă milostivă i-a dat drumul Cuviosului. Afară era un ger năpraznic. Astfel a ajuns Cuviosul Grigorie la București. După ce a fost hirotonit mitropolit, preoții din preajmă au venit să ia blagoslovenie de la noul ierarh. Când preotul din Tunari a văzut pe cine a închis în cotețul porcilor, s-a spăimântat și nu îndrăznea să vină înaintea arhiereului. Atunci Sfântul Grigorie i-a zămbit și i-a grăit cu blândețe: „Nu te teme, părinte, căci porcii sfinției tale s-au purtat bine cu mine”.

În aparență, aceste cuvinte ale mitropolitului erau o rostire glumeață, ce avea în ea blândețea muștrării. Dar cei care se aflau atunci în acea obște și aveau urechi de auzit, puteau să priceapă care era măsura celui care era înscăunat mitropolit. Iată ce putem citi în *Tâlcuirea* de la Luca 15, 11-16 (*pilda fiului risipitor*): „Toți cei care se tăvălesc în noroiul faptelor celor de necinste și al patimilor celor materialnice, «porci» sunt, deoarece ochii porcului niciodată nu pot vedea cele de sus, fiindcă au ciudată alcătuire. Pentru aceasta și porcarii, când prind vreun porc și nu pot să-l facă să tacă, îl întorc cu capul în sus și îl fac pe el de strigă mai puțin, căci viind oarecum spre vederea celor ce niciodată nu le-a văzut și, privind cele de sus, se spăimântează și tace. Întru acest fel sunt ochii celor care cresc întru cele rele, niciodată nu văd cele de Sus”. Așadar, Cuviosul Grigorie nici nu-l judecă, nici nu-l osândește pe acel preot, ci zămbindu-i și cu blândețe grăindu-i, îi spune: „Nu te teme, părinte, pentru că porcii din cotețul în care m-ai închis s-au purtat bine cu mine și nu mi-au făcut nici un rău. Însă nici gândurile tale, care sunt porcești – pentru că pe om, făptura cea cuvântătoare o pui împreună cu porcii cei necuvântători – nu mi-au făcut nici un rău, pentru că le-am luat asupra mea și le-am purtat întru dragostea lui Hristos pentru firea omenească și astfel s-au purtat bine cu mine, căci slava și dragostea pe care o dă Hristos este asemenea pentru mine,

precum și pentru tine. Deci, ia aminte la cele dinlăuntru ale tale, și primind *sfatul și rugăciunea mea, fă-te de săvârșit*".

Întru acest chip, *petrecerea* lăuntrică a Cuviosului Grigorie s-a arătat a fi „*ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu*” (Coloseni 3, 3). Iată, dar, că și Cuviosul Grigorie Dascălul s-a socotit pe sine *de săvârșit și nu desăvârșit*.

Sfinții, ca unii care se socotesc *de săvârșit*, își *uneltesc* cuvintele *sfatului* lor întru o nevoință în care prin dragostea lui Dumnezeu nu circumscriu nici cuvintele, nici lucrurile, nici făpturile, nici firile, nici ipostasurile. Pentru că, întâi de toate, tot ceea ce se circumscrie poate fi supus lucrării slavei deșarte și nesmereniei; în al doilea rând, circumscrierea, mijlocind închiderea în sine, ne desparte de dumnezeiasca dragoste, iar în al treilea rând, această lucrare de circumscriere nu este proprie ființării dumnezeiești.

Fie, dar, ca și noi să ne *petrecem* această viață *uneltind* cuvintele noastre întru *sfatul* cel *de săvârșit*, iar Dumnezeu, atunci când va socoti de cuviință, ne va face părtași ai suspinului Duhului Sfânt.

Acestea fiind spuse, nu ne rămâne decât să nădăjduim că această ediție a *Tâlcuirii* Sfântului Teofilact va aduce un oarecare folos îndeobște. Înainte de a încheia, cerem iertare tuturor acelora care ar fi săvârșit mult mai bine decât noi această muncă. Întru osteneala diortosirii nu am purces fălindu-ne „*cu caii și cu căruțele*” noastre (Psalm 19, 8), ci ca unii care știm că întru adevăr suntem sleiți de foame și de sete, „*nu foamete de pâine și nu sete de apă, ci de auzit cuvintele Domnului*” (Amos 8, 11). Iertați-ne, fraților și vă rugăm să pliniți cu rugăciune toate neajungerile și neputințele noastre.

Aducem mulțumirile noastre: Mihaelei Voicu și lui Nicolae Ghincea, directorii Editurii Sophia, pentru înțelegerea statornică pe care ne-au arătat-o până la finalizarea ediției; lui Marcel Bouroș, președintele Fundației Sfinții Martiri Brâncoveni, pentru prietenia și sprijinul cu care ne-a întâmpinat; doamnei dr. Meda Hotea, de la secția *Colecții Speciale* a B.C.U. Cluj-Napoca, precum și doamnei Mariana Soporan, pentru generozitatea lor; Cosminei Tămaș, pentru sfătuirea lingvistică dată în realizarea acestei ediții; Adrianei Goilav, pentru realizarea copertelor și a miniaturilor Evangheliștilor; lui Florin Todea pentru bunăvoința sa și pentru tot materialul bibliografic, precum și tuturor celor care ne-au ajutat în chip știut, sau neștiut de noi.

L. S. Desartovici

DESPRE EDIȚIA DE FAȚĂ

În seria tâlcuirilor patristice la Noul Testament inaugurată de editura Sophia, *Tâlcuirea Evangheliei de la Marcu* este cel de-al doilea volum publicat spre întregirea comentariului Sfântului Teofilact al Bulgariei la Sfintele Evanghelii.

Criteriile științei textologice moderne au impus ca metodă în impri-marea textelor de literatură veche, redarea acestora în veșmântul lingvistic în care au fost elaborate. Susținem întru totul aceste rigori științifice în cazul în care se dorește o ediție academică, critică, destinată în exclusivitate specialiștilor. Deoarece ediția de față a scrierilor Sfântului Teofilact se dorește a fi o unealtă duhovnicească în mâna oricărui creștin care ia aminte la poruncile Domnului, metoda folosită în diortosirea și redactarea *Tâlcuirii la Evanghelii* a fost în armonie cu scopul propus.

Textul *Tâlcuirii la cele patru Evanghelii* a fost transliterat din chirilică după ediția de la 1805, fiind apoi verificat și comparat din nou cu ediția originală. Forma transliterată verificată a stat la baza diortosirii textului. Diortosirea era absolut necesară pentru ca textul să devină în întregime accesibil și inteligibil cititorului contemporan. În locurile – puțin nume-roase, de altfel – în care am întâmpinat dificultăți în precizarea sensului, am consultat câteva ediții (mai vechi sau contemporane) ale *Tâlcuirii la Evanghelii* a Sfântului Teofilact. Apoi forma finală a diortosirii a fost confruntată și comparată din nou cu ediția originală de la 1805, făcându-se astfel o ultimă verificare asupra muncii întreprinse. Ne-am străduit să întrebuițăm instrumentele lingvistice astfel încât profunzimea și țința duhovnicească a tâlcuirii¹ să nu fie deloc păgubită, cu atât mai mult cu cât în tălmăcirea Cuvioșilor nemțeni se cuprinde un adevărat tezaur de duhovnicie și de limbă românească veche. Bogăția materialului lexico-semantic, articulat într-o topică flexibilă cu nuanță retoric-discursivă este specifică textelor cu caracter omiletic din literatura noastră veche. Ne-am dorit ca prin munca de diortosire să nu umbrim și să nu păgubim limba *Tâlcuirii*, care este plină de frumusețe, vitalitate și adâncime, păstrând înțelesurile adânci ale graiului bisericesc. Din această pricină, au fost evitate cu totul neologismele, fiind păstrate mai toate cuvintele vechi care până astăzi sunt întrebuițate în textele bisericești și liturgice.

În ce privește redactarea și structurarea conținutului lucrării, sunt necesare mai multe precizări.

Atât viața Sfântului Marcu scrisă pe scurt de Sfântul Sofronie, cât și cea scrisă de Sfântul Mucenic Dorotei, au fost înlocuite cu viața Sfântului Apostol

¹ Vezi tâlcuirea Sfântului Teofilact la *Matei* 5, 13.

Marcu, scrisă pe larg și publicată în *Viețile Sfinților* – ediția îngrijită de Părintele Ioanichie Bălan.

„Capetele Evangheliei” (care nu sunt altceva decât titlurile capitolelor) prezente în ediția 1805, au fost trecute de noi în cadrul *Cuprinsului*, iar titlului fiecărui capitol din ediția de față i-am subordonat printr-o notă titlul original al capitolului din ediția 1805. Pentru înlesnirea unei priviri de ansamblu asupra structurii Evangheliilor, s-a alcătuit la fiecare Evanghelie o *Scară a întocmirii*. Aici sunt înfățișate în idei rezumative toate cele prezentate în capitolele Evangheliilor, fiind indicate și versetele corespunzătoare.

În ce privește textul Sfintelor Evanghelii, acesta a fost actualizat după ediția sinodală a *Sfintei Scripturi* din anul 1988, deoarece această ediție a cunoscut după 1989 mai multe reeditări și se bucură în momentul de față de cea mai largă răspândire în rândul credincioșilor. Acolo unde există deosebiri între versetele tâlcuite în ediția de la 1805 și ediția mai sus pomenită, diferențele sunt precizate prin numeroase note.

Pentru a înlesni o vedere unitară asupra întregii tâlcuiri a Sfântului Teofilact la Evangheliile, dar și asupra întregii *Scripturi* prin intermediul tâlcuirii, am subordonat fiecărui verset (sau grup de versete) trimerile biblice prezente în ediția din 1805, cumulându-le cu cele din ediția din 1988 a *Sfintei Scripturi*. Aceste trimeri au fost confruntate și îmbogățite cu cele din ediția *Noului Testament comentat* al ÎPS Bartolomeu Valeriu Anania.

Scoliile și însemnările Cuvioșilor Gherontie și Grigorie sunt marcate prin note precedate de indicația: [1805]. Toate celelalte note și însemnări aparțin ediției de față.

Pentru înlesnirea utilizării acestei tâlcuiri, în antetul fiecărei pagini este indicat numărul capitolului din Evanghelie; înaintea fiecărui verset (sau grup de versete) este indicat capitolul și numărul versetului, iar în alcătuirea indicilor nu s-a făcut trimitere la numărul de pagină, ci la versetul sau grupul de versete tâlcuite.

Referințele biblice din textul tâlcuirii sunt cele din ediția 1805, însă acestea au fost completate cu trimeri scripturistici la toate textele citate în cadrul tâlcuirii și care nu sunt identificate în traducerea Cuvioșilor Gherontie și Grigorie. Toate referințele biblice din textul tâlcuirilor au fost sistematizate într-un *Indice scripturistic*.

Pentru o orientare tematică în cadrul *Tâlcuirii*, s-a alcătuit un *Indice real și onomastic* prin intermediul căruia cei interesați vor putea afla grabnic care este învățătura Sfântului Teofilact privitor la diferite teme.

S-a alcătuit, de asemenea, un *Indice al numelor proprii tâlcuite* de către Sfântul Teofilact și un *Indice al referințelor evanghelice ușor de reținut sau care sunt întrebuițate deseori*. Acesta din urmă ne poate fi foarte util celor care nu cunoaștem integral

textul Evangheliei, ci doar am reținut anumite pasaje prin intermediul lecturilor particulare sau a citirilor din timpul sfintelor slujbe.

Acestor indici li se alătură în acest volum două anexe editoriale: (1) *Cele mai de căptenie porunci ale Domnului cuprinse în Vechiul și Noul Testament, adunate de către Sfântul Nicodim Aghioritul*; (2) *Îndrumar pentru citirea Apostolului și Sfintei Evanghelii de către slujitorii și credincioșii în toate zilele de peste an și la felurite rânduieli*.

Ne-am străduit ca prin tot aparatul auxiliar, *Tâlcuirea la Evanghelii* să devină un instrument util în strădania de înțelegere și propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu, dar mai cu seamă și întâi de toate ne dorim ca acesta să fie un sprijin real pentru cei care se sârguiesc să fie cu luare aminte în viața launtrică. Motivația care a stat la baza alcătuirii indicilor este un cuvânt al Sfântului Ignatie Briancianinov, prin care ne învață așa: „Ți-a venit în minte un gând bun? Oprește-te! În nici un caz nu te gândeai să-l pui în practică fără a-l examina, fără a medita. Simți în inimă vreo înclinație bună? Oprește-te! Nu te lăsa dus de ea. Consultă Evanghelia. Vezi dacă gândul tău cel bun, înclinația ta cea bună sunt conforme cu sfintele învățături ale Domnului. Vei vedea foarte repede că nu există nici o legătură între binele evanghelic și binele firii omenești căzute. Binele firii noastre căzute este amestecat cu răul, de aceea el însuși a devenit rău, după cum o mâncare delicioasă și sănătoasă devine otravă când este amestecată cu aceasta”².

Cei care iau aminte la acest cuvânt al Sfântului Ignatie vor înțelege că acești indici sunt de neapărată trebuință, atât din pricina împrăstierii minții, datorată feluritelor pricini, cât și din cauza neputinței și uitării, căroră, ca unii ce suntem oameni, toți ne supunem într-o măsură mai mare sau mai mică.

Unele adnotări din ediția de față cuprind lămuriri asupra textului, dar și câteva pasaje din unele scrieri ale Părinților filocalici. Aceste pasaje patristice nu au scopul de a-i exalta pe cititori punându-le înainte cuvinte și învățături ale Sfinților, ci întâi de toate completează și dezvoltă tâlcuirea Sfântului Teofilact, dar deopotrivă ne arată și cât este de mică măsura duhovnicească a celor care trăim în aceste vremuri. În privința citirii sfintelor cuvinte, Sfântul Nil Sorski (1433-†1508) scria: „Cei împovărați de multe păcate și bântuiți de patimi sunt nevrednici chiar și să audă asemenea cuvinte. Însă, punându-ne nădejdea în harul lui Dumnezeu, suntem îndemnați să ținem cuvintele sfintelor scrieri în mințile noastre, ca măcar să sporim în conștiința decăderii în care umblăm”³.

Înțelegem de aici că apropierea noastră de sfintele cuvinte se poate face numai prin rugăciune și prin citire cu luare aminte. Din această pricină, am

² Sfântul Ignatie Briancianinov, *Fărmăturile Ospățului*, ed. EOR Alba Iulia, cap. VII, p. 24.

³ Cf. Cuviosul Paisie de la Neamț, *Autobiografia unui stareț*, ed. Deisis, Sibiu, 1996, p. 15.

asezat în primele pagini ale acestei cărți *Rugăciunea înainte de citirea din Sfintele Cărți* alcătuită de către Sfântul Ioan Gură de Aur. Fiind așezată astfel, cititorul o va găsi foarte ușor de fiecare dată când va dori să citească din *Tâlcuirea Evangheliei*. Dar, în volumul de față se află și *Canonul de umilință, sinaxarul și acatistul Sfântului Teofilact* alcătuit de monahul Coprie, iar cei care doresc se pot apropia prin rugăciune de autorul acestei tâlcuiri la Evanghelii, dobândind ocrotire și ajutor, dar și o înțelegere mai adâncă a învățăturilor sale. Suntem încredințați că această rânduială de rugăciune va fi de ajutor tuturor celor care râvnesc poruncilor evanghelice, dar doresc și să se apropie de Sfântul Teofilact prin smerită-cugetare, spre a se învrednici de mijlocirile și ocrotirea sa caldă.

Prin zăbovirea în rugăciune și prin împlinirea poruncilor evanghelice vom dobândi luare aminte și vom înțelege cu adevărat cele care se petrec în viața noastră launtrică și neîndoielnic este că vom pricepe și pruncia duhovnicească în care se află creștinătatea zilelor noastre.

Într-un articol al său, intitulat *Cuvinte pentru „vremea de pe urmă”*⁴, academicianul Virgil Cândea ne spunea că astăzi mai mult ca oricând învățăturile Sfinților ne sunt foarte la îndemână, deoarece „cărțile lor cu greu obținute, tâlmăcite, copiate în trecut, ne așteaptă, colbuite, pe rafturi, sau ne îmbie în ediții frumoș tipărite și accesibile în librării, la pangar sau în chioșcuri, pe ulițe și în piețe”.

Între aceste cărți se numără și *Tâlcuirea celor patru Evanghelii* a Sfântului Teofilact, care nădăjduim să nu devină o carte „colbuită” din pricină că se află pe rafturile bibliotecilor și nu este cercetată de nimeni. Transcriind din chirilică textul tâlcuirii de la 1805, am putut vedea că pe numeroasele file ale cărții de acum două veacuri sunt presărate multe picături de ceară, care ne spun în chip tainic că această *Tâlcuire* a fost pricină de sfinte privegheri. De aceea, se cuvine să ne aducem aminte de neamul din care ne tragem și să nu uităm că la Înfricoșătoarea Judecată în sânul neamului românesc ne vom afla dimpreună cu toți înaintașii noștri care și-au sfințit viața prin împlinirea poruncilor și prin dragostea cea nemincinoasă a Evangheliei. După aceste porunci vor fi judecate toate veacurile, toate neamurile și fiecare dintre noi în parte.

Mulțumind tuturor celor ce s-au sârguit și au trudit în felurite chipuri slujind această carte, nădăjduim către Domnul, Cel Care nimic nu trece cu vederea și poate să răsplătească prin belșug de daruri și milostivire. Purtării Sale de grijă din dragostea pentru om, datorăm orice lucru bun, după cum ni se spune și în *Cuvântul către cititor* al Cuvioșilor Gherontie și Grigorie: „Deci, toți cei ce voți să vă faceți fii ai zilei și ai luminii și să nu umblați întru întunericul neștiinței; toți cei ce voți să aveți viața Domnului, ca o oglindă înaintea ochilor

⁴ În revista *Schimbarea la față*, nr. 3, 1997, p. 1.

voștri celor sufletești, și după dânsa să urmați; toți cei ce voiți să știți tainele Întrupării Domnului, și dogmele credinței noastre, ca să puteți da răspuns, după cuvântul Apostolului, pentru credința cea dintru voi; toți cei ce voiți să vă povățuiți la calea mântuirii și să nu vă poticniți în prăpăstiile pierzării, primiți-o cu bucurie și o cetiți cu osârdie, mulțumind lui Dumnezeu Celui Ce a economisit de a dobândit și Neamul nostru această vistierie”.

Înainte de a încheia, vom cere iarăși iertare tuturor cititorilor, punând înainte o parte din cuvintele tipografilor ediției din 1805: „Iar cei ce v-ați învrednicit cu luminarea minții, a privi în oglinda darului, bucurați-vă întru Domnul. Și orice greșală veți afla, îndreptați-o cu duhul blândețelor, că întru îndelungată vreme săvârșindu-se acest lucru de suflet folositor, știm că și greșeli vom fi făcut: unele pentru multa osteneală, fiind firea îngreuiată, iar altele pentru supărarea nopții, căci și noaptea de multe ori o am avut în loc de zi. Cu plecăciune, dară, ne rugăm ca să ne iertați, căci și noi oameni suntem cuprinși de slăbiciunea firii, care nu lasă pe nici un om a fi fără de greșală”.

Fie, dar, ca toți dimpreună, iertându-ne unii pe alții, să păzim dragostea lui Dumnezeu și prin aceasta fiind și noi „păziți de Dumnezeu”⁵, cu frică, cu credință și cu inimă curată să ne apropiem de Sfintele Taine ale lui Hristos, care ne vor înnoi în înfrățirea veselitoare și veșnică cu toți cei mântuiți. Iar dacă acest lucru se va săvârși prin fapte, în chip tainic Sfântul Teofilact va revărsa și asupra noastră binecuvântarea sa⁶, zicând: „Fie ca Dumnezeu, al Căruia ești și Care te are, să te păzească de tot răul și nenorocirea, să te judece cu dreptate după milele Sale desăvârșite și, când tu vei fi devenit mirosul buneii miresme a lui Hristos, El să te înalțe pe altarul ceresc și să facă din tine cădelniță înțelegătoare, ca să dăruiești ca jertfă toate darurile mâinilor și lucrărilor tale și ca ardere de tot să aduci mireasma bineplăcută și bineprimită a tuturor virtuților tale”.

⁵ „Teofilact” înseamnă „păzit de Dumnezeu”.

⁶ Sfântul Teofilact încheia cu această binecuvântare una dintre scrisorile sale către fosta împărăteasă Maria (cf. P. Gautier, *Theophylacte d'Achrida – Lettres*, Tesalonic, 1986, pp. 140-141).

DESPRE CELE PATRU ÎNȚELESURI ALE SFINTEI SCRIPTURI*

Patru sunt chipurile în care se tâlcuiește Sfânta Scriptură: *istoric*, adică potrivit literei și după istorie; *anagogic*, adică după înalta înțelegere; *alegoric*, adică sub cele spuse se înțeleg altele, ascunse; și *tropologic*, adică pentru îndreptarea năravurilor.

Înțelesul *istoric* este cel care cuprinde lucruri trecute, care nu trebuiesc altfel înțelese și nici nu sunt închipuire a altui lucru.

Anagogic, când, prin spusele Scripturii ne suim de la Biserica pământească la cea cerească, de la oameni la Îngeri, de la zidiri la Ziditor, până la Cea Una Sfânta și Preaînalta Treime, de unde nu este cu putință a trece mai înainte. Adică atunci când zicem: „Întru început a făcut Dumnezeu Cerul și pământul” (*Facere 1, 1*), prin „Cer” înțelegem pe Îngeri, iar prin „pământ”, pe oameni. Încă și ceea ce zice David: „Că M-am jurat întru mânia Mea: «Nu vor intra întru odihna Mea»” (*Psalm 94, 12; Evrei 3, 11*); s-a jurat, zice Domnul, să nu intre evreii cei neascultători și împietriți la inimă în pământul făgăduinței, în Palestina. Potrivit spuselor, adică după chipul *istoric*, înțelegem chiar pământul Palestinei; dar *anagogic*, adică după înalta înțelegere, înțelegem viața cea veșnică, adică aceea în care este adevărata odihnă.

Iar *alegoric*, este chipul în care potrivim cele spuse în Sfânta Scriptură la Hristos, la Trupul Său tainic și la Biserica cea pământească. Adică: Avraam a avut, potrivit cuvintelor, deci potrivit istoriei doi feciori, unul din Agar slujnica [Ismail] și altul din Sarra cea slobodă [Isaac]. *Alegoric*, adică după chipul în care una se spune și alta se înțelege, Avraam închipuie pe Dumnezeu, Care are doi fii: iudeii din sinagogă și creștinii din Biserică – creștini care sunt în slobozenia darului lui Hristos –, iar iudeii sunt sub slujirea și robia închipuirii Legii lui Moise, după cum tâlcuiește marele Pavel în *Epistola către Galateni* (4, 22-30). Încă și prin arca lui Noe – având dobitoace curate și necurate –,

* Pentru că această carte se adresează întâi de toate creștinilor simpli care râvnesc la împlinirea poruncilor și poate că nu tuturor le este cunoscut ce anume reprezintă fiecare din înțelesurile *Sfintei Scripturi*, așezăm mai jos o însemnare privind deslușirea acestora. Această lămurire o găsim în ediția românească a *Tâlcuirii* Sfântului Teofilact, anume ca notă explicativă în comentariul de la *Matei 12, 7-8*.

potrivit chipului *alegoric* de înțelegere vedem Biserica cea pământească, ce cuprinde și drepti și păcătoși.

Iar *tropologic* este chipul îndreptător de năravuri [moral] care, prin *Scripturi* moravurile oamenilor și viața lor le îndreaptă de la răutate, către fapta cea bună. Așa este capitolul 12 de la *Matei*, capitolul 11 de la *Luca* și 3 de la *Marcu*, în care se arată Iisus scoțând dracul, după care cel mut și surd grăiește. Aici, *tropologic* – adică după chipul cel îndreptător de moravuri – se înțelege păcătosul, „surd” că nu voiește să audă dumnezeieștile cuvinte și „mut”, că nu primește spovedania; „drac” este păcatul cel de moarte; iar păcătosul venind la Hristos – adică la preotul lui Dumnezeu – și mărturisindu-și păcatele sale se izbăvește prin iertarea preoțească de păcatele cele de moarte și grăiește, binecuvântând pe Dumnezeu prin lucrarea faptelor bune. Încă și cele spuse de Dumnezeu în *Deuteronom*: „Să nu legi gura bouului care treieră” (*Deuteronom* 25, 4), după slovă s-au spus pentru boi, dar *tropologic*, se înțelege pentru învățători, care învățând poporul, nu sunt opriți să se hrănească din lucrurile și veniturile Bisericii, după cum tâlcuiește marele Pavel în *Epistola întâi către Corinteni* (9, 1-18).

Deci, în patru feluri se face citirea Sfintei *Scripturi*: *istoric* – potrivit cuvintelor; *anagoric* – după chipul unei înțelegeri mai înalte; *alegoric* – când înțelegem altceva decât cele spuse și *tropologic* – adică în chipul îndreptător de năravuri [moral]. Se cuvine a ști că nu toate cuvintele *Scripturii* pot fi tâlcuite în toate aceste feluri, ci unele se tâlcuiesc numai într-un fel, altele în două sau în trei și altele în toate aceste patru feluri.

CANONUL DE UMILINȚĂ,
ACATISTUL ȘI SINAXARUL
CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU
TEOFILACT,
ARHIEPISCOPUL OHRIDEI ȘI BULGARIEI

Alcătuire a lui Coprie monahul

Spre știință

În ziua a treizeci și una a lunii decembrie, se săvârșește pomenirea Cuvioasei Maicii noastre Melania Romana, a Cuviosului Zotic, hrănitorul de orfani și a celor dimpreună cu dânsii prăznuiți. Însă, din pricină că întru această zi se odovăiește Praznicul Nașterii Domnului Hristos, în rânduiala bisericească slujba Cuvioasei Melania se găsește în ziua de 30 decembrie. Iar în ziua a treizeci și una se pune numai slujba Praznicului Nașterii, afară de Litie, Polieleu, Vohod, Paremii și Antifoanele de la Liturghie.

În ziua a treizeci și una a lunii decembrie se săvârșește și pomenirea Sfântului Teofilact, Arhiepiscopul Ohridei și Bulgariei. Iar dacă oareunde va fi hram sau va voi cel mai mare, se va săvârși înaintea Ultreniei rânduiala canonului de umilință, a sinaxarului și a acatistului acestui Sfânt Părinte. Iar acolo unde nu este hram, cei râvnitori și iubitori de Sfinți de voiesc, pot să citească aceste rugăciuni fie la săvârșirea prăznuirii Sfântului, fie înainte de a citi din dumnezeieștile sale învățături, sau încă și în pravila de rugăciune zilnică ori la vreme de ispitire și tulburare a minții.

Acolo unde cel mai mare voiește a se citi numai sinaxarul Sfântului Teofilact, fără de canonul cel de umilință și acatist, se va săvârși această rânduială:

După cântarea a VI-a a Canonului, se citește sinaxarul Sfintei Melania, al Sfântului Zotic hrănitorul de orfani, făcând și pomenirea Sfântului Ermie din Vidin (netrecut în Minei): Tot în această zi, pomenirea Sfântului Mucenic Ermie din Vidin, care de sabie s-a săvârșit; urmând cu pomenirea soborului Sfinților prăznuiți întru această zi, după cum arată și rânduiala Mineiului pe 31 decembrie.

Apoi, îndată se va urma așa: Tot în această zi, pomenirea Sfântului Teofilact, Arhiepiscopul Ohridei și Bulgariei, citindu-se cu luare-aminte și cu evlavie viața Sfântului, ce în scurt s-a scris și s-a așezat mai jos.

Din pricină că în Mineiul pe decembrie nu este trecută și pomenirea Sfântului Ierarh Petru Movilă, care este român de neam și care a fost canonizat de curând de Biserica Ortodoxă a Ucrainei, după ce se sfârșește de citit sinaxarul Sfântului Teofilact, se va face și pomenirea acestui Sfânt: Tot în această zi, pomenirea Sfântului Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, care în pace s-a săvârșit.

Apoi se va încheia așa: Cu ale lor sfinte rugăciuni, Doamne, miluiește-ne și ne mântuiește pe noi. Amin.

Preotul dă obișnuita binecuvântare, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeuul nostru totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Slavă Ție, Dumnezeuul nostru, slavă Ție.

Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea ești și toate le împlinești; Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi (*de trei ori*).

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău.

Doamne miluiește (*de trei ori*). Slavă... Și acum...

Tatăl nostru, Care ești în Ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în Cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi și ne iartă nouă greșelele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău.

Că a Ta este împărăția, puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi troparele, glasul al 6-lea:

Miluiește-ne pe noi, Doamne, miluiește-ne pe noi, că, nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ție, ca unui Stăpân, noi păcătoșii robii Tăi, miluiește-ne pe noi.

Slavă...

Doamne, miluiește-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit; nu te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută și acum ca un milostiv și ne izbăvește pe noi de vrăjmașii noștri, că Tu ești Dumnezeuul nostru, și noi suntem poporul Tău; toți lucrul mâinilor Tale și numele Tău chemăm.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Ușa milostivirii deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu ești mântuirea neamului creștinesc.

Apoi Simbolul Credinței:

Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul Cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute. Și întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii; lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut; Care, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din Ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut om; și S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat și a pătimit și S-a îngropat; și a înviat a treia zi, după Scripturi; și S-a înălțat la Ceruri și șade de-a dreapta Tatălui; și iarăși va să vină cu slavă, să judece viii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit. Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cea Ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Care a grăit prin Prooroci. Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică. Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor. Aștept învierea morților. Și viața veacului ce va să fie. Amin.

*Psalmul 118 (Catisma a XVII-a):**Starea întâi:*

Fericiți cei fără prihană în cale, care umblă în Legea Domnului. Fericiți cei ce păzesc poruncile Lui și-L caută cu toată inima lor, că n-au umblat în căile Lui cei ce lucrează fărădelegea. Tu ai poruncit ca poruncile Tale să fie iubite foarte. O, de s-ar îndrepta căile mele, ca să păzesc poruncile Tale! Atunci nu mă voi rușina când voi căuta spre toate poruncile Tale. Lăuda-Te-voi întru îndreptarea inimii, ca să învăț judecățile dreptății Tale. Îndreptările Tale voi păzi; nu mă părăsi până în sfârșit. Prin ce își va îndrepta tânărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale. Cu toată inima Te-am căutat pe Tine; să nu mă lepezi de la poruncile Tale. În inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greșesc Ție. Binecuvântat ești, Doamne, învață-mă îndreptările Tale. Cu buzele am rostit toate judecățile gurii Tale. În calea mărturiilor Tale m-am desfătat, ca de toată bogăția. La poruncile Tale voi cugeta și voi cunoaște căile Tale. La îndreptările Tale voi cugeta și nu voi uita cuvintele Tale. Răsplătește robului Tău! Voi trăi și voi păzi poruncile Tale. Deschide ochii mei și voi cunoaște minunile din Legea Ta. Străin sunt eu pe pământ, să nu ascunzi de la mine poruncile Tale. Aprins e sufletul meu de dorirea judecăților Tale, în toată vremea. Certat-ai pe cei mândri; blestemați sunt cei ce se abat de la poruncile Tale. Ia de la mine ocara și defăimarea, că mărturiile Tale am păzit. Pentru că au șezut

căpeteniile și pe mine mă cleveteau, iar robul Tău cugeta la îndreptările Tale. Că mărturiile Tale sunt cugetarea mea, iar îndreptările Tale, sfatul meu. Lipitu-s-a de pământ sufletul meu; viază-mă, după cuvântul Tău. Vestit-am căile mele și m-ai auzit; învață-mă îndreptările Tale. Fă să înțeleg calea îndreptărilor Tale și voi cugeta la minunile Tale. Istovitu-s-a sufletul meu de supărare; întărește-mă întru cuvintele Tale. Depărtează de la mine calea nedreptății și cu Legea Ta mă miluiește. Calea adevărului am ales și judecățile Tale nu le-am uitat. Lipitu-m-am de mărturiile Tale, Doamne, să nu mă rușinezi. Pe calea poruncilor Tale am alergat, când ai lărgit inima mea. Lege pune mie, Doamne, calea îndreptărilor Tale și o voi păzi pururea. Înțelepțește-mă și voi căuta Legea Ta și o voi păzi cu toată inima mea. Povățuiește-mă pe cărarea poruncilor Tale, că aceasta am voit. Pleacă inima mea la mărturiile Tale și nu la lăcomie. Întoarce ochii mei ca să nu vadă deșertăciunea; în calea Ta viază-mă. Împlinește robului Tău cuvântul Tău, care este pentru cei ce se tem de Tine. Îndepărtează ocara de care mă tem, căci judecățile Tale sunt bune. Iată, am dorit poruncile Tale; întru dreptatea Ta viază-mă. Să vină peste mine mila Ta, Doamne, mântuirea Ta, după cuvântul Tău și voi răspunde cuvânt celor ce mă ocărăsc, că am nădăjdut în cuvintele Tale. Să nu îndepărtezi din gura mea cuvântul adevărului, până în sfârșit, că întru judecățile Tale am nădăjdut. Și voi păzi Legea Ta pururea, în veac și în veacul veacului. Am umblat întru lărgime, că poruncile Tale am căutat. Am grăit despre mărturiile Tale înaintea împăraților și nu m-am rușinat. Am cugetat la poruncile Tale, pe care le-am iubit foarte. Am ridicat mâinile mele la poruncile Tale, pe care le-am iubit și am cugetat la îndreptările Tale. Adu-Ți aminte de cuvântul Tău, către robul Tău, întru care mi-ai dat nădejde. Aceasta m-a mângâiat întru smerenia mea, că cuvântul Tău m-a viat. Cei mândri m-au batjocorit peste măsură, dar de la Legea Ta nu m-am abătut. Adusu-mi-am aminte de judecățile Tale cele din veac, Doamne și m-am mângâiat. Măhnire m-a cuprins din pricina păcătoșilor, care părăsesc Legea Ta. Cântate erau de mine îndreptările Tale, în locul pribegiei mele. Adusu-mi-am aminte de numele Tău, Doamne și am păzit Legea Ta. Aceasta s-a făcut mie, că îndreptările Tale am căutat. Partea mea ești, Doamne, zis-am să păzesc Legea Ta. Rugatu-m-am feței Tale, din toată inima mea, miluiește-mă după cuvântul Tău. Cugetat-am la căile Tale și am întors picioarele mele la mărturiile Tale. Gata am fost și nu m-am tulburat să păzesc poruncile Tale. Funiile păcătoșilor s-au înfășurat împrejurul meu, dar Legea Ta n-am uitat. La miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine, pentru judecățile dreptății Tale. Părtaș sunt cu toți cei ce se tem de Tine și păzesc

poruncile Tale. De mila Ta, Doamne, este plin pământul; îndreptările Tale mă învață. Bunătate ai făcut cu robul Tău, Doamne, după cuvântul Tău. Învață-mă bunătatea, învățătura și cunoștința, că în poruncile Tale am crezut. Mai înainte de a fi umilit, am greșit; pentru aceasta, cuvântul Tău am păzit. Bun ești Tu, Doamne, și întru bunătatea Ta învață-mă îndreptările Tale. Înmulțitu-s-a asupra mea nedreptatea celor mândri, iar eu, cu toată inima mea voi cerceta poruncile Tale. Închegatu-s-a ca grăsimea inima lor, iar eu cu Legea Ta m-am desfătat. Bine este mie că m-ai smerit, ca să învăț îndreptările Tale. Bună-mi este mie Legea gurii Tale, mai mult decât mii de comori de aur și argint.

Slavă... Și acum... Aliluia (*de trei ori*), cu închinăciuni, iar dacă această rânduială de rugăciune se săvârșește în Postul Mare, se fac metanii. Doamne miluiește (*de trei ori*). Slavă... Și acum...

Starea a doua:

Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit, înțelepțește-mă și voi învăța poruncile Tale. Cei ce se tem de Tine mă vor vedea și se vor veseli, că în cuvintele Tale am nădăjdut. Cunoscut-am Doamne, că drepte sunt judecățile Tale și întru adevăr m-ai smerit. Facă-se, dar, mila Ta, ca să mă mângâie, după cuvântul Tău, către robul Tău. Să vină peste mine îndurările Tale și voi trăi, că Legea Ta cugetarea mea este. Să se rușineze cei mândri, că pe nedrept m-au nedreptățit; iar eu voi cugeta la poruncile Tale. Să se întoarcă spre mine cei ce se tem de Tine și cei ce cunosc mărturiile Tale. Să fie inima mea fără prihană întru îndreptările Tale, ca să nu mă rușinez. Se topește sufletul meu după mântuirea Ta; în cuvântul Tău am nădăjdut. Sfârșitu-s-au ochii mei după cuvântul Tău, zicând: «Când mă vei mângâia?». Că m-am făcut ca un foale la fum, dar îndreptările Tale nu le-am uitat. Câte sunt zilele robului Tău? Când vei judeca pe cei ce mă prigonesc? Spusu-mi-au călcătorii de lege deșertăciuni, dar nu sunt ca Legea Ta, Doamne. Toate poruncile Tale sunt adevăr; pe nedrept m-au prigonit. Ajută-mă! Puțin a fost de nu m-am sfârșit pe pământ, dar eu n-am părăsit poruncile Tale. După mila Ta viază-mă și voi păzi mărturiile gurii mele. În veac, Doamne, cuvântul Tău rămâne în Cer; în neam și în neam adevărul Tău. Întemeiat-ai pământul și rămâne. După rânduiala Ta rămâne ziua, că toate sunt slujitoare Ție. De n-ar fi fost Legea Ta gândirea mea, atunci aș fi pierit întru necazul meu. În veac nu voi uita îndreptările Tale, că într-insele m-ai viat, Doamne. Al Tău sunt eu, mântuiește-mă, că îndreptările Tale am căutat. Pe mine m-au așteptat păcătoșii ca să mă piardă. Mărturiile Tale am priceput. La tot lucrul desăvârșit am văzut

sfârșit, dar porunca Ta este fără de sfârșit. Că am iubit Legea Ta, Doamne, ea toată ziua cugetarea mea este. Mai mult decât pe vrăjmașii mei m-am înțelepțit cu porunca Ta, că în veac a mea este. Mai mult decât învățătorii mei am priceput, că la mărturiile Tale gândirea mea este. Mai mult decât bătrânii am înțeles, că poruncile Tale am căutat. De la toată calea cea rea mi-am oprit picioarele mele, ca să păzesc cuvintele Tale. De la judecățile Tale nu m-am abătut, că Tu ai pus mie Lege. Cât sunt de dulci limbii mele cuvintele Tale, mai mult decât mierea, în gura mea! Din poruncile Tale m-am făcut priceput; pentru aceasta am urât toată calea nedreptății. Făclie picioarelor mele este Legea Ta și luminează cărărilor mele. Juratu-m-am și m-am hotărât să păzesc judecățile dreptății Tale. Umilit am fost până în sfârșit; Doamne, viază-mă, după cuvântul Tău. Cele de bunăvoie ale gurii mele binevoiește-le, Doamne și judecățile Tale mă învață. Sufletul meu în mâinile Tale este pururea și Legea Ta n-am uitat. Pusu-mi-au păcătoșii cursă mie, dar de la poruncile Tale n-am rătăcit. Moștenit-am mărturiile Tale în veac, că bucurie inimii mele sunt ele. Plecat-am inima mea ca să fac îndreptările Tale în veac spre răsplătire. Pe călcătorii de lege am urât și Legea Ta am iubit. Ajutorul meu și sprijinitorul meu ești Tu, în cuvântul Tău am nădăjduit. Depărtați-vă de la mine cei ce vicleniți și voi cerceta poruncile Dumnezeului meu. Apără-mă după cuvântul Tău și mă viază și să nu-mi dai de rușine așteptarea mea. Ajută-mă și mă voi mântui și voi cugeta la îndreptările Tale, pururea. Defăimat-ai pe toți cei ce se depărtează de la îndreptările Tale, pentru că nedrept este gândul lor. Socotit-am călcători de lege pe toți păcătoșii pământului; pentru aceasta am iubit mărturiile Tale, pururea. Străpunge cu frica Ta trupul meu, că de judecățile Tale m-am temut. Făcut-am judecată și dreptate; nu mă da pe mâna celor ce-mi fac strâmbătate. Primește pe robul Tău în bunătate, ca să nu mă clevească cei mândri. Sfârșitu-s-au ochii mei după mântuirea Ta și după cuvântul dreptății Tale. Fă cu robul Tău după mila Ta și îndreptările Tale mă învață. Robul Tău sunt eu; înțelepțește-mă și voi cunoaște mărturiile Tale. Vremea este să lucreze Domnul, că oamenii au stricat Legea Ta. Pentru aceasta am iubit poruncile Tale mai mult decât aurul și topazul. Pentru aceasta spre toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urât. Minunate sunt mărturiile Tale, pentru aceasta le-a cercetat pe ele sufletul meu. Arătarea cuvintelor Tale luminează și înțelepțește pe prunci. Gura mea am deschis și am aflat, că de poruncile Tale am dorit.

Slavă... Și acum... Aliluia (*de trei ori*), cu închinăciuni, iar dacă această rânduială de rugăciune se săvârșește în Postul Mare, se fac metanii. Doamne miluiește (*de trei ori*). Slavă... Și acum...

Starea a treia:

Caută spre mine și mă miluiește, după judecata Ta, față de cei ce iubesc numele Tău. Pașii mei îndreptează-i după cuvântul Tău și să nu mă stăpânească nici o fărădelege. Izbăvește-mă de clevetirea oamenilor și voi păzi poruncile Tale. Fața Ta arat-o robului Tău și mă învață poruncile Tale. Izvoare de lacrimi s-au pogorât din ochii mei, pentru că n-am păzit Legea Ta. Drept ești, Doamne și drepte sunt judecățile Tale. Poruncit-ai cu dreptate mărturiile Tale și cu tot adevărul. Topitu-m-a râvna casei Tale, că au uitat cuvintele Tale vrăjmașii mei. Lămurit cu foc este cuvântul Tău foarte și robul Tău l-a iubit pe el. Tănăr sunt eu și defăimat, dar îndreptările Tale nu le-am uitat. Dreptatea Ta este dreptate în veac și Legea Ta, adevărul. Necazuri și nevoi au dat peste mine, dar poruncile Tale sunt gândirea mea. Drepte sunt mărturiile Tale, în veac; înțelepțește-mă și voi fi viu. Strigat-am cu toată inima mea: «Auzi-mă, Doamne!» Îndreptările Tale voi căuta. Strigat-am către Tine: «Mântuiește-mă și voi păzi mărturiile Tale». Din zori m-am sculat și am strigat: «Întru cuvintele Tale am nădăjduit». Deschis-am ochii mei dis-de-diminează, ca să cuget la cuvintele Tale. Glasul meu auzi-l, Doamne, după mila Ta; după judecata Ta mă viază. Apropiatu-s-au cei ce mă prigonesc cu fărădelege, dar de la Legea Ta s-au îndepărtat. Aproape ești Tu, Doamne și toate poruncile Tale sunt adevărul. Din început am cunoscut, din mărturiile Tale, că în veac le-ai întemeiat pe ele. Vezi smerenia mea și mă scoate, că Legea Ta n-am uitat. Judecă pricina mea și mă izbăvește; după cuvântul Tău, fă-mă viu. Departe de păcătoși este mântuirea, că îndreptările Tale n-au căutat. Îndurările Tale multe sunt, Doamne; după judecata Ta mă viază. Mulți sunt cei ce mă prigonesc și mă necăjesc, dar de la mărturiile Tale nu m-am abătut. Văzut-am pe cei nepricepuți și mă sfârșeam, că n-au păzit cuvintele Tale. Vezi că poruncile Tale am iubit, Doamne; întru mila Ta mă viază. Începutul cuvintelor Tale este adevărul și veșnice toate judecățile dreptății Tale. Căpeteniile m-au prigonit în zadar; iar de cuvintele Tale s-a înfricoșat inima mea. Bucura-mă-voi de cuvintele Tale, ca cel ce a aflat comoară mare. Nedreptatea am urât și am disprețuit, iar Legea Ta am iubit. De șapte ori pe zi te-am lăudat pentru judecățile dreptății Tale. Pace multă au cei ce iubesc Legea Ta și nu se smintesc. Așteptat-am mântuirea Ta, Doamne și poruncile Tale am iubit. Păzit-a sufletul meu mărturiile Tale și le-a iubit foarte. Păzit-am poruncile Tale și mărturiile Tale că toate căile mele înaintea Ta sunt, Doamne. Să se apropie rugăciunea mea înaintea Ta, Doamne; după cuvântul Tău mă înțelepțește. Să ajungă cererea mea înaintea Ta, Doamne; după cuvântul Tău mă izbăvește. Să răspândească buzele mele laudă, că m-ai învățat îndreptările Tale. Rosti-va limba mea cuvintele Tale,

că toate poruncile Tale sunt drepte. Mâna Ta să mă izbăvească, că poruncile Tale am ales. Dorit-am mântuirea Ta, Doamne și Legea Ta cugetarea mea este. Viu va fi sufletul meu și Te va lăuda și judecățile Tale îmi vor ajuta mie. Rătăcit-am ca o oaie pierdută; caută pe robul Tău, că poruncile Tale nu le-am uitat.

*Canonul de umilință
către Sfântul Ierarh Teofilact*

Cântarea I, glasul al VI-lea:

Irmosul:

Precum prin steaua cea cu dumnezeiască mergere i-ai chemat pe magi spre a se închina slăvitei Nașterii Tale, așa și pe mine mă cheamă, Hristoase, Doamne, din întunericul cel încremenit al păcatului, dăruindu-mi lumina credinței și a buneii îndrăzniri.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Peștera a fărădelegilor s-a făcut inima mea, întru care voile cele tâlhărești au batjocorit grăuntele cel sfânt al darului, căci dintru învârtoșarea mea nu voiesc a pricepe că întru avuția cea agonisită din dulcețile patimilor sălășluiește moartea cea de veci și doar bobul cel smerit al grâului duhovnicesc va face roadă însutită, ce va fi adunată în veșnicele vistierii.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Închipuirea cea de sine mi-a bătătorit locul cel mănos al țarinii inimii, iar învârtoșarea mândriei preschimbându-s-a întru munte înalt și aspru dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, cu puterea ta de grabnic mijlocitor, surpă și prefă muntele cel diavolesc în vale plină de susurul cel mângâietor al smereniei, iar țarina cea bătătorită a inimii mele o ară cu plugul pocăinței.

Slavă...

Pământul cel înțelenit și roditor de spini nu este lesne de strămutat dintru a sa lucrare însă tu, Sfinte Părinte Teofilact, brăzdează-l cu adâncă arătură și pogoară asupra-i troienele cele preacurate ale bunelor vestiri, stârpind rădăcinile cele cuvântătoare ale patimilor celor pline de spini.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Precum fulgul de nea se zămislește în chip de stea în pântecele norului, iar apoi se pogoară pe pământ spre a vesti prin strălucire taina peșterii dumnezeiești, asemenea și tu, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ai zămislit în pântecele tău pe Cel Care S-a deșertat de slava Sa, pogorându-Se pe pământ și arătându-Se ca un Prunc omenesc, dintru întunericul cel străluminat al Dumnezeirii. Pentru aceasta, te rog pe tine, ceea ce ești caldă rugătoare, topește gerul cel cumplit din peștera inimii mele, spre a face să se înalțe spre roadă bobul cel dumnezeiesc al darului, pe care Fiul tău l-a sădit și întru mine în Sfântul Botez.

Cântarea a III-a:

Irmosul:

În ieslea peșterii S-a născut cu trup Fiul lui Dumnezeu spre a ridica din mâncarea celor necuvântătoare mintea mea cea cuprinsă de poftă dobitocești, iar peștera mormânt al morții s-a făcut, căci a răsărit dintr-însa spicul cel preadulce și dumnezeiesc al Învierii și verdeața evangheliceștii propovăduiri.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Cu întunericul poftelor pământești m-am prins ca și într-o temniță și nu găsesc fâgaș de izbăvire, căci slab și fără de vlagă m-am făcut; iar gerul deznădăjduirii asupra creștetului meu, cuprinzând cu răceală credința în puterea cea dumnezeiască ce-i înalță dintru acest pământ pe cei care neconțin tângesc a rodi însutit.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Ca o caldă adiere și ca o ploaie cu bună sporire te pogoară asupra mea cu dumnezeieștile tale rugăciuni, Sfinte Părinte Teofilact și îmi ridică întru rodire grăuntele cel preacurat al darului Sfântului Botez, spre a birui și eu pământul și a dobândi prin nezdruccinată și bună voință seninul cel preadulce al liniștii minții.

Slavă...

Sadul cel firav și verde al grâului duhovnicesc este cumplit bântuit de vestitorii nerodirii însă tu, Sfinte Părinte Teofilact, îl izbăvește de arșița ispitelor, mijlocind lacrimile umilinței; îl păzește de viermele cel omorâtor,

dăruind tărie bunei sânguințe; iar de sterpiciune îl ferește, statornicindu-l în lepădarea de gunoioasele patimi.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Tu ești, Născătoare de Dumnezeu, țarina din care înverzește holda cea duhovnicească a creștinilor dreptmăritori, tu ești norul care odrăslește ploaia plină de răcoare a smeritei-cugetări, tu ești vuietul care alungă prădăciunea celor ce-s vrăjmași și răpitori. Pentru unele ca acestea, cu umilință îți cer ca, prin milostivirea ta de Maică, să mă strămuți din moartea nerodirii spre minte înspăcată către dumnezeieștile porunci ale Fiului și Dumnezeului tău.

Cântarea a IV-a:

Irmosul:

Prunc preamic S-a arătat în peșteră Cel Care ține în mână lopata și jitișele cerești și Care prin a Sa putere poate să despartă grâul de pleavă. Iar mintea mea nebună, ca o țarină roditoare de neghină nu crede că va gusta vreodată seceră și foc pârjolitor.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Sărac și scarbăd îmi este spicul minții și oriunde mă uit înlăuntrul meu, nu văd decât lanul cel întunecat al neghinei păcatului, iar secera judecății stă gata să se pogoare peste toată firea cea cuvântătoare, spre a aduce bucurie negrăită tuturor celor care prin fapte s-au înălțat în holda cea albă și doritoare de seceriș.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Înainte de vremea secerișului îmi ajută să stârpesc neghina fărădelegii, Sfinte Părinte Teofilact, cu focul învățăturilor tale curățind mintea mea de învoirile cele păcătoase și amare ca, întru acest chip să mă veselesc și eu în Ziua Judecății, măcar că roada mea este cu covârșire puțină și netrebnică.

Slavă...

Precum se pleacă înspre pământ spicul cel copt, așa îmi dăruiește și mie, Sfinte Părinte Teofilact, a vedea pururea că sunt pământ și că în pământ mă voi întoarce, netrufindu-mă vreodată pentru înălțimea cu care paiul cel preadrept al făptuirii ar străbate văzduhul cel duhovnicesc.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Vestitoare a secerișului ești Născătoare de Dumnezeu prin nașterea ta, căci ai dăruit lumii Pâinea cea veșnică și prealuminat te-ai arătat împreună-ostenitoare la moara sfatului dumnezeiesc și la cuptorul dragostei celei pentru firea omenească. Pentru acestea, milostivă iarăși te arată și îmi dăruiește, ca o Maică preabună, mustul cel dulce al începutului de pocăință, căci chip pruncesc având, nu am dinți pentru a mă împărtași din pâinea plânsului duhovnicesc.

Cântarea a V-a:

Irmosul:

S-a copt veacul cel neroditor prin Nașterea Ta, Hristoase Dumnezeule, iar prin propovăduire mlădițele învățaturii Tale au dăruit întregii lumi ciorchinul cel prea dulce al Învierii, dar inima mea ca o boabă acră și necoaptă știe că nu este vrednică de teascul veseliei.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

În nebulia mea m-am socotit a fi mlădiță ce aduce roadă afară de puterea rădăcinii și cu cârceii patimilor mintea agățându-o întru înalta cugetare, ciorchinele inimii cu pelinul păcatului s-a amărât, făcându-mă cu totul vrednic de a fi tăiat și ars cu judecata Vierului firii omenești.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

De beția multelor păcate sunt trântit la pământ și vrăjmașii mântuirii cu sporire se încolăcesc asupra minții mele târătoare, dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, izbăvește-mă prin toiagul tău cel părintesc din robia șarpelui celui ucigaș, ridicându-mă de la pământ cu băutura cea vie a lucrării poruncilor.

Slavă...

Cuțitul cel trimis să culeagă rodul viței stă asupra capului meu și nu pricep cum mă voi izbăvi de osândă, dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, cu rugăciunile tale sloboade dulceața Dumnezeirii și în strugurele cel necopt al făptuirii mele, spre a fi găsit vrednic de ridicarea în teascul cel ceresc al veseliei pururea fiitoare.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Viță verde și cu bună mireasmă ești Născătoare de Dumnezeu, căci prin strălucirea cea întreit însoțită a Dumnezeirii ai copt Strugurele Vieții,

iar ploaia lacrimilor Evei, ce s-a vărsat la rădăcina viței firii omenești ai preschimbat-o în dulceața mântuirii. Pentru acestea, cu zdrobire de inimă te rog pe tine, ceea ce ești Maică și Fecioară, zdrobește în teascu pocăinței îndulcirile mele cele păcătoase, spre a izvorî mustul cel limpede al umilinței.

Cântarea a VI-a:

Irmosul:

Fără de sămânță bărbătească și din sângiuiri feciorelnice Ți-ai Țesut trup în sânurile Maicii Pururea Fecioare, îmbrățișând omeneasca fire cu Dumnezeuzeia Ta, Preabunule Hristoase. Tu ești, Doamne, Cel Care pe toate le vezi, Tu știi că pârjolit sunt de spaimă, că mi se cutremură inima și-mi amuțește cugetul socotind că nevrednic fiind, m-am atins de Sfintele și Preacuratele Tale Taine însă, Te rog, pentru multa Ta milostivire să nu curmi viața mea cea cu totul ticăloasă și pângărită, ci cu toiagul muștrărilor Tale să mă păstorești către staulul cel ceresc.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Chiar dacă fără de curmare aș lua aminte că întreaga zidire propovăduiește pocăința și prin dar duhovnicesc aș putea covârși apa tuturor izvoarelor pământului cu lacrimile de umilință, se cuvine ca mintea mea să rămână prăpastie a adâncului și cu întemeiere să priceapă că de sunt aduse în lucrare, dumnezeieștile porunci sunt fără de sfârșit.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Acre și pline de viclenie sunt gândurile și doririle cele ascunse ce-mi dospesc aluatul inimii, dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, mă înnoiește cu buna frământătură a învățăturilor tale, ca să mă împărtășesc și eu cu vrednicie de fierbințeala cea vie a Pâinii celei de veci.

Slavă...

Ca o piele de capră bătrână m-am zbârcit întru obiceiurile omului celui vechi și nu mă pot nicidecum împărtăși din Vinul cel prea nou al milostivirii dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, cu fluierul cel păstoresc scoțându-mă dintru obiceiul cel îndărătnic, călăuzește-mă către veselia mieilor care se adapă întru săltările minții din Vinul Judecății.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Ca și sămânța dintr-un sămbure a amușit limba în gura mea Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, căci prin dragostea ta cea plină de smerenie ridici mahrama de pe tainele zidirii și celor veghetori le adeverești închipuirea Crucii dintru tăria grâului ce drept se înalță către cer și dintru moliciunea viței ce nu se ridică de la pământ fără de sprijinire. Pentru aceea, ca pe una ce ești podoaba cea preaminunată a întregii făpturi și Maică a milostivirii, te rog dăruiește-mi ca, prin împărtășirea din Trupul și Sângele Fiului tău, să răsară Pomul Vieții și din sămburele cunoștinței mele.

Stihiră, glasul al VI-lea:

Să ne adunăm toți iubitorii de Sfinți și cu cuvinte de laudă și mulțumire să ne veselim întru duhovniceasca prăznuire a Sfântului Teofilact, căci prin minunatele sale tâlcuiri ne-a învrednicit și pe noi să ne împărtășim din ospățul cel dumnezeiesc al lucrării evangheliceștilor porunci.

SINAXAR

Dumnezeiescul acesta Părinte Teofilact Hefaistos era elin de neam, născut din părinți dreptcredincioși, în ostrovul Eubeei, pe la mijlocul veacului al XI-lea. Încă din vârsta pruncească atât de luminat s-a arătat a fi întru înțelepciune, încât părinții săi trupești s-au sărguit cu bună purtare de grijă, a-i rânduind toate cele de trebuință spre sporirea cunoștinței celei lucrătoare și aducătoare de duhovnicească roadă. Iar Sfântul Teofilact, dimpreună cu frații săi, au fost crescuți și s-au întărit în Dreapta Credință din pricină că părinții lor după trup nu numai cu bune cuvinte i-au hărăzit, ci cu pilda vieții au întărit cuvintele și povețele lor părintești.

Iar când Sfântul Teofilact s-a întărit cu mintea și duhul și a ajuns la vârsta cea tinerească, i s-a rânduit a merge la Constantinopol, spre a învăța cu cei mai străluciți dascăli și ritori ce sălășluiau în acea vreme în cetatea împărătească. Aici, ca o harnică și neostoită albină, a adunat în fagurele minții și inimii sale mierea cea preadulce a învățăturilor Sfinților Părinți, dar s-a împărtășit din destul și din înțelepciunea cea elinească. Iar multa înțelepciune ce cu trudă a agonisit-o, cu trudă a și înmulțit-o nelăsând nelucrătoare mierea cea minunată a învățăturilor celor prea adevărate și dumnezeiești ale Sfinților. Atât de smerit și de vrednic lucrător al poruncilor Sfintei Evanghelii s-a arătat, încât dascălii săi au socotit că este după dreptate și adevăr să fie el însuși dascăl și povățuitor către fapta cea bună. Iar păstorii Bisericii l-au socotit pe Teofilact vrednic de cinul preoțesc, căci ajunsese la statura bărbatului desăvârșit. Pentru aceea a și fost hirotonit întru slujirea diaconească, spre a fi mai marele ritorilor și slujitor în marea

biserică a Sfintei Sofii din Constantinopol. Atât de minunat și atât de plin de putere era cuvântul arhidiaconului Teofilact, încât toți cei care-l ascultau rostind cuvinte de învățătură, se îndemneau a-i urma cu fapta în împlinirea evangheliceștilor porunci.

Pentru smerenia și înțelepciunea sa, dumnezeiasca Pronie l-a rânduit pe Sfântul Teofilact a fi dascăl al lui Constantin Porfirogenetul, fiul împărătesei Maria. Această împărăteasă Maria era atât de frumoasă la înfățișare, încât uimea pe toți cei care o priveau. Însă n-a lăsat Dumnezeu pe chipul ei numai strălucirea cea dinafară, ci i-a împodobit și omul cel dinlăuntru și, întru Duhul Sfânt, a pus sfat bun în inima ei. Iar această sămânță dumnezeiască a crescut și degrabă a rodit, căci împărăteasa Maria a cerut Sfântului Teofilact, dascălul fiului ei, să alcătuiască o tâlcuire a Evangheliilor spre a găsi și ea și fiul său înțeleșurile cele mai de trebuință spre a împlini poruncile și a dobândi răspuns bun la Înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos Dumnezeu. După sfatul și porunca împărătesei, Sfântul Teofilact a purces a scrie tâlcuirea Evangheliilor, pe care cu harul dumnezeiesc luminat le tâlcuiește, arătând minunata lor putere lucrătoare. Alcătuirea acestor tâlcuiri, Sfântul a izvodit-o dintru predania Sfinților Părinți, făcându-se îndeosebi următor învățăturilor și cuvintelor Sfântului Ioan cel cu Gura de Aur. Iar această pâine duhovnicească și preaminunată care este tâlcuirea Dumnezeieștii Evanghelii, Sfântul Teofilact a plămădit-o din învățăturile Sfinților Părinți, a frământat-o întru nevoințele sale în fapta bună cea lucrătoare și a copt-o întru focul dumnezeieștii cunoștințe spre a o dăruii tuturor celor ce flămânez de cuvântul lui Dumnezeu. Și nu numai cele patru Evanghelii le-a tâlcuit, ci mai apoi a urmat cu Faptele Sfinților Apostoli, cu Epistolele trimise de dumnezeieștii Apostoli și cu un cuvânt de învățătură la cea de-a unsprezecea Evanghelie a Învierii, care se citește la Utrenia duminicilor; iar din Vechiul Testament a tâlcuit cărțile Sfinților Prooroci Osea, Avacum, Iona, Naum și Miheia. A scris încă și cuvinte întru cinstirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și a Sfintei și de viață făcătoarei Cruci a Domnului. Pentru cel ce-i era învățăcel, Constantin Porfirogenetul, Sfântul Teofilact a scris și o Învățătură împărătească, întru care îl povățuia cum se cuvine a viețui și a cârmui împăratul întru înțelepciunea Duhului Sfânt.

Deși întru smerenia sa se socotea nevrednic și de slujirea diaconească, Sfântul Teofilact a fost ales spre a fi hirotonit arhiepiscop al Ohridei și Bulgariei. Covârșit de povara cea mare a păstoriei celei duhovnicești, dar și de lipsirea de la slujirea din biserică Sfintei Sofii și de viețuirea în cetatea împărătească ce era în acea vreme un adevărat sălaș al celor iubitori de înțelepciune, Sfântul Teofilact a fost potrivit hirotonirii sale ca arhiepiscop.

Însă, pentru că cele ce sunt rânduite de Dumnezeu trebuie să se plinească în faptă, ca fiind preînțelepte, în cele din urmă, dumnezeiescul Teofilact s-a supus hotărârii de obște și a purces spre Ohrida, ca unul ce fusese hirotonit și rânduit a fi păstor de suflete.

Mult a ostenit Sfântul Teofilact în brazda cea duhovnicească a Bisericii, iar roadele cele duhovnicești au biruit lumea, înălțându-se în Împărăția cea cerească, unde strălucesc de-a pururi înaintea Bunului Dumnezeu, întru vistieriile Bisericii Biruitoare.

Ca un iubitor și cinstitor de Sfinți, în vremea în care a fost vlădică al Ohridei, a scris viața Sfântului Clement (+916), cel care a fost ucenic al Sfinților Chiril și Metodie și cel dintâi arhiepiscop al Ohridei. Încă a mai scris și despre pătımirea Sfinților Mucenici de la Tiberiopole-Strumița, a căror mucenicie s-a săvârșit în vremea lui Iulian Apostatul (361-363).

Cărmuind mai bine de 30 de ani arhiepiscopia Bulgariei, în care erau atât bulgari, cât și vlahi, înainte de obștescul sfârșit, fiind cuprins de pătimirile betesugurilor trupești și ale bătrâneții, Sfântul Teofilact s-a întors în patria sa, la Tesalonic, unde (pe la anul 1126) și-a încredințat sufletul în mâinile Domnului.

Este cu cuviință a spune aici că Tălcuirile dumnezeiescului Teofilact la Noul Testament au fost îndeobște de mare trebuință atât în Biserica greacă și în cea română, cât și în Bisericile slave. Mărturie stau scrierile Sfinților acestor Biserici dreptmăritoare, Sfinți care ne povățuiesc ca în înțelegerea și împlinirea poruncilor Sfintei Evanghelii să ne folosim nemijlocit de Tălcuirile Sfântului Teofilact. Dintre Sfinții care ne sfătuiesc unele ca acestea și care sunt mai apropiați vremurilor noastre, îi pomenim pe Sfântul Antim Ivireanul, Sfântul Constantin Brâncoveanu, Episcopul Damaschin al Râmnicului, Sfântul Dimitrie al Rostovului, Sfântul Tihon de Zadonsk, Sfântul Paisie de la Neamț, Sfântul Nicodim Aghioritul, Sfântul Calinic de la Cernica, Mitropolitul Veniamin Costachi, Sfântul Grigorie Dascălul, Sfântul Ignatie Briancianinov, Sfântul Teofan Zăvorâtul, Sfântul Nectarie al Eghinei și Fericitul episcop Nicolae Velimirovici.

Încă de când se ostenea în pribegia sa pe acest pământ, Sfântul Teofilact le-a fost mijlocitor și sprijinitor celor care s-au sârguit spre împlinirea poruncilor și i-au cerut luminare prin cuvânt și rugăciune; încă și astăzi, prin harul lui Dumnezeu, nu contenește a fi grabnic ajutător și mângâietor celor ce se află întru nevoile și durerile căii celei strâmte poruncite nouă de Mântuitorul Iisus Hristos.

Cu rugăciunile Sfântului Ierarh Teofilact, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne și ne mântuiește pe noi. Amin.

Condacele și Icoasele

Condacul I:

Apărător încredințat al mântuirii noastre ai fost rânduit arhiereule al lui Hristos, Teofilact și dintru ale tale rugăciuni și tâlcuiri în toată vremea izbăvire din negura necunoștinței câștigăm. Pentru aceasta și prăznuirea ta o săvârșim cu bucurie multă și în smerenia de învățăcei, cu dragoste fierbinte ție îți strigăm: Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător al poruncilor Stăpânului Hristos!

Icosul I:

Puterile îngerești slăveau pe Dumnezeu pentru a ta cuvioșie petrecută dintru vârsta tinerească, dascălii vestiți ai cetății împărătești îndelung se minunau pentru a ta minte îngerească, iar Constantinopolul întreg mult se îndemna pentru râvna ta din slujirea diaconească. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, care într-un ostrov depărtat în mare, te-ai născut,
Bucură-te, cel ce pentru noi liman în marea patimilor te-ai făcut;
Bucură-te, că din neamul cel vestit al elinilor ai odrăslit,
Bucură-te, că și prin tine neamul cel dumnezeiesc al creștinilor s-a cărmuit;
Bucură-te, că prin viețuire Îngerul cel păzitor ți-ai veselit,
Bucură-te, că măhnirile osândeii într-o priveghere le-ai stărpit;
Bucură-te, învățăcel ales din cetatea împărătească,
Bucură-te, c-ai tăi ucenici, în Cer au arvună părintească;
Bucură-te, cel ce în biserica Sfintei Sofii ai fost vrednic slujitor,
Bucură-te, că inimilor noastre, prin cuvânt și prin slujire li te faci curățător;
Bucură-te, că dintru a Sa putere-ți suflă Duhul în sfințitele cuvinte,
Bucură-te, cel ce cale bună îi înveți pe cei orbi și schiopi la minte,
Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al II-lea:

Văzându-ți Domnul vrednicia, într-o ceata arhierească te-a iconomisit în scaunul Ohridei șezător și, prin cuvântarea ta cea lucrătoare, vlahii și bulgarii s-au făcut de taine văzători. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărată, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al II-lea:

Constantin cel ce tânăr a murit și cu mitra bizantină nu s-a încoronat, Îl cinstea pe Învățător făcând de tine ascultare, păstoriții tăi și s-au făcut credincioase slugi, pentru buna lor tămăduire prin cuvântul dres cu sare, iar Salonicul mult se veselea în sunet de cântare, că și-a fost poarta pământească spre cereasca așezare. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, cel ce pentru multa înțelepciune dascăl de împărat ai fost făcut,
Bucură-te, că în loc de lapte, cu cuvânt dumnezeiesc tu l-ai crescut,
Bucură-te, paza vie pentru cel gătit la lumeasca împărăție,
Bucură-te, corabie împărătească, peste-a dracilor urgie;
Bucură-te, că de Dumnezeu păstor în scaunul Ohridei fost-ai așezat,
Bucură-te, că pe oaia cea pierdută, prin cuvânt sfințit pe umeri o ai ridicat;
Bucură-te, că-n șiroi de lacrimi primeai Stăpânescul Trup și Sânge,
Bucură-te, că a noastră nesimțire de văpaia vieții tale se străpunge;
Bucură-te, cel ce ești blând la chip și cu pletele cărunte,
Bucură-te, c-al tău chip se face mângâiere celor mulți și prunci la minte;
Bucură-te, că-nainte de sfârșit, în pământul țării tale te-ai aflat,
Bucură-te, c-al tău suflet întru cele preaînalte s-a luat,
Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al III-lea:

Prin mijlocirea cetii cuvioșilor ai biruit în lupta cea istovitoare cu patimile necurate și, prin puterea sfințitoare a Trupului dumnezeiesc, te-ai înfrumusețat mai mult ca mii de flori înmiresmate. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărată, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al III-lea:

Lacomii la pântece și cei căzuți în pângărita desfrânare la picioare îți plâng cerându-ți mijlocire; iubitorii de averi milostenia ta primesc și se smulg din viermănoasa lor agonisire; iar cei mândri fără de cumpăt, prin privirea ta cea părintească își adună cugete de îmblânzire. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, înțelepciune lucrătoare în toiagul păstoresc,
Bucură-te, pildă și tărie care-n toată vremea pocăință zămislesc;

Bucură-te, că ne-alungi din tărâmul lăcomiei roșcovelor fără saț,
 Bucură-te, mână care-mparte fără să despartă pârțicica din vițelul gras;
 Bucură-te, cel care fără de curmare desfrânarea ai vădit și necinstit,
 Bucură-te, că nunta o ai lăudat, iar fecioria măiestrit ai preamărit;
 Bucură-te, că iubirea de arginți ai tăiat-o fără de-ndurare,
 Bucură-te, că Hristos îți este nestemata cea de viață dătătoare;
 Bucură-te, că-ntrebare le-ai pus celor cu iușimea fără socotință,
 Bucură-te, că ne-nveți mânia s-o lucrăm spre a noastră pocăință;
 Bucură-te, minte luminoasă care de Puterile Cerești este hrănită,
 Bucură-te, glăsuire dulce și cu totul îndumnezeită,
 Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
 al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al IV-lea:

Plinind desăvârșit întreaga-înțelepciune în virtute, vas împodobit al darului dumnezeiesc ești lăudat, iar prin apa cuvântului izvorător al gurii tale, multe suflete creștine setea duhului și-au stâmpărat. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărită, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al IV-lea:

Cei mânăniți și întristați de diavoli către tine aleargă năzuind spre buna înmiresmare a odăjdiiilor tale, oștenii care purced spre războiul cu mărirea cea deșartă te au nor și soare neumbrit în cale, iar cei treji te preamăresc că te-ai înrourat în smerita-cugetare, potopire bună temniței de chin și jale. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, cel ce lumea ai lucrat-o în brazde duhovnicești,
 Bucură-te, că sămânța ai semănat-o pentru jitițe cerești;
 Bucură-te, că mahnirea cea lumească din suflet o ai stârpit,
 Bucură-te, că-ntristarea lepădării noastre prin căință ai ostoit;
 Bucură-te, că neliinștea drăcească grabnic o ai risipit,
 Bucură-te, că a ta voință după cea a Domnului ți-ai rânduit;
 Bucură-te, că fiara slavei deșarte ai zdrobit-o sub picioare,
 Bucură-te, arătarea celor ce sunt nevăzute în trupeasca cugetare;
 Bucură-te, mult biruitorule în războiul cu trufia cea aprinsă,
 Bucură-te, că smerenia ți s-a făcut gând și lacrimă nestinsă;
 Bucură-te, că Tatăl, Fiul și cu Duhul în inimă-ți strălucesc,

Bucură-te, că mirenii și monahii deopotrivă îți râvnesc,
Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al V-lea:

Purtând neîncetat zalele și platoșa credinței, preaviteaz cârmuitor oștii
celor botezați te-ai arătat, iar cu sabia spintecătoare înroșită în dumnezeiescul
foc, pleava și neghina ereziei spre pieire veșnică le-ai secerat. Înțelepciunea
ta, Părinte, o avem adevărată, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea
noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind
încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi
vor cânta: ALILUIA!

Icosul al V-lea:

Maicile creștine te cinstesc, că prin graiurile propovăduirii tale
pruncii-s ca bătrânii de-nțelepți, tinerii mărturisesc că din cuptorul încins
de trup spre umbrirea înfrânării îi îndrepti, iar bătrânii ce au încărunit în
curăție nu se înșală că pe calea grea de după moarte îi aștepți. Pentru
acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, cel care ai ars cu Duhul diavoleștii mărăcini,
Bucură-te, că ai adăpat sămânța sfântă spre a prinde rădăcini;
Bucură-te, că în războiul gânditor ne ești flămură învăpăiată,
Bucură-te, că cei arși de patimi au la tine fântânire nesecată;
Bucură-te, săgetare iute, ce purcezi din arcul celui rugător,
Bucură-te, că celui căzut în răni îi ești grabnic ajutor;
Bucură-te, cel ce ne înveți odihna fără trândăvie,
Bucură-te, că celui ce-a biruit îi ești pace și trezvie;
Bucură-te, că ne ești întărire în războaie grele, ca un făcător de bine;
Bucură-te, surparea îndulcirii lucrătoare în părerea cea de sine,
Bucură-te, cel ce prin învățături ești în ceata Sfinților Părinți,
Bucură-te, împodobire luminoasă, tănuită în cămări de Sfinți,
Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al VI-lea:

Cădelniță de aur, tămâind Sfintei Treimi prin străjuirea minții tale
rugătoare s-a lucrat, iar Tatăl, prin Fiul întru Duhul, în prestol viu al
numelui Său sfânt, inima ți-a preschimbato. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem
adeverită, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată

a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al VI-lea:

Părintelui Ceresc, Făcătorul a toate și Izvorătorul de Dumnezeire, Fiului, Unul-Născut din Tatăl și al sufletelor Mire, Duhului, Care din Tatăl purcede și-i asemeni după fire, Li te-nchini de-a pururi în blagoslovită glăsuire. Pentru această întreită închinare, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, robul Celui Care din iubire te-a zidit,
 Bucură-te, sluga Celui Ce prin Întrupare ți-a slujit,
 Bucură-te, fiul Celui Care ca un rob S-a osândit;
 Bucură-te, văzul minții ce spre Duhul s-a plecat,
 Bucură-te, curăție-n fapte ce prin darul Său s-au arătat,
 Bucură-te, viață ce din Dătătorul vieții ai luat;
 Bucură-te, că-ntru Duhul întru dragostea Părintelui sporești,
 Bucură-te, ochi care pe Tatăl întru Fiul Îl privești,
 Bucură-te, alăută dulce, ce Treimea proslăvești;
 Bucură-te, cântând lui Dumnezeu întreita Sa cântare,
 Bucură-te, tămâind întru fapta bună lucrătoare,
 Bucură-te, cuvântând prin tăcere rugătoare,
 Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
 al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al VII-lea:

Ostenind până la sânge, pe cărarea cea îngustă a poruncilor și a Crucii ai călătorit și prin piroanele cuvântului dumnezeiesc, toată voia cea lumească întru tine o ai răstignit. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărat, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al VII-lea:

Ceata celor cinci fecioare înțelepte se plinește și cu tine cel ce porți candelă arzândă pentru veșnicie; Simon Cirineul are în tine următor, că împreună-pățimești cu cei cuprinși de poveri și sărăcie, iar Zaheu, când mintea își înalță înspre slava veacului ce va să fie, grabnic află că ești ramură în Pomul cel cu roadă vie. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, aluat ce dospești frământătura,

Bucură-te, cel ce văduvei bine i-ai cinstit măsura,
Bucură-te, piatră scumpă ce ascunsă ești din fire,
Bucură-te, ușă strâmtă îndreptată către Mire,
Bucură-te, grâul copt ce o sută ai rodit,
Bucură-te, ban de aur cu credință înmulțit,
Bucură-te, vin și untdelemn turnat pe rană,
Bucură-te, logodire tăinuită în slăvita haină,
Bucură-te, bobul de muștar, ce spre odihna păsărilor crește,
Bucură-te, poruncită pescuire ce vânează ban din pește,
Bucură-te, făclie luminătoare, neascunsă sub obroc,
Bucură-te, izbăvirea noastră din nemărginitul foc,
Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al VIII-lea:

Viețuind în aspră înfrânare, niciodată n-ai uitat că lumea trecătoare
de acum este valea plângerii și prin tânguire, lacrimi și postiri ai lucrat în
trup pătimitor mântuirea sufletului ce-i înfrățit cu Îngerii. Înțelepciunea
ta, Părinte, o avem adevărată, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea
noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind
încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi
vor cânta: ALILUIA!

Icosul al VIII-lea:

Dascălilor filosofiei omenești limba li se încuie, când văd mărturia
înțelepciunii feciorești, că și-n tine e plinită, născătorii de eresuri mai mult
în osândă sângerează, că prin praștia virtuții tale, nebunia hulitoare în
frunte le-a fost lovită, iar Origen și de tine e vădit, că prin gândul trufaș și
ascuns a primit învățătura de nesăbuiți scornită. Pentru acestea toate, cu
umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, sabie ucigătoare de eresuri și minciuni,
Bucură-te, arcaș destoinic ce îi surpi pe cei mândri și nebuni,
Bucură-te, judecată ce nu cumpănești cu părtinire,
Bucură-te, scut puternic pentru omeneasca fire;
Bucură-te, purpură sfințită-n acoperământ,
Bucură-te, sărăcie-mbogățită-n Duhul Sfânt,
Bucură-te, feciorie născătoare de virtuți,
Bucură-te, ascultare ziditoare de fii mulți,
Bucură-te, jăratice ce coci pâinea osteneții,
Bucură-te, îngropare a prăpastiei smintelii,

Bucură-te, păstorie covârșită-n nevoine,
 Bucură-te, hârnicie roditoare prin semințe,
 Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
 al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al IX-lea:

De povara păstoririi și aflării în lume fiind istovit, prin Fecioara-Maică, gând atotputernic ți s-a dăruit și rugându-te *«toți se vor mântui, eu singur voi pieri»*, păstoria neștirbită ai păzit, iar împrăștierea minții neclintit ai biruit. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărate, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înnuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea ți vor cânta: ALILUIA!

Icosul al IX-lea:

Pentru darul care mai apoi prin tine s-a lucrat, Născătoarea de Dumnezeu ți-a fost leagăn dulce în pruncie, când erai învățcel, ceata Apostolilor tăinuit ți-a descoperit preaputernica și nebiruita lor frăție, iar împărtășirea de dumnezeiasca fire, scrierile Sfinților Părinți luminat ți-au tâlcuit-o, întărindu-te în curăție. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, că Stăpânei Doamne laude înmiresmate-ai împletit,
 Bucură-te, c-a ei rugăciune întru toată vremea vieții tale te-a păzit,
 Bucură-te, cinstitorul lui Matei, prin obștească glăsuire,
 Bucură-te, lauda lui Marcu, spre a noastră-nțeleptire,
 Bucură-te, măiestria ce pe Luca iscusit îl tâlcuiesti,
 Bucură-te, părtășia cu Ioan în cămări dumnezeiești,
 Bucură-te, c-ai fost cale bună, de Pavel ades umblată,
 Bucură-te, sânguină tunătoare, de Iacov încredințată,
 Bucură-te, osteneală îndelungă, ce lui Petru întru toate îi râvnești,
 Bucură-te călimară, ce slujind epistola lui Iuda, tâlcuire dăruiești,
 Bucură-te, că în multe limbi Evanghelia ai vestit,
 Bucură-te, că întru tine Dumnezeu S-a odihnit,
 Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
 al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al X-lea:

Sporind Domnul credința ta, prin iureș de nepătimire ai înecat în lacrimi sfinte diavolescul munte, iar pe cei ce răutatea își scaldă în marea necredinței pătimase, cu scumpătate îi primești și îi ridici într-a nădejzii luntre. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărate, că prin evangheliceasca

tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al X-lea:

Prin cununa biruinței tale, norodul celor încununăți prin nuntă, de valul tulburării vârstei și felurimii omenești nu se răpun; cinul monahicesc, călătorind pe drumul din țărâmul pocăinței, are la tine ne-ncetată sfățuire pentru începutul bun; iar adunarea preoțească, sărutând ale tale mâini bătătorite în plugăria ne-nturnată, rodnic brazda păcătoșilor supun. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, teascu gândului trupesc,
 Bucură-te, rană grea a celor ce smintesc,
 Bucură-te, zdrobitor al voilor drăcești,
 Bucură-te, trâmbiță a oștirii creștinești,
 Bucură-te, braț viteaz, aducător de biruințe,
 Bucură-te, arvună a cereștii cunoștințe,
 Bucură-te, haina cea-n sudori împodobită,
 Bucură-te, mijlocire tuturoră preadorită,
 Bucură-te, încheștarea din făgăduință,
 Bucură-te, lucru întru totul cu puțință,
 Bucură-te, stâlp de foc aprins în rugăciune,
 Bucură-te, curcubeul doririlor bune,
 Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
 al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al XI-lea:

Celor ce prin pocăință se îngroapă în fiecare zi, le ești tainic giulgiu înfășurat cu smirnă și aloe, iar prin bunul tău chip, cei ce sunt cuprinși de rele pătimiri, fața și-au acoperit-o cu mahrama și dumnezeiasca voie. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărate, că prin evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al XI-lea:

Prin strigarea propovăduirii tale se alungă lupii sângeroși și răpitori în meșteșug, prin toiagul păstoresc strămuți iezii din a spinilor mâncare și fățarnic prieteșug, iar prin fluierul pustiei, miei îi duci la pășunea depărtată de drăcescul vicleșug. Pentru acestea toate, cu umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, secera ce ne-aduci aminte de sfârșit,
 Bucură-te, deșteptarea celor care pocăință nu am săvârșit,
 Bucură-te, spăimântarea celor plini de trândăvie,
 Bucură-te, pomenirea veacului ce va să fie,
 Bucură-te, secure care pururea ne stai la rădăcină,
 Bucură-te, strămutarea noastră din voința cea străină,
 Bucură-te, îndreptarea celor care fără pătimirea Crucii înviere-și rânduiesc,
 Bucură-te, bărbat desăvârșit, ce le ești părinte celor ce au chip pruncesc;
 Bucură-te, brațul tare, ce purtarea crucii mult o sprijinești,
 Bucură-te, amănunțime care tâlcuirea de porunci slujești,
 Bucură-te, mângâierea celui care-n pocăință viețuiește,
 Bucură-te, că-n blândețe, chipul tău înmugurește,
 Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
 al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al XII-lea:

Strălucind ca un: luceafăr, prin lumina ta vestești Răsăritul de pe cerul
 Învierii și, prin fulgerarea lacrimilor tale, ne trezești din viață moartă pentru
 vestea mângâierii. Înțelepciunea ta, Părinte, o avem adevărită, că prin
 evangheliceasca tâlcuire, împietrirea noastră poți îndată a o înmuia, iar
 Hristos, prin puterea Învierii, covârșind încremenirea, Se va proslăvi prin
 pietre preschimbate-n fii, ce pururea Îi vor cânta: ALILUIA!

Icosul al XII-lea:

Iosif cel cu bun chip se veselește că mintea ta e lespede prin care
 Domnul a trecut, Maria Magdalena te laudă că vasul pentru mir cu cuvânt
 înmiresmat tu l-ai umplut, iar Luca și Cleopa te fericesc că în drumul vieții
 tale împreună-călător pe Domnul L-ai avut. Pentru acestea toate, cu
 umilință ție îți cântăm:

Bucură-te, gustarea Învierii din grădina Ghetsimani,
 Bucură-te, priveghere nevisată-n somnul păzitorilor romani,
 Bucură-te, căci cu Domnul te-ndulcești cu nouă băutură,
 Bucură-te, purtător al veseliei, care niciodată nu se fură,
 Bucură-te, plâns ce mijlocești la Înfricoșătoarea Judecată,
 Bucură-te, silința noastră-n fapta bună, cât ușa nu e încuiată,
 Bucură-te, adumbrirea minților în vremea semnelor drăcești,
 Bucură-te, cuget treaz, ce urâciunea pustiirii la plinire o vădești,
 Bucură-te, că pentru izbăvirea noastră tu veghezi,
 Bucură-te, dragoste preasfântă, care pe cei mici îmbrățișezi,

Bucură-te, așteptarea învierii trupurilor, ce prin moarte s-au robit,
Bucură-te, zori ai zilei veacului ce întru Dumnezeu s-a însorit,
Bucură-te, Sfinte Părinte Teofilact, preaminunat lucrător și învățător
al poruncilor Stăpânului Hristos!

Condacul al XIII-lea:

O, Părinte Teofilact, preabun povătuitor pe calea ce duce spre
Dumnezeu! Primește această puțină rugăciune și, străjuindu-ne din
cerescul tău locaș, izbăvește-ne de urmarea voilor omenești și ne fii întărire
în lucrarea poruncilor dumnezeiești, căci după acestea va judeca lumea
Domnul Iisus Hristos, Căruia cu zdrobire de inimă în veci se cuvine să-I
cântăm: ALILUIA!

Acest condac se zice de trei ori.

*Apoi iarăși Icosul I: Puterile îngerești...
și Condacul I: Apărător încredințat al mântuirii noastre...*

Apoi această

Rugăciune către Sfântul Ierarh Teofilact

O, prealăudate și grabnic ajutătorule Părinte Teofilact, acum cădem
către tine întru zdrobirea sufletelor noastre și te rugăm să ne fii nouă
mijlocitor înaintea Preasfintei Treimi, spre a dobândi cu rugăciunile tale
hotărâre nestrămutată pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor
porunci, vreme bine rânduită pentru a se întări în noi chip de pocăință,
sprijinire și mângâiere întru purtarea de toată vremea a Crucii, încă și
pază a minții și aducere aminte de moarte pentru învrednicirea de înfricoșă-
toarele și dumnezeieștile Taine. Și ne păstorește pe noi, nevrednicii și
ticăloșii, către nădejdea veșnicelor lăcașuri, gătite de Dumnezeu mai înainte
de întemeierea lumii, iar în ceasul sfârșitului nostru pământesc fă-te nouă
bun acoperământ și izbăvire de gloata diavolească ce pândește în văzduh,
ca, dimpreună cu tine, veșnic să ne veselim în Împărăția cea cerească de
lumina pururea fiitoare a Dumnezeirii Tatălui și a Fiului și a Sfântului
Duh. Amin.

Cântarea a VII-a:

Irmosul:

Din cuptorul adâncului, prin secerișul morții Tale ai ridicat din robie
holda celor drepti, arătându-i preaminunată pârgă în jitnițele Învierii, iar
pe mine, care prin cugete nebunești cu totul m-am îngropat în trândăvie,

mă ridică, Hristoase, adăpând cu roua milostivirii Tale vlăstarul cel fraged al dorului de pocăință.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Primăvara cea aducătoare de viață, prin freamătul făpturii susură vestea cea tainică a ridicării din morți a Fiului lui Dumnezeu, iar eu, ca o cioată putredă și neroditoare, mă tânguiesc neștiind ce voi face ca să văd și ramurile făpturii mele încărcate de florile cele neprihănite ale Învierii.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Răcnetul și glăsuirea patimilor celor sălbatice și sfâșietoare au făcut să asurzească mintea mea cea iubitoare de desfătări, dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, cu toiagul cel înmugurit al muștrărilor mă scoate din năravurile omului celui vechi ca și eu, cel cu totul ticălos, să mă învrednicesc oarecând a auzi ciripitul veseliei duhovnicești.

Slavă...

Cu bezna fărădelegii și cu îndulcirile cele neguroase mi-am spurcat înfățișarea și haina cea de nuntă, dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, mă curățește prin dar de lacrimi și neconținut îndemn la pocăință, iar prin penelul învățăturilor tale, zugrăvește și pe fața mea cea ticăloasă lumina și surâsul veșnicei bucurii.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Precum un fluture ce zboară strălucește prin văzduh cu podoaba cea minunată a aripilor sale, asemenea și tu, Născătoare de Dumnezeu, dăruiește-mi pururea a vedea că aripile făpturii îndumnezeite nu pot zbura decât întru seninul cel însoțit al milostivirii tale.

Cântarea a VIII-a:

Irmosul:

Ca un Mângâietor Preabun Te-ai pogorât Duhule Sfinte, spre a umple de văpaia dragostei și cunoștinței pe toți cei care râvnesc a-și lumina cămara inimii cu făclia Adevărului însă și netrebnica mea minte, care se tăvăleşte întru curvești și întunecate învoiri, o înnoiește Bunule, dăruindu-i statornicia pocăinței și a Dreptei Credințe.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Grădină minunat roditoare și preainmiresmată de florile darurilor Duhului este Biserica Dreptmăritoare, iar eu, prin faptele cele de ocară și preapângărite, m-am împușit asemenea unui hoit și sunt cu totul nevrednic de a mă sălășlui întru firea cea văzută.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Propovăduitor al Sfintei Treimi și păstor de suflete ai fost rânduit, Sfinte Părinte Teofilact, pentru aceea te rog să-mi fii povățuitor și sprijinitor în toată vremea pribegiei de pe acest pământ, iar la sfârșitul acestei vieți să nu te depărtezi de mine, ci să mă izbăvești de asuprirea cumpliților diavoli.

Binecuvântăm pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh, Domnul.

Întru suflarea Duhului Celui Mângâietor, ca o harnică și înmiresmată albină pogoară-te și în fagurele cel pustiu al minții mele, Sfinte Părinte Teofilact, revărsând mierea cea curgătoare a învățăturilor tale dumnezeiești, pe care le-ai cules din Pomul Vieții cel pururea înfloritor și roditor.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Precum bobocul de trandafir ascunde în leagănul său cel lăuntric mireasma darului ce va să fie, așa și tu, Născătoare de Dumnezeu, înlăuntrul tău ai înfășurat cu petalele fecioriei pe Cel Care S-a născut spre a stârpi duhoarea stricăciunii firii omenești. Pentru aceasta, la tine cad, cu lacrimi rugându-te să mă izbăvești de încununarea cu spinii voilor păcătoase și să mă ridici către văzduhul cel preacurat și binemirositor al bunei făptuiri.

Cântarea a IX-a:

Irmosul:

Hristos Dumnezeu, Soarele cel prealuminos, va însori veacul ce va să vie, desfătându-Se de-a pururi cu vinul cel nou al nemărginitei bucurii, dimpreună cu toți aleșii Săi. Iar eu gol sunt de toată fapta cea bună și cu totul nevrednic de nunta cea de taină a Mirelui, căci cugetul și înfățișarea mă vădesc că mult am spurcat haina cea de nuntă a Sfântului Botez.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Când Dumnezeu trimite picături de apă spre a adăpa pământul spre bună rodire, mă înspăimânt auzind tunetele și văzând fulgerele, însă nicicum nu voiesc a-mi adăpa ochii cu ploi de lacrimi și a-mi cutremura auzul cu tunetul fricii celei sfinte, căci cugetul meu cel trupeșc nu vrea a pricepe că roada cea amară a păcatului face a fi prea înfricoșătoare și nemitarnică Judecata Mirelui.

Stih: Sfinte Părinte Teofilact, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să îmi dăruiască chip de pocăință și stăruință, pentru a pune început în lucrarea evangheliceștilor porunci.

Noaptea patimilor celor spurcate cu totul mă întunecă și voia cea trupească învârtoșază inima mea în poște dobitocești, dar tu, Sfinte Părinte Teofilact, întărește în mâna mea biciul cel împletit și prealucrător al aducerii aminte de moarte, prin a cărui lucrare și eu, preaticălosul, să dobândesc a vedea zorii nepătimirii.

Slavă...

În furtuna întunecată și în potopul fărădelegilor mă află călătorind și nu este departe de a se sfărâma luntrea cea firavă a minții mele, însă nădăjduind la cârma sfințelor tale învățături, Sfinte Părinte Teofilact, mă întăresc știind că prin nezăbavnica ta mijlocire, pot a dobândi și țarmul celor blânzi și curcubeul mângâierii.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu:

Precum luminează luna între stele, așa strălucești tu, Născătoare de Dumnezeu, între Sfinții cei ce mijlocesc la Înfricoșătoarea Judecată pentru neamul omenesc. Pentru aceasta, cad la tine și îți cer solirile și milostivirea ta de Maică, ca prin darul tău, pururea să îmi aduc aminte că viața aceasta trecătoare este numai o clipită grabnic curgătoare către veșnicie.

Apoi:

Cuvine-se cu adevărat... Slavă... Și acum...

Doamne miluiește (*de trei ori*).

Părinte, binecuvintează. *Și otpustul:*

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale, ale Sfântului Teofilact, Arhiepiscopul Ohridei și Bulgariei și ale tuturor Sfinților, miluiește-ne și ne mântuiește pe noi.

Amin.

VIAȚA SFÂNTULUI APOSTOL ȘI EVANGHELIST MARCU

Sfântul Evanghelist Marcu era de neam evreu, din seminția lui Levi, ucenic al Sfântului Apostol Petru și fiu iubit al aceluia întru Sfântul Duh, pe care îl pomeniște în scrisoarea sa, zicând: „**Biserica cea aleasă din Babilon și Marcu, fiul meu, vă îmbrățișează**” (1 Petru 5, 13). Iar fiu era nu după trup, ci după duh, născut prin bunăvestire și baia Sfântului Botez. Sfântul Marcu a fost numărat în ceata sfinților șaptezeci de Apostoli ai lui Hristos, mai întâi cu Sfântul Petru, de care a fost pus și episcop. Ei au călătorit împreună până la Roma, unde Marcu a scris Sfânta Evanghelie după rugămintea credincioșilor, pentru că îl rugaseră cei din Roma, care deja crezuseră în Hristos prin Sfântul Pavel, ca să n-o lase nescrisă, așa cum i-a spus Sfântul Petru prin cuvinte.

Deci, plecându-se la rugămintea lor, a scris petrecerea lui Hristos pe pământ cu oamenii, dar, mai întâi, singur a arătat-o lui Petru. Iar el, văzând-o și citind-o, a încredințat că este adevărată și a poruncit tuturor să o citească și să creadă toate cele scrise într-însa. După aceea a fost trimis Sfântul Marcu de Sfântul Apostol Petru mai întâi la Acvileea, pentru propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, după aceea în Egipt, unde întâi a fost episcop în Alexandria și binevestitor al lui Hristos. Apoi toate părțile acelea ca Libia și Pentapoli, fiind în întunericul îndrăcirii idolești, le-a luminat cu lumina sfintei credințe și le-a adus la Hristos. Și pretutindeni făcând minuni, a împodobit Biserica lui Hristos prin punerea mâinilor pe capul episcopilor și a celorlalți clerici; apoi a învățat pe mulți oameni o viață atât de îmbunătățită, încât și necredincioșii se minunau foarte mult și-l lăudau.

Pentru că, povestește Eusebiu, episcopul Cezareei Palestinei, asemenea și Nichifor Xantopol, amândoi scriitori vrednici de credință ai istoriei bisericești, că slăvitul între evrei cu înțelepciunea, adică Filon, care se cunoscuse cu Sfântul Petru în Roma, a fost înștiințat despre creștinii cei ce au fost în Alexandria și în tot Egiptul, de către Sfântul Marcu. Apoi, scriind multe cuvinte de laudă, dintre care și acestea: „Unii ca aceștia – adică creștinii – bogățiile cele vremelnice și toate averile lor își lasă și nimic dintr-ale lor nu voiesc să aibă pe pământ. Și ori în ce loc sunt, ei au deosebite și cinstite case de rugăciune,

¹ Vezi *Viețile Sfinților pe luna aprilie*, ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1995, pp. 311-316.

în care cu cucernicie și cu curăție își săvârșesc tainele lor. Nici un lucru lumesc nu fac în acelea, decât numai prooroceștiile citiri acolo se ascultă și, cu cântare, după al lor obicei, slăvesc pe Dumnezeu. Unii dintre dâșii ies de prin cetăți și lepădând grijile lumești petrec în câmpii, în grădini și în pustie, ferindu-se de petrecerea cu toți oamenii, știind că însoțirea cu cei ce nu se potrivesc cu viața lor este împiedicare spre fapta bună.

Apoi înfrânarea și omorârea trupului le au ca o temelie, pe care celelalte lucruri bune le zidesc. Nici unul dintre dâșii nu mănâncă, nici nu bea până seara, iar alții până a patra zi nu gustă nimic; alții, în tâlcurile și înțelegerile Scripturii fiind mai iscușiți și cu acea dumnezeiască hrană a gândirii de Dumnezeu din Dumnezeiasca Scriptură neputând a se sătura, nu-și mai aduc aminte până la a șasea zi de hrana cea trupească. Vin nicidecum nu beau, nici carne nu mănâncă și nimic din cele mișcătoare, ci numai pâine și apă, sare și isop. Acestea erau la dâșii desfătările. Sunt între dâșii și din partea femeiască, unele care s-au deprins cu o viață ca aceasta, între care multe au îmbătrânit în feciorie, păzind întregimea trupului curat nu de silă, ci cu bunăvoie și cucernicie. Și în înțelepciunea aceea păzindu-se, nu numai inimile, ci și trupurile își sfințesc, socotind că nu le este lor lucru cuviincios ca vasul primit spre sălășluirea înțelepciunii să slujească îndulcirii patimilor. Cei care doresc sămânța Cuvântului lui Dumnezeu și patul cel neîntinat și fără de moarte din care se naște rodul cel ce niciodată nu moare, luând tâlcuirea Sfintei Scripturi de la cei mai bătrâni ai lor caută în ea duhovnicească înțelegere și tainele cele ascunse, socotind că Scriptura este ca și un trup văzut, iar priceperea ca un suflet nevăzut. De dimineață se scoală la doxologia lui Dumnezeu și la rugăciune, la cântare și la ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu fiind îndeosebi femeile; iar alții câte șapte săptămâni petrec în post desăvârșit. Această zi este la dâșii în mare cinste, celelalte praznice mai înainte gătindu-le, se odihnesc. Preoții și diaconii săvârșesc dumnezeiasca slujbă, iar peste toți aceia este întâistătător un episcop". Acestea le scrie Filon evreul, despre ucenicii Sfântului Evanghelist Marcu și despre sfintele obiceiuri ale Bisericii lui Dumnezeu, care a fost mai întâi întru Duhul Sfânt și în predaniile apostolești. Astfel, Sfântul Marcu, prin ostenelile sale cele cu multe dureri a lucrat via lui Hristos în părțile Egiptului, având scaunul său în Alexandria, unde s-a și sfârșit prin pătimire.

Iar pentru pătimirea Sfântului, Simeon Metafrastul scrie așa: „În acea vreme, când Sfinții Apostoli s-au împărțit prin toată lumea, Sfântul Marcu, prin dumnezeiasca voie a mers în părțile Egiptului. Însă l-au primit pe el ca pe un Evanghelist și păzitor al sfintelor canoane ale Sfintei Apostoleștii

Biserici. Sfântul Marcu mai întâi a propovăduit Evanghelia Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos în tot pământul Egiptului, în Libia, Marmarichia, Amonichia și în Pentapoli. Și toți cei din părțile acelea erau netăiați împrejur, împietriți la inimă și închinători la idoli, plini de toate necurățiile și slujitori ai duhurilor celor necurate; pentru că prin toate cetățile, satele și la răspântii zideau capiști, idoli și fermecătorii și toată puterea drăcească era în ei. Dar Domnul nostru Iisus Hristos, prin Venirea Sa a stricat și a pierdut puterea lor. Deci, dumnezeiescul Evanghelist Marcu, fiind la Cirene, cetatea Pentapolei, propovăduia cereasca învățătură a lui Hristos și făcea minuni mari într-însa. Că pe cei bolnavi îi tămăduia, pe cei leproși îi curăța și duhurile cele necurate și cumplite le îngrozea prin cuvântul dumnezeiesc. Și mulți cu aceea apostolească propovăduire și facere de minuni luminându-se, au crezut în Domnul nostru Iisus Hristos și pe idoli împreună cu capiștile le-au lepădat și sfărâmat și s-au botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Acolo întâi i s-a poruncit lui prin Duhul Sfânt să se ducă în Alexandria și să semene sămânța cea bună a Cuvântului lui Dumnezeu. Deci, Sfântul Evanghelist Marcu, precum un viteaz nevoitor, cu osârdie se nevoia să meargă spre nevoință acolo și, sărutând pe frați, le-a zis lor: „Domnul meu mi-a spus să mă duc în cetatea Alexandria”. Atunci frații lui l-au petrecut până la corabie și mâncând cu dânsul pâine, s-au despărțit de el, zicând: „Domnul nostru Iisus Hristos să-ți rânduiască ție cale bună”. Plecând de acolo Sfântul Marcu, a doua zi a sosit la Alexandria și, ieșind din corabie a mers la un loc anume ce se numea Mendion și, intrând prin porțile cetății i s-a stricat papucul. Văzând aceasta, Apostolul a zis: „Cu adevărat bună îmi este mie calea aceasta!” Apoi, văzând pe cizmar dregând încălțăminte veche, i-a dat papucul său, iar cizmarul, din întâmplare și-a străpuns mâna stângă cu unealta sa și a chemat pe Dumnezeu în ajutor, precum este obiceiul la unele întâmplări ca aceasta. Apostolul, auzind numele lui Dumnezeu, s-a bucurat cu duhul și a zis în sine: „Bună a făcut Domnul calea mea!” Și era dureroasă rana de la mâna cizmarului și mulțime de sânge curgea. Iar Sfântul Marcu a scuipat pe pământ, i-a uns rana, zicând: „În numele lui Iisus Hristos, Cel Ce este în veci, fii sănătos!” Și îndată s-a tămăduit rana și s-a făcut sănătos.

Cizmarul, văzând o putere ca a celui bărbat, precum și curata și îmbunătățita lui viață, care se cunoștea din privire, a zis: „Rogu-te, omule al lui Dumnezeu, vino în casa mea și rămâi o zi la mine, robul tău, ca împreună să mâncăm pâine, deoarece ai făcut cu mine milă!” Iar Apostolul, bucurându-se, a zis: „Domnul să-ți dea pâinea vieții celei cerești”. Apoi luând omul pe Apostol, l-a dus în casa sa, veselindu-se.

Intrând Sfântul Marcu în casa lui, i-a zis: „Binecuvântarea Domnului să fie aici. Să ne rugăm lui Dumnezeu, fraților”. După rugăciune au stat să mănânce, vorbindu-și cu dragoste; iar cizmarul a zis către sfânt: „Părinte, cine ești tu și de unde este în tine cuvântul acesta atât de puternic?” Răspuns-a Sfântul Marcu: „Eu sunt rob al Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ți-L voi arăta pe El ție”. Zis-a omul: „Aș fi voit să văd chiar eu pe Acel Fiu al lui Dumnezeu”. Și Sfântul Apostol a început a-i binevesti Evanghelia lui Iisus Hristos și a-i arăta din Prooroci cele ce s-a grăit despre Domnul nostru mai înainte. Zis-a omul: „Eu, Scriptura cea arătată de tine, niciodată n-am auzit-o, ci am citit *Iliada* și *Odiseea* și câte le socotesc egiptenii”. Deci, Sfântul Marcu îl propovăduia pe Hristos și îi arăta lui că înțelepciunea lumii acesteia este nebunie la Dumnezeu. Și a crezut omul cuvintele Sfântului Marcu, văzând semnele și minunile lui și s-a botezat el, și toată casa lui, și o mulțime de locuitori din acel loc, iar numele omului aceuia era Anania. Iar după ce a crezut, din zi în zi a crescut numărul credincioșilor și au auzit oamenii cei mai mari din cetate că un oarecare

galileian a venit la dânșii și hulește zeii lor și oprește a li se aduce jertfe. Deci, căutau să-l ucidă pe el și pândeau să-l prindă.

Sfântul Marcu, auzind de sfatul lor, a pus credincioșilor episcop pe Anania și trei preoți: Maleon, Sabin și Kerdon precum și alți șapte diaconi și pe alți unsprezece clerici pentru slujba bisericească. Apoi a plecat de acolo la Pentapoli și a petrecut doi ani, unde a întărit pe frații cei ce erau acolo, punându-le în cetățile cele primprejur episcopi, preoți și clerici și iarăși s-a întors în Alexandria. Aici i-a găsit pe frații cei ce se înmulțiseră cu darul și în credința Domnului, care și Biserică și-au zidit acolo lângă mare, la un loc ce se numea Vucol sau „hrănitor de dobitoace”. Apoi s-a bucurat foarte mult de aceasta și, plecându-și genunchii, a preamărit pe Dumnezeu, petrecând în acea biserică vreme îndelungată. Iar creștinii s-au înmulțit, batjocorindu-i pe elini, iar pe idolii lor îi ocărau.

Înștiințându-se elinii, care erau stăpânitori ai cetății, că Sfântul Marcu a venit în cetatea lor, s-au umplut de mult pizmă, deoarece auzeau despre el că face minuni multe; căci pe bolnavi îi tămăduia, surzilor le dădea auzire și orbilor vedere. Deci îl căutau pe el și negăsindu-l, scrâșneau din dinți și strigau cu mânie în capiștile lor cele necurate și la jertfele lor cele idolești, zicând: „Multă nevoie ne face vrăjitorul și fermecătorul acela!” Apoi s-a apropiat Prealuminatul praznic al Paștilor și, sosind ziua Duminicii învierii lui Hristos, în 20 ale lunii aprilie, în care și la elini se săvârșea necurata prăznuire a lui Serapid, pângăritul lor zeu, Sfântul Evanghelist Marcu tocmai săvârșea în biserică dumnezeiasca slujbă. O vreme ca aceea nimerind-o necurații, au năvălit fără de veste cu puterea lor asupra bisericii și prinzându-l pe Sfânt, i-a legat o funie de grumaz și-l târau, zicând el: „Mulțămesc Ție, Doamne, Iisuse Hristoase că m-ai învrednicit să pățimesc acestea pentru numele Tău!” Și fiind târât Sfântul pe pământ și pe pietre ascuțite, i se rănea trupul de ascuțișul pietrelor, roșindu-se acel drum de sângele lui.

După ce a înserat, necurații elini l-au aruncat pe Sfântul Apostol Marcu în temniță, până ce se vor sfătui cu ce fel de moarte îl vor pierde. Dar la miezul nopții, ușile fiind încuiate și străjerii dormind înaintea ușilor, s-a făcut cutremur mare, căci Îngerul Domnului, pogorându-se din Cer s-a atins de Apostol, zicându-i: „Robule al lui Dumnezeu, Marcu, căpetenia Sfinților celor din Egipt; iată numele tău este scris în Cartea Vieții din Cer și ești numărat cu Sfinții Apostoli; pomenirea ta nu va fi uitată în veci, vei fi împreună dănuitor cu puterile cele de Sus, Arhanghelii vor primi la Cer duhul tău și moaștele tale pe pământ vor fi păzite!”

Văzând această vedenie, Sfântul Marcu și-a întins mâinile sale în sus, zicând: „Mulțămesc, Ție, Doamne al meu, Iisuse Hristoase, că nu m-ai

lăsat pe mine, ci cu Sfinții Tăi m-ai rânduit! Rogu-mă Ție, Stăpâne, primește cu pace sufletul meu și nu mă lipsi de darul Tău". Acestea zicându-le, Domnul nostru Iisus Hristos a venit la dânsul și i S-a arătat așa cum era mai înainte de Cruce și de Îngropare și a zis către dânsul: „Pace ție, Evanghelistul Meu!" Iar Sfântul Marcu a răspuns, zicând: „Pace și Ție, Doamne al meu, Iisuse Hristoase!" Și S-a dus Domnul de la dânsul. Iar după ce s-a făcut ziuă, au mers la temniță o mulțime de cetățeni și scoțându-l afară pe Sfânt, i-au legat iarăși funia de grumaz și au început să-l târască pe pietre ascutite, zicând: „Să tragem boul la ocolul boilor!" Iar Sfântul Marcu mulțimea lui Dumnezeu și se ruga, zicând: „În mâinile Tale, Doamne, îmi dau duhul meu!"

Acestea zicând, și-a dat duhul său lui Dumnezeu, iar mulțimea necuraților elini, vrând să ardă trupul Sfântului, au făcut un foc în locul acela, care, după aceea s-a numit îngeresc. Apoi, îndată, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, s-a văzut o negură întunecoasă, pentru că soarele și-a ascuns razele sale și s-a făcut tunet înfricoșător, a căzut cutremur mare și ploaie cumplită până seara, iar poporul a fugit de frică, lăsând trupul Sfântului. Focul s-a stins de ploaie, iar de cutremur au căzut multe ziduri și au ucis pe mulți. Atunci, unii din elini au îndrăznit a zice: „Fericitul zeu Serapid, în ziua sa a făcut toate aceste lucruri înfricoșătoare". Iar oamenii cei binecredincioși, mergând, au îngrijit trupul Sfântului și l-au dus la locul unde își făcea rugăciunile sale și cântările de psalmi. Apoi l-au pus cu cinstă în partea de răsărit, în mormânt de piatră și săvârșeau pomenirea lui cu cucernicie, cinstind pe cel dintâi Sfânt al Alexandriei, nimic mai cinstit și mai scump având decât sfintele lui moaște.

Sfântul Evanghelist Marcu, mucenicul lui Hristos s-a sfârșit în Alexandria Egiptului, în douăzeci și cinci de zile ale lunii aprilie, stăpânind Nero în Roma, iar peste noi împărășind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine cinstea, slava și stăpânirea, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

TÂLCUIREA S F I N T E I EVANGHELII DE LA MARCU

SFÂNTUL TEOFILACT ARHIEPISCOPUL BULGARIEI

ÎNAINTECUVÂNTARE

Evangelia cea de la Marcu s-a scris la Roma, după zece ani de la Înălțarea Domnului Hristos. Iar acest Marcu era ucenic al lui Petru, care îl și numește pe acesta cu adevărat „fiul” său duhovnicesc (1 Petru 5, 13). Se numea încă și Ioan și era nepot al lui Varnava, dar era și împreună mergător cu Pavel, însă pentru că s-a aflat de mai multe ori cu Petru, a fost și la Roma împreună cu dânsul.

Și i-au cerut lui credincioșii cei din Roma nu numai nescris să le propovăduiască, ci și în scris să le descopere lor petrecerea [viețuirea] lui Hristos. Și supunându-se lor, Marcu a scris. Iar lui Petru i s-a descoperit de la Dumnezeu că Marcu a scris Evanghelie; așa încât, după ce a văzut-o și o a întărit că este adevărată, l-a trimis pe Marcu episcop în Egipt unde, propovăduind și așezând Biserică în Alexandria, a luminat pe toți cei din partea dinspre miazăzi.

Iar în această Evanghelie [ce s-a scris prin Duhul Sfânt], toate sunt descoperite [deslușite] și nimic nu este cu anevoie de înțeles. Și în scurt a spune, acest Evanghelist în toate se unește cu Matei, cu deosebire numai că Matei scrie mai pe larg și dintru început pomenește de nașterea cea trupească a Domnului, iar Marcu a început de la Proorocul [și Înaintemergătorul] Ioan.

Drept aceea deși iscoditor lucru se pare [acesta], unii au dat această înțelegere pentru Evangheliști: Dumnezeu Cel Care șade pe Heruvimi (*Iezechiil cap. 1 și 10*) pe care cu patru obraze [chipuri, fețe] îi arată Scriptura, cu patru fețe ne-a dat nouă și Evanghelia, dar de un Duh fiind plinite acestea. Deci, precum fiecare dintre Heruvimi avea câte o față unul asemenea cu „leul”, altul asemenea cu „omul”, altul asemenea cu „vulturul”, iar altul asemenea cu „vițelul”¹ (*Iezechiil 1, 10*), tot așa și Cartea evangheliceștii propovăduiri. Evanghelia lui Ioan are față de „leu”, pentru că leul este dobitoc stăpânitor și împărat al dobitoacelor și asemenea și Ioan a început de la vrednicia împărătească și stăpânească a Dumnezeirii Cuvântului, zicând: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” (*Ioan 1, 1*). Iar Evanghelia lui Matei are față de „om”, pentru că de la Nașterea cea după trup și de la Întruparea Cuvântului a început. Evanghelia lui Marcu se aseamănă cu „vulturul”, întrucât de la Proorocul Ioan a început, iar darul proorocesc mai înaintevăzător fiind și iute văzând cele de departe, ca un vultur este. Căci spun unii că vulturul este prea iute la vedere, încât numai el singur dintre toate jivinele poate a privi la soare fără să clipească. Iar Evanghelia lui Luca este asemenea cu „vițelul”, fiindcă a început de la preoția lui Zaharia care tămăia pentru păcatele norodului și încă se aducea atunci jertfă de viței.

Drept aceea, Marcu începe Evanghelia de la petrecerea [viețuirea] și arătarea Înaintemergătorului.

Ascultă, dar, ce zice:

¹ „Fețele lor? – Toate patru aveau câte o față de om înainte, toate patru aveau câte o față de leu la dreapta, toate patru aveau câte o față de bou la stânga și toate patru mai aveau și câte o față de vultur în spate” (*Iezechiil 1, 10*).

CAPITOLUL 1

*Ioan Botezătorul. Botezul lui Iisus Hristos. Ispitirea. Predica.
Primii ucenici. Primele vindecări¹*

1, 1-3: Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, (2) precum este scris în proorocie [la Maleahi] și Isaia²: „Iată Eu trimit Îngerul Meu înaintea feței Tale, care va pregăti³ calea Ta. (3) Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui”.

(1, 2) Maleahi 3, 1 / Matei 11, 10 / Luca 7, 27 (1, 3) Isaia 40, 3 / Matei 3, 3 / Luca 3, 4 / Ioan 1, 23

Ioan Botezătorul este cel mai de pe urmă [ultimul] dintre Prooroci și începătură [începător] a Evangheliei Fiului lui Dumnezeu, pentru că sfârșitul Legii celei Vechi este începătură a Legii celei Noi.

Iar mărturia pentru Înaintemergătorul s-a luat de la doi Prooroci. Căci de la Maleahi este: „Iată Eu trimit Îngerul Meu înaintea feței Tale, care va găti calea Ta, înaintea Ta” (Maleahi 3, 1), iar de la Isaia: „Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui” (Isaia 40, 3). Iar acest cuvânt este pentru Fiul de la Dumnezeu și Tatăl, care zice că Înaintemergătorul este „Înger” și pentru viața sa cea îngerească și peste fire și, pentru că vestea⁴ și propovăduia Venirea lui Hristos, „a gătit calea” Domnului, adică sufletele iudeilor prin botezul pocăinței le-a gătit [pregătit] ca să-L primească pe Hristos.

Iar ceea ce zice: „înaintea feței Tale”, înseamnă că aproape de El va fi Îngerul acesta, arătând prietenia lui Ioan către Hristos, căci și înaintea împăraților merg mai vârtos cei mai de aproape ai lor și prieteni.

Iar „glasul celui ce strigă în pustie” arată și pustia Iordanului, dar poate și adunarea iudeilor, care era pustie de tot binele.

Iar „cale” este Legea cea nouă, iar „cărările” colțuroase, Legea lui Moise, ca una ce era roasă [învechită]. Deci, pentru „cale” erau datori a se „găti” iudeii, adică pentru Legea cea Nouă, iar „cărările” [Legii] celei Vechi [învechite],

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru Ioan când a botezat pe Domnul în Iordan. Pentru chemarea lui Petru și a lui Andrei și a fiilor lui Zevedeu. Pentru cel ce se îndrăcea. Pentru soacra lui Petru. Pentru cei ce s-au vindecat de felurite boli. Pentru leprosul”.

² În ediția de la 1805, în loc de „precum este scris în proorocie [la Maleahi] și Isaia”, se găsește „precum s-au scris în Prooroci”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „va pregăti”, se găsește „va găti”.

⁴ [1805] Că „înger” se tâlcuiește „vestitor”.

drepte a le face, fiindcă de mult le primiseră pe acestea, iar mai apoi s-au arătat răzvrătiți și „au schiopătat din cărările lor” (*Psalm 17, 45-49*).

1, 4-5: Ioan boteza în pustie⁵, propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor. (5) Și ieșeau la el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim⁶ și se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele.

(1, 4) Matei 3, 1 / Luca 3, 3 / Ioan 1, 31; 3, 23 / Faptele Apostolilor 13, 24 (1, 5) Matei 3, 5-6 / Luca 7, 29

Botezul lui Ioan nu avea iertarea păcatelor, ci numai pocăință aducea oamenilor. Deci, cum zice Marcu aici: „întru iertarea păcatelor”? Răspundem, așadar: Ioan propovăduia botezul pocăinței, dar propovăduirea aceasta a pocăinței unde ducea? Întru iertarea păcatelor, adică întru botezul lui Hristos, care avea iertarea păcatelor. Precum e și această pildă: A venit o slugă a împăratului propovăduind gătire de bucate, spre facerea de bine a celor ce le gătesc. Însă nu vom zice că sluga propovăduia aceasta ca să facă bine celor ce gătesc bucatele cele împărătești, ci cum că aceasta vestea gătirea bucatelor, pentru ca cei care le-au gătit, primind [ospătând] pe împăratul, să dobândească facere de bine de la dânsul.

Asemenea și aici, Înaintemergătorul „propovăduia botezul pocăinței”, ca aceia care se pocăiau să ia iertarea păcatelor, primindu-L pe Hristos.

1, 6: Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă⁷, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și mânca lăcuste⁸ și miere sălbatică.

(1, 6) Levitic 11, 12 / Matei 3, 4 / Luca 7, 33

Despre acestea am vorbit și în tâlcuirea Evangheliei de la Matei, iar aici le vom spune pe cele pe care acolo le-am lăsat [negrăite]:

Îmbrăcăminteia lui Ioan era semn de plângere, arătând Proorocul că acela care se pocăiește se cuvine a plânge, căci semn de plângere este sacul. Iar „cingătoare de piele” [„brăul de curea”] arată omorârea norodului iudaicesc. Iar cum că plângere arată îmbrăcăminteia lui, zice și Domnul: „De jale v-am cântat și nu v-ați tânguit” (*Matei 11, 17*). Cântare „de jale” și „tânguire” numește Domnul petrecerea [viețuirea] Înaintemergătorului, că zice: „A venit Ioan, nici mâncând, nici bând, și ați zis: Are demon” (*Matei 11, 18*). Ci însăși hrana lui Ioan înfrânare arată cu adevărat, și poate

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „Ioan boteza în pustie”, se găsește „era Ioan botezând în pustie”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim”, se găsește „toată latura Iudeii și Ierusalimului”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele”, se găsește „cu peri de cămilă, avea brău de curea”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „lăcuste”, se găsește „acride”, cu următoarea notă: [1805] Pentru „acride” vezi și tâlcuirea de la *Matei 3, 4*.

și semn este al hranei celei cuvântătoare de atunci a norodului [iudeu], care nu mânca ceva din zburătoarele curate ale cerului, nici nu înțelegea nimic din cele înalte, ci se hrănea cu cuvânt care se părea că saltă întru înălțime și se află sus, dar iarăși se prăvălea jos; căci în acest fel este „acrida” [„lăcusta”], sare ca spre înălțime, dar iarăși vine jos.

Dar și „miere sălbatică” mânca poporul, născută [făcută] de „albine”, adică de Prooroci. Însă iudeii nu lucrau cuvintele Proorocilor și nu se domesticeau [îmbânzeau, îmbunau], ca bine să le înțeleagă și să le cuprindă cu mintea și să le cerce [săvârșească]⁹; pentru că iudeii aveau Scripturile ca pe o oarecare „miere”¹⁰, dar nu le cercetau și, deci, nu le făceau lucrătoare.

1, 7-8: Și propovăduia, zicând: Vine în urma mea Cel Care este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor. (8) Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt.

(1, 7) Matei 3, 11 / Luca 3, 16 / Ioan 1, 15, 27 /

Faptele Apostolilor 13, 25 (1, 8) Isaia 44, 3 / Ioil 3, 1 / Matei 3, 11 /

Ioan 1, 26 / Faptele Apostolilor 1, 5; 2, 4; 10, 45; 11, 15 / 1 Corinteni 12, 13

Zice [Botezătorul]: „Nici cea de pe urmă slugă a Lui nu sunt vrednic a fi, ca «să-I dezleg cureaua», adică legătura cea de curea a «încălțămintelor»”.

Dar și altfel se înțelege: toți cei care veneau și se botezau de către Ioan, se „dezlegau” prin pocăință de legătura păcatelor lor, crezând în Hristos. Deci, Ioan „dezlega” tuturor „curelele” – adică legăturile păcatelor –, numai lui Iisus nu a putut „să-I dezlege”, de vreme ce n-a aflat la Dânsul „curea”, adică păcat.

1, 9-11: Și în zilele acelea, Iisus a venit din Nazaretul Galileii și S-a botezat în Iordan, de către Ioan. (10) Și îndată, ieșind din apă, a văzut Cerurile deschise și Duhul ca un porumbel coborându-Se¹¹ peste El. (11) Și glas s-a făcut din Ceruri: Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit¹².

(1, 9-10) Matei 3, 13-16 / Luca 3, 21-22 / Ioan 1, 32 (1, 11) Psalm 2, 6 /

Isaia 42, 1 / Matei 3, 17 / Marcu 9, 7 / Luca 3, 22; 9, 32 / Ioan 6, 27

Hristos nu vine la Botez nici pentru iertarea păcatelor – că păcat n-a făcut [și n-a avut] –, nici n-a venit ca să ia Duh; căci botezul lui Ioan, precum

⁹ Adică auzeau cuvintele și poruncile Proorocilor, însă nu voiau ca prin osteneală să se iscusească întru fapta bună cea lucrătoare.

¹⁰ „Cât sunt de dulci limbii mele, cuvintele Tale, mai mult decât mierea, în gura mea!” (Psalm 118, 103).

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „ca un porumbel coborându-Se”, se găsește „ca un porumb pogorându-Se”.

¹² În ediția de la 1805, versetul 11 este: „Și glas a fost din Ceruri: Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Carele bine am voit”.

am zis, necurățind păcatele, Duh cum ar fi dat? Nici pentru pocăință nu vine Domnul ca să se boteze, căci era cu mult mai presus și decât Botezătorul. Dar pentru ce vine? Arătat [vădit] este cu adevărat, că [Hristos] vine pentru ca să fie arătat norodului de către Ioan. Că de vreme ce mulți se adunau [să se boteze de către Ioan], a binevoit [Hristos] să vină ca să fie mărturisit înaintea acestei mulțimi Cine este El, dar și ca să „împlinească toată dreptatea” (Matei 3, 15) – adică toate poruncile Legii. Că de vreme ce și aceasta se pare a fi poruncă – adică a se supune Proorocului care boteza, ca unuia ce este trimis de Dumnezeu –, o împlinește [Domnul] și pe aceasta.

Iar Duhul Se „pogoară” nu pentru că Iisus ar fi avut trebuință de Acesta – căci cum ar fi avut trebuință de Acela Care întru Dânsul firește petrecea? –, ci ca să înveți tu că, atunci când te botezi și la tine vine Duhul Sfânt.

Încă și aceasta lucra pogorârea Duhului: de vreme ce Tatăl a zis de Sus: „Acesta este Fiul Meu”, ca să nu socotească [creadă] poporul că pentru Ioan s-a spus aceasta, Se „pogoară” Duhul „peste” Iisus, arătând că pentru El s-a spus.

Și „se deschid Cerurile”, ca să învățăm că, atunci când ne botezăm, ni se deschid și nouă.

1, 12-13: Și îndată Duhul L-a mânat¹³ în pustie. (13) Și a fost în pustie patruzeci de zile, fiind ispitit de satana. Și era împreună cu fiarele și Îngerii Îi slujeau.

(1, 12) Matei 4, 1 / Luca 4, 1 (1, 13) Matei 4, 2, 11 / Luca 4, 2

Învățându-ne pe noi Domnul să nu ne necăjim dacă după Botez vom cădea în ispite, pentru aceasta Se suie în munte, să fie ispitit. Și mai vârtos nu Se suie [duce] singur, ci mânat de Duhul Sfânt, arătându-ne și nouă că nu se cuvine să ne aruncăm în ispite, ci venind ele asupra noastră, să le primim. Și Se suie în munte ca, pentru pustietatea locului, să îndrăznească diavolul a se apropia de Dânsul, că așa obișnuiește să năvălească asupra-ne, când ne vede singuri. Și atât de neumblat era locul, încât și de fiare era plin¹⁴.

Și Îngerii I-au slujit Lui după ce l-a biruit pe ispititorul (Matei 4, 11), iar acestea se află mai pe larg în Evanghelia lui Matei.

1, 14-15: După ce Ioan a fost prins, Iisus a venit în Galileea, propovăduind Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu. (15) Și zicând: S-a

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „L-a mânat”, se găsește „L-a scos”.

¹⁴ Înainte de căderea în păcat, toate îi erau supuse omului; dar după ce acesta a călcat porunca lui Dumnezeu, neascultarea s-a răsfrânt asupra tuturor făpturilor. Cei care prin împlinirea poruncilor dumnezeiești și-au curățit sufletul, pot cunoaște, prin darul lui Dumnezeu, cât de supuse erau viețuitoarele față de Adam, întâiul om.

împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie.

(1, 15) Matei 3, 2; 4, 11-12 / Luca 4, 11-15, 31 / Ioan 4, 43 / Galateni 4, 4-6 / Efeseni 1, 10

Auzind că a fost pus [Ioan] în temniță, Se duce [Domnul] în Galileea, ca să ne arate că nu se cuvine cu îndrăzneală să ne aruncăm în ispite, ci să ne dăm în lături [de la ispite], iar când vom cădea întru ele, să le suferim [răbdăm].

Și pare că cele asemenea cu ale lui Ioan propovăduiește Domnul, spunând „pocăiți-vă” și „s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu”. Dar nu este așa, că Ioan zicea „pocăiți-vă”, [poruncindu-le iudeilor] ca să se depărteze de păcate; iar Hristos [când zice „pocăiți-vă”, îi învață] să fugă de slova Legii, și pentru această pricină a și adăugat „credeți în Evanghelie”, pentru că acela care va crede în Evanghelie, din însăși aceasta a făcut nelucrătoare Legea. Că, zice Domnul: „S-a plinit și vremea Legii, că până acum lucra Legea, iar de acum, „Împărăția lui Dumnezeu” – adică a sosit petrecerea [viețuirea] cea după Evanghelie care, cu cuviință [pe drept cuvânt] este asemănată cu Împărăția Cerurilor¹⁵.

Căci dacă ai vedea pe cel ce viețuiește viață evanghelizească petrecând ca și cum ar fi fără de trup, oare nu ai zice că acesta a dobândit încă de aici Împărăția Cerurilor – care „nu este mâncare sau băutură” (Romani 14, 17) –, deși pare că acesta este departe [de Împărăție]?

1, 16-20: Și umblând pe lângă Marea Galileii, a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând mrejele în mare, căci ei erau pescari.

¹⁵ Aici Sfântul Grigore Palama ne învață așa: „Care este, deci, porunca lui Dumnezeu, care ne stă în față? Pocăința, care ne cere în primul rând să nu ne mai atingem de cele oprite. Fiindcă am fost aruncați din locul desfătării dumnezeiești și scoși cu dreptate, din raiul lui Dumnezeu, și fiindcă am căzut în această prăpastie și am fost osândiți să locuim și să petrecem împreună cu dobitoacele necuvântătoare și am pierdut nădejdea de a ne mai întoarce prin puterea noastră în rai, Însuși Cel Ce a adus atunci osânda asupra noastră, mai bine zis a îngăduit-o cu dreptate să vie asupra noastră, S-a coborât acum până la noi, pentru noi, din prisosința covârșitoare a iubirii de oameni și a bunătății Sale, din îndurarea milei Sale; și, binevoind să Se facă om ca noi, în chip nepăcătos, ca să învețe și să mântuiască pe același prin același, ne-a adus nouă sfatul și porunca mântuitoare a pocăinței, zicând: „S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie” (Marcu 1, 15). Căci înainte de Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu, Împărăția Cerurilor era atât de departe de noi, cât e de departe cerul de pământ. Dar, venind la noi Împăratul Cerurilor, și binevoind să primească unirea cu noi, s-a apropiat de noi toți Împărăția Cerurilor” (Filocalia românească, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, vol. 7, 150 de capete despre cunoștința naturală, capul 56, ed. Humanitas, București, 1999, pp. 457-458).

(17) Și le-a zis Iisus: Veniți după Mine și vă voi face să fiți pescari de oameni¹⁶. (18) Și îndată, lăsând mrejele, au mers după El. (19) Și mergând puțin mai înainte, a văzut pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui. Și ei erau în corabie, dregându-și mrejele. (20) Și i-a chemat pe ei îndată. Iar ei, lăsând pe tatăl lor, Zevedeu, în corabie, cu lucrătorii, s-au dus după El.

(1, 16-20) Luca 5, 2-11

Petru și Andrei erau ucenici ai Înaintemergătorului, însă văzând că Iisus a fost mărturisit de Ioan, au mers la Dânsul (Ioan 1, 35-37). După aceea, întristându-se de întemnițarea lui Ioan, s-au dus iarăși la meșteșugul lor, de unde Hristos a doua oară îi cheamă, căci a doua chemare este aceasta. Și vezi cum ei se hrăneau din drepte osteneli, iar nu din [unele] nedrepte. Căci întru acest fel sunt cei vrednici de a fi cei dintâi ucenici ai lui Hristos. Deci, lăsând „îndată” cele ce aveau în mână, au mers după El, că nu se cuvine a strămuta și a lungi vremea [hotărârii], ci „îndată” a-L urma [pe El]. Iar după aceștia, vânează [Domnul] pe Iacov și pe Ioan, care și aceștia erau săraci – căci aveau mreje vechi pe care le cârpeau –, dar îl hrăneau pe tatăl lor la bătrânețe. Și au lăsat pe tatăl lor, nu arătând că așa este bine să îi lași pe părinți, ci pentru că tatăl voia să-i împiedice [oprească] de a-L urma lui Hristos. Deci, și tu, tot așa, când ești împiedicat de născători [părinți], lasă-i pe ei și aleargă la lucrul cel bun! Iar dacă Zevedeu n-a crezut, femeia lui, maica celor doi Apostoli a crezut și l-a urmat lui Hristos (Matei 20, 20; 27, 56), poate după ce Zevedeu a murit.

Dar și aceasta să știi: că întâi se cere lucrarea, apoi videnia [vederea celor dumnezeiești]. Deci, Petru este semn al faptei bune celei lucrătoare, căci fierbinte și mai grabnic decât alții era, după cum este și fapta bună cea lucrătoare. Iar Ioan arată videnia [vederea dumnezeiască], întrucât cu adevărat cuvântător de Dumnezeu este Ioan.

1, 21-22: Și venind¹⁷ în Capernaum și îndată intrând sâmbăta în sinagogă, îi învăța. (22) Și erau uimiți¹⁸ de învățătura Lui, căci El îi învăța pe ei ca Cel Ce are putere, iar nu în felul cărturarilor¹⁹.

(1, 21-22) Isaia 50, 4 / Matei 7, 28-29 / Luca 2, 47; 4, 32

De unde „au intrat în Capernaum”? Din Nazaret.

Deci în ziua „sâmbetei”, când se adunau să citească, atunci a intrat Hristos să-i învețe, căci și Legea de aceea a poruncit să nu lucreze sâmbăta,

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „vă voi face să fiți pescari de oameni”, se găsește „vă voi face pe voi a fi vânători de oameni”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „venind”, se găsește „au intrat”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „erau uimiți”, se găsește „se spăimântau toți”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „în felul cărturarilor”, se găsește „precum cărturarii”.

pentru ca să se îndeletnicească oamenii cu citirea [Scripturilor], adunându-se împreună.

Iar Domnul învață cu mustrare, iar nu cu momire [ademenire], precum fariseii, căci, îndemnând la lucrul bun, cu munca [cazna] îi înfricoșă pe cei nesupuși.

1, 23-28: Și era în sinagoga lor un om cu duh necurat, care striga tare, (24) zicând: Ce ai cu noi, Iisuse Nazarinene? Ai venit ca să ne pierzi? Te știm cine ești: Sfântul lui Dumnezeu. (25) Și Iisus l-a certat, zicând: Taci și ieși din el. (26) Și scuturându-l duhul cel necurat și strigând cu glas mare, a ieșit din el. (27) Și s-au spăimântat toți, încât se întrebau între ei, zicând: Ce este aceasta? O învățătură nouă și cu putere²⁰; că și duhurilor celor necurate le poruncește, și I se supun²¹. (28) Și a ieșit vestea despre El îndată pretutindeni în toată împrejurimea²² Galileii.

(1, 23) Luca 4, 33 (1, 24) Daniil 9, 24 / Matei 8, 29 / Marcu 5, 7 / Iacov 2, 19
(1, 25-26) Marcu 1, 34; 9, 20-25 (1, 27) Marcu 2, 12; 6, 2 / Faptele Apostolilor 17, 19

Duhurile cele viclene se numesc „necurate”, pentru că se bucură de toate faptele cele necuvioase.

Și socotea diavolul „pierzare” a sa ieșirea din om, căci, fără milostivire fiind dracii, socotesc că pătimesc ceva rău de nu vor fi ei lăsați să facă rău oamenilor. Dar și ca cei ce sunt iubitori de trup și obișnuiți a se hrăni cu aburii [lui] cei materialnici, au multă nehrănire dacă nu locuiesc în trup. Pentru aceea și Domnul zice că neamul drăcesc se scoate cu postire (Matei 17, 21).

Și nu a zis pângăritul „Sfânt ești”, căci mulți dintre Prooroci au fost sfinți, ci a zis „Sfântul [lui Dumnezeu]” cu adăugarea articolului, adică Cel Singur [Sfânt] și orânduit [de Dumnezeu]. Iar Iisus îi astupă lui gura, învățându-ne că se cuvine să le închidem gura dracilor, chiar dacă ar grăi lucruri adevărate²³.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „cu putere”, se găsește „cu stăpânire”.

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „I se supun”, se găsește „Îl ascultă pe Dânsul”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „pretutindeni în toată împrejurimea”, se găsește „în toată latura”.

²³ Vedem aici că Domnul îl supune pe diavol. Adevărul nu are trebuință de adevăriturile duhurilor diavolești sau de mărturia vrăjmașilor. Așadar, de aici mai învățăm că niciodată nu se cuvine a-i crede pe draci, chiar dacă ei pretind că spun adevărul. Și chiar dacă se par a fi adevărate cuvintele drăcești și toți cei prezenți socotesc vorbele a fi izvorâte din inima omului și nu de la demon, Dumnezeu îi îngăduie dracului să-l trântască la pământ pe om, ca astfel să se arate lămurit cum că aceste cuvinte erau demonice și nu erau nicidecum graiuri ale omului. Din această pricină dracul a ieșit din el, fără să-l rănească; Dumnezeu îl ceartă pe demonizat, iar demonul nu are

Și-l aruncă la pământ și-l scutură dracul pe om, astfel încât cei ce priveau, văzând din ce fel de răutate a fost acesta slobozit, să creadă pentru minunea aceasta.

1, 29-31: Și îndată ieșind ei din sinagogă, au venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan. (30) Iar soacra lui Simon zăcea, prinsă²⁴ de friguri, și îndată I-au vorbit despre ea. (31) Și apropiindu-Se a ridicat-o, apucând-o de mână. Și au lăsat-o frigurile²⁵ și ea le slujea.

(1, 29-31) Matei 8, 14-15 / Luca 4, 38-39

S-a dus, după cum era obiceiul, sâmbătă către seară pentru ospăț [ospătare] în casa ucenicilor, dar cea care era datoare a le sluji, era cuprinsă „de friguri”. Iar El o vindecă pe dânsa și ea le slujește lor.

Iar cuvântul acesta arată că, dacă ținut fiind tu de boală, te va vindeca Dumnezeu, să-ți uneltești [folosești] sănătatea spre slujba Sfinților și spre slujirea lui Dumnezeu.

Și încă „se aprinde” și cel ce se mânie și care din mânie îndrăzneț este la „mână”. Însă, de va ține partea cea cuvântătoare [mîntea] „mâna” lui și nu cu îndrăzneală o va întinde pe dânsa, slujește părții celei cuvântătoare cel ce „se aprindea” până acum de mânie. Căci de va ține cuvântarea [partea cugetătoare] „mâna” celui mînios, acesta se scoală [„se ridică”] și atunci mânia slujește cuvântării [părții cugetătoare].

1, 32-34: Iar când s-a făcut seară și soarele apusese, au adus la El pe toți bolnavii și demonizații. (33) Și toată cetatea era adunată la ușă. (34) Și a tămăduit pe mulți care pătimeau de felurite boli și demoni mulți a alungat. Iar pe demoni nu-i lăsa să vorbească, pentru că-L știau că El e Hristos.

(1, 32) Matei 8, 16 / Luca 4, 40 (1, 33-34) Marcu 3, 11-12 / Luca 4, 41 /
Faptele Apostolilor 16, 16-18; 19, 15

Nu fără rost se spune „și soarele apusese”, căci, de vreme ce nu se cuvenea a tămădui în ziua sâmbetei, de aceea așteptau apusul soarelui și atunci aduceau la El pe cei ce voiau să se tămăduiască²⁶.

slobozenie să-l rănească pe om. Iar Dumnezeu i le îngăduie acestea demonului pentru folosul celor ce erau de față, așa că puterea Lui, care este atotstăpânitoare, este arătată tuturor.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „prinsă”, se găsește „aprinșă”.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „au lăsat-o frigurile”, se găsește „au lăsat-o frigurile îndată”.

²⁶ Față de cronologia actuală, la evrei zilele începeau după apusul soarelui, pentru aceasta având ei ca temei cuvântul *Scripturii*: „Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi” (*Facere* 1, 5).

Și spune: „a tămăduit pe mulți”, în loc de „pe toți”, căci „toți” sunt cei „mulți”. Sau poate că nu i-a vindecat pe toți – căci erau și unii necredincioși care nu s-au tămăduit din pricina necredinței lor –, ci „pe mulți” i-a vindecat din cei ce au fost aduși spre tămăduire, adică pe cei ce aveau credință.

Și nu-i lăsa pe draci să grăiască, precum am zis, ca să ne învețe să nu credem în spusele lor, chiar de vor grăi adevărate. Că de vor afla ei pe oarecare [oameni] cu totul crezând lor, ce nu vor face? – amestecând blestemații pe cele adevărate cu cele mincinoase.

Așa și Pavel a oprit pe duhul cel pitonicesc, care zicea: „**Acești oameni, sunt robi ai Dumnezeului Celui Preaînalt**” (*Faptele Apostolilor* 16, 17-18), căci nu voia Sfântul Pavel să fie adeverit și mărturisit de gură necurată.

1, 35-39: Și a doua zi, foarte de dimineață, sculându-Se, a ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo. (36) Și a mers după El Simon și cei ce erau cu el. (37) Și aflându-L, I-au zis: Toți Te caută pe Tine. (38) Și El a zis lor: Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate²⁷, ca să propovăduiesc și acolo, căci pentru aceasta am venit. (39) Și venind, propovăduia în sinagogile lor, în toată Galileea, alungând pe demoni²⁸.

(1, 35) Luca 4, 42; 5, 16 (1, 36-38) Isaia 61, 1-3 / Luca 4, 43 / Ioan 16, 28; 17, 4 (1, 39) Matei 4, 23 / Luca 4, 44

După ce a tămăduit pe cei bolnavi, Se dă Domnul de o parte, învățându-ne pe noi să nu facem ceva spre arătarea cea cu trufie, ci, dacă facem vreun bine, să ne sânguim a-l ascunde.

Încă Se și roagă, arătându-ne iarăși că, dacă vom face vreun bine, se cuvine în seama lui Dumnezeu să-l punem și să zicem către Dânsul că „toată darea cea bună... de Sus este, de la Tine pogorându-se [Părintele luminilor]” (*Iacov* 1, 17), căci cu adevărat El Însuși nu avea trebuință [nevoie] de rugăciune.

Și nu Se dă pe Sine noroadelor celor care Îl caută și Îl doresc pe El, ci primește dorința lor, însă călătorește și la alții, care au trebuință de vindecare și învățătură, arătând că nu se cuvine a închide [mărgini, hotărâni] într-un loc învățătura, ci pretutindeni a întinde razele cuvântului. Și vezi și cum împreunează [unește] învățătura cu lucrarea, căci „propovăduind”, apoi și „dracii i-a scos”. Așa și tu, unește cu lucrul învățătoresc și lucrarea, ca să nu fie în deșert cuvântul tău; căci dacă Hristos n-ar fi arătat și minunile, nu ar fi fost crezut cuvântul Lui.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate”, se găsește „Să mergem în orașele și satele ce sunt mai aproape”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „alungând pe demoni”, se găsește „și dracii scotea”.

1, 40-42: Și un lepros a venit la El, rugându-L și îngenunchind și zicând²⁹: De voiești, poți să mă curățești. (41) Și făcându-I-Se milă, a întins mâna³⁰ și S-a atins de el și I-a zis: Voiesc, curățește-te. (42) Și îndată s-a îndepărtat lepra de la el și s-a curățit. (1, 40-41) Matei 8, 2-3 / Luca 5, 12-13

Cu bună cunoștință era leprosul și credincios și pentru aceasta nu spune „de vei cere de la Dumnezeu”, ci „de voiești”, ca lui Dumnezeu crezând Lui. Și Hristos „Se atinge de el”, ca să arate că nimic nu este necurat. Căci Legea porunea să nu se atingă nimeni de lepros, ca de un necurat (*Levitic cap. 13*). Dar, Mântuitorul, arătând că nimic nu este necurat după fire și că se cuvine să fie stricate rânduilele Legii și cum că acestea au putere asupra oamenilor celor ce sunt numai goi³¹ oameni, „Se atinge” de lepros; măcar că Elisei atât de mult se temea de Lege, încât și pe Neeman, care era lepros și avea trebuință de vindecare, n-a suferit nici măcar a-l vedea (*4 Regi 5, 10; Luca 4, 27*).

1, 43-45: Și poruncindu-i cu asprime, îndată l-a alungat³², (44) și i-a zis: Vezi, nimănui să nu spui nimic, ci mergi de te arată preotului și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rânduit Moise, spre mărturie lor³³. (45) Iar el, ieșind, a început să propovăduiască multe și să răspândească cuvântul³⁴, încât Iisus nu mai putea să intre pe față³⁵ în cetate, ci stătea afară, în locuri pustii, și veneau la El de pretutindeni.

(1, 43-44) *Levitic 13, 2; 14, 2-4 / Matei 8, 4; 9, 30 / Luca 5, 14; 17, 14 (1, 45) Matei 9, 31 / Luca 5, 15*

Și prin aceasta ne învață [Domnul] să nu ne trufim când facem cuiva vreun bine, că iată și El poruncește celui ce s-a curățit să nu-L vestească, deși bine știa că acela nu se va supune, ci Îl va „vesti”. Însă, precum am

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „îngenunchind și zicând”, se găsește „îngenunchind înaintea Lui și zicând”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „făcându-I-Se milă, a întins mâna”, se găsește „făcându-I-Se milă lui Iisus, a tins mâna”.

³¹ [1805] Adică asupra celor care nu sunt decât oameni, iar nu Om și Dumnezeu, precum Domnul.

³² În ediția de la 1805, versetul 43 este: „Și răstindu-Se către dânsul, numaidacă l-a slobozit pe el”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rânduit Moise, spre mărturie lor”, se găsește „și du, pentru curățenia ta, cele ce a poruncit Moise, întru mărturie lor”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „să propovăduiască multe și să răspândească cuvântul”, se găsește „a propovădui multe și a vesti cuvântul”.

³⁵ În ediția de la 1805, în loc de „pe față”, se găsește „aievea”.

zis, învățându-ne pe noi ne iubirea de trufie, îi poruncește [leprosului] „nimănui să nu spui nimic”.

Însă se cuvine ca acel care a dobândit facerea de bine să fie mulțămitor către binefăcător, deși cel care a făcut binele nu are trebuință [să i se mulțamească]; pentru că și leprosul, deși Domnul a poruncit [să nu vestească minunea], el însă „a vestit” facerea de bine.

Și l-a trimis pe el Domnul către preot, căci așa poruncește Legea, iar dacă preotul nu hotăra că s-a curățit cu adevărat cel care până atunci fusese leproș, nu putea intra el într-un alt chip [fel] în cetate, ci era gonit (*Levitic cap. 14*). Și poruncește să ducă și darul, care se obișnuia să fie adus de cei care s-au curățit, ca să fie aceasta ca o mărturie că nu este [Domnul] potrivnic Legii, ci atâta o iubește, încât pe cele poruncite de Lege și El le poruncește.

CAPITOLUL 2

Vindecarea slăbănogului. Chemarea lui Matei. Postul.

Smulgerea spicelor în zi de sâmbătă¹

2, 1-5: Și intrând iarăși în Capernaum, după câteva zile s-a auzit că este în casă. (2) Și îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul². (3) Și au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși. (4) Și neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei³ unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos⁴ patul în care zăcea slăbănogul. (5) Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!

(2, 1) Matei 9, 1 (2, 3) Matei 9, 2 / Luca 5, 18 (2, 5) Isaia 43, 25 / Luca 7, 48

După ce au trecut câteva zile de la intrarea în Capernaum, auzind ei că [Domnul] „este în casă”, au alergat, nădăjduind că lesne îl vor întâlni pe El⁵. Și multă era credința acelor bărbați, de vreme ce și acoperișul l-au desfăcut și l-au slobozit [pe slăbănog]. Pentru aceasta și Domnul îl vindecă, văzând credința celor ce l-au adus sau și [credința] a însuși slăbănogului. Pentru că și acela nu ar fi primit a fi [adus și] ridicat [pe casă], dacă n-ar fi crezut că va primi vindecare. Căci de multe ori, pentru credința celui ce aduce, îi vindecă [Domnul] pe cei ce se aduc, necredincioși fiind; iar de multe ori [face] împotrivă, pentru credința celui ce este adus, măcar de vor fi și necredincioși cei ce îl aduc.

Și mai întâi iartă păcatele celui bolnav, apoi îi vindecă și boala, pentru că, de multe ori, din pricina păcatelor se fac [se întâmplă] cele mai cumplite boli. Precum și slăbănogul cel de la Ioan, din pricina păcatelor, zice Domnul că s-a slăbănogit. Pentru că nu este același slăbănog cel de la Ioan (Ioan 5, 5-15) cu cel care acum se pomenește. Cel de la Ioan „nu avea om” (Ioan 5, 7), iar acesta „patru” [oameni] are. Iar acela era la scăldătoarea oilor și în

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru slăbănogul ce se purta de patru. Pentru Iisus când a mâncat cu vameșii. Pentru ucenicii când smulgeau spice sâmbăta”.

² În ediția de la 1805, în loc de „nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul”, se găsește „nu mai puteau încăpea nici pe lângă ușă, și le grăia lor cuvânt”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „au desfăcut acoperișul casei”, se găsește „au descoperit casa”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „au lăsat în jos”, se găsește „au pogorât”.

⁵ Adică, vor ajunge cu ușurință la Domnul.

Ierusalim, iar acesta de acum, în casă și în Capernaum. Încă și alte osebiri sunt, dar să știi că acel de la Matei (Matei 9, 2) și cel ce acum la Marcu se pomenește, este unul și același.

2, 6-12: Și erau acolo unii dintre cărturari, care ședeau și cugetau în⁶ inimile lor: (7) Pentru ce vorbește Acesta astfel? El hulește. Cine poate să ierte păcatele, fără numai Unul Dumnezeu? (8) Și îndată cunoscând Iisus, cu duhul Lui, că așa cugetau ei în sine, le-a zis lor: De ce cugetați acestea în inimile voastre? (9) Ce este mai ușor a zice slăbănogului: Iertate îți sunt păcatele, sau a zice: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă? (10) Dar, ca să știți că putere are Fiul Omului a ierta păcatele pe pământ, a zis slăbănogului: (11) Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău⁷ și mergi la casa ta. (12) Și s-a sculat îndată și, luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri nu am văzut niciodată⁸.

(2, 6-7) Matei 9, 3 / Luca 5, 21; 7, 49 (2, 8) Matei 9, 4 /

Luca 5, 22 / Ioan 2, 24-25; 6, 64 (2, 9) Matei 9, 5 / Luca 5, 23

(2, 10) Matei 9, 6 / Ioan 5, 8 (2, 11) Matei 9, 6 (2, 12) Matei 9, 7-8 / Marcu 1, 27

Fariseii Îl clevetesc pe Domnul ca pe un hulitor, pentru că ierta păcatele, pe care numai singur Dumnezeu le poate ierta. Iar Domnul le dă și alt semn că este Dumnezeu, arătându-le că El cunoaște inimile lor, căci numai a lui Dumnezeu este a cunoaște inima fiecăruia, așa cum zice și Proorocul: „Numai Tu singur știi inimile” (1 Paralipomena 28, 9; Psalm 7, 9; Pilde 21, 2; Ieremia 11, 20; 17, 10). Iar ei, măcar că s-au descoperit cele din inimile lor, însă rămân nesimțitori și nu dau [cred] Celui Care le cunoaște inimile lor, că poate a vindeca și păcatele. Iar Domnul, vindecând trupul, încredințează și adeverește că a vindecat și sufletul, prin ceea ce era arătat, adevărind cele nearătate, și prin cele lesnicioase, pe cea mai grea – măcar că aceloră nu așa li se părea, căci fariseii mai greu lucru socoteau a fi vindecarea trupului, ca una care se vedea. Iar a zice că s-a vindecat sufletul, adică „i s-au iertat păcatele”, li se părea lucru lesnicios fiindcă era nearătată [nu se vedea] vindecarea. Deci poate că unele ca acestea cugetau fariseii: „Înșelătorul Acesta lasă vindecarea trupului, care se vede, spunând că vindecă sufletul, care nu se vede, prin cuvintele: «Iertate-ți sunt ție

⁶ În ediția de la 1805, în versele 6-8, în loc de „în”, se găsește „întru”.

⁷ În ediția de la 1805, în versele 9 și 11, în loc de „ia-ți patul tău”, se găsește „și îți ridică patul tău”.

⁸ În ediția de la 1805, versetul 12 este: „Și s-a sculat îndată și, ridicându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, cât se spăimântai toți și lăudau pe Dumnezeu, zicând: Niciodată n-am văzut așa”.

păcatele». Căci cu adevărat, de ar fi putut, trupul l-ar fi vindecat și nu ar fi alergat la cel [la lucrul] care este nevăzut”.

Iar Mântuitorul, arătându-le că pe amândouă le poate, zice: „Ce este mai lesne, a vindeca trupul sau sufletul? Cu adevărat, a vindeca trupul, care este cu adevărat lucru lesnicios, deși vouă vi se pare greu. Dar vă voi încredința și de sănătatea sufletului, care este lucru greu, însă pentru că este nearătată și nevăzută pare lesnicioasă”. Deci, atunci a zis slăbănogului: „**Scoală-te, și îți ridică patul tău [și mergi la casa ta]**”. Spune aceasta pentru mai multa încredințare a minunii că nu este [săvârșită] după nălucire și încă, să arate că nu numai l-a vindecat, ci și putere a pus într-însul. Deci așa face și pentru bolile cele sufletești: nu numai că ne izbăvește pe noi de păcate, ci și putere pune întru noi, spre a lucra poruncile [Sale].

Deci și eu, slăbănog fiind, pot să mă vindec! Căci și acum este Hristos în „**Capernaum**”, care se tâlcuiește „Casa Mângâierii”, adică în Biserică, căci Biserica este Casa Mângâietorului. Iar eu sunt „**slăbănog**”, având puterile sufletului nelucrătoare și nemișcate spre lucrul cel bun. Iar de voi fi ridicat de cei patru Evangheliști și voi fi adus către Domnul, atunci voi auzi și eu: „**Fiule**” (*Marcu 2, 5*) – căci fiu al lui Dumnezeu mă fac prin lucrarea poruncilor – și mi se vor ierta păcatele. Dar, cum voi ajunge înaintea lui Iisus? De vor sparge „**acoperișul**”! Adică mintea care este mai presus de toate cele ce sunt întru noi – că are aceasta lut mult și vase de lut, adică lucrurile cele pământești. Iar de vor fi acestea toate lepădate și se va descoperi puterea minții care este întru noi și se va descărca [despovăra] de acestea, după aceea mă voi pogori – adică mă voi smeri (că nu se cuvine a mă înălța, pentru că acoperișul minții a fost lepădat, ci după ce mă voi descărca [despovăra], dator sunt a mă pogori, adică a mă smeri) –, deci atunci mă voi vindeca și voi „**ridica patul**” – adică trupul – către lucrarea poruncilor pomindu-l pe el; că nu se cuvine numai a ne ridica din păcat și a înțelege că am păcătuțit, ci și „**patul**”, adică trupul, să-l „**ridicăm**” spre lucrarea faptei celei bune. Atunci și la videnie⁹ [vedere dumnezeiască] vom putea ajunge,

⁹ [1805] Adică la privirea [vederea] celor dumnezeiești.

Sfântul Isaac Sirul ne tâlcuiește ce este „videnia” și care este felul lucrării ei: „Cunoașterea care se mișcă în cele văzute sau în simțuri, și urmărește înșiruirea lor, se numește naturală. Iar cea care se mișcă în planul celor gândite (inteligibile) și prin mijlocirea lor în firile celor netrupești se numește duhovnicească, deoarece ea primește simțirea în duh și nu în simțuri. Și acestea două se ivesc în suflet dinafară, pentru cunoașterea lor. Iar cea care se produce în planul dumnezeiesc se numește mai presus de fire și e mai degrabă necunoscută și mai presus de cunoaștere. Vederea (contemplarea) acesteia n-o primește sufletul dintr-un conținut din afara lui, ca pe primele două, ci ea se

încât toate cugetele ce sunt întru noi vor zice: „Niciodată n-am văzut așa” [„Asemenea lucruri nu am văzut niciodată”], adică niciodată când eram „slăbănogi” n-am înțeles așa ca acum, când ne-am „vindecat”. Căci cel care s-a curățit de păcate, acela vede după adevăr.

2, 13-17: Și iarăși a ieșit la mare și toată mulțimea venea la El și îi învăța. (14) Și trecând, a văzut pe Levi al lui Alfeu, șezând la vamă, și i-a zis: Urmează-Mi!¹⁰ Iar el, sculându-se, l-a urmat. (15) Și când ședea El în casa lui Levi, mulți vameși și păcătoși ședeau la masă cu Iisus și cu ucenicii Lui. Că erau mulți și-l urmau¹¹. (16) Iar cărturarii și fariseii, văzându-l că mănâncă împreună cu vameșii și păcătoșii, ziceau către ucenicii Lui: De ce mănâncă și bea Învățătorul vostru cu vameșii și păcătoșii? (17) Dar, auzind, Iisus le-a zis: Nu cei sănătoși au nevoie de doctor¹², ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe cei dreپți, ci pe păcătoși la pocăință.

(2, 13-14) Matei 9, 9 / Luca 5, 27-28 (2, 15) Matei 9, 10 / Luca 5, 29 (2, 16) Matei 9, 11

(2, 17) Matei 9, 12-13; 18, 11 / Luca 5, 31-32; 19, 10 / 1 Timotei 1, 15

Domnul, după ce a săvârșit minunea cea cu slăbănogul, „iese la mare”, poate vrând să stea deoparte; dar mulțimile aleargă iarăși după El, ca tu să înveți că pe cât fugi de slavă, pe atâta ea vine după tine, iar de vei umbla tu

arată și se descoperă din cele din lăuntru sufletului în chip nematerial, deodată și pe neașteptate. Pentru că «Împărăția lui Dumnezeu este în lăuntru vostru» (Luca 17, 21). Ea nu se nădăjduiește pe temeiul unor chipuri, nici nu vine prin judecări pe temeiul cuvântului lui Hristos și prin păzirea lui, ci se descoperă din lăuntru chipului cugetării celei ascunse, fără o cauză anumită, fără o cercetare a lui. Pentru că cugetarea nu află în ea vreo materie. *Tălcuirea acestora*: Cea dintâi cunoaștere se naște din cercetarea continuă și din învățătura sârguincioasă; a doua, din buna viețuire și din cugetarea credincioasă; iar a treia s-a rânduit numai pe seama credinței. Pentru că în ea încetează cunoștința și faptele iau sfârșit și întrebuintarea simțurilor ajunge de prisos. Deci pe cât se coboară cunoștința între aceste hotare, pe atâta se cîstește. Și cu cât se coboară mai mult, cu atât se cîstește mai mult. Și când ajunge la pământ și la cele pământești, cunoștința stăpânește peste toate și în afară de ea orice lucru este neluat în seamă și zadarnic. Iar când sufletul își înalță vederea în sus și-și desfășoară înțelesurile în cele cerești și dorește cele ce nu pot fi văzute cu ochii și nu sunt în puterea trupului, atunci toate se susțin prin credință. Fie ca Domnul Iisus Hristos să ne-o dăruiască nouă pe aceasta și să fie binecuvântat în vecii vecilor! Amin” (*Filocalia românească, Cuvântul LXVI: Despre alte chipuri și înțelesuri ale cunoașterii de diferite feluri*, vol. 10, ed. IBMBOR, București, 1981, pp. 339-341).

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „i-a zis: Urmează-Mi! Iar el, sculându-se, l-a urmat”, se găsește „i-a zis: Vino după Mine! Iar el, sculându-se, a mers după Dânsul”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „și-l urmau”, se găsește „și mergeau după El”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor”, se găsește „Nu trebuiește celor sănătoși doctor”.

după dânsa, ea fuge de tine. Precum și Domnul fugea la mare și iarăși norodul mergea după El; însă și de acolo a fugit El și trecând de acolo, l-a vânat pe Matei. Căci cel numit acum „Levi” de către Evanghelistul Marcu, este Matei, căci două nume avea. Deci, Luca și Marcu îl numesc Levi, acoperindu-i numele; iar el însuși [Matei] nu s-a rușinat să se vădească pe sine, căci și zice: „Și plecând Iisus de acolo, a văzut un om care ședea la vamă, cu numele Matei” (Matei 9, 9). Deci tot așa și noi să nu ne rușinăm a ne mărturisi păcatele noastre.

Și Levi „ședea la vamă”, precum se pare, cerând ceva de la cineva, sau luând seama, sau altceva făcând, din cele ce obișnuiau vameșii a face când luau vamă. Și atâta trezvie și bună cunoștință a arătat Matei, încât a lăsat toate și „I-a urmat” lui Hristos. Și a poftit pe mulți la ospăț, arătându-și bucuria pentru chemarea ce i-a făcut-o Hristos.

Iar fariseii îl învinuiesc pe Hristos, pe ei înșiși socotindu-se ca și cum ar fi curați. Dar Domnul zice: „«Nu am venit să chem pe cei drepți», adică pe voi, care singuri vă faceți «drepți»” – căci cu ironie zice aceasta –, „«ci pe cei păcătoși». Și-am venit să-i chem ca să nu rămână «păcătoși», ci la «pocăință» să se întoarcă”. Căci ca să nu socotești că numai îi cheamă pe păcătoși, dar [cu] nimic nu-i face mai buni pe ei, adaugă aceasta: „la pocăință”. . . .

2, 18-20: Ucenicii lui Ioan și ai fariseilor posteau și au venit și I-au zis Lui: De ce ucenicii lui Ioan și ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc? (19) Și Iisus le-a zis: Pot, oare, prietenii mirelui să postească, cât timp este mirele cu ei?¹³ Câtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să postească. (20) Dar vor veni zile, când se va lua mirele de la ei și atunci vor posti întru acele zile.

(2, 18) Matei 9, 11, 14 / Luca 5, 33

(2, 19) Isaia 62, 5 / Matei 9, 14-15 / Luca 5, 34 / Ioan 3, 29 (2, 20) Matei 19, 15 / Luca 5, 35

Și ucenicii lui Ioan nefiind de săvârșit [desăvârșiți], petreceau întru obiceiurile iudaicești. Drept aceea vin oarecare către Hristos, aducându-i și pe aceștia spre pildă și învinuindu-L pentru că ucenicii Săi nu posteau deopotrivă cu dâșii. Iar El le spune: „Acum «Mire» sunt Eu și se cuvine să fie veseli și să nu postească, iar când Mă voi duce din viața aceasta, atunci în ispite vor cădea și vor posti și se vor necăji [mâhni]”.

Iar „Mire” Se numește pe Sine nu numai pentru că sufletele cele feciorelnice le face mirese ale Sale, ci și pentru că vremea Venirii Lui celei dintâi nu este spre plângere și întristare celor care cred întru Dânsul, nici

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „Pot, oare, prietenii mirelui să postească, cât timp este mirele cu ei?”, se găsește „Pot, oare, fiii nunții să postească, până când este mire cu dâșii?”

osteneli nu are, ci cu lesnire și fără de lucrurile Legii, prin Botez ne odihnește pe noi. Căci ce osteneală cere a ne boteza noi? Însă prin acest lucru lesnicios, mântuire aflăm.

Iar „fii ai nunții” sunt Apostolii, fiindcă ei se învrednicesc de bucuria Domnului și sunt părtași a tot binele ceresc și a toată îndulcirea.

Dar și așa să înțelegi: că tot omul, când lucrează fapta cea bună, este „fiu al nunții”, deci cât are cu sine pe Mirele Hristos, nu postește, adică nu arată lucrurile pocăinței; căci, cum ar arăta lucruri de pocăință cel ce nu greșește? Iar când se va lua de la el Mirele Hristos, căzând el în păcat, atunci postește și se pocăiește, ca să vindece păcatul.

2, 21-22: Nimeni nu coase la haină veche petic dintr-o bucată de stofă nouă, iar de nu, peticul nou va trage din haina veche și se va face o ruptură și mai rea. (22) Nimeni, iarăși, nu pune vin nou în burdufuri vechi, iar de nu, vinul nou sparge burdufurile și vinul se varsă și burdufurile se strică; încât vinul nou trebuie să fie în burdufuri noi.

(2, 21) Matei 9, 16 / Luca 5, 36 (2, 22) Matei 9, 17 / Luca 5, 37-38

„După cum, dacă se va pune «petic nou» la «haină veche», o sparge pe acesta cu tăria sa¹⁴; iar «vinul nou», cu fierbințeala sa, «sparge burdufurile» vechi, așa și ucenicii Mei, încă nu s-au făcut tari. Deci dacă îi vom îngreuna pe dâșii, îi vom vătăma, că sunt asemenea hainelor celor vechi, pentru neputința cunoștinței lor. Drept aceea nu se cuvine să le punem lor porunca cea grea a postirii”.

Sau înțelege și așa: ucenicii lui Hristos, „noi” fiind, nu pot sluji obiceiurilor și legilor celor „vechi”.

2, 23-28: Și pe când mergea El într-o sâmbătă prin semănături, ucenicii Lui, în drumul lor, au început să smulgă spice¹⁵. (24) Și fariseii Îi ziceau: Vezi, de ce fac sâmbăta ce nu se cuvine? (25) Și Iisus le-a răspuns: Au niciodată n-ați citit ce a făcut David, când a avut nevoie¹⁶ și a flămânzit, el și cei ce erau cu dânsul? (26) Cum a intrat în casa lui Dumnezeu, în zilele lui Abiatar arhiereul, și a mâncat pâinile punerii înaintea, pe care nu se

¹⁴ Din pricină că țesătura nouă are urzeală din fire tari și noi, va face ruptură mai mare deoarece haina veche are un material învechit și slab. Așadar atunci când se va trage de peticul cel nou cusut de haina veche, peticul, prin tăria sa, va rezista întreg, însă va rupe din materialul cel vechi al hainei și astfel spărtura de pe urmă va fi mult mai mare decât cea dintru început.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „ucenicii Lui, în drumul lor, au început să smulgă spice”, se găsește „și au început ucenicii a face cale smulgând spicele”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „a avut nevoie”, se găsește „a avut lipsă”.

cuvenea să le mănânce decât numai preoții, și a dat și celor ce erau cu el? (27) Și le zicea lor: Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă. (28) Astfel că Fiul Omului este domn și al sâmbetei¹⁷.

(2, 23) Deuteronom 23, 25 / Matei 12, 1 / Luca 6, 1 (2, 24) Ieșire 20, 10 / Matei 12, 2 / Luca 6, 2 / Ioan 5, 10 (2, 25) 1 Regi 21, 3-5 / Matei 12, 3 / Luca 6, 3 (2, 26) Ieșire 29, 32-33 / Levitic 8, 31; 24, 9 / 1 Regi 21, 6 / Matei 12, 4 / Luca 6, 4 (2, 27-28) Matei 12, 8 / Luca 6, 5

Ucenicii Domnului „smulg spicele”, ca unii care nu mai obișnuiau să trăiască după Legea cea Veche. Iar fariseii, mâniindu-se, Hristos le închide gura spunându-le cele despre David, care atunci când „a avut lipsă” [„a avut nevoie”] a călcat Legea, în vremea lui Abiatar arhiereul. Că fugind Proorocul David de la fața [dinaintea] lui Saul (1 Regi 21), a venit la arhiereul acela și l-a amăgit că este trimis de împărat la o trebuință de nevoie a oștilor, când și pâinile punerii înainte le-a mâncat – și sabia lui Goliat, care era afierosită Domnului a luat-o. Și douăsprezece erau pâinile acelea¹⁸, și în fiecare zi se puneau înainte pe masă, șase de-a dreapta și șase de-a stânga (Ieșire 25, 30).

Însă unii iscodesc de ce Evanghelistul îl numește Abiatar pe arhiereu, iar *Cartea Regilor* îl numește pe acesta Abimelec (1 Regi 21, 1-2). Este cu putință a zice că acesta se poate să fi avut două nume: și Abiatar și Abimelec numindu-se. Sau, în alt fel înțelege: *Cartea Regilor* spune că era atunci preot Abimelec, iar Evanghelistul spune că era arhiereu Abiatar, drept aceea acestea nu sunt potrivnice, adică Abimelec era preot, iar Abiatar, arhiereu.

Însă înțelege [pricepe] și după înalta înțelegere, că ucenicii lui Hristos în ziua „sâmbetei”, adică întru odihna sufletelor (că „sâmbăta” se tâlcuiește odihnă), așadar când au odihnă din partea patimilor, nefiind luptați de diavol, atunci fac „cale”, adică se fac povățuitori și ai altora spre fapta cea bună, smulgând și deșărădăcinând toate cele care răsar din pământ și din nălucirea cea de jos. Căci de nu va înceta cineva mai întâi a săvârși patimile și nu se va pune [statornici] însuși întru liniște, nu se face altora „cale”, nici povățuitor spre lucrul bun nu se va face.

¹⁷ În ediția de la 1805, versetul 28 este: „Drept aceea, Domn este Fiul Omului și al sâmbetei”.

¹⁸ [1805] Despre aceste pâini Iosif Flaviu spune că erau înșirate pe masă șase de o parte și șase de cealaltă și închipuiau crugul celor douăsprezece zodii.

CAPITOLUL 3

Vindecarea celui cu mâna uscată și alte vindecări.

Alegerea celor doisprezece Apostoli. Păcatul împotriva Sfântului Duh.

Mama și frații lui Iisus¹

3, 1-5: Și iarăși a intrat în sinagogă. Și era acolo un om având mâna uscată. (2) Și îl pânneau pe Iisus să vadă dacă îl va vindeca sâmbăta, ca să-L învinuiască². (3) Și a zis omului care avea mâna uscată: Ridică-te în mijloc! (4) Și a zis lor: Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau; (5) și privindu-i pe ei cu mânie și întristându-Se de învârtășarea inimii lor³, a zis omului: Întinde mâna ta! Și a întins-o, și mâna lui s-a făcut sănătoasă⁴.

(3, 1) Matei 12, 9 / Luca 6, 6 (3, 2) Psalm 36, 32 / Luca 13, 14; 14, 1-3 (3, 3-4) Pilde 27, 22 / Matei 12, 12-13 / Ioan 5, 10 (3, 5) 3 Regi 13, 6 / Matei 12, 12-13 / Ioan 5, 10

Fiind ucenicii Săi prihăniți [învinuiți] de iudei că smulgeau spice sâmbăta, Domnul a astupat gura prihănitorilor și prin pilda lui David. Dar acum și mai mult rușinându-i pe ei, face minunea, arătând că pe cât nu a greșit El Însuși lucrând în zi de sâmbătă și minune arătând, pe atât nici ucenicii Săi nu greșesc smulgând spicele în zi de sâmbătă.

Deci, de este lucru rău a face minune, cu adevărat este lucru rău și a lucra cele de nevoie sâmbăta; dar a face minuni pentru mântuirea omului, este lucru dumnezeiesc și nu calcă Legea cel ce nu lucrează vreun rău sâmbăta. Drept aceea, pentru aceasta îi și întreabă pe dânșii de se cuvine a face bine, rușinându-i pe ei pentru că-L opresc de la a face bine.

Și „uscată” are mâna cea dreaptă tot cel care nu săvârșește lucrurile părții celei drepte și către care zice Hristos: „«Ridică-te», adică scoală-te din păcat și stai «în mijloc», adică în «mijlocul» faptelor celor bune!” Căci toată fapta cea bună mijlocime [„mijloc”] este, care nu se pleacă nici la lipsire, nici la covârșire. Deci, atunci când va sta în mijlocime [„în mijloc”], se va face sănătoasă mâna lui, adică așa cum era la început, căci

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru cel ce avea mâna uscată. Pentru alegerea Apostolilor. Pentru mamă și pentru frați”.

² În ediția de la 1805, în loc de „învinuiască”, se găsește „vinuiască”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „de învârtășarea inimii lor”, se găsește „pentru împietrirea inimii lor”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „și mâna lui s-a făcut sănătoasă”, se găsește „și a venit mâna lui la starea cea dintâi, sănătoasă ca și cealaltă”.

vezi ce zice Evanghelistul că „a venit mâna lui la starea cea dintâi”. Pentru că a fost vreme când aveam sănătoase „mâinile”, adică lucrarea faptei bune, atunci când încă nu fusese [săvârșită] călcarea poruncii; iar după ce s-a întins mâna noastră la rodul cel oprit, de atunci s-a uscat către lucrarea binelui. Deci iarăși se va așeza [mâna noastră] „la cea dintâi” sănătate, când vom sta în mijlocimea [„în mijlocul”] faptelor celor bune.

3, 6-12: Și ieșind, fariseii au făcut îndată sfat cu irodienii împotriva Lui, ca să-L piardă. (7) Iisus, împreună cu ucenicii Lui, a plecat înspre mare și mulțime multă din Galileea și din Iudeea L-a urmat. (8) Din Ierusalim, din Idumeea, de dincolo de Iordan, dimprejurul Tirului și Sidonului, mulțime mare, care, auzind câte făcea, a venit la El. (9) Și a zis ucenicilor Săi să-I fie pusă la îndemână o corăbioară, ca să nu-L îmbulzească mulțimea⁵; (10) fiindcă vindecase pe mulți, de aceea năvăleau asupra Lui, ca să se atingă de El toți câți erau bolnavi⁶. (11) Iar duhurile cele necurate, când Îl vedeau, cădeau înaintea Lui și strigau, zicând: Tu ești Fiul lui Dumnezeu. (12) Și El le certa mult ca să nu-L dea pe față⁷.

(3, 6) Matei 12, 11; 22, 15 / Ioan 10, 39 (3, 7) 3 Regi 4, 34 / Matei 4, 25; 12, 15 / Luca 6, 17 / Ioan 6, 1 (3, 8) Matei 4, 25 (3, 9) Luca 5, 3 (3, 10) Matei 14, 36 (3, 11) Matei 16, 16 / Marcu 1, 34 / Luca 4, 41 (3, 12) Matei 12, 16 / Marcu 5, 43

Cine erau „irodienii”? Sau ostașii lui Irod, sau un oarece eres nou răsărit, care dogmatisea [învăța] că Irod este Mesia, pentru că la el s-a sfârșit domnia împăraților evrei. Căci proorocia lui Iacov spunea că atunci când va lipsi stăpânitor din Iuda, atunci va veni Hristos (*Facere* 49, 10). Deci, fiindcă în vremea lui Irod nu mai era nici un stăpânitor iudeu, ci el stăpânea, care era de altă seminție (căci era idumeu), unii au socotit că el este Hristos și din această pricină au plăsmuit acest eres. Deci aceștia se ispiteau „să-L piardă” pe Domnul. Iar Dânsul „a plecat” de acolo, fiindcă nu sosise încă vremea Patimii și se duce de la cei nemulțămitori, ca multora să facă bine, căci mulți s-au dus după El și i-a vindecat pe ei. Dar și cei din Tir și din Sidon, de alt neam fiind, se foloseau de [la] El, iar neamul Său Îl gonea; așa că nici un folos nu este de la rudenii, de nu au nărav [obicei] bun. Și cei de alt neam veneau la El de departe, iar iudeii, la care venise El, Îl goneau.

Vezi încă și neubirea Lui de slavă, că pentru a nu-L împresura pe El noroadele, cere o „corăbioară” pentru ca intrând într-însa, neîmpresurat să se păzească.

⁵ În ediția de la 1805, versetul 9 este: „Și a zis ucenicilor Săi ca să stea corăbioara aproape de El, ca să nu-L împresoare pe El norodul”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „câți erau bolnavi”, se găsește „câți aveau bătăi”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „să nu-L dea pe față”, se găsește „să nu-L facă arătat”.

Iar „bătăi” numește bolile, căci cu adevărat bolile prea folositoare ne sunt, Dumnezeu bătându-ne precum tatăl pe fiii săi (*Apocalipsa* 3, 19).

Încă să înțelegi că „irodienii”, adică cei trupești și îngroșați, voiesc să-L ucidă pe Hristos, pentru că „Irod” se tâlcuiește „de trup”.

Și vin după Hristos cei care au ieșit din casele lor și din patriile lor, adică din dragostele cele către trup. Drept aceea „bătăile” [bolile] se vindecă – adică păcatele, precum unele care muștră prin „bătăi” conștiința – și duhurile cele necurate sunt gonite [alungate].

Și ia aminte că Iisus poruncește ucenicilor Săi ca să țină aproape de El „corăbioara”, din pricina noroadelor, ca să nu-L „împresoare” [„îmbulzească”] pe Dânsul. Iar „corăbioara” în care stă Iisus arată că El este Cuvântul Cel dintru noi, care poruncește ca să stea lângă El „corăbioara” noastră, adică trupul, și să nu intre în turburarea lucrurilor vieții, ca să nu-L „împresoare” [„îmbulzească”] pe Hristos Cel Ce este întru noi [întru inima noastră] „mulțimea”, adică turburările lucrurilor.

3, 13-19: Și S-a suit pe munte și a chemat la Sine pe câți a voit, și au venit la El. (14) Și a rânduit pe cei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli, ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască, (15) și să aibă putere să vindece bolile și să alunge demonii. (16) Deci a rânduit pe cei doisprezece: pe Simon, căruia i-a pus numele Petru; (17) pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui Iacov, și le-a pus lor numele Boanergheș, adică fii tunetului⁸. (18) Și pe Andrei, și pe Filip, și pe Bartolomeu, pe Matei, și pe Toma, și pe Iacov al lui Alfeu, și pe Tadeu, și pe Simon Cananeul, (19) și pe Iuda Iscarioteanul, cel care L-a și vândut.

(3, 13) Marcu 6, 7 / Luca 6, 12-13 (3, 14) Matei 10, 1 / Luca 6, 13; 9, 1

(3, 16) Matei 10, 2; 16, 18 / Ioan 1, 42 (3, 17) Psalm 28, 3; 67, 34 (3, 18-19) Matei 10, 3-4

„S-a suit la munte” ca să Se roage, căci fiindcă a făcut minuni, după arătarea minunilor Se roagă, învățându-ne cu adevărat pe noi pe toți că se cuvine să mulțămim lui Dumnezeu când ajungem a lucra vreun bine și să credem cu adevărat că din puterea Lui s-a săvârșit acel bine. Sau face aceasta fiindcă voiește să-i aleagă pe Apostoli, de aceea „Se suie” să Se roage, ca să învățăm că atunci când voim să hirotonim pe cineva se cuvine mai întâi să ne rugăm și noi ca să ni se descopere nouă cel vrednic și să nu ne împărtășim cu fărădelegi străine.

⁸ [1805] După cum un fiu al fărădelegii este cel fără de lege și fiu al pierzării, cel pierdut și fiu al păcii, cel pașnic, așa și fii ai tunetului sunt cei ce tună; că în chipul tunetului din cer, tare au tunat aceștia dogmele cele bogoslovești [învățăturile cele despre Dumnezeu]: Iacov, nescris, iar Ioan în scris. Iar cuvântul acesta „Boanergheș” este evreiesc, precum și „Chifa” (după Zigaben).

Încă și pe Iuda îl alege Domnul a fi Apostol, ca să [ne] învățăm că Dumnezeu nu Se întoarce de la nici un om din pricina răutății ce va să facă, ci, pentru fapta bună care este acum în el, îl învrednicește de cinste, deși știe că mai apoi se va face vas al răutății.

Și numără numele Apostolilor, pentru ca să fie cunoscuți [arătați] adevărații Apostoli, din pricina apostolilor mincinoși.

Iar „fii ai tunetului” îi numește pe fiii lui Zevedeu, ca pe niște mari propovăduitori și preabogoslavi [preacuvântători de Dumnezeu].

3, 20-22: Și a venit în casă, și iarăși mulțimea s-a adunat, încât ei nu puteau nici să mănânce⁹. (21) Și auzind ai Săi, au ieșit ca să-L prindă, că ziceau: Și-a ieșit din fire¹⁰. (22) Iar cărturarii, care veneau din Ierusalim, ziceau că are pe Beelzebul și că, cu domnul demonilor, alungă demonii.

(3, 20) Pilde 8, 34 / Marcu 6, 31 (3, 21) Ioan 7, 5; 10, 20 (3, 22) Matei 9, 34; 12, 14 / Luca 11, 15

„Și auzind ai Săi” – poate cei ai Lui, poate cei dintru aceeași patrie sau și frații Lui-, „au ieșit ca să-L prindă” pe El, zicând că „nu-Și este în fire”, că adică are drac. Căci auzind că scoate dracii și tămăduiește bolile, din pizmă socoteau că are drac și Și-a ieșit din fire. Drept aceea voiau să îl prindă și să-L lege ca pe un îndrăcit. Întru acest chip socoteau despre Dânsul cei de aproape ai Lui.

La fel ziceau și cărturarii cei din Ierusalim că are drac și, pentru că nu puteau grăi împotriva minunilor pe care le făcea [El], întru alt chip îl clevesc, anume că face acestea cu ajutorul și puterea dracilor.

3, 23-27: Și chemându-i la Sine, le-a vorbit în pilde: Cum poate satana să alunge pe satana? (24) Dacă o împărăție se va dezbină¹¹ în sine, aceea împărăție nu mai poate dăinui¹². (25) Și dacă o casă se va dezbină în sine, casa aceea nu va mai putea să se țină. (26) Și dacă satana s-a sculat împotriva sa însuși și s-a dezbinat, nu poate să dăinuiească, ci are sfârșit. (27) Dar nimeni nu poate, intrând în casa celui tare, să-i răpească lucrurile¹³, de nu va lega întâi pe cel tare, și atunci va jefui casa lui.

(3, 23) Matei 9, 34; 10, 25; 12, 24 / Luca 11, 15 / Ioan 7, 20; 8, 48, 52; 10, 20 (3, 24) Matei 12, 25 / Luca 11, 17 (3, 26) Luca 11, 18 (3, 27) Isaia 49, 24 / Matei 12, 29 / Luca 11, 21

Prin pilde, împotriva cărora nu se poate grăi împotriva, îi surpă pe pizmătoreții iudei. Căci [Hristos] zice: „Cum este cu puțință ca drac să

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „nici să mănânce”, se găsește „nici pâine să mănânce”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „Și-a ieșit din fire”, se găsește „Nu-Și este în fire”.

¹¹ În ediția de la 1805, în versetele 23-26, în loc de „dezbină”, se găsește „împărți”.

¹² În ediția de la 1805, în versetele 23-26, în loc de „dăinui”, se găsește „stea”.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „lucrurile”, se găsește „vasele”.

scoată pe draci? Precum vedem și în case că acestea au bună temelie atâta vreme cât viețuiesc în pace cei ce locuiesc într-însele, iar de se vor împărți [dezgina, învrăjbi] cei ce sălășluiesc într-însele, [casele] se strică. Și cum poți să jefuiești [răpești] «vasele» [«lucrurile»] celui mai tare, de nu-l vei lega mai întâi pe el?”

Iar ceea ce zice întru acest fel este [așa se înțelege]: „tare” este diavolul, iar „vasele” [„lucrurile”] lui sunt oamenii care îl au pe diavol într-înși.

„Deci, de nu va lega mai întâi cineva pe diavolul și-l va surpa, cum «vasele lui», adică pe cei îndrăciți, îi va putea răpi de la el? Deci, de vreme ce Eu «răpesc vasele lui», adică îi slobozesc pe oameni de la diavoleasca patimă, cu adevărat mai întâi am legat și am surpat pe diavoli și, deci, sunt vrăjmaș al lor. Cum, dar, ziceți voi că am pe Beelzebul, adică sunt prieten al dracilor și prin vrăjitorie scot dracii?”

3, 28-30: Adevărat grăiesc vouă că toate vor fi iertate fiilor oamenilor, păcatele și hulele câte vor fi hulit; (29) dar cine va huli împotriva Duhului Sfânt nu are iertare în veac, ci este vinovat de osânda veșnică¹⁴. (30) Pentru că ziceau: Are duh necurat.

(3, 28-30) Matei 12, 31-33 / Luca 8, 19; 12, 10 / Evrei 10, 26 / 1 Ioan 5, 16

Una ca aceasta zice aici: „Orice păcate fac oamenii, poate vor putea și a se dezvinovăți cu ceva și a se învrednici de iertare, Dumnezeu pogorându-Se nepuținței oamenilor”. Adică, numindu-L pe Domnul „mâncăcios și băutor de vin, prieten al vameșilor și al păcătoșilor” (Matei 11, 19; Luca 7, 34), pentru aceasta se vor învrednici de iertare. Dar când Îl văd pe El că face minuni preaslăvite și hulesc pe Duhul Sfânt, adică minunile care se fac prin Sfântul Duh, atunci cum vor dobândi iertare de nu se vor pocăi? Căci, dacă se sminteau pentru cele ale trupului Său, chiar de nu s-ar fi pocăit, ar fi fost iertați, smintindu-se ei ca niște oameni. Dar când Îl vedeau pe Dânsul făcând lucrurile lui Dumnezeu și iarăși huleau, cum vor putea fi iertați, nepocăiți rămânând ei?

3, 31-35: Și au venit mama Lui și frații Lui și, stând afară, au trimis la El ca să-L cheme. (32) Iar mulțimea ședea împrejurul Lui. Și I-au zis unii: Iată mama Ta și frații Tăi și surorile Tale sunt afară. Te caută. (33) Și, răspunzând lor, le-a zis: Cine este mama Mea și frații Mei? (34) Și privind pe cei ce ședeau în jurul Lui, a zis: Iată mama Mea și frații Mei.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „este vinovat de osânda veșnică”, se găsește „este vinovat judecării de veci”.

(35) Că oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea.

(3, 31) Matei 12, 46 / Luca 8, 19

(3, 32-35) Psalm 100, 6 / Matei 12, 47-50 / Luca 8, 20-21 / Ioan 15, 14 / Evrei 2, 11

„Frații” Domnului, pizmuindu-L, au venit să-L prindă pe El, ca pe un ieșit din fire și îndrăcit, iar Maica, poate de patima iubirii de slavă fiind ținută, a venit să-L smulgă pe El de la învățătură și să arate mulțimilor că pe Cel pe Care dânsii Îl priveau cu atâta minunare, în așa fel Îl cârmuiește, încât și de la învățătură Îl trage.

Deci Domnul răspunde că „nimic nu-i va folosi Mamei Mele că M-a născut, de nu va avea și alte fapte bune. Așijderea, nici fraților Mei nu le va folosi rudenia cu Mine, căci aceia sunt cu adevărat rudenii ale Mele care fac voia lui Dumnezeu”. Dar Domnul nu zice aceasta lepădându-se de Maica Sa, ci arătând că nu pentru că numai L-a născut va fi vrednică de cinste, ci și pentru toate celelalte fapte bune; că dacă pe acelea nu le va avea, alții mai întâi vor fi cinstiți ca rudenii¹⁵.

¹⁵ Vezi tâlcuirile de la Matei 12, 46 și 12, 47-50, precum și notele acestora.

CAPITOLUL 4

*Felurite pilde despre Împărăția Cerurilor.**Potolirea furtunii de pe mare¹*

4, 1-2^a: Și iarăși a început Iisus să învețe, lângă mare, și s-a adunat la El mulțime foarte multă², încât El a intrat în corabie și ședea pe mare, iar toată mulțimea era lângă mare, pe uscat. (2) Și-i învăța multe în pilde³.

(4, 1-2^a) Matei 13, 1-3 / Luca 8, 4

Deși s-a părut că a gonit-o [alungat-o] pe Maica Sa, dară însă iarăși o ascultă pe ea, căci pentru dânsa iese [Se duce] lângă mare. Apoi [Iisus] șade [stă] în corabie pentru ca, avându-i pe toți înaintea feței Sale, întru auzirea tuturor să grăiască și nimeni să nu fie dinapoi [să nu fie lăsat de o parte].

4, 2^b-12: Și în învățătura Sa le zicea: (3) Ascultați: Iată, ieșit-a semănătorul să semene. (4) Și pe când semăna el, o sămânță a căzut lângă cale și păsările cerului⁴ au venit și au mâncat-o. (5) Și alta a căzut pe loc pietros⁵, unde nu avea pământ mult, și îndată a răsărit, pentru că nu avea pământ mult⁶. (6) Și când s-a ridicat soarele, s-a veștejit⁷ și, neavând rădăcină, s-a uscat. (7) Altă sămânță a căzut în spini, a crescut, dar spinii au înăbușit-o⁸ și rod n-a dat. (8) Și altele au căzut⁹ pe pământul cel bun și, înălțându-se și crescând, au dat roade și au adus: una treizeci, alta șaizeci, alta o sută. (9) Și zicea: Cine are urechi de auzit să audă. (10) Iar când a fost singur, cei ce erau lângă El, împreună cu cei doisprezece, Îl întrebau despre pilde. (11) Și le-a răspuns: Vouă vă e dat să cunoașteți¹⁰ taina Împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru pilda seminței. Pentru certarea vântului și a mării”.

² În ediția de la 1805, în loc de „mulțime foarte multă”, se găsește „norod mult”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „multe în pilde”, se găsește „în pilde mult”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „păsările cerului”, se găsește „păsările”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „loc pietros”, se găsește „pietriș”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „pământ mult”, se găsește „pământ adânc”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „și când s-a ridicat soarele, s-a veștejit”, se găsește „decă răsărind soarele, s-a pălit”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „a crescut, dar spinii au înăbușit-o”, se găsește „și s-au înălțat spinii și o au înecat”.

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „altele au căzut”, se găsește „alta a căzut”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „vouă vă e dat să cunoașteți”, se găsește „vouă vi s-a dat a ști”.

de afară totul se face în pilde¹¹, (12) ca uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă¹², ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați.

(4, 3-6) Matei 13, 3-6 / Luca 8, 4-6 (4, 7) Matei 13, 7 / Luca 8, 7 (4, 8) Facere 26, 12 / Matei 13, 8 / Luca 8, 8 / Ioan 15, 5 / Coloseni 1, 6 (4, 9-10) Matei 11, 15; 13, 9-10 / Luca 8, 8-9 (4, 11) Matei 11, 25; 13, 11; 16, 17 / Luca 8, 10 / 1 Corinteni 2, 10; 5, 12 / Coloseni 4, 5 / 1 Tesaloniceni 4, 12 / 1 Timotei 3, 7 (4, 12) Isaia 6, 9-10 / Ieremia 5, 21 / Matei 13, 13-14 / Luca 8, 10 / Ioan 12, 40 / Faptele Apostolilor 28, 26 / Romani 11, 8

Pilda pentru sămânța o spune întâi ca să-i facă pe ascultători mai cu luare-aminte. Căci, de vreme ce vrea să spuie că „sămânța” este cuvântul, care de va „cădea” [ajunge] la cei care nu iau aminte, se strică, de aceea, mai înainte de altele spune: „Să se sârguiască ascultătorii să nu se asemene cu acel «pământ» care strică «sămânța»”.

Dar cine este „semănătorul”? Însuși Hristos, Care din sânurile cele părintești, din iubire de oameni și smerindu-Se pe Sine, a ieșit nedepărtându-Se [nedespărțindu-Se de Tatăl]. Și a ieșit nu ca să ardă pământul cel blestemat și inimile cele viclene, nici să taie „spini”, ci ca „să semene” sămânța. Și a cui e „sămânța”? Oare a lui Moise? Sau a Proorocilor? Nu. Ci a Sa, adică să propovăduiască Evanghelia Sa. Deci Acela „semăna”, iar din semințe una a căzut în suflet călcat de mulți și „păsările cerului”, adică demonii care țin [stăpânesc] văzduhul, „au mâncat” sămânța; căci așa sunt cei care voiesc să placă oamenilor, „cale” călcată de mulți. Căci atunci când cineva toate le face ca să placă oamenilor, acesta este călcat de mulți.

Însă vezi că nu spune „a aruncat-o pe cale”, ci spune „a căzut”. Căci cel ce seamănă, ca într-un pământ bun aruncă sămânța, dar pământul, aflându-se rău, strică „sămânța” – cuvântul adică.

Iar unii cu bună plăcere înțeleg astfel: „a căzut lângă cale” arată că a căzut în inima necredincioasă. Căci „Cale” este Hristos (Ioan 14, 6), iar „lângă cale” sunt necredincioșii, cei ce sunt afară de „Cale”, adică de Hristos.

Iar alta cade în suflet pietros, adică în cei ce lesne o primesc, dar apoi o leapădă; aceștia sunt pietroși, fiindcă puțină vreme sunt asemenea cu „Piatra” (1 Corinteni 10, 4), adică asemenea lui Hristos, pentru că au primit cuvântul; dar pentru că numai puțină vreme îl primesc, apoi îl leapădă, nu mai sunt asemenea cu El.

Iar alta a căzut în sufletul cu multe griji, că „spini” sunt grijile.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „totul se face în pilde”, se găsește „toate în pilde le sunt lor”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „auzind, să nu înțeleagă”, se găsește „auzind să audă și să nu înțeleagă”.

Iar a patra [a căzut], „în pământul cel bun”. Vezi, dar, că rare sunt cele bune și puțini cei ce se mântuiesc, căci numai a patra parte a „seminței” se află [se arată] că s-a mântuit.

Deci ucenicilor, care L-au întrebat îndeosebi, le spune: „Vouă vi s-a dat a ști tainele”. Dar, oare, după alegere de sorti și după noroc unora s-a dat, iar altora nu? Să nu fie! Ci acelora s-a dat, care cer, că zice [Domnul]: „Cereți și vi se va da” (Matei 7, 7; Luca 11, 9). Iar pe ceilalți i-a orbit Dumnezeu, ca să nu le fie lor spre mai mare osândă, de vor înțelege ceea ce se cuvine, dar nu vor face. Și dacă voiești a cunoaște și în alt chip că Dumnezeu pe toți i-a făcut a vedea ceea ce se cuvine, ascultă: a vedea este de la Dumnezeu, iar a nu vedea, aceasta este a răutății lor. Căci Dumnezeu văzători i-a zidit pe ei, adică i-a făcut cunoscători ai lucrului celui bun. Dar ei nu văd, de voie închizând ochii lor, ca să nu se întoarcă și să se îndrepteze [îndrepte], potrivnici făcându-se mântuirii și sporirii lor.

Este cu putință și așa a înțelege că Domnul grăiește celorlalți în pilde „ca uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă”, [ca] nu cumva măcar dintru aceasta să se întoarcă și să se îndrepte.

4, 13-20: Și le-a zis: Nu pricepeți¹³ pilda aceasta? Dar cum veți înțelege¹⁴ toate pildele? (14) Semănătorul seamănă cuvântul¹⁵. (15) Cele de lângă cale sunt aceia în care se seamănă cuvântul, și, când îl aud, îndată vine satana și ia cuvântul cel semănat în inimile lor¹⁶. (16) Cele semănate pe loc pietros¹⁷ sunt aceia care, când aud cuvântul, îl primesc îndată cu bucurie, (17) dar n-au rădăcină în ei, ci țin până la un timp¹⁸; apoi când se întâmplă strâmtorare sau prigoană¹⁹ pentru cuvânt, îndată se smintesc. (18) Și cele semănate între spini sunt cei ce ascultă cuvântul, (19) dar grijile veacului²⁰ și înșelăciunea bogăției și poftele după celelalte,

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „Nu pricepeți”, se găsește „Au nu știți”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „înțelege”, se găsește „cunoaște”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „Semănătorul seamănă cuvântul”, se găsește „Cel ce seamănă, cuvântul seamănă”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „cel semănat în inimile lor”, se găsește „care este semănat întru inimile lor”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „loc pietros”, se găsește „pietriș”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „în ei, ci țin până la un timp”, se găsește „întru sine, ci sunt până la o vreme”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „strâmtorare sau prigoană”, se găsește „strânsoare sau gonire”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „grijile veacului”, se găsește „grijile veacului acestuia”.

pătrunzând în ei, înăbușă cuvântul și îl fac neroditor²¹. (20) Iar cele semănate pe pământul cel bun sunt cei ce aud cuvântul și-l primesc și aduc roade: unul treizeci, altul șaizeci și altul o sută.

(4, 13) Matei 13, 18 / Ioan 3, 10, 12 (4, 14-15) Matei 13, 18-19 / Luca 8, 11-12

(4, 16) Isaia 42, 20 / Iezechiil 33, 31 / Matei 13, 20 / Luca 8, 13

(4, 17-20) Înțelepciune 8, 18 / Matei 13, 21-23 / Luca 8, 13-15; 12, 15 / 1 Timotei 6, 9

Sunt trei cete ale celor care pierd cuvântul: cei „de lângă cale”, care nu iau aminte la el; cei „de pe loc pietros”, adică cei împuținați cu sufletul; cei dintre „spini”, adică cei care se desfătează.

Și cei care au primit și au păzit „sămânța” [cuvântul], tot în trei cete se împart: căci unii aduc roadă „o sută” – cei ce au viață de săvârșit [desăvârșită] și prea înaltă; alții „șizeci” – cei ce sunt de mijloc; iar alții „treizeci” – adică puține, însă și aceștia după putere aduc. Adică unii sunt feciorelnici și pustnici, alții care petrec într-o adunare și viață de obște, iar alții sunt mirenii și cei care petrec [viețuiesc] într-o înșurare [căsătorie]. Însă Domnul pe toți aceștia îi primește ca pe cei ce aduc „roadă”, și har fie iubirii Sale de oameni!

4, 21-23: Și le zicea: Se aduce oare făclia ca să fie pusă sub obroc sau sub pat? Oare nu ca să fie pusă în sfeșnic? (22) Căci nu e nimic ascuns ca să nu se dea pe față; nici n-a fost ceva tănuțit, decât ca să vină la arătare.

(23) Cine are urechi de auzit să audă²².

(4, 21) Matei 5, 15 / Luca 8, 16

(4, 22) Matei 10, 26 / Luca 8, 17; 12, 2 (4, 23) Matei 11, 15; 13, 9; 25, 30 /

Marcu 4, 9; 7, 16 / Luca 8, 8; 14, 35 / Apocalipsa 2, 7; 3, 6; 13, 9

Aici îi sfătuiește pe Apostoli să fie cu viața și cu traiul străluciți, căci zice Domnul: „Precum «făclia» se pune ca să lumineze, așa și viața noastră de toți va să fie privită și toți se vor uita la ea. Deci, sânguiți-vă a avea viață bună, căci nu stați în ungher [colț], ci sunteți la lumină, iar lumina nu se ascunde «sub pat», ci se pune «în sfeșnic» să lumineze [tuturor]. Dar și fiecare dintre voi este lumină și este dator a se pune «în sfeșnic», adică într-o înălțimea petrecerii [viețuirii] după [voia lui] Dumnezeu, ca și altora să poată lumina. Iar nu «sub obroc», adică sub lăcomia pântecelui și sub sânguința pentru bucate, și nici «sub pat» – adică sub odihnă. Căci nimeni, sânguindu-se pentru bucate [hrană] și poftind odihnă, nu poate a fi lumină care să lumineze tuturor, prin a sa viață. Căci nu este ceva tănuțit care să nu se vădească, ori de va face ceva bun, ori rău, într-o ascuns, se va arăta

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „pătrunzând în ei, înăbușă cuvântul și îl fac neroditor”, se găsește „intrând, înecă cuvântul și îl fac fără de rod”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „Cine are urechi de auzit să audă”, se găsește „De are cineva urechi de auzit, audă”.

[vădi] și aici, și cu mult mai vârtos în veacul cel viitor [cu prisosință în veacul ce va să vie]”. Căci oare ce era mai tăinuit decât Dumnezeu? Dar și El, [cu adevărat,] S-a arătat în trup.

4, 24-25: Și le zicea: Luați seama la ce auziți: Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura; iar vouă celor ce ascultați, vi se va da și vă va prisosi²³. (25) Căci celui ce are i se va da; dar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua²⁴.

(4, 24-25) Matei 7, 2: 13, 12-23; 25, 29 / Luca 6, 38; 8, 18; 19, 26

Spre trezvie îi deșteaptă pe ucenici: „Luați aminte ca din cele ce auziți că sunt zise de Mine, nimic să nu vă scape. Căci «cu ce măsură veți măsura», cu aceea «se va măsura vouă», adică după câtă măsură de luare aminte veți aduce, atâta folos vi se va da. Pentru că dacă ascultătorul ia aminte cu osârdie și cu tindere [neîncetat], îi dă și Dumnezeu folosință multă. Iar de se va slăbănogi, pe potrivă îi va fi și dobânda folosinței, căci cel ce are osârdie și nevoință, i se va da lui și folosință. Iar cel ce nu are osârdie și nevoință, și cea ce i se pare că are se va lua de la el. Că din pricina lenevirii se stinge și acea mică scânteie pe care o avea la început, după cum, prin osârdie, [mai tare] se aprinde”²⁵.

4, 26-29: Și zicea: Așa este Împărăția lui Dumnezeu, ca un om care aruncă sămânța în pământ, (27) și doarme și se scoală, noaptea și ziua, și sămânța răsare și crește, cum nu știe el. (28) Pământul rodește de la sine: mai întâi

²³ În ediția de la 1805, în loc de „vi se va măsura; iar vouă celor ce ascultați, vi se va da și vă va prisosi”, se găsește „se va măsura vouă, și se va adăugi vouă, celor ce auziți”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „dar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua”, se găsește „iar cel ce nu are, și ce are i se va lua de la dânsul”.

²⁵ Aici Sfântul Grigorie Sinaitul ne învață astfel: „Trebuie să înșirăm aici și ostenelele, și durerile lucrării și să înfățișăm limpede cum trebuie săvârșită fiecare lucrare, ca nu cumva călătorind cineva fără durere, numai din auzite, să nu dobândească roade și să ne învinovățească pe noi sau pe alții că nu e cum am zis. Căci numai durerea inimii și osteneala trupului știu să facă lucrul adevărului. Prin ele se face arătată lucrarea Duhului Sfânt, dată ție și fiecărui credincios prin Botez. Lucrarea aceasta a fost îngropată prin patimi pentru neputarea de grijă de porunci și așteaptă pocăința noastră pentru mila Lui negrăită, ca nu cumva să auzim la sfârșit din pricina nerodirii noastre: „Luați talantul de la el” și „Ceea ce i se pare că are se va lua de la el” (Matei 25, 28-29), și să ne trimită în muncile cele veșnice, la suferințele din gheenă. Căci nici o lucrare trupească sau duhovnicească nu dă roadă dacă nu e săvârșită cu durere sau cu osteneală (Filocalia românească, vol. 7, Despre citire, capul 14, ed. Humanitas, București, 1999, p. 185).

pai²⁶, apoi spic, după aceea grâu deplin în spic. (29) Iar când rodul se coace, îndată trimite secera, că a sosit secerişul.

(4, 26) Matei 13, 24

(4, 27) Matei 13, 25 (4, 28) Facere 1, 11-12 / Matei 13, 26 (4, 29) Apocalipsa 14, 15

Prin „Împărăția lui Dumnezeu” să înțelegi iconomia Sa cea pentru noi, căci pentru noi Însuși Dumnezeu om S-a făcut, ca să arunce „sămânța”. Și „sămânța” pe care a „aruncat-o pe pământ” este propovăduirea Evangheliei. Iar după ce a „aruncat-o”, „doarme”, adică S-a suit la Ceruri. Însă „se scoală noaptea și ziua”, deși pare că „doarme”. Și „se scoală noaptea”, adică atunci când prin ispite ne ridică pe noi spre cunoștința [cunoașterea] Lui, iar „ziua”, când prin cele îndulcitoare și veselitoare economisește viața noastră.

Și „sămânța crește, cum nu știe el”, că de sine stăpânitori suntem și de voința noastră atârână aceasta, adică a crește sămânța sau nu. Fiindcă nu de nevoie rodim, ci de la sine, întâi „iarbă” [„pai”] înflorind și începătură a faptei celei bune arătând, când suntem prunci și încă n-am ajuns la „măsura vârstei [deplinătății] lui Hristos” (Efeseni 4, 13); apoi „spic”, când și împotriva ispitelor putem sta, pentru că spicul este încins cu noduri și stă drept și mai de săvârșit [desăvârșit] este; „după aceea” și „grâu deplin în spic”, când cea de săvârșit [desăvârșită] roadă va aduce oarecine [omul]. Iar când va veni „secerişul”, atunci „secera” adună „rodul”; iar prin „seceră” să-L înțelegi pe Cuvântul lui Dumnezeu, și prin „seceriş”, vremea sfârșitului (Apocalipsa 14, 15-16).

4, 30-34: Și zicea: Cum vom asemena Împărăția lui Dumnezeu, sau în ce pildă o vom închipui²⁷? (31) Cu grăuntele de muștar care, când se seamănă în pământ, este mai mic decât toate semințele de pe pământ²⁸; (32) dar, după ce s-a semănat, crește și se face mai mare decât toate legumele²⁹ și face ramuri mari, încât sub umbra lui pot să sălășluiască păsările cerului. (33) Și cu multe pilde ca acestea le grăia cuvântul după cum puteau să înțeleagă³⁰. (34) Iar fără pildă nu le grăia; și ucenicilor Săi le lămurea³¹ toate, deosebi.

(4, 30-32) Matei 13, 31-32 / Luca 13, 18-19 (4, 33-34) Matei 13, 34-35 / Ioan 16, 12

²⁶ În ediția de la 1805, în loc de „pai”, se găsește „iarbă”.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „o vom închipui”, se găsește „o vom potrivi pe ea”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „de pe pământ”, se găsește „pământului”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „legumele”, se găsește „buruianele”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „după cum puteau să înțeleagă”, se găsește „precum puteau auzi”.

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „le lămurea”, se găsește „le dezlega”.

„Mic” este cuvântul credinței, căci [zice:] „Crede în Domnul Iisus și te vei mântui” (*Faptele Apostolilor* 16, 31). Vezi cât este cuvântul [credinței]? Cât „grăunțele de muștar”. Așadar, după ce s-a „semănat pe pământ” propovăduirea, s-a lătit și a crescut, încât „păsările cerului”, adică toți cei înalți cu înțelegerea și cu cunoștința, „sălășluiesc” într-însa. Căci, câți înțelepți n-au lăsat înțelepciunea elinească [a lumii] și s-au odihnit în cea a propovăduirii? Deci, „mai mare decât toate” s-a făcut și „ramuri mari” a odrăslit, căci unul dintre Apostoli în Roma, altul în India, altul în Ahaia, altul într-o altă parte a pământului s-au despărțit asemenea „ramurilor”.

Și le grăia Domnul mulțimilor în „pilde multe”, după așezarea lăuntrică a celor ce ascultau punând [rânduind Dânsul] pildele. Că, de vreme ce norodul era simplu și neînvățat, pentru aceasta pomenește de „grăunțele de muștar”, de „iarbă” și de „sămânță”, ca de la lucrurile cu care ei împreună au crescut și s-au obișnuit, să-i învețe pe dânșii ceva de folos sau să-i îndemne măcar să vină la Dânsul și să-L întrebe și prin întrebare să se învețe cele neștiute.

Căci iată că ucenicilor, care veneau și îl întrebau, „le dezlega [lămurea] toate, deosebi”. Și „le dezlega” [„lămurea”] toate cele pe care nu le știau și despre care întrebau. Dar Hristos nu le dezlega toate tainele, ci numai cele arătate în pilde, că dintru acestea din care întrebând ucenicii învățau ei, le erau arătate lor și celelalte, întrucât dintru înțelegerea pildelor toate tainele se dezlegau ucenicilor.

4, 35-41: Și în ziua aceea, când s-a înserat, a zis către ei: Să trecem pe țărmul celălalt. (36) Și lăsând ei mulțimea, L-au luat cu ei în corabie, așa cum era, căci erau cu El și alte corăbii. (37) Și s-a pornit o furtună³² mare de vânt și valurile se prăvăleau peste corabie³³, încât corabia era aproape să se umple. (38) Iar Iisus era la partea dindărăt a corăbiei³⁴, dormind pe căpătâi. L-au deșteptat și I-au zis: Învățătorule, au nu-Ți este grijă că pierim? (39) Și El, sculându-Se, a certat vântul și a poruncit³⁵ mării: Taci! Încetează! Și vântul s-a potolit³⁶ și s-a făcut liniște mare. (40) Și le-a zis lor: Pentru ce sunteți așa de fricoși? Cum de nu aveți credință? (41) Și s-au

³² În ediția de la 1805, în loc de „s-a pornit o furtună”, se găsește „s-a făcut vifor”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „se prăvăleau peste corabie”, se găsește „intrau în corabie”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „partea dindărăt a corăbiei”, se găsește „cârmă”.

³⁵ În ediția de la 1805, în loc de „a poruncit”, se găsește „a zis”.

³⁶ În ediția de la 1805, în loc de „s-a potolit”, se găsește „a stătut”.

înfricoșat cu frică mare și ziceau unul către altul: Cine este oare, Acesta, că și vântul și marea I se supun³⁷?

(4, 35) Matei 8, 18, 23 / Luca 8, 22

(4, 37) Iona 1, 4 / Matei 8, 24 / Luca 8, 23 (4, 38) Psalm 9, 32; 76, 9 / Iona 1, 5-6 / Matei 8, 25 /

Luca 8, 24 (4, 39) Iov 26, 12 / Psalm 88, 9 / Iona 1, 15 / Matei 8, 26 / Luca 8, 24

(4, 40) Matei 8, 26 / Luca 8, 25 (4, 41) Psalm 64, 7; 88, 9; 106, 25

Într-un fel le-a povestit acestea Matei și întru alt chip Marcu³⁸, căci pe cele spuse de acela mai pe larg, acesta le-a scurtat și, dimpotrivă, pe cele ce acela le-a scurtat, acesta le-a spus mai pe larg.

Deci, a luat Domnul numai pe ucenici, ca să-i facă văzători [martori] ai minunii ce era să fie. Iar ca să nu se înalțe pentru că pe alții i-a lăsat afară și numai pe dânșii i-a ținut [luat], îi lasă să se înviforeze. Încă [face Domnul aceasta] și pentru a-i învăța [pe ucenici] să sufere întru răbdare ispitele.

Și „doarme” Hristos, ca mai mare să li se arate minunea celor ce mai înainte se turburaseră. Căci, dacă s-ar fi făcut furtuna fiind Hristos treaz, sau nu s-ar fi înfricoșat [ucenicii], sau nu s-ar fi rugat [de El]. Deci, îi lasă pe ei să cadă în frica primejdiei, ca să vină [aceștia] întru simțirea puterii Lui. Că de vreme ce îi vedeau pe alții că li se face bine, iar ei nici un fel de facere de bine n-au dobândit, se primejduiau a se face lenevoși, deci pentru aceasta lasă [îngăduie Domnul] să se facă furtuna. Și „doarme” [Dânsul] pe căpătâiul corăbiei, iar acest căpătâi cu adevărat era din lemn. Iar după ce S-a deșteptat [trezit], „ceartă” mai întâi vântul, căci acesta este cel ce face a se sălbătici marea. După aceea, ceartă [Domnul] marea. Încă și pe ucenici îi ceartă pentru că nu au credință, căci de ar fi avut credință, ar fi crezut că, chiar dormind El, îi poate păzi pe dânșii nevătămați. Iar ei unul către altul grăind, se mirau: „Oare Cine este Acesta?”, căci încă îndoială aveau pentru Dânsul, pentru că numai cu porunca a potolit marea, nu cu toiag, ca Moise (*Ieșire* 14, 16-21), nici cu rugăciune, ca Elisei Iordanul (*4 Regi* 2, 14), nici cu chivotul, ca Isus al lui Navi (*Iosua* cap. 3). Pentru aceasta li se părea ucenicilor că [Isus] este mai presus de om, dar, pentru că dormea [ca toți oamenii], om li se părea a fi.

³⁷ În ediția de la 1805, în loc de „I se supun”, se găsește „Îl ascultă pe El”.

³⁸ De pildă Sfântul Evanghelist Marcu spune că alături de corabia în care era Mântuitorul erau „și alte corăbii”. Iar aceasta nu o spune fără de temeii, ci pentru a arăta dumnezeiasca rânduială în cele petrecute atunci, căci doar o singură corabie era în primejdie de a se cufunda.

CAPITOLUL 5

Vindecarea unui demonizat în ținutul Gadarenilor.

Învierea fiicei lui Iair

și vindecarea femeii bolnave de doisprezece ani¹

5, 1-5: Și a venit de cealaltă parte a mării în ținutul Gadarenilor². (2) Iar după ce a ieșit din corabie, îndată L-a întâmpinat, din morminte, un om cu duh necurat, (3) care își avea locuința în morminte, și nimeni nu putea să-l lege nici măcar în lanțuri, (4) pentru că de multe ori fiind legat în obezi³ și lanțuri, el rupea lanțurile, și obezile le sfărâma, și nimeni nu putea să-l potolească⁴; (5) și neîncetat noaptea și ziua era prin morminte și prin munți, strigând și tăindu-se cu pietre.

(5, 1-5) Matei 8, 26, 28 / Luca 8, 26-27

Matei spune că au fost doi îndrăciți, iar Marcu și Luca, unul, căci pe cel mai cumplit alegându-l dintre ei, povestesc numai despre acesta. Deci, vine îndrăcițul, mărturisindu-L pe Iisus că este „Fiul lui Dumnezeu”, că de vreme ce cei din corabie se îndoiau de El, mărturia de la vrăjmași, adică de la diavol, se face mai credincioasă [mai de crezut].

Și locuia acela „în morminte”, vrând [vrăjmașul] să sădească în oameni rea părere că sufletele celor morți se fac draci, lucru care, o, să nu fie a-l crede cineva!

5, 6-10: Iar văzându-L de departe pe Iisus, a alergat și s-a închinat Lui. (7) Și strigând cu glas puternic, a zis: Ce ai cu mine, Iisuse, Fiule al lui Dumnezeu Celui Preaînalt? Te jur pe Dumnezeu să nu mă chinuiești⁵. (8) Căci îi zicea: Ieși duh necurat din omul acesta. (9) Și l-a întrebat: Care îți este numele? Și l-a răspuns: Legiune⁶ este numele

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru legheon. Pentru fiica mai marelui sinagogii. Pentru cea care îi curgea sânge”.

² [1805] Cele mai vrednice de credință prescrieri [manuscrise] au aici „ținutul Gherghesenilor” în loc de „ținutul Gadarenilor”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „obezii”, se găsește „fiare”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „să-l potolească”, se găsește „să-l domolească”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „Te jur pe Dumnezeu să nu mă chinuiești”, se găsește „Juru-Te pe Tine cu Dumnezeu să nu mă muncești pe mine”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „legiune”, se găsește „legheon”.

meu, căci suntem mulți. (10) Și Îl rugau mult să nu-i trimită afară din acel ținut.

(5, 6-7) Matei 8, 29 / Luca 8, 28-29 (5, 8-10) Luca 8, 29-31

Ieșirea [alungarea] din om „muncă” [caznă] o socotesc dracii, de aceea zice: „Să nu ne muncești», adică să nu ne scoți pe noi din locașul nostru”, adică din om.

Dar și întru alt chip să înțelegi: socoteau dracii, că pentru mulțimea păcatelor întru care au îndrăznit [și s-au învățat] ei, nu-i va suferi Hristos, ci îi va da pe dânșii de îndată „muncii” [caznelor]; și pentru aceasta se și roagă, ca să nu-i muncească pe ei. Și îl întreabă Domnul despre nume, nu ca să se înștiințeze El Însuși, ci pentru ca ceilalți să cunoască mulțimea dracilor care locuiau întru [omul] acela. Căci de vreme ce numai un drac se vedea [a fi], arată Hristos cu câți vrăjmași se lupta acel nenorocit om.

5, 11-14^a: Iar acolo, lângă munte, era o turmă mare de porci, care păștea. (12) Și L-au rugat, zicând⁷: Trimite-ne pe noi în porci, ca să intrăm în ei. (13) Și El le-a dat voie⁸. Atunci, ieșind, duhurile necurate au intrat în porci și turma s-a aruncat de pe țărnul înalt, în mare. Și erau ca la două mii și s-au înecat în mare. (14) Iar cei care-i pășteau au fugit și au vestit în cetate și prin sate.

(5, 11) Matei 8, 30 / Luca 8, 32 (5, 12-14^a) Matei 8, 31-32 / Luca 8, 32-35

Dracii roagă pe Domnul să nu-i scoată pe dânșii afară din ținutul acela, ci să-i slobozească în „turma cea de porci”. Iar El le dă voie la aceasta. Că, de vreme ce luptă este viața noastră, n-a voit Domnul să-i scoată pe diavoli din viața aceasta, ca luptându-se ei cu noi, mai iscusiți să ne facă. Și le-a dat voie „să intre în porci”, ca să învățăm că precum de porci nu le-a fost milă [și i-au înecat], așa nici de omul acela nu le-ar fi fost milă, de n-ar fi fost puterea lui Dumnezeu care să-l păzească pe el. Căci diavolii, vrăjmași fiind, într-un ceas ne-ar fi zdrumicat pe noi, de nu ne-ar fi păzit Dumnezeu.

Și cunoaște că nici asupra porcilor nu au stăpânire diavolii, și cu atât mai vartos [nu au stăpânire] asupra oamenilor, dacă n-ar avea slobozire de la Dumnezeu.

Înțelege încă și că întru acei oameni care viețuiesc ca „porcii”, tăvălindu-se în noroiul îndulcirilor [și desfătărilor], întru aceștia intră diavolii și îi „aruncă” în prăpastia pierzării, în „marea” vieții acesteia și „se îneacă”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „L-au rugat, zicând”, se găsește „L-au rugat pe El toți dracii, zicând”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „El le-a dat voie”, se găsește „i-a slobozit îndatăși”.

5, 14^b-20: Și au venit oamenii să vadă ce s-a întâmplat⁹. (15) Și s-au dus la Iisus și au văzut pe cel demonizat¹⁰ șezând jos, îmbrăcat și întreg la minte, el care avusese legiune de demoni, și s-au înfricoșat¹¹. (16) Iar cei ce au văzut le-au povestit cum a fost cu demonizatul și despre porci. (17) Și ei au început să-L roage să se ducă din hotarele lor. (18) Iar intrând El în corabie, cel ce fusese demonizat îl ruga ca să-l ia cu El¹². (19) Iisus însă nu l-a lăsat, ci i-a zis: Mergi în casa ta, la ai tăi, și spune-le¹³ câte ți-a făcut ție Domnul și cum te-a miluit. (20) Iar el s-a dus și a început să vestească¹⁴ în Decapole câte i-a făcut Iisus lui; și toți se minunau. (5, 15-16) Luca 8, 35-36

(5, 17) Matei 8, 34 / Luca 8, 37 / Faptele Apostolilor 16, 39 (5, 18) Luca 8, 37-38 / (5, 19-20) Luca 8, 39

„Au venit” la Iisus locuitorii cetății aceleia, spăimântându-se de minune. Iar auzind, mai mult s-au înfricoșat și pentru aceasta au și rugat pe Iisus să iasă „din hotarele lor”, pentru că se temeau să nu pătimească și altele mai mari decât pierderea porcilor. Și mahnindu-se ei pentru pierdere, se leapădă și de venirea cea de față a Domnului.

Iar „cel ce fusese îndrăcit” se roagă să-l ia cu El, căci se temea ca nu cumva, aflându-l demonii singur, să năpădească iarăși asupra lui. Iar Domnul îl slobozește la casa lui, arătându-i că, deși El Însuși nu va mai fi de față, puterea și cercetarea Lui îl va păzi pe dânsul. Încă și pentru a folosi și pe alții care îl vor vedea pe el [vindecăt], iată că a început a propovădui „și toți se minunau”.

Vezi încă și smerenia Mântuitorului, Care nu spune: „Vestește câte ți-am făcut Eu ție”, ci „câte ți-a făcut ție Domnul”. Așa și tu, când vei face vreun bine, nu al tău, ci lui Dumnezeu socotește-I binele ce a fost făcut.

5, 21-29: Și trecând Iisus cu corabia iarăși de partea cealaltă, s-a adunat la El mulțime multă și era lângă mare. (22) Și a venit unul din mai-marii sinagogilor, anume Iair, și văzându-L pe Iisus, a căzut la picioarele Lui, (23) și L-a rugat mult, zicând: Fiica mea este pe moarte, ci, venind, pune mâinile Tale peste ea, ca să scape și să trăiască¹⁵. (24) Și

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „s-a întâmplat”, se găsește „s-a făcut”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „pe cel demonizat”, se găsește „pe cel ce fusese îndrăcit”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „s-au înfricoșat”, se găsește „s-au spăimântat”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „cel ce fusese demonizat îl ruga ca să-l ia cu El”, se găsește „cel ce fusese îndrăcit îl ruga ca să fie cu Dânsul”.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „la ai tăi, și spune-le”, se găsește „către ai tăi, și vestește lor”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „să vestească”, se găsește „a propovădui”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în versetul 23 avem: „Fiica mea spre sfârșit este, ci, venind, pune mâinile Tale pe dânsa, ca să se mântuiască și să trăiască”.

a mers cu el. Și mulțime multă îl urma pe Iisus și îl îmbulzea¹⁶. (25) Și era o femeie care avea, de doisprezece ani, curgere de sânge. (26) Și multe îndurase¹⁷ de la mulți doctori, cheltuindu-și toate ale sale, dar nefolosind nimic, ci mai mult mergând înspre mai rău¹⁸. (27) Auzind ea cele despre Iisus, a venit în mulțime și pe la spate¹⁹ s-a atins de haina Lui. (28) Căci își zicea: De mă voi atinge măcar de haina Lui, mă voi vindeca²⁰! (29) Și îndată izvorul sângelui ei a încetat²¹ și ea a simțit în trup că s-a vindecat de boală.

(5, 21-23) Matei 9, 1, 18 / Luca 8, 40-42 (5, 24) Matei 9, 19 / Luca 8, 42 (5, 25) Levitic 15, 25 / Matei 9, 20 / Luca 8, 43 (5, 26) Luca 8, 43 (5, 27) Matei 9, 20 / Luca 8, 44 (5, 28) Matei 9, 21 (5, 29) Sirah 23, 15 / Matei 9, 22 / Luca 6, 19; 8, 44-50; 17, 19

După minunea pe care a făcut-o cu cel îndrăcit, Domnul face alta, înviind pe fiica mai-marelui sinagogii. Și spune [Evanghelistul] numele mai-marelui sinagogii [„Iair”], pentru iudeii care știau cele ce s-au făcut. Și la mijloc, între credincios și necredincios este acest bărbat: pentru că vine la Iisus și „cade la picioarele Lui” este credincios, dar pentru că îl roagă să „vină” [la casa lui], nu arată credință câtă se cuvine, căci se cuvenea să-l ceară: „Zi [numai] cu cuvântul”.

Însă, mergând Domnul [spre casa lui Iair], ca în treacăt este vindecată și femeia care avea „curgere de sânge”²². Iar această femeie era foarte credincioasă, căci a socotit că și numai atingându-se de haina Lui se va folosi și din această pricină dobândește tămăduirea.

Iar [tu,] înțelege aceasta și pentru firea omenească aflată întru curgerea sângelui; că [ea, firea omenească] izvorăște păcatul care este moarte a sufletului și varsă sângele sufletelor noastre. Și n-a fost vindecată femeia nici de „mulți doctori”, adică de înțelepții acestei lumi, nici de Lege și de Prooroci. Dar îndată ce „s-a atins de hainele Lui” Hristos, adică de trupul Lui, s-a și vindecat. Că tot cel care crede că S-a întrupat Hristos, acesta este cel care „s-a atins de hainele Lui”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „îl îmbulzea”, se găsește „îl împresura pe El”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „multe îndurase”, se găsește „multe pătîmînd”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „ci mai mult mergând înspre mai rău”, se găsește „ci mai vartos spre mai rău viind”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „în mulțime și pe la spate”, se găsește „în gloată din dos”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „mă voi vindeca”, se găsește „mă voi mîntui”.

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „a încetat”, se găsește „a secat”.

²² Sfânta Tradiție ne dă numele acestei femei care suferea de scurgere de sânge, ca fiind Sfânta Veronica. În Biserica Ortodoxă prăznuirea acestei Cuvioase se săvârșește în fiecare an la 12 iulie (vezi și nota de la Matei 9, 20-22).

5, 30-34: Și îndată, cunoscând Iisus întru Sine puterea ieșită din El, întorcându-Se către mulțime²³, a întrebat: Cine s-a atins de Mine²⁴? (31) Și I-au zis ucenicii Lui: Vezi mulțimea îmbulzindu-Te și zici: Cine s-a atins de Mine? (32) Și Se uita împrejur să vadă pe aceea care făcuse aceasta. (33) Iar femeia, înfricoșându-se și tremurând, știind ce i se făcuse, a venit și a căzut înaintea Lui și I-a mărturisit²⁵ tot adevărul; (34) iar El i-a zis: Fiică, credința ta te-a mântuit, mergi în pace și fii sănătoasă de boala ta!

(5, 30-34) Sirah 23, 15 / Matei 9, 22 / Luca 6, 19; 8, 44-50; 17, 19

Iese din Hristos putere, nu ca dintr-un loc în altul trecând, ci și altora dându-se și întru Hristos neîmpuținată rămânând, după cum și învățăturile și întru cei ce învață sunt și ucenicilor se dau.

Și vezi cum gloatele „Îl îmbulzeau”, dar nimeni nu „s-a atins” de El. Pentru aceea de aici ne învățăm o taină, anume că nimeni din cei ce au „gloate” [„mulțimi”] de turburări și răspândiri [ale minții], nu „se atinge” de Iisus, ci numai „Îl îmbulzește”. Iar cel care nu cu turburare „Îl îmbulzește” pe Dânsul, nici pe cuvântarea cea dintru sineși²⁶ nu și-o va înfășura cu turburări, acela „se atinge” cu adevărat de Hristos.

Dar pentru care pricină o vădește Domnul pe femeie? Întâi, ca să cinstească credința ei, apoi și ca să dea îndrăzneală mai-marelui sinagogii, [să creadă] că și fiica lui așa se va mântui. Încă s-a făcut aceasta și pentru ca să slobozească pe femeie de frica ei cea multă, căci se temea ea, ca una care furase vindecarea. Pentru aceasta și Evanghelistul zice despre femeie că „înfricoșându-se și tremurând, [știind ce i se făcuse,] a venit [și a căzut înaintea Lui și I-a mărturisit tot adevărul]”. Și nu zice Domnul: „Eu te-am mântuit pe tine”, ci „credința ta te-a mântuit, mergi în pace”, adică întru odihnă. Iar ceea ce s-a zis, întru acest chip este: „Mergi, odihnește-te, fiindcă până acum întru mahniri și turburări ai fost”.

5, 35-43: Încă vorbind El, au venit unii de la mai-marele sinagogii, zicând: Fiica ta a murit. De ce mai superi pe Învățătorul?²⁷ (36) Dar Iisus, auzind²⁸ cuvântul ce s-a grăit, a zis mai-marelui sinagogii: Nu te teme. Crede numai. (37) Și n-a lăsat pe nimeni să meargă cu El, decât numai

²³ În ediția de la 1805, în loc de „mulțime”, se găsește „gloată”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „de Mine”, se găsește „de hainele Mele”.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „I-a mărturisit”, se găsește „I-a spus Lui”.

²⁶ Cuvântarea cea dintru sineși – adică mintea sa, partea sa cuvântătoare.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „De ce mai superi pe Învățătorul?”, se găsește „De ce mai ostenești pe Dascălul?”

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „auzind”, se găsește „îndată ce a auzit”.

pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui Iacov. (38) Și au venit la casa mai-marelui sinagogii și a văzut turburare și pe cei ce plângeau și se tânguiau mult²⁹. (39) Și intrând, le-a zis: De ce vă tulburați³⁰ și plângeți? Copila³¹ n-a murit, ci doarme. (40) Și-L luau în răs³². Iar El, scoțându-i pe toți afară, a luat cu Sine pe tatăl copilei, pe mama ei și pe cei ce îl însoțeau și a intrat unde era copila. (41) Și apucând pe copilă de mână, i-a grăit: Talita kumi, care se tâlcuiește: Fiică, ție zic, scoală-te! (42) Și îndată s-a sculat copila și umbla, căci era de doisprezece ani. Și s-au mirat îndată cu uimire mare³³. (43) Dar El le-a poruncit, cu stăruință³⁴, ca nimeni să nu afle de aceasta. Și le-a zis să-i dea copilei să mănânce.

(5, 35-37) Sirah 23, 15 / Matei 9, 22 / Luca 6, 19; 8, 44-50; 17, 19 (5, 38) Facere 50, 10 / Matei 9, 23 / Luca 8, 25 (5, 39) Matei 9, 24 / Luca 8, 52 / Ioan 11, 11 (5, 40) Matei 9, 24 / Luca 8, 53-54 / Faptele Apostolilor 9, 40 (5, 41) Marcu 7, 14 / Luca 8, 54 (5, 42) Matei 9, 25 / Luca 8, 55 (5, 43) Matei 8, 4; 9, 30; 12, 16; 17, 9 / Marcu 3, 12 / Luca 5, 14; 8, 56

Slujitorii mai-marelui sinagogii socoteau că Hristos este unul dintre dascăli [învățătorii de Lege] și de aceea îl rugau să vină să se roage pentru fecioară. Dar, dacă a murit [copila], socoteau că nu mai este trebuință [nevoie] de Dânsul, pentru că ea murise. Iar El dă îndrăzneală tatălui și îi zice: „Crede numai”. Și „nu lasă pe nimeni” altcineva „să meargă” împreună cu Dânsul, afară de cei trei ucenici, pentru că smeritul Iisus nu voiește să facă ceva spre arătarea cea cu trufie.

Iar spunând El: „Fecioara [copila] n-a murit, ci doarme”, ei îl batjocoresc. [Iar aceasta s-a făcut] ca să nu poată zice ei mai pe urmă că a fost leșinată și că nu este lucru minunat că a înviat-o pe ea, ci ca înșipși ei împotriva lor mărturisind, să fie muștrași, de vreme ce „își băteau joc” de Domnul când zicea „n-a murit, ci doarme” – pentru că într-adevăr moartă fiind ea, a înviat-o.

Și „o apucă” Hristos „de mână” ca să pună într-însa putere. Și îi dă ei „să mănânce” ca să se încredințeze cei de față de învierea copilei, cum că într-adevăr, iar nu după nălucire s-a făcut aceasta.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „și pe cei ce plângeau și se tânguiau mult”, se găsește „plângând și tânguindu-se mult”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „De ce vă tulburați”, se găsește „Ce gâlceviți”.

³¹ În ediția de la 1805, în versetele 39-43, în loc de „copilă”, se găsește „fecioară”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „Și-L luau în răs”, se găsește „Și își băteau joc de Dânsul”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „s-au mirat îndată cu uimire mare”, se găsește „s-au spăimântat cu spaimă mare”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „cu stăruință”, se găsește „mult”.

CAPITOLUL 6

Proorocul disprețuit în patria lui. Trimiterea celor Doisprezece.

Uciderea lui Ioan Botezătorul. Săturarea celor cinci mii.

Iisus umblă pe mare¹

6, 1-3: Și a ieșit de acolo și a venit în patria Sa, iar ucenicii Lui au mers după El. (2) Și, fiind sâmbătă, a început să învețe în sinagogă. Și mulți, auzindu-L, erau uimiți și ziceau: De unde are El acestea? Și ce este înțelepciunea care I s-a dat Lui? Și cum se fac minuni² ca acestea prin mâinile Lui? (3) Au nu este Acesta teslarul, fiul Mariei³ și fratele lui Iacov și al lui Iosi și al lui Iuda și al lui Simon? Și nu sunt, oare, surorile Lui aici la noi? Și se sminteau întru El.

(6, 1) Matei 13, 54 / Luca 4, 16

(6, 2) Matei 7, 28 / Marcu 1, 27 / Ioan 7, 15 (6, 3) Matei 13, 55-57 / Luca 4, 22 / Ioan 6, 42; 7, 27

Merge „în patria Sa”, nu pentru că n-ar fi știut că Îl vor defăima, ci ca să nu poată zice [aceia] mai pe urmă: „Dacă ar fi venit, am fi crezut”.

Încă face aceasta și pentru ca să se vădească socoteala lor cea plină de pizmă. Căci, fiind cu cuviință ca mai vârtos să se fălească ei pentru Domnul, Care împodobește „patria” lor [locurile acelea] cu învățătura Sa și prin minuni, ei Îl defaimă pe El pentru neamul simplu din care ieșise, arătând [adeverind] cât de rea este pizma. Căci aceasta întunecă pururea pe cele bune și nu-i lasă pe cei pizmătăreți să vadă lucrul cel bun.

Însă și acum sunt mulți care îi ocărăsc pe semenii⁴, ca și cum ar fi de neam prost [simplu, de rând], dar, poate, cei ocărăși vrednici de cinste sunt pentru faptele lor cele bune. De aceea, rea socotință au cei care îi defaimă!

6, 4-6^a: Și le zicea Iisus: Nu este Prooroc disprețuit, decât în patria sa⁵ și între rudele sale și în casa sa. (5) Și n-a putut acolo să facă nici o minune⁶,

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru rânduiala sau trimiterea Apostolilor. Pentru Ioan și pentru Irod. Pentru cele cinci pâini și cei doi pești. Pentru umblarea lui Iisus pe mare”.

² În ediția de la 1805, în loc de „minuni”, se găsește „puteri”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „fiul Mariei”, se găsește „feciorul Mariei”.

⁴ Adică și în zilele noastre sunt oameni care îi defaimă pe semenii lor.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „disprețuit, decât în patria sa”, se găsește „necinstit, fără numai în patria sa”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „nici o minune”, se găsește „nici o putere”.

decât că, punându-și mâinile peste puțini bolnavi, i-a vindecat. (6) Și Se mira de⁷ necredința lor.

(6, 4) Ieremia 12, 6 / Matei 13, 57 / Luca 4, 24 / Ioan 4, 44 (6, 5) Facere 19, 22 / Matei 13, 58 (6, 6a) Matei 9, 35 / Luca 13, 22-24

Domnul arată că îndeobște toți Proorocii sunt necinstiți „în patria lor”. Căci de vor avea rudenii de neam mare, acelea îi pizmuiesc și îi necinstesc pentru aceasta. Iar de vor fi de neam simplu, iarăși din pricina neamului de rând nu li se va da cinstire. Și Domnul „n-a putut să facă acolo puteri [minuni]”, nu pentru că ar fi fost El neputincios, ci pentru că aceia erau necredincioși, dar și fiindu-I Lui milă de dânșii, pentru ca să nu fie spre osândirea lor facerea minunilor, dacă nici așa n-ar fi crezut. Pentru aceasta n-a făcut minuni acolo.

Dar și într-un alt chip [se poate înțelege]: pentru facerea minunilor este nevoie și de puterea celui ce le face și de credința celor care primesc. Deci, acolo, fiindcă lipsea una din două – adică lipsea credința celor ce erau tămăduiți –, nu era cu puțință să facă Iisus minuni, căci așa se cuvine să înțelegem cuvântul acesta „n-a putut”, în loc de „nu era cu puțință”.

6, 6^b-11: Și străbătea⁸ satele dimprejur învățând. (7) Și a chemat la Sine pe cei doisprezece și a început să-i trimită doi câte doi și le-a dat putere asupra duhurilor necurate. (8) Și le-a poruncit să nu ia nimic cu ei, pe cale, ci numai toiag. Nici pâine, nici traistă, nici bani la cingătoare⁹; (9) ci să fie încălțați cu sandale și să nu se îmbrace cu două haine. (10) Și le zicea: În orice casă veți intra, acolo să rămâneți¹⁰ până ce veți ieși de acolo. (11) Și dacă într-un loc nu vă vor primi pe voi, nici nu vă vor asculta, ieșind de acolo, scuturați praful de sub picioarele voastre, spre mărturie lor¹¹. Adevărat grăiesc vouă: Mai ușor va fi Sodomei și Gomorei, în ziua judecății, decât cetății aceleia.

(6, 7-8) Matei 10, 1, 9-10 / Luca 9, 1-3; 10, 4; 22, 35 (6, 9-11) Matei 10, 10-15 / Luca 9, 3-5; 10, 7, 12 / Faptele Apostolilor 12, 8; 13, 51; 18, 6

Domnul, nu numai în cetăți învăța, ci și prin „sate”, ca să învățăm să nu trecem cu vederea pe cei mici, nici întotdeauna cetățile cele mari să le căutăm, ci și în satele cele mici să semănăm cuvântul [dumnezeiesc].

Și nu numai El Însuși învață, ci și „pe cei doisprezece îi trimite doi câte doi”, pentru ca și mai osârduitori să fie; căci dacă ar fi trimis câte unul, acel unul ar fi fost fără de osârdie, iar dacă ar fi fost trimiși mai mulți

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „de”, se găsește „pentru”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „străbătea”, se găsește „umbla în”.

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „cingătoare”, se găsește „brâu”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „să rămâneți”, se găsește „petreceți”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „spre mărturie lor”, se găsește „întru mărturie lor”.

de „câte doi”, n-ar fi ajuns la multe sate numărul Apostolilor. Deci „câte doi” trimite, că mai buni sunt doi decât unul¹² (*Ecclesiastul* 4, 9).

Și le poruncește să nu ia nimic pe cale, „nici pâine, nici traistă, nici bani la cingătoare”, prin aceasta învățându-i neîuibirea de agoniseală; și pentru ca aceia care-i vor vedea, să se cucernicească de ei¹³, care învață neagoniseală prin aceea că ei înșiși nimic nu aveau. Căci cine, văzând pe Apostoli că nu iau „nici traistă, nici pâine” – care este lucrul cel prea de nevoie –, nu s-ar fi cucernicit și nu s-ar fi înturnat spre neagoniseală?

Și le poruncește Domnul Apostolilor să petreacă într-o casă, ca să nu pară că sunt nestatornici din pricina lăcomiei pântecelui, mutându-se de la unul la altul. Iar în locul unde nu-i vor primi, le spune să scuture „praful de sub picioare”, arătând astfel acestora că lungă cale au călătorit pentru dânșii și cu nimic nu s-au folosit sau că nimic n-au luat de la ei, nici măcar praf, ci și pe acesta l-au scuturat. Întrucât aceasta este „întru mărturie lor”, adică întru muștrare. „Căci adevărat zic vouă, mai ușor îi va fi Sodomei și Gomorei la Judecată, decât celor ce nu v-au primit pe voi, căci sodomitenii, fiindcă aici au fost munciți [căzniți], mai ușor vor fi munciți [căzniți] dincolo. Și încă [cu atât mai mult cu cât] către ei n-au fost trimiși Apostoli. Iar cei care n-au primit pe Apostoli, mai cumplit decât acei păcătoși [sodomiteni] vor pătimi”.

6, 12-13: **Și ieșind, ei propovăduiau să se pocăiască. (13) Și scoteau mulți demoni și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau**¹⁴.

(6, 12) Luca 9, 6 (6, 13) Marcu 16, 18 / Iacov 5, 14

Numai Marcu, aici, și Iacov, ruda Domnului, în trimiterea [epistola] sa sobornicească, arată că Apostolii ungeau cu untdelemn: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului” (*Iacov* 5, 14). Deci untdelemnul este și la osteneli folositor și de lumină pricinuitoare și de veselie. Și însemnează [închipuie] mila lui Dumnezeu și darul Sfântului Duh, prin care și de osteneli ne izbăvim, și lumină și bucurie și veselie duhovnicească primim.

6, 14-16: **Și a auzit regele**¹⁵ Irod, căci numele lui Iisus se făcuse cunoscut¹⁶, și zicea că Ioan Botezătorul s-a sculat din morți și de aceea se

¹² „Mai fericiți sânt doi laolaltă decât unul, fiindcă au răsplată bună pentru munca lor” (*Ecclesiastul* 4, 9).

¹³ Adică, aceia să-și plece și să-și deschidă sufletele lor înaintea Apostolilor, crezând întru cuvintele lor, care se arată a fi asemenea și în fapte.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „vindecau”, se găsește „tămăduiau”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „regele”, se găsește „împăratul”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „se făcuse cunoscut”, se găsește „se făcuse arătat”.

fac minuni prin el¹⁷. (15) Alții însă ziceau că este Ilie și alții că este Prooroc, ca unul din Prooroci. (16) Iar Irod, auzind zicea: Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul¹⁸; el s-a sculat din morți.

(6, 14-16) Matei 14, 1-2; 16, 14 / Luca 9, 7-9, 19; 23, 8

Acest Irod era fiul celui care a omorât pruncii (Matei 2, 16). Iar Marcu îl numește „împărat”, cu toate că el era doar tetrarh, adică numai stăpânitor peste a patra parte, neluând aminte [Evanghelistul] la numirea dregătoriei.

Deci, acesta, auzind de minunile Domnului și știind Irod cum că, drept fiind Ioan, fără de pricină l-a omorât, a socotit că acela a înviat din morți și după înviere a dobândit facerea de minuni, căci Ioan cât a trăit nici o minune n-a făcut, iar dintru înviere a socotit Irod că a luat înaintemergătorul puterea de a face minuni. Alții socoteau „că este Ilie”, căci pe mulți îi muștra, precum atunci când zicea: „O, neam necredincios!” (Matei 17, 17; Marcu 9, 19; Luca 9, 41) Iar Irod s-a înfricoșat, căci așa de ticălos era, încât de cel mort se temea.

6, 17-20: Căci Irod, trimițând, l-a prins pe Ioan și l-a legat, în temniță, din pricina Irodiadei, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase de soție. (18) Căci Ioan îi zicea lui Irod: Nu-ți este îngăduit să ții¹⁹ pe femeia fratelui tău. (19) Iar Irodiada îl ura²⁰ și voia să-l omoare, dar nu putea, (20) căci Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat²¹ drept și sfânt, și-l ocrotea. Și ascultându-l, multe făcea și cu drag²² îl asculta.

(6, 17) Matei 14, 3 / Luca 3, 19 (6, 18) Levitic 18, 16; 20, 21 / Matei 14, 4 (6, 19-20) Matei 14, 5; 21, 26

Marcu așează aici povestirea despre moartea lui Ioan Botezătorul, pentru că adusese vorba despre el.

Unii spun că Irod o răpise [luase] pe femeia fratelui său, încă trăind acesta și pentru aceasta îl muștra pe el [Ioan Botezătorul], ca pe unul ce a călcat Legea, despărțind pe femeie pe când încă trăia bărbatul său, Filip. Iar alții spun că murise Filip, dar pentru că avusese o fiică, nu se cuvenea ca Irod să ia pe femeia fratelui său nici după moarte. Pentru că Legea poruncea ca numai atunci să ia omul pe femeia fratelui său, dacă nu avea copil, iar având copil, fără de lege era nunta (Deuteronom 25, 5-10).

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „de aceea se fac minuni prin el”, se găsește „pentru aceasta lucrează puterile întru el”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul”, se găsește „Este Ioan pe care eu l-am tăiat”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „Nu-ți este îngăduit să ții”, se găsește „Nu ți se cuvine să aibi”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „îl ura”, se găsește „pizmuia lui”.

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „bărbat”, se găsește „om”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „cu drag”, se găsește „cu dragoste”.

Și vezi cât poate turbarea îndrăcirii, că Irod, care avea multă evlavie și sfială față de Ioan, l-a defăimat pe acesta numai ca să-și potolească neînfrânarea.

6, 21-29: Și fiind²³ o zi cu bun prilej, când Irod, de ziua sa de naștere, a făcut ospăț dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și fruntașilor²⁴ din Galileea, (22) și fiica Irodiadei, intrând și jucând, a plăcut lui Irod și celor ce ședeau cu el la masă. Iar regele²⁵ a zis fetei: Cere de la mine orice vei voi și îți voi da. (23) Și s-a jurat ei: Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu²⁶. (24) Și ea, ieșind, a zis mamei sale: Ce să cer? Iar Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul. (25) Și intrând îndată, cu grabă, la rege, i-a cerut, zicând: Vreau să-mi dai îndată, pe²⁷ tipsie, capul lui Ioan Botezătorul. (26) Și regele s-a mâhnit adânc²⁸, dar pentru jurământ și pentru cei ce ședeau cu el la masă, n-a voit s-o întristeze²⁹. (27) Și îndată trimițând regele un paznic³⁰, a poruncit a-i aduce capul. (28) Și acela, mergând, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie³¹ și l-a dat fetei, iar fata l-a dat mamei sale. (29) Și auzind, ucenicii lui au venit, au luat trupul³² lui Ioan și l-au pus în mormânt.

(6, 21) Facere 40, 20 / Matei 14, 16 (6, 22) 4 Regi 2, 9 / Matei 14, 6

(6, 23) Estera 5, 3; 7, 2 / Matei 14, 7 (6, 24-25) Matei 14, 8 (6, 26-29) Matei 14, 9-12

Ospăț se face și satana joacă prin față și jurământ fără de lege și fără de Dumnezeu și cu covârșire nebunesc se săvârșește. Iar muierea [femeia] cea rea zice: „Dă-mi mie îndată, acum, adică chiar în ceasul acesta!” Iar nebunul și biruitul de dragostea cea rea, Irod, se teme de jurământ și pentru aceasta îl omoară pe cel „drept” (Marcu 6, 20). Dar s-ar fi convenit ca acum să calce jurământul și să nu facă un asemenea lucru spurcat [preapângărit], căci nu întotdeauna este lucru bun a păzi jurământul.

„Speculatorul” este numit ostașul cel rânduit spre a omori; iar „căzătură” numește trupul, după ce i s-a tăiat capul, căci după ce capul se taie, trupul cade și din această pricină se numește „căzătură”.

²³ În ediția de la 1805, în loc de „fiind”, se găsește „întâmplându-se”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și fruntașilor”, se găsește „boierilor lui și căpitanilor și celor mai mari”.

²⁵ În ediția de la 1805, în versetele 22-27, în loc de „regele”, se găsește „împăratul”.

²⁶ În ediția de la 1805, în loc de „din regatul meu”, se găsește „de împărăția mea”.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „pe”, se găsește „în”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „s-a mâhnit adânc”, se găsește „foarte întristându-se”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „n-a voit s-o întristeze”, se găsește „n-a vrut să se lepede de cerere”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „un paznic”, se găsește „speculatorul”.

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „pe tipsie”, se găsește „în blid”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „au luat trupul”, se găsește „au ridicat căzătura”.

Și se cuvine a le înțelege acestea și după videnie [vederea dumnezeiască³³]: că „Irod” este norodul cel trupesc al iudeilor, și a luat de „femeie” slava cea mincinoasă și neînfrănată, a cărei „fiică” – cunoștința închipuită a Scripturilor, adică – încă și acum „joacă” și se mișcă la iudei, înșelându-i pe dâșii, părându-li-se lor că ar cunoaște Scripturile. Dar nu cunosc Scripturile, căci ei „au tăiat capul” lui Ioan, care este cuvântul cel proorocesc, iar pe „capul” [vârful] proorociei, adică pe Hristos, nu L-au primit! De aceea, deși au cuvântul proorocesc, fără „cap” îl au, adică fără de Hristos.

6, 30-33: **Și s-au adunat Apostolii la Iisus și I-au spus³⁴ Lui toate câte au făcut și au învățat. (31) Și El le-a zis: Veniți voi înșivă de o parte³⁵, în loc pustiu, și odihniți-vă puțin. Căci mulți erau care veneau și mulți erau care se duceau și nu mai aveau timp nici să mănânce. (32) Și au plecat cu corabia spre un loc pustiu, de o parte. (33) Și i-au văzut plecând și mulți au înțeles și au alergat acolo pe jos de prin toate cetățile și au sosit înaintea lor³⁶.**

(6, 30-33) Matei 14, 13 / Marcu 3, 20 / Luca 9, 10-11

După ce au propovăduit Apostolii, s-au adunat la Iisus, ca și noi să învățăm, când vom fi rânduiți la oarecare slujire, să nu ne semetăm, nici să ne sculăm asupra [împotriva] celui ce ne-a rânduit, ci pe acela să-l știm de cap și la el să ne întoarcem și să-i vestim lui toate câte am făcut sau am învățat. Că se cuvine nu numai a învăța, ci și a face.

Și-i odihnește Hristos pe ucenici, pentru ca iarăși să se învețe întâistătorii a învrednici de odihnă pe cei care se ostenesc în cuvânt și întru învățătură și nu întotdeauna a-i întinde pe dâșii la ostenele³⁷.

Și Se duce Domnul „în loc pustiu”, pentru neîubirea de slavă; însă nici acolo nu se poate tăinui de cei care-L căutau, căci atât privegheau aceia ca să nu se depărteze El de dâșii, încât și mai înainte de dâșii au mers – adică mai înainte decât Apostolii au apucat noroadele și au mers în locul unde avea să Se odihnească Iisus. Deci, așa și tu, mai „înainte” apucă-L [prinde-L] pe Iisus, neașteptând să te cheme El pe tine, ci mai „înainte aleargă” și mai vârtos sârguiește-te ca tu să-L ajungi pe El.

³³ Sau înalta înțelegere.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „I-au spus”, se găsește „I-au vestit”.

³⁵ În ediția de la 1805, în loc de „de o parte”, se găsește „deosebi”.

³⁶ În ediția de la 1805, în loc de „au sosit înaintea lor”, se găsește „au sosit înaintea lor și s-au adunat la Dânsul”.

³⁷ Adică să nu-i țină pururea întru ostenele.

6, 34-40: Și ieșind din corabie³⁸, Iisus a văzut mulțime mare și I s-a făcut milă de ei, căci erau ca niște oi fără păstor, și a început să-i învețe multe. (35) Dar făcându-se târziu, ucenicii Lui, apropiindu-se, I-au zis: Locul e pustiu și ceasul e târziu³⁹; (36) slobozește-i, ca mergând prin cetățile și prin satele dimprejur, să-și cumpere să mănânce⁴⁰. (37) Răspunzând, El le-a zis: Dați-le voi să mănânce. Și ei I-au zis: Să mergem noi să cumpărăm pâini de două sute de dinari și să le dăm să mănânce? (38) Iar El le-a zis: Câte pâini aveți? Duceți-vă și vedeți. Și după ce au văzut, I-au spus: Cinci pâini și doi pești. (39) Și El le-a poruncit să-i așeze pe toți cete, cete⁴¹, pe iarbă verde. (40) Și au șezut cete, cete, câte o sută și câte cincizeci.

(6, 34) Isaia 13, 14 / Iezechiil 34, 5 / Matei 9, 36; 14, 14 / Marcu 8, 2 / Luca 9, 11
(6, 35-36) Matei 14, 15 / Luca 9, 12 (6, 37) Numeri 11, 13, 22 / 4 Regi 4, 43 / Matei 14, 16 /
Luca 9, 13 / Ioan 6, 7 (6, 38) Matei 14, 17; 15, 34 / Marcu 8, 5 / Luca 9, 13 / Ioan 6, 9
(6, 39) Matei 14, 19 / Luca 9, 16 / Ioan 6, 10 (6, 40) Luca 9, 15

Fariseii, „lupi răpitori” fiind (Matei 7, 15), nu pășteau poporul, ci îl mâncau; de aceea, fugind de ei, mulțimile „se adună” la Hristos (Marcu 6, 33), adevăratul „Păstor” (Ioan 10, 11, 14). Drept aceea, El le dă lor hrană, mai întâi pe cea mai folositoare și mai cinstită, adică cea prin cuvânt, apoi și pe cea trupească.

Dar, vezi și pe ucenici, cum sporesc spre iubirea de oameni, căci, fiindu-le milă de noroade, vin la Hristos și-L roagă pentru acelea. Iar Domnul zice Apostolilor: „Dați-le voi să mănânce”, ispitindu-i și punându-i la încercare, ca să se vădească dacă ucenicii au cunoscut puterea Lui, că El Însuși poate să-i hrănească și pe ei și mulțimile.

Iar Apostolii supărându-se, cu prihănire [reproș] au zis: „Să mergem noi să cumpărăm pâini de două sute de dinari și să le dăm să mănânce?” ca și cum El nu ar ști cât sunt ei de lipsiți și câtă este și mulțimea norodului.

Însă pe urmă îi pune pe toți să șadă pe iarbă, despărțiți. Căci aceasta însemnează „mese, mese”, anume că au șezut în cete, cete.

6, 41-44: Și luând cele cinci pâini și cei doi pești, privind la Cer, a binecuvântat⁴² și a frânt pâinile și le-a dat ucenicilor, ca să le pună înaintea⁴³,

³⁸ În ediția de la 1805, în loc de „și ieșind din corabie”, se găsește „și ieșind”.

³⁹ În ediția de la 1805, în loc de „ceasul e târziu”, se găsește „vreme a trecut multă”.

⁴⁰ În ediția de la 1805, în loc de „să-și cumpere să mănânce”, se găsește „să-și cumpere loruși pâine, că nu au ce să mănânce”.

⁴¹ În ediția de la 1805, în versetele 39-40, în loc de „cete, cete”, se găsește „mese, mese”.

⁴² În ediția de la 1805, în loc de „a binecuvântat”, se găsește „le-a blagoslovit”.

⁴³ În ediția de la 1805, în loc de „să le pună înaintea”, se găsește „să le pună înaintea lor”.

asemenea și cei doi pești i-a împărțit tuturor. (42) Și au mâncat toți și s-au săturat. (43) Și au luat douăsprezece coșuri pline cu fărâmituri și cu ce-a rămas din pești⁴⁴. (44) Iar cei ce au mâncat pâinile erau cinci mii⁴⁵ de bărbați.

(6, 41) 1 Regi 9, 13 / Matei 14, 19 / Marcu 8, 7 / Luca 9, 16 / Ioan 6, 11
(6, 42-44) Matei 14, 20-21 / Marcu 8, 8, 17-19 / Luca 9, 17 / Ioan 6, 10-14

Caută [Se uită] „la Cer”, mai întâi învățându-ne și pe noi ca de la Dumnezeu să cerem hrană, iar nu de la diavol, cum fac cei care se hrănesc din chipul [dintru felul] agoniselilor celor nedrepte. Încă face aceasta și spre a arăta mulțimilor că nu este împotrivnic lui Dumnezeu, ci pe Dumnezeu Îl cheamă.

Și „dă ucenicilor” [să împartă pâinea,] ca să nu uite minunea, fiindcă au primit pâinea cu mâinile lor. Și „douăsprezece coșuri” prisosesc, pentru însăși aceasta, ca fieștecare [Apostol] pe umeri ridicând un coș, neuitată să păzească minunea. Și covârșirea puterii Sale se arată prin aceea că, hrănind atâta mulțime, rămân și prisosințe [„fărâmituri”]. Căci Moise, deși da [i-a hrănit cu] mană [pe iudei] în pustie, numai cât era de trebuință fiecăruia a dat, pentru că tot ceea ce prisosea făcea viermi (*Ieșire* 16, 19-20). Încă și Ilie, hrănind-o pe văduvă, numai ceea ce-i era de ajuns îi dădea, iar Domnul Iisus, ca un Stăpân, face să și prisosească. Acestea dacă socotim după chipul istoric.

Iar după înalta înțelegere, „cinci pâini” sunt cuvintele lui Moise, pentru că cinci sunt cărțile sale: *Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*. Iar „doi pești”, cuvintele pescarilor: *Apostolul și Evanghelia*⁴⁶. Deci cu acestea se hrănesc cele cinci simțiri ale noastre, căci acestea sunt cele „cinci mii”. Și nu pe toate le putem mânca, ci multe prisosesc, pe care numai Apostolii pot a le purta, pentru că cele mai grele înțelesuri ale Legii și ale Evangheliei, noi, cei care încă slujim celor cinci simțiri, nu le putem purta, ci numai Apostolii.

6, 45-52: Și îndată a silit pe ucenicii Lui să intre în corabie și să meargă înaintea Lui, de cealaltă parte, spre Betsaida, până ce El va slobozi mulțimea. (46) Iar după ce i-a slobozit, S-a dus în munte ca să Se roage.

⁴⁴ În ediția de la 1805, în loc de „cu fărâmituri și cu ce-a rămas din pești”, se găsește „cu sfărâmaturi și din pești”.

⁴⁵ În ediția de la 1805, în loc de „erau cinci mii”, se găsește „erau ca la cinci mii”.

⁴⁶ Pentru a fi întrebuințat în sfintele slujbe ale Bisericii Ortodoxe, *Noul Testament* a fost împărțit în numeroase pericope care alcătuiesc două cărți, numite în greacă *Evangheliion*, *Evanghelia* (care cuprinde cele patru *Evanghelii*) și *Apostolos*, *Apostolul* (care cuprinde *Faptele Sfinților Apostoli* și *Epistolele lor*). Din *Apostol* și din *Evanghelia*, dar și din *Vechiul Testament* se citește în cadrul sfintelor slujbe ale Bisericii.

(47) Și făcându-se seară, era corabia în mijlocul mării, iar El Singur pe țarm⁴⁷. (48) Și i-a văzut cum se chinuiau vâslind, căci vântul le era împotrivă. Și către⁴⁸ a patra strajă a nopții a venit la ei umblând pe mare și voia să treacă pe lângă ei. (49) Iar lor, văzându-L umblând pe mare, li s-a părut că este nălucă și au strigat. (50) Căci toți L-au văzut și s-au turburat. Dar îndată El a vorbit cu ei și le-a zis: Îndrăzniți! Eu sunt; nu vă temeți! (51) Și S-a suit la ei în corabie și s-a potolit vântul. Și erau peste măsură de uimiți în sinea lor; (52) căci nu priceuseră nimic de la minunea pâinilor, deoarece inima lor era învârtosată⁴⁹.

(6, 45) Matei 14, 22 / Ioan 6, 15-17 (6, 46) Matei 14, 23 / Luca 6, 12; 9, 18 (6, 47) Matei 14, 23 / Ioan 6, 16-17 (6, 48) Matei 14, 21-25 / Luca 24, 28 / Ioan 6, 19 (6, 49) Matei 14, 26 / Luca 24, 37 (6, 50) Ioan 6, 19-20 (6, 51) Matei 14, 32 / Marcu 4, 39 (6, 52) Marcu 8, 17, 21

„A silit pe ucenici”, fiindcă ei nu voiau să se despărțească de Dânsul, ci de silă se despărteau, întâi pentru dragostea pe care o aveau pentru El, apoi pentru că nu se dumireau cum va veni El la dânșii, nefiind [neavând] corabie.

Deci, după ce „a slobozit” mulțimea, „S-a dus în munte să Se roage” Singur, căci rugăciunea are trebuință de îndeletnicire și neturburare.

Și-i lasă pe ucenici a se ispiți [„în mijlocul mării”] ca să se învețe a răbda; de aceea nu vine la ei îndată, ci-i lasă toată noaptea să se învăluiască de furtună, ca să-i învețe a suferi și să nu nădăjduiască odihnă, întru începătura pătimirilor fiind.

Deci și aceasta se cuvine a o înțelege, că Domnul nu i-a izbăvit pe ucenici dintru începătura pătimirilor, ci numai când aceștia au fost cuprinși cu totul de frică; căci văzându-L, au strigat, înspăimântându-se ca de o nălucă. Și îndată, prin glas [cuvânt] îi vindecă pe ei, zicând: „Îndrăzniți! Eu sunt; nu vă temeți!” Apoi și prin intrarea în corabie le pricinuieste cea mai de săvârșit [desăvârșită] neturburare, căci îndată a încetat vântul.

Și minune mare era a umbla pe mare, și cu adevărat lucru al lui Dumnezeu, iar când și furtună era și vântul sta împotrivă, preaslăvită minune se arată a fi. Iar Apostolii, dacă nu s-au iscusit din minunea înmulțirii pâinilor, din această minune ce s-a făcut pe mare și pe cealaltă au priceput-o. Se vede că și pentru aceasta i-a lăsat Hristos în ispită, că, de vreme ce din minunea cu pâinile nu L-au cunoscut, să-L cunoască și să se folosească din minunea săvârșită pe mare.

⁴⁷ În ediția de la 1805, în loc de „iar El Singur pe țarm”, se găsește „iar El Însuși pe uscat”.

⁴⁸ În ediția de la 1805, în loc de „către”, se găsește „întru”.

⁴⁹ În ediția de la 1805, versetele 51-52 sunt: „Și S-a suit la dânșii în corabie și s-a potolit vântul. Și ei foarte peste măsură se spăimântau întru sine și se minunau; căci n-au priceput din pâini, căci era inima lor împietrită”.

6, 53-56: **Și trecând marea**⁵⁰, au venit în ținutul Ghenizaretului și au tras la țărni⁵¹. (54) **Și ieșind ei din corabie**, îndată **L-au cunoscut**. (55) **Și străbăteau tot ținutul acela**⁵² și au început să-I aducă pe bolnavi pe paturi, acolo unde auzeau că este El. (56) **Și oriunde intra în sate sau în cetăți sau în sătulețe**, puneau la răspântii⁵³ pe cei bolnavi, și-L rugau să le îngăduie să se atingă măcar de poala hainei Sale. **Și câți se atingeau de El se vindecau**⁵⁴.

(6, 53) Matei 14, 34 (6, 54) Matei 14, 35

(6, 55) Matei 4, 24; 14, 35 / Luca 6, 17-19 (6, 56) Matei 9, 20-21; 14, 36 / Marcu 5, 27-28

După multă vreme, se pare, a mers Domnul în acest loc, de aceea și Evanghelistul zice: „**L-au cunoscut**”. Și-i puneau înainte pe cei bolnavi, că nu-L mai chemau prin case, ci ei înșiși îi aduceau pe cei bolnavi, rugându-se ca „să se atingă măcar de poalele Lui”. Căci minunea ce s-a făcut celei care avea curgere de sânge ajunsese la auzul tuturor și mai multă credință a pus [această auzire] într-înșii.

⁵⁰ În ediția de la 1805, în loc de „și trecând marea”, se găsește „și trecând”.

⁵¹ În ediția de la 1805, în loc de „au tras la țărni”, se găsește „au stătut la liman”.

⁵² În ediția de la 1805, în loc de „străbăteau tot ținutul acela”, se găsește „încunjurând El toată latura aceea”.

⁵³ În ediția de la 1805, în loc de „în sate sau în cetăți sau în sătulețe, puneau la răspântii”, se găsește „în orașe sau în cetăți sau în sate, puneau la ulițe”.

⁵⁴ În ediția de la 1805, în loc de „se vindecau”, se găsește „se mântuiau”.

CAPITOLUL 7

Iisus osândește poruncile născocite de farisei.

Femeia cananeeancă și fiica ei.

Vindecarea celui surd și mut¹

7, 1-5: Și s-au adunat la El fariseii și unii dintre cărturari, care veniseră din Ierusalim. (2) Și văzând pe unii din ucenicii Lui că mănâncă cu mâinile necurate, adică nespălate, cărteau²; (3) căci fariseii și toți iudeii, dacă nu-și spală mâinile până la cot, nu mănâncă, ținând datina bătrânilor³. (4) Și când vin din piață, dacă nu se spală, nu mănâncă; și alte multe sunt pe care au primit să le țină: spălarea paharelor și a urcioarelor și a vaselor de aramă și a paturilor. (5) Și L-au întrebat pe El fariseii și cărturarii: Pentru ce nu umblă ucenicii Tăi după datina bătrânilor, ci mănâncă cu mâinile nespălate⁴?

(7, 1) Matei 15, 1 (7, 2) Matei 15, 2 / Luca 11, 38 (7, 3) Matei 15, 2; 23, 35

Ucenicii Domnului, fiind învățați numai de fapta bună a se ține și nimic altceva a nu mai iscodi, „mâncău cu mâinile nespălate”, simplu și fără a mai întreba.

Iar fariseii, vrând să afle pricină de prihănire, aduc în mijloc rânduiala spălării mâinilor. Și nu-i învinuiesc de călcarea Legii, ci a „așezământului bătrânilor”, căci nu era scris în Lege să se spele „până la cot”, ci de la bătrâni aveau această rânduială.

7, 6-13: Iar El le-a zis⁵: Bine a proorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: „Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe⁶ de Mine”. (7) Dar în zadar Mă cinstesc, învățând învățături care

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru ucenici când au mâncat cu mâinile nespălate. Pentru călcarea poruncii lui Dumnezeu pentru obiceiurile oamenilor. Pentru femeia cea din Fenicia Siriei cu fata îndrăcită. Pentru vindecarea surdului ce grăia cu anevoie”.

² În ediția de la 1805, în loc de „mănâncă cu mâinile necurate, adică nespălate, cărteau”, se găsește „mănâncă pâine cu mâinile necurate (adică nespălate), îi prihăneau”.

³ În ediția de la 1805, în versetele 3-5, în loc de „datina bătrânilor”, se găsește „așezământul bătrânilor”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „mănâncă cu mâinile nespălate”, se găsește „mănâncă pâine cu mâinile nespălate”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „Iar El le-a zis”, se găsește „Iar El răspunzând, le-a zis”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „este departe”, se găsește „departe stă”.

sunt porunci omenеști. (8) Căci lășând porunca lui Dumnezeu, țineți datina oamenilor⁷: spălarea urcioarelor și a paharelor și altele ca acestea multe, pe care le faceți. (9) Și le zicea lor: Bine, ați lepădat porunca lui Dumnezeu, ca să țineți datina voastră! (10) Căci Moise a zis: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta”, și „cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa, cu moarte să se sfârșească⁸”. (11) Voi însă ziceți: Dacă un om va spune tatălui sau mamei: Corban! adică: Cu ce te-aș fi putut ajuta este dăruit lui Dumnezeu, (12) nu-l mai lăsați să facă nimic pentru tatăl său sau pentru mama sa. (13) Și astfel desființați cuvântul lui Dumnezeu cu datina voastră⁹ pe care singuri ați dat-o. Și faceți multe asemănătoare cu acestea.

(7, 6) Pilde 23, 26 / Isaia 29, 13 / Matei 15, 7-8 (7, 7) Matei 15, 9 / Tit 1, 14
(7, 8) Matei 23, 25 / Luca 11, 39 (7, 9) Matei 15, 3 (7, 10) Ieșire 20, 12; 21, 17 /
Levitic 20, 9 / Deuteronom 5, 16; 27, 16 / pilde 20, 20 / Sirah 3, 7-8 / Matei 15, 4 /
Efeseni 6, 13 (7, 11) Pilde 28, 24 / Matei 15, 5; 23, 18 (7, 12-13) Matei 15, 6

Mai cu asprime muștrând Domnul pe iudei, aduce înainte și pe Proorocul, care îi prihănește pe dâșii. Așadar, aceea [ziceau fariseii și cărturarii din Ierusalim că] era greșeala ucenicilor, anume de a fi călcat așezământul bătrânilor. Dar Domnul, împotriva, le aduce mai mare vină fariseilor, anume că ei calcă Legea lui Moise. Și așa zice Domnul: „Legea poruncește: «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta», iar voi îi învățați pe fii să zică părinților: «Corban!», adică, «dar și afierosit lui Dumnezeu este ceea ce ceri de la mine»”. Pentru că fariseii, voind să mănânce averile oamenilor de rând, îi învățau pe fii, ca de ar fi avut ceva pe care-l socoteau a fi numai câștig al lor și cerând părinții din câștig, fiii să răspundă: „Iată, am afierosit-o pe aceasta lui Dumnezeu și să nu o mai ceri, fiindcă s-a afierosit Domnului”. Deci întru acest fel înșelându-i fariseii pe fii și plecându-i pe dâșii să afierosească cele ce aveau ca și cum le-ar fi dăruit lui Dumnezeu, îi făceau să treacă cu vederea ajutorarea părinților și mâncau ei cele afierosite. Deci pentru aceasta îi prihănește pe ei Domnul, anume că pentru câștig, calcă Legea lui Dumnezeu.

7, 14-23: Și chemând iarăși mulțimea la El, le zicea: Ascultați-Mă toți și înțelegeți: (15) Nu este nimic din afară de om care, intrând în el, să poată să-l spurce. Dar cele ce ies din om, acelea sunt care îl spurcă. (16) De are cineva urechi de auzit să audă. (17) Și când a intrat în casă de

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „datina oamenilor”, se găsește „așezământul bătrânilor”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „să se sfârșească”, se găsește „să moară”.

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „și astfel desființați cuvântul lui Dumnezeu cu datina voastră”, se găsește „călând cuvântul lui Dumnezeu pentru așezământul vostru”.

la mulțime, L-au întrebat ucenicii despre această pildă. (18) Și El le-a zis: Așadar și voi sunteți nepricepuți?¹⁰ Nu înțelegeți, oare, că tot ce intră în om, din afară, nu poate să-l spurce? (19) Că nu intră în inima lui, ci în pântece, și iese afară, pe calea sa, bucatele fiind toate curate¹¹. (20) Dar zicea că ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om. (21) Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, (22) adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea¹². (23) Toate aceste rele ies dinăuntru și spurcă pe om.

(7, 14) Matei 15, 10 (7, 15) Matei 15, 11 / Romani 14, 17 / Tit 1, 15 (7, 16) Matei 11, 15 / Marcu 4, 9 (7, 17-20) Matei 15, 15-18 (7, 21) Facere 6, 5; 8, 21 / Pilde 6, 14 / Ieremia 17, 9 / Matei 15, 19 (7, 22-23) Matei 15, 19-20

Domnul, învățând pe oameni că ferirea de bucatele pe care le poruncește Legea nu suntem datori a o înțelege trupește, începe de aici a descoperi câte puțin voința Legii și zice: „Nimic din cele ce intră înăuntru nu pot spurca, adică a pângări pe cineva, ci cele ce ies din inimă, acelea sunt cele care spurcă [pângăresc]” – și le numără [înșiră] pe acestea.

Iar „ochi viclean” numește sau zavistia sau înverșunarea [învârtoșarea], pentru că și cel ce zavistuieste, ochi pizmaș și zavistnic pune asupra celui zavistuit precum și înverșunatul [învârtoșatul], prin ochi căzând, face lucrul cel rău.

Și numește „hulă” ocara cea către Dumnezeu – ca atunci când hulind, cineva zice că nu este Pronie [dumnezeiască]. Pentru aceasta și pune [Domnul] împreună „hula” cu „trufia”, căci mândria este oarecum defăimare a lui Dumnezeu, când cineva făcând vreun bine, nu îl pune în seama lui Dumnezeu, ci în seama puterii sale.

Iar prin „nebunie” să înțelegi ocara cea către oameni.

Pentru că toate aceste patimi [„cugetele cele rele, preacurviile, curviile, uciderile, furțișagurile, asupririle, vicleșugurile, înșelăciunile, înverșunările, ochiul viclean, hula, trufia, nebunia”] – pângăresc sufletul, fiindcă izvorăsc și se arată dintr-însul.

Deci mulțimilor în chip mai umbrat le-a grăit Domnul, de aceea și zicea: „Cine are urechi de auzit, să audă”, adică acela ce înțelege să înțe-

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „Așadar și voi sunteți nepricepuți?”, se găsește „Așa de neînțelegători sunteți și voi?”

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „pe calea sa, bucatele fiind toate curate”, se găsește „pe afedron, curățind toate bucatele”.

¹² În ediția de la 1805, versetul 21 este: „Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, preacurviile, curviile, uciderile, furțișagurile, asupririle, vicleșugurile, înșelăciunile, înverșunările, ochiul viclean, hula, trufia, nebunia”.

leagă" (Marcu 4, 23). Dar pe Apostolii, cei care au socotit că ceea ce a zis Domnul ascunde un înțeles mai adânc și au venit la Dânsul și L-au întrebat despre pildă, adică despre cuvântul cel tainic – căci pildă este cuvântul cel tainic, pe aceștia mai întâi i-a dojenit, zicând: „Așa de neînțelegători sunteți și voi?” [„Așadar și voi sunteți nepricepuți?”] După aceea le-a dezlegat nedumerirea.

7, 24-30: Și ridicându-Se de acolo, S-a dus în hotarele Tirului și ale Sidonului și, intrând într-o casă, voia ca nimeni să nu știe, dar n-a putut să rămână tănuț. (25) Căci îndată auzind despre El o femeie, a cărei fiică avea duh necurat, a venit și a căzut la picioarele Lui. (26) Și femeia era păgână, de neam din Fenicia Siriei. Și Îl ruga să alunge demonii¹³ din fiica ei. (27) Dar Iisus i-a vorbit: Lasă întâi să se sature copiii¹⁴. Căci nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor. (28) Ea însă a răspuns și i-a zis: Da, Doamne, dar și câinii, sub masă, mănâncă din fărâmiturile copiilor¹⁵. (29) Și Iisus i-a zis: Pentru acest cuvânt, mergi. A ieșit demonul¹⁶ din fiica ta. (30) Iar ea, ducându-se acasă, a găsit pe copilă culcată în pat, iar demonul ieșise¹⁷.

(7, 24-26) Matei 15, 21-22 (7, 27-30) Iosua 21, 44-45 / Matei 15, 26-28

După ce a zis Domnul despre mîncări și i-a văzut pe iudeii că nu se supun, a trecut în hotarele păgânilor, că necrezând iudeii, mîntuirea avea să ajungă la păgâni. Însă El mai întâi se sîrguiește să Se tănuiască, pentru ca să nu-L poată învinui iudeii mai pe urmă cum că la păgânii cei necurați aleargă. „Dar n-a putut să rămână tănuț”, căci nu era cu puțință a Se tănui Domnul și a nu fi cunoscut de cineva.

Deci, auzind femeia despre El, arată credință fierbinte. De aceea, Domnul nu îndată o ascultă, ci întîrzie darul, pentru ca să arate credința cea statornică a femeii și cum că, măcar că o gonește pe dînsa, ea stăruie, ca și noi să ne învățăm ca nu degrabă să dăm înapoi atunci când ne rugăm și nu dobîndim îndată cele ce cerem, ci să stăruim pînă ce vom lua [primi].

Iar „câini” îi numește pe păgâni, ca pe cei care păreau spurcați pentru iudei. Iar „pâine” este numită facerea de bine, pe care „fiilor” [„copiilor”], adică iudeilor, a rînduit-o Dumnezeu, pentru că lor li s-a trimis facerea de

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „să alunge demonii”, se găsește „să gonească dracul”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „copiii”, se găsește „fiii”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „fărâmiturile copiilor”, se găsește „sfărâmiturile fiilor”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „demonul”, se găsește „dracul”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „a găsit pe copilă culcată în pat, iar demonul ieșise”, se găsește „a găsit pe fată zăcând în pat, iar dracul ieșit”.

bine. Deci, Domnul zice că nu se cuvine a se împărtăși păgânii de facerea de bine cea rânduită iudeilor. Dar, deoarece cu multă iscusință și înțelepciune a răspuns femeia, dar și cu credință, a dobândit ea ceea ce dorea. Că zice [femeia]: „Iudeii, au «pâinea», adică pe Tine cu totul întreg, Care din Cer Te-ai pogorât¹⁸, dar și pe toate facerile Tale de bine. Iar eu, «sfărâmături» cer, adică în parte facere de bine”. Dar vezi și pe Domnul, că n-a zis: „Puterea Mea te-a mântuit pe tine”, ci ce zice? „Pentru acest cuvânt al tău, adică pentru credința ta, mergi, că s-a curățit fiica ta”.

Deci și tu învață de aici învățătură de folos, cum că fiecare din noi când păcătuiește, „mujerie” [„femeie”] este, adică suflet neputincios. Iar „din Fenicia”, ca acela care are păcatul cel „fenicesc” [„roșu”], sângheros și ucigaș¹⁹. Și un suflet ca acesta are „fiică” pe fapta cea rea, care are „drac”, căci faptele cele rele ale dracilor sunt. Deci păcătoși fiind noi, și „câini” ne numim, căci suntem plini de necurăție; de aceea, nici nu suntem vrednici de a primi „Pâinea lui Dumnezeu” (Ioan 6, 33), adică a ne împărtăși cu Preacuratele Taine. Iar de ne vom cunoaște pe noi înșine prin smerenie și vom mărturisi că suntem „câini” și ne vom spovedi păcatele noastre, atunci se va vindeca „fiica”, adică fapta cea drăcească.

7, 31-37: Și, ieșind din părțile Tirului, a venit, prin Sidon, la Marea Galileii, prin mijlocul hotarelor Decapolei. (32) Și I-au adus un surd, care era și gângav²⁰, și L-au rugat ca să-Și pună mâna peste el. (33) Și luându-l din mulțime, la o parte, Și-a pus degetele în urechile lui, și scuipând, S-a atins de limba lui. (34) Și privind la Cer²¹, a suspinat și a zis lui: Effatta! ceea ce înseamnă: Deschide-te! (35) Și urechile lui²² s-au deschis, iar legătura limbii lui îndată s-a dezlegat, și vorbea bine²³. (36) Și le poruncea să nu spună nimănui. Dar, cu cât le poruncea, cu atât mai

¹⁸ „Iudeii murmurau împotriva Lui, fiindcă zisese: Eu sunt pâinea Ce S-a coborât din Cer” (Ioan 6, 41).

¹⁹ Numirea regiunii din jurul Tirului și Sidonului, Fenicia, este derivată din cuvântul grecesc *phoenix*, care desemnează culoarea roșu închis (vișiniu). Descoperirea și folosirea timpurie a vopselei obținute din această culoare a fost atribuită fenicienilor și din această pricină le poartă numele. Mai mult, însuși cuvântul *phoenix* derivă din cuvântul grec *phonus*, care înseamnă „vărsare de sânge” sau „crimă”.

[1805] „Fenicia” se tâlmăcește „roșu”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „care era și gângav”, se găsește „grăind anevoie”.

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „privind la Cer”, se găsește „căutând la Cer”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „urechile lui”, se găsește „auzurile lui”.

²³ În ediția de la 1805, în loc de „vorbea bine”, se găsește „grăia drept”.

mult ei Îl vesteau. (37) Și erau uimiți peste măsură, zicând: **Toate le-a făcut bine: pe surzi îi face să audă și pe muți să vorbească**²⁴.

(7, 31) Matei 15, 28 (7, 33) Ioan 9, 6 (7, 37) Isaia 35, 5-6 / Sirah 39, 21 / Matei 11, 5; 15, 31

Nu zăbovește în locurile păgânilor, ci degrabă Se duce de acolo, ca, precum am mai zis, să nu dea pricină iudeilor să spună cum că este călcător de Lege, fiindcă Se amestecă [împreună] cu păgânii.

Și după ce a ieșit din hotarele Tirului și ale Sidonului, vine în Galileea, și iată vindecă pe un surd care grăia anevoie și a cărui patimă de la diavolul era. Deci îl ia Hristos de o parte pe cel surd, căci nu era Domnul iubitor de slavă deșartă, El care S-a smerit pe Sine până la sărăcia noastră și nici n-ar fi voit de multe ori să facă minunile în fața mulțimilor, de n-ar fi fost pentru folosul celor care le vedeau. Și „scuipând, S-a atins de limba lui”, ca să arate că toate părțile sfântului Său trup erau dumnezeiești și sfinte, precum și scuipatul a dezlegat acum legăturile limbii; deși lucru de prisosință [fără mare însemnătate] este tot scuipatul, însă la Domnul toate sunt minunate și dumnezeiești²⁵.

Și „căutând la Cer” suspină, poate și rugând pe Tatăl ca să-l miluiască pe om, dar și pe noi învățându-ne ca, atunci când voim să facem vreo minune [vreun lucru minunat²⁶], la Dumnezeu „să căutăm” și de acolo să cerem puterea [săvârșirii] minunilor. Dar poate [Domnul] face aceasta și măhnindu-se oarecum pentru firea omenească, cum așa s-a dat diavolului, încât întru acest chip să fie batjocorită și unele ca acestea să pătimească. Și după ce a tămăduit, este propovăduit El de către cei tămăduiți, deși Dânsul îi oprește și le poruncește să nu spună nimănui. Drept aceea ne învățăm și noi de aici că, atunci când facem bine, nu suntem datori a cere laude și propovăduiri; iar când primim facere de bine, datori suntem a vesti și a propovădui, chiar dacă făcătorii noștri de bine nu voiesc.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „să vorbească”, se găsește „să grăiască”.

²⁵ Domnul Și-a pus degetele în urechile omului, săvârșind astfel minune fără a rosti cuvânt, arătând cât de mare e lucrarea puterii Sale dumnezeiești, revărsată prin trupul Său.

²⁶ Lucru minunat este cu adevărat toată virtutea, căci după mărturia Sfântului Marcu Ascetul, ființa virtuților este Însuși Hristos.

CAPITOLUL 8

*Săturarea celor patru mii. Acest neam cere semn.
Păziți-vă de farisei și de Irod. Vindecarea unui orb.
Mărturisirea lui Petru. Întâia vestire a Patimilor¹*

8, 1-9: În zilele acelea, fiind iarăși mulțime multă și neavând ce să mănânce, Iisus, chemând la Sine pe ucenici, le-a zis: (2) Milă Îmi este de mulțime, că sunt trei zile de când așteaptă lângă Mine și n-au ce să mănânce. (3) Și de-i voi slobozi flămânzi la casa lor, se vor istovi pe drum², că unii dintre ei au venit de departe. (4) Și ucenicii Lui I-au răspuns: De unde va putea cineva să-i sature pe aceștia cu pâine, aici în pustie. (5) El însă i-a întrebat: Câte pâini aveți? Răspuns-au Lui: Șapte. (6) Și a poruncit mulțimii să șadă jos pe pământ. Și, luând cele șapte pâini, a mulțămit³, a frânt și a dat ucenicilor Săi, ca să le pună înaintea. Și ei le-au pus mulțimii înaintea. (7) Și aveau și puțini peștișori. Și binecuvântându-i⁴, a zis să-i pună și pe aceștia înaintea lor. (8) Și au mâncat și s-au săturat și au luat șapte coșuri cu rămășițe de fărâmituri⁵. (9) Și ei erau ca la patru mii. Și i-a slobozit.

(8, 3) Matei 15, 32 / Marcu 6, 34 (8, 4) Numeri 11, 22 / Matei 15, 33
(8, 5) Matei 15, 34 / Marcu 6, 38 (8, 6) Matei 15, 35-36 (8, 7) Matei 14, 19 /
Marcu 6, 41 (8, 8) 3 Regi 4, 44 / Psalm 36, 16 / Matei 15, 37 /
Marcu 6, 42-43; 8, 20 / Ioan 6, 12 (8, 9) Matei 15, 38

Și mai înainte a făcut Domnul acest fel de minune și acum iarăși face minune, pricină cuvioasă luând (Matei 14, 15-21; Marcu 6, 35-44; Luca 9, 12-17; Ioan 6, 5-13). Și acest lucru s-a petrecut, anume că „trei zile” șezuse norodul și se sfârșiseră merindele tuturor. Iar [Domnul] nu face întotdeauna [asemenea] minuni cu hranele, ca să nu se pară că pentru hrană merg după Dânsul mulțimile. De aceea și acum, de n-ar fi fost norodului peste putință și primejdios să mai rămână nemâncat, n-ar fi făcut [El] minune.

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru cele șapte pâini. Pentru cei ce cereau semn din cer. Pentru aluatul fariseilor. Pentru cel orb. Pentru întrebarea ce a făcut Iisus în Cezareea lui Filip. Cine îl zic a fi? Pentru certarea lui Petru”.

² În ediția de la 1805, în loc de „se vor istovi pe drum”, se găsește „vor slăbi pe cale”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „a mulțămit”, se găsește „mulțămind”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „binecuvântându-i”, se găsește „blagoslovindu-i”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „șapte coșuri cu rămășițe de fărâmituri”, se găsește „șapte coșnițe cu rămășițe de sfărâmaturi”.

Dar vezi-i și pe ucenici cum încă fără de înțelegere [fără de pricepere și iscusință] se află, necrezând încă puterii Lui din cele mai dinainte [săvârșite]. Iar El cu nimic nu-i prihănește, învățându-ne și pe noi ca nu foarte să-i muștrăm [adică peste măsură] pe cei neînvățați, ci să le și iertăm lor unele, ca unor neînțelegători [neînțelepțiți, neiscusiți].

Socotește încă și aceasta, după înalta înțelegere: Hristos nici pe unul nu voiește să-l slobozească „flămând”, ci voiește ca toți să se desfăteze de darurile Lui și mai vărtos cei care au așteptat lângă Dânsul „trei zile”, adică cei care s-au botezat. Că „luminare” se numește Botezul și în „trei” afundări se săvârșește și „trei zile” așteaptă cei ce se luminează prin Sfântul Botez [catehumenii⁶]. Deci, ia „cele șapte pâini”, adică cele mai duhovnicești cuvinte, pentru că numărul de „șapte” este semn al Duhului – și Duhul este Cel Care le săvârșește [pe] toate –, și întru numărul cel de „șapte” se săvârșește viața noastră⁷ și veacul acesta⁸. Și mănâncă cei care s-au luminat și se satură și lasă și prisosințe, căci nu toate înțelesurile dumnezeiești le poate mânca norodul ce s-a luminat. Însă acolo, întru facerea de minuni a celor „cinci pâini” (Matei 14, 19; Marcu 6, 41; Luca 9, 16), „douăsprezece coșuri” au fost [au rămas] și prisosințe multe, căci „cinci mii” erau, adică celor cinci simțiri slujeau și de aceea n-au putut să mănânce multe, ci cu puține s-au îndestulat și de aceea au și fost multe prisosințele. Iar aici sunt „șapte coșuri” și puține [prisosințe] au rămas, căci erau „patru mii”, adică [erau] deprinși cu cele patru fapte bune⁹ și de aceea, ca unui mai tari [puternici]

⁶ În vremurile creștinismului primar, catehumenul (numit și „cel chemat”) era o persoană matură, pregătită pentru primirea Sfântului Botez care este poarta intrării în creștinism. Liturghia catehumenilor este partea din Sfânta Liturghie rânduită între Proscomidie și Liturghia credincioșilor și care se încheie cu cuvintele preotului: „Câți sunteți chemați (catehumeni), ieșiți!”. În Biserica primară, catehumenii nu puteau participa la Liturghia credincioșilor.

⁷ „Anii noștri s-au socotit ca pâna unui păianjen; zilele anilor noștri sunt șaptezeci de ani” (Psalm 89, 10).

⁸ [1805] Vezi tâlcuirea de la Marcu 14, 25.

⁹ Cele patru fapte bune le numește Sfântul Teofilact în predosloviea tâlcuirii Evangheliei de la Matei: „Și poate de aceea ne-au fost date patru Evanghelii, pentru ca din ele, cele patru sobornicești virtuți să le învățăm: bărbăția, înțelegerea, dreptatea și întreaga înțelepciune. Bărbăția, adică cea despre care zice Domnul: „Nu vă temeți de cei ce omoară trupul, iar sufletul nu pot să-l omoare” (Matei 10, 28). Înțelegerea, când sfătuiește: „Fiți dar înțelepți ca șerpii” (Matei 10, 16). Dreptatea, când ne învață: „Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți și voi asemenea” (Luca 6, 31). Iar întreaga înțelepciune, când hotărăște: „Oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui” (Matei 5, 28).

au mâncat multe și au lăsat puține. Căci numai pe acelea n-au putut să le mănânce, câte au fost mai duhovnicești și mai adânci, căci aceasta însemnează [arată] cele „**sapte coșnițe [cu rămășițe de sfărâmături]**”.

Iar după chipul istoric să înveți și aceasta, că se cuvine să nu căutăm mai mult decât este de trebuință, căci iată, norodul, după ce a mâncat și s-a săturat, n-a luat cu sine rămășițele pâinilor, ci ucenicii le-au luat pe acelea, precum și la cea dintâi minune a pâinilor. Deci întru acest chip și noi se cuvine să ne îndestulăm cu măsura trebuinței.

8, 10-12: Și îndată intrând în corabie cu ucenicii Săi, a venit în părțile Dalmanutei. (11) Și au ieșit fariseii și se sfădeau cu El, cerând de la El semn din cer¹⁰, ispitindu-L. (12) Și Iisus, suspinând cu duhul Său, a zis: Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevărat¹¹ grăiesc vouă că nu se va da semn acestui neam.

(8, 10) Matei 15, 39 (8, 11) Matei 12, 38; 16, 4 / Luca 11, 16 / Ioan 6, 30 (8, 12) Matei 12, 39; 16, 4 / Luca 11, 29 / Ioan 4, 48

După ce a făcut minunea cu pâinile, îndată se duce în alt loc, temându-Se ca nu cumva norodul, pentru acest fel de minune, să izvodească ceva nou și să-L facă pe El împărat (Ioan 6, 15).

Iar fariseii cer „**semn din cer**”, adică să facă să stea soarele sau luna, sau să pogoare trăznete, sau să schimbe aerul [să arate stăpânire peste vânturi], căci socoteau ei că nu va putea El să facă „**semn din cer**”, ca și cum întru Beelzebul (Marcu 3, 22) putea să facă numai semnele cele de pe pământ. Dar El nu se pleacă lor, căci alta era vremea semnelor din Cer – și anume a Venirii celei de a doua, când Puterile Cerurilor se vor clătina și luna nu-și va mai da lumina ei (Matei 24, 29). Iar vremea Venirii celei dintâi nu are nimic de acest fel, ci toate sunt pline de blândețe. De aceea, zice Domnul: „Nu se va da neamului acestuia «semn» ca acesta, adică «din cer»”.

8, 13-21: Și lăsându-i, a intrat iarăși în corabie și a trecut de cealaltă parte. (14) Dar ucenicii au uitat să ia pâine și numai o pâine aveau cu ei în corabie¹². (15) Și El le-a poruncit, zicând: Vedeți, păziți-vă¹³ de aluatul fariseilor și de aluatul lui Irod. (16) Și vorbeau între ei, zicând: Aceasta o zice, fiindcă n-avem pâine. (17) Și Iisus, înțelegând, le-a zis: De ce gândiți că n-aveți pâine? Tot nu înțelegeți, nici nu pricepeți? Atât de

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „se sfădeau cu El, cerând de la El semn din cer”, se găsește „au început a se întreba cu Dânsul, cerșind de la El semn din cer”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „Adevărat”, se găsește „Amin”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „și numai o pâine aveau cu ei în corabie”, se găsește „și mai mult decât o pâine nu aveau cu ei în corabie”.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „Vedeți, păziți-vă”, se găsește „Căutați de vă păziți”.

învârtoșată este inima voastră?¹⁴ (18) Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte. (19) Când am frânt cele cinci pâini, la cei cinci mii de oameni, atunci câte coșuri pline de fărâmituri ați luat? Zis-au Lui: Douăsprezece. (20) Și când cu cele șapte pâini, la cei patru mii de oameni, câte coșuri¹⁵ pline de fărâmituri ați luat? Iar ei au zis: Șapte. (21) Și le zicea: Tot nu pricepeți?¹⁶

(8, 13-14) Matei 16, 4-6 (8, 15) Matei 16, 6 / Luca 12, 1 (8, 16) Matei 16, 7

(8, 17) Matei 16, 8 / Marcu 6, 52; 8, 21 (8, 18-19) Matei 14, 20 / Marcu 6, 43 / Luca 9, 17 /

Ioan 6, 12-13 (8, 20) Matei 15, 37; 16, 10 / Marcu 8, 8 (8, 21) Matei 16, 11 / Marcu 6, 52; 8, 17

Îi lasă Domnul pe farisei, ca pe niște neîndreptați, căci unde este nădejde de îndreptare, acolo se cuvine a zăbovi, iar unde neîndreptată [de neîndreptat] este răutatea, de acolo se cuvine a se [a ne] depărta.

Și cu iconomie „ucenicii au uitat să ia pâine”, ca, dojeniți fiind, să se facă mai buni și să vină întru simțirea [și înțelegerea] puterii lui Iisus. Că Domnul, zicându-le lor să se „păzească de aluatul fariseilor”, adică de învățătura lor cea rea, ei socoteau că-i oprește pe ei Hristos de la aluatul pâinilor. Drept aceea cu cuviință sunt muștrați, ca unii care nu pricep puterea lui Hristos, anume că poate să facă pâine dintru neîntinț.

Iar învățătura fariseilor și a irodienilor o numește „aluat”, pentru că era acră și plină de răutate veche, căci tot cel ce este învechit întru răutate și nimic duhovnicesc nu poate a grăi ca să îndulcească gâtlejul celui ce ascultă, unul ca acesta are „aluat” – adică învățătură de răutate veche [drăcească] –, care „mușcă” și întru căință aduce mai pe urmă pe cel care i s-a supus ei.

Dar cine erau „irodienii”? Unii învățători de curând arătați, care ziceau că Irod este Mesia [Hristos] și cum că lui se cuvine a-i crede.

8, 22-26: Și au venit la Betsaida. Și au adus la El un orb și l-au rugat să se atingă de el. (23) Și luând pe orb de mână, l-a scos afară din sat și, scuipând în ochii lui și punându-și mâinile peste el, l-a întrebat dacă vede ceva. (24) Și el, ridicându-și ochii, a zis: zăresc oamenii; îi văd ca pe niște copaci umblând¹⁷. (25) După aceea a pus iarăși mâinile pe ochii lui,

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Atât de învârtoșată este inima voastră?”, se găsește „Încă împietrită aveți pe inima voastră?”

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „coșuri”, se găsește „coșnițe”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „Tot nu pricepeți?”, se găsește „Dară cum încă nu înțelegeți?”

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „zăresc oamenii; îi văd ca pe niște copaci umblând”, se găsește „văz oamenii, ca copacii umblând”.

și el a văzut bine și s-a îndreptat, căci vedea toate, lămurit¹⁸. (26) Și l-a trimis la casa sa, zicându-i: Să nu intri în sat, nici să spui cuiva din sat.

(8, 23) Ioan 9, 6

Se vede că Betsaida boala cu multă necredință, de aceea o și ticăloșește Hristos pe dânsa, după cum citim la Matei: „Vai ție, Horazine, vai ție, Betsaida, că dacă în Tîr și în Sidon s-ar fi făcut minunile ce s-au făcut în voi, de mult, în sac și în cenușă, s-ar fi pocăit” (Matei 11, 21; Luca 10, 13).

Deci, venind Domnul acolo, „au adus la El un orb”, însă nu adevărată era credința celor ce l-au adus, pentru aceea și Domnul îl scoate pe orb din sat și așa îl tămăduiește pe el. Și „scuipă în ochii” orbului și-și „pune mâinile” peste el, ca să ne învățăm cum cuvânt dumnezeiesc și faptă urmând cuvântului, pot a săvârși minunile, căci „mâna” este semn al lucrării, iar „scuiparea”, al cuvântului, fiindcă este din gură. Dar nici orbul nu avea de săvârșit [desăvârșită] credința și pentru aceasta nu îndată îl face pe el să vadă, ci [întâi] în parte, ca pe cel ce nu întreagă avea credința, căci după credință se fac și vindecările. Și îi poruncește lui „să nu intre în sat”, de vreme ce, precum am zis, necredincioși fiind cei din Betsaida, s-ar fi vătămat omul la suflet; și nici să nu spună cuiva ce i s-a făcut, ca, necrezând ei, mai rea osândă să-și tragă asupra lor.

Așa și noi, de multe ori suntem „orbi” la suflet, în „sat” fiind, adică în lumea aceasta. Apoi, „afară din sat”, adică din lume și din lucrurile ei fiind scoși de Hristos, ne vindecăm. Iar după ce ne vindecăm, ne zice să nu ne mai întoarcem „în sat”, [la cele ale lumii adică,] ci fiecare „la casa sa”. Iar „casă” a fiecăruia dintre noi este Cerul și lăcașurile cele de acolo.

8, 27-30: Și a ieșit Iisus și ucenicii Lui prin satele din preajma Cezareii lui Filip¹⁹. Și pe drum²⁰ întreba pe ucenicii Săi, zicându-le: Cine zic oamenii că sunt? (28) Ei au răspuns Lui, zicând: Unii spun că ești Ioan Botezătorul, alții că ești Ilie, iar alții că ești unul din Prooroci. (29) Și El i-a întrebat: Dar voi cine ziceți că sunt Eu? Răspunzând, Petru a zis Lui: Tu ești Hristosul. (30) Și El le-a dat poruncă să nu spună nimănui despre El.

(8, 27) Matei 16, 13 / Luca 9, 18 (8, 28) Matei 14, 2; 16, 14 / Luca 9, 19 (8, 29) Matei 16, 15-16 / Luca 9, 20 / Ioan 1, 49; 6, 69; 11, 27 (8, 30) Matei 16, 20; 17, 9 / Luca 9, 21

Ducându-i pe ei departe de iudei, atunci îi întreabă despre Sine ca, netemându-se de nimeni, să mărturisească adevărul. Deci au răspuns:

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „a văzut bine și s-a îndreptat, căci vedea toate, lămurit”, se găsește „a văzut luminat pe toți”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „satele din preajma Cezareii lui Filip”, se găsește „satele Cezareii lui Filip”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „drum”, se găsește „cale”.

„Unii spun că ești Ioan Botezătorul, alții că ești Ilie, iar alții că ești unul din Prooroci”. Căci mulți socoteau că a înviat Ioan, cum credea și Irod (Marcu 6, 15), și că a primit, după înviere, putere de a face minuni, fiindcă în timpul vieții sale, nici o minune nu făcuse Ioan. Iar după ce i-a întrebat Domnul pe Apostoli de părelele [părerile] altora, îi întreabă pe ei și de a lor socoteală, ca și cum ar fi zis: „Aceia întru acest fel socotesc despre Mine, rătăcindu-se, dar voi, ce altceva ziceți?” Deci, ce zice Petru? Îl mărturisește pe El că este Hristosul Cel vestit de Prooroci. Dar ce a zis Domnul despre mărturisirea lui Petru și cum l-a fericit pe el? Marcu nu le spune pe acestea, pentru ca să nu se creadă că fiind el [Marcu] ucenic al lui Petru, spune aceasta spre har [lauda] dascălului său. Iar Matei, nelăsând nimic, le-a spus pe toate (Matei 16, 13-20).

Și i-a oprit pe ei ca „nimănui să nu spună despre Dânsul”, căci voia să se ascundă slava cea pentru El, ca să nu se smintească mulți de El și din această pricină necrezând ei, să se facă vinovați de mai mare muncă [osândă, caznă].

8, 31-33: Și a început să-i învețe că Fiul Omului trebuie²¹ să pătimească multe și să fie defăimat²² de bătrâni, de arhieriei și de cărturari și să fie omorât, iar după trei zile să învieze. (32) Și spunea acest cuvânt pe față. Și luându-L Petru de o parte, a început să-L dojenească. (33) Dar El, întorcându-Se și uitându-Se²³ la ucenicii Săi, a certat pe Petru și i-a zis: Mergi, înapoia Mea, satano! Căci tu nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor²⁴.

(8, 31) Matei 16, 21; 17, 22-23; 27, 63 / Marcu 9, 31; 10, 33-34 / Luca 9, 22, 44; 24, 7 (8, 32-33) Matei 16, 22-23

După ce ucenicii au mărturisit că El este adevăratul Hristos, atunci le arată lor [și] taina Crucii, dar nu cu totul descoperit, căci nici așa nu pricepeau ei ce zice Domnul, nici nu înțelegeau ce este aceea a învia, ci doar atât socoteau că mai bine este să nu pătimească El nicidecum. De aceea și Petru începe a-L prihăni [Îl dojenește²⁵], căci fiind cu puțință ca să nu pătimească El nimic, Se aruncă pe Sine în moarte. Iar Domnul, arătând că pentru mântuirea noastră se va face Patima Lui și cum că numai satana

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „trebuie”, se găsește „se cuvine”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „să fie defăimat”, se găsește „a se urgisi”.

²³ În ediția de la 1805, în loc de „uitându-Se”, se găsește „căutând”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Căci tu nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor”, se găsește „Căci tu nu cugeți cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor”.

²⁵ Vezi și tâlcuirea următoare (8, 34-37).

nu voiește să pătimească El, pentru ca să nu-i mântuiască pe oameni, „satană” îl numește pe Petru, ca pe cel care cugeta pe cele pe care și satana [le cugeta]. Și [încă îl numește Domnul pe Petru așa] pentru că nu voiește să pătimească El, ci este împotrivor Lui, căci „satană” se tâlcuiește „împotrivnic”. Și zice: „Mergi, înapoia Mea”, adică „urmează voi Mele și nu te împotrivi, nici să stai împotriva Mea, ci pe urma Mea urmează”. Și zice Domnul că Petru cugetă „cele ale oamenilor”, fiindcă unele smerite [neputincioase] și trupești cugetând, voia ca Domnul să fie în odihnă și să nu Se răstignească, nici să cadă în ispite pentru mântuirea oamenilor.

8, 34-37: Și chemând la Sine mulțimea, împreună cu ucenicii Săi, le-a zis: Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia Crucea și să-Mi urmeze Mie. (35) Căci cine va voi să-și scape sufletul²⁶ îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa²⁷. (36) Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă își pierde sufletul?²⁸ (37) Sau ce ar putea să dea omul²⁹, în schimb, pentru sufletul său?

(8, 34) Matei 10, 38; 16, 24 / Luca 9, 23; 14, 27

(8, 35) Matei 10, 39; 16, 25 / Luca 9, 24; 17, 33 / Ioan 12, 35

(8, 36) Matei 16, 26 / Luca 9, 25 (8, 37) Psalm 48, 7-8 / Matei 16, 26

De vreme ce Petru L-a dojenit pe El pentru că avea să Se răstignească, Domnul cheamă mulțimea și, întru auzul tuturor, către Petru mai mult arătând [îndreptând] cuvântul, zice: „Tu, o, Petre, Mă prihănești [dojenești] pe Mine pentru că aleg Crucea, iar Eu îți zic ție că nimeni nu se va mântui de nu va muri pentru lucrul cel bun și pentru adevăr”. Și vezi că nu a zis Domnul: „măcar de nu voiește cineva, [trebuie] să moară”, ci, „**oricine voiește**”, că zice: „Pe nimeni nu silesc, căci la lucruri bune chem, nu la rele, ca să-l silnicesc; pentru aceasta, dacă cineva nu voiește, nici nu este vrednic de acestea”.

Iar ce este a te „**lepăda de sine**”, întru acest chip ne-am fi învățat, dacă am fi cunoscut ce este a te lepăda de altul, atunci când, cel ce se leapădă de altul – de frate poate, sau de slugă, sau de tată –, măcar în cazne fiind acela sau omorât fiind, nu se întoarce, nu este împreună-pătimitor, ca unul care s-a înstrăinat [deja de ei]. Deci, întru acest chip voiește Domnul nici de trupul nostru – măcar de-ar fi bătut, măcar oricâte ar pătimi –, să nu ne fie milă, ci

²⁶ În ediția de la 1805, în loc de „să-și scape sufletul”, se găsește „să-și mântuiască sufletul”.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „il va scăpa”, se găsește „il va mântui pe el”.

²⁸ În ediția de la 1805, versetul 36 este: „Că ce va folosi omul de ar dobândi lumea toată și își pierde sufletul său?”

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „ar putea să dea omul”, se găsește „va da omul”.

[fiecare] „să-și ia Crucea”, adică moartea cea de ocară, căci Crucea de ocară părea [a fi] atunci. Dar, fiindcă se răstignesc mulți pentru că sunt tâlhari și ucigași, adaugă că împreună cu răstignirea se cuvine să aibă și toată fapta bună, că aceasta este: „și să-Mi urmeze Mie”. Și pentru că grea și fără de milă pare a fi ceea ce a poruncit [Domnul], adică a se da pe sine omul la moarte, arată Domnul că [porunca luării Crucii,] este un lucru mai vârtos [cu prisosință] al iubirii de oameni. „Căci acela care «își pierde sufletul», însă «pentru Mine» – nu ca un tâlhar fiind omorât sau sugrumându-se pe sine, că aceasta nu este «pentru Mine» –, unul ca acesta își va afla sufletul său [adică se va mântui]. Precum, iarăși, cel căruia i se pare că și-a dobândit sufletul îl va «pierde», dacă în vremea muceniei nu va sta împotriva [răbdând]”³⁰. Că să nu-mi zici mie că a dobândit viața, căci dacă împreună cu aceasta vei adăuga c-a dobândit și toată lumea, nici un folos nu are. Căci au doară este cu puțință a răscumpăra mântuirea cu bani? Căci de-ar fi fost aceasta cu puțință, cel care a dobândit lumea, dar și-a pierdut sufletul ar fi dat [mulțime de bani] ca să se afle nevinovat atunci când se prăjește ca în tigaie în para focului [veșnic]. Însă un asemenea „schimb” nu este cu puțință a se face acolo. Deci, dintr-unele ca acestea vom astupa gurile ereticilor care urmează socotelii lui Origen și care zic că sufletele vor veni iarăși la starea cea dintâi, după ce se vor munci pe potrive [după măsura] păcatelor³¹. Deci să audă ei că nu este cu puțință a da acolo ceva „în schimb, pentru suflet”. Deci nici nu este cu puțință a se munci [căzni] pe atâta cât a se măsura cu păcatele³².

8, 38: Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu Sfinții Îngeri³³.

³⁰ Cuvioșii Calist și Ignatie Xantopol ne învață astfel: „De dragul poruncilor de viață dătătoare și de dragul credinței în Domnul nostru Iisus Hristos, suntem datori, când timpul o cere, să dăm cu bucurie până și sufletul nostru, sau să nu ne cruțăm nici chiar viața noastră. Căci Însuși Domnul nostru Iisus Hristos zice, în privința aceasta, că, „cine va pierde sufletul Său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa” (Marcu 8, 35). Aceasta, fără îndoială, pentru că crede și nu se îndoiește, că Însuși Dumnezeu-Omul Iisus Hristos, Mântuitorul, este Învierea și Viața și tot ce este mântuire” (*Filocalia românească*, vol. 8, capul 18, ed. IBMBOR, București, 1979, p. 59).

³¹ Această erezie a lui Origen, apocatastaza (restaurația generală) a fost condamnată de Biserica la al V-lea Sinod ecumenic care a avut loc la Constantinopol în anul 553.

³² Adică nu este cu puțință a se potrivi, a fi pe potrivă caznele cu măsura păcatelor.

³³ Versetul 8, 38 al ediției din 1805, este versetul 9, 1 din ediția *Sfintei Scripturi* din anul 1988.

CAPITOLUL 9

*Schimbarea la față. Vindecarea lunaticului.**A doua vestire a Patimilor.**Cearta pentru locul întâi. Prilejul de păcat¹*

8, 38 – 9, 1: (38) Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat² și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu Sfinții Îngeri. (1) Și le zicea lor: Adevărat³ grăiesc vouă că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere⁴.

(8, 38) Matei 10, 32; 16, 27 / Luca 9, 26; 12, 8-9 / Romani 1, 16 /

2 Timotei 2, 12 / 1 Ioan 2, 23 (9, 1) Isaia 33, 17 / Luca 9, 27

Nu este de ajuns credința cea din minte, ci cere [Domnul] și mărturisirea prin gură [cuvânt]. Căci de vreme ce îndoit este omul, îndoită facă-se și sfințirea, sfințindu-se sufletul prin credință, iar trupul sfințindu-se prin mărturisire. Deci, „de cel ce se va rușina” a-L mărturisi pe Cel răstignit, că este Dumnezeu al său, de acesta „Se va rușina” și Dânsul, nevrednică slugă a Sa judecându-l, „când va veni”, nu iarăși smerit⁵, nici precum S-a arătat acum, nebăgat în seamă, așa încât unii să se rușineze pentru [de] Dânsul, ci „întru slavă” și înconjurat de „Sfinții Îngeri”.

Dar, de vreme ce pentru „slava” Sa a grăit, ca să le arate lor că nu în deșert le spune acestea, zice: „Sunt unii din cei ce stau aici [de față], adică Petru și Iacov și Ioan, care nu vor muri până când nu le voi arăta lor, întru Schimbarea Mea la față, în ce fel de slavă voi veni întru a doua Venire”; căci nimic altceva n-a fost Schimbarea la față fără decât mai înainte vestire a Venirii celei de-a doua, că întru acest chip și Însuși El va străluci atunci, dar și dreptii⁶.

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru Schimbarea la față a lui Iisus. Pentru cel lunatic. Pentru ucenici când întrebau între ei cine ar fi mai mare. Pentru ferirea de sminteli”.

² În ediția de la 1805, în loc de „în neamul acesta desfrânat”, se găsește „întru neamul acesta preacurvar”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „Adevărat”, se găsește „Amin”.

⁴ Versetul 8, 38 al ediției din 1805, este versetul 9, 1 din ediția Sfintei Scripturi din anul 1988.

⁵ [1805] Precum întru cea dintâi Venire.

⁶ Dumnezeuiescul Maxim Mărturisitorul ne învață: „(13) Dar trebuie să se știe că și între cei ce stau lângă Domnul există deosebiri, după cuvântul Evangheliei: „sunt unii,

9, 2-3: **Și după șase zile a luat Iisus cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și i-a dus⁷ într-un munte înalt, de o parte, pe ei singuri⁸, și S-a schimbat la față înaintea lor. (3) Și veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada, cum nu poate⁹ înălbi așa pe pământ înălbitorul.**

(9, 2) Matei 17, 1 / Luca 9, 28 (9, 3) Daniil 7, 9 / Matei 17, 2; 23, 3 / Luca 9, 29

[Evanghelistul] Luca spune că după „opt zile” (9, 28), dar nu împotrindu-se acestuia, ci același lucru zicând, căci el a socotit și ziua în care a vorbit și pe cea în care i-a suit Hristos în munte, iar Marcu le pune numai pe cele din mijlocul acestora [dintre ele]. Așadar, luând [Domnul] pe verhovnici, „**ii suie într-un munte înalt**”: pe Petru, ca pe cel ce L-a mărturisit și care-L iubea pe El, pe Ioan, ca pe cel iubit de Dânsul, iar pe Iacov, ca pe cel ce și el era prea mare glăsuitor și bogoslov [cuvântător de Dumnezeu] și atât de nesuferit a fost iudeilor, încât și Irod, vrând să placă evreilor, l-a omorât pe el (*Faptele Apostolilor* 12, 2). Iar „**într-un munte înalt îi suie**”, ca mult mai preaslăvită să fie minunea; și „**deosebi**”, căci taină voia să le arate.

Iar „**Schimbarea la față**” s-o înțelege nu ca prefacere a chipului [Domnului], ci, rămânând chipul tot așa cum era mai înainte, adăugire de lumină negrăită¹⁰ s-a făcut asupra-i.

din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere” (*Marcu* 9, 1). Căci nu tuturor celor ce stau lângă El li se arată Domnul totdeauna întru slavă; ci celor începători li se arată în chip de rob, iar celor ce pot să-L urmeze, urcându-se pe muntele înalt al Schimbării Sale la față, li se arată în înfățișarea lui Dumnezeu, în care a fost mai înainte de-a fi lumea. Deci, este cu puțință ca Domnul să nu Se arate în același fel tuturor celor ce stau lângă El; ci unora într-un fel, altora altfel, schimbându-și arătarea după măsura credinței din fiecare. (14) Când Cuvântul lui Dumnezeu se face în noi clar și luminos și fața Lui strălucește ca soarele, atunci și hainele Lui se fac albe. Iar acestea sunt cuvintele (rațiunile) Sfintei Scripturi a Evangheliilor, care se fac străvezii și clare, nemaiaivând nimic acoperit. Ba apar lângă El și Moise și Ilie, adică rațiunile (înțelesurile) mai duhovnicești ale Legii și ale Proorocilor” – *Filocalia românească*, vol. 2, *Capete gnostice (sau teologice)*, capetele 13-14, ed. Humanitas, București, 1999, p. 170.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „i-a dus”, se găsește „i-a suit”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „de o parte, pe ei singuri”, se găsește „deosebi, singuri”.

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „cum nu poate”, se găsește „în ce chip nu poate”.

¹⁰ Arătându-ne arvuna pe care Petru, Iacov și Ioan au dobândit-o pe Tabor, Sfântul Grigore Palama ne spune pentru cei trei Apostoli: „Aceia [Apostolii] nu mai puteau privi, mai bine zis, nemaifiind în stare să caute la lumina aceea, au căzut cu fața la pământ. Totuși, după făgăduința Mântuitorului, au văzut Împărăția lui Dumnezeu, lumina aceea dumnezeiască și tainică pe care Grigorie și Vasile cel mare o numesc Dumnezeire. Cel

9, 4-8: Și li s-a arătat Ilie împreună cu Moise și vorbeau cu Iisus. (5) Și răspunzând Petru, a zis lui Iisus: Învățătorule, bine este ca noi să fim aici; și să facem trei colibe: Tie una și lui Moise una și lui Ilie una. (6) Căci nu știa ce să spună, fiindcă erau înspăimântați¹¹. (7) Și s-a făcut un nor care îi umbrea, iar un glas din nor a venit zicând¹²: Acesta este Fiul Meu Cel iubit, pe Acesta să-L ascultați¹³. (8) Dar, deodată, privind¹⁴ ei împrejur, n-au mai văzut pe nimeni decât pe Iisus, singur cu ei¹⁵.

(9, 4) Matei 17, 3 / Luca 9, 30 (9, 5) Psalm 132, 1 / Matei 17, 4 / Luca 9, 33 (9, 7) Marcu 1, 11 / Luca 9, 35 / 2 Petru 1, 17

Ilie și Moise se arată „împreună vorbind” [cu Hristos], pentru multe pricini, dar ajunge să spunem două. De vreme ce ucenicii au spus că mulțimile, unii zic că El „este Ilie”, iar alții „unul dintre Prooroci” (Marcu 6, 15), El le arată lor pe verhovnicii Proorocilor, ca de aici să învețe osebirea [deosebirea] dintre robi și Stăpân. Aceasta este una dintre pricini. Iar alta, pentru că mulți îl numeau pe El [Hristos] potrivnic lui Dumnezeu, ca pe Cel Care dezleagă sâmbăta și calcă Legea, îi arată Mântuitorul în munte pe cei doi Prooroci¹⁶, dintre care unul era cel care a pus Legea, iar celălalt, râvnitor [al ei]. Și n-ar fi vorbit unii ca acești Prooroci cu Cel Care Se părea a fi călcător al Legii, de nu le-ar fi [bine]plăcut [Proorocilor] ceea ce zice [Domnul despre Lege].

dintâi zice: „Dumnezeirea ce s-a arătat pe munte ucenicilor este lumină și frumusețe a Celui cu adevărat puternic, Dumnezeirea inteligibilă și contemplată a Lui”. Vasile cel Mare zice: „Acea lumină este și frumusețe a lui Dumnezeu, contemplată numai de Sfinți întru puterea Duhului dumnezeiesc”. De aceea și zice iarăși: „Petru și fiii tunetului au văzut frumusețea Lui în munte covârșind strălucirea soarelui și s-au învrednicit să vadă cu ochii arvuna prezenței Lui”. Iar cuvântătorul de Dumnezeu Ioan Damaschin, împreună cu Ioan cel cu Gură de Aur, a numit lumina aceea „raza naturală a Dumnezeirii”. Cel dintâi scrie: „Fiu născut fără de început din Tatăl are raza naturală fără de început a Dumnezeirii și slava Dumnezeirii se face slava trupului”. Iar Cuvântătorul de Aur zice: „Domnul S-a arătat pe munte mai strălucit decât Sine, Dumnezeirea arătând razele Sale” (*Filocalia românească*, vol. 7, *Despre cunoștința naturală*, capetele 13-14, ed. Humanitas, București, 1999, pp. 513-514).

¹¹ În ediția de la 1805, versetul 6 este: „Căci nu știa ce va grăi, că erau înfricoșați”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „zicând”, se găsește „grăind”.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „pe Acesta să-L ascultați”, se găsește „pe Acesta ascultați”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Dar, deodată, privind”, se găsește „Și de năprasă căutând”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „singur cu ei”, se găsește „împreună cu ei”.

¹⁶ În Biserică, Moise este numit deopotrivă „Prooroc” și „Dătător al Legii”.

Iar Petru, temându-se să se pogoare din munte – că se temea pentru răstignirea Domnului – zice: „Bine este nouă a fi aici și a nu ne pogori acolo, în mijlocul iudeilor. Iar de vor veni aici cei ce cu turbare se arată împotriva Ta, îi avem pe Moise, care a biruit pe egipteni (*Ieșire 14*) și pe Ilie, care a pogorât foc din Cer și a ars pe cei mai mari peste cincizeci împreună cu ostașii lor” (*4 Regi 1, 10, 12*).

Dar ce grăiau Proorocii împreună cu Iisus? Cele pentru Cruce și moartea Lui. Iar Petru grăia cele ce le grăia, neștiind ce grăiește – căci erau înspăimântați de negrăita lumină și slavă –, nefiind cu adevărat întru mintea sa, nevrând el ca să Se pogoare Iisus să Se răstignească pentru mântuirea noastră, ci să petreacă în munte.

Încă se cuvine să aducem cuvântul și la videnie [la vederea dumnezeiască, la înalta înțelegere]: după sfârșitul lumii acesteia, care s-a zidit în „șase zile”, ne va „sui” pe noi Iisus, de vom fi ucenici ai Lui, în „muntele cel înalt” (*Marcu 9, 2-3*) – în Cer adică – și ni Se va arăta pe Sine prealuminat, căci acum întru neslavă S-a arătat, ca și Cel Care a fost „răstignit” (*Marcu 15, 24-25*) și fiu de „teslar” (*Marcu 6, 3*), iar atunci vom vedea „slava Lui ca a Unuia-Născut” (*Ioan 1, 14*). Vom vedea încă și Legea și Proorocii „împreună” cu El „vorbind”, adică cele ce s-au spus pentru Dânsul de Moise și de Prooroci, atunci le vom înțelege și le vom afla împlinite și [tot] atunci, cu adevărat vom auzi Glasul cel părintesc, descoperindu-ni-L nouă Tatăl pe Fiul, și învățând că: „Acesta este Fiul Meu [Cel iubit]”. Și cum ne va învăța pe noi? „Norul umbrindu-ne”, adică Duhul cel Sfânt, căci Acela este Izvorul Înțelepciunii.

9, 9-10: **Și coborându-se¹⁷ ei din munte, le-a poruncit lor ca nimănui să nu spună cele ce văzuseră, decât numai când Fiul Omului va învia din morți. (10) Iar ei au ținut cuvântul, întrebându-se între ei: Ce înseamnă¹⁸ a învia din morți?**

(9, 9) Matei 17, 9 / Luca 9, 36

Pentru care pricină le poruncește Domnul ucenicilor să nu spună nimănui despre Schimbarea [Sa] la față? Pentru ca să nu se smintească oamenii, auzind unele ca acestea slăvite lucruri pentru [despre] Hristos, iar apoi să-L vadă pe El că Se răstignește. Iar după ce a înviat din morți, era vreme bună [potrivită] să spună pentru Hristos aceste lucruri [preaslăvite], care înainte de Cruce s-au făcut [s-au săvârșit]. Deci Apos-tolii „au ținut cuvântul, întrebându-se între ei: Ce este aceea a învia din morți”, căci încă nu știau că se cuvine a învia Domnul din morți.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „și coborându-se”, se găsește „iar pogorându-se”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „Ce înseamnă”, se găsește „Ce este aceea”.

9, 11-13: Și L-au întrebat pe El, zicând: Pentru ce zic fariseii și cărturarii că trebuie¹⁹ să vină mai întâi Ilie? (12) Iar El le-a răspuns: Ilie, venind întâi, va așeza iarăși²⁰ toate. Și cum este scris despre Fiul Omului că va să pătimească multe și să fie defăimat? (13) Dar vă zic vouă că Ilie a și venit și i-au făcut toate câte au voit, precum s-a scris despre el.

(9, 11) Maleahi 3, 23 / Matei 11, 14; 17, 10 (9, 12) Psalm 21, 7-8 / Isaia 53, 2-3, 7 / Daniil 7, 13; 9, 26 / Maleahi 3, 24 / Matei 17, 11-12; 26, 24 / Filipeni 2, 7 / Iacov 1, 17 (9, 13) Maleahi 3, 24 / Matei 11, 14

Despre Ilie era un cuvânt la iudei cum că va veni mai înainte de Hristos. Dar fariseii nu tâlcuiau precum se cuvine cele despre Ilie, ci cu răutate ascundeau adevărul din însăși voința lor. Pentru că două sunt Venirile lui Hristos: cea care a fost și cea care va să fie. Celei dintâi Ioan Botezătorul i-a fost Înaintemergător, iar celei de a doua va să fie Ilie. Deci, Hristos îl numește pe Ioan Botezătorul [cu numele] „Ilie”, ca pe cel care era muștrător și râvnitor și pustnic. Drept aceea Se împotrivește Domnul socotelii [cugetului] fariseilor, care socoteau că înaintemergător al celei dintâi Veniri a lui Hristos este Ilie. Și cum Se împotrivește [Domnul]? [Spunând că:] „Ilie, venind întâi, va tocmi toate [va așeza iarăși toate]. Și cum este scris despre Fiul Omului că va să pătimească multe [și să fie defăimat]?” Iar ceea ce zice [Mântuitorul] aici întru acest fel este: „Ilie Tezviteanul, când va veni, pace va să facă iudeilor celor nesupuși și la credință îi va aduce pe dânșii. Deci, al celei de a doua Veniri va fi Ilie înaintemergător”. Că de ar fi fost înaintemergător al celei dintâi Veniri Tezviteanul, care va să tocmească toate, cum, dar, s-a scris că Fiul Omului va să pătimească toate cele care s-au zis? Deci, una din două rămâne: sau să nu fie Ilie, dacă Scripturile adevăresc că se cuvine să pătimească Hristos; sau să nu se adevărească Scripturile cele ce zic că va să pătimească Hristos, de vom crede după cuvântul fariseilor care zice că Tezviteanul va să fie înaintemergător al Venirii celei dintâi. Căci Ilie „va să tocmească toate și nu va fi atunci vreun evreu nesupus, ci toți vor crede propovăduirii, când îl vor auzi pe Ilie [Tezviteanul]”.

Deci socoteala [socotința] fariseilor surpând-o Domnul, zice că: „Ilie a și venit”, adică Ioan Botezătorul și „i-au făcut toate câte au voit”, căci nu s-au supus [propovăduirii] lui și după toate i s-a tăiat și capul, făcându-se acesta dar al pângăritei dănțuiri (Marcu 6, 21-28).

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „că trebuie”, se găsește „că se cuvine”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „va așeza iarăși toate”, se găsește „va tocmi toate”.

9, 14-18: **Și venind la ucenici, a văzut mulțime mare împrejurul lor și pe cărturari sfădindu-se între ei**²¹. (15) **Și îndată toată mulțimea, văzându-L, s-a spăimântat și, alergând, l-a închinat**. (16) **Și Iisus a întrebat pe cărturari: Ce vă sfădiți²² între voi?** (17) **Și l-a răspuns Lui unul din mulțime: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut.** (18) **Și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ²³ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește²⁴. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge²⁵, dar ei n-au putut.**

(9, 14-18) Matei 17, 14-15 / Luca 9, 37-39

După ce a venit la ucenici, adică la cei nouă, pe care nu-i suise cu El în munte, i-a văzut pe ei că erau întrebați [iscodiți] de farisei, căci aceștia, aflând vreme [cu prilej] când lipsea Iisus, se ispiteau să-i răzvrătească pe ucenici.

Iar „mulțimea văzându-L, l-a închinat” Lui, căci pofta a-L vedea pe El și l-a închinat ca și cum după o îndelungată ducere [despărțire]. Unii spun că și înfățișarea Lui mai frumoasă făcându-se din lumina Schimbării la față, trăgea mulțimea spre a „l-a închinat”. Și „l-a răspuns” unul din norod și le-a spus pe ale sale; slab era omul acesta la credință, precum și Domnul mărturisește zicând: „O, neam necredincios!”; și iarăși: „toate sunt cu putință credinciosului [celui ce crede]”; și acela însuși [strigând a zis cu lacrimi]: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele”. Și-i prihănește [învinuiește acel om] pe ucenici, ca un necredincios cu adevărat [cu covârșire], căci nu se cuvenea ca înaintea tuturor să-i prihănească [învinuiască], ci deosebi.

9, 19-27: Iar El, răspunzând lor, a zis: **O, neam necredincios, până când voi fi cu voi?**²⁶ **Până când vă voi răbda²⁷ pe voi? Aduceți-l la Mine.** (20) **Și l-au adus la El. Și văzându-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit²⁸ pe copil, și, căzând la pământ, se zvârcolea²⁹ spumegând.** (21) **Și l-a întrebat pe tatăl lui: Câtă vreme este de când i-a venit aceasta? Iar el a răspuns: din pruncie.** (22) **Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă ca să-l piardă. Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-Ți milă de noi.** (23) Iar

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „sfădindu-se între ei”, se găsește „întrebându-se cu dânșii”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „vă sfădiți”, se găsește „vă întrebați”.

²³ În ediția de la 1805, în loc de „îl aruncă la pământ”, se găsește „îl zdrobește”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „și înțepenește”, se găsește „și se usucă”.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „să-l alunge”, se găsește „să-l scoată”.

²⁶ În ediția de la 1805, în loc de „O, neam necredincios, până când voi fi cu voi?”, se găsește „O, neam necredincios! Până când voi fi cu voi?”

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „vă voi răbda”, se găsește „vă voi suferi”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „a zguduit”, se găsește „a scuturat”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „se zvârcolea”, se găsește „se tăvălea”.

Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu puțință celui ce crede³⁰. (24) Și îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! Ajută necredinței mele. (25) Iar Iisus, văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat³¹, zicându-i: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el³² și să nu mai intri în el! (26) Și răcnind și zguduindu-l cu putere³³, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit. (27) Dar Iisus, apucându-l de mână, l-a ridicat, și el s-a sculat în picioare³⁴.

(9, 19) Matei 17, 17 / Luca 9, 41 (9, 20) Luca 9, 42 (9, 21-22) Matei 17, 15
(9, 23) Matei 17, 20; 21, 22 / Luca 17, 6 / Ioan 11, 40 (9, 24) Luca 17, 5

Omului care a venit la Domnul și i-a învinuit pe ucenici că n-au putut să-i tămăduiască feciorul, Hristos chiar la acela a întors greșeala, ca și cum ar fi zis: „Tu, necredincios fiind, te-ai făcut pricină de nu s-a tămăduit fiul tău”. Și nu numai acestuia îi zice astfel, ci de obște face cuvântul, mai cu seamă pe toți iudeii învinuindu-i de necredință – căci era cu puțință ca mulți din cei ce se aflau de față să se fi smintit.

Și arată că dorită îi era Lui moartea, dintru a zice: „Până când voi fi cu voi?” – adică „mult M-am îngreuiat petrecând împreună cu voi, necredincioșii”. Dar nu rămâne numai la muștrare, ci și tămăduire adaugă, nu cu trufie apucându-se a tămădui pe copil, ci mai vârtos cu multă smerenie. Căci vezi, că nu [pe seama] puterii Sale, ci [pe seama] credinței aceluia pune tămăduirea, zicând: „**Toate sunt cu puțință credinciosului [celui ce crede]**”.

Încă ia seama și la aceasta: văzând că se adună poporul, a certat pe duhul [cel necurat], căci nu voia să-l tămăduiască înaintea norodului, nefiind Domnul trufaș și iubitor de slavă deșartă. Iar certându-l și zicându-i: „**Ieși dintr-însul și să nu mai intri în el!**”, arată că, din pricina necredinței omului, iarăși ar fi intrat dracul, dacă nu l-ar fi oprit cu porunca Sa. Și-l zguduie și-l cutremură pe copil, ca să cunoască toți vătămarea pricinuită de demon și că l-ar fi omorât pe om, dacă n-ar fi fost oprit de dumnezeiasca mână.

Iar acestea pot fi înțelese și în chip alegoric: omul este aruncat de diavol în „foc” – adică în focul mâniei și al poftelor – și în „apă” – adică în turburarea lucrurilor lumești. Iar dracul acesta este „mut și surd” – „surd” pentru că

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „celui ce crede”, se găsește „credinciosului”.

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat”, se găsește „văzând că năvălește norodul, a poruncit duhului necurat”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „Eu îți poruncesc: Ieși din el”, se găsește „Eu ție îți poruncesc: Ieși dintr-însul”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „răcnind și zguduindu-l cu putere”, se găsește „strigând și mult scuturându-l pe el”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „și el s-a sculat în picioare”, se găsește „și s-a sculat”.

nu voiește să audă cuvintele lui Dumnezeu, iar „mut” fiindcă nici pe alții nu poate să-i învețe cele ce se cuvin. Iar dacă „Iisus”, adică evanghelicescul Cuvânt, ne va „apuca de mână” – adică de puterea faptei bune celei lucrătoare –, atunci vom fi sloboziți de dracul [acesta]. Însă ia aminte că Dumnezeu ne ajută nouă, dar apoi și de la noi se cere să facem lucrul cel bun; că zicând: „Iisus, [apucându-l de mână,] l-a ridicat” aceasta arată ajutorul lui Dumnezeu, iar: „și [el] s-a șculat [în picioare]”, aceasta este sânguința aceluia către lucrul cel bun.

9, 28-29: Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Lui L-au întrebat, de o parte³⁵: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim? (29) El le-a zis: Acest neam de demoni³⁶ cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post.

(9, 28) Matei 17, 19 (9, 29) Matei 17, 21

Ucenicii s-au înfricoșat să nu fi pierdut darul dat de Domnul și pentru aceasta să nu fi putut a scoate ei demonul. Vezi încă și cucernicia lor, cum „deosebi” vin la El.

„Acest neam”. Care? Sau al celor lunatici, sau tot neamul dracilor nu iese în alt fel, „decât numai cu rugăciune și cu post”. Că se cuvine ca și cel ce pătimește să postească, dar și cel ce vrea să mijlocească pentru tămăduire, că amândoi au trebuință, iar mai vârtos acest cuvânt cere postirea de la cel ce pătimește. Și se cuvine nu numai a posti, ci și a se ruga, nici numai a se ruga, ci și a posti, pentru că numai întru acest chip rugăciunea cea adevărată se săvârșește, de va fi însoțită de postire, când nu se îngreunează de aburii mâncărilor cel care se roagă, ci este ușor și fără de greutate.

9, 30-32: Și, ieșind ei de acolo, străbăteau³⁷ Galileea, dar El nu voia să știe cineva. (31) Căci învăța pe ucenicii Săi și le spunea că Fiul Omului Se va da în mâinile oamenilor și-L vor ucide³⁸, iar după ce-L vor ucide, a treia zi va învia. (32) Ei însă nu înțelegeau cuvântul și se temeau să-L întrebe³⁹.

(9, 30-31) Matei 16, 21; 17, 22 / Marcu 8, 31; 10, 33-34 / Luca 9, 22, 44; 18, 34; 24, 7 (9, 32) Luca 9, 45 / Ioan 12, 16

Pretutindeni, la facerile de minuni aduce și cuvântul despre Patima Sa, ca să nu fie socotit că din pricina neputinței a pățimit. Deci, după ce a zis cea de întristare – că-L „vor omori” adică –, aduce [adaugă] și pe cea

³⁵ În ediția de la 1805, în loc de „de o parte”, se găsește „deosebi”.

³⁶ În ediția de la 1805, în loc de „Acest neam de demoni”, se găsește „Acest neam”.

³⁷ În ediția de la 1805, în loc de „străbăteau”, se găsește „mergeau prin”.

³⁸ În ediția de la 1805, în versetul 31, în loc de „vor ucide”, se găsește „vor omori”.

³⁹ În ediția de la 1805, în loc de „să-L întrebe”, se găsește „să-L întrebe pe El”.

de bucurie, că „a treia zi va învia” –, ca să ne învățăm că pururea după cele de întristare urmează cele de bucurie și ca să nu ne întristăm în deșert pentru cele de măhnire, ci să nădăjduim și spre cele mai bune.

9, 33-37: **Și au venit în Capernaum. Și fiind în casă, i-a întrebat: Ce vorbeți între voi pe drum?**⁴⁰ (34) Iar ei tăceau, fiindcă pe cale se întrebaseră⁴¹ unii pe alții cine dintre ei este mai mare. (35) Și șezând jos, a chemat pe cei doisprezece și le-a zis: Dacă cineva vrea să fie întâiul, să fie cel din urmă dintre toți și slujitor al tuturor⁴². (36) Și luând un copil⁴³, l-a pus în mijlocul lor și, luându-l în brațe, le-a zis: (37) Oricine va primi, în numele Meu, pe unul din acești copii⁴⁴ pe Mine Mă primește; și oricine Mă primește, nu pe Mine Mă primește, ci pe Cel Ce M-a trimis pe Mine.

(9, 33) Matei 18, 1 / Luca 9, 46; 22, 24 (9, 35) Matei 20, 26 / Marcu 10, 43-44 / Luca 9, 48; 22, 26

(9, 36) Matei 18, 2-5 / Luca 9, 47-48 (9, 37) Matei 10, 40; 18, 5 / Luca 9, 48; 10, 16 / Ioan 12, 44

Ucenicii încă cele omenești cugetând, se prigoniseră între ei care dintru dâșii este mai mare și mai cinstit înaintea lui Hristos. Iar Domnul nu oprește pofta [râvna] de a fi [mai mare și] mai cinstit – căci voiește să râvnim noi treapta cea mai înaltă –, dar nu voiește ca să răpim [cu trufie] întâietățile, ci prin smerenie, mai vartos să câștigăm înălțimea [cea duhovnicească]. Și „un prunc pune în mijloc” și voiește ca asemeni aceluia să ne facem și noi, pentru că pruncul nici slavă nu pofteste, nici nu pizmuiește, nici nu pomenește [ține minte] răul. „Și nu numai voi singuri, de vă veți face ca unii ca aceștia, veți lua plată mare, ci și pe alții ca aceștia de-i veți cinsti pentru Mine, veți dobândi Împărăția Cerurilor, căci pe Mine Mă primiți, iar primindu-Mă pe Mine, primiți «pe Cel Care M-a trimis pe Mine»” (vezi și Ioan cap. 14). Vezi cât poate smerenia și obiceiul cel nefățarnic și lipsa de vicleșug? Că [acestea toate] pe Fiul și pe Tatăl Îi fac să Se sălășluiască întru noi și arătat este că și pe Duhul Cel Sfânt.

9, 38-40: **Și I-a zis Ioan: Învățătorule, am văzut pe cineva scoțând demoni întru numele Tău, care nu merge**⁴⁵ după noi, și l-am oprit, pentru că nu merge după noi. (39) Iar Iisus a zis: Nu-l opriți, căci nu e nimeni care, făcând

⁴⁰ În ediția de la 1805, în loc de „i-a întrebat: Ce vorbeți între voi pe drum?”, se găsește „i-a întrebat pe dâșii: De ce vă prigoneați pe cale?”

⁴¹ În ediția de la 1805, în loc de „se întrebaseră unii pe alții”, se găsește „se pricise unul cu altul”.

⁴² În ediția de la 1805, în loc de „și slujitor al tuturor”, se găsește „și tuturor slugă”.

⁴³ În ediția de la 1805, în loc de „copil”, se găsește „prunc”.

⁴⁴ În ediția de la 1805, în loc de „în numele Meu, pe unul din acești copii”, se găsește „întru numele Meu, pe unul dintru acești copii”.

⁴⁵ În ediția de la 1805, în versetul 38, în loc de „nu merge”, se găsește „nu vine”.

vreo minune în numele Meu, să poată, degrabă, să Mă vorbească de rău⁴⁶.
(40) Căci cine nu este împotriva noastră este pentru noi⁴⁷.

(9, 38) Numeri 11, 28 / Luca 9, 49 (9, 39) 1 Corinteni 12, 3 (9, 40) Matei 12, 30

Nu de vreo pizmă sau zavistie fiind ținut „fiul tunetului” (Marcu 3, 17), l-a oprit pe cel ce scotea dracii, ci pentru că voia ca toți cei care cheamă numele lui Hristos să-I urmeze Lui și un trup să fie toți ucenicii; căci întru începutul propovăduirii, unii, fiind stăpâniți de dragostea iubirii de slavă voiau și ei să facă semne și văzând că numele lui Hristos mult poate, făceau minuni, chemând numele lui Iisus asupra celor bolnavi; însă după adevăr nevrednici erau ei⁴⁸ de dumnezeiescul dar. Iar Domnul voia ca să se întindă propovăduirea chiar și prin cei nevrednici.

Dar ce zice Mântuitorul? Nu-l lasă pe Ioan să-l oprească pe cel ce face semne, ci zice: „Lăsați-l, că nimeni care va săvârși minune în numele Meu, nu va putea degrabă să Mă grăiască de rău! Căci cum Mă va grăi de rău cel care va săvârși minune întru numele Meu sau cel care are numele Meu pricină de slavă și prin chemarea acestui nume face minuni?” Însă se pare că Domnul împotriva-Și grăiește căci într-alt loc zice: „Cel ce nu este cu Mine, este împotriva Mea” (Matei 12, 30). Așadar, par acestea a fi potrivnice, dar nu sunt; căci zicând: „Cel ce nu este cu Mine, este împotriva Mea”, o spune pentru draci, care se sârguiesc a trage de la Dumnezeu și răpesc pe cele ce sunt ale lui Dumnezeu; iar cele de acum s-au zis pentru oameni, care mai vârtos aduc pe unii la Dumnezeu prin facerea [săvârșirea] minunilor.

9, 41-42: Iar oricine vă va da să beți un pahar de apă, în numele Meu⁴⁹, fiindcă sunteți ai lui Hristos, adevărat zic vouă că nu-și va pierde plata sa. (42) Și cine va sminti pe unul din aceștia mici, care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui dacă și-ar lega de gât o piatră de moară și să fie aruncat⁵⁰ în mare.

(9, 41) Matei 10, 42; 25, 40 (9, 42) Matei 18, 6 / Luca 17, 1-2

„Nu numai pe cel ce face puteri [minuni] întru numele Meu nu-l opresc, ci chiar de-ar face cineva un lucru oricât de mic, măcar «un pahar de apă» de vă va da să beți în numele Meu și vă va primi pe voi pentru Mine și nu pentru har [hatâr, lucru] lumesc ori omenesc, nu-și va pierde plata sa”. Și a

⁴⁶ În ediția de la 1805, versetul 39 este: „Iar Iisus a zis: Nu-l opriți, că nimeni nu este care face putere întru numele Meu și să poată, degrabă, a Mă grăi de rău”.

⁴⁷ În ediția de la 1805, în loc de „este pentru noi”, se găsește „pentru noi este”.

⁴⁸ Adică, aceia care săvârșeau minuni și nu erau în ceata ucenicilor Domnului.

⁴⁹ În ediția de la 1805, în loc de „Iar oricine vă va da să beți un pahar de apă, în numele Meu”, se găsește „Că cine vă va adăpa pe voi cu un pahar de apă, întru numele Meu”.

⁵⁰ În ediția de la 1805, în loc de „să fie aruncat”, se găsește „să se arunce”.

zis „un pahar de apă”, pentru ca să nu fie sărăcia pricină de nedărnicie: „că măcar «un pahar de apă» de vei da – care este prea mic lucru –, nici pe acesta nu-l vei pierde”.

„Și precum pe unul din cei mici de vei cinsti, te faci plăcut lui Dumnezeu, întru acest chip pe unul dintre cei mici de vei sminti – adică de îl vei necinsti sau îi vei fi pricină de poticnire –, mai de folos ți-ar fi ție de s-ar spânzura piatră de moară împrejurul grumazului tău”, că mai grea muncă [caznă] vom suferi, precum se pare. Și acest chip de chinuire și moarte pune înaintea Domnului, înfricoșându-ne pe noi prin pilda aceasta simțită.

9, 43-50: Și de te smintește mâna ta, tai-o că mai bine îți este să intri ciung în viață, decât, amândouă mâinile având, să te duci⁵¹ în gheena, în focul cel nestins. (44) Unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. (45) Și de te smintește piciorul tău, taie-l, că mai bine îți este ție să intri fără un picior⁵² în viață, decât având amândouă picioarele să fii azvârlit în gheena, în focul cel nestins, (46) unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. (47) Și de te smintește ochiul tău, scoate-l, că mai bine îți este ție cu un singur ochi în Împărăția lui Dumnezeu⁵³, decât, având amândoi ochii, să fii aruncat în gheena focului. (48) Unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. (49) Căci fiecare [om] va fi sărat cu foc, după cum orice jertfă va fi sărată cu sare. (50) Bună este sarea; dacă însă sarea își pierde puterea, cu ce o veți drege? Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții⁵⁴.

(9, 43) Deuteronom 13, 6-8 / Matei 5, 29-30; 18, 8 (9, 44) Isaia 34, 10; 66, 24 / Sirah 7, 18

(9, 45) Matei 18, 8 (9, 46-47) Matei 9, 29; 18, 9 (9, 48) Isaia 66, 24 (9, 49) Levitic 2, 13 / Iezechiil 43, 24 (9, 50) Matei 5, 13 / Luca 14, 34 / Romani 12, 18; 14, 19 /

2 Corinteni 13, 11 / Efeseni 4, 29 / Coloseni 4, 6 / Evrei 12, 14

După ce i-a îngrozit pe cei ce smintesc cum că mai de folos le-ar fi fost lor de s-ar fi aruncat în mare, acum îi sfătuiește și pe cei care se smintesc, ca să se păzească de cei ce sunt gata a-i sminti și a-i împiedica pe ei [de la mântuire]. Că măcar de-ar fi „picior”, „mână” sau „ochi” cel ce te smintește pe tine, adică cineva din cei de aproape, cei care se înrudesesc cu tine după sânge și îți sunt de trebuință, „taie-l” pe el, adică leapădă-te de prietenia și dragostea cea către dânsul.

⁵¹ În ediția de la 1805, în loc de „să te duci”, se găsește „să intri”.

⁵² În ediția de la 1805, în loc de „fără un picior”, se găsește „șchiop”.

⁵³ În ediția de la 1805, în loc de „în Împărăția lui Dumnezeu”, se găsește „să intri întru Împărăția lui Dumnezeu”.

⁵⁴ În ediția de la 1805, versetele 49-50 sunt: „Căci fieștecine cu foc se va săra și toată jertfa, cu sare se va săra. Bună este sarea; iar de va fi sarea nesărată cu ce se va îndulci aceasta? Aveți sare întru voi și pace să aveți între voi”.

Iar „vierme” și „foc” ce muncesc [căznesc] pe păcătoși sunt conștiința fiecăruia și aducerea aminte de lucrurile cele necuvioase ce s-au făcut de către ei în viața aceasta, care ca un „vierme” roade și ca un „foc” arde. Căci fiecare „cu foc se va săra”, adică se va lămuri, ceea ce zice și Pavel: „[Lucrul fiecăruia se va face cunoscut; îl va vădi ziua Domnului.] Pentru că în foc se descoperă, și focul însuși va lămuri ce fel este lucrul fiecăruia” (1 Corinteni 3, 13). Încă „și toată jertfa, cu sare se va săra”. Iar aceasta s-a scris în Levitic, căci acolo zice Dumnezeu: „Tot darul jertfei voastre cu sare se va săra”⁵⁵ (Levitic 2, 13). Deci, bine este să sărăm jertfele noastre cu „sarea” lui Dumnezeu, adică să nu aducem jertfe slăbănoage și trândave, ci întărite și dulci [întru totul gustoase].

„Sare” încă îi numește Domnul și pe Apostoli și pe toți cei care au puterea de a ține și de a închea (Matei 5, 13). Căci precum sarea ține [păstrează] cărnurile și nu le lasă să nască viermi, așa și cuvântul învățătoresc, de va fi întăritor strângând [închegând] pe oamenii cei trupești, nu lasă să se nască întru ei viermele cel neadormit. Iar dacă dascălul va fi nesărat și nu va avea saramură care să întărească și să strângă [să închege], cu ce va săra? Și cu ce va îndulci [va da gust bun]? „Deci, să aveți întru voi «sare», adică darul Duhului care îndulcește [dă gust bun] și ține [păstrează], ca să aveți «pace» unii cu alții, că acela ce este strâns [închegat] cu legătura dragostei către aproapele, acela are «sare» și dintru aceasta are «pace» cu fratele său”.

⁵⁵ În ediția *Sfintei Scripturi* din anul 1988, aici avem: „Toate prinoasele tale de pâine sărează-le cu sare; să nu lași jertfele tale fără sare, semnul legământului Dumnezeuului tău; cu toate prinoasele tale adu Domnului Dumnezeuului tău și sare” (Levitic 2, 13).

CAPITOLUL 10

Despre despărțirea soților. Iisus binecuvintează pe copii.

Tânărul cel bogat. A treia vestire a Patimilor.

Fiii lui Zevedeu. Bartimeu¹

10, 1-9: Și sculându-Se de acolo, a venit în hotarele Iudeii, de cealaltă parte a Iordanului, și mulțimile s-au adunat iarăși la El și iarăși le învăța, după cum obișnuia. (2) Și apropiindu-se² fariseii, Îl întrebau, ispitindu-L, dacă este îngăduit³ unui bărbat să-și lase femeia. (3) Iar El, răspunzând, le-a zis: Ce v-a poruncit vouă Moise? (4) Iar ei au zis: Moise a dat voie să-i scrie carte de despărțire și să o lase. (5) Și răspunzând, Iisus le-a zis: Pentru învârtoșarea⁴ inimii voastre, v-a scris porunca aceasta; (6) dar de la începutul făpturii, bărbat și femeie i-a făcut Dumnezeu⁵. (7) De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa. (8) Și vor fi amândoi un trup; așa că nu mai sunt doi, ci un trup⁶. (9) Deci ceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu mai despartă⁷.

(10, 1) Matei 19, 1 (10, 2) Matei 19, 3 (10, 3-4) Deuteronom 24, 1 / Matei 5, 31; 19, 7 / Luca 16, 18 (10, 5) Deuteronom 31, 27 / Iezechiel 2, 4 / Matei 19, 8 (10, 6) Facere 1, 27; 5, 2 / Matei 19, 4 (10, 7-9) Facere 2, 24 / Matei 19, 5-6 / 1 Corinteni 6, 16 / Efeseni 5, 31

Adeseori Domnul lăsa [pleca din] Iudeea pentru zavistia aceloră, dar acum Se duce acolo fiindcă se apropie Patima Sa. Însă nu Se suie la Ierusalim, ci „în hotarele Iudeii”, ca să folosească mulțimile cele fără de

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru cei ce au întrebat pe Iisus de se cade bărbatului să-și lase femeia. Pentru punerea mâinilor lui Iisus pe copii. Pentru bogatul ce a întrebat pe Iisus ce bine va face. Pentru suirea lui Iisus în Ierusalim spre Patimă. Pentru fiii lui Zevedeu. Pentru Bartimeu orbul”.

² În ediția de la 1805, în loc de „apropiindu-se”, se găsește „viind”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „este îngăduit”, se găsește „se cuvine”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „pentru învârtoșarea”, se găsește „după împietrirea”.

⁵ În ediția de la 1805, versetul 6 este: „Iară dintru începutul zidirii, bărbat și femeie i-a făcut pe ei Dumnezeu”.

⁶ În ediția de la 1805, versetul 8 este: „Și vor fi cei doi într-un trup, cât de acia nu mai sunt doi, ci un trup”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „să nu mai despartă”, se găsește „să nu despartă”.

răutate, căci Ierusalimul era prăvălie [târg] a toată răutatea din pricina vicleșugului fariseilor. Și vezi răutatea lor, cum Îl ispitesc pe Domnul, nelăsând poporul să creadă Lui, ci pururea vin la El, părându-li-se că întru nedumerire Îl vor afunda și vor astupa gura Lui prin întrebări. Și pun întrebare care avea de amândouă părțile prăpăstii: „Oare se cuvine omului să-și lase femeia sa?” Ca de va zice [Domnul] că se cuvine să o lase, să-i răspundă Lui: „Dar cum ai zis că afară de cuvânt [pricină] de curvie nu se cuvine să o lase?” (Matei 5, 32); iar de va zice că nu se cuvine, să-L învinuiască pe El ca pe un potrivnic al legilor lui Moise. Dar Hristos, Care este însăși Înțelepciunea, le răspunde răspuns prin care scapă de cursele lor și-i întreabă pe ei ce le-a poruncit Moise. Iar ei, răspunzând că le-a poruncit s-o lase, le tâlcuiește lor Legea, zicând: „Nu era așa de aspru [nemilos] Moise, încât să pună o lege ca aceasta⁸, ci **«după împietrirea [învârtoșarea] inimii voastre v-a scris [porunca] aceasta»**”. Iar Dumnezeu a îngăduit așa, cunoscând sălbătăciunea evreilor și cum că acel ce și-ar fi urât femeia, cu lesnire [foarte lesne] ar fi omorât-o de vreme ce o ura pe dânsa; din această pricină a îngăduit Dumnezeu să-și lase femeia cel ce nu va izbuti să se împace cu ea. Dar, dintru început nu a fost așa, ci voia lui Dumnezeu împreună îi leagă unul cu altul pe cei însoțiți și una îi face, încât și pe părinții care i-au născut să-i treacă cu vederea [să-i lase].

Și vezi ce zice, că Dumnezeu nu voiește multa însurare [deasă însoțire], adică pe una a lăsa și altă femeie a lua și iarăși pe aceea a o lăsa și de alta a se lipi. Că de ar fi fost așa, ar fi făcut Dumnezeu un bărbat și mai multe femei, dar n-a făcut așa, ci „bărbat și femeie a făcut” și a poruncit ca unul cu una să se însoțească.

Dar, poate și așa am fi putut să înțelegem locul acesta: cuvântul cel dăscălesc [învățătoresc] semințe bune punând în sufletul omului celui credincios, rânduială de „bărbat” ține [are] către sufletul cel care l-a primit. Și de multe ori cuvântul voind să folosească sufletul ce l-a primit, „lasă pe tatăl său”, adică înțelegerea cea înaltă, „și pe maica sa”, adică vorba cea împodobită, și se lipește de „femeia sa”, adică învață cele ce sunt spre folosul sufletului aceleia, pogorându-se [la starea] lui și alegând de multe ori înțelegere de rând și vorbe neîmpodobite. Și de aici se fac cei doi „întru un trup”, adică sufletul crede că „S-a făcut trup” Cuvântul lui Dumnezeu (Ioan 1, 14). Și nici un gând omenesc nu poate să despartă acel suflet de una ca aceasta credință (Romani 8, 39).

⁸ Adică, să dea o astfel de poruncă.

10, 10-12: Dar în casă ucenicii L-au întrebat iarăși despre aceasta. (11) Și El le-a zis: Oricine va lăsa pe femeia sa și va lua alta, săvârșește adulter cu ea⁹. (12) Iar femeia, de-și va lăsa bărbatul ei și se va mărita cu altul, săvârșește adulter¹⁰. (10, 10) Pilde 1, 5 (10, 11) Matei 5, 32; 19, 9 / Luca 16, 18 / Romani 7, 3

Însă și ucenicii s-au smintit și pentru aceasta vin iarăși la Dânsul și Îl întreabă, fiindcă nu s-a vindecat gândul lor îndeajuns. Iar El le răspunde lor, zicând: „«Oricine își va lăsa femeia sa și va lua alta», este preacurvar al celei de a doua; de asemenea încă și femeia care și-a lăsat bărbatul și s-a însoțit cu altul preacurvă este”.

10, 13-16: Și aduceau la El copii, ca să-și pună mâinile peste ei¹¹, dar ucenicii certau pe cei ce-i aduceau. (14) Iar Iisus, văzând, S-a mâhnit și le-a zis: Lăsați copiii¹² să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu. (15) Adevărat zic vouă: Cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea¹³. (16) Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat¹⁴, punându-și mâinile peste ei.

(10, 13) Matei 19, 3 / Luca 18, 15 (10, 14) Matei 18, 3-4 / Luca 18, 16 / 1 Petru 2, 2 / 1 Corinteni 14, 20 (10, 15) Matei 11, 25; 18, 3 (10, 16) Matei 19, 15 / Marcu 9, 36

Multă este credința noroadelor, de vreme ce socoteau că și numai prin punerea mâinilor Hristos îi blagoslovește pe cei ce sunt aduși la Dânsul. Iar ucenicii, socotind că este lucru cu necuviință a se aduce pruncii la Hristos, îi opreau pe cei ce îi aduceau. Dar ce zice Hristos? Învățându-i pe dâșii smerit a cugeta și a călca mândria cea lumească, îi și primește pe prunci și-i și ia în brațe, arătând că pe cei fără de răutate îi primește la Sine, de aceea și zice că „a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu”. Și nu zice: „a acestora”, ci „a unora ca aceștia”, adică a celor care dintru nevoință au [dobândesc] nerăutatea pe care pruncii o au din fire; căci pruncul nici nu pizmuiește, nici nu ține minte răul, nici se depărtează de

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „săvârșește adulter cu ea”, se găsește „preacurvește cu dânsa”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „se va mărita cu altul, săvârșește adulter”, se găsește „se va mărita după altul, preacurvește”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „aduceau la El copii, ca să-și pună mâinile peste ei”, se găsește „aduceau la Dânsul prunci, ca să se atingă de ei”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „văzând, S-a mâhnit și le-a zis: Lăsați copiii”, se găsește „văzând, nu l-a părut bine și le-a zis: Lăsați pruncii”.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „ca un copil, nu va intra în ea”, se găsește „ca un prunc, nu va intra întru ea”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „i-a binecuvântat”, se găsește „i-a blagoslovit”.

maica sa, bătut fiind de ea; ci măcar și haine ponosite și zdrențuite de-ar purta maica sa, mai mult o cinstește pe dânsa decât pe însăși împărăteasa.

Întru acest chip [fel] și cel ce viețuiește întru fapta cea bună, nimic nu cinstește mai mult decât pe maica sa – adică Biserica –, nici măcar dulceața¹⁵ cea care împărătește peste mulți. De aceea, Domnul îi și ia în brațe pe unii ca aceștia, zicând: „Veniți la Mine toți cei osteniți și însărcinați [împovărați]” (Matei 11, 28) și-i blagoslovește [binecuvintează], zicând: „Veniți, binecuvântații Părintelui [Tatălui] Meu” (Matei 25, 34).

Iar aici „Împărăția a lui Dumnezeu” numește Domnul propovăduirea Sa și făgăduința bunătăților. Deci, cel ce va primi propovăduirea lui Dumnezeu ca „pruncul”, adică întru nimic îndoindu-se sau necrezând, acela va intra întru „Împărăția lui Dumnezeu” și întru bunătățile cele pe care acum le-a primit prin credință.

10, 17-22: Și când ieșea El în drum¹⁶, alergând la El unul și înge-nunchind înaintea Lui, Îl întreba: Învățătorule bun¹⁷, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică? (18) Iar Iisus i-a răspuns: De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun decât unul Dumnezeu. (19) Știi poruncile: Să nu ucizi, să nu săvârșești adulter¹⁸, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să nu înșeli pe nimeni¹⁹, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. (20) Iar el I-a zis: Învățătorule²⁰, acestea toate le-am păzit din tinerețile mele. (21) Iar Iisus, privind la el cu dragoste, i-a zis: Un lucru îți mai lipsește: Mergi, vinde tot ce ai²¹, dă săracilor și vei avea comoară în Cer; și apoi, luând Crucea, vino de urmează Mie. (22) Dar el, întristându-se de cuvântul acesta, a plecat mâhnit, căci avea multe bogății²².

(10, 17-18) Matei 19, 16-17 / Luca 18, 18-19 (10, 19) Ieșire 20, 13-17 /

Deuteronom 5, 17-21 / Matei 5, 21, 27; 19, 18 / Luca 18, 20 / Romani 13, 9

(10, 20) Matei 19, 20 / Luca 18, 21 (10, 21-22) Matei 6, 19; 19, 21-22 / Luca 18, 22-23

¹⁵ Cu acest înțeles: îndulcirea, desfătarea, dezmierdarea.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „când ieșea El în drum”, se găsește „ieșind El în cale”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „Învățătorule bun”, se găsește „Dascăle bune”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „să nu ucizi, să nu săvârșești adulter”, se găsește „să nu curvești, să nu ucizi”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „să nu înșeli pe nimeni”, se găsește „să nu răpești”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „Învățătorule”, se găsește „Dascăle”.

²¹ În ediția de la 1805, prima parte a versetului 21 este: „Iar Iisus, căutând spre el, l-a iubit pe dânsul și i-a zis lui: Încă una îți lipsește ție: Mergi de vinde câte ai”, cu următoarea notă pentru „vinde”: [1805] Sfântul Teofilact arată că Hristos nu-i spune tânărului să dea câte puțin din averile sale săracilor, până le va sfârși cu totul, ci îi spune ca îndată toate să le dea și să-I urmeze Lui (că acesta este înțelesul cuvântului grecesc).

²² În ediția de la 1805, în loc de „multe bogății”, se găsește „avuții multe”.

Unii îl prihănesc pe acest tânăr, ca pe un oarecarele viclean și amăgitor și ispititor. Dar nu este așa, ci iubitor de averi era omul [acesta], iar nu ispititor. Căci auzi pe Evanghelistul că spune: „Iisus, căutând spre el, l-a iubit pe dânsul” [„Iisus privind la el cu dragoste”]. Dar de ce îi răspunde Hristos așa: „nimeni nu este bun”? Fiindcă venise la Hristos ca la un om și ca la unul dintre dascălii [învățătorii] cei mulți. Că aceasta zice Hristos: „Dacă, Mă socotești bun, ca pe un dascăl [învățător], [află că] nici un om nu este bun față de bunătatea lui Dumnezeu. Iar dacă Mă socotești bun ca pe un Dumnezeu, pentru ce Mă numești dascăl [învățător]?” Iar zicând acestea Hristos voiește să facă mai înaltă mintea omului acestuia spre a-L cunoaște pe El ca pe un Dumnezeu.

Încă și altceva săvârșește Mântuitorul, învățându-l pe tânăr ca atunci când va vrea să vorbească el cu cineva, nu cu măgulire să vorbească, ci să-L știe pe Dumnezeu ca rădăcina și izvorul bunătății și Lui să-I aducă cinstea.

Și mă minunez de tânărul acesta, că toți ceilalți vin la Hristos pentru vindecări de boli, însă el moștenire a vieții veșnice caută, deși de cumplita patimă a iubirii de argint era stăpânit, pentru aceasta auzind: „**Mergi de vinde câte ai și dă săracilor**”, s-a dus mâhnit. Și vezi că nu a zis: „mergi, vinde o parte – câte puțin – și dă”, ci „vinde-le deodată și dă-le” – însă dă-le săracilor, iar nu măgulitorilor și neînfrânaților. Încă adaugă [Domnul]: „**Și vino de urmează Mie**”, adică „împlinește și toate celelalte fapte bune”; pentru că mulți sunt neagonisitori, dar nu sunt smeriți, sau și smeriți sunt, dar bețivi sunt sau altă oarecare răutate au. Așadar, pentru aceea zice Domnul: „Vinde și dă săracilor și urmează Mie, luându-ți Crucea – adică gătindu-te pe tine însuși spre moartea cea pentru Mine”. Iar el, întristându-se pentru acest cuvânt, s-a dus, pentru că „**avea avuții multe**”. Și nu în zadar este spus: „**avuții multe**”, pentru că nu asemenea [cu aceeași putere] sunt stăpâniți cei ce au multe și cei ce au puține, ci mai cumplite și mai cu anevoie de dezlegat sunt legăturile avuțiilor celor multe.

Dar și așa să înțelegi: chiar „tânăr” de ar fi cineva, copilandru și ușor la minte și neașezat întru socotințe, să-și „vândă” averile sale – adică mânia și pofta și răutățile toate care odrăslesc dintru ele –, și să le „dea” pe ele aruncându-le dracilor, care sunt „săraci”, lipsiți de tot binele și căzuți din bogăția bunătății lui Dumnezeu. Și [abia] atunci să „urmeze” lui Hristos, căci cel care și-a aruncat bogăția păcatelor, la draci, acela poate să „urmeze” lui Hristos. Căci scris este: „**abate-te de la rău**” – adică aruncă bogăția cea rea puterilor celor sărace ale dracilor, „**și fă binele**” (*Psaln 33, 13*) – adică urmează lui Hristos și-ți ia Crucea.

10, 23-27: **Și Iisus, uitându-Se în jur**²³, a zis către ucenicii Săi: **Cât de greu vor intra bogații în Împărăția lui Dumnezeu!**²⁴ (24) Iar ucenicii erau uimiți²⁵ de cuvintele Lui. Dar Iisus, răspunzând iarăși, le-a zis: Fiilor, cât de greu este celor ce se încred în bogății²⁶ să intre în Împărăția lui Dumnezeu! (25) Mai lesne este cămilei să treacă prin urechile acului, decât bogatului să intre în Împărăția lui Dumnezeu²⁷. (26) Iar ei, mai mult uimindu-se²⁸, ziceau unii către alții: **Și cine poate să se mântuiască?** (27) Iisus, privind la ei, le-a zis: **La oameni lucrul e cu neputință**²⁹, dar nu la Dumnezeu. Căci la Dumnezeu toate sunt cu putință.

(10, 23) Pilde 11, 18 / Matei 19, 23 / Marcu 4, 18-19 / Luca 18, 14, 24 / Iacov 2, 5 / 1 Timotei 6, 17

(10, 24) Iov 31, 24 / Psalm 51, 7; 61, 10 / Pilde 11, 28 / 1 Timotei 6, 17 (10, 25-26) Matei 19, 24-25 /

Luca 18, 25-26 (10, 27) Iov 10, 13; 42, 2 / Matei 19, 26 / Marcu 14, 36 / Luca 1, 37; 18, 27

Nu avuțiile sunt rele, ci cei ce le au pe acestea sunt cu adevărat vrednici de a fi prihăniți [muștrați], căci se cuvine a nu le avea pe acestea – adică a nu le ține –, ci a le unelti [folosi] pe ele pentru cele cuviincioase. Așadar, cei care le au și le pun sub cheie, cu „**anevoie vor intra întru Împărăția lui Dumnezeu**”. Iar aici, prin „**anevoie**” să înțelegi „**cu neputință**”, căci cu neputință este vreun om bogat să se mântuiască. Iar acest lucru arătat este din pilda pe care o pune [înainte] Domnul, zicând: „**Mai lesne este cămilei să treacă prin urechile acului, decât bogat să intre întru Împărăția lui Dumnezeu**” – căci cu neputință este a trece cămila prin urechea acului. Iar prin „**cămilă**” să înțelegi fie însuși dobitocul [animalul], fie o funie groasă, care este folosită la corăbiile cele mari. Deci, cu neputință este, vreun om, întru cât [întru vremea în care] este bogat, să se mântuiască, dar la Dumnezeu „**este cu putință**”, căci a zis Hristos: „**Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă**” (Luca 16, 9). Vezi, când vom asculta de Dumnezeu, cum se face aceasta „**cu putință**”? Iar „**la oameni este cu neputință**”, adică,

²³ În ediția de la 1805, în loc de „uitându-Se în jur”, se găsește „căutând”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Cât de greu vor intra bogații în Împărăția lui Dumnezeu!”, se găsește „Cât de anevoie vor intra întru Împărăția lui Dumnezeu cei ce au avuții!”

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „erau uimiți”, se găsește „s-au spăimântat”.

²⁶ În ediția de la 1805, în loc de „se încred în bogății”, se găsește „se nădăjduiesc întru avuții”.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „decât bogatului să intre în Împărăția lui Dumnezeu”, se găsește „decât bogat să intre întru Împărăția lui Dumnezeu”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „mai mult uimindu-se”, se găsește „mai mult se spăimânta”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „La oameni lucrul e cu neputință”, se găsește „La oameni este cu neputință”.

dacă omenеște cugetăm, cu neputință este aceasta. Dar, pentru care pricină ucenicii se „spăimântă” de cuvintele acestea? Căci cu adevărat ei nu erau bogați. Mie mi se pare că din pricină că le părea rău pentru toți oamenii, căci începuseră acum a fi iubitori de oameni.

Iar unii aici nu se dumiresc cum a zis: „La Dumnezeu toate sunt cu putință”. Deci, zicem că atunci când spune „toate”, vorbește despre cele ce sunt, iar păcatul nu este din cele ce sunt, căci este lucru fără de ființă și fără de ipostas. Și osebit [afară] de aceasta, păcatul nu este al puterii, ci al puținței, după cum zice Apostolul: „Hristos, încă fiind noi neputincioși, [la timpul hotărât] a murit [pentru cei necredincioși]” (Romani 5, 6) și iarăși David: „Înmulțitu-s-au neputințele [slăbiciunile] lor” (Psalm 15, 4). Deci păcatul „neputință” fiind, nu este putincios la Dumnezeu. Dar, zic aceia: „Oare poate Dumnezeu să facă și ceea ce s-a făcut, ca și cum nu s-a făcut?” Le răspundem aceloră că Dumnezeu Adevăr este (Ioan 14, 6), iar a face ceea ce s-a făcut ca și cum nu s-a făcut, este minciună. Cum, dar, Adevărul va săvârși minciună? Căci dacă ar face aceasta, mai întâi și-ar pierde firea sa! Unele ca acestea zic cei ce grăiesc: „Oare poate Dumnezeu a nu fi Dumnezeu?” Iată, așadar, o întrebare vrednică de tot răsul.

10, 28-31: Și a început Petru a-I zice: Iată, noi am lăsat toate și Ți-am urmat³⁰. (29) Iisus i-a răspuns: Adevărat grăiesc vouă: Nu este nimeni care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau mamă, sau tată, sau copii, sau țarine³¹ pentru Mine și pentru Evanghelie, (30) și să nu ia însuțit – acum, în vremea aceasta, de prigoniri³² – case și frați și surori și mame și copii și țarine, iar în veacul ce va să vină³³: viață veșnică. (31) Și mulți dintre cei dintâi vor fi pe urmă, și din cei de pe urmă întâi³⁴.

(10, 29-29) Matei 4, 20; 19, 27-29 / Luca 5, 11; 18, 28-29

(10, 30-31) Iov 42, 10 / Matei 19, 29-30; 20, 16 / Luca 13, 30; 18, 30-31

Deși puțin a lăsat Petru, spune că le-a „lăsat” pe „toate”, pentru că și cele puțin au legătură a împătimirii, de aceea fericit este și cel care pe cele puțin le-a „lăsat”.

Însă Petru singur întrebând, Domnul tuturor le răspunde, zicând: „Nu este nimeni care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau mamă, sau tată, sau copii, sau țarine pentru Mine și pentru Evanghelie, și să nu ia însuțit”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „și Ți-am urmat”, se găsește „am venit după Tine”.

³¹ În ediția de la 1805, în versetele 29-30, în loc de „copii/țarine”, se găsește „feciori/moșii”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „de prigoniri”, se găsește „cu goniri”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „ce va să vină”, se găsește „cel viitor”.

³⁴ În ediția de la 1805, versetul 31 este: „Și mulți dintâi vor fi apoi, și de apoi întâi”.

Iar acestea le spune nu ca pe părinți să-i lăsăm neajutorați și de femei să ne despărțim, ci pentru a ne învăța pe noi să alegem și să prețuim cu înțâietate buna cinstire cea către Dumnezeu mai mult decât pe toate cele trupești.

Că, de vreme ce război³⁵ se aprindea prin propovăduire (*Matei 10, 31*) și aveau să se lepede fiii de părinți din pricina bunei cinstiri a lui Dumnezeu, zice Mântuitorul: „Oricine va lăsa pe rudeniile după trup sau toate lucrurile trupești, «**însuțit**» le va lua pe toate în veacul de acum, iar întru „[**veacul**] **cel viitor: viață veșnică**»”. Dar și femei va lua «**însuțit**»? Cu adevărat așa [este], deși blestematul Iulian [Apostatul]³⁶ lua în răs cuvântul acesta. Că, spune-mi mie, la ce folosește femeia la casa bărbatului? Cu adevărat grijă poartă pentru hrana lui și pentru îmbrăcăminte, iar bărbatul nici o grijă nu are de acestea. Deci, vezi acestea și la Apostoli. Câte femei nu le purtau lor de grijă, pentru hrană și îmbrăcăminte și le slujeau lor? Iar ei de nimic dintru acestea nu se îngrijeau, decât numai de cuvânt și de învățătură. Și „**tați**” și „**mame**” îi aveau Apostolii pe toți cei care îi iubeau pe ei și care cu părintească dragoste se aflau către dânșii. Și numai o „**casă**” lăsând Petru, mai pe urmă a avut casele tuturor ucenicilor lui. Încă și acum bisericile din toate părțile pământului, numite cu numele lui, „**case**” prea strălucite le are. Dar lucrul cel mai mare este că în prigoane fiind, toate acestea le moștenesc Sfinții, nu întru desfătate petreceri [viețuiri] și odihne aflându-se, ci goniți [prigoniți, necăjiți] fiind (*2 Corinteni 12, 10; 2 Timotei 3, 11*). Drept aceea și cei care par că sunt [cei mai] de pe urmă în veacul de acum, pentru că sunt necăjiți și prigoniți, vor fi „**întâi**” [„**cei dintâi**”] pentru nădejdea [lor] cea către Dumnezeu. Dar și fariseii, „**întâi**” [„**cei dintâi**”] fiind, s-au făcut „[**cei de pe urmă**]”. Iar [Apostolii], cei care „**au lăsat toate**” și „**au urmat**” lui Hristos, s-au făcut „**întâi**” [„**cei dintâi**”].

³⁵ „Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci **sabie**” (*Matei 10, 31*).

³⁶ Împăratul roman Iulian Apostatul a domnit între anii 361-363 și a fost nepotul Sfântului Constantin cel Mare. După întronare, acesta s-a lepădat de creștinism și, devenind păgân, a acordat libertate religioasă tuturor ereziilor, pentru ca, nimicindu-se reciproc, acestea să distrugă în același timp forța și unitatea creștinismului. Față de creștini a întrebuițat perfidia, combătând creștinismul în lucrarea *Contra Galileenilor*, cum îi numea în derădere pe creștini, voind să demonstreze lumii păgâne inutilitatea Evangheliei. A murit în chip înfricoșător, străpuns de o sulită, când, ridicându-și ochii spre cer, a strigat: „Ai învins, Galileene!” (pentru moartea lui Iulian Apostatul vezi viața Sfântului Mucenic Mercurie din *Viețile Sfinților pe luna noiembrie, ziua a douăzeci și cincea*, ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993, p. 486).

10, 32-34: *Și erau pe drum, suindu-se la Ierusalim*³⁷, iar Iisus mergea înaintea lor. *Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau*³⁸. *Și luând la Sine, iarăși, pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să I se întâmple: (33) Că, iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat*³⁹ *arhiereilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da în mâna păgânilor*⁴⁰. *(34) Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui*⁴¹ *și-L vor omorî, dar după trei zile va învia*⁴².

(10, 32) Matei 20, 17 / Luca 18, 30-31 (10, 33) Matei 16, 21; 17, 22-23; 20, 18 / Marcu 8, 31 /

Luca 9, 22, 44; 18, 31 (10, 34) Matei 20, 19; 27, 63 / Marcu 8, 31; 9, 31 / Luca 18, 33

Pentru care pricină le spune dinainte cele ce I Se vor întâmpla Lui? Pentru ca mai înainte să gătească [pregătească] mintea ucenicilor ca, mai înainte auzindu-le, mai cu lesnire să le sufere și să nu se înspăimânteze de întâmplarea cea fără de veste și să cunoască ei că de bună voie pătimește [Dânsul]. Căci cel Care mai înainte a știut și putea să fugă și n-a fugit, arătat este că de bunăvoie Se dă pe Sine la Patimă. Și deosebi [de-o parte] luând pe ucenici, numai lor le spune, pentru că, taină fiind Patima, celor mai de aproape se cuvenea să le fie descoperită. Pentru aceasta și mai „înainte” de toți merge „în cale”, vrând să despartă pe ucenicii Săi de cealaltă mulțime. Încă și prin aceasta că „merge” mai „înainte” de toți și îi întrece „în cale”, arată că aleargă la Patimă și nu fuge de moartea cea pentru mântuirea noastră. Și, deși pe toate cele întristătoare le povestește, însă a tuturor acestora una este mângâierea, aceasta adică: „a treia zi va învia”.

10, 35-39^a: *Și au venit la El*⁴³ *Iacov și Ioan, fiii lui Zevedeu, zicându-I: Învățătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere de la Tine. (36) Iar El le-a zis: Ce voiți să vă fac? (37) Iar ei I-au zis: Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta, și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta. (38) Dar Iisus le-a răspuns:*

³⁷ În ediția de la 1805, în loc de „pe drum, suindu-se la Ierusalim”, se găsește „pe cale, suindu-se în Ierusalim”.

³⁸ În ediția de la 1805, în loc de „Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau”, se găsește „Iară ei să spăimânta și mergând după Dânsul le era frică”.

³⁹ În ediția de la 1805, în loc de „va fi predat”, se găsește „se va da”.

⁴⁰ În ediția de la 1805, în loc de „la moarte și-L vor da în mâna păgânilor”, se găsește „spre moarte și-L vor da păgânilor”.

⁴¹ În ediția de la 1805, în loc de „biciui”, se găsește „bate”.

⁴² În ediția de la 1805, în loc de „dar după trei zile va învia”, se găsește „și a treia zi va învia”.

⁴³ În ediția de la 1805, în loc de „și au venit la El”, se găsește „și au venit la El deosebi”.

Nu știți ce cereți! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu? (39) Iar ei I-au zis: Putem.

(10, 35-39a) Matei 20, 20-22

Alt Evanghelist zice că maica lor a venit la Iisus (Matei 20, 20). Însă este cu puțință să fi fost amândouă: și Apostolii, rușinându-se, să fi pus mijlocitoare la început pe maica lor, iar după aceea să fi venit și ei, [luându-L] „deosebi” [de o parte], lucru pe care și Evanghelistul îl însemnează zicând: „**au venit la El deosebi**”, adică despărțindu-se de ceilalți.

Iar acum să ne învățăm ce era ceea ce cereau Apostolii. Ei socoteau că Domnul Se „**suie la Ierusalim**” (Marcu 10, 32) ca să împărătească împărăție vremelnică, iar apoi, după ce va împărăți, va pătimi cele ce avea să pătimească. Deci, aceasta socotind ei, cer a ședea de-a dreapta și de-a stânga Lui. De aceea îi și ceartă [muștră] Domnul, fiindcă cer un oarecare nebunesc lucru, și zice: „Nu știți ce cereți, că voi socotiți că Împărăția Mea este vremelnică – pentru aceea și vremelnică dregătorie cereți –, însă nu este aceasta [așa], ci acestea toate mai presus de minte sunt, iar a ședea «**de-a dreapta**» Mea mare lucru este și covârșește și rânduilele îngerești. Și voi spre [după] slavă căscați [tânjiți]⁴⁴, iar Eu la moarte vă chem pe voi”. Căci [spunând Domnul] „**pahar**” și „**botez**”, Crucea o numește. „**Pahar**”, ca pe cel ce îndată spre somn aduce și ca pe cel primit cu îndulcire de către El. Iar „**botez**”, ca pe cel ce a făcut curățire de păcate⁴⁵. Dar ei, neînțelegând

⁴⁴ „Și voi spre slavă căscați” cu înțelesul de „voi râvniți, tânjiți, poftiți după slavă”.

⁴⁵ În răspunsurile sale către Talasie, la întrebarea 30: „Ce înseamnă «**Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu**»? (Marcu 10, 38) Care este deosebirea între «**pahar**» și «**botez**»?”, Sfântul Maxim Mărturisitorul răspunde așa: „Botezul Domnului este chipul ostenelilor noastre de bunăvoie pentru virtute, prin care, ștergând petele de pe conștiință, omorăm de bunăvoie înclinarea voii noastre către cele ce se văd. Iar paharul este chipul încercărilor fără de voie, care vin asupra noastră în timpuri de strâmtoare, pentru că stăm în slujba adevărului și prin a căror suportare, punând dorul după Dumnezeu mai presus chiar și de viață, primim de bunăvoie până chiar și moartea silnică a ființei noastre. [vezi scolia 1] Prin urmare, aceasta este deosebirea între botez și pahar, că botezul face moartă aplecarea voinei noastre spre plăcerile vieții, de dragul virtuții, iar paharul convinge pe cei evlavioși să pună adevărul mai presus chiar și de viață. Paharul l-a pus înainte de botez, deoarece virtutea este pentru adevăr, nu adevărul pentru virtute. [vezi scolia 2] De aceea, cel ce cultivă virtutea pentru adevăr, nu e rănit de săgețile slavei deșarte; dar cel ce se străduiește după adevăr, de dragul virtuții, deschide în sine culcuș părerii de sine a slavei deșarte.

[scolia 1] Botezul Domnului, zice, este omorârea desăvârșită a înclinării noastre spre lumea simțurilor; iar paharul este tăgăduirea chiar și a vieții de aici, pentru adevăr.

ce zice, s-au fâgăduit [că vor primi „paharul” și „botezul” acesta], socotind că vorbește de pahar simțit și de botez, cu care se botezau iudeii, spălându-se înaintea de a mânca⁴⁶.

10, 39^b-40: Și Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, și cu botezul cu care Eu mă botez vă veți boteza. (40) Dar aședea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit.

(10, 39b-40) Matei 20, 22-23

„La mucenicie veți intra și veți muri cu moartea cea pentru adevăr, «dar aședea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da»”. Aici două lucruri se cuvine a cerceta. Unul: Oare s-a pregătit cuiva să șadă? Iar celălalt: Oare Stăpânul a toate nu poate să dea această „ședere”? Deci, zicem că nimeni nu va ședea „de-a dreapta” sau „de-a stânga”; ci măcar că în multe locuri ale Scripturii auzi „ședere” [„a ședea”], să nu înțelegi ședere, ci cinste prea mare. Iar aceea ce zice: „Nu este al Meu a da”, această înțelegere are: „Nu este al Meu, adică al Dreptului Judecător, a da vouă în dar cinstea aceasta, pentru că nu aș fi fost drept, ci celor care s-au nevoit, acelor a s-a gătit cinstea aceasta. Precum un împărat drept, de ar fi privit la oarecare luptă, apoi ar fi venit la el oarecare prieteni de-ai lui și i-ar fi zis: «Dă-ne nouă cununile», le-ar fi zis [împăratul]: «Nu este al meu a da, ci, de se va nevoi cineva și va birui, aceluia s-a gătit cununa». Deci și voi, fii ai lui Zevedeu, veți lua mucenicia pentru Mine; iar de se va afla cineva având împreună cu mucenicia și pe toate celelalte fapte bune mai mult decât voi, acela vă va întrece pe voi”⁴⁷.

[scolia 2] Adevărul, zice, este cunoștința dumnezeiască; iar virtutea, lupta pentru adevăr a celor ce-l doresc. Așadar, cel ce îndură ostenele virtuții pentru cunoștință nu se robește slavei deșarte, întrucât știe că adevărul, prin firea lui, rămâne mai presus de toate ostenele. Căci el prin fire nu poate fi cuprins de cele din urmă. Dar cel ce caută cunoștința de dragul ostenelelor pentru ea, desigur, se robește slavei deșarte, ca unul ce crede că a luat cununa înaintea sudorilor, neștiind că ostenelele sunt pentru cunună, iar nu cununa pentru ostenele. Orice metodă se dovedește necugetată atunci când, în loc de-a se ajunge prin ea la ceea ce este absolut (pentru sine), e crezută ea ca un lucru absolut (pentru sine) – *Filocalia românească*, vol. 3, *Răspunsuri către Talasie*, întrebarea 30, ed. Humanitas, București, 1999, p. 123.

⁴⁶ Aceasta era una dintre rânduielile ritualice ale bătrânilor, pe care iudeii le respectau cu strictețe. Căci spune și Sfântul Evanghelist Marcu că „fariseii și toți iudeii, dacă nu-și spală mâinile până la cot, nu mănâncă, ținând datina bătrânilor” (Marcu 7, 3).

⁴⁷ Mărturisind adevărul credinței întru Hristos, Sfântului Apostolul Iacov i-a fost tăiat capul la Ierusalim în anul 45, iar Sfântul Apostol Ioan a mucenicit în Roma, iar apoi a fost exilat în insula Patmos.

10, 41-45: Și auzind cei zece, au început a se mânia pe Iacov și pe Ioan. (42) Și Iisus, chemându-i la Sine, le-a zis: Știți că cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc. (43) Dar între voi nu trebuie să fie așa⁴⁸, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru⁴⁹. (44) Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă. (45) Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți.

(10, 41-42) Matei 20, 24-25 / Luca 22, 24-25 (10, 43) Matei 20, 26 / Marcu 9, 35 /

Luca 9, 48; 22, 26 (10, 44) Matei 20, 27 / Marcu 9, 35 / 1 Petru 5, 3

(10, 45) Matei 20, 28 / Ioan 13, 14-15 / Filipeni 2, 7 / Tit 2, 14 / 1 Petru 5, 3

Încă omenește [întru cele omenești]⁵⁰ aflându-se ucenicii, au fost biruiți de zavistie și de aceea s-au și mâniat asupra celor doi. Dar când? Când i-au văzut pe ei că n-au fost primiți de Domnul, ci ca și cum izgoniți, atunci s-au mâniat pe ei, căci până când [fiii lui Zevedeu] erau cinstiți de Domnul, [ceilalți] suferau [răbdau] nemâniindu-se, deși îi vedeau pe ei [cei doi] că mai mult sunt cinstiți. Dar, fiindcă atunci înșiși aceia au cerut cinstea, nu-i mai suferă ceilalți, întrucât acum nu se aflau încă de săvârșit [desăvârșiți]; iar mai pe urmă îi vei vedea pe dânșii cu cuviință cinstindu-se unul pe altul. Însă Hristos îi vindecă, mai întâi potolindu-i prin aceea că-i aduce aproape de El – că aceasta însemnează ceea ce zice: „chemându-i la Sine” –, apoi arătându-le că a-și răpi cinstea și a iubi începătoriile [întâietățile, dregătoriile] este lucru păgânesc. „Cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor» în chip stăpânitor și cu tiranie se poartă cu cei pe care-i stăpânesc, dar la voi, ucenicii Mei, nu [se cade a fi] așa, ci cel care voiește să fie mare, să slujească tuturor”. De vreme ce și aceasta, adică a suferi pe toți și tuturor a sluji, a unui suflet mare este [lucrare]⁵¹. Și pildă arată: „Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți”, lucru care este mai mare decât a sluji. Căci ce lucru mai mare și mai minunat este decât atunci când cineva nu numai ar sluji, ci ar și muri pentru acela căruia îi slujește?

Dar această slujire și această smerenie, înălțare și slavă și Lui și tuturor s-a făcut, căci, mai înainte de a Se face om, numai de Îngeri era cunoscut,

⁴⁸ În ediția de la 1805, în loc de „Știți că cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc. Dar între voi nu trebuie să fie așa”, se găsește „Știți că cei ce li se par ca sunt începători ai limbilor le stăpânesc pe ele și cei mai mari ai lor le domnesc pe dânsle. Iară la voi nu va fi așa”.

⁴⁹ În ediția de la 1805, în loc de „slujitor al vostru”, se găsește „slugă tuturor”.

⁵⁰ Adică întru cele ale firii căzute, întru cele pe care îl moștenim pe Părintele Adam.

⁵¹ Căci a sluji tuturor și pe toate a le suferi este lucrarea unui suflet mare.

iar după ce S-a făcut om și S-a răstignit, nu numai slava aceea o are, ci și alta a mai luat și peste toată lumea împărățește.

10, 46-52: Și au venit în Ierihon. Și ieșind din Ierihon El, ucenicii Lui și mulțime mare, Bartimeu orbul, fiul lui Timeu, ședea jos, pe marginea drumului⁵². (47) Și, auzind că este Iisus Nazarineanul, a început să strige și să zică: Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă! (48) Și mulți îl certau ca să tacă, el însă cu mult mai tare⁵³ striga: Fiule al lui David, miluiește-mă! (49) Și Iisus, oprindu-Se⁵⁴, a zis: Chemați-l! Și l-au chemat pe orb, zicându-i: Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă. (50) Iar orbul, lepădând haina de pe el, a sărit în picioare⁵⁵ și a venit la Iisus. (51) Și l-a întrebat Iisus, zicându-i: Ce vorești să-ți fac ție? Iar orbul l-a răspuns: Învățătorule, să văd iarăși. (52) Iar Iisus i-a zis: Mergi, credința ta te-a mântuit. Și îndată a văzut și urma lui Iisus pe cale⁵⁶.

(10, 46-52) Matei 20, 29-34 / Luca 17, 19; 18, 35-43

Matei vorbește de „doi orbi” (Matei 20, 30), însă este cu puțință să fi fost doi cei care s-au vindecat, dar cel mai însemnat dintr-înșii să fi fost acesta despre care pomenește Marcu acum.

Și vezi cum Îl cinstesc pe Iisus noroadele, ca și cum un oarecare împărat ar fi trecând, încât îl și ceartă pe orbul ce strigă. Și-l întreabă Domnul pe orb ce vorește să-i facă, pentru ca să nu zică cineva că unele voind el, altele îi dă Domnul. Și suflet binemulțămitor [recunoscător] a fost cel al orbului, care, după ce l-a tămăduit, nu l-a părăsit pe Domnul, ci a mers după Dânsul.

Însă este cu puțință și după înalta înțelegere a se înțelege [pricepe] aceasta: „Ierihonul”⁵⁷ este locul acesta de jos, iar „Bartimeu orbul, fiul lui Timeu” care șade aici, este firea omenească, cea care era „fiu al lui” Dumnezeu, Celui Care este mai presus de toată cinstea⁵⁸. Deci aceasta

⁵² În ediția de la 1805, în loc de „ședea jos, pe marginea drumului”, se găsește „ședea lângă cale, cerșind”.

⁵³ În ediția de la 1805, în loc de „mai tare”, se găsește „mai mult”.

⁵⁴ În ediția de la 1805, în loc de „oprindu-Se”, se găsește „stând”.

⁵⁵ În ediția de la 1805, în loc de „lepădând haina de pe el, a sărit în picioare”, se găsește „lepădându-și haina sa, s-a sculat”.

⁵⁶ În ediția de la 1805, versetul 52 este: „Iar Iisus i-a zis: Mergi, credința ta te-a mântuit pe tine. Și îndată a văzut și a mers după Iisus în cale”.

⁵⁷ Ierihonul este situat în partea de miazăzi, lângă râul Iordan, apropiat ca înălțime de nivelul Mării Moarte, mult mai jos decât locul înalt în care se află Ierusalimul.

⁵⁸ Aici, Sfântul Teofilact folosește un joc de cuvinte legat de sonoritatea cuvântului evreiesc „Bartimaeus”. În evreiește „bar” înseamnă „fiu al”, iar „timaeus” este aproape similar ca sunet cu cuvântul grecesc „time”, care înseamnă „cinstire”.

[firea cea omenească] „**striga**” către Iisus, Care călătorea prin „**Ierihon**”, adică prin viața aceasta; și a miluit-o pe dânsa Domnul și prin „**credință**” o a „**mântuit**”, dezbrăcându-se [„**lepădându-se**”] ea de „**haina**” cea veche, a păcatului. Iar după ce s-a „**mântuit**”, „**a mers după**” Dânsul, lucrând poruncile „**în cale**” – adică în viața aceasta –, căci aici este cu puțință „**a merge după**” Hristos, iar după aceasta [această viață] pentru toți este încuiată lucrarea poruncilor.

CAPITOLUL 11

*Intrarea în Ierusalim. Smochinul neroditor.**Curățirea templului.**Puterea credinței. Botezul lui Ioan¹*

11, 1-6: Și când s-au apropiat de Ierusalim, la Betfaghe și la Betania, lângă² Muntele Măslinilor, a trimis pe doi dintre ucenicii Săi, (2) și le-a zis: Mergeți în satul care este înaintea³ voastră și, intrând în el, îndată veți afla un mânz legat, pe care n-a șezut până acum nici un om⁴. Dezlegați-l și aduceți-l. (3) Iar de vă va zice cineva: De ce faceți aceasta? Spuneți că Domnul are trebuință de el⁵ și îndată îl va trimite aici. (4) Deci au mers și au găsit mânzul legat la o poartă, afară la răspântie⁶, și l-au dezlegat. (5) Și unii din cei ce stăteau acolo, le-au zis: De ce dezlegați mânzul? (6) Iar ei le-au spus precum le zisese⁷ Iisus, și i-au lăsat.

(11, 1) Matei 21, 1 / Luca 19, 29 / Ioan 12, 12

(11, 2-3) Matei 21, 2-3 / Luca 19, 30-31 (11, 4-6) Matei 21, 6 / Luca 19, 32-34

Și în alte dăți, de multe ori a venit Domnul la Ierusalim, dar niciodată cu atâta slavă ca acum, că mai înainte Se ascundea [tănuia] din pricina zavistiei iudeilor. Iar acum, pentru că sosise vremea Patimii, pe care El însuși a rânduit-o pentru Sine, mai cu slavă vine⁸, ca, de vor vrea, să înțeleagă slava Lui; și din proorociile care se împlinesc la [cu] Dânsul să cunoască că este Dumnezeu adevărat. Iar de nu vor vrea să înțeleagă, spre mai mare osândă să [le] fie lor, că nici după atâtea arătate minuni n-au crezut.

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru mânzul asinei. Pentru smochinul cel uscat. Pentru zarafii ce s-au scos din templu. Pentru nădejdea cea întru Dumnezeu. Pentru pomenirea de rău și iertarea greșalelor. Pentru arhierii și bătrânii ce L-au întrebat pe Domnul de puterea Sa”.

² În ediția de la 1805, în loc de „la Betfaghe și la Betania, lângă”, se găsește „în Betfaghe și în Betania, către”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „înaintea”, se găsește „în preajma”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „n-a șezut până acum nici un om”, se găsește „nimeni din oameni n-a șezut”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „Spuneți că Domnul are trebuință de el”, se găsește „Să ziceți: Domnului trebuiește”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „la o poartă, afară la răspântie”, se găsește „la ușă, afară la răspântii”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „zisese”, se găsește „poruncise”.

⁸ Adică, vine Domnul cu slavă mai arătată.

Vezi câte semne [se arată] aici: le-a zis ucenicilor că vor găsi un mânz, a zis că vor fi opriți, apoi zicând că Domnul are trebuință de mânz, îi vor lăsa. Pentru că nici acesta nu este lucru mic a li se da voie Apostolilor să aducă mânzul – lucru care nu s-ar fi împlinit de nu în chip tainic ar fi stat asupra stăpânilor mânzului oarecare dumnezeiască silă, care îi împingea pe ei să lase dobitocul. Că nu este lucru mic să-i fi lăsat pe ucenici să ia lucru străin, de n-ar fi fost puterea dumnezeiască ca să-i silească pe stăpâni a-și lăsa [da] dobitocul [unor străini], măcar că poate săraci erau stăpânii asinei și lucrători de pământ.

Însă învață-te că nu în zadar a făcut Domnul aceasta – că n-avea nici o trebuință de mânz Cel Care de atâtea ori a înconjurat pe jos toată Iudeea și Galileea –, ci ca să arate că va ședea deasupra [va stăpâni peste] norodul păgânesc. Căci acesta era nesupus și neînvațat și era legat prin păcatele sale „afară la răspântii” – adică în viața aceasta –, „la ușă” [„la o poartă”] – adică afară de Biserică – și au fost dezlegați de ucenici prin Botez și prin credință. Și a încălecat pe el [„a șezut pe el”] Domnul, punând ucenicii deasupra „hainele lor”, adică toată podoaba cea din faptele cele bune. Căci mai înainte, goi fiind păgânii, se făceau grozavă priveliște lucrând fărădelegi⁹. Iar după ce au fost aduși de Apostoli, atunci dară, atunci s-au învățat a umbla cu bună cuviință și pentru aceasta și deasupra lor este purtat Hristos, „șezând” [El] deasupra. Dar cine erau cei mai dintâi stăpâni ai „mânzului”, care îi opreau pe Apostoli? Arătat [vădit] este cu adevărat că diavolii, însă Apostolii se fac mai puternici și decât aceștia.

11, 7-10: Și au adus mânzul la Iisus și și-au pus hainele pe el și Iisus a șezut pe el. (8) Și mulți își așterneau hainele pe cale, iar alții așterneau ramuri, pe care le tăiau de prin grădini¹⁰. (9) Iar cei ce mergeau înainte și cei ce veneau pe urmă strigau, zicând: Osana! Bine este cuvântat¹¹ Cel Ce vine întru numele Domnului! (10) Binecuvântată este împărăția ce vine a părintelui nostru David! Osana întru cei de Sus!¹²

(11, 7) 4 Regi 9, 13 /

Matei 21, 7 / Luca 19, 35 / Ioan 12, 14 (11, 8) Matei 21, 8 / Luca 19, 36 / Ioan 12, 13

(11, 9) Psalm 117, 26 / Zaharia 4, 7 / Matei 21, 9 / Ioan 12, 13 (11, 10) Matei 21, 9 / Luca 13, 35; 19, 38

⁹ În lumea păgână greacă și romană, goliciunea predomina atât în viața privată, cât și în cea publică și religioasă (băile publice, jocurile atletice, orgiile).

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „hainele pe cale, iar alții așterneau ramuri, pe care le tăiau de prin grădini”, se găsește „veșmintele lor, iar alții tăiau stâlpi din pomi și le așterneau pe cale”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „Bine este cuvântat”, se găsește „Blagoslovit este”.

¹² În ediția de la 1805, versetul 10 este: „Blagoslovită este împărăția care vine întru numele Domnului a părintelui nostru David! Osana întru cei din înălțime!”, cu

Câtă vreme petrece nestrucatură, norodul cunoaște ce se cuvine și de aceea îl cinstește pe Iisus, fiecare după a sa putere. Dar, ce spun cei ce-L laudă? Această laudă de la David au luat-o. Iar „osana”, după cum socotesc unii, înseamnă „O, mântuiește!”, iar după cum socotesc alții înseamnă „laudă”; însă mai bun [potrivit] este înțelesul cel dintâi, întrucât în *Psalmul* 117 se află „O, Doamne, mântuiește!” (117, 25), care întru graiul cel evreiesc se scrie „osana”.

Iar „împărăție a lui David” este numită Împărăția lui Hristos¹³, mai întâi pentru că din sămânța lui David se trăgea Domnul, dar și pentru că „David” se tâlcuiește: „puternic la mână” sau „îndestulat la mână”. Și cine altul este „îndestulat la mână”, fără numai Domnul, ale cărui mâini atâtea minuni au făcut?

Să așternem și noi, dar, „hainele” noastre, adică trupul – căci haină a sufletului este trupul – și să-l supunem pe el Domnului. Și să așternem calea vieții noastre „tăind stâlپări din pomi”, adică urmând, noi, vieților Sfinților, căci „pomi” sunt Sfinții, din care „taie stâlپări” cel care urmează faptele lor cele bune ale acelora [Sfinților]. Ci și faptele noastre cele ce „**merg înainte**” și cele ce „**vin pe urmă**” spre slava lui Dumnezeu să fie, căci unii în viața dinainte bună începătură au arătat, iar viața cea de pe urmă a lor n-a fost așa, nici spre slava lui Dumnezeu [n-au făcut-o lucrătoare].

11, 11-14: Și a intrat Iisus în Ierusalim și în templu și, privind toate în jur¹⁴ și vremea fiind spre seară, a ieșit spre Betania cu cei doisprezece. (12) Și a doua zi, ieșind ei din Betania, El a flămânzit. (13) Și văzând de departe un smochin care avea frunze, a mers acolo, doar va găsi ceva în el; și, ajungând la smochin, n-a găsit nimic decât frunze. Căci nu era timpul¹⁵ smochinelor. (14) Și, vorbind¹⁶, i-a zis: De acum înainte, rod din tine nimeni în veac să nu mănânce. Și ucenicii Lui ascultau.

(11, 12-13) Matei 21, 17-19 / Luca 13, 6

„A intrat” Iisus „în templu”, dar iarăși „a ieșit”, arătând că îl părăsește de acum și-l lasă pustiu și spre jefuire. Și se duce în „Betania”, care se

următoarele însemnări: [1805] „Osana” este cuvânt evreiesc și uneori înseamnă „laudă”, alteori „O, mântuiește!”, iar aici înseamnă „laudă Fiului lui David”. Iar „întru cei din înălțime” arată că laudă și puterile cele din înălțime – adică Îngerii – pe Dumnezeu, Care ne-a trimis nouă Împărat și a înnoit împărăția lui David (după Zigaben).

¹³ „Și mare va fi stăpânirea Lui și pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăți pe tronul și peste împărăția lui David, ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate, de acum și până-n veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta” (*Isaia* 9, 6).

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „privind toate în jur”, se găsește „după ce au văzut toate”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „timpul”, se găsește „vremea”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „vorbind”, se găsește „răspunzând”.

tâlcuiește „casa ascultării”, pe iudeii cei nesupuși și împietriți la inimă lăsându-i, pentru ca la cei ce îl ascultă pe El să vină împreună cu ucenicii.

Dar să vedem și cele pentru [despre] „smochin”, căci multe se par a fi nepotrivite. Întâi că a flămânzit Domnul de dimineață, apoi că, nefiind vremea smochinelor, El caută roade. Și pentru care pricină a pedepsit pom nesimțitor? Însă toate acestea, după iconomie le face. Căci, de vreme ce deseori a făcut minuni spre facerea de bine a oamenilor și n-au văzut ucenicii puterea Lui întru a pedepsi pe cineva, pentru aceasta, voind să arate ucenicilor că și rău poate să facă și de-ar voi pe cei care aveau să-L răstignească putea să-i piardă într-o clipită, asupra pomului nesimțitor își arată puterea [minunea]. Că lucru și minune mare este cum pomul cel atât de mustos s-a uscat, căci mai plin de sevă decât toți pomii este smochinul.

Și „flămânzește” de dimineață, cu iconomie dând voie trupului. Și roadă cere de la smochin, căruia nu-i era „vremea” de roadă, ca – precum am zis mai sus – să arate ucenicilor că și a munci [căzni, pedepsi] poate.

Dar este „smochinul” acesta și închipuire sinagogii iudeilor, care avea numai „frunze” – adică Legea – acestea dându-le lor umbră, iar „roadă” nicidecum nu avea (Matei 3, 8; 21, 19) și de aceea „a flămânzit” Iisus de mântuirea lor. Căci zice [Domnul]: „Mâncarea Mea este să fac voia Celui Care M-a trimis pe Mine, și să săvârșesc lucrul Lui” (Ioan 4, 34) – iar voia lui Dumnezeu este a întoarce pe cei ce păcătuiesc. Deci, de vreme ce nu avea „roadă” sinagoga, a fost blestemată și „s-a uscat” (Marcu 11, 20-21), nemaiaivând nici prooroc, nici dascăl.

11, 15-18: Și au venit în Ierusalim. Și, intrând în templu, a început să dea afară¹⁷ pe cei ce vindeau și pe cei ce cumpărau în templu, iar mesele schimbătorilor de bani¹⁸ și scaunele vânzătorilor de porumbei le-a răsturnat. (16) Și nu îngăduia să mai treacă nimeni cu vreun vas¹⁹ prin templu. (17) Și-i învăța și le spunea: Nu este, oare, scris: „Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile²⁰”? Voi însă ați făcut din ea peșteră de tâlhari. (18) Și au auzit arhieriei și cărturarii. Și căutau cum să-L piardă²¹. Căci se temeau de El, pentru că toată mulțimea era uimită de învățătura Lui.

(11, 15) Matei 21, 12 / Luca 19, 45 / Ioan 2, 14 (11, 16-17) Isaia 56, 7 / Ieremia 7, 11 / Matei 21, 13 / Luca 19, 46 / Ioan 2, 16 (11, 18) Matei 21, 15, 45 / Marcu 12, 12 / Luca 19, 47-48

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „să dea afară”, se găsește „a scoate”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „mesele schimbătorilor de bani”, se găsește „mesele zarafilor”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „Și nu îngăduia să mai treacă nimeni cu vreun vas”, se găsește „Și nu lăsa să poarte cineva vas”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „pentru toate neamurile”, se găsește „întru toate limbile”.

Cum că Iisus a scos [din templu] pe cei ce vindeau acolo, povestește și Ioan, însă acela la începutul Evangheliei sale (*Ioan 2, 13-17*), iar Marcu, către sfârșitul Evangheliei. Deci, socotind că aceasta a fost a doua oară, și mai mare prihănire se face iudeilor, de vreme ce, de multe ori aceleași [îndreptări] făcând Domnul, [ei] nu s-au întors.

Și numește Domnul templul „peșteră de tâlhari”, din pricina iubirii de câștig, căci neamul tâlhăresc este [neam] datat la câștig. Deci, de vreme ce și aceștia [din templu] vindeau pentru câștig dobitoacele cele ce se aduceau pentru jertfă, [pentru aceasta] „tâlhari” i-a numit pe ei. Iar „zarafi” erau cei care schimbau banii. Și aduce asupra lor pârâș pe Proorocul Isaia, care zice: „Casa Mea, casă de rugăciuni se va chema” (*Isaia 56, 7*).

Dar, o, să nu fie aceasta [și pentru noi]! Adică să ne aflăm și noi scoși afară din Biserică; pentru că mulți intrăm și în Biserica noastră, „vânzând” cele bune și „cumpărând” cele rele. Sunt încă și cei ce au „mesele” pline cu bani, adică cei ce iconomisesc și chivernisesc pe cele bisericesti, însă toate pentru iubirea de bani le fac. Dar și „scaunele vânzătorilor de porumbel le răstoarnă”, adică pe arhierii care vând darurile cele duhovnicești – căci „porumbelul” este semn al Duhului –, îi scoate Domnul afară din arhierie; căci acela care pentru aur hirotonește, este caterisit. Dar și cel care darul și curăția din Botez le va vinde diavolului, și acesta și-a „vândut porumbelul” lui și pentru aceasta se și scoate din Biserică.

11, 19-23: Iar când s-a făcut seară, au ieșit afară din cetate. (20) Dimineața, trecând pe acolo, au văzut smochinul uscat din rădăcini. (21) Și Petru, aducându-și aminte, I-a zis: Învățătorule, iată smochinul pe care l-ai blestemat s-a uscat. (22) Și răspunzând, Iisus le-a zis: Aveți credință în Dumnezeu²¹. (23) Adevărat zic vouă că oricine va zice acestui munte: Ridică-te și te aruncă în mare, și nu se va îndoi în inima lui²², ci va crede că ceea ce spune se va face²³, fi-va lui orice va zice.

(11, 20) Matei 21, 19

(11, 21) Matei 21, 20 / Evrei 6, 8 (11, 22-23) Matei 17, 20; 21, 21 / Luca 17, 6 / Ioan 11, 40

Deși Matei zice cum că „îndată s-a uscat smochinul” și văzând aceasta „ucenicii s-au minunat” (*Matei 21, 19-20*), să nu te turburi auzind acum pe Marcu, care zice că a doua zi „au văzut smochinul uscat” –, căci dator ești așa să înțelegi spusa lui Matei: „Și smochinul s-a uscat îndată”, deci zăbovește

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „cum să-L piardă”, se găsește „în ce chip L-ar fi pierdut pe El”.

²² În ediția de la 1805, în loc de „Aveți credință în Dumnezeu”, se găsește „Aveți credința lui Dumnezeu”.

²³ În ediția de la 1805, în loc de „în inima lui”, se găsește „întru inima lui”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „ce spune se va face”, se găsește „ce va zice va fi”.

puțin după acest cuvânt, apoi zi: „Văzând aceasta, ucenicii s-au minunat”. Când, adică, „văzând”? Nu îndată, ci a doua zi. Și cu adevărat cel ce așa înțelege nici o nedumerire nu i se va întâmpla [nu va avea].

Și vezi cum și de aici Hristos Se arată că este Dumnezeu, căci zice Domnul prin Prooroci: „Eu usc lemn verde și înverzesc lemn uscat”²⁵ (Iezechiel 17, 24). Și minunează-te de dumnezeiasca iubire de oameni, cum și nouă, celor ce prin credință ne asemănăm Lui, ne dă putere de a face minuni – pe care El în chip firesc o are –, încât și munții să-i putem muta!

Iar „munte” este și socoteala [cugetarea] cea mândră [plină de trufie], neînduplecată fiind și înălțime oarecare [înșelătoare] având. Deci, cel ce vede că patima mândriei îl supără pe el și se sârguiește [aceasta] să-l scoată pe el din cercetarea și pronia lui Dumnezeu – că mândru este cel care zice cum că toate prin sine le isprăvește și nu prin Dumnezeu –, unul ca acesta este dator a certa acest „munte” – pe mândrie zic – și a-i zice ei [mândriei]: „Ridică-te și te aruncă în mare”, adică în oamenii lumești și necredincioși, care se află în marea vieții acesteia. Iar el „nu se va îndoi întru inima lui”, adică nu se va despărți de Dumnezeu – căci cel mândru se desparte de Dumnezeu, zicând: „Nimic nu am de la Dumnezeu, nici n-am trebuință de ajutorul Lui”²⁶.

11, 24-26: De aceea vă zic vouă: Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea²⁷. (25) Iar când stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din Ceruri să vă ierte vouă greșelele voastre. (26) Că de nu iertați voi, nici Tatăl vostru Cel din Ceruri nu vă va ierta vouă greșelele voastre.

(11, 24) Ieremia 29, 13 / Matei 7, 7; 21, 22 / Luca 11, 9 / Ioan 14, 13; 15, 7 / Iacov 1, 5-6
(11, 25) Sirah 28, 2, 7 / Matei 5, 23-24; 6, 14 / Efeseni 4, 32 / Coloseni 3, 13 (11, 26) Matei 6, 15

Cel care crede din tot cugetul său, cu adevărat și-a întins inima sa spre Dumnezeu și, ca să zic ceea ce zice David, și-a vărsat sufletul său înaintea lui Dumnezeu (Psalm 41, 4; 61, 8). Iar cel care și-a întins inima sa către Dumnezeu, s-a unit cu El și inima lui înfierbântându-se, [dintru aceasta] se adevărește că va dobândi cererea sa. Deci ce a pățimit aceasta, acela va cunoaște. Și socotesc că pătesc aceasta toți cei ce măcar puțin iau aminte²⁸.

²⁵ În ediția *Bibliei* de la 1988, aici avem: „Eu, Domnul, pomul înalt îl fac mic și pe cel mic îl fac înalt; pomul verde îl usuc și pomul uscat îl înverzesc”.

²⁶ Adică nu se va dezbină în sine, trăindu-și viața launtrică în două feluri (adică în chip îndoit): întru Dumnezeu și întru mândrie.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „să credeți că le-ați primit și le veți avea”, se găsește „să credeți că veți lua și va fi vouă”.

²⁸ Adică: Cel întru care s-au săvârșit acestea, acela va cunoaște adevărul lucrului. Iar cunoștința celor pomenite aici, o au toți cei care măcar puțin iau aminte.

De aceea și zice Domnul: „Toate le veți lua, câte cu credință le veți cere”, căci cel care crede, cu totul și tot [pe de-a-ntregul] pe sine se dă lui Dumnezeu, cu lacrimi vorbind cu Dânsul, ca și cum ținându-se de picioarele Stăpânului, întru rugăciune. Voiești încă și întru alt chip [fel] a primi [lua] ceea ce ceri? Iartă orice ți-a greșit ție fratele²⁹. Vezi lesnirea darului lui Dumnezeu?³⁰

11, 27-33: Și au intrat iarăși în Ierusalim. Și pe când Se plimba Iisus³¹ prin templu, au venit la El arhierii, cărturarii și bătrânii. (28) Și I-au zis: Cu ce putere faci acestea? Sau cine Ți-a dat Ție puterea aceasta, ca să le faci? (29) Iar Iisus le-a zis: Vă voi întreba și Eu un cuvânt: Răspundeți-Mi și vă voi spune și Eu cu ce putere fac acestea: (30) Botezul lui Ioan din Cer a fost, sau de la oameni? Răspundeți-Mi! (31) Și ei vorbeau între ei³², zicând: De vom zice: Din Cer, va zice: Pentru ce, dar, n-ați crezut în el³³? (32) Iar de vom zice: De la oameni – se temeau de mulțime, căci toți îl socoteau că Ioan era într-adevăr Prooroc³⁴. (33) Și răspunzând, au zis lui Iisus: Nu știm. Și Iisus le-a zis: Nici Eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea.

(11, 27) Matei 21, 23 / Luca 20, 1 (11, 28) Ieșire 2, 14 / Matei 21, 23 / Luca 20, 2

(11, 29-30) Matei 21, 24-25 / Luca 20, 3-4 (11, 31-32) Matei 21, 26-27 / Luca 20, 6-8

Tulburându-se ei din pricină că Domnul scosese din templu pe cei ce negustoreau, vin la Dânsul, voind să-L prindă în cuvânt și I-au zis: „Cu ce

²⁹ Cuviosul Isaia Pustnicul ne învață astfel: „Înfricoșător este cuvântul Domnului, că de nu vezi inima ta curată față de toți, să nu ceri nimic de la Dumnezeu, căci îi aduci ocară, o dată ce, fiind păcătos și având vreo supărare față de omul asemenea ție, spui Celui Ce cunoaște inimile: „Iartă-mi păcatele mele”. Unul ca acesta nu se roagă cu mintea, ci cu buzele, întru neștiință. Fiindcă cel ce voiește cu adevărat să se roage lui Dumnezeu cu mintea, în Duhul Sfânt și cu inima curată, își cercetează, înainte de a se ruga, inima sa, de este neîmpovărată de vreo grijă față de orice om, sau nu. Și dacă nu o face, se amăgește pe sine. Căci în acest caz, nu este cine să-l asculte pe el, pentru că nu mintea lui se roagă, ci împlinește o obișnuință a orelor de canon. Dar cel ce voiește să lucreze în chip curat, va cerceta întâi mintea lui, ce are în ea. Astfel, de zici: „Miluiește-mă”, miluiește și tu pe cel ce te roagă, și de zici: „Iartă-mă”, iartă și tu, nevrednicul. Iar de zici: „Nu-Ți aduce aminte de păcatele Mele”, nici tu să nu refuzi să ierți păcatele aproapelui tău. Și dacă zici: „Nu-Ți aduce aminte de relele ce le-am făcut, fie cu voia, fie silit” – deși nu este silit – nu trebuie să gândești ceva împotriva vreunui om. De n-ai ajuns să faci acestea, în zadar te rogi” (*Filocalia românească*, vol. 12, *Cuvântul XVIII*, ed. Harisma, București, 1991, p. 143).

³⁰ Vezi cât de lesnicioasă este primirea darului de la Dumnezeu?

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „pe când Se plimba Iisus”, se găsește „umblând El”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „vorbeau între ei”, se găsește „cugetau întru sineși”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „în el”, se găsește „lui”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „căci toți îl socoteau că Ioan era într-adevăr Prooroc”, se găsește „căci toți îl aveau pe Ioan că adevărat Prooroc a fost”.

putere faci acestea? [Sau cine Ți-a dat Ție puterea aceasta, ca să le faci?]" ca și cum i-ar fi spus: „Cine ești Tu de faci unele ca acestea? Dascăl ești pus [rânduiești]? Arhiereu ești hirotonit?" Iar acestea Îl întrebau, sârguindu-se să-L aducă pe El întru nedumirire, ca să-L biruiască pe El³⁵; că de va fi zis: „Eu cu puterea Mea fac acestea", să-L împroaște cu pietre, ca pe un potrivnic al lui Dumnezeu, iar de va fi zis: „Cu puterea lui Dumnezeu fac acestea", să îndepărteze de la El norodul cel care Îl socotea pe Dânsul că este Dumnezeu. Deci, Domnul îi întreabă pe dânșii despre „**botezul lui Ioan**", nu în zadar, nici în chip sofistic adică înșelător, ci ca să-i prindă pe ei în cuvânt; și fiindcă Ioan mărturisise despre El, îi întreabă pe acești vicleni. Astfel, de-ar mărturisi ei că Ioan este de la Dumnezeu, să fie siliți a primi și mărturia lui Ioan pentru Hristos. Dar, fiindcă aceia, din pricina răutății lor cea de bună voie, stăteau la nedumirire³⁶, Mântuitorul nu le zice: „Nici Eu nu știu ce vă voi spune vouă", ci „**Nici Eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea**" – adică „de vreme ce vicleniți, și de bună voie vă faceți răi, nu vă voi învrednici de răspuns".

³⁵ Adică, ei credeau că pot să-L vâneze și să-L biruiască pe Domnul prin cuvânt. Și peotriva judecării lor primesc cuvânt de la Cuvântul lui Dumnezeu.

³⁶ Stăteau la nedumirire din pricină că stăruiau întru viclenie.

CAPITOLUL 12

Pilda lucrătorilor viei. Plata dajdiei. Învierea morților.

Cea mai mare poruncă din Lege.

Domnul și Fiul lui David. Banul văduvei¹

12, 1-9: Și a început să le vorbească în pilde²: Un om a sădit o vie³, a împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit turn⁴ și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe. (2) Și la vreme, a trimis la lucrători o slugă, ca să ia de la ei din roadele viei. (3) Dar ei, punând mâna pe ea, au bătut-o și i-au dat drumul fără nimic. (4) Și a trimis la ei, iarăși, altă slugă, dar și pe aceea, lovind-o cu pietre, i-au spart capul și au ocărât-o⁵. (5) Și a trimis alta. Dar și pe aceea au ucis-o; și pe multe altele: pe unele bătându-le, iar pe altele ucigându-le. (6) Mai avea și un fiu iubit al său și în cele din urmă l-a trimis la lucrători, zicând: Se vor rușina de fiul meu. (7) Dar acei lucrători au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și moștenirea⁶ va fi a noastră. (8) Și prinzându-l l-au omorât și l-au aruncat⁷ afară din vie. (9) Ce va face acum stăpânul viei? Va veni și va pierde pe lucrători, iar via o va da altora.

(12, 1) Psalm 79, 8 / Cântarea Cântărilor 8, 11 / Isaia 3, 14; 5, 1 / Ieremia 2, 21 / Matei 21, 33 / Luca 20, 9 (12, 2-3) Matei 5, 12; 21, 34-35; 23, 34 / Luca 20, 10-11 (12, 4) Luca 20, 11 (12, 5-6) Matei 21, 36-37 / Luca 20, 12-13 (12, 7) Psalm 2, 2 / Matei 21, 38; 26, 3 / Luca 20, 14 (12, 8-9) Matei 21, 39-41 / Luca 20, 15-16 / Evrei 13, 12

„Vie” este norodul pe care l-a „sădit” Domnul, că zice psalmistul: „Săvârșește via aceasta pe care a zidit-o dreapta Ta” (Psalm 79, 15-16); iar Moise zice: „Aducându-i înlăuntru, răsădește-i pe ei în muntele sfințeniei

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru pilda viei ce o au dat lucrătorilor. Pentru cei ce au întrebat pe Domnul de dajdie. Pentru saducheei cei ce tăgăduiesc Învierea. Pentru cărturarul știilor de Lege. Pentru întrebarea Domnului, al cui Fiu zic cărturarii că este El. Pentru păzirea de cărturarii cei făruici. Pentru văduva aceea ce a pus doi bănuți”.

² În ediția de la 1805, în loc de „să le vorbească în pilde”, se găsește „în pilde a le grăi lor”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „a sădit o vie”, se găsește „a sădit vie”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „a săpat în ea teasc, a clădit turn”, se găsește „a sădit în ea teasc, a zidit turn”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „lovind-o cu pietre, i-au spart capul și au ocărât-o”, se găsește „ucigându-l cu pietre, i-au sfărâmat capul și l-au trimis ocărât”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „moștenirea”, se găsește „moșia”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „l-au aruncat”, se găsește „l-au scos”.

Tale" (*Ieșire 15, 17*)⁸. Iar „gard” este Legea, care îi oprea pe iudei să se amestece cu alte neamuri. „Turn” era templul, slăvit fiind, iar „teasc”, jertfelnicul unde se vărsa sângele⁹.

Și l-a dat pe norod „lucrătorilor”, adică dascălilor [învățătorilor] și stăpânitorilor celor după vremi ai iudeilor. Și a trimis „o slugă” – poate pe Ilie – dintre Prooroci, și după acela pe alții, precum Miheia¹⁰, pe care l-a bătut Sedechia, proorocul cel mincinos (3 *Regi* 22, 24). Iar pe a doua „slugă”, pe care au împorșcat-o cu pietre și i-au spart capul – adică au săvârșit și au pus vârf oării –, pe Osea și pe Isaia, Proorocii. Iar a treia „slugă”, pe cei din vremea robiei, pe Daniil și pe Iezechiil. Iar în vremurile „din urmă” a trimis Dumnezeu pe Fiul Său – Care din iubire de oameni S-a făcut om –, zicând: „Se vor rușina de Fiul Meu”. Dar Domnul nu zice aceasta ca și cum n-ar fi știut ceea ce va să fie, ci spune ceea ce trebuia să se facă și se cuvenea să fie.

Iar „lucrătorii” cei răi, cunoscând că Acesta este Fiul lui Dumnezeu, „L-au scos afară din vie”, adică afară din Ierusalim și L-au omorât, căci „afară” din cetate a fost răstignit Domnul¹¹. Deci, Domnul „viei [„stăpânul viei”]”, Tatăl Fiului Celui „omorât”, iar mai vârtos Însuși Fiul Cel „omorât” de ei, îi va pierde pe „lucrători”, dându-i romanilor¹². Iar norodul îl va da „altor lucrători”, adică Apostolilor. Iar dacă voiești să afli cum au lucrat Apostolii „via”, citește *Faptele Sfinților Apostoli* și vei afla că dintr-o dată au crezut „trei mii” și alte „cinci mii” și „roadă” au adus [Apostolii] lui Dumnezeu (2, 41; 4, 4).

12, 10-12: Oare¹³ nici Scriptura aceasta n-ați citit-o: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului?”¹⁴ (11) De

⁸ În ediția *Biblică* de la 1988, aici avem: „Caută din Cer și vezi și cercetează via aceasta, și o desăvârșește pe ea, pe care a zidit-o dreapta Ta” (*Psalom 79, 15-16*) și „Tu îl vei duce și-l vei sădi în muntele moștenirii Tale” (*Ieșire 15, 17*).

⁹ [1805] Adică sângele dobitoacelor ce erau jertfite (după Zigaben).

¹⁰ Doi prooroci au purtat numele Miheia. Unul care a proorocit lui Ahab, împăratul lui Israil, că va fi biruit și ucis de asirieni în război (3 *Regi* 22); celălalt a fost acela care a vestit mai înainte despre nașterea din Betleem a Mântuitorului Iisus Hristos, în cartea sa de proorocie (*Miheia* 5, 1).

¹¹ „Pentru aceea și Iisus, ca să sfințească poporul cu sângele Său, a pătimit în afara porții” (*Evrei* 4, 12).

¹² Romanii distrug Ierusalimul în anul 70, după un război crâncen împotriva iudeilor.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „oare”, se găsește „au”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului”, se găsește „Piatra pe care nu au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta s-a făcut în capul unghiului”.

la Domnul s-a făcut aceasta și este lucru minunat în ochii noștri¹⁵. (12) Și căutau să-L prindă, dar se temeau de popor. Căci înțeleseseră că împotriva lor zisese pilda aceasta. Și lăsându-L, s-au dus.

(12, 10-11) Psalm 117, 22-23 / Isaia 8, 14; 28, 16 / Matei 21, 42 / Luca 20, 17 /

Faptele Apostolilor 4, 11 / Romani 9, 33 / 1 Corinteni 3, 11 / 1 Petru 2, 7

(12, 12) Matei 14, 5; 21, 45 / Marcu 11, 18 / Luca 20, 19 / Ioan 7, 25, 30, 44

Prin toate acestea arată că au fost lepădați afară iudeii, iar neamurile au fost primite, că „Piatră” este Însuși Domnul, iar „ziditorii” [sunt] dascălii [învățătorii] norodului. Deci pe Cel nebăgat în seamă de dascăli [învățători], pe Acesta L-a pus Dumnezeu „în capul unghiului”, Cap al Bisericii făcându-Se; căci Biserica este „unghi”, ca cea care-i împreunează și unește pe toți, pe iudei și pe elini. Precum unghiul o latură cu alta împreunează, mijlocind amândurora, și „unghiul” acesta, adică Biserica, „de la Domnul s-a făcut și este [lucru] minunat întru ochii noștri”, ai credincioșilor, pentru că cei necredincioși, chiar și minunile le clevesc. Deci Biserica este minunată, ca și cea care din minuni s-a întărit, Domnul împreună lucrând cu Apostolii și cuvântul adevărindu-l prin semnele [minunile] ce-i urmau.

12, 13-17: Și au trimis la El pe unii din farisei și din irodieni, ca să-L prindă¹⁶ în cuvânt. (14) Iar ei, venind, I-au zis: Învățătorule, știm că spui adevărul și nu-Ți pasă de nimeni¹⁷, fiindcă nu cauți la fața oamenilor, ci cu adevărat¹⁸ înveți calea lui Dumnezeu. Se cuvine a da dajdie Cezarului sau nu? Să dăm sau să nu dăm? (15) El însă, cunoscând fățărnicia lor, le-a zis: Pentru ce Mă ispitiți? Aduceți-Mi un dinar ca să-l văd. (16) Și I-au adus. Și i-a întrebat Iisus: Al cui e chipul acesta și inscripția de pe el? Iar ei I-au zis: Ale Cezarului. (17) Iar Iisus a zis: Dați Cezarului cele ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu. Și se mirau de El¹⁹.

(12, 13-16) Psalm 40, 7-8 / Ieremia 9, 3 / Avacum 1, 15 / Matei 22, 15-21 / Luca 20, 20-24

(12, 17) Ieșire 22, 28 / 1 Regi 15, 30 / Matei 22, 21 / Luca 20, 25 / Romani 13, 7

Am mai spus și în alt loc despre „irodieni”²⁰, că erau cres de curând ivit, al celor care spuneau că Irod este Mesia [Hristos], fiindcă în vremea lui

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „este lucru minunat în ochii noștri”, se găsește „este minunat întru ochii noștri”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „să-L prindă”, se găsește „să-L vâneze pe El”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „știm că spui adevărul și nu-Ți pasă de nimeni”, se găsește „știm că adevărat ești și nu-Ți este Ție grijă de nimeni”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „cu adevărat”, se găsește „întru adevăr”.

¹⁹ În ediția de la 1805, versetul 17 este: „Iar Iisus a zis: Dați înapoi pe cele ce sunt ale Cezarului, Cezarului, și pe cele ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu. Și s-au mirat de Dânsul”.

²⁰ Vezi tâlcuirea de la Marcu 3, 6-12.

au lipsit diadohiile²¹ împăraților din Iuda. Iar alții spun că „irodienii” erau ostașii lui Irod, pe care i-au luat fariseii cu ei, ca să fie martori a ceea ce va zice Hristos și apoi să-L prindă și să-L ducă. Însă vezi năravul lor cel rău, cum cu momire se ispitesc să-L înșele pe Domnul, zicând: „Știm că nu cauți la fața omului, deci nici de Cezarul nu te vei sfii”. Iar aceasta toată era meșteșugire care avea în amândouă părțile prăpăstii, așa încât de va zice că se cuvine să dea dajdie Cezarului, să-L clevetească pe El către norod, ca pe Cel Care îi supune pe ei robiei, iar de va zice să nu dea dajdie, să-L pârsască pe El, ca pe Cel Care întărește norodul împotriva Cezarului. Dar Căla Care este Izvorul Înțelepciunii, scapă de vicleșugurile lor, zicând: „**Aduceți-Mi un dinar [ca să-l văd]**”. Și văzând că are chipul Cezarului, a zis: „Dați înapoi pe acesta ce are chipul, celui al căruia este chipul – adică Cezarului și pe cele ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu; adică a da dajdie Cezarului nu vă împiedică pe voi cu nimic către cinstirea de Dumnezeu, că puteți și Cezarului a-i da dajdie și lui Dumnezeu a-I da pe cele ce sunt ale Lui”.

Iar „Cezar” al fiecăruia dintre noi este și nevoia cea spre trebuință a trupului. Deci Domnul poruncește să-i dăm și trupului cele ce sunt ale lui, haine și acoperământ [deasupra capului]. Iar pe cele care sunt „ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu”: priveghere [trezvie] după putință, rugăciune și celelalte.

Dar și diavolului, care este „Cezar”, aruncă-i pe cele de la dânsul date ție²²: mânia, pofta rea; iar pe cele ce sunt „ale lui Dumnezeu”, adă-le „lui Dumnezeu”.

12, 18-27: Și au venit la El saducheii care zic că nu este Înviere și-L întrebau zicând: (19) Învățătorule, Moise ne-a lăsat scris, că de va muri fratele cuiva și va lăsa femeia fără copil, să ia fratele său pe femeia lui și să ridice urmaș²³ fratelui. (20) Și erau șapte frați. Și cel dintâi și-a luat femeie, dar, murind, n-a lăsat urmaș. (21) Și a luat-o pe ea al doilea, și a murit, nelăsând urmaș. Tot așa și al treilea. (22) Și au luat-o toți șapte și n-au lăsat urmaș. În urma tuturor a murit și femeia. (23) La Înviere, când vor învia, a căruia dintre ei va fi femeia? Căci toți șapte au avut-o de soție. (24) Și le-a zis Iisus: Oare nu pentru aceasta rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu? (25) Căci, când vor învia din morți²⁴, nici nu se mai însoară, nici nu se mai mărită, ci sunt ca Îngerii din Ceruri. (26) Iar despre morți că vor învia, n-ați citit, oare, în cartea lui Moise, când i-a vorbit Dumnezeu din rug, zicând:

²¹ În lumea elenistică, *diadoh* era numit moștenitorul tronului.

²² Asta nu înseamnă că putem înțelege de aici că diavolul ne-a alcătuit partea cea mâniașă a sufletului, ci că el ni se face momitor și împreună-lucrător la tot lucrul cel rău pe care îl facem dintru pofta cea rea și iușimea mâniei. Vezi continuarea tâlcuirii.

²³ În ediția de la 1805, în versetele 19-22, în loc de „urmaș”, se găsește „sămânța”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „când vor învia din morți”, se găsește „după ce din morți vor învia”.

„Eu sunt Dumnezeuul lui Avraam și Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacov”? (27) Dumnezeu nu este Dumnezeuul celor morți, ci a celor vii. Mult răătăciți²⁵. (12, 18) Matei 22, 23 / Luca 20, 27 / Faptele Apostolilor 23, 8 (12, 19) Facere 38, 8 /

Deuteronom 25, 5 / Matei 22, 24 / Luca 20, 28 (12, 20-24) Matei 22, 25-29 /

Luca 20, 29-33 (12, 25) Matei 22, 30 / Luca 20, 36 / 1 Corinteni 15, 42

(12, 26) Ieșire 3, 6 / Matei 23, 31-32 / Luca 20, 37 (12, 27) Matei 22, 32-33 / Luca 20, 38

Saducheii erau eretici [de] la iudei, care spuneau că nu este Înviere, nici Înger, nici duh.

În chip dușmănos, ca niște vicleni venind la Iisus, plăsmuiesc povestirea aceasta prin care clevetesc Învierea, ca să o surpe. Și urzesc ei povestire care nici n-a fost vreodată și poate nici nu va fi, zicând că „șapte” au fost cei care s-au însurat cu femeia, ca mai mult să-și bată joc de Înviere. Deci Domnul, de vreme ce aceia l-au pus înaintea Legii lui Moise, le arată lor că nu cunosc Scripturile, zicând: „Nu înțelegeți despre care Înviere vorbește Scriptura; că vouă vi se pare că iarăși acest fel de așezare trupească va să fie, dar nu este așa. Deci, nici nu înțelegeți Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu nu o cunoașteți; căci voi poate căutați la greutatea acestui lucru [al Învierii adică] și pentru aceasta nu vă dumiriți cum trupurile ce s-au risipit vor putea a se împreuna cu sufletele, dar puterii lui Dumnezeu, ca o nimica îi este aceasta”.

Deci va fi Înviere, dar nu [într-o stare] trupească, ci [întru] dumnezeiască și îngerească așezare a vieții. Pentru că, de vreme ce nu ne vom strica, ci aceiași care suntem vom rămâne, pentru aceasta și însurarea [nunta] se va strica; căci însurarea [nunta] acum din pricina stricăciunii firii se face, ca prin primirea neamului, unul de la altul trăgându-ne, să nu pierim. Iar atunci [vom fi] ca Îngerii, care, fără de a se trage unul din altul prin nuntă, aceiași sunt și niciodată nu se sfârșesc; întru acest chip și cei ce vor învia, fără de nuntă, neîmpuținați vor petrece.

Încă și întru alt chip îi mustră [Domnul] că nu știu [cunosc] Scripturile, căci dacă le-ar fi înțeles pe ele, ar fi înțeles și în ce chip s-a zis: „Eu sunt Dumnezeuul lui Avraam” (Ieșire 3, 6), adică „a celor vii”. Căci nu a zis: „Eu am fost”, ci „Eu sunt”, ca al celor ce și acum sunt aceiași și n-au pierit.

Dar, poate ar zice cineva că Domnul a spus acestea, vorbind numai pentru sufletul lui Avraam, iar nu și pentru trup, drept aceea trupurile nu înviază. Însă Domnul spunând: „Avraam”, cuprinde la un loc și sufletul și trupul. Deci, Dumnezeu este și al trupului fiindcă la Dumnezeu și acela este „viu” și nu cu totul întru neființă s-a dus. Și pentru că saducheii se îndoiau de Învierea trupurilor, Domnul cu prisosință despre trupuri spune că sunt „vii” la Dumnezeu, nu despre suflete, căci aceasta, cu adevărat era mărturisită și de saducheii cei trupești.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „Mult răătăciți”, se găsește „Deci voi, mult vă răătăciți”.

Apoi și aceasta socotește: scularea și Învierea ale celui căzut sunt sculare și Înviere; iar nu sufletul a căzut, căci este fără de moarte, ci trupul. Deci acesta va și învia, împreunându-se iarăși cu sufletul cel împreună însoțit²⁶.

12, 28-34: Și apropiindu-se²⁷ unul din cărturari, care îi auzise vorbind între ei²⁸ și, văzând că bine le-a răspuns, L-a întrebat: Care poruncă este întâia dintre toate²⁹? (29) Iisus i-a răspuns că întâia³⁰ este: „Ascultă Israile, Domnul Dumnezeu nostru este singurul Domn”. (30) Și: „Să iubești pe Domnul Dumnezeu tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea³¹ ta”. Aceasta este cea dintâi poruncă. (31) Iar a doua e aceasta³²: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”. Mai mare decât acestea nu este altă poruncă. (32) Și i-a zis cărturarul: Bine, Învățătorule. Adevărat ai zis că unul este Dumnezeu și nu este altul afară de El. (33) Și a-L iubi pe El din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea și a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși este mai mult decât toate arderile de tot și decât toate jertfele³³. (34) Iar Iisus, văzându-l că a răspuns cu înțelepciune, i-a zis: Nu ești departe de Împărăția lui Dumnezeu. Și nimeni nu mai îndrăznește să-L mai întrebe³⁴.

(12, 28) Matei 22, 34-36 / Luca 10, 25 (12, 29) Deuteronom 6, 4 / Efeseni 4, 6 / Iacov 2, 19

(12, 30) Deuteronom 6, 5 / Matei 22, 37-38 / Luca 10, 27 (12, 31) Levitic 19, 18 /

Matei 5, 43; 22, 39-40 / Ioan 13, 34 / Romani 13, 9 / Galateni 5, 14 / 1 Tesaloniceni 4, 9 /

Iacov 2, 8 / 1 Petru 1, 22 (12, 32) Deuteronom 4, 35; 6, 4 / Isaia 45, 6; 46, 9 /

Luca 20, 39 (12, 33) 1 Regi 15, 22 / Osea 6, 6 (12, 34) Matei 22, 46

Matei spune că a venit „ispitindu-L” (Matei 22, 35), iar Marcu, aici, spune că „a răspuns cu înțelepciune”. Deci, oare unul grăiește împotriva celui alt? Nu, ci cu puțință este ca mai întâi cu ispitire să fi venit, apoi, după ce s-a folosit el din răspunsul lui Hristos și cu înțelepciune răspunzând, să fi fost lăudat [de Domnul]. Însă vezi și lauda, cum îl mărturisește că nu este de săvârșit [desăvârșit], căci n-a zis [Domnul]: „Înlăuntrul întru Împărăția lui Dumnezeu ești”, ci: „Nu ești departe [de Împărăția lui Dumnezeu]”.

²⁶ Cu sufletul cu care în însoțire a petrecut.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „apropiindu-se”, se găsește „viind la Dânsul”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „vorbind între ei”, se găsește „prigonindu-Se cu Iisus”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „este întâia dintre toate”, se găsește „este mai întâi de toate”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „întâia”, se găsește „mai întâi de toate poruncile”.

³¹ În ediția de la 1805, în versetele 30 și 33, în loc de „puterea”, se găsește „tăria”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „Iar a doua e aceasta”, se găsește „Iar a doua, asemenea acesteia”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „decât toate arderile de tot și decât toate jertfele”, se găsește „decât toate prinoasele și jertfele”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Și nimeni nu mai îndrăznește să-L mai întrebe”, se găsește „Și nimeni mai mult nu îndrăznește să-L întrebe”.

Dar pentru care pricină cărturarul acesta a pus înaintea lui Hristos această întrebare? Socotind el că-L va prinde pe Hristos ca și cum îndreptând Legea, iar pentru aceasta să-L prihănească pe Dânsul ca pe un împotrivor al Legii.

Dar Domnul, arătându-i lui că dintru a nu avea dragoste și dintru a se topi de zavistie, îl asupresc pe el întrebări ca acestea, zice că cea dintâi și mai mare poruncă este a iubi pe Dumnezeu și a doua, asemenea, a iubi pe aproapele. Dar cum sunt ele „asemenea”? Fiindcă una pe alta se țin. Căci cel care-L iubește pe Dumnezeu, iubește și făptura Lui; iar dintre făpturi, omul este [cel] mai de aproape. Deci, cel ce iubește pe Dumnezeu, va iubi și pe toți oamenii, iar cel care-l iubește pe aproapele său, cu mult mai vărtos [îl va iubi] pe Dumnezeu. Căci dacă îi iubește pe oameni, pe care de multe ori dau pricini de sminteli și urâciuni³⁵, cu mult mai vărtos [îl va iubi] pe Dumnezeu, Care este pururea Făcător de bine³⁶. Auzi încă și pe Domnul [cum zice]: „**Cel ce Mă iubește pe Mine, poruncile Mele va păzi**”³⁷ (Ioan 14, 15). Vezi că dintru a iubi noi pe Dumnezeu păzim poruncile Lui? Iar toate poruncile Lui dragostea unuia spre altul cuprind, și „întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, de vă veți iubi unul pe altul” (Ioan 13, 35). Vezi iarăși că din iubirea unuia către celălalt se alcătuieste aceasta, adică a avea prietenie cu Hristos și a fi ucenici ai Lui și prieteni.

Și socotește cum pe toate puterile sufletului le-a numărat, că este putere a sufletului cea dobitocească, pe care o arată zicând: „**din tot sufletul**”, pentru că mânia și pofta voiește să le dăm cu totul întregi dragostei lui Dumnezeu. Și altă putere a sufletului este cea a sadurilor, adică hrănitoare și crescătoare – și pe aceasta toată se cuvine toată să o dăm lui Dumnezeu. Încă și putere cuvântătoare este, pe care Legea a numit-o „**cuget**”. Deci, toate puterile sufletului se cuvine să le dăm dragostei³⁸.

³⁵ Care adesea sunt prilej de sminteală și de urâciuni.

³⁶ Aici Sfântul Maxim Mărturisitorul ne învață: „Cel ce se străduiește să țină cuvântul: „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Marcu 12, 30-31) împlinește toate poruncile. Cel ce se străduiește să țină acest cuvânt împlinește toate poruncile. Dar cel care nu s-a desfăcut de împătimirea după cele materiale, nu poate cu adevărat să iubească nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele. Căci este cu neputință ca cineva să se lipească și de cele materiale și să iubească și pe Dumnezeu. Aceasta este ceea ce zice Domnul „Nimeni nu poate să slujească la doi domni!” (Matei 6, 24); sau: „Nimeni nu poate să slujească lui Dumnezeu și lui mamona” (Luca 16, 13). Căci, în măsura în care mintea noastră se alipește de lucrurile lumii, e robită de ele și se nesocotește porunca lui Dumnezeu, călcând-o” (Filocalia românească, vol. 2, Cuvânt ascetic, capul 6, ed. Humanitas, București, 1999, p. 27).

³⁷ În ediția Bibliei din 1988, aici avem: „De Mă iubiți, păziți poruncile Mele”.

³⁸ Vezi tâlcuirea și nota de la Matei 22, 34-40.

12, 35-40: Și învățând Iisus în templu, grăia zicând: Cum zic cărturari că Hristos este Fiul lui David? (36) Însuși David a zis întru Duhul Sfânt: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor Tale”. (37) Deci însuși David Îl numește pe El Domn; de unde dar este fiul lui? Și mulțimea cea multă Îl asculta cu bucurie³⁹. (38) Și le zicea în învățătura Sa: Luați seama la cărturari căroră le place să se plimbe în haine lungi și să li se plece lumea în piețe, (39) și să stea în băncile dintâi în sinagogi și să stea în capul mesei la ospete, (40) ei, care secătuiesc casele văduvelor și de ochii lumii se roagă îndelung, își vor lua mai multă osândă⁴⁰.

(12, 35) Matei 22, 41 / Luca 20, 41 (12, 36) 2 Regi 23, 2 / Psalm 109, 1 /

Luca 20, 42 / Evrei 1, 13 (12, 37) Matei 22, 44-45 (12, 38) Matei 23, 5, 7 / Luca 11, 43

(12, 39) Matei 23, 6 / Luca 11, 43; 20, 46 (12, 40) Iezechiil 22, 25 / Matei 23, 14 / Luca 20, 47

Fiindcă Domnul vrea [dorește] să meargă spre Patimă, îndreptează părerea cea rătăcită a cărturarilor care socoteau că Hristos este „fiul lui David”, iar nu Domn [Dumnezeu]. Deci Se arată pe Sine că este Dumnezeu, dintru înseși graiurile lui David și [spune aceasta] nu așa de rând, ci îngrozindu-i prin ceea ce zice: „Până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale” (Psalm 109, 1), căci, cu adevărat, ei erau vrăjmașii Lui, pe care i-a pus Dumnezeu și Tatăl „așternut picioarelor” lui Hristos. Însă vezi și cum întreabă, că n-a zis: „Ce vi se pare vouă [ce credeți voi] pentru Mine?”, ci pentru „Hristos” [Mesia] întreabă, ca să nu-i împungă pe ei. „Dar nici nu-Mi veți putea răspunde că fără Duhul a zis-o aceasta David”, [și le spune că] „cu Duhul L-a numit David pe El «Domn», adică mișcat fiind de darul Duhului. Așadar, cum Hristos este «fiu al lui David», dar nu și «Domn» și Dumnezeu al lui?”

Iar norodul „cu dulceață” [îndulcindu-se] Îl asculta pe El. Și le grăia noroadelor: „Păziți-vă de cărturari, care poartă haine mai frumoase și dintru aceasta voiesc ei să fie mai mult cinstiți și care întrebările de sănătate și laudele le primesc prin târguri și meșteșugesc câte altele spre slavă, care și casele văduvelor [le] mănâncă”. Căci se duceau la femeile care nu aveau pe nimeni care să le poarte de grijă și să le apere, ca și cum ei le-ar fi fost purtători de grijă și apărători ai lor. Și cu pricină [sub cuvânt] că se roagă îndelung și

³⁹ În ediția de la 1805, în loc de „mulțimea cea multă Îl asculta cu bucurie”, se găsește „norodul cel mult Îl asculta pe El cu dulceață”.

⁴⁰ În ediția de la 1805, versetele 38-40 sunt: „Și le zicea întru învățătura Sa: Păziți-vă de cărturari care voiesc a umbla în podoabe și iubesc întrebările de sănătate prin târguri, și scaunele cele mai de sus în sinagogi și șederile mai întâi la ospete, ei, care mănâncă casele văduvelor și cu pricină îndelungă se roagă, aceștia vor lua mai grea osândă”.

cu prefacere de evlavie și cu fățarie înșelând pe cei simpli, mâncau casele bogaților. Deci aceștia mai mult decât ceilalți iudei care păcătuiesc se vor osândi, căci cei care sunt tari, tare se vor certa (*Înțelepciune* 6, 5-8).

Prin aceasta încă și pe Apostoli îi învață să nu viețuiască precum cârturarii, ci Lui să-I urmeze, căci învățători alegându-i și rânduinu-i pe ei, cu cuviință și pentru viețuire îi sfătuiește.

12, 41-44: Și șezând în preajma cutiei darurilor⁴¹, Iisus privea cum mulțimea aruncă bani în cutie. Și mulți bogați aruncau mult. (42) Și venind o văduvă săracă, a aruncat doi bani⁴², adică un codrant. (43) Și chemând la Sine pe ucenicii Săi le-a zis: Adevărat grăiesc vouă că această văduvă săracă a aruncat în cutia darurilor mai mult decât toți ceilalți⁴³. (44) Pentru că toți au aruncat din prisosul lor, pe când ea, din sărăcia ei⁴⁴, a aruncat tot ce avea, toată averea sa.

(12, 41) 4 Regi 12, 9 / Luca 21, 1 (12, 42) Luca 21, 2

(12, 43) Luca 21, 3 / 2 Corinteni 8, 12 (12, 44) Marcu 14, 8 / Luca 21, 4

Oarecare minunat obicei era ținut la [dănuia la] iudeii, ca aceia care au și voiesc, să arunce bani în vistieria ce era în templu – că aceasta se numea „gazofilachie” [„cutia darurilor”] –, ca și preoții și săracii și văduvele dintru acești bani să se hrănească. Deci mulți făcând aceasta [adică, aruncând bani în gazofilachia], a venit și o văduvă care și-a arătat bunăvoința mai bogată decât puțină.

Slavă Ție, Hristoase, Care și pe cele mici le primești de multe ori mai vârtos decât pe cele mari! O, fie ca și sufletul meu acest fel de „văduvă” să se facă, lepădându-se de satana, de care s-a lipit și să arunce în sfânta vistierie „doi bănuți”: trupul și mintea, subțind trupul prin înfrânare, iar mintea prin smerenie, ca și eu să aud că „toată averea” mea am făcut-o sfântă, nici o înțelegere sau mișcare lăsând lumii⁴⁵.

⁴¹ În ediția de la 1805, în versetele 41-43, în loc de „cutia darurilor”, se găsește „gazofilachia”.

⁴² În ediția de la 1805, în loc de „doi bani”, se găsește „doi fileri”. În Moldova medievală, filerul era o altă denumire a obolului. Obolul era a șasea parte dintr-o drahmă, iar o drahmă era mai mică decât un dinar (4/5 dintr-un dinar). În vremea când Mântuitorul a viețuit pe pământ, un dinar era plata unei zile de muncă (*Matei* 20, 1-15). Putem pricepe de aici cât de puțini bani avea văduva și, totodată, cât de mult dăruise lui Dumnezeu prin dania sa.

⁴³ În ediția de la 1805, în loc de „decât toți ceilalți”, se găsește „decât toți”.

⁴⁴ În ediția de la 1805, în loc de „din sărăcia ei”, se găsește „din lipsa ei”.

⁴⁵ Adică nelăsând lumii nici un cuget și nici o mișcare a sufletului, a inimii.

CAPITOLUL 13

*Iisus vorbește despre dărâmarea Ierusalimului
și despre a Doua Venire a Fiului Omului.
Îndemnuri la priveghere¹*

13, 1-4: Și ieșind din templu, unul dintre ucenicii Săi I-a zis: În-vățătorule, privește ce fel de pietre și ce clădiri! (2) Dar Iisus a zis: Vezi aceste mari clădiri? Nu va rămâne piatră peste piatră să nu se risipească. (3) Și șezând pe³ Muntele Măslinilor, în fața templului⁴, Îl întrebau, de o parte, Petru, Iacov, Ioan și cu Andrei: (4) Spune-ne nouă când vor fi acestea? Și care va fi semnul când va fi să se îplinească toate acestea⁵?

(13, 1) Matei 24, 1 / Luca 21, 5 (13, 2) 3 Regi 9, 7 /

Matei 24, 2 / Luca 19, 44; 21, 6 (13, 3-4) Matei 24, 3 / Luca 21, 7

Pentru că Domnul grăia multe despre pustiirea Ierusalimului, zicând: „Iată, casa voastră vi se lasă pustie” (Matei 13, 38), ucenicii Lui, ca și cum mirându-se că se vor strica zidiri atât de mari și de frumoase, îi arată Lui această podoabă a templului. Iar El le spune lor mai dinainte că nu mai puțin decât Ierusalimul se vor strica acestea, că nici „piatră pe piatră” nu va rămâne. Dar zic unii că au rămas multe rămășițe din vechea cetate a Ierusalimului și așa se ispitesc să-L arate mincinos pe Hristos, dar nu este așa: că măcar de ar fi și rămas oarecare rămășițe – lucru care nu este adevărat –, însă până la sfârșitul cel de obște nu va rămânea piatră pe piatră. Însă istoriile spun că împăratul Adrian a pus să fie dărâmate cu totul cetatea și templul chiar din temelii, iar apoi să fie arat locul, încât și aceasta s-a plinit, că nici „piatră pe piatră” n-a rămas dintru ele⁶.

Iar „șezând El în Muntele Măslinilor”, au venit să-L întrebe [Apostolii] când vor fi toate acestea, adică [să le spună vremea] când se vor „săvârși”

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru sfârșitul lumii. Pentru ziua și ceasul acela, cum că nimeni nu știe”.

² În ediția de la 1805, în loc de „mari clădiri”, se găsește „zidiri mari”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „pe”, se găsește „El în”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „în fața templului”, se găsește „în preajma bisericii”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „când va fi să se îplinească toate acestea”, se găsește „când acestea toate vor a se săvârși”.

⁶ Istoricul evreu Iosif Flaviu, pomeneste de distrugerea completă a Ierusalimului din anul 70, când Vespasian era imperator. Dar sub împăratul Adrian, în anul 132, Ierusalimul a fost din nou asediat de romani, iar răzmerița evreilor a fost înăbușită.

cele [spuse] despre Ierusalim. Iar El, mai înainte de a le răspunde lor pentru cele ce au întrebat, întărește mintea lor, spre a nu fi înșelați. Căci fiindcă începuseră cei din Iudeea a boli, s-au ridicat unii, numindu-se pe ei înșiși învățători, și de aceea le spune Domnul: „Căutați să nu vă înșele cineva”.

13, 5-10: Iar Iisus a început să le spună: Vedeti⁷ să nu vă înșele cineva. (6) Căci mulți vor veni în numele Meu⁸, zicând că sunt Eu, și vor amăgi⁹ pe mulți. (7) Iar când veți auzi de războaie, și de zvonuri de războaie, să nu vă turburați, căci trebuie să fie¹⁰, dar încă nu va fi sfârșitul. (8) Și se va ridica neam peste neam¹¹ și împărăție peste împărăție, vor fi cutremure pe alocuri și foamete și turburări vor fi. Iar acestea sunt începutul durerilor. (9) Luați seama la voi înșivă. Că vă vor da în adunări și veți fi bătuiți în sinagogi și veți sta înaintea conducătorilor și a regilor, pentru Mine, spre mărturie lor. (10) Ci mai întâi Evanghelia trebuie să se propovăduiască la toate neamurile¹².

(13, 5) Ieremia 29, 8 / Matei 24, 4 / Luca 21, 8 / Efesenii 5, 6 / 1 Tesaloniceni 2, 3 /

2 Tesaloniceni 2, 3 (13, 6) Ieremia 14, 14 / Matei 24, 5, 11 / Luca 21, 8

(13, 7) Matei 24, 6 / Luca 21, 9 (13, 8) 2 Paralipomena 15, 6 / Matei 24, 7-8

(13, 9) Matei 10, 17; 24, 9 / Ioan 15, 20; 16, 2 / Apocalipsa 2, 10 (13, 10) Matei 24, 14

Mulți vor veni, cum au fost Iuda sau Teudas (*Faptele Apostolilor* 5, 36-37), care ziceau despre ei înșiși că sunt trimiși de Dumnezeu. Și „veți auzi de războaie”, zice [Domnul], despre care și Iosif Flaviu mărturisește că s-au făcut înainte de robie, pentru că s-a împotrivit neamul iudeilor și nu dădea dajdia [birul] romanilor. Deci, mâniaindu-se aceștia, au venit asupra lor [iudeilor] și dese năvăliri au făcut, dar încă nu era sfârșitul Ierusalimului, căci se milostiveau romanii. Și nu numai războaie au fost, ci și bătăi de Dumnezeu trimise, „foamete” și „cutremure”, arătându-le lor Dumnezeu aieva [pe față, vădit] că Însuși El Se luptă cu ei.

Iar toate acestea erau „începătură a durerilor”, adică a relelor celor ce erau să [li] se întâmple lor. [Deci Domnul zice:] „Deci păziți-vă pe voi înșivă.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „vedeti”, se găsește „căutați”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „în numele Meu”, se găsește „întru numele Meu”.

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „vor amăgi”, se găsește „vor înșela”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „zvonuri de războaie, să nu vă turburați, căci trebuie să fie”, se găsește „vești de războaie, să nu vă spăimântați, căci se cuvine să fie acestea”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „se va ridica neam peste neam”, se găsește „se va scula limbă peste limbă”.

¹² În ediția de la 1805, versetele 9-10 sunt: „Deci păziți-vă pe voi înșivă. Că vă vor da pe voi în soboare și veți fi bătuiți în adunări și veți sta înaintea domnilor și a împăraților, pentru Mine, spre mărturie lor. Și în toate neamurile se cuvine mai întâi să se propovăduiască Evanghelia”.

Că vă vor da pe voi în soboare [și veți fi bătuți în adunări]", ca să aibă [ucenicii] oarecare mângâiere din cele de obște¹³, la ale lor primejdii. Dar și când le-a spus: „**Veți sta înaintea domnilor și a împăraților, pentru Mine**”, nu mică mângâiere a pus într-înșii, arătându-le că pentru El au să pătimească. Iar aceasta „**spre mărturie lor**”, arată că vor fi iudeii fără răspuns și încă de acum și de aici vor fi osândiți, căci, zice: „nici chiar muncindu-vă [chinuindu-vă, căznindu-vă] pe voi n-au putut să biruiască adevărul”. Apoi, pentru ca să nu socotească ei că primejdiile și necazurile vor împiedica propovăduirea, spune că „**la toate neamurile**” se cuvine să se propovăduiască Evanghelia și [abia] atunci va fi robii Ierusalimul. Iar cum mai înainte de robie s-a propovăduit Evanghelia, auzi-l pe Pavel care zice: „**În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii graiurile lor**” (*Romani 10, 18; Psalm 18, 4*). Însă și aceasta spre mai mare osândă a iudeilor s-a făcut, adică, mai înainte de robie s-a propovăduit pretutindeni. Că se cuvenea, văzând ei cum în scurtă vreme în toată lumea a strălucit propovăduirea, să cunoască puterea lui Dumnezeu și să se pocăiască și să scape de primejdii, dar n-au înțeles și pentru aceasta și mai mare le este lor osândă.

13, 11-13: Iar când vă vor duce ca să vă predea,¹⁴ nu vă îngrijiți dinainte ce veți vorbi, ci să vorbiți ceea ce se va da vouă în ceasul acela¹⁵. Căci nu voi sunteți cei care veți vorbi, ci Duhul Sfânt. (12) Și va da frate pe frate la moarte și tată pe copil și copiii se vor răzvrăti împotriva părinților¹⁶ și îi vor ucide. (13) Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la urmă¹⁷, acela se va mântui.

(13, 11) Matei 10, 19-20 / Luca 12, 11; 21, 15 /

Ioan 16, 13 / Faptele Apostolilor 2, 4 (13, 12) Iezechiel 38, 21 / Miheia 7, 6 /

Matei 10, 21 / Luca 21, 16 (13, 13) Daniil 12, 12 / Matei 24, 13 / Luca 21, 17 / Apocalipsa 2, 10

Mai înainte de a se aprinde de săvârșit [desăvârșit, deplin] războiul, câte n-au pățimit de la iudeii Apostolii, înaintea divanelor [scaunelor de judecată] fiind puși și la împărați duși fiind, la Irod, la Agripa și la Nero! Deci, [le spune Domnul:] „Nu vă îngrijiți de mai înainte ce veți răspunde, pentru că «întru acel ceas» vă va da vouă Duhul cel Sfânt cele ce veți grăi”.

¹³ Adică, firească mângâiere luând Apostolii, tocmai pentru că Domnul le spune dinainte pătimirile ce le vor răbda.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „ca să vă predea,”, se găsește „pe voi dându-vă să”.

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „ci să vorbiți ceea ce se va da vouă în ceasul acela”, se găsește „ci ceea ce se va da vouă întru acel ceas, aceea să grăiți”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „la moarte și tată pe copil și copiii se vor răzvrăti împotriva părinților”, se găsește „spre moarte și tată pe fiu și se vor scula fiii asupra părinților”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „până la urmă”, se găsește „până în sfârșit”.

Și mai înainte le spune lor și pe aceea ce este mai grea decât toate, că și de cei mai apropiați ai lor vor fi luptați. Iar aceasta le spune lor ca mai înainte auzind ei, să se pregătească pentru cele ce vor fi și de aici cu ușurare să sufere primejdia. Apoi [le dă] mângâierea: „și veți fi urâți de toți pentru numele Meu” – căci a fi urâți pentru Dânsul, de ajuns era ca să le ușureze toate primejdiile. Dar și aceasta: „cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui”, prea mare mângâiere este.

13, 14-17: Iar când veți vedea urâciunea pustiirii¹⁸, stând unde nu se cuvine – cine citește să înțeleagă – atunci cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munți, (15) și cel de pe acoperiș să nu se coboare¹⁹ în casă, nici să intre ca să-și ia ceva din casa sa, (16) și cel ce va fi în țarină să nu se întoarcă îndărăt, ca să-și ia haina. (17) Dar vai celor ce vor avea în pântece și celor ce vor alăpta²⁰ în zilele acelea! (13, 14) Daniil 9, 27 / Matei 24, 15-16 / Luca 21, 20-21 (13, 15-16) Matei 24, 17-19 / Luca 17, 30-31; 21, 23; 23, 29

„Urâciune a pustiirii” este stâlpul [statuia] cu chipul celui care a robit cetatea, pentru că tot idolul „urâciune” se numește. Iar „a pustiirii” spune pentru că Ierusalimul robit fiind și pustiire pătimind, au pus statuia aceasta înăuntrul celor neumblate ale templului.

Încă și Pilat, pentru că a adus noaptea în templu statuile Cezarului, s-a făcut pricinuitor de multă turburare în popor. De atunci a început și războiul și pustiirea Ierusalimului.

Deci, atunci, „cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munți”. Bine a zis: „cei ce vor fi în Iudeea”, pentru că Apostolii nu erau în Iudeea, ci, precum am zis, mai înainte de a începe războiul fuseseră izgoniți din Ierusalim iar, mai vârtos [mai bine zis], ei înșiși au ieșit [au plecat], de Dumnezeuiescul Duh fiind mișcați [trimiși]. Deci „cei ce vor fi în Iudeea să fugă”.

Și cel ce va fi „deasupra casei” [„pe acoperiș”], pentru nimic din cele ce sunt „în casă” să nu se întoarcă, întrucât iubit [neprețuit] lucru este măcar numai cu trupul de va scăpa cineva. Dar, „vai” și celor ce vor avea fii sau „vor avea în pântece”! Pentru care pricină? Pentru că cele care vor avea fii, de dragostea către prunci fiind ținute, nu vor putea să fugă. Iar cele ce „vor avea în pântece”, pentru greutatea pântecelui, nici acelea nu vor avea lesnicioasă fuga. Însă socotesc că este însemnată aici și mâncarea

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „urâciunea pustiirii”, se găsește „urâciunea pustiirii, ce s-a zis de Daniil Proorocul”.

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „cel de pe acoperiș să nu se coboare”, se găsește „cela ce va fi deasupra casei să nu se pogoare”.

²⁰ În ediția de la 1805, în loc de „vor alăpta”, se găsește „vor apleca”.

de fiu, pentru că din pricina foametei, înconjurată fiind cetatea de oaste și de fii s-au atins²¹.

13, 18-20: **Rugați-vă, dar, ca să nu fie fuga voastră iarna.** (19) **Căci în zilele acelea va fi necaz cum nu a mai fost până acum, de la începutul făpturii, pe care a zidit-o Dumnezeu, și nici nu va mai fi.** (20) **Și de nu ar fi scurtat Domnul zilele acelea, n-ar scăpa nici un trup, dar pentru cei aleși, pe care i-a ales, a scurtat acele zile**²².

(13, 18) Matei 24, 20

(13, 19) Daniil 9, 26; 12, 1 / Ioil 2, 2 / Matei 26, 21 (13, 20) Matei 24, 22 / Luca 17, 21-22

De va fi fuga „iarna”, de greutatea vremii se vor împiedica cei ce vor voi să fugă și, ca să zic pe scurt, cumplit necaz va fi, cum „n-a mai fost” și „nici nu va mai fi”. „Și de nu ar fi scurtat Dumnezeu” vremea, adică de n-ar fi potolit degrabă războiul romanilor, „nu s-ar fi mântuit tot trupul”, adică nici un iudeu n-ar fi rămas. „Dar pentru cei aleși”, adică pentru cei dintre evrei care crezuseră sau care mai pe urmă aveau să creadă, s-a potolit îndegrabă [curând] războiul. Căci Dumnezeu, mai înainte știind că din evrei mulți vor crede după robie, pentru aceasta n-a slobozit să piară neamul [lor] de tot.

Dar este cu puțință a înțelege aceasta și spre îndreptarea năravurilor²³. „Urâciune a pustiirii” este toată înțelegerea satanicească, care „stă în loc sfânt” (Matei 24, 15), adică în mintea noastră. Deci, atunci, „cel care este în Iudeea să fugă în munți”, adică cel ce s-a mărturisit [spovedit] să alerge la munții faptelor bune; căci „Iudeea” se tâlcuiește „mărturisire”. Iar cel ce stă întru înălțime [„pe acoperiș”], „să nu se pogoare”, căci aflând noi oarecare înțelegere pătimășă stând întru noi, se cuvine prin mărturisire [spovedanie] să alergăm la cele înalte și să nu ne pogorâm dintru înălțimea faptei celei bune. Și cel care lucrează lucrul cel bun [„în țarină”], să nu se întoarcă să ia știința cea veche, care este „haina” de care s-a dezbrăcat (Marcu 13, 15-16). Și vai de cel ce fuge „iarna”! Că se cuvine ca noi să fugim de păcat cu fierbințeală, iar nu cu răceală și fără de mișcare, căci aceasta înseamnă „a fugi iarna”.

²¹ Despre această cumplită faptă și despre foametea dinaintea dărâmării Ierusalimului vezi tâlcuirea de la Matei 24, 19, Deuteronom 28, 53-57, precum și anexa editorială: *Pătimirile iudeilor din vremea Cezarului Gaius Caligula (anii 37-41) și până la dărâmarea Ierusalimului din vremea lui Tit (anul 70) – descrise după Eusebiu de Cezareea și Iosif Flaviu*, din volumul *Tâlcuirii Sfintei Evanghelii de la Luca*.

²² În ediția de la 1805, versetele 19-20 sunt: „Căci va fi în zilele acelea scârbă ca aceea care n-a fost de la începutul zidirii care a zidit Dumnezeu, până acum, și nici va mai fi. Și de nu ar fi scurtat Dumnezeu zilele acelea, nu s-ar mântui tot trupul, dar pentru cei aleși, pe care i-a ales, va scurta zilele acelea”.

²³ Adică în chip moral, etc.

13, 21-26: **Și atunci dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți.** (22) **Se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face²⁴ semne și minuni, ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși²⁵.** (23) **Dar voi luați seama. Iată dinainte v-am spus vouă toate²⁶.** (24) **Ci în acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei.** (25) **Și stelele vor cădea din cer și Puterile care sunt în Ceruri se vor clătina²⁷.** (26) **Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă și cu slavă²⁸.**

(13, 21) Matei 24, 23 / Luca 17, 23; 21, 8 (13, 22) Deuteronom 13, 1-3 / Matei 24, 24

(13, 23) Matei 24, 25 / 1 Tesaloniceni 3, 4 / 2 Petru 3, 7 (13, 24) Isaia 13, 10; 34, 4 /

Iezechiil 32, 7 / Ioil 2, 10; 3, 4; 4, 15 (13, 25) Matei 24, 29 / Luca 21, 26 (13, 26) Daniil 7, 13 /

Matei 16, 27; 24, 30 / Marcu 14, 62 / Luca 21, 27 / Faptele Apostolilor 1, 11 / Apocalipsa 1, 7

A săvârșit [sfârșit] acum cele [grăite] pentru Ierusalim și de aici începe să spună cele despre venirea lui Antihrist. Iar auzind cuvântul „atunci” să nu socotești că acelea vor fi când s-au zis cele de mai sus despre Ierusalim: „**Și atunci dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți**”. Ci să știi că este obicei în Scriptură, după cum și la [Evangelistul] Matei vedem, că după Nașterea lui Hristos, spune: „**În zilele acelea a venit Ioan [Botezătorul]**” (Matei 3, 1). În care zile? Oare într-o dată au urmat după Nașterea lui Hristos? Nu, ci [spune așa, în chip] nehotărât, adică fără a îngrađi vremea. Tot așa și aici spune: „**atunci**”, nu când Ierusalimul se va pustii, ci în vremea venirii lui Antihrist, atunci să nu vă lăsați înșelați, căci mulți vor lua asupra lor numele lui Hristos, „**ca să înșele, [de va fi cu puțință] și pe cei aleși**”. Iar după venirea lui Antihrist, făptura toată se va schimba, întunecându-se stelele din pricina covârșirii luminii lui Hristos. Și „**se vor clăti**” Puterile Îngerești, adică se vor înspăimânta, văzând că se face atâta schimbare și pe cei împreună cu ei robi că sunt judecați. Și atunci vor vedea pe Domnul ca pe „**Fiul Omului**”, adică având trup, căci cel ce se vede, cu adevărat trup este; și deși cu trup, ca om va veni [Mântuitorul], însă „**cu putere și cu slavă multă**”.

13, 27-31: **Și atunci El va trimite pe Îngeri²⁹ și va aduna pe aleșii Săi din cele patru vânturi, de la marginea pământului până la marginea**

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „vor face”, se găsește „vor da”.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși”, se găsește „ca să înșele, de va fi cu puțință și pe cei aleși”.

²⁶ În ediția de la 1805, versetul 23 este: „Iar voi vă păziți. Că iată mai înainte am spus vouă toate”.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „se vor clătina”, se găsește „se vor clăti”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „cu putere multă și cu slavă”, se găsește „cu putere și cu slavă multă”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „Îngeri”, se găsește „Îngerii Săi”.

cerului. (28) Învățați de la smochin pilda: Când mlădița lui se face fragedă și înfrunzește, cunoașteți că vara este aproape³⁰. (29) Tot așa și voi, când veți vedea împlinindu-se aceste lucruri, să știți că El este aproape³¹, lângă uși. (30) Adevărat grăiesc vouă că nu va trece neamul acesta până ce nu vor fi toate acestea. (31) Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece.

(13, 27-30) Matei 24, 31-34 / Luca 21, 29-32

(13, 31) Psalm 101, 27; 118, 89 / Isaia 40, 8 / Matei 24, 35 / Luca 21, 35

Vezi că și Fiul „trimite pe Îngerii”, precum Tatăl? Unde, dar, sunt cei ce zic că nu este deopotrivă cu Dumnezeu și Tatăl? Deci vor veni Îngerii „să adune pe cei aleși”, ca fiind ei „răpiți în nori”, să întâmpine pe Domnul (1 Tesaloniceni 4, 17).

Și de la smochin te învață că, precum atunci când înfrunzește smochinul, îndată vine și vara, tot așa, după necazul cel de la Antihrist, nimic altceva urmând, va fi Venirea lui Hristos, care cu adevărat „vară” a dreptilor este, după „iarnă” prigoanelor, iar păcătoșilor, „iarnă” le este după „vară” desfătării (Marcu 13, 18).

„Amin grăiesc vouă că «neamul acesta», al credincioșilor, al creștinilor zic, nu va trece până nu vor fi toate acestea, atât cele pentru Ierusalim, cât și cele pentru venirea lui Antihrist”. Căci, cu adevărat, „neam” numește nu pe cel al Apostolilor, fiindcă nu vor trăi până la sfârșitul lumii Apostoliei, întrucât nici până la sfârșitul Ierusalimului cei mai mulți n-au ajuns a trăi. Deci „neam” numește aici pe cel al creștinilor, mângâindu-i pe Apostoli; și ca să nu socotească ei că atâtea rele făcându-se, poate va lipsi credința, le zice: „Îndrăzniți, nu va trece «neamul» credincioșilor, nici nu va lipsi, că mai curând «vor trece» stihiiile acestea nemișcate – adică «cerul și pământul» –, decât «cuvintele Mele» într-o ceva să cadă [să nu se adeverească], pentru că toate câte le-am spus se vor plini [împlini]”.

13, 32-37: Iar despre ziua aceea și despre ceasul acela nimeni nu știe, nici Îngerii din Cer³², nici Fiul, ci numai Tatăl. (33) Luați aminte³³, privegheați și vă rugați, că nu știți când va fi acea vreme. (34) Este ca un om care a plecat în altă țară³⁴ și, lăsându-și casa, a dat puterea în mâna slugilor, dând fiecăruia lucrul lui, iar portarului i-a poruncit să vegheze.

³⁰ În ediția de la 1805, versetul 28 este: „Învățați de la smochin pilda: Când stâlpii lui sunt tineri și îi cresc frunzele, știți că aproape este vara”.

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „că El este aproape”, se găsește „că aproape este”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „Îngerii din Cer”, se găsește „Îngerii care sunt în Cer”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „Luați aminte”, se găsește „Păziți-vă”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „în altă țară”, se găsește „departe”.

(35) Vegheați³⁵, dar, că nu știți când va veni stăpânul casei³⁶: sau seara, sau la miezul nopții, sau la cântatul cocoșilor, sau dimineața. (36) Ca nu cumva venind fără de veste, să vă afle pe voi dormind. (37) Iar ceea ce zic vouă, zic tuturor: Privegheați!

(13, 32) Matei 24, 36 (13, 33) Matei 24, 42; 25, 13 / Luca 12, 40; 21, 36 / Romani 13, 11 (13, 34-35) Matei 24, 42, 45 / Luca 19, 12

Vrând Domnul să oprească pe ucenici de a întreba despre „ziua” și „ceasul acela”, zice: „Nimeni nu știe, nici Îngerii [care sunt în Cer], nici Fiul”. Căci de-ar fi zis: „Știu, dar nu voiesc să vă descopăr vouă”, i-ar fi măhnit³⁷. Iar acum, lucru mai cu înțelepciune face și îi oprește pe ei cu totul de a cerca să se învețe [să afle] aceasta și a-L supăra pe El, zicând că: „Nici Îngerii, nici Eu nu știu”.

Și tu dintr-o pildă vei înțelege ce se zice aici: de multe ori pruncii, văzând un lucru în mâinile părinților lor, îl cer de la ei, iar părinții, nevoind să le dea, copiii plâng, fiindcă nu primesc [ceea ce cer]. Atunci părinții ascund lucrul acesta și arătând pruncilor mâinile goale, spun că n-au și îi opresc pe ei din plâns. Întru acest chip și Domnul, ca și cu niște prunci purtându-Se cu Apostolii, a tăinuit ziua, căci de-ar fi zis: „Știu, dar nu voiesc să vă spun”, s-ar fi întristat Apostolii, fiindcă nu s-au înștiințat de la Dânsul. Iar că Domnul știe „ziua și ceasul”, arătat [vădit] este, pentru că El Însuși a făcut veacurile. Deci, cum să nu știe [cunoască] cele pe care [El Însuși] le-a făcut?

Dar cu adevărat și spre folos a tăinuit Dumnezeu sfârșitul vieții, fie pe cel de obște, fie pe al fiecăruia, ca, fiind nearătat sfârșitul, pururea să ne

³⁵ În ediția de la 1805, în versetele 34-35, în loc de „vegheze/vegheați”, se găsește „privegheze/privegheați”.

³⁶ În ediția de la 1805, în loc de „stăpânul casei”, se găsește „domnul casei”.

³⁷ Aici Sfântul Maxim ne învață astfel: „Există două feluri de neștiință: una vrednică de ocară, alta nevinovată. Cea dintâi atârnă de noi, a doua nu atârnă de noi. Cea vrednică de ocară și atârnătoare de noi este neștiința cu privire la virtute și evlavie. Cea nevinovată și neatârnătoare de noi e neștiința cu privire la toate acele lucruri câte, vrând să le cunoaștem, nu le cunoaștem: de pildă, cu privire la lucrurile ce se petrec departe sau la cele ce se vor întâmpla în viitor. Dar dacă Sfinții Prooroci au cunoscut prin har cele de departe și neatârnătoare de noi, cum nu le-ar fi știut cu atât mai vârtos pe toate Fiul lui Dumnezeu, iar prin El și omenitatea Lui, nu prin fire, ci prin unirea cu Cuvântul? Căci precum fierul ars în foc are toate însușirile focului, pentru că luminează și arde și totuși, prin fire nu e foc, ci fier, la fel și omenitatea Domnului, întrucât era unită cu Cuvântul le știa toate și aceste însușiri dumnezeiești le arată în sine, dar ca fire omenească luată în sine, adică neunită, se zice că nu le știa (*Filocalia românească*, vol. 2, *Întrebări și răspunsuri*, întrebarea 66, ed. Humanitas, București, 1999, pp. 236-237).

nevoim, așteptându-L pe Dânsul și temându-ne ca nu cumva când nu suntem noi gata să sosească asupra-ne³⁸.

Dar să luăm aminte și graiurile [cum spune]: „seara” vine sfârșitul când cineva, după ce va îmbătrâni, va muri; iar „la miezul nopții” când cineva în vârsta cea de mijloc va fi; iar „la cântatul cocoșilor” când cuvântul – adică partea cea cuvântătoare – întru noi va veni la săvârșire. Căci „cocoș” este cuvântul, care ne deșteaptă pe noi din somnul nesimțirii; căci atunci când copilul va începe după cuvânt [cugetare, rațiune] a vieții și a socoti [judeca, gândi], atunci se cheamă că îi cântă „cocoșul”. Iar „dimineața” este vârsta cea cu totul copilărească. Deci se cuvine ca toți să poarte de grijă pentru sfârșit, că măcar prunc de va fi, se cuvine a purta de grijă și pentru acela, ca nu cumva să moară nebotezat. Și tuturor le poruncește Domnul acestea, și celor ce sunt în lume și celor ce sunt depărtați de lume. Deci suntem datori „a priveghea și a ne ruga”, căci amândouă acestea sunt trebuincioase, căci mulți priveghează, însă cheltuind nopțile întru lucruri rele.

Și vezi că n-a zis: „Nu știu când va fi vremea”, ci „nu știți”, adică noi nu știm, căci pentru al nostru folos s-a tăinuit [„ceasul acela”]. Căci dacă și acum, când este nearătat sfârșitul, unii asupra altora ne turburăm, ce nu am fi făcut dacă am fi știut sfârșitul? Cu adevărat, întru cea mai de pe urmă răutate poate am fi cheltuit vremea cea mai înainte de sfârșit și apoi [numai] întru o zi arătând pocăință, foarte rău [tare] ne-am fi vătămat.

³⁸ Adică, să vină peste noi ceasul sfârșitului, nefiind noi pregătiți pentru acesta.

CAPITOLUL 14

Ungerea din Betania. Cina cea de Taină. Ghetsimani.

Prinderea. Înfrățirea la Caiafa. Lepădarea lui Petru¹

14, 1-5: Și după două zile erau Paștile și Azimile. Și arhiereii și cărturarii căutau cum să-l prindă cu vicleșug², ca să-L omoare. (2) Dar ziceau: Nu la sărbătoare, ca să nu fie turburare în popor³. (3) Și fiind El în Betania, în casa lui Simon Leprosul, și șezând la masă, a venit o femeie având un alabastru, cu mir de nard curat, de mare preț, și, spărgând vasul⁴, a vărsat mirul pe capul lui Iisus. (4) Dar erau unii mârniți între ei⁵, zicând: Pentru ce s-a făcut această risipă de mir⁶? (5) Căci putea să se vândă acest mir cu peste trei sute de dinari, și să se dea săracilor. Și căteau împotriva ei⁷.

(14, 1) Matei 26, 2 / Luca 22, 1-2 / Ioan 11, 47, 55; 13, 1 (14, 2) Matei 26, 5 (14, 3) Matei 26, 6-7 / Luca 7, 37 / Ioan 11, 2; 12, 1, 3 (14, 4-5) Matei 26, 8-9 / Ioan 12, 4-6

Miercuri s-a adunat soborul și a făcut [a ținut] sfatul și pentru aceasta postim și noi miercurile⁸.

Deci aceia voiau să treacă vremea „praznicului”, dar n-au fost îngăduiți [de Hristos], ci El Însuși iconomisind [purtând grijă de] vremea Patimii Sale, la Paști a binevoit a Se răstigni, pentru că El Însuși era Paștile cele adevărate (Ioan 11, 25). Drept aceea, [ni] se cuvine [nouă] a ne minuna de puterea Lui, căci atunci când aceia voiau să-L prindă pe Dânsul, n-au

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru ceea ce a uns pe Domnul cu mir și pentru cele ce a zis Iuda pentru mir. Pentru Paștele cel de Taină. Pentru vinderea lui Hristos. Pentru rugăciunea și prinderea Lui și pentru ducerea la arhiereul. Pentru mărturiile cele mincinoase și pentru ocările ce l-au făcut lui Iisus înaintea arhiereului. Pentru lepădarea lui Petru. Pentru învinuirile ce s-au pus Domnului de la arhiereu”.

² În ediția de la 1805, în loc de „vicleșug”, se găsește „înșelăciune”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „Nu la sărbătoare, ca să nu fie turburare în popor”, se găsește „Nu în praznic, ca să nu fie turburare într-un norod”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „mir de nard curat, de mare preț, și, spărgând vasul”, se găsește „mir de nard de credință, de mult preț, și, sfărâmând alabastrul”.

⁵ În ediția de la 1805, în loc de „erau unii mârniți între ei”, se găsește „erau unii de tânjeau întru sine”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „risipă de mir”, se găsește „pagubă a mirului”.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „căteau împotriva ei”, se găsește „se răsteau asupra ei”.

⁸ Din epoca apostolică și până în prezent, creștinii ortodocși postesc miercuri și vinerea fiecărei săptămâni, cu excepția zilelor însemnate în calendar cu „harți”.

putut (*Luca 4, 30; Ioan 8, 59*), iar când ei nu voiau, din pricina praznicului, atunci de bunăvoie S-a dat pe Sine [lor].

„Și fiind El în Betania, în casa lui Simon Leprosul, și șezând la masă, a venit o femeie”. Toți patru Evangheliștii fac pomenire de mir (*Matei 26, 7; Luca 7, 37; Ioan 11, 2*) și le pare unora că una singură este femeia cea cu mirul, dar nu este așa, ci două sunt, și anume: una cea de la Ioan – care îi era soră lui Lazăr –, iar alta, cea pomenită de ceilalți trei Evangheliști. Însă, de vei lua aminte, vei vedea că aceste femei sunt trei: la Ioan una, la Luca alta și la ceilalți doi alta. Iar spusa din urmă se adeverește prin aceea că, femeia de la Luca era și curvă și a venit la Hristos pe la mijlocul propovăduirii, iar cea de la Matei a venit aproape de vremea Patimii și nici nu se mărturisește [arată] că ar fi fost curvă.

Și primește Domnul voința [râvna] femeii care a adus aici un alabastru cu mir, pentru că atât de mult a cheltuit pentru nard. Iar „nard de credință” se cuvine a se înțelege că, sau un fel de nard așa era numit, sau este arătat aici nardul cel curat și neamestecat și cu adevărită și de credință întocmit.

Și sau mâniat unii oarecare [vreunii], iar Ioan zice că Iuda s-a mâniat, dar se poate să fi prihănit pe femeie și ceilalți Apostoli, fiindcă Îl auzeau pe Hristos pururea învățând pentru milostenie. Dar Iuda nu cu aceeași socoteală s-a mâniat asupra femeii, ci din pricina iubirii de argint și dintru urâciunea câștigării argintului. Pentru aceasta și Ioan numai de el face pomenire (*Ioan 12, 4-6*), ca de unul ce cu vicleană socoteală a prihănit-o [defăimat-o] pe acea femeie.

„Și se răsteau asupra ei”, adică se mâniau, o ocărau, o muștrău pe ea.

14, 6-9: Dar Iisus a zis: Lăsați-o. De ce îi faceți supărare? Lucru bun a făcut ea cu Mine. (7) Că pe săraci totdeauna îi aveți cu voi și, oricând voiți, puteți să le faceți bine, dar pe Mine nu Mă aveți totdeauna⁹. (8) Ea a făcut ceea ce avea de făcut: mai dinainte a uns trupul Meu, spre înmormântare¹⁰. (9) Adevărat zic vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia, în toată lumea, se va spune¹¹ și ce-a făcut aceasta, spre pomenirea ei.

(14, 6) Matei 26, 10 / Ioan 12, 7 (14, 7) Deuteronom 15, 11 / Matei 26, 11 / Ioan 12, 8 (14, 8-9) Pilde 31, 31 / Matei 26, 12-13

Domnul îi muștră pe Apostoli, fiindcă fără de vreme poticnesc [împiedică] osârdia femeii, zicând: „De ce îi faceți ei supărare», după ce a adus darul, întorcând-o pe dânsa înapoi prin înfruntare?”

⁹ În ediția de la 1805, versetul 7 este: „Că pe săraci pururea îi aveți cu voi și, când veți vrea puteți a le face lor bine, dar pe Mine nu Mă aveți pururea”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „în mormântare”, se găsește „îngropare”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „se va spune”, se găsește „se va povesti”.

Încă îl îmboldește [Hristos] și pe [Iuda] vânzătorul, când zice: „**Spre îngroparea**» Mea a făcut acest lucru” și ca pe un neînțelegător îl muștră, ca și cum i-ar fi zis lui: „Tu la moarte dându-mă pe Mine, nu ești muștrat de cugetul tău, iar această femeie spre îngroparea Mea aducând mirul, ca de Dumnezeu fiind îndemnată, este cu cuviință să fie muștrată de tine?” Și proorocește [face] aici Domnul două proorocii: cum că Evanghelia se va propovădui în toată lumea, și cum că lucrul [fapta cea bună a] femeii se va vesti dimpreună [cu Evanghelia Sa].

Drept aceea, să se rușineze de aici cei ce pe săraci mai mult decât pe Hristos îi cinstesc, că am auzit și eu pe oarecare argintari zicând: „Dacă vas sfânt stricând eu, voi da săracilor și voi trăi și eu, nu este osândă”. Să audă [dar aceia], cum Hristos alege mai mult a Sa cinste decât pe săraci! Căci cu adevărat Trupul lui Hristos este cel ce este pe discul cel de aur, și cu adevărat Sângele Lui cel ce este în potir. Deci, acela care ia discul de mult preț și silește să se pună Trupul lui Hristos într-unul mai prost, aducându-i ca pricină pe săraci, să cunoască de aici al cărei părți este [al cui părtaș se face]!

14, 10-11: Iar Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, s-a dus la arhieriei ca să li-L dea pe Iisus. (11) Și, auzind ei, s-au bucurat¹² și au făgăduit să-i dea bani. Și el căuta cum să-L dea lor, la timp potrivit¹³.

(14, 10-11) Matei 26, 14-16 / Luca 22, 4-6

Când femeia își arată a sa osârdie și dragoste, atunci se turbează [își iese din fire] ucenicul, cel care este „**unul din cei doisprezece**”. Și nu fără de socoteală este pusă [scrisă] aceasta: „**unul din cei doisprezece**”, ci pentru ca să se arate că și Iuda a fost ales a fi unul din cei de frunte.

Dar ce este aceasta „să-L dea lor”? Adică să le vestească lor când va fi [Hristos] singur, căci ei se temeau să năvălească asupra Lui când învăța, din pricina norodului. Iar Iuda le-a făgăduit arhieriei să-L dea pe El lor, când va fi [Domnul] singur.

14, 12-15: Iar în ziua cea dintâi a Azimelor, când jertfeau Paștile, ucenicii Lui L-au întrebat: Unde voiești să gătim, ca să mânânci Paștile? (13) Și a trimis doi din ucenicii Lui, zicându-le: Mergeți în cetate și vă va întâmpina un om, ducând un urcior¹⁴ cu apă; mergeți după el. (14) Și

¹² Arhieriei „s-au bucurat” pentru că L-au putut prinde pe Iisus fără a face tulburare mare, fiind Acesta trădat de Iuda. De asemenea, ei „s-au bucurat” și pentru că Iisus – după cum credeau ei – a început să fie urât de propriii Săi ucenici.

¹³ În ediția de la 1805, în loc de „Și el căuta cum să-L dea lor, la timp potrivit”, se găsește „Și căuta cum în vreme cu prilej L-ar da pe El lor”.

¹⁴ În ediția de la 1805, în loc de „urcior”, se găsește „vas de lut”.

unde¹⁵ va intra, spuneți stăpânului casei că Învățătorul zice: Unde este odaia în care¹⁶ să mănânc Paștile împreună cu ucenicii Mei? (15) Iar el vă va arăta un foisor mare așternut gata. Acolo să pregătiți pentru noi¹⁷.

(14, 12) Ieșire 12, 14 / Deuteronom 16, 5-6 / Matei 26, 17 / Luca 22, 7

(14, 13-14) Matei 26, 18 / Luca 22, 8-11 (14, 15) Luca 22, 12

„Ziua cea dintâi a Azimelor” este numită ziua de joi, care era mai înainte de Azime, pentru că azimele se mâncau vineri.

Deci au venit la Dânsul ucenicii și L-au întrebat unde vor mânca Paștile. Iar dintru aceasta se arată cum că nu avea Hristos un locaș oșebit al Său, dar nici ucenicii nu aveau case, că de ar fi avut, L-ar fi luat pe El împreună cu ei acolo.

„Și a trimis doi dintre ucenicii Lui”, pe Petru și pe Ioan – precum Luca spune (Luca 22, 8-11) – către un om neștiut, arătând lor că ar fi putut să nu pătimească, deoarece Acela Care a plecat cugetul omului neștiut ca să-L primească pe Dânsul, ce nu ar fi făcut în alții [de ar fi voit]?

Și le dă lor și un semn pentru a afla casa, să meargă după omul care duce vasul cel „cu apă”. Iar acestea pot a se lua [pricepe] și după înalta înțelegere: „vas [de lut] cu apă” duce cel ce s-a botezat și merge în „casă”, adică în starea cea cuviincioasă celor cuvântători [cugetători], pentru că acela care are Botezul, întru odihnă merge, viețuind cu cuvânt¹⁸, ca întru o „casă” odihnindu-se întru starea aceasta. Iar „stăpân al casei” este mintea, care arată „foisor mare”, [adică] pe înălțimea înțelegerilor ei. Dar „foisorul” acesta este și „așternut” și, deși este înalt, nimic aspru¹⁹ și mândru nu are, fiindcă este așternut și netezit²⁰ de smerenie. Deci, acolo, întru o minte ca aceasta se „gătesc” lui Hristos „Paștile” de către doi ucenici – Petru și Ioan –, adică de către lucrare și de către videnie [vederea dumnezeiască], pentru că Petru, ca un fierbinte [în credință], este lucrător, iar Ioan, văzător ca un bogoslov [teolog].

14, 16-21: Și au ieșit ucenicii și au venit în cetate și au găsit așa precum le-a spus și au pregătit²¹ Paștile. (17) Iar făcându-se seară, a venit cu cei doisprezece. (18) Pe când ședeau la masă și mâncau, Iisus a zis: Adevărat grăiesc vouă că unul dintre voi, care mănâncă împreună cu Mine, Mă va

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „unde”, se găsește „oriunde”.

¹⁶ În ediția de la 1805, în loc de „odaia în care”, se găsește „sălașul întru care”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „Acolo să pregătiți pentru noi”, se găsește „Acolo să gătiți nouă”.

¹⁸ Adică viețuind cu cuvânt, cu sfat, sau în chip cugetător, rațional.

¹⁹ Sau nemilostiv.

²⁰ [1805] Sau moale.

²¹ În ediția de la 1805, în loc de „au pregătit”, se găsește „au gătit”.

vinde. (19) Ei au început să se întristeze și să-I zică, unul câte unul: Nu cumva sunt eu? (20) Iar El le-a zis: Unul dintre cei doisprezece, care întinge cu Mine în blid. (21) Că Fiul Omului merge precum este scris despre El; dar vai de omul acela prin care este vândut Fiul Omului. Bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut²².

(14, 16-17) Matei 26, 19-20 / Luca 22, 13-14 (14, 18) Psalm 40, 9 / Matei 26, 20-21 / Luca 22, 21 / Ioan 13, 21 (14, 19-21) Matei 26, 22-24 / Luca 22, 21-22 / Ioan 13, 26-27

Cum de au „șezut”, fiindcă Legea poruncea ca stând în picioare să mănânce Paștile? (Ieșire 12, 11) Urmează de aici că mai întâi au săvârșit cele ale Legii, apoi au șezut, vrând [Hristos] să dea Paștile Sale.

Și ucenicii „au început să se întristeze” pentru cuvântul Domnului, prin care a zis: „unul dintre voi, [care mănâncă împreună cu Mine,] Mă va vinde”. Căci măcar că erau ei afară de patima aceasta, însă se temeau, crezând lui Dumnezeu Celui Care știe inimile, mai mult decât lor înșiși.

Vezi și cuvântul acesta „merge”, căci ca și cum o călătorie îi era moartea lui Hristos, iar nu moarte.

Iar „mai bine ar fi fost de nu s-ar fi născut” s-a zis pentru munca [cazna, osânda] ce avea să pătimească [Iuda] vânzătorul, căci mai bine era de nu s-ar fi născut nicidecum, decât să se fi născut spre muncă [caznă, osândă]. Deci, chiar din sfârșitul lucrului se vede că mai bine era de nu ar fi fost nicidecum Iuda. Căci Dumnezeu l-a făcut pe el spre lucruri bune, dar, de vreme ce el întru atâta de mare răutate a căzut, precum se pare, mai bine era „de nu s-ar fi născut” nicidecum.

14, 22-25: Și, mâncând ei, a luat Iisus pâine și binecuvântând²³, a frânt și le-a dat lor și a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. (23) Și luând paharul, mulțămind, le-a dat și au băut din el toți. (24) Și a zis lor: Acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi, care pentru mulți se varsă. (25) Adevărat²⁴ grăiesc vouă că de acum nu voi mai bea din rodul viței până în ziua aceea când îl voi bea nou în²⁵ Împărăția lui Dumnezeu.

(14, 22) Matei 26, 26 / Luca 22, 19 / 1 Corinteni 11, 23-24
(14, 23-25) Matei 26, 27-29 / Luca 22, 18-20

Unii zic că Iuda nu s-a împărtășit cu Tainele, ci a ieșit mai înainte de a da Domnul Tainele, iar alții zic că și lui, nemulțămitorului i-a dat [Hristos] din Cele Sfinte.

²² În ediția de la 1805, în loc de „Bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut”, se găsește „Mai bine ar fi fost lui, de nu s-ar fi născut omul acela”.

²³ În ediția de la 1805, în loc de „binecuvântând”, se găsește „blagoslovind”.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Adevărat”, se găsește „Amin”.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „în”, se găsește „întru”.

Și „**blagoslovind**”, adică mulțămind, „**a frânt**” pâinea, lucru pe care și noi îl facem citind rugăciuni²⁶. „**Acesta este Trupul Meu**», acesta pe care acum Îl primiți”, că pâinea nu este închipuire a Trupului Domnului, ci întru însuși Trupul Lui Hristos se preface [preschimbă]. Pentru că și Domnul zice: „**Pâinea pe care Eu o voi da [pentru viața lumii] Trupul Meu este**”, iar nu „închipuire a Trupului Meu este”, ci „**Trupul Meu este**” (Ioan 6, 51). Și iarăși: „**Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului [și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi]**” (Ioan 6, 53). Și cum zice „**Trup**”? Că nu trup se vede a fi! Pentru a noastră neputință, o, omule! Că de vreme ce pâinea și vinul ne sunt obișnuite nouă [ochilor noștri], iar sânge și carne de am fi văzut că ne stă înaintea, nu am fi suferit, ci ne-am fi înfiorat, pentru aceasta Iubitorul de oameni, pogorându-Se neputinței noastre, chipul pâinii și al vinului ținându-l [păzindu-l, arătându-l], întru putere a Trupului și a Sângelui [Său] le preface [preschimbă].

Iar „**Sângele [Meu, al] Legii celei Noi**” a zis, spre deosebire de al celei Vechi, pentru că și Legea cea Veche avea sânge cu care se stropea norodul și Cartea Legii (Ieșire 25, 8).

Iar „**«nu voi mai bea»** din vin până la Înviere” a zis, fiindcă „**Împărăție**” pe Înviere o numește, pentru că a împărățit atuncia peste moarte. Că după Înviere a mâncat și a băut cu ucenicii (Ioan 21, 15), adevărindu-le lor că Însuși El este Cel Care a pățimit. Și „**nou**” îl „**bea**” pe el – adică întru oarecare chip nou și străin –, pentru că nu mai avea trup pătimitor, căruia să-i trebuiască hrană, ci nestrăicios și nemuritor.

Înțelege încă și așa: „**viță**” este Însuși Domnul, iar „**rodul viței**” – tainele și cunoștința cea ascunsă pe care Însuși o rodește Cel Care-l învață pe om cunoștința. Deci, „**întru Împărăția lui Dumnezeu**” – adică întru al optulea veac – va „**bea**” cu ucenicii Săi tainele și înțelepciune, oarecare [lucruri] noi și nemaiauzite învățându-ne pe noi și descoperind [descoperindu-ni-le] pe cele ce acum sunt ascunse.

14, 26-31: Și după ce au cântat cântări de laudă²⁷, au ieșit la Muntele Măslinilor. (27) Și le-a zis Iisus: Toți vă veți sminti²⁸, că scris este: „**Bate-voi păstorul și se vor risipi oile**”. (28) Dar după Învierea Mea, voi merge mai

²⁶ E vorba de rugăciunile de sfințire a Cinstitelor Darurilor săvârșite în vremea Sfintei Liturghii.

²⁷ În ediția de la 1805, în loc de „și după ce au cântat cântări de laudă”, se găsește „și dând laudă”.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „Toți vă veți sminti”, se găsește „Toți vă veți sminti în Mine, în noaptea aceasta”.

înainte de voi în Galileea. (29) Iar Petru I-a zis: Chiar dacă toți se vor sminti întru Tine, totuși eu nu. (30) Și i-a zis Iisus: Adevărat grăiesc ție: Că tu astăzi, în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. (31) El însă spunea mai stăruitor: Și de-ar fi să mor cu Tine, nu Te voi tăgădui. Și tot așa ziceau toți²⁹.

(14, 26) Matei 26, 30 / Luca 22, 39 / Ioan 18, 1 (14, 27) Zaharia 13, 7 / Matei 26, 31 / Marcu 14, 50 / Ioan 16, 32 (14, 28-30) Matei 26, 33-34; 28, 7, 10 / Marcu 14, 72; 16, 7 / Luca 22, 34 / Ioan 13, 37-38; 21, 1 (14, 31) Matei 20, 22; 26, 35 / Luca 22, 33-38

A „mulțămît” [Domnul] și mai înainte de a bea (Marcu 14, 23), a mulțămît și după ce a băut, ca și noi să ne învățăm că se cuvine să mulțămim și „să dăm laudă” și mai înainte de hrană și după ce ne-am hrănit.

Încă și aceasta arată, că iubită Îi era Lui moartea cea pentru noi, căci și „ieșind” ca să Se dea [Patimii și morții], „laudă” pe Dumnezeu. Și cu adevărat și pe noi ne învață ca atunci când vom cădea în necazuri, pentru mântuire a multora, să nu ne mâhnim, ci să mulțămim lui Dumnezeu, Celui Care prin al nostru necaz lucrează mântuire a multora.

Și „a ieșit la Muntele Măslinilor”, ca fiind El singur, să vie aceia asupra-I și, prinzându-L, să nu facă atâta turburare. Că de ar fi venit ei asupra-I când era Dânsul în cetate, poate s-ar fi turburat mulțimea pentru Dânsul și atunci pricină cuvioasă luând vrăjmașii, s-ar fi părut că după dreptate Îl omoară pe El, ca pe un turburător de norod.

Și le proorocește lor [ucenicilor] că se vor sminti. Apoi, ca să nu se pară că aceasta este arătată [vădită] prihănire împotriva tuturor, aduce și mărtuărie de la Proorocul Zaharia, că: „[Bate-voi păstorul și] se vor risipi [oile]” (Zaharia 13, 7). Iar mai pe urmă și mângâiere le adaugă lor: „[Dar după Învierea Mea,] voi merge mai înainte de voi în Galileea”. Dar Petru se împotrivesc, pentru aceasta și aude: „[Adevărat grăiesc ție: Că tu astăzi, în noaptea aceasta,] mai înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine”. Iar aceasta întru acest chip este, că s-a lepădat o dată Petru, apoi a cântat cocoșul. Lepădându-se mai apoi și cu celelalte două lepădări, atunci a cântat a doua oară cocoșul. Deci aceasta zice aicea prin „mai înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine”; asemenea încă și toți, fierbințeală rece arătând, se făgăduiau [Lui], pe Cel Care este Însuși Adevărul, făcându-L mincinos. Pentru aceasta și Domnul lasă ca firea cea omenească să-și arate cele ale ei, căci cu adevărat Domnul putea să-i păzească pe dâșii și mai vârtos pe Petru, dară însă i-a lăsat, pentru a ne învăța să nu nădăjduim spre noi înșine.

²⁹ În ediția de la 1805, versetul 31 este: „El însă cu mult mai stăruitor zicea: Și de-ar fi să mor cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine. Asemenea încă și toți ziceau”.

Iar ceea ce zice: „Bate-voi păstorul [și se vor risipi oile]” Tatăl zice, că de vreme ce a lăsat a fi bătut Fiul, se zice că Tatăl „bate” pe Cel Care cu a Lui lăsare [îngăduință] a fost bătut (*Marcu 14, 65*). Iar „oi” i-a numit pe Apostoli, ca pe cei care sunt fără de răutate.

14, 32-42: Și au venit la un loc³⁰ al cărui nume este Ghetsimani, și acolo a zis către ucenicii Săi: Ședeți aici până ce Mă voi ruga. (33) Și a luat cu El pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și a început a Se turbura³¹ și a Se mâhni. (34) Și le-a zis lor: Întristat este sufletul Meu până la moarte. Rămâneți aici și privegheați. (35) Și mergând puțin mai înainte, a căzut cu fața la pământ³² și Se ruga, ca, de este cu puțință, să treacă de la El ceasul [acesta]³³. (36) Și zicea: Avva Părinte, toate sunt Ție cu puțință. Depărtează paharul acesta de la Mine³⁴. Dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu. (37) Și a venit și i-a găsit dormind și a zis lui Petru: Simone, dormi? N-ai avut tărie ca să veghezi un ceas?³⁵ (38) Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios. (39) Și iarăși mergând, s-a rugat, același cuvânt zicând. (40) Și iarăși venind, i-a găsit dormind, căci ochii lor erau îngreuiati și nu știau ce să-I răspundă. (41) Și a venit a treia oară și le-a zis: Dormiți de acum și vă odihniți! E gata!³⁶ A sosit ceasul. Iată Fiul Omului este dat³⁷ în mâinile păcătoșilor. (42) Sculați-vă să mergem. Iată, cel ce M-a vândut s-a apropiat.

(14, 32-35) Matei 20, 22; 26, 36-39 / Luca 22, 39-42 (14, 36) Matei 26, 39 / Marcu 10, 27 / Ioan 5, 30; 6, 38 / Filipeni 2, 8 / Evrei 5, 7-8 (14, 37) Matei 26, 40 / Luca 22, 45 (14, 38) Matei 25, 13; 26, 41 / Luca 22, 46 / Romani 7, 23 (14, 39) Matei 26, 42 (14, 40-42) Matei 26, 43-45 / Luca 12, 47

[Domnul] avea obicei ca întotdeauna deosebi a Se ruga, dându-ne și nouă chip [pildă] ca liniștea să o căutăm întru [săvârșirea] rugăciunii. Și i-a luat numai pe cei trei care au fost văzători și ai slavei Lui de pe Tabor (*Matei 17, 2; Marcu 9, 2-3; Luca 9, 28-29*), ca aceia care le-au văzut pe cele slăvite să vadă și pe cele de întristare și să cunoască [despre Sine] că și El om este cu

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „la un loc”, se găsește „în satul”.

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „a Se turbura”, se găsește „a Se spăimânta”.

³² În ediția de la 1805, în loc de „a căzut cu fața la pământ”, se găsește „a căzut pe pământ”.

³³ În ediția de la 1805, în loc de „ceasul [acesta]”, se găsește „acel ceas”.

³⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Depărtează paharul acesta de la Mine”, se găsește „Treci de la Mine paharul acesta”.

³⁵ În ediția de la 1805, în loc de „N-ai avut tărie ca să veghezi un ceas?”, se găsește „Nu putuși un ceas să priveghezi?”

³⁶ În ediția de la 1805, în loc de „E gata!”, se găsește „Destul este!”

³⁷ În ediția de la 1805, în loc de „este dat”, se găsește „se dă”.

adevărat. Și Se „întristează” și Se „mâhnește” deopotrivă cu noi, că de vreme ce pe om tot [întreg] l-a luat cu însușirile [lui] cele firești, cu adevărat a luat firește și a Se întrista și a Se mâhni, căci noi oamenii, în chip firesc, spre moarte [înaintea morții], fără de îndulcire și bucurie ne aflăm.

Deci, zicând „depărtează paharul”, arată firea Sa omenească, iar zicând „dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu”, ne învață că, măcar că firea ar fi silită, să o defăimăm, cerând noi ceea ce place [ce este bineplăcut] lui Dumnezeu.

Și după ce a venit după rugăciune și i-a aflat pe cei trei „dormind”, muștră numai pe Petru, ca și cum unele ca acestea ar fi zis către dânsul: „Au, nu tu ești cel ce te-ai făgăduit că împreună cu Mine vei muri? Un ceas nu ai putut să priveghezi, deci cum moartea o vei defăima? Dar «privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită» lepădării de Mine, «căci duhul vostru este osârduitor» spre a nu se lepăda de Mine – și pentru aceasta Îmi făgăduiți Mie aceasta –, «dar trupul este neputincios» și, dacă nu vă va da Domnul putere trupului prin rugăciune, vă veți primejdui”.

„Și iarăși mergând S-a rugat, același cuvânt zicând”, ca rugându-Se și a doua oară să-i adevereze [încredințele] că în chip firesc și întru adevăr om era și ca să ne învețe și pe noi să ne rugăm de multe ori, iar nu numai o dată zicând ceva, să ne lăsăm [de rugăciune].

Și aflându-i pe dânsii iarăși dormind, nu greu îi dojenește, „căci [ochii lor] erau îngreuiati” de somn. Pentru aceasta cunoaște tu și ușurimea și slăbiciunea omului, cum noi, care nici împotriva somnului nu putem să stăm, făgăduim de multe ori cele ce nu sunt întru putința noastră.

Și iarăși „a treia oară” Se roagă, pentru aceleași pricini pe care mai sus le-am pomenit. Și a venit iarăși, nu mai greu certându-i – măcar că se cădea să-i certe, fiindcă nici după muștrare nu s-au făcut mai buni, ci s-au dat somnului. Și ce zice [Domnul]? „Dormiți de acum și vă odihniți!” Și cu ironie a zis către dânsii aceasta căci, fiindcă știa că vine [Iuda] vânzătorul, zice către dânsii aceasta: „Acum vreme este de dormit, dormiți, iată vrăjmașul vine!” Și aceasta a zis-o luând în răs somnul lor. Iar ca să știi că a zis aceasta cu ironie, ascultă ce zice mai jos: „Sculați-vă să mergem”. Însă nu pentru ca să fugă zice aceasta, ci pentru ca mai vârtos să-i întâmpine pe vrăjmași.

Iar unii, acel cuvânt „întristat este sufletul Meu până la moarte”, așa l-au înțeles: „Mă întristez nu pentru că voi muri, ci pentru că israilitenii, cei ce sunt ai Mei, ei voiesc să Mă răstignească pe Mine și pentru aceasta vor fi lepădați dintru Împărăția lui Dumnezeu”.

14, 43-49: Și îndată, încă vorbind El, a venit Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, și cu el mulțime³⁸ cu săbii și cu ciomege, de la arhieriei, de la cărturari și de la bătrâni. (44) Iar vânzătorul le dăduse semn, zicând: Pe Care-L voi săruta, Acela este. Prindeți-L și duceți-L cu pază. (45) Și venind îndată și apropiindu-se de El, a zis Lui: Învățătorule!³⁹ Și L-a sărutat. (46) Iar ei au pus mâna⁴⁰ pe El și L-au prins. (47) Unul din cei ce stăteau pe lângă El, scoțând sabia, a lovit pe sluga arhierelui și i-a tăiat urechea. (48) Și răspunzând, Iisus le-a zis: Ca la un tâlhar ați ieșit cu săbii și cu toiege, ca să Mă prindeți. (49) În fiecare zi eram la voi în templu, învățând, și nu M-ați prins. Dar acestea sunt ca să se împlinescă Scripturile⁴¹.

(14, 43-44) Judecători 16, 21 / Matei 26, 46-48 / Ioan 18, 3 (14, 45) 2 Regi 20, 9 / Matei 26, 49

(14, 46-48) Matei 26, 50-55 / Luca 22, 50-52 / Ioan 18, 10 (14, 49) Iov 19, 13-14 /

Psalom 21, 17; 68, 12; 87, 9 / Isaia 53, 12 / Matei 26, 55 / Luca 22, 53; 24, 44

Ceea ce zice Evanghelistul, și anume „unul din cei doisprezece”, nu în zadar este pusă, ci spre prihana [rușinea] vânzătorului, că din ceata cea dintâi fiind el, asupra Stăpânului s-a turbat [răzvrătit]. Și vezi și nesimțirea lui, cum a socotit că se va tăinui de Domnul, iar prin sărutarea ce l-a dat crezând el că va fi socotit ca un prieten al lui Hristos. Iar de ești prieten, pentru ce ai venit cu vrăjmași? Cu adevărat nebunie este vicleșugul!

Iar „unul din cei ce stăteau pe lângă El” – Petru este acesta dar Marcu trece sub tăcere numele lui, ca să nu se pară că laudă pe Petru, dascălul său, ca pe cel care a fost râvnitor pentru Hristos – cu cuviință „a tăiat urechea slugii arhierelui”, aceasta însemnând cum că neascultători și nesupuși erau, defăimând Scripturile. Pentru că de ar fi avut urechi care ascultă Scripturile, „nu ar fi răstignit pe Domnul mării [slavei]” (1 Corinteni 2, 8). Și Petru nu pe sluga altuia „a lovit”, ci „pe sluga arhierelui”, pentru că cei dintâi neascultători ai Scripturilor erau arhieriei, robi ai zavistiei și ai iubirii de sine făcându-se [ei].

Și a zis [Domnul] mulțimii: „Ca la un tâlhar ați ieșit [cu săbii și cu toiege, ca să Mă prindeți.] În fiecare zi eram la voi în templu, învățând, și nu M-ați prins”. Iar aceasta arată Dumnezeirea Lui, căci când învăța în templu nu au putut să-L prindă pe El, deși era în mâinile lor, din pricină că încă nu sosise vremea Patimii, iar când El a voit, atunci S-a dat pe Sine,

³⁸ În ediția de la 1805, în loc de „mulțime”, se găsește „mulțime multă”.

³⁹ În ediția de la 1805, în loc de „Învățătorule!”, se găsește „Învățătorule! Învățătorule!”

⁴⁰ În ediția de la 1805, în loc de „au pus mâna”, se găsește „și-au pus mâinile”.

⁴¹ În ediția de la 1805, în loc de „Dar acestea sunt ca să se împlinescă Scripturile”, se găsește „Ca să se îplinească Scripturile”.

ca să împlinească Scripturile Proorocilor, anume că S-a adus spre junghiere precum o oaie, fără împotrivire, nici strigând, ci urmând [mergând] de voie⁴² (Isaia 53, 7).

14, 50-54: **Și, lăsându-L, au fugit toți. (51) Iar un tânăr mergea după El, înfășurat într-o pânzătură, pe trupul gol, și au pus mâna pe el. (52) El însă, smulgându-se din pânzătură, a fugit gol⁴³. (53) Și au dus pe Iisus la arhiereu și s-au adunat acolo⁴⁴ toți arhieriei și bătrânii și cărturarii. (54) Iar Petru, de departe, a mers după El, până a intrat înăuntru în curtea arhierelui și ședea împreună cu slugile, încălzindu-se la foc.**

(14, 50) Iov 19, 13-14 / Psalm 87, 9 / Matei 26, 56 / Marcu 14, 27

(14, 51-54) Matei 26, 57-58 / Luca 22, 54 / Ioan 18, 12-13, 15

„Au fugit” ucenicii, căci nu era cu puțință să mintă Cel Care este Însuși Adevărul, nici Proorocii [nu era cu puțință să se afle mincinoși].

„Iar un tânăr oarecare mergea după El” și tânărul acela era, poate, din casa aceea unde a mâncat Hristos Paștile împreună cu ucenicii. Iar unii zic că acesta este Iacov, fratele Domnului⁴⁵, care a mai fost numit și „drept”, căci acesta o singură îmbrăcăminte a purtat în toată viața lui, iar după Înălțarea Domnului a primit de la Apostoli scaunul Ierusalimului. Deci acesta „lăsând giulgiul [smulgându-se din pânzătură] a fugit”, însă nu este nici un lucru de mirare, dacă, verhovnicii fugind și acesta L-a lăsat [părăsit] pe Domnul.

Dar Petru „merge după El”, dragoste prea fierbinte arătând către Dascălul [Învățătorul].

Deși Legea porunea ca un singur om să se afle în slujba arhieriei toată viața⁴⁶, în vremea aceea mulți erau, cumpărând în fiecare an de la romani începătoriile [dregătoriile]. Deci „arhieriei” sunt numiți aici cei ce împliniseră vremea orânduită lor și lăsaseră arhieria.

⁴² „Chinuit a fost, dar S-a supus și nu și-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere s-a adus și ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, așa nu Și-a deschis gura Sa” (Isaia 53, 7).

⁴³ În ediția de la 1805, versetele 51-52 sunt: „Iar un tânăr oarecare mergea după El, îmbrăcat fiind cu giulgiu, pe trupul gol, și l-au prins pe el tinerii. El însă lăsând giulgiul, a fugit gol de la ei”.

⁴⁴ În ediția de la 1805, în loc de „s-au adunat acolo”, se găsește „s-au adunat la Dânsul”.

⁴⁵ Această numire de „frate al Domnului” a fost dată lui Iacov, fiul lui Iosif și fraților vitregi ai Mântuitorului. Iacov, fratele Domnului, a devenit primul episcop al Ierusalimului și unul dintre primii martiri (+63). Prăznuirea sa se săvârșește în fiecare an la 23 octombrie.

⁴⁶ Vezi *Leșirea* 29, 29-30 și *Numeri* 35, 25, 28, 32.

14, 55-61⁴⁷: Arhieriei și tot sinedriul⁴⁸ căutau împotriva lui Iisus mărturie ca să-L dea la moarte, dar nu găseau⁴⁹. (56) Că mulți mărturiseau mincinos împotriva Lui, dar mărturiile nu se potriveau. (57) Și ridicându-se unii, au dat mărturie mincinoasă împotriva Lui, zicând⁵⁰: (58) Noi L-am auzit zicând: Voi dărâma acest templu făcut de mână, și în trei zile altul, nefăcut de mână, voi clădi. (59) Dar nici așa mărturia lor nu era la fel. (60) Și, sculându-se în mijlocul lor, arhiereul L-a întrebat pe Iisus, zicând: Nu răspunzi nimic la tot ce mărturisesc împotriva Ta aceștia? (61) Iar El tăcea și nu răspundea nimic.

(14, 55) Psalm 26, 16; 34, 11 / Daniil 6, 6 / Matei 26, 59 / Faptele Apostolilor 6, 13
(14, 56-57) Psalm 108, 1 / Matei 26, 60 (14, 58) Matei 26, 61 / Marcu 15, 29 / Ioan 2, 19
(14, 60) Matei 26, 62 (14, 61a) Isaia 53, 7 / Matei 26, 63 / Faptele Apostolilor 8, 32

Cei vrednici de osândă chip de divan de judecată plâsmuiesc, ca să se pară cum că, făcând judecată [dreaptă] L-au omorât pe El. Și cum este judecată dreaptă aceea unde unii ca acești martori se aduc, care nimic adevărat nu grăiesc, ci toate turburate și nepotrivite? Încă și cei ce păreau că zic ceva, vorbe mincinoase grăiau, pentru că Domnul n-a zis: „Voi dărâma Eu templul”, ci „dărâmați”; și nu a zis „făcut de mână”, ci așa simplu: „templul [acesta]”⁵⁰ (Ioan 2, 19).

Iar arhiereul „sculându-se”, Îl întreabă pe Iisus, vrând să-L tragă pe El spre răspuns, ca din răspuns să-L prindă pe Dânsul. „Iar El tace”, cunoscând dinainte că nu vor lua aminte la cuvintele Lui, ceea ce și Luca zice că, întrebat fiind Domnul de este El Hristosul, a zis: „Dacă vă voi spune, nu veți crede; iar dacă vă voi întreba, nu-Mi veți răspunde” (Luca 22, 67-68).

14, 61^b-65: Iarăși L-a întrebat arhiereul și I-a zis: Ești Tu Hristosul, Fiul Celui binecuvântat⁵¹? (62) Iar Iisus a zis: Eu sunt și veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta Celui Atotputernic și venind pe norii cerului⁵². (63) Iar arhiereul, sfâșiindu-și hainele⁵³, a zis: Ce trebuință mai

⁴⁷ În ediția de la 1805, în loc de „sinedriul”, se găsește „sfatul”.

⁴⁸ În ediția de la 1805, în loc de „să-L dea la moarte, dar nu găseau”, se găsește „să-L omoare, și nu aflau”.

⁴⁹ În ediția de la 1805, versetele 56-57 sunt următoarele: „Că mulți mărturiseau minciuni asupra Lui, și nu erau asemenea mărturiile. Și ridicându-se unii, au mărturisit minciună asupra Lui, zicând”.

⁵⁰ „Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica” (Ioan 2, 19).

⁵¹ În ediția de la 1805, în loc de „binecuvântat”, se găsește „blagoslovit”.

⁵² În ediția de la 1805, în loc de „de-a dreapta Celui Atotputernic și venind pe norii cerului”, se găsește „de-a dreapta Puterii și viind cu norii cerului”.

⁵³ În ediția de la 1805, în loc de „sfâșiindu-și hainele”, se găsește „rumpându-și hainele”.

avem de martori?⁵⁴ (64) Ați auzit hula. Ce vi se pare vouă? Iar ei toți au judecat că El este vinovat de moarte⁵⁵. (65) Și unii au început să-L scuipe și să-L acopere fața și să-L bată cu pumnii⁵⁶ și să-I zică: Proorocește! Și slugile Îl băteau cu palmele⁵⁷.

(14, 61b) Matei 26, 63 / Luca 22, 67 / Evrei 1, 5 (14, 62) Daniil 7, 13-14 / Matei 24, 30; 26, 64 / Marcu 13, 26 / Luca 22, 69 / 2 Tesaloniceni 1, 10 (14, 63) Matei 26, 65 (14, 64) Ieremia 26, 11 / Matei 26, 65-66 (14, 65) 2 Paralipomena 18, 23 / Isaia 50, 6 / Matei 26, 67 / Luca 22, 63-64

„Iarăși L-a întrebat arhiereul”, nu pentru ca să creadă, după ce se va înștiința, ci pentru ca să afle în vorbele Lui oarecare pricină [de osândire]. Și adaugă la cuvintele „ești Tu Hristosul” și pe celelalte „Fiul Celui blagoslovit”, pentru că mulți erau „hristoși”, adică unși, precum împărații și arhierii, dar nici unul dintre aceia n-a fost Fiul lui Dumnezeu, al Celui pururea blagoslovit și laudat. Iar Iisus răspunde: „Eu sunt”. [El] știa că ei nu vor crede, însă răspunde, silit fiind, ca să nu poată zice [aceștia] mai pe urmă „că de L-am fi auzit pe El, spunând în chip arătat, am fi crezut”. Pentru aceasta este și mai mare osânda lor, că nici acum, după ce au auzit n-au crezut. Și zice [Domnul]: „Mă veți vedea, ca pe un Fiu al Omului, șezând de-a dreapta puterii Tatălui” – prin „Putere” aici pe Tatăl numindu-L –, „pentru că nu fără de trup voi veni, ci întru acest chip, ca să fie văzut trupul Meu de cei care l-au răstignit și dintru aceasta să cunoască” (*Faptele Apostolilor* 1, 11).

Iar arhiereul, [„sfâșiindu-și hainele”,] obicei iudaicesc împlinește, căci evreii își rupeau hainele când îi întâmpina pe ei ceva greu și de necaz⁵⁸. Pentru aceasta și aici își rupe arhiereul hainele, ca și cum ar fi hulit Domnul și mare rău s-ar fi făcut. Dar în bună vreme ar fi zis cineva pentru acestea cuvântul lui David: „Ruptu-s-au și s-au umilit”⁵⁹ (*Psalom* 34, 19). Însă și semn era acesta, măcar că acela nu înțelegea, cum că arhieria iudeilor se va rupe și se va da pierzaniei.

⁵⁴ În ediția de la 1805, în loc de „Ce trebuință mai avem de martori?”, se găsește „Ce ne mai trebuie nouă mărturii?”

⁵⁵ În ediția de la 1805, în loc de „vinovat de moarte”, se găsește „vinovat morții”.

⁵⁶ În ediția de la 1805, în loc de „să-L bată cu pumnii”, se găsește „a-L bate pe El peste obraz”.

⁵⁷ În ediția de la 1805, în loc de „Îl băteau cu palmele”, se găsește „Îl băteau cu palmele peste obraz”.

⁵⁸ După rânduiala Legii, arhiereului nu-i era îngăduit să-și sfâșie hainele: „Marele preot din frații tăi, pe capul căruia s-a turnat mirul de ungere și care este sfințit, ca să se îmbrace cu veșmintele sfinte, să nu-și descopere capul său, nici să-și sfâșie hainele” (*Levitic* 21, 10).

⁵⁹ În ediția 1988 a *Sfintei Scripturi* versetul este: „Risipiți au fost, dar nu s-au căit”.

Deci, după ce prin hotărârea de obște a arhierilor L-au osândit pe Dânsul, atunci slugile acoperindu-L pe El, Îl loveau și ziceau: „**Proorocește cine este cel ce Te-a lovit pe Tine?**” (Luca 22, 64) Câte, dar, suntem datori să pătimim și noi, ca să răsplătim deopotrivă Stăpânului! Pline [de spăimântare și] de frică sunt acestea!

14, 66-72: Și Petru fiind jos în curte, a venit una din slujnicele arhierelui, (67) și văzându-l pe Petru, încălzindu-se, s-a uitat la el și a zis: Și tu erai cu Iisus Nazarineanul. (68) El însă a tăgăduit⁶⁰, zicând: Nici nu știu, nici nu înțeleg ce zici. Și a ieșit afară înaintea curții; și a cântat cocoșul. (69) Iar slujnica, văzându-l, a început iarăși să spună celor de față că acesta este dintre ei. (70) Iar el a tăgăduit iarăși⁶¹. Și după puțin timp, cei de față ziceau iarăși lui Petru: Cu adevărat ești dintre ei, căci ești și galileian și vorbirea ta se aseamănă⁶². (71) Iar el a început să se blesteme și să se jure: Nu știu pe Omul Acesta despre Care ziceți. (72) Și îndată cocoșul a cântat a doua oară. Și Petru și-a adus aminte de cuvântul pe care i-l spusese Iisus: Înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Și a început să plângă.

(14, 66-68) Ieremia 12, 5 / Matei 26, 69-70 / Luca 22, 56-57 / Ioan 18, 16-17

(14, 69-71) Matei 26, 71-74 / Luca 22, 58-60 / Ioan 18, 25

(14, 72) Matei 26, 74-74 / Marcu 14, 30 / Luca 22, 60-62 / Ioan 18, 27

A slăbit Petru în credință – măcar că mai fierbinte era – și „se leapădă” de Domnul, de frică fiind turburat și mai vârtos „slujnica” înfricoșându-l pe el. Iar Dumnezeu cu economie l-a slobozit să pătimească aceasta, ca să nu se înalțe, dar și ca să fie lesne iertător celor ce greșesc, de la cele întâmplare sieși, învățându-se ce este sila și neputința omenească.

Și lucru fără de însemnătate este de era aceeași „slujnică” cea care l-a vădit pe Petru, ori de era alta – că Matei zice că alta era aceasta (Matei 26, 71), iar Marcu zice că era aceeași. Însă acest lucru nu ne este nouă poticnire către adevărul Evangheliei, că au doară nu se unesc cele două Evanghelii întru lucrurile cele mari și cuprinzătoare ale mântuirii noastre? Au doară unul a zis că S-a răstignit Domnul, iar altul, nu? Să nu fie! Deci Petru de frică fiind turburat și uitând cuvântul pe care l-a zis Domnul, că „de cel ce se va lepăda de Mine [înaintea oamenilor] și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu” (Matei 10, 33; Marcu 8, 38; Luca 12, 9), s-a lepădat [de

⁶⁰ În ediția de la 1805, în loc de „a tăgăduit”, se găsește „s-a lepădat”.

⁶¹ În ediția de la 1805, în loc de „a tăgăduit iarăși”, se găsește „iarăși s-a lepădat”.

⁶² În ediția de la 1805, în loc de „vorbirea ta se aseamănă”, se găsește „graiul tău seamănă”.

Domnul]. Dar pocăința și lacrimile iarăși L-au împrietenit pe el cu Hristos, că „a început a plânge”, adică și-a acoperit capul și plângea, sau a început cu mare durere [a plânge]⁶³.

Iar ceea ce a zis Matei în chip acoperit „mai înainte de a cânta cocoșul” (Matei 26, 75), Marcu a tâlcuit „înainte de a cânta de două ori cocoșul”. Că obișnuiesc cocoșii a cânta de multe ori la fiecare cântare, apoi oarecum a dormita și iarăși după oarecare vreme încep iarăși a cânta. Deci ceea ce a zis Matei „mai înainte de a cânta cocoșul” înseamnă că „mai înainte de a plini cocoșul strigările cele dintâi, te vei lepăda de mine de trei ori”.

De aici sunt rușinați novațienii⁶⁴ care pe cei care au păcătuit după Botez și după împărtășirea cu Sfintele Taine nu-i primesc, că iată Petru și după ce s-a împărtășit cu preacuratul Trup și Sânge și după ce s-a lepădat, prin pocăință a fost primit. Că neajungerile [neputințele] Sfinților pentru aceasta s-au scris, ca și noi, dacă vreodată, din neluare aminte vom greși, să putem a privi la pildele acelora și prin pocăință să ne sârguim a ne îndrepta.

⁶³ [1805] Pricina și înțelegerea acestor cuvinte este întru acest chip: în Evanghelie unde s-a pus în românește „a început”, în elinește este *epiballon*. Deci aici, Sfântul Teofilact zice cum că acest cuvânt are două înțelesuri: ori și-a acoperit capul și așa plângea, ori că a început cu mare durere.

⁶⁴ Novațienii și cei care le urmau în învățăături au fost lepădați de la trupul Bisericii prin hotărârea unui sinod local, iar mai apoi această hotărâre a fost confirmată și de Sinoadele ecumenice.

CAPITOLUL 15

Iisus înaintea lui Pilat. Judecata și osânda. Cununa de spini.

Răstignirea și înmormântarea¹

15, 1-15: Și îndată dimineața, arhierii, ținând² sfat cu bătrânii, cu cărturarii și cu tot sinedriul³ și legând pe Iisus, L-au dus și L-au predat⁴ lui Pilat. (2) Și L-a întrebat Pilat: Tu ești regele iudeilor⁵? Iar El, răspunzând, i-a zis: Tu zici. (3) Iar arhierii Îl învinuiau⁶ de multe. (4) Iar Pilat L-a întrebat: Nu răspunzi nimic? Iată câte spun împotriva Ta⁷. (5) Dar Iisus nimic n-a mai răspuns, încât Pilat se mira. (6) Iar la sărbătoarea Paștilor, le elibera un întemnițat pe care-l cereau ei. (7) Și era unul cu numele Baraba închis împreună cu niște răzvrătiți, care în răscoală⁸ săvârșiseră ucidere. (8) Și mulțimea, venind sus⁹, a început să ceară lui Pilat să le facă precum obișnuia pentru ei. (9) Iar Pilat le-a răspuns, zicând: Voiți să vă eliberez¹⁰ pe regele iudeilor? (10) Fiindcă știa că arhierii Îl dăduseră în mâna lui din invidie. (11) Dar arhierii au ațâțat mulțimea ca să le elibereze mai degrabă pe Baraba¹¹. (12) Iar Pilat, răspunzând iarăși, le-a zis: Ce voi face deci cu Cel despre Care ziceți că este regele iudeilor? (13) Ei iarăși au strigat: Răstignește-L! (14) Iar Pilat le-a zis: Dar ce rău a făcut? Iar ei mai

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru cele ce a păținit Hristos în vremea lui Pilat. Pentru judecata, bătaia și răstignirea lui Hristos. Pentru cererea trupului Domnului și pentru îngroparea Lui”.

² În ediția de la 1805, în loc de „ținând”, se găsește „făcând”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „tot sinedriul”, se găsește „toată adunarea”.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „L-au predat”, se găsește „L-au dat”.

⁵ În ediția de la 1805, în versetele 2, 9 și 12, în loc de „regele iudeilor”, se găsește „împăratul iudeilor”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „Îl învinuiau”, se găsește „Îl pârau”.

⁷ În ediția de la 1805, versetul 4 este: „Iar Pilat iarăși L-a întrebat: Nimic nu răspunzi? Vezi câte mărturisesc asupra Ta”.

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „răscoală”, se găsește „zarvă”.

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „mulțimea, venind sus”, se găsește „strigând norodul”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „eliberez”, se găsește „slobozesc”.

¹¹ În ediția de la 1805, versetele 10-11 sunt: „Că știa că pentru pizmă L-au dat pe El arhierii. Dar arhierii au îndemnat pe norod ca mai vârtos pe Baraba să slobozească lor”.

mult¹² strigau: Răstignește-L! (15) Și Pilat, vrând să facă pe voia mulțimii, le-a eliberat pe Baraba, iar pe Iisus, biciuindu-L, L-a dat ca să fie răstignit¹³.

(15, 1) Psalm 2, 1 / Matei 27, 1-2 / Luca 22, 66; 23, 1 / Ioan 18, 28 / Faptele Apostolilor 3, 13

(15, 2) Matei 27, 11 / Luca 23, 3 / Ioan 18, 33 / 1 Timotei 6, 13 (15, 3-4) Matei 27, 12-13

(15, 5) Isaia 53, 7 / Matei 27, 14 / Ioan 19, 9 (15, 6-10) Matei 27, 15-18 / Luca 23, 17-19 /

Ioan 18, 33 (15, 11) Matei 27, 20 / Luca 23, 18 / Ioan 18, 40 / Faptele Apostolilor 3, 14

(15, 12-15) Matei 27, 22-26 / Luca 23, 20-25 / Ioan 18, 39-40; 19, 1, 16

„L-au dat” iudeii romanilor pe Domnul, au fost dați și ei de Domnul în mâinile romanilor. Și se plinesc Scripturile cele ce zic: „Vai celui fără de lege! Că rele vor fi lui, după lucrul mâinilor lui” (Isaia 3, 11); și iarăși: „După lucrul mâinilor lor, dă-le lor” (Psalm 17, 6); și iarăși: „În ce chip ai făcut, așa va fi răsplătirea ta” (Avdie 1, 15)¹⁴.

Și întrebând Pilat „Tu ești împăratul iudeilor?”, Domnul dă răspuns îndoit [cu două înțelesuri]. Pentru că aceasta: „Tu zici”, poate să se înțeleagă că „Adevărat ai zis, tu ai zis ceea ce sunt”, dar poate să se înțeleagă și așa: „Eu nu zic aceasta, ci tu zici”. Și iarăși întrebat fiind după ce „nimic” n-a răspuns, întru mirare l-a adus Hristos pe Pilat. Căci se minuna că știutor de Lege și cuvântăreț [lesne grăitor] fiind Domnul și putând prin răspuns să surpe clevetirile, „nimic” nu grăia, ci răbda mai vârtos cu bărbăție năpăstuirile.

Însă vezi turburarea spre ucidere a iudeilor și blândețea lui Pilat, măcar că și el vrednic este de osândire, fiindcă nu cu osândie a stăruit pentru dreptate! Că mulțimea striga să se răstignească, iar el cu moliciune se ispitește să răpească de la osândire pe Iisus, că pentru aceasta iarăși întreabă: „Ce voi face deci cu Cel despre Care ziceți că este împăratul iudeilor?”, din toate părțile dându-le lor pricini de a slobozi pe Domnul nevinovat, și pentru aceasta [Pilat] zăbovește și prelungește vremea. Iar mai apoi de toate plecându-se voii aceluia, a pus să fie bătut Domnul cu bici de curele împletite, ca să pară că de la divanul de judecată L-au luat pe El osândit. Și L-a dat lor ca să fie răstignit, că voia să facă pe voia norodului, adică spre a plăcea acestuia pe cât ar fi cu putință, iar nu spre a fi bineplăcut dreptății și lui Dumnezeu.

15, 16-21: Iar ostașii L-au dus înăuntrul curții, adică în pretoriu, și au adunat toată cohorta¹⁵. (17) Și L-au îmbrăcat în purpură și, împletindu-l o

¹² În ediția de la 1805, în loc de „mai mult”, se găsește „mai vârtos”.

¹³ În ediția de la 1805, versetul 15 este: „Și Pilat, vrând să facă pe voia norodului, le-a slobozit lor pe Baraba, iar pe Iisus, bătându-L, L-a dat ca să se răstignească”.

¹⁴ În ediția 1988 a *Sfintei Scripturi*, avem: „Vai de cel rău, că răutatea este a lui și va fi judecat după faptele lui” (Isaia 3, 11); „Cum ai făcut, așa ți se va face; fapta ta se va întoarce asupra ta” (Avdie 1, 15)

¹⁵ În ediția de la 1805, în loc de „adică în pretoriu, și au adunat toată cohorta”, se găsește „ce este divan, și au adunat toată oastea”.

cunună de spini, l-au pus-o pe cap¹⁶. (18) Și au început să se plece în fața Lui, zicând: Bucură-Te regele iudeilor¹⁷! (19) Și l-au băteau peste cap cu o trestie și l-au scuiat și, căzând în genunchi, l-au închinat. (20) Și după ce l-au batjocorit, l-au dezbrăcat de purpură și l-au îmbrăcat cu hainele Lui. Și l-au dus afară¹⁸ ca să-l răstignească. (21) Și au silit pe un trecător, care venea din țarină, pe Simon Cirineul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, ca să ducă Crucea Lui. (15, 16-21) Matei 27, 27-33 / Luca 23, 26 / Ioan 19, 2-3

Neamul ostășesc pururea întru neorânduiri și ocări îndulcindu-se [desfătându-se], pe cele ale sale le arăta. Că dacă iudeii, cei care mii de învățături auziseră și de multe ori faceri de bine dobândiseră, unele ca acestea îi făceau Lui, ce putem să zicem pentru [de] păgâni? Deci „au adunat toată oastea [cohorta]” – adică toată ceata – „și l-au îmbrăcat pe El în porfiră”, ca pe un împărat, bătându-și joc. Și „cunună de spini” în loc de coroană, iar „trestia” în loc de sceptru le iau aici jucăușii diavolului.

Și „au silit” pe oarecine să ducă Crucea Lui – măcar că alt Evanghelist zice că Iisus „ducându-și Crucea, a ieșit la locul ce se cheamă al Căpățânii” (Ioan 19, 17). Însă amândouă s-au făcut, că până la un loc a dus El lemnul [Crucii], iar după ce au aflat pe altul să-l ducă, l-au silit pe acela și de aici încolo de acela a fost dusă Crucea. Dar, pentru care pricină a spus [Evanghelistul] și al căror feciori era tată [omul acela]? Spre mai multă încredințare, căci poate încă trăia omul și putea să spună toate cele ce s-au făcut pe Cruce.

Dar și noi să purtăm „porfiră”, ceea ce este împărătească podoabă – adică suntem datori, ca niște împărați, să călcăm „peste șerpi și peste scorpioni” (Luca 10, 19) și să biruim păcatul. Căci „hristiani” [creștini] ne numim, adică „unși” suntem și noi, precum și împărații sunt numiți „hristoși” sau „unși”. Fie dar viața noastră nu ca de robi și de neam necinstit, ci împărătească și plină de slobozenie. Să purtăm încă și „cunună de spini”, adică să ne nevoim a ne încununa cu viața cea aspră și înfrânată și nedesfătăată. Să ne facem încă și „Simon”, ceea ce se tâlcuiește „ascultare” și să ridicăm Crucea lui Hristos, omorând mădularele noastre cele de pe pământ [patimile noastre cele trupești].

15, 22-28: Și l-au dus la locul zis Golgota, care se tâlmăcește „locul Căpățânii”. (23) Și l-au dat să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat. (24) Și l-au răstignit și au împărțit între ei hainele Lui, aruncând sorți

¹⁶ În ediția de la 1805, în acest verset, în loc de „purpură”, se găsește „porfiră”.

¹⁷ În ediția de la 1805, în loc de „regele iudeilor”, se găsește „împăratul iudeilor”.

¹⁸ În ediția de la 1805, în loc de „L-au dus afară”, se găsește „L-au dus pe El”.

pentru ele, care ce să ia. (25) Iar când L-au răstignit, era ceasul al treilea. (26) Și vina Lui era scrisă deasupra: Regele iudeilor¹⁹. (27) Și împreună cu El au răstignit doi tâlhari: unul de-a dreapta și altul de-a stânga Lui. (28) Și s-a împlinit Scriptura care zice: Cu cei fără de lege a fost socotit.

(15, 22) Matei 27, 33 / Luca 23, 33 / Ioan 19, 17 / Evrei 13, 12 (15, 23) Psalm 68, 25 / Plângeri 3, 19 / Matei 27, 34 / Ioan 19, 28 (15, 24) Psalm 21, 20 / Matei 27, 35 /

Luca 19, 23-34 (15, 25-27) Matei 27, 37-38 / Luca 23, 32-33, 38 (15, 28) Isaia 53, 12 / Luca 22, 37

De la Sfinții Părinți a ajuns până la noi o predanie care zice că Adam acolo a fost îngropat. Deci Domnul, Cel Care vindecă și căderea, dar și moartea lui Adam, acolo Se răstignește, ca unde a fost începătura morții, acolo să fie și stricarea morții²⁰.

Și îi dau Lui „să bea vin amestecat cu smirnă”, iar smirna prea amară este; însă bătându-și ei joc, unele ca acestea îi dădeau Domnului [să bea]. Iar alt Evangelist zice că „oțet cu fiere” (Matei 27, 34) s-a adus lui Iisus, iar altul altceva pomeneste că s-a adus²¹. Dar nici o împotrivire nu este între aceștia, că neorânduială fiind, unii unele aduceau, alții altele. De pildă unul aducea „oțet cu fiere”, iar altul „vin amestecat cu smirnă” și, poate, încă și vinul era oțet și smirna amară. Și de aici se unesc între ei și cel ce zice „vin amestecat cu smirnă”, și cel ce zice „oțet cu fiere”; că vinul era „oțet” și smirna „fiere”, acela pentru că era oțet, iar aceasta pentru că era amară.

Dar nici cel care zice că „I-au dat Lui să bea [vin amestecat cu smirnă], iar El n-a luat” nu se împotrivesc celui ce zice „și gustând, nu a voit să bea” (Matei 27, 34), căci cu adevărat când s-a zis că „n-a luat”, s-a arătat că n-a băut.

Au pus încă și sorți pe hainele Lui (Matei 27, 35; Luca 23, 34; Ioan 19, 24); și aceasta au făcut-o ei spre luarea în râs, ca și cum ar fi împărțit niște haine ale vreunui împărat, măcar că acele haine erau cu totul de rând.

Au scris încă și titlu, adică pricina pentru care S-a răstignit: „Împăratul iudeilor”, ca și prin aceasta să batjocorească slava Lui ca și cum Domnul ar fi fost potrivnic și S-ar fi propovăduit pe Sine împărat – și ca tuturor celor care vor trece [pe lângă locul Crucii], să nu li se facă milă de El, ci mai vârtos să strige asupra Lui ca și asupra unui răpitor de împărăție.

Dar cum Marcu zice că S-a răstignit Domnul în „ceasul al treilea”, iar Matei, că în „ceasul al șaselea” (27, 45) s-a făcut întunericul? La acesta

¹⁹ În ediția de la 1805, în loc de „regele iudeilor”, se găsește „împăratul iudeilor”.

²⁰ „Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia” (1 Corinteni 4, 22).

²¹ Sfântul Evangelist Luca spune numai: „aducându-I oțet” (23, 36), iar Sfântul Ioan Teologul: „punând în vârful unei trestii de isop, un burete înmuiat în oțet, I-au dus la gura Lui” (19, 29). Pentru aducerea oțetului pomeneste și Sfântul Marcu (15, 36).

răspundem că în „ceasul al treilea” S-a răstignit Domnul, iar întunericul a început a se face de la „ceasul al șaselea” până la „ceasul al nouălea”.

Și împreună cu tâlharii este răstignit [Domnul], ca oamenii să ia rea socoteală pentru Dânsul, cum că și El a fost făcător de rele. Iar aceasta cu economie s-a făcut [săvârșit], că se plinește proorocia care zice: „Cu cei fără de lege S-a socotit”²² (Isaia 53, 12).

Încă și întru alt chip [să înțelegi]: semn sunt cei „doi tâlhari” ai celor două noroade, al celui iudaicesc și al celui păgânesc, fiindcă neamul cel păgânesc a călcat legea cea firească, iar cel iudaicesc a călcat-o și pe aceasta și pe cea scrisă pe care i-a dat-o Dumnezeu lui. Dar neamul păgânesc [este însemnat prin] binecunoscătorul-de-Dumnezeu tâlhar, pe când cel iudaicesc [se adevărește] până în sfârșit [ca neam] hulitor. Iar „în mijlocul” celor doi tâlhari este răstignit Domnul (Ioan 19, 18), pentru că El este „Piatra” cea care ne unește pe noi²³.

15, 29-32: Iar cei ce treceau pe acolo Îl huleau, clătînându-și capetele și zicând: Huu! Cel Care dărâmi²⁴ templul și în trei zile îl zidești. (30) Mântuiește-Te pe Tine Însuși, coborându-Te²⁵ de pe Cruce! (31) De asemenea și arhierii, batjocorindu-L între ei, împreună cu cărturarii, ziceau: Pe alții a mântuit, dar pe Sine nu poate să Se mântuiască! (32) Hristos, regele lui Israil, să Se coboare²⁶ de pe Cruce, ca să vedem și să credem. Și cei împreună răstigniți cu El Îl ocărau.

(15, 29) Psalm 21, 7-9 / Plângeri 2, 14-15 / Matei 26, 61; 27, 39-40 / Marcu 14, 58 / Ioan 2, 19 (15, 30-32) Matei 27, 40-44 / Luca 23, 35-43

Și zice [Evangelistul] că și „cei ce treceau” pe cale și aceia „Îl huleau” pe Domnul, batjocorindu-L ca pe un înșelător. Asemenea și arhierii ziceau: „Pe alții a mântuit, pe Sine nu poate să Se mântuiască!” Iar aceasta o ziceau ei, bătându-și joc de minunile Lui și luându-le în râs, ca și cum toate după nălucire ar fi fost făcute. Căci făcând [Domnul] minuni, pe mulți îi mântuia. Iar diavolul îi îndemna pe ei să zică: „Pogoară-Te de pe Cruce!”, căci cunoscând începătorul răutății că mântuirea prin Cruce va să se facă, pentru aceasta iarăși Îl ispitea pe Domnul, ca, de Se va pogori de pe Cruce, să se

²² În ediția 1988 a *Sfintei Scripturi*, aici avem: „Cu cei făcători de rele a fost numărat” (Isaia 53, 12).

²³ Vezi și Psalm 117, 22-23; Isaia 28, 16; Zaharia 3, 9; Matei 21, 42; Marcu 12, 10; Luca 14, 24; 20, 17; *Faptele Apostolilor* 4, 11; Efeseni 2, 20; 1 Petru 2, 4, 6-7.

²⁴ În ediția de la 1805, în loc de „dărâmi”, se găsește „strici”.

²⁵ În ediția de la 1805, în loc de „coborându-Te”, se găsește „și pogoară-Te”.

²⁶ În ediția de la 1805, în loc de „regele lui Israil, să Se coboare”, se găsește „împăratul lui Israil, pogoare-Se”.

adeverească [oamenilor] cum că El nu este Fiu al Lui Dumnezeu și așa să se surpe mântuirea cea [care s-a săvârșit] prin Cruce. Dar Acela și Fiu al lui Dumnezeu era cu adevărat și pentru aceasta mai vârtos nu S-a pogorât; că de ar fi voit să Se pogoare, nici nu S-ar fi suit dintru început. Drept aceea, știind că așa va fi [se va lucra] mântuirea oamenilor, Hristos a răbdat și a Se răstigni și toate celelalte a pătimi și a-Și săvârși lucrul Său.

Și cei ce erau „împreună răstigniți” cu Dânsul „Îl ocărau” amândoi întru început, apoi unul L-a cunoscut pe El că este nevinovat, precum Luca spune, și mai vârtos și pe celălalt tâlhar îl certa pentru că hulește²⁷ (Luca 23, 40-41).

15, 33-37: Iar când a fost ceasul al șaselea, întuneric s-a făcut peste tot pământul până la ceasul al nouălea. (34) Și la al nouălea ceas, a strigat Iisus cu glas mare: Eloi, Eloi, lama sabahtani?, care se tâlmăcește: Dumnezeuul Meu, Dumnezeuul Meu, de ce M-ai părăsit²⁸? (35) Iar unii din cei ce stăteau acolo, auzind, ziceau: Iată, îl strigă pe Ilie. (36) Și, alergând, unul a înmuiat un burete în oțet, l-a pus într-o trestie și l-a dat să bea²⁹, zicând: Lăsați să vedem dacă vine Ilie ca să-L coboare³⁰. (37) Iar Iisus, scoțând un strigăt mare³¹, Și-a dat duhul.

(15, 33) Matei 27, 45 / Luca 23, 44 (15, 34) Psalm 21, 1 / Matei 27, 46 (15, 35) Matei 27, 47

(15, 36) Psalm 68, 25 / Matei 27, 48 / Ioan 19, 29 (15, 37) Matei 27, 50 / Luca 23, 46 / Ioan 19, 30

„Întuneric s-a făcut” nu doar într-un singur loc, ci „peste tot pământul”. Și de ar fi fost vremea întunecării Soarelui [eclipsă], ar fi putut zice cineva că firească a fost patima, dar acum de paisprezece zile era lumina Lunii, când cu neputință este a se face întunecare firească a Soarelui³².

Și strigă Domnul evreiește cuvântul cel proorocesc³³ (Psalm 21, 1), arătând că și până la suflarea cea mai de pe urmă, la cinste le are pe cele evreiești. Iar spunând „Pentru ce M-ai lăsat?”, o zice ca despre fața firii celei omenesti, ca și cum ar fi zis: „O, Dumnezeule, pentru ce m-ai lăsat pe mine, omul?”, dar și pentru ca să știm că are nevoie de Dumnezeu cel care își ia Crucea și se răstignește pentru Domnul. Pentru că noi, oamenii,

²⁷ După Sfânta Tradiție, acest tâlhar care s-a pocăit se numește Dismas.

²⁸ În ediția de la 1805, în loc de „de ce M-ai părăsit”, se găsește „pentru ce M-ai lăsat”.

²⁹ În ediția de la 1805, în loc de „l-a dat să bea”, se găsește „l-au adăpat pe El”.

³⁰ În ediția de la 1805, în loc de „coboare”, se găsește „pogoare”.

³¹ În ediția de la 1805, în loc de „scoțând un strigăt mare”, se găsește „slobozind glas mare”.

³² Calculul astronomic adevărește că nu era cu puțință formarea eclipsei în acest moment al calendarului.

³³ „Dumnezeul meu, Dumnezeuul meu, ia aminte la mine, pentru ce m-ai părăsit?” (Psalm 21, 1).

eram lăsați [lepădați], însă Mântuitorul niciodată n-a fost părăsit de Tatăl. Că auzi-L pe Dânsul ce zice: „**Nu sunt singur, pentru că Tatăl Meu cu Mine este**” (Ioan 16, 32). Sau și pentru evrei zice [Domnul] aceasta, ca Cel Care și El Însuși evreu era după trup: „Pentru ce pe mine, adică pe norodul cel evreiesc, m-ai părăsit, ca să răstignească pe Fiul Tău?” Că precum ne-am obișnuit a zice „Dumnezeu S-a îmbrăcat cu mine” în loc de: „cu firea omenească”³⁴, așa și aicea prin: „**M-ai lăsat [părăsit]**”, să înțelegi: „pe firea Mea cea omenească sau pe norodul Meu cel iudaicesc”.

Și alergând unul „**L-a adăpat**” pe El cu „oțet”, ca mai degrabă să-L omoare pe El iuțimea oțetului.

Iar Iisus, strigând cu „glas mare, **Și-a dat duhul**”, ca și cum ar fi chemat la Sine moartea ca un Stăpân și cu stăpânire a murit.

Iar ce glas a fost acela, a arătat Luca: „**Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu**” (Luca 23, 46). Că și aceasta ne-a isprăvit [rânduit] nouă Domnul, adică în mâinile lui Dumnezeu a se sui duhurile Sfinților. Că mai înainte sufletele tuturor în iad erau ținute, până ce a venit Cel Care a propovăduit celor robiți slobozire.

15, 38-41: **Și catapeteasma templului s-a rupt în două, de sus până jos.** (39) Iar sutașul care stătea în fața Lui, văzând că astfel **Și-a dat duhul**³⁵, a zis: **Cu adevărat Omul acesta era Fiul lui Dumnezeu!** (40) **Și erau și femei care priveau de departe; între ele: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iosi, și Salomeea,** (41) **care, pe când era El în Galileea, mergeau după El și Îi slujeau, și multe altele care se suiseră cu El la Ierusalim.**

(15, 38-41) Matei 27, 51-56 / Luca 23, 47-49 / Ioan 19, 25

„**S-a rupt catapeteasma**”, arătând Dumnezeu că darul Duhului s-a depărtat de la templu și cum că Sfânta Sfintelor de toți va fi văzută și călcată, ceea ce s-a și făcut după ce au intrat romanii [în templu]. [Acesta mai arată] cum că plânge și templul și după obiceiul iudeilor de a-și rupe hainele, așa și templul, ca și cum ar fi fost însuflețit, a arătat pe Ziditorul Cel Care pătimea, rupându-și haina sa [catapeteasma].

Încă și alt lucru se arată dintru aceasta: trupul acesta este „**catapeteasmă a templului**” [bisericii] nostru, adică a minții; deci puterea trupului pe care o avem asupra duhului s-a rupt cu Patimile lui Hristos, „**de sus**

³⁴ Întru același chip, auzim și în rostirea cântării bisericești: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat”.

³⁵ În ediția de la 1805, în loc de „**în fața Lui, văzând că astfel Și-a dat duhul**”, se găsește „**în preajma Lui, văzând că așa strigând Și-a dat duhul**”.

până jos” – adică de la Adam până și la cei mai de pe urmă oameni. Pentru că Adam s-a sfințit cu Patimile lui Hristos și trupul aceluia nu va mai fi blestemat, nici supus stricăciunii, ci cu nestricăciune am fost cinstiți toți³⁶.

Și văzând sutașul că așa cu stăpânire Și-a dat [Domnul] duhul, s-a minunat și a mărturisit pe Hristos [zicând: „Cu adevărat Omul acesta era Fiul lui Dumnezeu!”]

Înșă vezi și rânduială împotriva întoarsă: iudeii omoară, păgânul mărturisește; ucenicii fug, femeile rămân. Că erau și femei între care era „Maria Magdalena” și „Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi”, iar aceasta era Născătoarea de Dumnezeu, care fiind logodită cu Iosif, era „mamă” și a fiilor lui Iosif, anume „mamă” a lui Iacov și a lui Iosi. Deci este numită „mamă” a lor în loc de „vitregă”, precum i se zice și „femeie” a lui Iosif, în loc de „logodnică” (Matei 1, 20, 24). Iar „Salomeea” era mama fiilor lui Zevedeu; dar mai erau multe alte femei, înșă numai pe cele mai însemnate le-a pomenit [Evangelistul] după numele lor.

15, 42-47: Și făcându-se seară, fiindcă era vineri, care este înaintea sâmbetei, (43) și venind Iosif cel din Arimatea, sfetnic ales, care aștepta și el Împărăția lui Dumnezeu³⁷, și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. (44) Iar Pilat s-a mirat că a și murit³⁸ și, chemând pe sutaș, l-a întrebat dacă a murit de mult. (45) Și aflând de la sutaș, a dăruit lui Iosif trupul. (46) Și Iosif, cumpărând giulgiu și coborându-L de pe Cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă³⁹, și a prăvălit o piatră la ușa⁴⁰ mormântului. (47) Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus.

(15, 42-43) Matei 27, 57-58 / Luca 23, 50-52 / Ioan 19, 38

(15, 44-45) Matei 27, 58 / Ioan 19, 38 (15, 46-47) Matei 27, 59-61 / Luca 23, 53-55 / Ioan 19, 40-42

³⁶ „Precum prin greșeala unuia a venit osânda pentru toți oamenii, așa și prin îndreptarea adusă de Unul a venit, pentru toți oamenii, îndreptarea care dă viață; căci precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei mulți, tot așa prin ascultarea Unuia se vor face drepti cei mulți” (Romani 5, 18-19). „Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune și acest [trup] muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest [trup] stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune și acest [trup] muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: «Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?»” (1 Corinteni 15, 53-55).

³⁷ În ediția de la 1805, în loc de „sfetnic ales, care aștepta și el Împărăția lui Dumnezeu”, se găsește „sfetnic cu bun chip, care și acela era așteptând Împărăția lui Dumnezeu”.

³⁸ În ediția de la 1805, în loc de „s-a mirat că a și murit”, se găsește „s-a mirat cum de a murit așa degrab”.

³⁹ În ediția de la 1805, în loc de „stâncă”, se găsește „piatră”.

⁴⁰ În ediția de la 1805, în loc de „la ușa”, se găsește „pe ușa”.

Fericitul Iosif, slujind încă Legii, pe Hristos L-a cunoscut că este Dumnezeu; pentru aceasta îndrăznește îndrăzneală lăudată, că nu a cugetat: „sunt bogat și voi cădea din bogăție, de voi cere trupul Celui Care a fost osândit pentru răpirea de împărăție și voi fi clevetit de iudei”. Nimic dintru acestea n-a zis întru sine, ci toate socotindu-le în al doilea rând și trecându-le cu vederea, a cerut spre a fi îngropat trupul Celui Ce s-a [a fost] osândit.

„Iar Pilat s-a mirat că a murit așa degrabă”, că socotea că va suferi El mai mult, precum [a fost cu] tâlharii. Și a întrebat și pe sutaș **„dacă a murit de mult”**.

Deci Iosif, luând trupul, a cumpărat și giulgiu și pogorându-L pe El de pe Cruce, L-a înfășurat cu giulgiul, pe Cel cinstit cu cinste îngropându-L; că ucenic era și el al lui Hristos și știa cum se cuvine a cinsti pe Stăpânul. Și **„cu bun chip”** era el, adică cinstit, cucernic, fără de prihană; iar **„sfetnic”** era el, adică dregător cu slujbă și însemnătate obștească, fiind silit prin slujba lui a cerceta pricinile cetății. Și multora, de multe ori le-au venit asupra-le primejdii dintru această dregătorie, din pricina răutăților din cetate. Să audă deci bogații și cei ce se îndeletnicesc la lucrurile cele de obște ale norodului, cum pe Iosif cu nimic nu l-a împiedicat [întors] dinspre fapta cea bună dregătorie sfetniciei. Iar **„Iosif”** se tâlcuiește **„adăugire”,** iar **„Arimateea”,** **„ținând pe Acela”**.

O, deci, făcă-se ca și noi, ca **„Iosif din Arimateea”** să fim, pururea adăugând la drumul faptei celei bune întru a ține pe Acela – adică pe Cel cu adevărat bun! Să luăm încă și Trupul lui Iisus prin împărtășire și să-L punem pe El în **„mormânt săpat în piatră”** – adică în suflet ce ține minte și nu uită pe Dumnezeu. Încă fie sufletul acela **„săpat în piatră”,** adică de la Hristos – Care este **„Piatra”** – având întemeiere (*Faptele Apostolilor 4, 10-11; Efeseni 2, 20; 1 Petru 2, 4*). Și să-L înfășurăm pe El **„în giulgiu”,** adică să-L primim pe El în trup curat, că oarecum giulgiu și haină a sufletului este trupul nostru. Deci se cuvine nu numai în suflet curat să primim Dumnezeiescul Trup al Domnului, ci și în trup curat și să-L înfășurăm pe El⁴¹ – adică să-L întoarcem și să-L strângem, iar nu să-L întindem, pentru că Taina este strânsă [înfășurată] și ascunsă, iar nu întinsă [arătată].

⁴¹ „Să-L înfășurăm pe El” și nu „să-l înfășurăm pe el”, după cum adeverește mărturia Bisericii: „Omorât ai fost, dar nu Te-ai despărțit, Cuvinte, de trupul pe care l-ai luat; că de s-a și stricat templul Tău în vremea Patimii, și așa unul era Ipostasul Dumnezeirii și al trupului Tău; că în amănouă, Unul ești, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Dumnezeu și om” (*Cântarea a VI-a din Canonul Sâmbetei celei Mari*).

CAPITOLUL 16

Învierea Domnului. Trei arătări. Porunca Botezului.

Înălțarea la Cer¹

16, 1-8: Și după ce a trecut ziua sâmbetei², Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. (2) Și dis-de-dimineată, în prima zi a săptămânii [Duminică]³, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt. (3) Și ziceau între ele: Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa⁴ mormântului? (4) Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare⁵. (5) Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă⁶, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat. (6) Iar el le-a zis: Nu vă înspăimântați!

¹ În ediția de la 1805, titlul capitolului este: „Pentru Învierea lui Hristos. Căroră după Învierea S-a arătat Domnul. Cum a poruncit Apostolilor propovăduirea Evangheliei”.

² În ediția de la 1805, în loc de „după ce a trecut ziua sâmbetei”, se găsește „dacă a trecut sâmbăta”.

³ În ediția de la 1805, în loc de „Și dis-de-dimineată, în prima zi a săptămânii [Duminică]”, se găsește „Și foarte de dimineată, într-o una din sâmbete”. Vezi și tâlcuirea de la Matei 28, 1. Denumirea de „sâmbăta”, ca și cea de „săptămână”, legată de ea, au rămas în Noul Testament ca un ebraism, sau ca un fel de exprimare evreiască, fel care nu corespunde modului nostru de gândire și exprimare. Trebuie știut că evreii nu cunoșteau sau nu foloseau „săptămâna planetară”, cu denumirea zilelor săptămânii după zei, cum o aveau romanii: Luna, Marte, Mercur, Jupiter, Venus, Saturn și Ziua Soarelui. Ci iudeii, ca și elinii (grecii), numărau zilele săptămânii, zicând: „prima zi a sâmbetei (sau a săptămânii)”, „a doua zi a sâmbetei (sau a săptămânii)”... iar a șaptea se numea „sabat”. Acesta era un fel greoi de exprimare a zilelor. De aceea, treptat, au adoptat și creștinii – după romani – numirile zilelor, încât la început, Ziua Domnului era numită „Ziua Soarelui”, până când s-a creat expresia „Dies-Dominica”, numire care traducea expresia grecească „Kiriaki imera” – Duminica, „Ziua Domnească” sau „Ziua Domnului”. Așa se explică de ce ziua în care a înviat Domnul Hristos este numită când „una a sâmbetelor” sau „ziua întâi, prima a săptămânii” (Matei 28, 1; Marcu 16, 2, 9; Ioan 20, 1, 19), adică Duminica, când „prima zi de după sâmbăta” (Luca 24, 1) – după Dicționarul Noului Testament, ed. IBMBOR, București, 1995, p. 451.

⁴ În ediția de la 1805, în loc de „de la ușa”, se găsește „de pe ușa”.

⁵ În ediția de la 1805, versetul 4 este: „Și căutând au văzut piatra prăvălită, căci era mare foarte”.

⁶ În ediția de la 1805, în loc de „în partea dreaptă”, se găsește „de-a dreapta”.

Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit? A înviat!⁷ Nu este aici. Iată locul unde L-au pus. (7) Dar mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că va merge în Galileea, mai înainte de voi; acolo îl veți vedea, după cum v-a spus. (8) Și ieșind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire⁸, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau.

(16, 1-2) Matei 28, 1 / Luca 23, 56; 24, 1 / Ioan 20, 1 (16, 3-4) Luca 24, 2 / Ioan 20, 1

(16, 5) Matei 28, 2-4 / Luca 24, 3-5 / Ioan 20, 11-12 (16, 6) Matei 28, 5-6 / Luca 24, 5-6

(16, 7) Matei 26, 7, 32; 28, 7 / Marcu 14, 28 / Luca 24, 6-7 / Ioan 21, 1 (16, 8) Matei 28, 8 / Luca 24, 9

Necugetând femeile nimic mare ori vrednic de Dumnezeirea lui Iisus, sedeau lângă mormânt. Și miruri cumpără [femeile] spre a unge trupul după obiceiul iudeilor, pentru a fi trupul bine mirositor și pentru a nu suferi împuțiciune din pricina stricăciunii; căci mirurile, având [oarecare] putere de a usca și sorbi umezeala trupului, neputred îl păzesc pe el. Unele ca acestea socoteau [cugetau] femeile.

Și „foarte de dimineată” – la Matei 28 zicându-se aceasta prin cuvintele „sâmbăta târziu”, iar la Luca 24 prin „mânecare adâncă” –, „întru una din sâmbete” – adică întru cea dintâi din zilele săptămânii, pentru că „sâmbete” erau numite zilele săptămânii, iar „una” era numită cea dintâi dintre ele –, sculându-se au venit la mormânt și se întrebau între ele: „Cine ne va prăvăli piatra”. Iar în vremea în care au cugetat ele acestea, un Înger a prăvălit piatra, femeile nesimțind nimic, lucru pe care și Matei îl zice, cum că după ce au venit femeile, un Înger „a prăvălit piatra” (Matei 28, 2). Iar Marcu a trecut sub tăcere acest lucru, fiindcă a spus Matei de cine a fost prăvălită piatra.

Iar de zice Matei că Îngerul „ședea” pe piatră (Matei 28, 2), iar Marcu zice că femeile l-au văzut pe Înger după ce „au intrat în mormânt”, înlăuntru șezând, nu se cuvine a te turbura, căci este cu puțință ca pe cel pe care l-au văzut șezând afară pe piatră (precum zice Matei), tot pe acesta este cu puțință să-l fi văzut iarăși înlăuntru în mormânt, apucând el mai înainte de femei, și intrând. Iar unii zic că altele au fost femeile cele de la Matei și altele cele de la Marcu și cum că Maria Magdalena cu toate mergea, fierbinte fiind și înfocată cu osârdia. Deci, cel ce s-a arătat a zis femeilor: „Nu vă înspăimântați!”, căci el le izbăvește mai întâi pe ele de temere, iar apoi și Învierea le-o binevestește. Și „răstignit” Îl numește pe El, că nu se rușinează de Cruce, fiind aceasta mântuirea oamenilor și capul [tuturor] bunătăților. „S-a sculat!” [„A înviat!”] „De unde este arătată aceasta? Că nu este aici! Și voiți a vă încredința? Iată locul unde L-au pus pe El!” Și, cu adevărat, pentru aceasta a ridicat Îngerul piatra, ca să arate locul.

⁷ În ediția de la 1805, în loc de „A înviat!”, se găsește „S-a sculat!”

⁸ În ediția de la 1805, în loc de „de frică și de uimire”, se găsește „de cutremur și de spaimă”.

„Dar mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru”. Pe Petru îl deosebește de ucenici ca pe un verhovnic – cu mai multă cinste numindu-l pe el osebit de aceia –, sau fiindcă Petru s-a lepădat? De ar fi venit și ar fi zis femeile: „Ni s-a poruncit să spunem ucenicilor”, Petru ar fi zis [răspuns]: „Eu m-am lepădat, de acum nu mai sunt ucenic al Lui, căci M-a lepădat [și El] pe mine, m-a urât [Domnul]”; deci, pentru aceasta adaugă: „și lui Petru”, ca să nu se smintească Petru, ca unul ce de acea chemare nu s-a învrednicit, fiindcă s-a lepădat și pentru aceasta nici împreună cu ucenicii a se rândui n-a fost vrednic.

Iar „în Galileea” îi trimite pe ei ca să îi scape de turburare și de multa frică din partea iudeilor.

Iar pe femei le-a cuprins multă frică și spaimă din pricina vederii Îngerului și pentru înfricoșata Înviere. Și pentru aceasta „nimănuî nimic n-au spus”, fiindcă se temeau de iudei; sau erau ținute din pricina fricii care le cuprinsese la înfricoșătoarea vedere [a Îngerului] și mintea le era turburată și de aceea „nimănuî nimic n-au spus”, uitând și cele ce au auzit.

16, 9-14: Și înviind, dimineața, în ziua cea dintâi a săptămânii [Duminică]⁹ El S-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni. (10) Aceea, mergând, a vestit pe cei ce fuseseră cu El și care se tânguiau și plângeau. (11) Și ei, auzind că este viu și că a fost văzut de ea, n-au crezut. (12) După aceea, S-a arătat în alt chip, la doi dintre ei, care mergeau la o țarină. (13) Și aceia, mergând, au vestit celorlalți, dar nici pe ei nu i-au crezut. (14) La urmă, pe când cei unsprezece ședeau la masă, li S-a arătat și I-a muștră pentru necredința și împietrirea inimii lor, căci n-au crezut pe cei ce-L văzuseră înviat.

(16, 9) Matei 28, 9 / Luca 8, 2 / Ioan 20, 11-14 (16, 10) Luca 24, 10, 22 / Ioan 20, 18 (16, 11-13) Luca 24, 11-13, 33, 35 (16, 14) Luca 26, 36-41 / Ioan 20, 19 / 1 Corinteni 15, 5-7

„Iar după ce a înviat Iisus” – aici pune virgula, apoi zi „dimineața, în ziua cea dintâi a sâmbetei, El S-a arătat întâi Mariei Magdalena”, că nu zice că a înviat „dimineața” – pentru că cine a văzut când a înviat? – dar S-a arătat dimineață în ziua Duminicii (pentru că aceasta este cea dintâi a sâmbetei, adică a săptămânii, pe care mai sus am numit-o „una din sâmbete”) Mariei Magdalena, dintru care scosese „șapte demoni”, adică mulți. Căci obișnuiește Scriptura ca numărul „șapte” în loc de „multe” sau „mulți” a-l socoti, precum se vede: „Cea stearpă va naște de șapte ori” (1 Regi 2, 5) sau când zice „șapte demoni”, numindu-i așa pe cei care

⁹ În ediția de la 1805, în loc de „Și înviind, dimineața, în ziua cea dintâi a săptămânii [Duminică]”, se găsește „Iar după ce a înviat Iisus, dimineața, în ziua cea dintâi a sâmbetei”.

sunt împotriva celor șapte dhuri ale faptei celei bune: duhul netemerii, duhul nepriceperii, duhul necunoștinței, duhul minciunii și câți alții sunt potrivnici ai darurilor Duhului Sfânt (*Isaia 11, 2-3*).

Iar „după aceea, S-a arătat întru alt chip, la doi dintre ei”, iar pentru aceștia și Luca spune (*Luca 24, 15-16, 31*). „Și aceia, mergând, au vestit celorlalți, dar nici pe ei nu i-au crezut”. Dar cum zice Luca că după ce „s-au întors” aceia [din Emaus în Ierusalim] „au aflat adunați pe cei unsprezece” care „ziceau că S-a sculat [a înviat] Domnul” (*Luca 24, 33-34*), iar Marcu zice aici că nici pe cei care veneau de la țarină „nu i-au crezut”? Zicem așadar, că acest cuvânt ce spune: „au vestit celorlalți” nu pentru cei unsprezece Apostoli e zis, ci pentru alții oarecare, căci pe aceia i-a numit „ceilalți” [„celorlalți”], de vreme ce „cei unsprezece” L-au văzut pe El întru aceeași zi, în care L-au văzut și cei care s-au întors de la țarină [din Emaus] și i-a aflat pe ei [pe cei unsprezece] zicând: „S-a sculat [a înviat] Domnul” (*Luca 24, 34*).

16, 15-20: Și le-a zis: Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura¹⁰. (16) Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi. (17) Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni¹¹, în limbi noi vor grăi, (18) șerpi vor lua în mână și chiar ceva dător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși¹². (19) Deci Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei, S-a înălțat la Cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu. (20) Iar ei, plecând, au propovăduit pretutindeni și Domnul luca cu ei și întărea cuvântul, prin semnele care urmau. Amin¹³.

(16, 15) *Isaia 2, 3; 52, 10 / Matei 28, 19 / Ioan 15, 16 / Coloseni 1, 23 (16, 16) Ioan 3, 15-18, 36; 12, 48 / Faptele Apostolilor 2, 38; 16, 30-31 / Romani 10, 9 / 1 Petru 3, 21 (16, 17) Luca 10, 17 / Faptele Apostolilor 2, 4; 5, 16; 8, 7; 10, 46; 16, 18; 19, 6, 12 / 1 Corinteni 12, 10 (16, 18) Luca 9, 6; 10, 19; 13, 13 / Faptele Apostolilor 28, 3-5, 8 / Iacov 5, 14 (16, 19) Psalm 109, 1 / Luca 24, 51 / Faptele Apostolilor 1, 9 / Efeseni 1, 20 / Evrei 1, 13 (16, 20) Faptele Apostolilor 14, 3 / 1 Corinteni 3, 6; 15, 10 / Evrei 2, 4*

Vezi porunca Domnului: „propovăduiți [Evanghelia] la toată zidirea”, că nu a zis „la cei supuși propovăduiți”, ci „la toată zidirea”, sau de se vor supune, sau de nu. „Cel ce va crede” – și nu ajunge aceasta ci „și se va boteza”, căci cel ce va crede, dar nu se va boteza, ci va fi doar chemat [catehumen], nu „se va mântui”.

¹⁰ În ediția de la 1805, în loc de „făptura”, se găsește „zidirea”.

¹¹ În ediția de la 1805, în loc de „le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni”, se găsește „acestea vor urma: întru numele Meu, draci vor scoate”.

¹² În ediția de la 1805, în loc de „se vor face sănătoși”, se găsește „bine le va fi”.

¹³ În ediția de la 1805, versetul 20 este: „Iar ei, ieșind, au propovăduit pretutindeni, Domnul împreună lucrând și întărea cuvântul adevărului, prin semnele ce urmau. Amin”.

„Iar celor ce vor crede, acestea vor urma: întru numele Meu, draci vor scoate, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână”, adică vor da pierzaniei șerpi, sau pe cei simțiți, sau pe cei gânditori, precum aceea ce zice: „[Iată v-am dat putere să] călcați peste șerpi și peste scorpii [și peste toată puterea vrăjmașului și nimic nu vă va vătăma]”, adică peste șerpii cei gânditori (Luca 10, 19). Dar este cu putință și așa a înțelege: „Șerpi vor lua”, precum Pavel a luat năpârca în mâna sa, cu nimic vătămându-se de la ea (Faptele Apostolilor 28, 3).

„Și chiar ceva dătător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma”. Iar unele ca acestea, cu adevărat s-au făcut multe, precum în istorii aflăm, că mulți chiar otravă bând, prin semnul Crucii nevătămați s-au păzit¹⁴.

Și după ce Domnul Hristos a grăit acestea, „S-a înălțat la Cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu”¹⁵. Iar Apostolii au propovăduit pretutindeni, „Domnul împreună lucrând” și cuvântul adevărindu-l „prin semnele ce urmau”. Vezi? Pretutindeni ale noastre întâi, apoi ajutorul lui Dumnezeu. Că noi lucrând și începătură dând [început punând], „Domnul împreună lucrează” [împreună lucrător Se face]; iar dacă noi nu vom da pricină, nu „împreună lucrează” [cu noi Domnul].

Socotește încă și aceasta: că pe urma cuvântului sunt lucrurile și cuvântul prin lucruri se adevărește, precum și la Apostoli atunci pe cuvânt îl adevăreau lucrurile și semnele ce-i urmau.

O, fie, dar, Hristoase Cuvinte, ca și cuvintele noastre pe care le grăim pentru fapta cea bună, prin lucruri să se adevărească și prin fapte, ca de săvârșit [desăvârșiți] fiind noi, să stăm înaintea Ta, a Celui Ce ne ajută nouă întru toate lucrurile și cuvintele. Că Ție se cuvine slava și cea prin cuvinte și cea prin lucruri. „Amin”.

Sfârșit al tâlcuirii Sfântului Teofilact
la Evanghelia cea de la
Marcu

ⲁⲓⲏ
ⲙⲉⲛⲉ
ⲛⲁⲙⲉ

¹⁴ Între aceștia este și Sfântul Ierarh Calinic de la Cerrica (1787-1868).

¹⁵ După cum mărturisea și Sfântul Arhidiacon Ștefan, în vremea muceniei sale: „Iată, văd Cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!” (Faptele Apostolilor 7, 56).

CELE MAI DE CĂPETENIE PORUNCI ALE DOMNULUI
CUPRINSE ÎN VECHIUL ȘI NOUL TESTAMENT,
ADUNATE DE CĂTRE SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL

**Cuvânt al Sfântului Nicodim Aghioritul
către iubitul cititor***

Cu adevărat sunt trebuincioase toate poruncile Domnului, pentru că sunt viață și viață adevărată și veșnică, precum a zis Domnul tânărului acelaia: „De vrei să intri în viață, păzește poruncile” (*Matei 19, 17*). Și iarăși Domnul glăsuiește: „Pentru că Eu n-am vorbit de la Mine, ci Tatăl care M-a trimis, Acesta Mi-a dat poruncă ce să spun și ce să vorbesc. Și știu că porunca Lui este viața veșnică” (*Ioan 12, 49-50*).

Deci precum este trebuincioasă omului viața veșnică, așa-i este trebuincioasă lui și păzirea poruncilor lui Hristos, prin care câștigă viața cea veșnică. Pentru aceasta a zis și Solomon: „Cel ce ia seama la poruncă își păstrează sufletul său, iar cel ce disprețuiește cuvântul (Domnului), va muri” (*Pilde 19, 16*).

VECHIUL TESTAMENT

Cele zece porunci

(*Decalogul – Ieșire 20, 2-17*)

1. Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, Care te-a scos din pământul Egiptului și din casa robiei. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine!
2. Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujești.
3. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui.
4. Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești. Lucrează șase zile și-ți fă în acelea toate treburile tale, iar ziua a șaptea este odihna Domnului Dumnezeului tău: să nu faci în acea zi nici un lucru.
5. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l va da ție.
6. Să nu ucizi!
7. Să nu fii desfrânat!

* Călăuza de față este o prelucrare după *Hristoita Sfântului Nicodim Aghioritul*, ed. Bunavestire, Bacău, 1997, pp. 562-563 și 616-633. Versetele biblice au fost actualizate după *Sfânta Scriptură* tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod, București, 1988.

8. Să nu furi!
9. Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău!
10. Să nu dorești casa aproapelui tău; să nu dorești femeia aproapelui tău, nici ogorul lui, nici sluga lui, nici slujnica lui, nici boul lui, nici asinul lui și nici unul din dobitoacele lui și nimic din câte are aproapele tău!

NOUL TESTAMENT

Iubirea de Dumnezeu

1. Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău (*Matei 22, 37*).
2. De Mă iubiți, păziți poruncile Mele (*Ioan 14, 15*).
3. Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui (*Ioan 14, 21*).
4. Cel ce nu Mă iubește nu păzește cuvintele Mele (*Ioan 14, 24*).
5. Pe El, fără să-L fi văzut, Îl iubiți (*1 Petru 1, 8*).
6. Oricine crede că Iisus este Hristos, este născut din Dumnezeu, și oricine iubește pe Cel Care a născut, iubește și pe Cel Ce S-a născut din El (*1 Ioan 5, 1*).

Iubirea de aproapele

1. Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși (*Matei 22, 39*).
2. Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii către alții (*Ioan 13, 34-35*).
3. Nimănui cu nimic nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul; că cel care iubește pe aproapele, a împlinit Legea. Pentru că poruncile: Să nu săvârșești adulter; să nu ucizi; să nu furi; să nu mărturisești strâmb; să nu poftesti... și orice altă poruncă ar mai fi se cuprind în acest cuvânt: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. Iubirea nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea Legii (*Romani 13, 8-10*).
4. Curățindu-vă sufletele prin ascultarea de adevăr, spre nefățărnice iubire de frați, iubiți-vă unul pe altul, din toată inima, cu toată stăruința (*1 Petru 1, 22*).
5. Dați tuturor cinste, iubiți frăția (*1 Petru 2, 17*).
6. Cine nu iubește pe fratele său rămâne întru moarte (*1 Ioan 3, 14*).
7. În aceasta am cunoscut iubirea: că El Și-a pus sufletul Său pentru noi, și noi suntem datori să ne punem sufletele pentru frați (*1 Ioan 3, 16*).
8. Fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul (*1 Ioan 3, 18*).
9. Iubiților, dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, și noi suntem datori să ne iubim unul pe altul (*1 Ioan 4, 11*).

10. Și această poruncă avem de la Hristos: cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele lui (1 Ioan 4, 21).

Viețuirea în pace cu aproapele

Suntem datori a nu ne certa nici a avea pomenire de rău sau urâciune față de aproapele, iar de ne vom turbura, iarăși degrabă să fim pașnici.

1. Oricine se mânia pe fratele său vrednic va fi de osândă; și cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedrului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului. Deci dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău. Împacă-te cu pârâșul tău degrabă până ce ești cu el pe cale (Matei 5, 22-25).
2. Soarele să nu apună peste mânia voastră (Efeseni 4, 26).
3. Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blând față de toți, destoinic să dea învățătură, îngăduitor (2 Timotei 2, 24).
4. Iar cel ce urăște pe fratele său este în întuneric și umblă în întuneric și nu știe încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui (1 Ioan 2, 11).
5. Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că orice ucigaș de oameni nu are viață veșnică, dăinuitoare în El (1 Ioan 3, 15).

Înfrânarea minții și a poștei

1. Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui (Matei 5, 28).
2. Nu iubiți lumea nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el; Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului și pofta ochilor și trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume. Și lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac (1 Ioan 2, 15-17).

Lepădarea de minciună

1. Eu însă vă spun vouă: Să nu vă jurați nicidecum nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu, nici pe pământ, fiindcă este așternut al picioarelor Lui, nici pe Ierusalim fiindcă este cetate a marelui Împărat, nici pe capul tău să nu te juri, fiindcă nu poți să faci un fir de păr alb sau negru. Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este (Matei 5, 34-37).
2. Iar înainte de toate, frații mei, să nu vă jurați nici pe cer, nici pe pământ, nici cu orice alt jurământ, ci să vă fie vouă ceea ce este da, da și ceea ce este nu, nu, ca să nu cădeți sub judecată (Iacov 5, 12).

Lepădarea răzbunării

Nu este lucru al creștinului nici să se răzbune, nici să răsplătească rău pentru rău.

1. Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău; iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt (*Matei 5, 39*).
2. Iar de te va sili cineva să mergi cu el o milă, mergi cu el două (*Matei 5, 41*).
3. Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc (*Matei 5, 44*).
4. Nu răsplătiți nimănui răul cu rău (*Romani 12, 17*).
5. Nu vă răzbunați singuri, ci lăsați loc mâniei lui Dumnezeu (*Romani 12, 19*).
6. Deci, dacă vrăjmașul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete dă-i să bea, căci, făcând aceasta, vei grămădi cărbuni de foc pe capul lui. Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieste răul cu binele (*Romani 12, 20-21*).
7. Nu răsplățiți răul cu rău sau ocara cu ocară, ci, dimpotrivă, binecuvântați, căci înspre aceasta ați fost chemați, ca să moșteniți binecuvântarea (*1 Petru 3, 9*).
8. Iubitule, nu urma răul, ci binele. Cel ce face bine din Dumnezeu este; cel ce face rău n-a văzut pe Dumnezeu (*3 Ioan 1, 11*).

Supunerea față de judecătoria duhovnicești

1. Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa (*Matei 5, 40*).
2. Îndrăznește, oare, cineva dintre voi, având vreo pără împotriva altuia, să se judece înaintea celor nedrepți și nu înaintea celor Sfinți? Au nu știți că Sfinții vor judeca lumea? (*1 Corinteni 6, 1-2*).
3. Negreșit, și aceasta este o scădere pentru voi, că aveți judecăți unii cu alții. Pentru ce nu suferiți mai bine strâmbătatea? Pentru ce nu răbdați mai bine paguba? Ci voi înșivă faceți strâmbătate și aduceți pagubă, și aceasta, fraților! Nu știți, oare, că nedrepții nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: Nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu (*1 Corinteni 6, 7-10*).

Nejudecarea aproapelui

1. Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați vi se va măsura. De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? (*Matei 7, 1-3*)
2. Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, ești fără cuvânt de răspuns, căci, în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuți te osândești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci (*Romani 2, 1*).
3. De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda (*1 Corinteni 4, 5*).

4. Nu vă grăiți de rău unul pe altul, fraților. Cel ce grăiește de rău pe frate, ori judecă pe fratele său, grăiește de rău Legea; iar dacă judeci Legea nu ești împlinitor al Legii, ci judecător. Unul este Dătătorul Legii și Judecătorul: Cel Ce poate să mântuiască și să piardă. Iar tu cine ești, care judeci pe aproapele? (Iacov 4, 11-12).

Iertarea greșelilor aproapei

1. Tatăl nostru, Care ești în Ceruri... ne iartă nouă greșelele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri (Matei 6, 9, 12).
2. Că de veți ierta oamenilor greșelele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel Ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelele voastre (Matei 6, 14-15).
3. Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine? Și mîniindu-se stăpînul lui, l-a dat pe mîna chinuitorilor, pînă ce-i va plăti toată datoria. Tot așa și Tatăl Meu Cel Ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta – fiecare fratelui său – din inimile voastre (Matei 18, 32-35).
4. Când stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din Ceruri să vă ierte vouă greșelele voastre (Marcu 11, 25).
5. Luați aminte la voi înșivă. De-ți va greși fratele tău, dojenește-l și de se va pocăi, iartă-l. Și chiar dacă îți va greși de șapte ori într-o zi și de șapte ori se va întoarce către tine, zicând: Mă căiesc, iartă-l (Luca 17, 3).

Milostenia și rugăciunea

Se cuvine să facem milostenie, să ne rugăm și să postim dar nu din fățarnicie și pentru lauda oamenilor, ci numai pentru slava lui Dumnezeu.

1. Luați aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din Ceruri. Deci când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă când faci milostenie, să nu știe stînga ta ce face dreapta ta, ca milostenia ta să fie într-ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție (Matei 6, 1-4).
2. Iar când vă rugați, nu spuneți multe ca fățarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stînd în picioare să se roage, ca să se arate oamenilor; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când te rogi, intră în camera ta și, închizînd ușa, roagă-te Tatălui Tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție (Matei 6, 5-6).
3. Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele lor ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă, și-au luat plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție (Matei 6, 16-18).

Agonisirea comorilor cerești

Ni se cade să nu agonisim lucruri materialnice, ci mai vârtos cele cerești, nenădăjduind în avuții, ci plângând și tânguindu-ne.

1. Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în Cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură. Căci unde este comoara ta acolo va fi și inima ta (*Matei 6, 19-21*).
2. Adevărat zic vouă, că un bogat cu greu va intra în Împărăția Cerurilor (*Matei 19, 23*).
3. Vai vouă bogaților, că vă luați pe pământ mângâierea voastră (*Luca 6, 24*).
4. Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în Ceruri, unde fur nu se apropie, nici molie nu o strică (*Luca 12, 33*).
5. Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu (*Luca 14, 33*).
6. Celor bogați în veacul de acum poruncește-le să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în bogăția cea nestatornică, ci în Dumnezeu cel viu, Care ne dă cu belșug toate, spre îndulcirea noastră (*1 Timotei 6, 17*).
7. Veniți acum, voi bogaților, plângeți și vă tânguiți de necazurile care vor să vină asupra voastră. Bogăția voastră a putrezit și hainele voastre le-au mâncat moliile. Aurul vostru și argintul au ruginit și rugina lor va fi mărturie asupra voastră și ca focul va mistui trupurile voastre; ați strâns comori în vremea din urmă. Dar, iată, plata lucrătorilor care au secerat țarinile voastre, pe care voi ați oprit-o strigă; și strigătele secerătorilor au intrat în urechile Domnului Savaot (*Iacov 5, 1-4*).

Neîmpătimirea de cele pământești

Cu cuviință este să nu ne îngrijim de bunătățile pământului, ci căutând bunătățile cele cerești și veșnice, să nu rămânem în împătimire față de lume și cele lumești.

1. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel Cerească le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? Și cine dintre voi, îngrijindu-se poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcămintea de ce vă îngrijiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă, spunând: ce vom

mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acesta se străduiesc neamurile; ştie doar Tatăl vostru Cel Ceresc că aveţi nevoie de ele. Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, că ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei (*Matei 6, 25-34*).

2. Şi aceasta v-o spun, fraţilor: Că vremea s-a scurtat de acum, așa încât şi cei ce au femei să fie ca şi cum n-ar avea. Şi cei ce plâng să fie ca şi cum n-ar plânge; şi cei ce se bucură, ca şi cum nu s-ar bucura; şi cei ce cumpără, ca şi cum n-ar stăpâni; şi cei ce se folosesc de lumea aceasta, ca şi cum nu s-ar folosi deplin de ea. Căci chipul acestei lumi trece (*1 Corinteni 7, 29-30*).
3. Neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd, fiindcă cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veşnice (*2 Corinteni 4, 18*).
4. Cetatea noastră este în Ceruri, de unde şi aşteptăm Mântuitor, pe Domnul Iisus Hristos (*Filipeni 3, 20*).
5. Căci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie (*Evrei 13, 14*).
6. Preadesfrânaţilor! Nu ştiţi, oare, că prietenia lumii este duşmănie faţă de Dumnezeu? Cine deci va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaş al lui Dumnezeu (*Iacov 4, 4*).
7. Nu iubiţi lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este întru el (*1 Ioan 2, 15*).

Smerenia

Cu toţii suntem datori să nu fim mândri, ci pe cele smerite să le iubim.

1. Deci cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în Împărăţia Cerurilor (*Matei 18, 4*).
2. Cine se va înălţa pe sine se va smeri, şi cine se va smeri pe sine se va înălţa (*Matei 23, 12*).
3. Căci oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa (*Luca 14, 11*).
4. Nu cugetaţi la cele înalte, ci lăsaţi-vă duşi spre cele smerite (*Romani 12, 16*).
5. Nu faceţi nimic din duh de ceartă, nici din slavă deşartă, ci cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuşi (*Filipeni 2, 3*).
6. Smeriţi-vă înaintea Domnului şi El vă va înălţa (*Iacov 4, 10*).
7. Tot așa şi voi, fiilor duhovniceşti, supuneţi-vă preoţilor; şi toţi unii faţă de alţii, îmbrăcaţi-vă întru smerenie, pentru că Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har. Deci, smeriţi-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca El să vă înalţe la timpul cuvenit (*1 Petru 5, 5-6*).

Răbdarea necazurilor şi a ispitelor

1. Dar cel ce va răbda până la sfârşit acela se va mântui (*Matei 24, 13*).
2. Prin răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre (*Luca 21, 19*).

3. Și nu numai atât, ci ne lăudăm și în suferințe, bine știind că suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde (Romani 5, 3-4).
4. În suferință fiți răbdători (Romani 12, 12).
5. Dar tu, o, omule al lui Dumnezeu urmează răbdarea (1 Timotei 6, 11).
6. Că aveți nevoie de răbdare ca, făcând voia lui Dumnezeu, să dobândiți făgăduința (Evrei 10, 36).
7. Răbdați spre înțeleptire, Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii. Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește? (Evrei 12, 7)
8. Iar răbdarea să-și aibă lucrul ei desăvârșit, ca să fiți desăvârșiți și întregi, nelipsiți fiind de nimic (Iacov 1, 4).
9. Fericit este bărbatul care rabdă ispita, căci lămurit făcându-se va lua cununa vieții, pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El (Iacov 1, 12).
10. Fiți îndelung-răbdători, fraților, până la Venirea Domnului. Iată, plugarul așteaptă roada cea scumpă a pământului, îndelung răbdând, până ce primește ploaia timpurie și târzie. Fiți, dar, și voi îndelung-răbdători, întăriți inimile voastre, căci Venirea Domnului s-a apropiat (Iacov 5, 7-8).
11. Puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră fapta bună, iar la fapta bună, cunoștința, la cunoștință, înfrânarea; la răbdare, evlavia (2 Petru 1, 5-6).
12. Aici este răbdarea Sfinților, care păzesc poruncile lui Dumnezeu și credința lui Iisus (Apocalipsa 14, 12).

Privegherea

Dacă nu ne vom învățosa în griji lumești, în nepăsare și în slujirea pânteceului, vom fi treji și pururea gata înaintea ceasului morții și Judecății lui Dumnezeu.

1. Privegheați deci, că nu știți în care zi vine Domnul vostru. Aceea cunoașteți, că de-ar ști stăpânul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar priveghea și n-ar lăsa să i se spargă casa. De aceea și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni (Matei 24, 42-44).
2. Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: Privegheați (Marcu 13, 37).
3. Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osârduitor, iar trupul neputincios (Marcu 14, 38).
4. Să fie mijloacele voastre încinse și făcliile voastre aprinse. Și voi fiți asemenea oamenilor care așteaptă pe stăpânul lor când se va întoarce de la nuntă, ca, venind și bătând, îndată să-i deschidă. Fericite sunt slugile acelea pe care, venind, stăpânul le va afla veghind (Luca 12, 35-37).
5. Luați seama la voi înșivă, să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare și de băutură și de grijile vieții, și ziua aceea să vină peste voi fără veste, ca o cursă; căci va veni peste toți cei ce locuiesc pe fața întregului pământ. Privegheați dar în toată vremea rugându-vă, ca să vă întăriți să scăpați de toate acestea care au să vină și să stați înaintea Fiului Omului (Luca 21, 34-36).
6. La sânguină, nu pregetați; cu duhul fiți fierbinți; Domnului slujiți (Romani 12, 11).
7. Fiindcă știți în ce timp ne găsim, căci este chiar ceasul să vă treziți din somn;

căci acum mântuirea este mai aproape de noi, decât atunci când am crezut. Noaptea e pe sfârșite; ziua este aproape. Să lepădăm dar lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii (*Romani 13, 11-12*).

8. Deșteaptă-te cel ce dormi și te scoală din morți și te va lumina Hristos (*Efesenii 5, 14*).
9. De aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci să priveghem și să fim treji. Fiindcă cei ce dorm, noaptea dorm; și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată. Dar noi, fiind ai zilei, să fim treji, îmbrăcându-ne în platoșa credinței și a dragostei și punând coiful nădejdi de mântuire (*1 Tesaloniceni 5, 6-8*).
10. Duhul să nu-l stingeți (*1 Tesaloniceni 5, 19*).
11. Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită, căruia stați împotrivă, tari în credință (*1 Petru 5, 8-9*).
12. Iar de nu vei priveghea, voi veni ca un fur și nu vei ști în care ceas voi veni asupra ta (*Apocalipsa 3, 3*).

Pocăința

Pocăința cea din adâncul sufletului ne este datorie de toată vremea.

1. În zilele acelea a venit Ioan Botezătorul și propovăduia în pustia Iudeii, spunând: Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor (*Matei 3, 1-2*).
2. De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: Pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția Cerurilor (*Matei 4, 17*).
3. Dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel (*Luca 13, 3*).
4. Deci pocăiți-vă și vă întoarceți, ca să se șteargă păcatele voastre, ca să vină de la fața Domnului vremuri de ușurare (*Fapte 3, 19-20*).
5. Drept aceea, adu-ți aminte de unde ai căzut și te pocăiește și fă faptele de mai înainte; iar de nu, vin la tine curând și voi mișca sfeșnicul tău din locul lui, dacă nu te vei pocăi (*Apocalipsa 2, 5*).

Dreptatea

Cu adevărat datori suntem a ști că de nu vom întrece cu lucrurile cele bune pe dreptii cei din Lege, nu vom intra întru Împărăția Cerurilor, iar de vom păcătui, mai greu decât cei fărădelege vom fi chinuiți în veșnicie.

1. Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fari-seilor, nu veți intra în Împărăția Cerurilor (*Matei 5, 20*).
2. Iar sluga aceea care a făcut voia stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult. Și cea care n-a știut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin. Și oricui i s-a dat mult, mult i se va cere, și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere (*Luca 12, 47-48*).
3. Câți, deci, fără Lege au păcătuit, fără Lege vor și pieri; iar câți vor păcătui în Lege, prin Lege vor fi judecați (*Romani 2, 12*).
4. Căci mai bine era pentru ei să nu fi cunoscut calea dreptății, decât, după ce au cunoscut-o, să se întoarcă de la porunca sfântă dată lor (*2 Petru 2, 21*).

ÎNDRUMAR

*Cum se citesc Apostolul și Sfânta Evanghelie
de către slujitori și credincioși
în toate zilele de peste an
și la felurite rânduieli*

După rânduiala bisericească, anul, în ce privește citirea Apostolului și a Sfintei Evanghelii, începe în ziua Sfințelor Paști și se împarte în trei cicluri:

- *Ciclul întâi* cuprinde opt săptămâni, începând de la Paști și terminându-se cu săptămâna de după Duminica Mare.
- *Ciclul al doilea* cuprinde treizeci și șase de săptămâni, începând cu Duminica întâia de după Cincizecime și terminându-se la Postul Mare.
- *Ciclul al treilea* cuprinde săptămânile Postului Mare.

APOSTOLII ȘI EVANGHELIILE DE PESTE TOT ANUL BISERICESC

Săptămâna 1-a – a Paștilor:

În ziua de Paști, la liturghie – Fapte 1, 1-8; Ioan 1, 1-17. În aceeași zi, la vecernie: Ioan 20, 19-25.

Luni: Fapte 1, 12-17, 21-26; Ioan 1, 18-28.

Marti: Fapte 2, 14-21; Luca 24, 12-35.

Miercuri: Fapte 2, 22-38; Ioan 1, 35-51.

Joi: Fapte 2, 38-43; Ioan 3, 1-15.

Vineri: Fapte 3, 1-8, Filipeni 2, 5-11; Ioan 2, 12-22.

Sâmbătă: Fapte 3, 11-16; Ioan 3, 22-33.

Săptămâna a 2-a – a Tomii:

Duminică: la utrenie Matei 28, 16-20, iar la liturghie – Fapte 5, 12-20; Ioan 20, 19-31.

Luni: Fapte 3, 19-26; Ioan 2, 1-11.

Marti: Fapte 4, 1-10; Ioan 3, 16-21.

Miercuri: Fapte 4, 13-22; Ioan 5, 17-24.

Joi: Fapte 4, 23-31; Ioan 5, 24-30.

Vineri: Fapte 5, 1-11; Ioan 5, 30-47; 6, 1-2.

Sâmbătă: Fapte 5, 21-32; Ioan 6, 14-27.

Săptămâna a 3-a – a Mironosițelor:

Duminică: la utrenie – Marcu 16, 9-20, iar la liturghie – Fapte 6, 1-7; Marcu 15, 43-47; 16, 1-8.

Luni: Fapte 6, 8-15; 7, 1-5, 47-60; Ioan 4, 46-54.

Marti: Fapte 7, 5-17; Ioan 6, 27-33.

Miercuri: Fapte 8, 18-25; Ioan 6, 35-39.

Joi: Fapte 8, 26-39; Ioan 6, 40-44.

Vineri: Fapte 8, 40; 10, 1-19; Ioan 6, 48-54.

Sâmbătă: Fapte 9, 19-31; Ioan 15, 17-27; 16, 1-2.

Săptămâna a 4-a – a Slăbănogului:

Duminică: la utrenie – Luca 24, 1-12, iar la liturghie – Fapte 9, 32-42; Ioan 5, 1-15.

Luni: Fapte 10, 1-16; Ioan 6, 56-69.

Marti: Fapte 10, 21-33; Ioan 7, 1-13.

Miercuri: Fapte 16, 6-18; Ioan 7, 14-30.

Joi: Fapte 10, 34-43; Ioan 8, 12-20.

Vineri: Fapte 10, 44-48; 11, 1-10; Ioan 8, 21-30.

Sâmbătă: Fapte 12, 1-11; Ioan 8, 31-42.

Săptămâna a 5-a – a Samarinenții:

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 1-10, iar la liturghie – Fapte 11, 19-30; Ioan 4, 5-42.

Luni: Fapte 12, 12-17; Ioan 8, 42-51.

Marti: Fapte 12, 25; 13, 1-12; Ioan 8, 51-59.

Miercuri: Fapte 13, 13-24; Ioan 6, 5-14.

Joi: Fapte 14, 20-28; 15, 1-4; Ioan 9, 39-41; 10, 1-9.

Vineri: Fapte 15, 5-12; Ioan 10, 17-28.

Sâmbătă: Fapte 15, 35-41; Ioan 10, 27-38.

Săptămâna a 6-a – a Orbului:

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 11-18, iar la liturghie – **Fapte** 16, 16-34; **Ioan** 9, 1-38.

Luni: **Fapte** 17, 1-9; **Ioan** 11, 47-57.

Marți: **Fapte** 17, 19-28; **Ioan** 12, 19-36.

Miercuri: **Fapte** 18, 22-28, **Ioan** 12, 36-47.

Joi – Înălțarea Domnului: la utrenie – **Marcu** 16, 9-20, iar la liturghie – **Fapte** 1, 1-12; **Luca** 24, 36-53.

Vineri: **Fapte** 19, 1-8; **Ioan** 14, 1-11.

Sâmbătă: **Fapte** 20, 7-12; **Ioan** 14, 10-21.

Săptămâna a 7-a – a Sfinților Părinți:

Duminică: la utrenie – **Ioan** 21, 1-14, iar la liturghie – **Fapte** 20, 16-18, 28-36; **Ioan** 17, 1-13.

Luni: **Fapte** 21, 8-14; **Ioan** 14, 27-31; 15, 1-7.

Marți: **Fapte** 21, 26-32; **Ioan** 16, 2-13.

Miercuri: **Fapte** 23, 1-11; **Ioan** 16, 15-23.

Joi: **Fapte** 25, 13-19; **Ioan** 16, 23-33.

Vineri: **Fapte** 27, 1-4; 28, 1; **Ioan** 17, 18-26.

Sâmbătă: **Fapte** 28, 1-31 iar pentru morți – 1 **Tesaloniceni** 4, 13-17; **Ioan** 21, 15-25 iar pentru morți – **Ioan** 5, 24-30.

Duminica Rusaltilor (Cincizecimii):

Duminică: la utrenie – **Ioan** 20, 19-23, iar la liturghie – **Fapte** 2, 1-11; **Ioan** 7, 37-53; 8, 12.

Săptămâna a 1-a după Rusalii:

Luni: **Efesenii** 5, 8-19; **Matei** 18, 10-20.

Marți: **Romani** 1, 1-7, 13-17; **Matei** 4, 25; 5, 1-13.

Miercuri: **Romani** 1, 18-27; **Matei** 5, 20-26.

Joi: **Romani** 1, 28-32; 2, 1-9; **Matei** 5, 27-32.

Vineri: **Romani** 2, 14-29; **Matei** 5, 33-41.

Sâmbătă: **Romani** 1, 7-12; **Matei** 5, 42-48.

Duminică: la utrenie – **Matei** 28, 16-20, iar la liturghie – **Evrei** 11, 33-40; 12, 1-2; **Matei** 10, 32-35, 37-38; 19, 27-30.

Săptămâna a 2-a după Rusalii – a Tuturor Sfinților:

Luni: **Romani** 2, 28-29; 3, 1-18; **Matei** 6, 31-34; 7, 9-11.

Marți: **Romani** 4, 4-12; **Matei** 7, 15-21.

Miercuri: **Romani** 4, 13-25; **Matei** 7, 21-23.

Joi: **Romani** 5, 10-16; **Matei** 8, 23-37.

Vineri: **Romani** 5, 17-21; 6, 1-2; **Matei** 9, 14-17.

Sâmbătă: **Romani** 3, 19-26; **Matei** 7, 1-8.

Duminică: la utrenie – **Marcu** 16, 1-8, iar la liturghie – **Romani** 2, 10-16; **Matei** 4, 18-23.

Săptămâna a 3-a după Rusalii:

Luni: **Romani** 7, 1-13; **Matei** 9, 36-38; 10, 1-8.

Marți: **Romani** 7, 14-25; 8, 1-2; **Matei** 10, 9-15.

Miercuri: **Romani** 8, 2-13; **Matei** 10, 16-22.

Joi: **Romani** 8, 22-27; **Matei** 10, 23-31.

Vineri: **Romani** 9, 6-19; **Matei** 10, 32-36; 11, 1.

Sâmbătă: **Romani** 3, 28-31; 4, 1-3; **Matei** 7, 24-29; 8, 1-4.

Duminică: la utrenie – **Marcu** 16, 19-20, iar la liturghie – **Romani** 5, 1-10; **Matei** 6, 22-23.

Săptămâna a 4-a după Rusalii:

Luni: **Romani** 9, 18-33; **Matei** 11, 2-15.

Marți: **Romani** 10, 11-21; 11, 1-2; **Matei** 11, 16-20.

Miercuri: **Romani** 11, 2-12; **Matei** 11, 20-26.

Joi: **Romani** 11, 13-24; **Matei** 11, 27-30.

Vineri: **Romani** 11, 25-36; **Matei** 12, 1-8.

Sâmbătă: **Romani** 6, 11-17; **Matei** 8, 14-23.

Duminică: la utrenie – **Luca** 24, 1-12, iar la liturghie – **Romani** 6, 18-23; **Matei** 8, 5-13.

Săptămâna a 5-a după Rusalii:

Luni: **Romani** 12, 4-5, 15-21; **Matei** 12, 9-13.

Marți: **Romani** 14, 9-18; **Matei** 12, 14-16, 22-30.

Miercuri: **Romani** 15, 7-16; **Matei** 12, 38-45.

Joi: **Romani** 15, 17-29; **Matei** 12, 46-50; 13, 1-3.

Vineri: **Romani** 16, 1-16; **Matei** 13, 3-9.

Sâmbătă: **Romani** 8, 14-21; **Matei** 9, 9-13.

Duminică: la utrenie – **Luca** 24, 12-35, iar la liturghie – **Romani** 10, 1-10; **Matei** 8, 28-34; 9, 1.

Săptămâna a 6-a după Rusalii:

Luni: **Romani** 16, 17-24; **Matei** 13, 10-23.

Marți: **1 Corinteni** 1, 1-9; **Matei** 13, 24-30.

Miercuri: **1 Corinteni** 2, 9-16; 3, 1-8; **Matei** 13, 31-36.

Joi: **1 Corinteni** 3, 18-23; **Matei** 13, 36-43.

Vineri: **1 Corinteni** 4, 5-8; **Matei** 13, 44-54.

Sâmbătă: **Romani** 9, 1-5; **Matei** 9, 18-26.

Duminică: la utrenie – Luca 24, 36-53, iar la liturghie – Romani 12, 6-14; Matei 9, 1-8.

Săptămâna a 7-a după Rusalii:

Luni: 1 Corinteni 5, 9-13; 6, 1-11; Matei 13, 54-58.

Marți: 1 Corinteni 6, 20; 7, 1-12; Matei 14, 1-13.

Miercuri: 1 Corinteni 7, 12-24; Matei 14, 35-36; 15, 1-11.

Joi: 1 Corinteni 7, 24-35; Matei 15, 12-21.

Vineri: 1 Corinteni 7, 35-40; 8, 1-7; Matei 15, 29-31.

Sâmbătă: Romani 12, 1-3; Matei 10, 37-42; 11, 1.

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 1-10, iar la liturghie – Romani 15, 1-7; Ioan 9, 27-35.

Săptămâna a 8-a după Rusalii:

Luni: 1 Corinteni 9, 13-18; Matei 16, 1-6.

Marți: 1 Corinteni 10, 5-12; Matei 16, 6-12.

Miercuri: 1 Corinteni 10, 12-22; Matei 16, 20-24.

Joi: 1 Corinteni 10, 28-33; 11, 1-8; Matei 16, 24-28.

Vineri: 1 Corinteni 11, 8-23; Matei 17, 10-18.

Sâmbătă: Romani 13, 1-10; Matei 12, 30-37.

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 11-18, iar la liturghie – 1 Corinteni 1, 10-17; Matei 14, 14-22.

Săptămâna a 9-a după Rusalii:

Luni: 1 Corinteni 11, 31-34; 12, 1-6; Matei 18, 1-11.

Marți: 1 Corinteni 12, 12-26; Matei 18, 18-22; 19, 1-2, 13-15.

Miercuri: 1 Corinteni 13, 4-13; 14, 1-5; Matei 20, 1-16.

Joi: 1 Corinteni 14, 6-19; Matei 20, 17-28.

Vineri: 1 Corinteni 14, 26-40; Matei 21, 12-14, 17-20.

Sâmbătă: Romani 14, 6-9; Matei 15, 32-39.

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 19-31, iar la liturghie – 1 Corinteni 3, 9-17; Matei 14, 22-34.

Săptămâna a 10-a după Rusalii:

Luni: 1 Corinteni 15, 12-19; Matei 21, 18-22.

Marți: 1 Corinteni 15, 29-38; Matei 21, 23-27.

Miercuri: 1 Corinteni 16, 5-12; Matei 21, 28-32.

Joi: 2 Corinteni 1, 1-7; Matei 21, 43-46.

Vineri: 2 Corinteni 1, 12-20; Matei 22, 23-33.

Sâmbătă: Romani 15, 30-33; Matei 17, 24-27; 18, 1-4.

Duminică: la utrenie – Ioan 21, 1-14, iar la liturghie – 1 Corinteni 4, 9-16; Matei 17, 14-23.

Săptămâna a 11-a după Rusalii:

Luni: 2 Corinteni 2, 3-15; Matei 23, 13-22.

Marți: 2 Corinteni 2, 14-17; 3, 1-3; Matei 23, 23-28.

Miercuri: 2 Corinteni 3, 4-11; Matei 23, 29-39.

Joi: 2 Corinteni 4, 1-12; Matei 24, 13-28.

Vineri: 2 Corinteni 4, 13-18; Matei 24, 27-33, 42-51.

Sâmbătă: 1 Corinteni 1, 3-9; Matei 19, 3-12.

Duminică: la utrenie – Ioan 21, 15-25, iar la liturghie – 1 Corinteni 9, 2-12; Matei 18, 28-35.

Săptămâna a 12-a după Rusalii:

Luni: 2 Corinteni 5, 10-15; Marcu 1, 9-15.

Marți: 2 Corinteni 5, 15-21; Marcu 1, 16-22.

Miercuri: 2 Corinteni 6, 11-16; Marcu 1, 23-28.

Joi: 2 Corinteni 7, 1-10; Marcu 1, 29-35.

Vineri: 2 Corinteni 7, 10-15; Marcu 2, 18-22.

Sâmbătă: 1 Corinteni 1, 26-31; 2, 1-5; Matei 20, 29-34.

Duminică: la utrenie – Matei 28, 16-20, iar la liturghie – 1 Corinteni 15, 1-11; Matei 19, 16-26.

Săptămâna a 13-a după Rusalii:

Luni: 2 Corinteni 8, 7-15; Marcu 3, 6-12.

Marți: 2 Corinteni 8, 16-24; 9, 1-5; Marcu 3, 13-21.

Miercuri: 2 Corinteni 9, 12-15; 10, 1-7; Marcu 3, 20-27.

Joi: 2 Corinteni 10, 7-18; Marcu 3, 28-35.

Vineri: 2 Corinteni 11, 5-21; Marcu 4, 1-9.

Sâmbătă: 1 Corinteni 2, 6-9; Matei 22, 15-22.

Duminică: la utrenie – Marcu 16, 1-8, iar la liturghie – 1 Corinteni 16, 13-24; Matei 21, 33-44.

Săptămâna a 14-a după Rusalii:

Luni: 2 Corinteni 12, 10-19; Marcu 4, 10-23.

Marți: 2 Corinteni 12, 20-21; 13, 1-2; Marcu 4, 24-34.

Miercuri: 2 Corinteni 13, 3-13; Marcu 4, 35-41.
Joi: Galateni 1, 1-3, 20-24; 2, 1-5; Marcu 5, 1-20.
Vineri: Galateni 2, 6-10; Marcu 5, 22-24, 35; 6, 1.
Sâmbătă: 1 Corinteni 4, 1-5; Matei 23, 1-12.
Duminică: la utrenie – Marcu 16, 9-20, iar la liturghie – 2 Corinteni 1, 21-24; 2, 1-4; Matei 22, 1-14.

Săptămâna a 15-a după Rusalii:

Luni: Galateni 2, 11-16; Marcu 5, 24-34.
Marți: Galateni 2, 21; 3, 1-7; Marcu 6, 1-7.
Miercuri: Galateni 3, 15-22; Marcu 6, 7-13.
Joi: Galateni 3, 23-29; 4, 1-5; Marcu 6, 30-45.
Vineri: Galateni 4, 8-21; Marcu 4, 43-53.
Sâmbătă: 1 Corinteni 4, 17-21; 5, 1-5; Matei 24, 1-13.
Duminică: la utrenie – Luca 24, 1-12, iar la liturghie – 2 Corinteni 4, 6-15; Matei 22, 35-46.

Săptămâna a 16-a după Rusalii:

Luni: Galateni 4, 28-31; 5, 10; Marcu 6, 54-56; 7, 1-8.
Marți: Galateni 5, 11-21; Marcu 7, 5-16.
Miercuri: Galateni 6, 2-10; Marcu 7, 14-24.
Joi: Efeseni 1, 1-9; Marcu 7, 24-30.
Vineri: Efeseni 1, 7-17; Marcu 8, 1-10.
Sâmbătă: 1 Corinteni 10, 23-28; Matei 24, 34-44.
Duminică: la utrenie – Luca 24, 12-35, iar la liturghie – 2 Corinteni 6, 1-10; Matei 25, 14-30.

Săptămâna a 17-a după Rusalii:

Luni: Efeseni 1, 22-23; 2, 1-4; Marcu 10, 46-52.
Marți: Efeseni 2, 19-22; 3, 1-7; Marcu 11, 11-23.
Miercuri: Efeseni 3, 8-21; Marcu 11, 23-26.
Joi: Efeseni 4, 14-17; Marcu 11, 27-33.
Vineri: Efeseni 4, 17-25; Marcu 12, 1-12.
Sâmbătă: 1 Corinteni 14, 20-25; Matei 25, 1-13.
Duminică: la utrenie – Luca 24, 36-53, iar la liturghie – 2 Corinteni 6, 16-18; 7, 1; Matei 15, 21-28.

Săptămâna a 18-a după Rusalii:

Luni: Efeseni 4, 25-32; Luca 3, 19-22.
Marți: Efeseni 5, 20-25; Luca 3, 23-38; 4, 1.
Miercuri: Efeseni 5, 25-33; Luca 4, 1-15.

Joi: Efeseni 5, 33; 6, 3-9; Luca 4, 16-22.
Vineri: Efeseni 6, 18-24; Luca 4, 22-30.
Sâmbătă: 1 Corinteni 15, 39-45; Luca 4, 31-36.
Duminică: la utrenie – Ioan 20, 1-10, iar la liturghie – 2 Corinteni 9, 6-11; Luca 5, 1-11.

Săptămâna a 19-a după Rusalii:

Luni: Filipeni 1, 1-7; Luca 4, 38-44.
Marți: Filipeni 1, 8-14; Luca 5, 12-16.
Miercuri: Filipeni 1, 12-19; Luca 5, 33-39.
Joi: Filipeni 1, 20-27; Luca 6, 12-19.
Vineri: Filipeni 1, 27-30; 2, 1-4; Luca 6, 17-23.
Sâmbătă: 1 Corinteni 15, 58; 16, 1-3; Luca 5, 17-26.
Duminică: la utrenie – Ioan 20, 11-18, iar la liturghie – 2 Corinteni 11, 31-33; 12, 1-9; Luca 6, 31-36.

Săptămâna a 20-a după Rusalii:

Luni: Filipeni 2, 12-16; Luca 6, 24-30.
Marți: Filipeni 2, 16-23; Luca 6, 37-45.
Miercuri: Filipeni 2, 24-30; Luca 6, 46-49; 7, 1.
Joi: Filipeni 3, 1-8; Luca 7, 17-30.
Vineri: Filipeni 2, 8-19; Luca 7, 31-35.
Sâmbătă: 2 Corinteni 1, 8-11; Luca 5, 27-32.
Duminică: la utrenie – Ioan 20, 19-31, iar la liturghie – Galateni 1, 11-19; Luca 7, 11-16.

Săptămâna a 21-a după Rusalii:

Luni: Filipeni 4, 10-23; Luca 7, 36-50.
Marți: Coloseni 1, 1-11; Luca 8, 1-3.
Miercuri: Coloseni 1, 18-23; Luca 8, 22-25.
Joi: Coloseni 1, 24-29; Luca 9, 7-11.
Vineri: Coloseni 2, 1-7; Luca 9, 12-18.
Sâmbătă: 2 Corinteni 3, 12-18; Luca 6, 1-10.
Duminică: la utrenie – Ioan 21, 1-14, iar la liturghie – Galateni 2, 16-20; Luca 8, 5-15.

Săptămâna a 22-a după Rusalii:

Luni: Coloseni 2, 13-20; Luca 9, 18-22.
Marți: Coloseni 2, 20-23, 3, 1-3; Luca 9, 23-27.
Miercuri: Coloseni 3, 17-25; 4, 1-2; Luca 9, 44-50.
Joi: Coloseni 4, 2-9; Luca 9, 49-56.
Vineri: Coloseni 4, 10-18; Luca 10, 1-15.
Sâmbătă: 2 Corinteni 5, 1-10; Luca 7, 1-10.
Duminică: la utrenie – Ioan 21, 15-25, iar la liturghie – Galateni 6, 11-18; Luca 16, 19-31.

Săptămâna a 23-a după Rusalii:

Luni: 1 Tesaloniceni 1, 1-5; Luca 10, 22-24.

Marți: 1 Tesaloniceni 1, 6-10; Luca 11, 1-10.

Miercuri: 1 Tesaloniceni 2, 1-8; Luca 11, 9-13.

Joi: 1 Tesaloniceni 2, 9-14; Luca 11, 14-23.

Vineri: 1 Tesaloniceni 2, 14-20; Luca 11, 23-26.

Sâmbătă: 2 Corinteni 8, 1-5; Luca 8, 16-12.

Duminică: la utrenie Matei 28, 16-28, iar la liturghie – Efeseni 2, 4-10; Luca 8, 26-39.

Săptămâna a 24-a după Rusalii:

Luni: 1 Tesaloniceni 2, 20; 3, 1-8; Luca 11, 29-33.

Marți: 1 Tesaloniceni 3, 8-13; Luca 11, 34-41.

Miercuri: 1 Tesaloniceni 4, 1-12; Luca 11, 42-46.

Joi: 1 Tesaloniceni 4, 18; 5, 1-10; Luca 11, 47-54; 12, 1.

Vineri: 1 Tesaloniceni 5, 9-13, 24-28; Luca 12, 2-12.

Sâmbătă: 2 Corinteni 11, 1-6; Luca 9, 1-9.

Duminică: la utrenie – Marcu 16, 1-8, iar la liturghie – Efeseni 2, 14-22; Luca 8, 41-56.

Săptămâna a 25-a după Rusalii:

Luni: 2 Tesaloniceni 1, 1-10; Luca 12, 13-15, 22-31.

Marți: 2 Tesaloniceni 1, 10-12; 2, 1-2; Luca 12, 42-48.

Miercuri: 2 Tesaloniceni 2, 1-12; Luca 12, 48-59.

Joi: 2 Tesaloniceni 2, 13-17; 3, 1-5; Luca 13, 1-9.

Vineri: 2 Tesaloniceni 3, 16-18; Luca 13, 31-35.

Sâmbătă: Galateni 1, 3-10; Luca 9, 37-43.

Duminică: la utrenie – Marcu 16, 9-20, iar la liturghie – Efeseni 4, 1-7; Luca 10, 25-37.

Săptămâna a 26-a după Rusalii:

Luni: 1 Timotei 1, 1-7; Luca 14, 1, 12-15.

Marți: 1 Timotei 1, 8-14; Luca 14, 25-35.

Miercuri: 1 Timotei 1, 18-20; 2, 8-15; Luca 15, 1-10.

Joi: 1 Timotei 3, 1-13; Luca 16, 1-9.

Vineri: 1 Timotei 4, 4-8, 16; Luca 16, 15-18; 17, 1-4.

Sâmbătă: Galateni 3, 8-12; Luca 9, 57-62.

Duminică: la utrenie – Luca 24, 1-12, iar la liturghie – Efeseni 6, 9-19; Luca 12, 16-21.

Săptămâna a 27-a după Rusalii:

Luni: 1 Timotei 5, 1-10; Luca 17, 20-25.

Marți: 1 Timotei 5, 11-12; Luca 17, 26-37.

Miercuri: 1 Timotei 5, 22-25; 6, 1-11; Luca 18, 15-17, 26-30.

Joi: 1 Timotei 6, 17-21; Luca 18, 31-34.

Vineri: 2 Timotei 1, 1-2, 8-18; Luca 19, 12-28.

Sâmbătă: Galateni 5, 22-26; 6, 1-2; Luca 10, 19-21.

Duminică: la utrenie – Luca 24, 12-35, iar la liturghie – Efeseni 6, 10-17; Luca 13, 10-17.

Săptămâna a 28-a după Rusalii:

Luni: 2 Timotei 2, 20-26; Luca 19, 37-44.

Marți: 2 Timotei 3, 16-17; 4, 1-4; Luca 19, 45-48.

Miercuri: 2 Timotei 4, 9-22; Luca 20, 1-8.

Joi: Tit 1, 5-14; Luca 20, 9-18.

Vineri: Tit 1, 15-16; 2, 1-10; Luca 20, 19-26.

Sâmbătă: Efeseni 1, 16-23; Luca 12, 32-40.

Duminică: la utrenie – Luca 24, 36-53, iar la liturghie – Coloseni 1, 12-18; Luca 14, 16-24.

Săptămâna a 29-a după Rusalii:

Luni: Evrei 3, 5-11, 17-19; Luca 20, 27-44.

Marți: Evrei 4, 1-13; Luca 21, 12-19.

Miercuri: Evrei 5, 11-14; 6, 1-8; Luca 21, 5-8, 10-11, 20-24.

Joi: Evrei 7, 1-6; Luca 21, 28-33.

Vineri: Evrei 7, 18-25; Luca 21, 37-38; 22, 1-8.

Sâmbătă: Efeseni 2, 11-13, Luca 13, 18-29.

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 1-10, iar la liturghie – Coloseni 3, 4-11, Luca 17, 12-19.

Săptămâna a 30-a după Rusalii:

Luni: Evrei 8, 7-13; Marcu 8, 11-21.

Marți: Evrei 9, 8-23; Marcu 8, 22-26.

Miercuri: Evrei 10, 1-18; Marcu 8, 30-34.

Joi: Evrei 10, 35-39; 11, 1-7; Marcu 9, 10-16.

Vineri: Evrei 11, 8-16; Marcu 9, 33-41.

Sâmbătă: Efeseni 5, 1-8; Luca 14, 1-11.

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 11-18, iar la liturghie – Coloseni 3, 12-16; Luca 18, 18-27.

Săptămâna a 31-a după Rusalii:

Luni: Evrei 11, 17-31; Marcu 9, 42-50; 10, 1-2.

Marți: Evrei 12, 25-29; Marcu 10, 2-12.

Miercuri: Iacov 1, 1-18; Marcu 10, 11-16.

Joi: Iacov 1, 19-27; Marcu 10, 17-27.

Vineri: Iacov 2, 1-13; Marcu 10, 23-32.

Sâmbătă: Coloseni 1, 1-6; Luca 16, 10-15;

Duminică: la utrenie – Ioan 20, 19-31, iar la liturghie – 1 Timotei 1, 15-17; Luca 18, 35-43.

Săptămâna a 32-a după Rusalii:

Luni: Iacov 2, 14-26; Marcu 10, 46-52.

Marți: Iacov 3, 1-10; Marcu 11, 11-23.

Miercuri: Iacov 3, 11-18; 4, 1-6; Marcu 11, 22-26.

Joi: Iacov 4, 7-17; 5, 1-9; Marcu 11, 27-33.

Vineri: 1 Petru 1, 1-25; 2, 1-10; Marcu 12, 1-12.

Sâmbătă: 1 Tesaloniceni 5, 14-23; Luca 17, 3-10.

Duminică: la utrenie – Ioan 21, 1-14, iar la liturghie – 1 Timotei 4, 9-15; Luca 19, 1-10.

Săptămâna a 33-a după Rusalii:

Luni: 1 Petru 2, 21-25; 3, 1-9; Marcu 12, 13-17.

Marți: 1 Petru 3, 10-22; Marcu 12, 18-27.

Miercuri: 1 Petru 4, 1-11; Marcu 12, 28-37.

Joi: 1 Petru 4, 12-19; 5, 1-5; Marcu 12, 38-44.

Vineri: 2 Petru 1, 1-10; Marcu 13, 1-8.

Sâmbătă: 2 Timotei 2, 11-19; Luca 18, 2-8.

Duminică Vameșului și a Fariseului:

La utrenie Evanghelia Învierii care va fi la rând, iar la liturghie – 2 Timotei 3, 10-15; Luca 18, 10-14.

Săptămâna a 34-a după Rusalii:

Luni: 2 Petru 1, 20-21; 2, 1-9; Marcu 13, 9-13.

Marți: 2 Petru 2, 9-22; Marcu 13, 14-23.

Miercuri: 2 Petru 3, 1-18; Marcu 13, 24-31.

Joi: 1 Ioan 1, 8-10; 2, 1-6; Marcu 13, 31-37; 14, 1-2.

Vineri: 1 Ioan 2, 7-17; Marcu 14, 3-9.

Sâmbătă: 2 Timotei 3, 1-9; Luca 20, 46-47; 21, 1-4.

Duminică Fiului Risipitor:

La utrenie Evanghelia Învierii care va fi la rând, iar la liturghie – 1 Corinteni 6, 12-20; Luca 15, 11-32.

Săptămâna a 35-a după Rusalii:

Luni: 1 Ioan 2, 18-29; 3, 1-8; Marcu 11, 1-11.

Marți: 1 Ioan 3, 9-22; Marcu 14, 10-42.

Miercuri: 1 Ioan 3, 21-24; 4, 1-11; Marcu 14, 43-72; 15, 1.

Joi: 1 Ioan 4, 20-21; 5, 1-21; Marcu 15, 1-15.

Vineri: 2 Ioan 1, 1-13; Marcu 15, 22, 25, 33-41.

Sâmbătă: 1 Corinteni 10, 23-28; Luca 21, 8-9, 25-27, 33-36.

Răposați: 1 Tesaloniceni 4, 13-17; Ioan 5, 24-30.

Duminică lăsatului sec de carne:

La utrenie, Evanghelia Învierii care va fi la rând, iar la liturghie – 1 Corinteni 8, 8-13; 9, 1-2; Matei 25, 31-46.

Săptămâna a 36-a după Rusalii:

Luni: 3 Ioan 1, 1-15; Luca 19, 29-40; 22, 7-39.

Marți: Iuda 1, 1-10; Luca 22, 39-42, 45-71; 23, 1.

Miercuri: nu este liturghie.

Joi: Iuda 1, 11-25; Luca 23, 1-34, 44-56.

Vineri: nu este liturghie.

Sâmbătă: Romani 14, 19-23; 16, 25-27; Galateni 5, 22-25; 6, 1-2; Matei 6, 1-13; 11, 27-30.

Duminică lăsatului sec de brânză:

La utrenie, Evanghelia Învierii care va fi la rând, iar la liturghie – Romani 13, 11-14; 14, 1-4; Matei 6, 14-21.

Evangheliile care se citesc seara în săptămâna întâia a Sfântului și Marelui Post:

Luni seara: Luca 21, 8-36.

Marți seara: Matei 6, 1-13.

Miercuri seara: Marcu 11, 22-26; Matei 7, 7-8.

Joi seara: Matei 7, 7-11.

Vineri seara: Ioan 15, 1-7.

APOSTOLUL ȘI SFINTELE EVANGHELII ALE SÂMBETELOR ȘI DUMINICILOR SFÂNTULUI ȘI MARELUI POST

Sâmbătă 1-a a Postului:

La liturghie: Apostolul zilei – Evrei 1, 1-12; Apostolul Sfântului – 2 Timotei 2, 1-10; Evanghelia zilei – Marcu 2, 23-28; 3, 1-5; Evanghelia Sfântului – Ioan 15, 17-27; 16, 1-2.

Duminică 1-a a Postului:

La utrenie: Evanghelia Învierii. La liturghie: Evrei 11, 24-26, 32-40; Ioan 1, 43-51.

Sâmbăta a 2-a a Postului:

La liturghie: Evrei 3, 12-16; al morților 1 Tesaloniceni 4, 13-17. Evanghelia zilei – Marcu 1, 35-44; a morților – Ioan 5, 24-30.

Duminica a 2-a a Postului:

La utrenie: Evanghelia Învierii, iar la liturghie
Apostolul zilei – Evrei 1, 10-14; 2, 1-3; al
sfântului Evrei 7, 20-28; 8, 1-2; Evanghelia zi-
lei – Marcu 2, 1-12; a sfântului, Ioan 10, 9-16.

Sâmbăta a 3-a Postului:

La liturghie: Evrei 10, 32-38; al morților 1
Tesaloniceni 4, 13-17. Evanghelia zilei –
Marcu 2, 14-17; a morților – Ioan 5, 24-30.

Duminica a 3-a a Postului:

La utrenie: Evanghelia Învierii, iar la liturghie
Evrei 4, 14-16; 5, 1-6; Marcu 8, 34-38; 9, 1.

Sâmbăta a 4-a a Postului:

La liturghie: Apostolul zilei – Evrei 6, 9-12; al
morților 1 Corinteni 4, 13-17. Evanghelia
zilei – Marcu 7, 31-37, a morților – Ioan 5,
24-30.

Duminica a 4-a a Postului:

La utrenie: Evanghelia Învierii, iar la liturghie
Apostolul zilei – Evrei 6, 13-20; al
sfântului – Efeseni 5, 8-19; Evanghelia
zilei – Marcu 9, 17-32; a sfântului –
Matei 4, 25; 5, 1-12.

Sâmbăta a 5-a a Postului:

La liturghie: Evrei 9, 24-28; al Născătoarei – Evrei
9, 1-7; Evanghelia – Marcu 8, 27-31, a
Născătoarei – Luca 10, 38-42; 11, 27-28.

Duminica a 5-a a Postului:

La utrenie: Evanghelia Învierii, iar la liturghie
Apostolul zilei – Evrei 9, 11-14, al Cuvio-
sului – Galateni 3, 23-29; Evanghelia zi-
lei – Marcu 10, 32-45, a Cuviosului – Luca
7, 36-50.

Sâmbăta a 6-a, a lui Lazăr:

La liturghie: Evrei 12, 28; 13, 1-8. Evanghelia,
Ioan 11, 1-45.

Duminica a 6-a, a Floriilor:

La utrenie: Matei 21, 1-11, 15-17, iar la litur-
ghie – Filipeni 4, 4-9; Ioan 12, 1-18.

**APOSTOLUL ȘI SFINTELE EVANGHELII
DIN SĂPTĂMÂNA PATIMILOR**

În Sfânta și Marea Luni:

La utrenie – Matei 21, 18-44, iar la liturghie –
Matei 24, 3-35.

În Sfânta și Marea Marți:

La utrenie – Matei 22, 15-46; 23, 1-39, iar la litur-
ghie – Matei 24, 36-51; 25, 1-46; 26, 1-2.

În Sfânta și Marca Miercuri:

La utrenie – Ioan 12, 17-50, iar la liturghie –
Matei 24, 6-16.

În Sfânta și Marea Joi:

La utrenie – Luca 22, 1-39, iar la liturghie – 1
Corinteni 11, 23-32. Evanghelia înainte
de spălare, Matei 26, 2-20. După spălare,
Ioan 13, 3-17; Matei 26, 21-39; Luca 22,
43-44; Matei 26, 40-75; 27, 1-2.

Cele 12 Evanghelii ale Patimilor:

Evanghelia 1-a – Ioan 13, 31-38; 14; 15; 16; 17; 18, 1.
Evanghelia a 2-a – Ioan 18, 1-28.
Evanghelia a 3-a – Matei 26, 57-75.
Evanghelia a 4-a – Ioan 18, 28-40; 19, 1-6.
Evanghelia a 5-a – Matei 27, 3-23.
Evanghelia a 6-a – Marcu 15, 16-32.
Evanghelia a 7-a – Matei 27, 33-54.
Evanghelia a 8-a – Luca 23, 32-49.
Evanghelia a 9-a – Ioan 19, 25-37.
Evanghelia a 10-a – Marcu 15, 43-47.
Evanghelia a 11-a – Ioan 19, 38-42.
Evanghelia a 12-a – Matei 27, 62-66.

**În Sfânta și Marca Vineri la Ceasurile Împă-
rătești:**

Ceasul 1: Galateni 6, 14-18; Matei 27, 1-56.
Ceasul al 3-lea: Romani 5, 6-10; Marcu 15, 16-41.
Ceasul al 6-lea: Evrei 2, 11-18; Luca 23, 32-40.
Ceasul al 9-lea: Evrei 10, 19-31; Ioan 18, 28-40;
19, 1-37.

În Sfânta și Marca Vineri: seara:

1 Corinteni 1, 18-24; 2, 1-2; Matei 27, 1-54; Ioan
19, 31-37; Matei 27, 55-61.

În Sfânta și Marea Sâmbătă:

La utrenie, după Doxologie – 1 Corinteni 5, 6-8; Galateni 3, 13-14; Matei 27, 62-66, iar la liturghie – Romani 6, 3-11; Matei 28, 1-20.

**ALTE RÂNDUIELI ALE CITIRII
APOSTOLULUI ȘI EVANGHELIILOR**

Cele 11 Evanghelii ale Învierii:

Evanghelia 1-a – Matei 28, 16-20.
Evanghelia a 2-a – Marcu 16, 1-8.
Evanghelia a 3-a – Marcu 16, 9-20.
Evanghelia a 4-a – Luca 24, 1-12.
Evanghelia a 5-a – Luca 24, 12-35.
Evanghelia a 6-a – Luca 24, 36-53.
Evanghelia a 7-a – Ioan 20, 1-10.
Evanghelia a 8-a – Ioan 20, 11-18.
Evanghelia a 9-a – Ioan 20, 19-31.
Evanghelia a 10-a – Ioan 21, 1-14.
Evanghelia a 11-a – Ioan 21, 15-25.

**Apostoli și Evangheliile înainte și după Praz-
nicele împărătești:**

Duminica înainte de ziua Crucii: Galateni 6, 11-18; Ioan 3, 13-17.

Duminica după ziua Crucii: Galateni 2, 16-20; Marcu 8, 34-38; 9, 1.

Duminica înainte de Crăciun: Evrei 11, 9-10, 32-40; Matei 1, 1-25.

Duminica după Crăciun: Galateni 1, 11-19; Matei 2, 13-23.

Duminica înainte de Botez: 2 Timotei 4, 5-8; Marcu 1, 1-8.

Duminica după Botez: Efeseni 4, 7-13; Matei 4, 12-17.

**Apostolii și Evangheliile la cele 12 Praznice
împărătești:**

1. **La Nașterea Maicii Domnului:** la utrenie – Luca 1, 39-49, 56, iar la liturghie – Filipeni 2, 5-11; Luca 10, 33-42; 11, 27-28.
2. **La Înălțarea Sfintei Cruci:** la utrenie – Ioan 12, 28-36, iar la liturghie – 1 Corinteni 1, 18-24; Ioan 19, 6-11, 13-20, 25-28, 30-35.
3. **La Intrarea în Biserică a Maicii Domnului:** la utrenie – Luca 1, 39-49, 56, iar la liturghie – Evrei 9, 1-7; Luca 11, 38-42; 11, 27-28.

4. **La Nașterea Domnului:** la utrenie – Matei 1, 18-24, iar la liturghie – Galateni 4, 4-7; Matei 2, 1-12.

5. **La Botezul Domnului:** la utrenie – Marcu 1, 9-11, iar la liturghie – Tit 2, 11-14; 3, 4-7; Matei 3, 13-17.

6. **La Întâmpinarea Domnului:** la utrenie – Luca 2, 25-32, iar la liturghie – Evrei 7, 7-17; Luca 2, 22-40.

7. **La Bunavestire:** la utrenie – Luca 1, 39-49, 56, iar la liturghie – Evrei 2, 11-18; Luca 1, 24-38.

8. **La Schimbarea la față:** la utrenie – Luca 9, 28-36, iar la liturghie – 2 Petru 1, 10-17; Matei 17, 1-9.

9. **La Adornirea Maicii Domnului:** la utrenie – Luca 1, 39-49, 56, iar la liturghie – Filipeni 2, 5-11; Luca 10, 38-42; 11, 27-28.

10. **La Intrarea Domnului în Ierusalim (Florii):** la utrenie – Matei 21, 1-11, 15-17, iar la liturghie – Filipeni 4, 4-9; Ioan 12, 1-8.

11. **La Înălțarea Domnului:** la utrenie – Marcu 16, 9-20, iar la liturghie – Fapte 1, 1-12; Luca 24, 36-53.

12. **La Duminica Mare:** la utrenie – Ioan 20, 19-23, iar la liturghie – Fapte 2, 1-11; Ioan 7, 37-53; 8, 12.

Apostoli și Evangheliile deobște, la Sfinți:

1. **La zilele Maicii Domnului:** la utrenie – Luca 1, 39-49, 56, iar la liturghie – Filipeni 2, 5-11; Evrei 9, 1-7; Luca 10, 38-42; 11, 27-28.

2. **La Îngeri:** la utrenie – Matei 13, 24-30, 37-43, iar la liturghie – Evrei 2, 2-10; Luca 10, 16-21.

3. **La Prooroci:** la utrenie – Matei 23, 29-39, iar la liturghie – Iacov 5, 10-20; 1 Corinteni 14, 20-25; sau Evrei 6, 13-20; Luca 4, 22-30; sau Luca 11, 47-54; 12, 1.

4. **La un Apostol:** la utrenie – Ioan 21, 15-25, iar la liturghie – 1 Ioan 1, 1-7; Luca 10, 16-21.

5. **La mai mulți Apostoli:** la utrenie – Luca 10, 1-15, iar la liturghie – 1 Corinteni 4, 9-16; Matei 9, 36-38; 10, 1-8.

6. **La un Ierarh:** la utrenie – Ioan 10, 1-9, iar la liturghie – Evrei 7, 26-28; 8, 1-2; Ioan 10, 9-16.

7. *La mai mulți Ieremii:* la utrenie – Ioan 10, 9-16, iar la liturghie – Evrei 8, 17-21; Matei 5, 14-19.
8. *La un Mucenic:* la utrenie – Luca 21, 12-19, iar la liturghie – 2 Timotei 2, 1-10; Ioan 15, 17-27; 16, 1-2.
9. *La mai mulți Mucenici:* la utrenie – Luca 21, 12-19, iar la liturghie – Romani 8, 28-29; sau Evrei 11, 33-40; Matei 10, 16-22.
10. *La un Sfințit Mucenic:* la liturghie, Evrei 13, 7-16; Luca 12, 32-40.
11. *La mai mulți Sfinți Mucenici:* la utrenie – Matei 12, 1-8, iar la liturghie – Evrei 5, 4-10; sau Filipeni 3, 20-21; 4, 1-4; Luca 12, 8-12; sau 6, 17-23; sau 10, 22-24; sau 14, 25-35.
12. *La o Sfință Muceniță:* la utrenie – Marcu 5, 24-34, iar la liturghie – 2 Corinteni 6, 1-10; sau Galateni 3, 22-29; Matei 15, 21-28.
13. *La Cuvioși și Nebuni pentru Hristos:* la utrenie – Luca 6, 17-23, iar la liturghie – Galateni 5, 22-26; 6, 1-21; Matei 4, 25; 5, 1-21.
14. *La un Cuvios Mucenic:* la liturghie, 2 Timotei 1, 3-18; Marcu 8, 34-38; 9, 1.
15. *La mai mulți Cuvioși și Preacuvioși Mucenici:* la utrenie – Luca 6, 31-36, iar la liturghie – Romani 8, 28-39; Marcu 8, 34-38; 9, 1.
16. *La o Cuvioasă și o Preacuvioasă:* la utrenie – Matei 25, 1-13, iar la liturghie – Galateni 3, 23-29; Luca 7, 36-50.
17. *La Preacuvioase Mucenice:* la utrenie – Matei 10, 16-22, iar la liturghie – Galateni 3, 23-29; 4, 1-5; Matei 5, 14-19.
18. *La Mărturisitori:* la liturghie – Efeseni 6, 10-17; Luca 12, 8-12.
19. *La Sfinții Doctori fără de arginți:* la liturghie – 1 Corinteni 12, 27-31; 13, 1-8; Matei 9, 36-38; 10, 1-8.

Apostoli și Evanghelii la morți:

Luni: Romani 14, 5-9; Ioan 5, 17-24.
Mărgi: 1 Corinteni 15, 39-45; Ioan 5, 24-30.
Miercuri: 2 Corinteni 5, 1-10; Ioan 6, 35-39.
Joi: 1 Corinteni 15, 20-28; Ioan 6, 40-44.
Vineri: 1 Corinteni 15, 47-57; Ioan 6, 48-54.
Sâmbătă: 1 Tesaloniceni 4, 13-17; Ioan 5, 24-30.

Apostoli și Evanghelii la felurite întâmplări:

La Sfințul Maslu:

1. Iacov 5, 10-20; Luca 10, 25-27.
2. Romani 15, 1-7; Luca 19, 1-10.
3. 1 Corinteni 12, 27-31; 13, 1-8; Matei 10, 1, 5-8.
4. 2 Corinteni 6, 16-18; 7, 1; Matei 8, 14-23.
5. 2 Corinteni 1, 8-11; Matei 25, 1-13.
6. Galateni 5, 22-26; 6, 1-2; Matei 15, 21-28.
7. 1 Tesaloniceni 5, 14-23; Matei 9, 9-13.

1 August, la sfințirea apei:

Evrei 2, 11-18; Ioan 4, 1-4.

La sfințirea Bisericii:

Evrei 2, 11-18; 9, 1-7; 3, 1-4; Matei 16, 13-19; Luca 10, 38-42; 11, 27-28; Ioan 10, 22-28.

La vreme de secetă:

Iacov 5, 7-9, 17-18; Matei 15, 1-6.

La prea multă ploaie:

Romani 8, 22-27; Matei 7, 7-11.

La cutremur:

Evrei 12, 11-13, 25-27; Matei 8, 23-27.

La molimă:

Evrei 12, 6-13; Luca 4, 38-44.

La orice nevoie:

Marcu 11, 23-26.

La năvălirea barbarilor:

Efeseni 2, 4-10; Luca 13, 1-9.

La incendiu:

Evrei 12, 14-24; Luca 12, 48-59.

Pentru împăcarea și unirea Dreptei Credințe:

Marcu 11, 23-26.

La încheierea păcii:

Efeseni 2, 14-22; Ioan 14, 21-27.

Pentru cei ce fac milostenie:

Matei 6, 7-11.

Pentru bolnavi:

Iacov 3, 10-16; 5, 10-20; Matei 8, 14-23; Marcu 5, 24-34; Ioan 4, 46-54; Luca 9, 1-6.

La tunderea monahilor:

Efeseni 6, 10-17; Matei 10, 37-42; 11, 1.

La orice cerere:

Efeseni 5, 9-21; Matei 7, 7-11; Marcu 11, 22-26; Luca 18, 2-8; Matei 7, 7-8.

La Sfântul Botez:

Romani 6, 3-11; Matei 28, 16-20.

La Sfânta Cuminie:

Efeseni 5, 20-33; Ioan 2, 1-11.

La Sfânta Taină a Pocăinței:

Matei 9, 9-13 sau Luca 15, 1-10.

La mărturisirea femeilor:

Ioan 12, 19-36.

La cei chinuți de duh rău:

Matei 8, 28-34; 9, 1; sau Matei 17, 14-23; sau Marcu 5, 1-20; sau Marcu 9, 17-32; sau Luca 9, 37-43.

La îngroparea monahilor și mirenilor:

1 Tesaloniceni 4, 13-17; Ioan 5, 24-30.

La înmormântarea pruncilor:

1 Corinteni 15, 39-45; Ioan 6, 35-39.

La îngroparea preoților:

1. 1 Tesaloniceni 4, 13-17; Ioan 5, 24-30.

2. Romani 5, 12-21; Ioan 5, 17-24.

3. 1 Corinteni 15, 1-11; Ioan 6, 35-39.

4. 1 Corinteni 15, 20-28; Ioan 6, 40-44.

5. Romani 14, 6-9; Ioan 6, 40-54.

La Ceesurile Împărătești ale Crăciunului:

Ceasul 1: Evrei 1, 1-12; Matei 1, 18-24.

Ceasul al 3-lea: Galateni 3, 23-29; Luca 2, 1-20.

Ceasul al 6-lea: Evrei 1, 10-14; 2, 1-3; Matei 2, 1-12.

Ceasul al 9-lea: Evrei 2, 11-18; Matei 2, 13-23.

La vecernie, în ajunul Crăciunului: Evrei 1, 1-13; Luca 2, 1-20.

La Ceesurile Împărătești ale Bobotezei:

Ceasul 1: Fapte 13, 25-33; Matei 3, 1-11.

Ceasul al 3-lea: Fapte 19, 1-8; Marcu 1, 1-8.

Ceasul al 6-lea: Romani 6, 3-11; Marcu 1, 9-11.

Ceasul al 9-lea: Tit 2, 11-14; 3, 4-7; Luca 3, 13-16.

La vecernie, în ajunul Bobotezei: 1 Corinteni 9, 19-27; Luca 3, 1-18.

La Tedeumuri:

1. La Anul Nou: 1 Timotei 2, 1-6; Luca 4, 16-22.

2. La deschiderea Sfântului Sinod: Fapte 15, 5-11, 22-28, 30-32; Matei 18, 15-20.

3. La ziua Mitropolitului: Evrei 13, 17-21; Ioan 10, 9-16.

4. La deschiderea unei școli bisericești: 2 Timotei 3, 16-17; 4, 2-5; Luca 8, 5-15.

La sfințirea Aghiasmei mari:

1 Corinteni 10, 1-4; Marcu 1, 9-11.

La sfințirea Aghiasmei mici:

Evrei 2, 11-18; Ioan 5, 1-4.

SCARA ÎNTOCMIRII SFINTEI EVANGHELII DE LA MARCU

Capitolul 1

- 1, 1: Începutul Evangheliei.
 1, 2-3: Plinirea proorociilor lui Isaia și Maleahî în Ioan Botezătorul.
 1, 4-6: Viețuirea, propovăduirea și botezul pocăinței dat de către Ioan.
 1, 7-8: „Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt”.
 1, 9: Mântuitorul este botezat în Iordan de către Înaintemergătorul Ioan.
 1, 10-11: La Botezul Domnului Cerurile se deschid, Duhul Se pogoară în chip de porumbel, iar glasul Tatălui mărturisește din Ceruri.
 1, 12-13: Domnul Hristos este mânat de Duhul în pustie pentru a fi ispitit de Satana.
 1, 14-15: După ce Ioan a fost prins, Domnul vine în Galileea punând început propovăduirii Împărăției lui Dumnezeu.
 1, 16-18: Mântuitorul Hristos cheamă pe Simon și pe Andrei, iar aceștia Îl urmează.
 1, 19-20: Fiind chemați fiii lui Zevedeu, aceștia Îi urmează de îndată Domnului Iisus.
 1, 21-28: Vindecarea unui îndrăcit într-o zi de sâmbătă în sinagoga din Capernaum.
 1, 29-31: Vindecarea soacrei lui Petru.
 1, 32-34: Tămăduirea mai multor suferinzi.
 1, 35-36: Domnul Se roagă singur în loc pustiu.
 1, 37-39: Mântuitorul propovăduiește prin toate cetățile și satele Galileii.
 1, 40-45: Curățirea minunată a unui leproș și porunca dată lui de Domnul.

Capitolul 2

- 2, 1-2: Domnul propovăduiește într-o casă din Capernaum.
 2, 3-4: Aducerea slăbănogului spre vindecare și slobozirea sa pe funii prin acoperiș.
 2, 5: „Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!”
 2, 6-7: Cărtea fariseilor.
 2, 8-10: Răspunsul Domnului către farisei.
 2, 11-12: „Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta”. Tămăduirea slăbănogului.
 2, 13: Mântuitorul învață mulțimile.
 2, 14-17: Chemarea lui Matei-Levi și ospătarea dată de acesta. Fățarnica nedumerire a fariseilor și răspunsul Domnului Hristos: „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe drepți ci pe păcătoși la pocăință”.
 2, 18-20: Întrebarea pusă lui Hristos pentru nepostirea ucenicilor Săi. Prietenii Mirelui și vremea postirii lor.
 2, 21-22: Petecul nou la haina veche. Vin nou în burdufuri vechi.
 2, 23-28: Spicele de grâu smulse sâmbăta. Cărtea fariseilor și răspunsul dumnezeiesc al Mântuitorului.

Capitolul 3

- 3, 1-5: Vindecarea în zi de sâmbătă a unui om cu mâna uscată.
 3, 6: Fariseii și irodianii se sfătuiesc să-L piardă pe Domnul.
 3, 7-8: Mântuitorul este urmat de mulțimi multe.
 3, 9-12: Numeroasele tămăduiri săvârșite de Domnul. Dracii sunt opriți de Hristos în a-l mărturisi Dumnezeu.
 3, 13-15: Alegerea celor doisprezece Apostoli.
 3, 16-19: Numele Apostolilor.

- 3, 20: Mântuitorul și ucenicii Săi sunt atât de căutați încât nu pot nici să mănânce.
 3, 21: Ce credeau rudele Domnului despre El?
 3, 22: Fariseii se împotrivesc lui Mesia spunând că scoate dracii cu Beelzebul.
 3, 23-27: Domnul îi chemă pe farisei la Sine și le spune pilda cu dezbinarea împărăției și casei.
 3, 28-30: Hula împotriva Duhului Sfânt.
 3, 31-35: „Oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea”.

Capitolul 4

- 4, 1-2: Iisus învață mulțimea în pilde.
 4, 3-9: Pilda semănătorului.
 4, 10-12: Ucenicii îi întreabă pe Domnul de ce vorbește în pilde.
 4, 13-20: Mântuitorul tâlcuiește Apostolilor pilda semănătorului.
 4, 21-23: Pilda făcliei puse sub obroc.
 4, 24-25: „Cu ce măsură măsurați vi se va măsura”.
 4, 26-29: Pilda seminței care crește până la seceriș fără știrea semănătorului.
 4, 30-32: Pilda grăuntelui de muștar.
 4, 33-34: Mântuitorul grăiește numai în pilde pe care mai apoi le tâlcuiește pe toate ucenicilor.
 4, 35-41: Minunea potolirii furtunii de pe mare.

Capitolul 5

- 5, 1-17: Vindecarea îndrăcitului din ținutul Gadarenilor. Turma de porci. Rugămintea gadarenilor făcută către Domnul.
 5, 18-20: Mântuitorul îl trimite pe cel tămăduit să vestească binefacerile lui Dumnezeu, iar acesta vestește minunea în Decapole.
 5, 21: Domnul trece de cealaltă parte a mării plinind rugămintea gadarenilor.
 5, 22-23: Iair roagă pe Mântuitorul Hristos ca venind în casa lui să o izbăvească de moarte pe fiica sa.
 5, 24-34: Femeia cu curgere de sânge se vindecă prin atingere de haina Mântuitorului. Cuvintele pe care i le spune Hristos.
 5, 35-36: Vestea despre moartea fiicei lui Iair și cuvântului Domnului către Iair.
 5, 37-43: Luând cu Sine pe Petru, Iacov și Ioan, Domnul Iisus o înviază pe fiica lui Iair. Porunca Domnului de a nu fi propovăduită această minune.

Capitolul 6

- 6, 1-2: Mântuitorul merge în patria sa și învață în sinagogă.
 6, 2-3: Sminteala celor care-L cunoșteau pe Domnul după viața Sa trupească.
 6, 4: Proorocul disprețuit în patria lui.
 6, 5-6: Din pricina necredinței Domnul face doar câteva minuni în patria Sa; apoi propovăduiește în satele dimprejur.
 6, 7-11: Domnul îi trimite pe Apostoli la propovăduire doi câte doi. Învățăături pentru cum se cuvine a propovădui.
 6, 12-13: Lucrarea Apostolilor și roadele propovăduirii lor.
 6, 14-16: Socoteala lui Irod și a mulțimii despre Domnul Iisus.
 6, 17-29: Istorisirea despre întemnițarea și tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul. Ucenicii i-au trupul lui Ioan și-l îngroapă.
 6, 30-32: Apostolii se întorc la Iisus și-I vestesc toate câte le-au săvârșit. Domnul îi cheamă să meargă cu corabia la loc pustiu și singuratic.
 6, 33: Mulțimile pricop încotro se îndreaptă Domnul cu ucenicii Săi și pornind la drum au ajuns înaintea Sa.
 6, 34: Coborând din corabie Domnul I Se face milă de mulțimi și începe să-I învețe.
 6, 35-36: Făcându-se seară ucenicii cer Domnului să slobozească mulțimile pentru ca acestea să-și găsească de mâncare.

6, 37-38: „Dați-le voi să mănânce”.

6, 39-44: Minunea înmulțirii celor cinci pâini și doi pești. Săturarea celor cinci mii de oameni.

6, 45-46: Mântuitorul îi silește pe ucenici să plece cu corabia și după aceasta El slobozește mulțimile.

6, 47-51: Domnul Hristos vine în corabie, la ucenici, umblând pe ape.

6, 52-54: Învărtosarea ucenicilor.

6, 55-55: Vindecarea multor suferinzi prin atingerea de poala hainei lui Hristos.

Capitolul 7

7, 1-13: Fariseii îl învinuiesc pe Domnul că ucenicii Săi calcă datina bătrânilor la spălarea mâinilor, iar Hristos îi vădește pe farisei că întru ei se plinește profetia lui Isaia, ca întru unii ce propovăduiesc învățături omenești și nu dumnezeiești.

7, 14-16: Iisus chemând mulțimile le spune ce anume îl spurcă cu adevărat pe om.

7, 17-23: Domnul le lămurește ucenicilor pilda, spunându-le că cele ce pornesc din inimă îl spurcă pe om.

7, 24-30: Vindecarea fiicei femeii cananeence prin sânguința mamei în a cere milostivirea Domnului.

7, 31-37: Domnul vine lângă Marea Galileii, și urcându-Se în munte vindecă mulțime mare de șchiopi, orbi, ciungi și muți ce îi urmează; vindecarea celui surd care cra găngav.

Capitolul 8

8, 1-9: Săturarea celor patru mii de oameni cu șapte pâini și puțini peștișori.

8, 10-13: Mântuitorul merge în părțile Dalmanutei iar acolo vin și se sfădesc cu El fariseii care îi cereau semn din cer.

8, 14-21: „Păziți-vă de aluatul fariseilor și de aluatul lui Irod”.

8, 22-26: Vindecarea orbului din Betsaida.

8, 27-30: În Cezareea lui Filip, Mântuitorul îi întreabă pe ucenici: „Cine zic oamenilor că sunt Eu?”, iar Petru răspunde: „Tu ești Hristosul”.

8, 31-32: Mântuitorul vestește ucenicilor că trebuie să pătimească multe și să moară iar a treia zi să învieze.

8, 33: „Mergi înapoia Mea satano!”

8, 34-37: Datoria de a ne purta Crucea și valoarea sufletului.

8, 38: Să nu ne rușinăm de Domnul și de cuvintele Lui ca să nu fim trecuți cu vederea înaintea Tatălui Cereș.

Capitolul 9

9, 1-8: Mântuitorul Se schimbă la față împărtășindu-le lui Petru, Ioan și Iacov slava Dumnezeirii Sale.

9, 9-10: La coborârea de pe munte Mântuitorul le spune ucenicilor că va învia din morți. Nedumerirea ucenicilor.

9, 11-13: Ucenicii îl întreabă pe Domnul pentru venirea lui Ilie și pricep cele pentru Ioan Botezătorul.

9, 14-27: Vindecarea fiului lunatic.

9, 28-29: Ucenicii nu pot să-l vindece pe cel lunatic din pricina puținii lor credințe. Prisosul rugăciunii și al postului.

9, 30-32: A doua vestire a Patimilor.

9, 33-37: Care dintre ucenici este mai mare. Pilda copilului.

9, 38-40: Apostolul Ioan vrea să-l oprească pe cel care făcea minuni în numele lui Hristos, dar nu-l urma Lui.

9, 41-48: Osânda smintitorilor și cum se cuvine a duce lupta cu smintelile.

9, 49-50: Sarea duhovnicească și puterea ei.

Capitolul 10

- 10, 1: Mântuitorul pleacă din Galileea și se duce în hotarele Iudeii, dincolo de Iordan, și învață norodul.
- 10, 2-12: Fariseii îl ispitesc pe Domnul Hristos pentru cele ce privesc desfacerea căsătoriei.
- 10, 13-16: Iisus binecuvintează copiii.
- 10, 17-22: Întristarea tânărului bogat care a fost primit de Mântuitorul.
- 10, 23-25: Cât de greu va intra bogatul în Împărăția Cerurilor?
- 10, 26-27: Cine poate să se mântuiască?
- 10, 28-31: Răsplata celor ce au lăsat toate pentru a urma Fiului lui Dumnezeu.
- 10, 32-34: A treia vestire a Patimilor.
- 10, 35-40: Cererea fiilor lui Zevedeu de a sta de-a dreapta și de-a stânga Sa întru Împărăție.
- 10, 41-45: Cearta ucenicilor pentru întâietate și tămăduirea lor de către Domnul.
- 10, 46-52: Vindecarea lui Bartimeu orbul.

Capitolul 11

- 11, 1-3: Mântuitorul trimite doi ucenici după mânzul asinei.
- 11, 4-7: Ucenicii împlinesc porunca Domnului și aduc mânzul.
- 11, 8-11: Intrarea Mântuitorului cu slavă în Ierusalim.
- 11, 12-14: Blestemarea smochinului neroditor.
- 11, 15-17: Izgonirea vânzătorilor și schimbătorilor de bani din templu.
- 11, 18: Mânia arhierilor și a cărturarilor asupra Domnului.
- 11, 19: Mântuitorul pleacă împreună cu ucenicii în Betania.
- 11, 20-21: În dimineața zilei următoare, ucenicii se minunează de uscarea smochinului.
- 11, 22-26: Puterea credinței, a rugăciunii și a iertării aproapelui.
- 11, 27-33: Arhierii și bătrânii poporului îl ispitesc pe Domnul pentru puterea cu care săvârșește lucrurile Sale, iar Domnul le vedește fătărnicia prin întrebarea despre botezul lui Ioan.

Capitolul 12

- 12, 1-9: Pilda lucrătorilor celor răi.
- 12, 10-11: Piatra cea din capul unghiului și puterea ei.
- 12, 12: Înțelegând că au fost vădiți, arhierii și fariseii voiesc să-L prindă pe Domnul dar se tem de popor.
- 12, 13: Fariseii îi trimit pe irodiani ca să-L ispitească pe Iisus.
- 12, 14-17: Dinarul Cezarului și rânduiala dumnezeiască.
- 12, 18-27: Saducheeii îl ispitesc pe Mântuitorul cu pildă mincinoasă defăimând învierea. Răspunsul minunat al Domnului.
- 12, 28-34: Un învățător de Lege îl ispitește pe Domnul întrebându-L care poruncă este mai mare din Lege.
- 12, 35-37: Mântuitorul închide gura cărturarilor și fariseilor întrebându-i al cui Fiu este Hristos.
- 12, 38-41: În fața mulțimilor și a ucenicilor Săi, Mântuitorul muștră fărădelegile fariseilor și a cărturarilor vădindu-le răutățile și fătărnicia.
- 12, 42-44: Bănuțul văduvei.

Capitolul 13

- 13, 1-2: Înaintevestirea dărâmării Ierusalimului.
- 13, 3-4: Ucenicii cer Domnului să le arate vremea și semnele ce vor vesti dărâmarea Ierusalimului, Venirea Domnului și sfârșitul veacului.
- 13, 5-8: Răspunsul Domnului. Începutul durerilor, hristoșii mincinoși, războaie și zvonuri de războaie, foamete, ciumă și cutremure pe alocuri.
- 13, 9-11: Propovăduirea Evangheliei în toată lumea și mărturia ce o vor da Apostolii înaintea mai-marilor acestei lumi.

- 13, 12-13: Zavistiile, vrăjmășiile, smintelile, proorocii cei mincinoși sunt înaintemergătorii lui Antihrist, care vor înșela pe mulți și îi vor arunca pe mulți întru toată fărădelegea, și într-atât se vor sălbătici oamenii, încât nici către cei de-aproape ai lor nu vor mai avea picătură de dragoste, ci se vor vinde unii pe alții. Iar cel care va răbda până la sfârșit, suferind toate fără a se sminti și fără a se slăbânogi de cele aduse asupra-i, se va mântui ca unul care s-a arătat ostaș iscusit.
- 13, 14-16: Urâciunea pustiirii și izbăvirea prin lepădarea de cele trupești și materialnice.
- 13, 17-20: Alte necazuri și strămtorări la dărâmarea Ierusalimului și ușurarea acestora.
- 13, 21-23: În vremea Antihristului vor fi prooroci mincinoși mulți, care folosindu-se de năluciri diavolești vor voi să-i înșele și pe cei aleși.
- 13, 24-26: Chipul Venirii preaslăvite a Fiului lui Dumnezeu. La Venirea Domnului soarele și luna se vor întuneca iar Puterile Cerești se vor zgudui.
- 13, 27: Îngerii vor fi trimiși să-i adune pe aleșii Domnului.
- 13, 28-29: Se cuvine să cunoaștem vremurile de apoi prin semnele ei.
- 13, 30-31: Neamul celor credincioși va dăinui până la sfârșitul veacurilor.
- 13, 32-33: Ziua și ceasul Venirii Domnului. Îndemn la priveghere și rugăciune.
- 13, 34-36: Pilda slugii credincioase și răsplătirea ei.
- 13, 37: Toți, îndeobște, suntem datori să priveghem.

Capitolul 14

- 14, 1-2: Sfatul plin de vicieșug al arhierilor și bătrânilor poporului pentru a-L prinde și a-L ucide pe Domnul.
- 14, 3-9: Ungerea Mântuitorului în Betania de către femeia păcătoasă și nedumerirea Apostolilor.
- 14, 10-11: Iuda se tocmeste cu arhieriei pentru vânzarea Domnului Hristos.
- 14, 12-17: Pregătirea Cinei celei de Taină.
- 14, 18-21: Făcându-se seară și mâncând Domnul îl vestește și îl vedește pe Iuda vânzătorul.
- 14, 22-26: Domnul dă ucenicilor spre mâncare și băutură Trupul și Sângele Său în chipul pâinii și vinului. Iertarea păcatelor. Vinul nou în Împărăția Tatălui.
- 14, 27-28: Mergând în Muntele Măslinilor Mântuitorul le spune ucenicilor că se vor sminti întru El, însă îi mângâie cu vestirea Învierii.
- 14, 29-31: Îndrăzneala lui Petru și atotștiința Domnului Hristos.
- 14, 32-41: Rugăciunea din grădina Ghetsimani.
- 14, 42-46: Vânzarea Domnului de către Iuda c săvârșită printr-o sărutare.
- 14, 47: Petru taie urechea slugii arhierelui.
- 14, 48-50: Domnul înfruntă prin blândețe pe cei ce au venit ca să îl prindă, iar ucenicii îl părăsesc.
- 14, 51-52: Tânărul care era înfășurat într-o pânzătură, urma Domnului.
- 14, 53-54: Domnul este dus la arhieru iar Petru îl urmează de departe.
- 14, 55-59: Înfațișarea înaintea arhierilor. Sinedriul îl învinuiește pe Domnul prin martori mincinoși.
- 14, 60-62: Arhierul îl conjură pe Domnul să-i spună dacă El este Hristos, iar Mântuitorul îi dă răspuns pe potrivea cererii.
- 14, 63-65: Arhierul își sfășie haina, iar Domnul e batjocorit cu scuipări, cu pumni, cu palme și cu cuvinte.
- 14, 66-72: Cele trei lepădări ale lui Petru și cântarea cocoșilor. Petru pricepe că se plinesc cuvintele Domnului și căindu-se plânge cu amar.

Capitolul 15

- 15, 1: Domnului Iisus I se rânduieste hotărâre de moarte din partea arhierilor și a bătrânilor poporului și este dat dregătorului Ponțiu Pilat.
- 15, 2-5: Mântuitorul Hristos înaintea lui Pilat.
- 15, 6-17: Mulțimea ațâțată de arhieriei și bătrâni cere eliberarea tâlharului Baraba și răstignirea lui Hristos. Pilat încearcă să-l elibereze pe Domnul după obiceiul ce era statornicit, prin care la Paști era slobozit un vinovat.

- 15, 12-15: Împlinind dorirea norodului, Pilat eliberează pe Baraba iar pe Domnul Îl dă la biciuire și răstignire.
- 15, 16-20: Ducându-L în pretoriu ostașii romani Îl batjocoresc pe Domnul prin hlamidă roșie, cunună de spini, scuipări, bătaii peste cap cu trestia și cuvinte pline de defăimare.
- 15, 20-21: Mântuitorul este dus la răstignire, iar întru această cale Simon Cirineul Îi poartă Crucea.
- 15, 22-25: Domnul este răstignit pe Golgota, iar hainele Lui sunt împărțite aruncând la sorți.
- 15, 26: „Regele Iudeilor”.
- 15, 27-32: Hula trecătorilor, a arhierilor, a bătrânilor și a tâlharilor împreună răstigniți cu Domnul.
- 15, 33: Întuneric peste tot pământul de la ceasul al șaselea până la ceasul al nouălea.
- 15, 34: „Eloi, Eloi, lama sabahtani?”
- 15, 35-36: Gândurile și graiurile norodului înaintea Crucii.
- 15, 37-38: Domnul își dă duhul pe Cruce. Sfășierea catapetesmei.
- 15, 39: Credința sutașului în Fiul lui Dumnezeu.
- 15, 40-41: Femeile lângă Cruce.
- 15, 42-47: Iosif din Arimateia cere de la Pilat trupul Domnului, și înfășurându-l cu giulgiu de in l-a așezat în mormântul său nou, fiind de față femeile mironosițe.

Capitolul 16

- 16, 1-2: Maria Magdalena și cealaltă Marie la mormântul Domnului.
- 16, 3-4: Prăvălirea pietrei de pe mormânt.
- 16, 5-7: Îngerul vestește femeilor Învierea Domnului și le spune să vestească ucenicilor că Domnul înviat va merge înaintea lor în Galilea.
- 16, 8: Femeile fug de la mormânt fiind cuprinse de frică și uimire.
- 16, 9-11: Hristos Cel Înviat Se arată Mariei Magdalena, care le vestește ucenicilor întristați Învierea Domnului.
- 16, 12-13: Mântuitorul se arată celor doi care călătoreau la țarină.
- 16, 14: Domnul se arată celor unsprezece ucenici.
- 16, 15-18: Porunca dată Apostolilor de a propovădui Evanghelia la toată făptura. Porunca Botezului și puterea lui.
- 16, 19: Înălțarea la Cer a Domnului Iisus Hristos.
- 16, 20: Apostolii propovăduiesc pretutindeni, iar Domnul lucrează împreună cu ei întărindu-le cuvântul prin semne și minuni.

INDICE AL REFERINTELOR EVANGHELICE UȘOR DE REȚINUT SAU DESEORI ÎNTREBUINȚATE

A

- A căzut cu fața la pământ și Se ruga, ca, de este cu puțință, să treacă de la El ceasul [acesta] – *Marcu 14, 35*
- A certat vântul și a poruncit mării: Taci! Încetează! Și vântul s-a potolit și s-a făcut liniște mare – *Marcu 4, 39*
- A chemat la Sine pe cei doisprezece și a început să-i trimită doi câte doi și le-a dat putere asupra duhurilor necurate – *Marcu 6, 7*
- A doua zi, foarte de dimineață, sculându-Se, a ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo – *Marcu 1, 35*
- A ieșit de acolo și a venit în patria Sa, iar ucenicii Lui au mers după El – *Marcu 6, 1*
- A ieșit demonul din fiica ta – *Marcu 7, 29*
- A ieșit la mare și toată mulțimea venea la El și îi învăța – *Marcu 2, 13*
- A ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo – *Marcu 1, 35*
- A ieșit vestea despre El îndată pretutindeni în toată împrejurimea Galileii – *Marcu 1, 28*
- A intrat Iisus în Ierusalim și în templu și, privind toate în jur și vremea fiind spre seară, a ieșit spre Betania cu cei doisprezece – *Marcu 11, 11*
- A început a Se tulbura și a Se mâhni – *Marcu 14, 33*
- A început să dea afară pe cei ce vindeau și pe cei ce cumpărau în templu, iar mesele schimbătorilor de bani și scaunele vânzătorilor de porumbei le-a răsturnat – *Marcu 11, 15*
- A început să învețe în sinagogă. Și mulți, auzindu-L, erau uimiți și ziceau: De unde are El acestea? Și ce este înțelepciunea care I-s-a dat Lui? Și cum se fac minuni ca acestea prin mâinile Lui? – *Marcu 6, 2*
- A început să-i învețe că Fiul Omului trebuie să pătimească multe și să fie defăimat de bătrâni, de arhieriei și de cărturari și să fie omorât, iar după trei zile să învieze – *Marcu 8, 31*
- A întins mâna și S-a atins de el și i-a zis: Voiesc, curățește-te – *Marcu 1, 41*
- A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus – *Marcu 16, 6*
- A mers după El Simon și cei ce erau cu el – *Marcu 1, 36*
- A plecat mâhnit, căci avea multe bogății – *Marcu 10, 22*
- A rânduit pe cei doisprezece – *Marcu 3, 16*
- A rânduit pe cei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli, ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască – *Marcu 3, 14*
- A tămăduit pe mulți care pătimeau de felurite boli și demoni mulți a alungat. Iar pe demoni nu-i lăsa să vorbească, pentru că-L știau că El e Hristos – *Marcu 1, 34*
- A trimis doi din ucenicii Lui, zicându-le: Mergeți în cetate și vă va întâmpina un om, ducând un urciur cu apă; mergeți după el – *Marcu 14, 13*
- A văzut Cerurile deschise și Duhul ca un porumbel coborându-Se peste El – *Marcu 1, 10*
- A văzut pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui. Și ei erau în corabie, dregându-și mrejele – *Marcu 1, 19*
- A văzut pe Levi al lui Alfeu, șezând la vamă, și i-a zis: Urmează-Mi! Iar el, sculându-se, l-a urmat – *Marcu 2, 14*
- A văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând mrejele în mare, căci ei erau pescari – *Marcu 1, 16*
- A venit de cealaltă parte a mării în ținutul Gadarenilor – *Marcu 5, 1*
- A venit Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, și cu el mulțime cu săbii și cu ciomege, de la arhieriei, de la cărturari și de la bătrâni – *Marcu 14, 43*
- A venit în casă, și iarăși mulțimea s-a adunat, încât ei nu puteau nici să mănânce – *Marcu 3, 20*
- A venit unul din mai-marii sinagogilor, anume Iair, și văzându-L pe Iisus, a căzut la picioarele Lui – *Marcu 5, 22*
- A zis lor: Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau – *Marcu 3, 4*
- A zis Lui: Învățătorule! Și L-a sărutat – *Marcu 14, 45*

A zis mamei sale: Ce să cer? Iar Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul – *Marcu 6, 24*

A zis omului care avea mâna uscată: Ridică-te în mijloc! – *Marcu 3, 3*

A zis ucenicilor Săi să-I fie pusă la îndemână o corăbioară, ca să nu-L îmbulzească mulțimea – *Marcu 3, 9*

Aceasta este cea dintâi poruncă – *Marcu 12, 30*

Aceasta o zice, fiindcă n-avem pâine – *Marcu 8, 16*

Aceea, mergând, a vestit pe cei ce fuseseră cu El și care se tânguiau și plângeau – *Marcu 16, 10*

Aceia, mergând, au vestit celorlalți, dar nici pe ei nu i-au crezut – *Marcu 16, 13*

Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post – *Marcu 9, 29*

Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine – *Marcu 7, 6*

Acesta este Fiul Meu cel iubit, pe Acesta să-L ascultați – *Marcu 9, 7*

Acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea – *Marcu 3, 35*

Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și moștenirea va fi a noastră – *Marcu 12, 7*

Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă – *Marcu 14, 24*

Acestea sunt ca să se îplinească Scripturile – *Marcu 14, 49*

Acestea sunt începutul durerilor – *Marcu 13, 8*

Acolo îl veți vedea, după cum v-a spus – *Marcu 16, 7*

Acolo să pregătiți pentru noi – *Marcu 14, 15*

Adevărat ai zis că unul este Dumnezeu și nu este altul afară de El – *Marcu 12, 32*

Adevărat grăiesc ție: Că tu astăzi, în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine – *Marcu 14, 30*

Adevărat grăiesc vouă că această văduvă săracă a aruncat în cutia darurilor mai mult decât toți ceilalți – *Marcu 12, 43*

Adevărat grăiesc vouă că de acum nu voi mai bea din rodul viței până în ziua aceea când îl voi bea nou în Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 14, 25*

Adevărat grăiesc vouă că nu se va da semn acestui neam – *Marcu 8, 12*

Adevărat grăiesc vouă că nu va trece neamul acesta până ce nu vor fi toate acestea – *Marcu 13, 30*

Adevărat grăiesc vouă că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până

ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere – *Marcu 9, 1*

Adevărat grăiesc vouă că toate vor fi iertate fiilor oamenilor, păcatele și hulele câte vor fi hulit – *Marcu 3, 28*

Adevărat grăiesc vouă că unul dintre voi, care mânăncă împreună cu Mine, Mă va vinde – *Marcu 14, 18*

Adevărat grăiesc vouă: Mai ușor va fi Sodomei și Gomorei, în ziua Judecății, decât cetății aceleia – *Marcu 6, 11*

Adevărat grăiesc vouă: Nu este nimeni care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau mamă, sau tată, sau copil, sau țărine pentru Mine și pentru Evanghelie – *Marcu 10, 29*

Adevărat zic vouă că oricine va zice acestui munte: Ridică-te și te aruncă în mare, și nu se va îndoi în inima lui, ci va crede că ceea ce spune se va face, fi-vă lui orice va zice – *Marcu 11, 23*

Adevărat zic vouă: Cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea – *Marcu 10, 15*

Adevărat zic vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia, în toată lumea, se va spune și ce-a făcut aceasta, spre pomenirea ei – *Marcu 14, 9*

Aduceți-Mi un dinar ca să-l văd – *Marcu 12, 15*

Adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*

Aflând de la sutaș, a dăruit lui Iosif trupul – *Marcu 15, 45*

Ai venit ca să ne pierzi? Te știm cine ești: Sfântul lui Dumnezeu – *Marcu 1, 24*

Ajută necredinței mele – *Marcu 9, 24*

Al cui e chipul acesta și inscripția de pe el? Iar ei i-au zis: Ale Cezarului – *Marcu 12, 16*

A-L iubi pe El din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea și a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși este mai mult decât toate arderile de tot și decât toate jertfele – *Marcu 12, 33*

Alta a căzut pe loc pietros, unde nu avea pământ mult, și îndată a răsărit, pentru că nu avea pământ mult – *Marcu 4, 5*

Altă sămânță a căzut în spini, a crescut, dar spinii au înăbușit-o și rod n-a dat – *Marcu 4, 7*

Altele au căzut pe pământul cel bun și, înălțându-se și crescând, au dat roade și au adus: una treizeci, alta șaiszeci, alta o sută – *Marcu 4, 8*

Alții însă ziceau că este Ilie și alții că este prooroc, ca unul din prooroci – *Marcu 6, 15*
 Andrei – *Marcu 3, 18*

Apoi când se întâmplă strămtorare sau prigoană pentru cuvânt, îndată se smintesc – *Marcu 4, 17*

Apropiindu-Se a ridicat-o, apucând-o de mână. Și au lăsat-o frigurile și ea le slujea – *Marcu 1, 31*

Apropiindu-se fariseii, Îl întrebau, ispitindu-L, dacă este îngăduit unui bărbat să-și lase femeia – *Marcu 10, 2*

Apropiindu-se unul din cărturari, care îi auzise vorbind între ei și, văzând că bine le-a răspuns, L-a întrebat: Care poruncă este întâia dintre toate? – *Marcu 12, 28*

Apucând pe copilă de mână, i-a grăit: Talita kumi, care se tâlcuiește: Fiică, ție zic, scoală-te! – *Marcu 5, 41*

Are duh necurat – *Marcu 3, 30*

Arhieri și cărturarii căutau cum să-L prindă cu vicleșug, ca să-L omoare – *Marcu 14, 1*

A uierii și tot sinedriul căutau împotriva lui Iisus mărturie ca să-L dea la moarte, dar nu găseau – *Marcu 14, 55*

Arhierul, sfâșiindu-și hainele, a zis: Ce trebuință mai avem de martori? – *Marcu 14, 63*

Ascultându-l, multe făcea și cu drag îl asculta – *Marcu 6, 20*

Ascultați. Iată, ieșit-a semănătorul să semene – *Marcu 4, 3*

Ascultați-Mă toți și înțelegeți – *Marcu 7, 14*

Ascultă Israile, Domnul Dumnezeuul nostru este singurul Domn – *Marcu 12, 29*

Asemenea lucruri n-am văzut niciodată – *Marcu 2, 12*

Astfel că Fiul Omului este Domn și al sâmbetei – *Marcu 2, 28*

Așa este Împărăția lui Dumnezeu, ca un om care aruncă sămânța în pământ – *Marcu 4, 26*

Așadar și voi sunteți nepricepuți? Nu înțelegeți, oare, că tot ce intră în om, din afară, nu poate să-l spurce? – *Marcu 7, 18*

Atât de învățată este inima voastră? – *Marcu 8, 17*

Atunci dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți – *Marcu 13, 21*

Atunci El va trimite pe îngeri și va aduna pe aleșii Săi din cele patru vânturi, de la marginea pământului până la marginea cerului – *Marcu 13, 27*

Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă și cu slavă – *Marcu 13, 26*

Ați auzit hula. Ce vi se pare vouă? Iar ei toți au judecat că El este vinovat de moarte – *Marcu 14, 64*

Au adus la El pe toți bolnavii și demonizații – *Marcu 1, 32*

Au adus la El un orb și L-au rugat să Se atingă de el – *Marcu 8, 22*

Au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul – *Marcu 2, 4*

Au dus pe Iisus la arhieru și s-au adunat acolo toți arhierii și bătrânii și cărturarii – *Marcu 14, 53*

Au ieșit fariseii și se sfădeau cu El, cerând de la El semn din cer, ispitindu-L – *Marcu 8, 11*

Au împărțit între ei hainele Lui, aruncând sorți pentru ele, care ce să ia – *Marcu 15, 24*

Au luat douăsprezece coșuri pline cu fărâmituri și cu ce-a rămas din pești – *Marcu 6, 43*

Au luat șapte coșuri cu rămășițe de fărâmituri – *Marcu 8, 8*

Au luat trupul lui Ioan și l-au pus în mormânt – *Marcu 6, 29*

Au mâncat toți și s-au săturat – *Marcu 6, 42*

Au niciodată n-ați citit ce a făcut David, când a avut nevoie și a flămânzit, el și cei ce erau cu el? – *Marcu 2, 25*

Au nu este Acesta teslarul, fiul Mariei și fratele lui Iacov și al lui Iosi și al lui Iuda și al lui Simon? Și nu sunt, oare, surorile Lui aici la noi? Și se sminteau întru El – *Marcu 6, 3*

Au propovăduit pretutindeni și Domnul lucra cu ei și întărea cuvântul, prin semnele care urmau – *Marcu 16, 20*

Au șezut cete, cete, câte o sută și câte cincizeci – *Marcu 6, 40*

Au venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan – *Marcu 1, 29*

Au venit la El Iacov și Ioan, fiii lui Zevedeu, zicându-I: Învățătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere de la Tine – *Marcu 10, 35*

Au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși – *Marcu 2, 3*

Au venit la un loc al cărui nume este Ghetsimani, și acolo a zis către ucenicii Săi: Sedeți aici până ce Mă voi ruga – *Marcu 14, 32*

Au venit mama Lui și frații Lui și, stând afară, au trimis la El ca să-L cheme – *Marcu 3, 31*

Auzind ai Săi, au ieșit ca să-L prindă, că ziceau: Și-a ieșit din fire – *Marcu 3, 21*

Auzind că este Iisus Nazarineanul, a început să strige și să zică: Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă! – *Marcu 10, 47*
 Auzind cei zece, au început a se mânîia pe Iacov și pe Ioan – *Marcu 10, 41*
 Auzind despre El o femeie, a cărei fiică avea duh necurat, a venit și a căzut la picioarele Lui – *Marcu 7, 25*
 Auzind ea cele despre Iisus, a venit în mulțime și pe la spate s-a atins de haina Lui – *Marcu 5, 27*
 Aveți credință în Dumnezeu – *Marcu 11, 22*
 Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții – *Marcu 9, 50*
 Avva Părinte, toate sunt Ție cu puțință. De-părtează paharul acesta de la Mine. Dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu – *Marcu 14, 36*

B

Bartimeu orbul, fiul lui Timeu, ședea jos, pe marginea drumului – *Marcu 10, 46*
 Bartolomeu – *Marcu 3, 18*
 Bate-voi păstorul și se vor risipi oile – *Marcu 14, 27*
 Bine a proorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: „Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine” – *Marcu 7, 6*
 Bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut – *Marcu 14, 21*
 Bine, ați lepădat porunca lui Dumnezeu, ca să țineți datina voastră! – *Marcu 7, 9*
 Binecuvântată este împărăția ce vine a părintelui nostru David! Osana întru cei de Sus! – *Marcu 11, 10*
 Boanergheș, adică fii tunetului – *Marcu 3, 17*
 Botezul lui Ioan din Cer a fost, sau de la oameni? Răspundeți-Mi! – *Marcu 11, 30*
 Bucură-Te regele iudeilor! – *Marcu 15, 18*
 Bună este sarea; dacă însă sarea își pierde puterea, cu ce o veți dregi? Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții – *Marcu 9, 50*

C

Ca la un tâlhar ați ieșit cu săbiile și cu toiege, ca să Mă prindeți – *Marcu 14, 48*
 Ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați – *Marcu 4, 12*

Ca nu cumva venind fără veste, să vă afle pe voi dormind – *Marcu 13, 36*
 Ca uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați – *Marcu 4, 12*
 Când a fost ceasul al șaselea, întuneric s-a făcut peste tot pământul până la ceasul al nouălea – *Marcu 15, 33*
 Când a fost singur, cei ce erau lângă El, împreună cu cei doisprezece, îl întrebau despre pilde – *Marcu 4, 10*
 Când a intrat în casă de la mulțime, L-au întrebat ucenicii despre această pildă – *Marcu 7, 17*
 Când am frânt cele cinci pâini, la cei cinci mii de oameni, atunci câte coșuri pline de fărmături ați luat? Zis-au Lui: Douăsprezece – *Marcu 8, 19*
 Când mlădița lui se face fragedă și înfrunzește, cunoașteți că vara este aproape – *Marcu 13, 28*
 Când s-a ridicat soarele, s-a veștejit și, neavând rădăcină, s-a uscat – *Marcu 4, 6*
 Când s-au apropiat de Ierusalim, la Betfaghe și la Betania, lângă Muntele Măslinilor, a trimis pe doi dintre ucenicii Săi – *Marcu 11, 1*
 Când ședea El în casa lui Levi, mulți vameși și păcătoși ședeau la masă cu Iisus și cu ucenicii Lui. Că erau mulți și-I urmau – *Marcu 2, 15*
 Când vă vor duce ca să vă predea, nu vă îngrijiți dinainte ce veți vorbi, ci să vorbiți ceea ce se va da vouă în ceasul acela – *Marcu 13, 11*
 Când veți vedea urâciunea pustiirii, stând unde nu se cuvine – cine citește să înțeleagă – atunci cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munți – *Marcu 13, 14*
 Capul lui Ioan Botezătorul – *Marcu 6, 24*
 Care își avez locuința în morminte, și nimeni nu putea să-l lege nici măcar în lanțuri – *Marcu 5, 3*
 Care îți este numele? Și I-a răspuns: Legiune este numele meu, căci suntem mulți – *Marcu 5, 9*
 Care poruncă este întâia dintre toate? – *Marcu 12, 28*
 Care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă – *Marcu 10, 44*
 Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile – *Marcu 11, 17*
 Cât de greu vor intra bogații în împărăția lui Dumnezeu! – *Marcu 10, 23*

- Catapeteasma templului s-a rupt în două, de sus până jos – *Marcu 15, 38*
- Câtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să poștească – *Marcu 2, 19*
- Câtă vreme este de când i-a venit aceasta? Iar el a răspuns: din pruncie – *Marcu 9, 21*
- Câte pâini aveți? Duceți-vă și vedeți. Și după ce au văzut, I-au spus: Cinci pâini și doi pești – *Marcu 6, 38*
- Câte pâini aveți? Răspuns-au Lui: șapte – *Marcu 8, 5*
- Căți se atingeau de El se vindeau – *Marcu 6, 56*
- Că de nu iertați voi, nici Tatăl vostru Cel din Ceruri nu vă va ierta vouă greșelele voastre – *Marcu 11, 26*
- Că nu intră în inima lui, ci în pânțele, și iese afară, pe calea sa, bucatele fiind toate curate – *Marcu 7, 19*
- Că oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea – *Marcu 3, 35*
- Că pe săraci totdeauna îi aveți cu voi și, oricând voiti, puteți să le faceți bine, dar pe mine nu Mă aveți totdeauna – *Marcu 14, 7*
- Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți – *Marcu 10, 45*
- Căci celui ce are i se va da; dar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua – *Marcu 4, 25*
- Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu Sfinții Îngeri – *Marcu 8, 38*
- Căci fariseii și toți iudeii, dacă nu-și spală mâinile până la cot, nu mănâncă, ținând dațna bătrânilor – *Marcu 7, 3*
- Căci fiecare [om] va fi sărat cu foc, după cum orice jertfă va fi sărată cu sare – *Marcu 9, 49*
- Căci îi zicea: Ieși duh necurat din omul acesta – *Marcu 5, 8*
- Căci în zilele acelea va fi necaz cum nu a mai fost până acum, de la începutul făpturii, pe care a zidit-o Dumnezeu, și nici nu va mai fi – *Marcu 13, 19*
- Căci înțeleseseră că împotriva lor zisese pilda aceasta – *Marcu 12, 12*
- Căci învăța pe ucenicii Săi și le spunea că Fiul Omului se va da în mâinile oamenilor și-L vor ucide, iar după ce-L vor ucide, a treia zi va învia – *Marcu 9, 31*
- Căci la Dumnezeu toate sunt cu puțință – *Marcu 10, 27*
- Căci lăsând porunca lui Dumnezeu, țineți datina oamenilor: spălarea urcișoarelor și a paharelor și altele ca acestea multe, pe care le faceți – *Marcu 7, 8*
- Căci Moise a zis: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta”, și „cel ce va grăi de rău pe tatăl său, sau pe mama sa, cu moarte să se sfârșească” – *Marcu 7, 10*
- Căci mulți vor veni în numele Meu, zicând că sunt Eu, și vor amăgi pe mulți – *Marcu 13, 6*
- Căci nu e nimic ascuns ca să nu se dea pe față; nici n-a fost ceva tănuit, decât ca să vină la arătare – *Marcu 4, 22*
- Căci nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor – *Marcu 7, 27*
- Căci nu știa ce să spună, fiindcă erau înspăimântați – *Marcu 9, 6*
- Căci putea să se vândă acest mir cu peste trei sute de dinari, și să se dea săracilor – *Marcu 14, 5*
- Căci toți L-au văzut și s-au tulburat. Dar îndată El a vorbit cu ei și le-a zis: Îndrăzniți! Eu sunt; nu vă temeți! – *Marcu 6, 50*
- Căci toți șapte au avut-o de soție – *Marcu 12, 23*
- Căci, când vor învia din morți, nici nu se mai însoară, nici nu se mai mărită, ci sunt ca Îngerii din Ceruri – *Marcu 12, 25*
- Cărturarii și fariseii, văzându-L că mănâncă împreună cu vameșii și păcătoșii, ziceau către ucenicii Lui: De ce mănâncă și bea învățătorul vostru cu vameșii și păcătoșii? – *Marcu 2, 16*
- Cărturarii, care veneau din Ierusalim, ziceau că are pe Beelzebul și că, cu domnul demonilor, alungă demonii – *Marcu 3, 22*
- Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor – *Marcu 1, 7*
- Către a patra strajă a nopții a venit la ei umblând pe mare și voia să treacă pe lângă ei – *Marcu 6, 48*
- Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit? A învia! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus – *Marcu 16, 6*
- Ce ai cu mine, Iisuse, Fiule al lui Dumnezeu Celui Preaînalt? Te jur pe Dumnezeu să nu mă chinuiești – *Marcu 5, 7*
- Ce ai cu noi, Iisuse Nazarinene? Ai venit ca să ne pierzi? Te știm cine ești: Sfântul lui Dumnezeu – *Marcu 1, 24*
- Ce este aceasta? O învățătură nouă și cu putere; că și duhurilor necurate le poruncești, și I se supun – *Marcu 1, 27*
- Ce este mai ușor a zice slăbănogului: Iertate

- îți sunt păcatele, sau a zice: Scoală-te, ia-ți patul tău și umbă! – *Marcu 2, 9*
 Ce înseamnă a învia din morți? – *Marcu 9, 10*
 Ce să cer? Iar Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul – *Marcu 6, 24*
 Ce trebuință mai avem de martori? – *Marcu 14, 63*
 Ce va face acum stăpânul viei? Va veni și va pierde pe lucrători, iar via o va da altora – *Marcu 12, 9*
 Ce v-a poruncit vouă Moise? – *Marcu 10, 3*
 Ce vă sfădiți între voi? – *Marcu 9, 16*
 Ce vi se pare vouă? – *Marcu 14, 64*
 Ce voi face deci cu cel despre care ziceți că este regele iudeilor? – *Marcu 15, 12*
 Ce voiești să-ți fac? Iar orbul l-a răspuns: Învățătorule, să văd iarăși – *Marcu 10, 51*
 Ce voiți să vă fac? – *Marcu 10, 36*
 Ce vorbești între voi pe drum? – *Marcu 9, 33*
 Ceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu mai despartă – *Marcu 10, 9*
 Cei care-i pășteau au fugit și au vestit în cetate și prin sate. Și au venit oamenii să vadă ce s-a întâmplat – *Marcu 5, 14*
 Cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munți – *Marcu 13, 14*
 Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? – *Marcu 8, 36*
 Cel ce nu va crede se va osândi – *Marcu 16, 16*
 Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi – *Marcu 16, 16*
 Cel ce va fi în țarină să nu se întoarcă îndărăt, ca să-și ia haina – *Marcu 13, 16*
 Cel ce va grăi de rău pe tatăl său, sau pe mama sa, cu moarte să se sfârșească – *Marcu 7, 10*
 Cel de pe acoperiș să nu se coboare în casă, nici să intre ca să-și ia ceva din casa sa – *Marcu 13, 15*
 Cele ce ies din om, acelea sunt care îl spurcă – *Marcu 7, 15*
 Cele de lângă cale sunt aceia în care se seamănă cuvântul, și, când îl aud, îndată vine satana și ia cuvântul cel semănat în inimile lor – *Marcu 4, 15*
 Cele semănate între spini sunt cei ce ascultă cuvântul – *Marcu 4, 18*
 Cele semănate pe loc pietros sunt aceia care, când aud cuvântul, îl primesc îndată cu bucurie – *Marcu 4, 16*
 Cele semănate pe pământul cel bun sunt cei ce aud cuvântul și-l primesc și aduc roade: unul treizeci, altul șazece și altul o sută – *Marcu 4, 20*
 Celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi – *Marcu 16, 17*
 Celui ce are i se va da; dar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua – *Marcu 4, 25*
 Cere de la mine orice vei voi și îți voi da – *Marcu 6, 22*
 Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece – *Marcu 13, 31*
 Chemându-i la Sine, le-a vorbit în pilde: Cum poate satana să alunge pe satana? – *Marcu 3, 23*
 Chemați-l! Și l-au chemat pe orb, zicându-i: Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă – *Marcu 10, 49*
 Chiar dacă toți se vor sminti întru Tine, totuși eu nu – *Marcu 14, 29*
 Ci să fie încălțați cu sandale și să nu se îmbrace cu două haine – *Marcu 6, 9*
 Cinci pâini și doi pești – *Marcu 6, 38*
 Cine are urechi de auzit să audă – *Marcu 4, 9; 4, 23*
 Cine este mama Mea și frații Mei? – *Marcu 3, 33*
 Cine este oare, Acesta, că și vântul și marea I se supun? – *Marcu 4, 41*
 Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului? – *Marcu 16, 3*
 Cine nu este împotriva noastră este pentru noi – *Marcu 9, 40*
 Cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea – *Marcu 10, 15*
 Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu? – *Marcu 2, 7*
 Cine s-a atins de Mine? – *Marcu 5, 30*
 Cine va huli împotriva Duhului Sfânt nu are iertare în veac, ci este vinovat de osândă veșnică – *Marcu 3, 29*
 Cine va sminti pe unul din aceștia mici, care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui dacă și-ar lega de gât o piatră de moară și să fie aruncat în mare – *Marcu 9, 42*
 Cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul Său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa – *Marcu 8, 35*
 Cine zic oamenii că sunt? – *Marcu 8, 27*
 Cinește pe tatăl tău și pe mama ta – *Marcu 7, 10*
 Coborându-se ei din munte, le-a poruncit ca nimănui să nu spună cele ce văzuseră, decât numai când Fiul Omului va învia din morți – *Marcu 9, 9*
 Copila n-a murit, ci doarme – *Marcu 5, 39*
 Corban! Adică: Cu ce te-aș fi putut ajuta este dăruit lui Dumnezeu – *Marcu 7, 11*

Cred, Doamne! Ajută necredinței mele – *Marcu 9, 24*
 Crede numai – *Marcu 5, 36*
 Cu adevărat ești dintre ei, căci ești și galileian și vorbirea ta se aseamănă – *Marcu 14, 70*
 Cu adevărat omul acesta era Fiul lui Dumnezeu! – *Marcu 15, 39*
 Cu ce măsură măsurăți, vi se va măsura, iar vouă celor ce ascultați, vi se va da și vă va prisosi – *Marcu 4, 24*
 Cu cei fără de lege a fost socotit – *Marcu 15, 28*
 Cu domnul demonilor, alungă demonii – *Marcu 3, 22*
 Cu grăuntele de muștar care, când se seamănă în pământ, este mai mic decât toate semințele de pe pământ – *Marcu 4, 31*
 Cu multe pilde ca acestea le grăia cuvântul după cum puteau să înțeleagă – *Marcu 4, 33*
 Cum a intrat în casa lui Dumnezeu, în zilele lui Abiatar arhiereul, și a mâncat pâinile punerii înainte, pe care nu se cuvenea să le mănânce decât numai preoții, și a dat și celor ce erau cu el? – *Marcu 2, 26*
 Cum de nu aveți credință? – *Marcu 4, 40*
 Cum poate satana să alunge pe satana? – *Marcu 3, 23*
 Cum vom asemana Împărăția lui Dumnezeu, sau în ce pildă o vom închipui? – *Marcu 4, 30*
 Cum zic cărturarii că Hristos este Fiul lui David? – *Marcu 12, 35*
 Cunoscând Iisus în Sine puterea ieșită din El, întorcându-Se către mulțime, a întrebat: Cine s-a atins de Mine? – *Marcu 5, 30*
 Cunoscând Iisus, cu duhul Lui, că așa cugetau ei în sine, le-a zis lor: De ce cugetați aceea în inimile voastre? – *Marcu 2, 8*

D

Da, Doamne, dar și căinii, sub masă, mănâncă din fărâmiturile copiilor – *Marcu 7, 28*
 Dacă cineva vrea să fie întâiul, să fie cel din urmă dintre toți și slujitor al tuturor – *Marcu 9, 35*
 Dacă într-un loc nu vă vor primi pe voi, nici nu vă vor asculta, ieșind de acolo, scuturați praful de sub picioarele voastre, spre mărturie lor. Adevărat grăiesc vouă: Mai ușor va fi Sodomei și Gomorei, în ziua Judecății, decât cetății aceleia – *Marcu 6, 11*
 Dacă o casă se va dezbină în sine, casa aceea nu va mai putea să se țină – *Marcu 3, 25*

Dacă o împărăție se va dezbină în sine, aceea împărăție nu mai poate dăinui – *Marcu 3, 24*
 Dacă satana s-a sculat împotriva sa însuși și s-a dezbinat, nu poate să dăinuiască, ci are sfârșit – *Marcu 3, 26*
 Dacă un om va spune tatălui sau mamei: Corban! Adică: Cu ce te-aș fi putut ajuta este dăruit lui Dumnezeu – *Marcu 7, 11*
 Dar a ședea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit – *Marcu 10, 40*
 Dar acei lucrători au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și moștenirea va fi a noastră – *Marcu 12, 7*
 Dar arhieriei au atârnat mulțimea ca să le elibereze mai degrabă pe Baraba – *Marcu 15, 11*
 Dar cine va huli împotriva Duhului Sfânt nu are iertare în veac, ci este vinovat de osândă veșnică – *Marcu 3, 29*
 Dar cum veți înțelege toate pildele? – *Marcu 4, 13*
 Dar de la începutul făpturii, bărbat și femeie i-a făcut Dumnezeu – *Marcu 10, 6*
 Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-Ți milă de noi – *Marcu 9, 22*
 Dar după Învierea Mea, voi merge mai înainte de voi în Galileea – *Marcu 14, 28*
 Dar ei tăceau – *Marcu 3, 4*
 Dar ei, punând mâna pe ea, au bătut-o și i-au dat drumul fără nimic – *Marcu 12, 3*
 Dar El le-a poruncit, cu stăruință, ca nimeni să nu afle de aceasta. Și le-a zis să-i dea copilei să mănânce – *Marcu 5, 43*
 Dar El, întorcându-Se și uitându-Se la ucenicii Săi, a certat pe Petru și i-a zis: Mergi, înapoia mea, satano! Căci tu nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor – *Marcu 8, 33*
 Dar el, întristându-se de cuvântul acesta, a plecat mâhnit, căci avea multe bogății – *Marcu 10, 22*
 Dar erau unii mârșniți între ei, zicând: Pentru ce s-a făcut această risipă de mir? – *Marcu 14, 4*
 Dar făcându-se târziu, ucenicii Lui, apropiindu-se, I-au zis: Locul e pustiu și ceasul e târziu – *Marcu 6, 35*
 Dar grijile veacului și înșelăciunea bogăției și poftelile după celelalte, pătrunzând în ei, înăbușă cuvântul și îl fac neroditor – *Marcu 4, 19*
 Dar Iisus a zis: Lăsați-o. De ce îi faceți supărare? Lucru bun a făcut ea cu Mine – *Marcu 14, 6*

- Dar Iisus a zis: Vezi aceste mari clădiri? Nu va rămâne piatră peste piatră să nu se risipească – *Marcu 13, 2*
- Dar Iisus i-a vorbit: Lasă întâi să se sature copiii. Căci nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor – *Marcu 7, 27*
- Dar Iisus nimic n-a mai răspuns, încât Pilat se mira – *Marcu 15, 5*
- Dar Iisus, apucându-l de mână, l-a ridicat, și el s-a sculat în picioare – *Marcu 9, 27*
- Dar Iisus, auzind cuvântul ce s-a grăit, a zis mai-marelui sinagogii: Nu te teme. Crede numai – *Marcu 5, 36*
- Dar în casă ucenicii L-au întrebat iarăși despre aceasta – *Marcu 10, 10*
- Dar în zadar Mă cinstesc, învățând învățături care sunt porunci omenești – *Marcu 7, 7*
- Dar între voi nu trebuie să fie așa, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru – *Marcu 10, 43*
- Dar n-au rădăcină în ei, ci țin până la un timp; apoi când se întâmplă strămtorare sau prigoană pentru cuvânt, îndată se smințesc – *Marcu 4, 17*
- Dar nici așa mărturia lor nu era la fel – *Marcu 14, 59*
- Dar nimeni nu poate, intrând în casa celui tare, să-i răpească lucrurile, de nu va lega întâi pe cel tare, și atunci va jefui casa lui – *Marcu 3, 27*
- Dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu – *Marcu 14, 36*
- Dar și pe aceea au ucis-o; și pe multe altele: pe unele bătându-le, iar pe altele ucigându-le – *Marcu 12, 5*
- Dar ucenicii au uitat să ia pâine și numai o pâine aveau cu ei în corabie – *Marcu 8, 14*
- Dar vai de omul acela prin care este vândut Fiul Omului. Bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut – *Marcu 14, 21*
- Dar vă zic vouă că Ilie a și venit și i-au făcut toate câte au voit, precum s-a scris despre el – *Marcu 9, 13*
- Dar voi luați seama. Iată dinainte v-am spus vouă toate – *Marcu 13, 23*
- Dar vor veni zile, când se va lua mirele de la ei și atunci vor posti în acele zile – *Marcu 2, 20*
- Dar zicea că ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om – *Marcu 7, 20*
- Dar, auzind, Iisus le-a zis: Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe cei drepti, ci pe păcătoși la pocăință – *Marcu 2, 17*
- Dar, cu cât le porunceam, cu atât mai mult ei îi vesteau – *Marcu 7, 36*
- Dar, deodată, privind ei împrejur, n-au mai văzut pe nimeni decât pe Iisus, singur cu ei – *Marcu 9, 8*
- Dar, după ce s-a semănat, crește și se face mai mare decât toate legumele și face ramuri mari, încât sub umbra lui pot să sălășluiască păsările cerului – *Marcu 4, 32*
- Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare – *Marcu 16, 4*
- Dați Cezarului cele ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu – *Marcu 12, 17*
- Dați-le voi să mănânce. Și ei I-au zis: Să mergem noi să cumpărăm pâini de două sute de dinari și să le dăm să mănânce? – *Marcu 6, 37*
- Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta, și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta – *Marcu 10, 37*
- De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa – *Marcu 10, 7*
- De aceea vă zic vouă: Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea – *Marcu 11, 24*
- De acum înainte, rod din tine nimeni în veac să nu mănânce – *Marcu 11, 14*
- De are cineva urechi de auzit să audă – *Marcu 7, 16*
- De asemenea și arhieriei, batjocorindu-L între ei, împreună cu cărturarii, ziceau: Pe alții a mântuit, dar pe Sine nu poate să Se mântuiască! – *Marcu 15, 31*
- De ce cugetați acestea în inimile voastre? – *Marcu 2, 8*
- De ce dezlegați mînzul? – *Marcu 11, 5*
- De ce gândiți că n-aveți pâine? Tot nu înțelegeți, nici nu pricepeți? Atât de învățoasă este inima voastră? – *Marcu 8, 17*
- De ce îi faceți supărare? Lucru bun a făcut ea cu Mine – *Marcu 14, 6*
- De ce mai superi pe Învățătorul? – *Marcu 5, 35*
- De ce mănâncă și bea Învățătorul vostru cu vameșii și păcătoșii? – *Marcu 2, 16*
- De ce ucenicii lui Ioan și ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc? – *Marcu 2, 18*
- De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun decât unul Dumnezeu – *Marcu 10, 18*
- De la cel ce nu are, și ce are i se va lua – *Marcu 4, 25*

De la Domnul s-a făcut aceasta și este lucru minunat în ochii noștri – *Marcu 12, 11*
 De mă voi atinge măcar de haina Lui, mă voi vindeca! – *Marcu 5, 28*
 De poți crede, toate sunt cu puțință celui ce crede – *Marcu 9, 23*
 De te smintește mâna ta, tai-o că mai bine îți este să intri ciung în viață, decât, amândouă mâinile având, să te duci în gheena, în focul cel nestins – *Marcu 9, 43*
 De te smintește ochiul tău, scoate-l, că mai bine îți este ție cu un singur ochi în Împărăția lui Dumnezeu, decât, având amândoi ochii, să fii aruncat în gheena focului – *Marcu 9, 47*
 De te smintește piciorul tău, taie-l, că mai bine îți este ție să intri fără un picior în viață, decât având amândouă picioarele să fii azvârlit în gheena, în focul cel nestins – *Marcu 9, 45*
 De unde are El acestea? Și ce este înțelepciunea care l s-a dat Lui? Și cum se fac minuni ca acestea prin mâinile Lui? – *Marcu 6, 2*
 De unde va putea cineva să-i sature pe aceștia cu pâine, aici în pustie – *Marcu 8, 4*
 De vă tulburați și plângeți? Căpila n-a murit, ci doarme – *Marcu 5, 39*
 De voiești, poți să mă curățești – *Marcu 1, 40*
 De vom zice: Din cer, va zice: Pentru ce, dar, n-ai crezut în el? – *Marcu 11, 31*
 De ziua sa de naștere, a făcut ospăț dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și fruntașilor din Galileea – *Marcu 6, 21*
 Deci a rânduit pe cei doisprezece: pe Simon, căruia i-a pus numele Petru – *Marcu 3, 16*
 Deci au mers și au găsit mănzul legat la o poartă, afară la răspântie, și l-au dezlegat – *Marcu 11, 4*
 Deci ceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu mai despartă – *Marcu 10, 9*
 Deci însuși David îl numește pe El Domn; de unde dar este fiul lui? – *Marcu 12, 37*
 Depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu ce voiești Eu, ci ceea ce voiești Tu – *Marcu 14, 36*
 Desființați cuvântul lui Dumnezeu cu datina voastră pe care singuri ați dat-o – *Marcu 7, 13*
 Dezlegați-l și aduceți-l – *Marcu 11, 2*
 Dimineața, trecând pe acolo, au văzut smochinul uscat din rădăcini – *Marcu 11, 20*
 Dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoștiile, uciderile – *Marcu 7, 21*

Dis-de-dimineață, în prima zi a săptămânii [Duminică], pe când răsărea soarele, au venit la mormânt – *Marcu 16, 2*
 Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei, S-a înălțat la cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu – *Marcu 16, 19*
 Domnul lucra cu ei și întărea cuvântul, prin semnele care urmau – *Marcu 16, 20*
 Dormiți de acum și vă odihniți! E gata! A sosit ceasul. Iată Fiul Omului este dat în mâinile păcătoșilor – *Marcu 14, 41*
 Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el! – *Marcu 9, 25*
 Duhul ca un porumbel coborându-Se peste El – *Marcu 1, 10*
 Duhul este osârditor, dar trupul neputincios – *Marcu 14, 38*
 Duhul L-a mânat în pustie – *Marcu 1, 12*
 Duhurile cele necurate, când îl vedeau, cădeau înaintea Lui și strigau, zicând: Tu ești Fiul lui Dumnezeu – *Marcu 3, 11*
 Duhurile necurate au intrat în porci și turma s-a aruncat de pe țămul înalt, în mare. Și erau ca la două mii și s-au înecat în mare – *Marcu 5, 13*
 Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morți, ci a celor vii – *Marcu 12, 27*
 Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit? – *Marcu 15, 34*
 După aceea a pus iarăși mâinile pe ochii lui, și el a văzut bine și s-a îndreptat, căci vedea toate, lămurit – *Marcu 8, 25*
 După aceea, S-a arătat în alt chip, la doi dintre ei, care mergeau la o țărină – *Marcu 16, 12*
 După câteva zile s-a auzit că este în casă – *Marcu 2, 1*
 După ce a ieșit din corabie, îndată L-a întâmpinat, din morminte, un om cu duh necurat – *Marcu 5, 2*
 După ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă – *Marcu 16, 1*
 După ce Ioan a fost prins, Iisus a venit în Galileea, propovăduind Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu – *Marcu 1, 14*
 După ce s-a semănat, crește și se face mai mare decât toate legumele și face ramuri mari, încât sub umbra lui pot să sălășluiască păsările cerului – *Marcu 4, 32*
 După două zile erau Paștile și Azimile. Și arhiereii și cărturarii căutau cum să-l prindă cu vicleșug, ca să-L omoare – *Marcu 14, 1*

După șase zile a luat Iisus cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt, de o parte, pe ei singuri, și S-a schimbat la față înaintea lor – *Marcu 9, 2*
 După trei zile va învia – *Marcu 10, 34*

E

Ea a făcut ceea ce avea de făcut: mai dinainte a uns trupul Meu, spre înmormântare – *Marcu 14, 8*

Ea însă a răspuns și i-a zis: Da, Doamne, dar și căinții, sub masă, mănâncă din fărâmiturile copiilor – *Marcu 7, 28*

Ea, din sărăcia ei, a aruncat tot ce avea, toată avuția sa – *Marcu 12, 44*

Effatta! Ceea ce înseamnă: Deschide-te! – *Marcu 7, 34*

Ei au început să se întristeze și să-I zică, unul câte unul: Nu cumva sunt eu? – *Marcu 14, 19*

Ei au răspuns Lui, zicând: Unii spun că ești Ioan Botezătorul, alții că ești Ilie, iar alții că ești unul din Prooroci – *Marcu 8, 28*

Ei au zis: Moise a dat voie să-i scrie carte de despărțire și să o lase – *Marcu 10, 4*

Ei erau ca la patru mii. Și i-a slobozit – *Marcu 8, 9*

Ei iarăși au strigat: Răstignește-L! – *Marcu 15, 13*

Ei însă nu înțelegeau cuvântul și se temeau să-L întrebe – *Marcu 9, 32*

Ei, auzind că este viu și că a fost văzut de ea, n-au crezut – *Marcu 16, 11*

Ei, care secătuesc casele văduvelor și de ochii lumii se roagă îndelung, își vor lua mai multă osândă – *Marcu 12, 40*

El a flămânzit – *Marcu 11, 12*

El a zis lor: Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate, ca să propovăduiesc și acolo, căci pentru aceasta am venit – *Marcu 1, 38*

El hulește. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu? – *Marcu 2, 7*

El i-a zis: Fiică, credința ta te-a mântuit, mergi în pace și fii sănătoasă de boala ta! – *Marcu 5, 34*

El îi învăța pe ei ca Cel Care are putere, iar nu în felul cărturarilor – *Marcu 1, 22*

El însă i-a întrebat: Câte pâini aveți? Răspuns-au Lui: șapte – *Marcu 8, 5*

El însă spunea mai stăruitor: Și de-ar fi să mor cu Tine, nu Te voi tăgădui. Și tot așa ziceau toți – *Marcu 14, 31*

El însă vă va boteza cu Duh Sfânt – *Marcu 1, 8*

El însă, cunoscând fățărnicia lor, le-a zis: Pentru ce Mă ispițiți? Aduceți-Mi un dinar ca să-l văd – *Marcu 12, 15*

El le certa mult ca să nu-L dea pe față – *Marcu 3, 12*

El le-a dat poruncă să nu spună nimănui despre El – *Marcu 8, 30*

El le-a dat voie. Atunci, ieșind, duhurile necurate au intrat în porci și turma s-a aruncat de pe țarmul înalt, în mare. Și erau ca la două mii și s-au înecat în mare – *Marcu 5, 13*

El le-a poruncit să-i așeze pe toți cete, cete, pe iarbă verde – *Marcu 6, 39*

El le-a poruncit, zicând: Vedeți, păziți-vă de aluatul fariseilor și de aluatul lui Irod – *Marcu 8, 15*

El le-a răspuns: Ilie, venind întâi, va așeza iarăși toate. Și cum este scris despre Fiul Omului că va să pătimească multe și să fie defăimat? – *Marcu 9, 12*

El le-a zis: Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post – *Marcu 9, 29*

El le-a zis: Oricine va lăsa pe femeia sa și va lua alta, săvârșește adulter cu ea – *Marcu 10, 11*

El le-a zis: Unul dintre cei doisprezece, care întinge cu Mine în blid – *Marcu 14, 20*

El s-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni – *Marcu 16, 9*

El s-a dus și a început să vestească în Decapole câte i-a făcut Iisus lui; și toți se minunau – *Marcu 5, 20*

El vă va arăta un foișor mare așternut gata. Acolo să pregătiți pentru noi – *Marcu 14, 15*

El, ieșind, a început să propovăduiască multe și să răspândească cuvântul, încât Iisus nu mai putea să intre pe față în cetate, ci stătea afară, în locuri pustii, și veneau la El de pretutindeni – *Marcu 1, 45*

El, răspunzând, le-a zis: Ce v-a poruncit vouă Moise? – *Marcu 10, 3*

El, sculându-Se, a certat vântul și a poruncit mării: Taci! Încetează! Și vântul s-a potolit și s-a făcut liniște mare – *Marcu 4, 39*

Eloi, Eloi, lama sabahtani?, care se tălmăcește: Dumnezeu! Meu, Dumnezeu! Meu, de ce M-ai părăsit? – *Marcu 15, 34*

Era acolo un om având mâna uscată – *Marcu 3, 1*

Era în sinagoga lor un om cu duh necurat, care striga tare – *Marcu 1, 23*

Era o femeie care avea, de doisprezece ani, curgere de sânge – *Marcu 5, 25*

Era unul cu numele Baraba închis împreună cu nişte răzvrătiţi, care în răscoală săvârşiseră ucidere – *Marcu 15, 7*

Erau ca nişte oi fără păstor – *Marcu 6, 34*

Erau şapte fraţi. Şi cel dintâi şi-a luat femeie, dar, murind, n-a lăsat urmaş – *Marcu 12, 20*

Erau uimiţi de învăţătura Lui, căci El îi învăţa pe ei ca Cel Care are putere, iar nu în felul cărturarilor – *Marcu 1, 22*

Este ca un om care a plecat în altă ţară şi, lăsându-şi casa, a dat puterea în mâna slugilor, dând fiecăruia lucrul lui, iar portarului i-a poruncit să vegheze – *Marcu 13, 34*

Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul; el s-a sculat din morţi – *Marcu 6, 16*

Esti tu Hristosul, Fiul Celui binecuvântat? – *Marcu 14, 61*

Eu sunt Dumnezeuul lui Avraam şi Dumnezeuul lui Isaac şi Dumnezeuul lui Iacov – *Marcu 12, 26*

Eu sunt şi veţi vedea pe Fiul Omului şezând de-a dreapta Celui Atotputernic şi venind pe norii cerului – *Marcu 14, 62*

Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt – *Marcu 1, 8*

Evanghelia trebuie să se propovăduiască la toate neamurile – *Marcu 13, 10*

F

Fariseii au făcut îndată sfat cu irodianii împotriva Lui, ca să-L piardă – *Marcu 3, 6*

Fariseii îi ziceau: Vezi, de ce fac sâmbăta ce nu se cuvine? – *Marcu 2, 24*

Făcându-l-Se milă, a întins mâna şi S-a atins de el şi i-a zis: Voiesc, curăţeşte-te – *Marcu 1, 41*

Făcându-se seară, era corabia în mijlocul mării, iar El singur pe ţarm – *Marcu 6, 47*

Femeia era păgână, de neam din Fenicia Siriei. Şi îl ruga să alunge demonii din fiica ei – *Marcu 7, 26*

Femeia, de-şi va lăsa bărbatul ei şi se va mărita cu altul, săvârşeşte adulter – *Marcu 10, 12*

Femeia, înfricoşându-se şi tremurând, ştiind ce i se făcuse, a venit şi a căzut înaintea Lui şi i-a mărturisit tot adevărul – *Marcu 5, 33*

Fiecare [om] va fi sărat cu foc, după cum orice jertfă va fi sărată cu sare – *Marcu 9, 49*

Fiica Irodiadei, intrând şi jucând, a plăcut lui Irod şi celor ce şedeau cu el la masă. Iar

regele a zis fetei: Cere de la mine orice vei voi şi îţi voi da – *Marcu 6, 22*

Fiica mea este pe moarte, ci, venind, pune mâinile tale peste ea, ca să scape şi să trăiască – *Marcu 5, 23*

Fiica ta a murit. De ce mai superi pe Învăţătorul? – *Marcu 5, 35*

Fiică, credinţa ta te-a mântuit, mergi în pace şi fii sănătoasă de boala ta! – *Marcu 5, 34*

Fiilor, cât de greu este celor ce se încred în bogăţii să intre în Împărăţia lui Dumnezeu! – *Marcu 10, 24*

Fiind ispitit de satana – *Marcu 1, 13*

Fiindcă ştia că arhierii îl dăduseră în mâna lui din invidie – *Marcu 15, 10*

Fiindcă vindecase pe mulţi, de aceea năvăleau asupra Lui, ca să se atingă de El toţi câţi erau bolnavi – *Marcu 3, 10*

Filip – *Marcu 3, 18*

Fiul Omului este Domn şi al sâmbetei – *Marcu 2, 28*

Fiul Omului merge precum este scris despre El; dar vai de omul acela prin care este vândut Fiul Omului. Bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut – *Marcu 14, 21*

Fiule al lui David, miluieşte-mă! – *Marcu 10, 48*

Fiule, iertate îţi sunt păcatele tale! – *Marcu 2, 5*

G

Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui – *Marcu 1, 3*

Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui – *Marcu 1, 3*

Grăuntele de muştar care, când se seamănă în pământ, este mai mic decât toate seminţele de pe pământ – *Marcu 4, 31*

Grijile veacului şi înşelăciunea bogăţiei şi poftele după celelalte, pătrunzând în ei, înăbuşă cuvântul şi îl fac neroditor – *Marcu 4, 19*

H

Hristos, regele lui Israil, să Se coboare de pe Cruce, ca să vedem şi să credem. Şi cei împreună răstigniţi cu El îl ocărau – *Marcu 15, 32*

Hula, trufia, uşurătatea – *Marcu 7, 22*

Huu! Cel care dărâmi templul şi în trei zile îl zideşti – *Marcu 15, 29*

I

- I-a numit Apostoli, ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască – *Marcu 3, 14*
- I-a răspuns Lui unul din mulțime: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut – *Marcu 9, 17*
- I-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei, iar fata l-a dat mamei sale – *Marcu 6, 28*
- I-a zis Iisus: Adevărat grăiesc ție: Că tu astăzi, în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine – *Marcu 14, 30*
- I-a zis Ioan: Învățătorule, am văzut pe cineva scoțând demoni în numele Tău, care nu merge după noi, și l-am oprit, pentru că nu merge după noi – *Marcu 9, 38*
- I-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sunt păcatele tale! – *Marcu 2, 5*
- I-a zis: Urmează-Mi! Iar el, sculându-se, l-a urmat – *Marcu 2, 14*
- I-a zis: Vezi, nimănui să nu spui nimic, ci mergi de te arată preotului și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rânduit Moise, spre mărturie lor – *Marcu 1, 44*
- Iacov al lui Alfeu – *Marcu 3, 18*
- Iacov al lui Zevedeu – *Marcu 3, 17*
- Iar a doua e aceasta: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”. Mai mare decât acestea nu este altă poruncă – *Marcu 12, 31*
- Iar arhieriei Îl învinuiu de multe – *Marcu 15, 3*
- Iar când a fost singur, cei ce erau lângă El, împreună cu cei doisprezece, Îl întrebau despre pilde – *Marcu 4, 10*
- Iar când L-au răstignit, era ceasul al treilea – *Marcu 15, 25*
- Iar când rodul se coace, îndată trimite secera, că a sosit secerișul – *Marcu 4, 29*
- Iar când s-a făcut seară și soarele apusese, au adus la El pe toți bolnavii și demonizajii – *Marcu 1, 32*
- Iar când s-a făcut seară, au ieșit afară din cetate – *Marcu 11, 19*
- Iar când stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din Ceruri să vă ierte vouă greșelele voastre – *Marcu 11, 25*
- Iar când veți auzi de războaie, și de zvonuri de războaie, să nu vă tulburați, căci trebuie să fie, dar încă nu va fi sfârșitul – *Marcu 13, 7*
- Iar cărturarii și fariseii, văzându-L că mănâncă împreună cu vameșii și păcătoșii, ziceau către ucenicii Lui: De ce mănâncă și bea Învățătorul vostru cu vameșii și păcătoșii? – *Marcu 2, 16*
- Iar cărturarii, care veneau din Ierusalim, ziceau că are pe Beelzebul și că, cu domnul demonilor, alungă demonii – *Marcu 3, 22*
- Iar ceea ce zic vouă, zic tuturor: Privegheați! – *Marcu 13, 37*
- Iar cei ce au mâncat pâinile erau cinci mii de bărbați – *Marcu 6, 44*
- Iar cei ce au văzut le-au povestit cum a fost cu demonizatul și despre porci – *Marcu 5, 16*
- Iar cei ce mergeau înainte și cei ce veneau pe urmă strigau, zicând: Osana! Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului! – *Marcu 11, 9*
- Iar cei ce treceau pe acolo Îl huleau, clătînându-și capetele și zicând: Huu! Cel care dărâmi templul și în trei zile îl zidești – *Marcu 15, 29*
- Iar cele semănate pe pământul cel bun sunt cei ce aud cuvântul și-l primesc și aduc roade: unul treizeci, altul șaizeci și altul o sută – *Marcu 4, 20*
- Iar de vă va zice cineva: De ce faceți aceasta? Spuneți că Domnul are trebuință de el și îndată îl va trimite aici – *Marcu 11, 3*
- Iar de vom zice: De la oameni – se temeau de mulțime, căci toți îl socoteau că Ioan era într-adevăr Prooroc – *Marcu 11, 32*
- Iar despre morți că vor învia, n-ați citit, oare, în cartea lui Moise, când i-a vorbit Dumnezeu din rug, zicând: „Eu sunt Dumnezeu lui Avraam și Dumnezeu lui Isaac și Dumnezeu lui Iacov”? – *Marcu 12, 26*
- Iar despre ziua aceea și despre ceasul acela nimeni nu știe, nici Îngerii din Cer, nici Fiul, ci numai Tatăl – *Marcu 13, 32*
- Iar duhurile cele necurate, când Îl vedeau, cădeau înaintea Lui și strigau, zicând: Tu ești Fiul lui Dumnezeu – *Marcu 3, 11*
- Iar după ce a ieșit din corabie, îndată L-a întâmpinat, din morminte, un om cu duh necurat – *Marcu 5, 2*
- Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Lui L-au întrebat, de o parte: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim? – *Marcu 9, 28*
- Iar după ce i-a slobozit, S-a dus în munte ca să Se roage – *Marcu 6, 46*

Iar ea, ducându-se acasă, a găsit pe copilă culcată în pat, iar demonul ieșise – *Marcu 7, 30*

Iar ei au pus mâna pe El și L-au prins – *Marcu 14, 46*

Iar ei au înțut cuvântul, întrebându-se între ei: Ce înseamnă a învia din morți? – *Marcu 9, 10*

Iar ei l-au zis: Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta, și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta – *Marcu 10, 37*

Iar ei l-au zis: Putem. Și Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, și cu botezul cu care Eu mă botez vă veți boteza – *Marcu 10, 39*

Iar ei le-au spus precum le zisese Iisus, și i-au lăsat – *Marcu 11, 6*

Iar ei tăceau, fiindcă pe cale se întrebaseră unii pe alții cine dintre ei este mai mare – *Marcu 9, 34*

Iar ei toți au judecat că El este vinovat de moarte – *Marcu 14, 64*

Iar ei, lăsând pe tatăl lor Zevedeu în corabie, cu lucrătorii, s-au dus după El – *Marcu 1, 20*

Iar ei, mai mult uimindu-se, ziceau unii către alții: Și cine poate să se mântuiască? – *Marcu 10, 26*

Iar ei, plecând, au propovăduit pretutindeni și Domnul lucra cu ei și întărea cuvântul, prin semnele care urmau – *Marcu 16, 20*

Iar ei, venind, l-au zis: Învățătorule, știm că spui adevărul și nu-Ți pasă de nimeni, fiindcă nu cauți la fața oamenilor, ci cu adevărat înveți calea lui Dumnezeu. Se cuvine a da dajdie Cezarului sau nu? Să dăm sau să nu dăm? – *Marcu 12, 14*

Iar el l-a zis: Învățătorule, acestea toate le-am părăsit din tinerețile mele – *Marcu 10, 20*

Iar El le-a zis: Bine a proorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: „Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine” – *Marcu 7, 6*

Iar El le-a zis: Câte pâini aveți? Duceți-vă și vedeți. Și după ce au văzut, l-au spus: Cinci pâini și doi pești – *Marcu 6, 38*

Iar El le-a zis: Ce voiți să vă fac? – *Marcu 10, 36*

Iar El tăcea și nu răspundea nimic – *Marcu 14, 61*

Iar el, ieșind, a început să propovăduiască multe și să răspândească cuvântul, încât Iisus nu mai putea să intre pe față în cetate, ci stătea afară, în locuri pustii, și veneau la El de pretutindeni – *Marcu 1, 45*

Iar El, răspunzând lor, a zis: O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda pe voi? – *Marcu 9, 19*

Iar El, scoțându-i pe toți afară, a luat cu Sine pe tatăl copilei, pe mama ei și pe cei ce îl însoțeau și a intrat unde era copila – *Marcu 5, 40*

Iar făcându-se seară, a venit cu cei doisprezece – *Marcu 14, 17*

Iar fără pildă nu le grăia; și ucenicilor Săi le lămurea toate, deosebi – *Marcu 4, 34*

Iar femeia, de-și va lăsa bărbatul ei și se va mărita cu altul, săvârșește adulter – *Marcu 10, 12*

Iar Iisus a zis: Dați Cezarului cele ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu. Și se mirau de El – *Marcu 12, 17*

Iar Iisus era la partea dindărăt a corăbiei, dormind pe căpătâi. L-au deșteptat și l-au zis: Învățătorule, nu-Ți este grijă că pierim? – *Marcu 4, 38*

Iar Iisus i-a zis: Mergi, credința ta te-a mântuit. Și îndată a văzut și urma lui Iisus pe cale – *Marcu 10, 52*

Iar Iisus le-a zis: Vă voi întreba și Eu un cuvânt: Răspundeți-Mi și vă voi spune și Eu cu ce putere fac acestea – *Marcu 11, 29*

Iar Iisus, privind la el cu dragoste, i-a zis: Un lucru îți mai lipsește: Mergi, vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în Cer; și apoi, luând Crucea, vino și urmează Mie – *Marcu 10, 21*

Iar Iisus, văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat, zicându-i: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el! – *Marcu 9, 25*

Iar Iisus, văzând, S-a mâhnit și le-a zis: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 10, 14*

Iar Iisus, văzându-l că a răspuns cu înțelepciune, i-a zis: Nu ești departe de Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 12, 34*

Iar intrând El în corabie, cel ce fusese demonizat îl ruga ca să-l ia cu El – *Marcu 5, 18*

Iar Irod, auzind zicea: Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul; el s-a sculat din morți – *Marcu 6, 16*

Iar Irodiada îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea – *Marcu 6, 19*

Iar în ziua cea dintâi a Azimelor, când jertfeau Paștile, ucenicii Lui L-au întrebat: Unde voiești să gătim, ca să mănânci Paștile? – *Marcu 14, 12*

Iar lor, văzându-L umblând pe mare, li s-a părut că este nălucă și au strigat – *Marcu 6, 49*

- Iar mulțimea ședea împrejurul Lui. Și I-au zis unii: Iată mama Ta și frații Tăi și surorile Tale sunt afară. Te caută – *Marcu 3, 32*
- Iar orbul I-a răspuns: Învățătorule, să văd iarăși – *Marcu 10, 51*
- Iar orbul, lepădând haina de pe el, a sărit în picioare și a venit la Iisus – *Marcu 10, 50*
- Iar pe demoni nu-i lăsa să vorbească, pentru că-L știau că El e Hristos – *Marcu 1, 34*
- Iar regele a zis fetei: Cere de la mine orice vei voi și îți voi da – *Marcu 6, 22*
- Iar soacra lui Simon zăcea, prinsă de friguri, și îndată I-au vorbit despre ea – *Marcu 1, 30*
- Iar ucenicii erau uimiți de cuvintele Lui. Dar Iisus, răspunzând iarăși, le-a zis: Fiilor, cât de greu este celor ce se încred în bogății să intre în Împărăția lui Dumnezeu! – *Marcu 10, 24*
- Iar un tânăr mergea după El, înfășurat într-o pânzătură, pe trupul gol, și au pus mâna pe el – *Marcu 14, 51*
- Iar unii din cei ce stăteau acolo, auzind, ziceau: Iată, îl strigă pe Ilie – *Marcu 15, 35*
- Iar vânzătorul le dăduse semn, zicând: Pe care-L voi săruta, Acela este. Prindeți-L și duceți-L cu pază – *Marcu 14, 44*
- Iar văzându-L de departe pe Iisus, a alergat și s-a închinat Lui – *Marcu 5, 6*
- Iarăși a ieșit la mare și toată mulțimea venea la El și îi învăța – *Marcu 2, 13*
- Iarăși a început Iisus să învețe, lângă mare, și s-a adunat la El mulțime foarte multă, încât El a intrat în corabie și ședea pe mare, iar toată mulțimea era lângă mare, pe uscat – *Marcu 4, 1*
- Iarăși mergând, s-a rugat, același cuvânt zicând – *Marcu 14, 39*
- Iarăși venind, i-a găsit dormind, căci ochii lor erau îngreuiți și nu știau ce să-I răspundă – *Marcu 14, 40*
- Iată dinainte v-am spus vouă toate – *Marcu 13, 23*
- Iată Eu trimit Îngerul Meu înaintea feței Tale, care va pregăti calea Ta – *Marcu 1, 2*
- Iată Fiul Omului este dat în mâinile păcătoșilor – *Marcu 14, 41*
- Iată locul unde L-au pus – *Marcu 16, 6*
- Iată mama Mea și frații Mei – *Marcu 3, 34*
- Iată mama Ta și frații Tăi și surorile Tale sunt afară. Te caută – *Marcu 3, 32*
- Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți – *Marcu 13, 21*
- Iată, cel ce M-a vândut s-a apropiat – *Marcu 14, 42*
- Iată, ieșit-a semănătorul să seme – *Marcu 4, 3*
- Iată, îl strigă pe Ilie – *Marcu 15, 35*
- Iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhiereilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da în mâna păgânurilor – *Marcu 10, 33*
- Iată, noi am lăsat toate și Ți-am urmat – *Marcu 10, 28*
- I-au adus unsurd, care era și găngav, și L-au rugat ca să-și pună mâna peste el – *Marcu 7, 32*
- I-au dat să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat – *Marcu 15, 23*
- I-au zis unii: Iată mama Ta și frații Tăi și surorile Tale sunt afară. Te caută – *Marcu 3, 32*
- I-au zis: Toți Te caută pe Tine – *Marcu 1, 37*
- Iertate îți sunt păcatele, sau a zice: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă? – *Marcu 2, 9*
- Ieșeau la el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele – *Marcu 1, 5*
- Ieși din el și să nu mai intri în el! – *Marcu 9, 25*
- Ieși duh necurat din omul acesta – *Marcu 5, 8*
- Ieșind din apă, a văzut cerurile deschise și Duhul ca un porumbel coborându-Se peste El – *Marcu 1, 10*
- Ieșind din Ierihon El, ucenicii Lui și mulțime mare, Bartimeu orbul, fiul lui Timeu, ședea jos, pe marginea drumului – *Marcu 10, 46*
- Ieșind din templu, unul dintre ucenicii Săi I-a zis: Învățătorule, privește ce fel de pietre și ce clădiri! – *Marcu 13, 1*
- Ieșind ei de acolo, străbăteau Galileea, dar El nu voia să știe cineva – *Marcu 9, 30*
- Ieșind ei din sinagogă, au venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan – *Marcu 1, 29*
- Ieșind, fariseii au făcut îndată sfat cu irodianii împotriva Lui, ca să-L piardă – *Marcu 3, 6*
- Ieșit-a semănătorul să seme – *Marcu 4, 3*
- Iisus a început să le spună: Vedeți să nu vă înșele cineva – *Marcu 13, 5*
- Iisus a întrebat pe cărturari: Ce vă sfădiți între voi? – *Marcu 9, 16*
- Iisus a văzut mulțime mare și I s-a făcut milă de ei, căci erau ca niște oi fără păstor, și a început să-i învețe multe – *Marcu 6, 34*
- Iisus a venit din Nazaretul Galileii și S-a botezat în Iordan, de către Ioan – *Marcu 1, 9*
- Iisus a zis: Eu sunt și veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta Celui Atotputernic și venind pe norii cerului – *Marcu 14, 62*

Iisus a zis: Nu-l opriți, căci nu e nimeni care, făcând vreo minune în numele Meu, să poată, degrabă, să Mă vorbească de rău – *Marcu 9, 39*

Iisus era la partea dindărăt a corăbiei, dormind pe căpătâi. L-au deșteptat și l-au zis: Învățătorule, nu-Ți este grijă că pierim? – *Marcu 4, 38*

Iisus i-a răspuns că întâia este: „Ascultă Israele, Domnul Dumnezeuul nostru este singurul Domn” – *Marcu 12, 29*

Iisus i-a răspuns: Adevărat grăiesc vouă: Nu este nimeni care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau mamă, sau tată, sau copii, sau țărine pentru Mine și pentru Evanghelie – *Marcu 10, 29*

Iisus i-a răspuns: De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun decât unul Dumnezeu – *Marcu 10, 18*

Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu puțință celui ce crede – *Marcu 9, 23*

Iisus i-a zis: Pentru acest cuvânt, mergi. A ieșit demonul din fiica ta – *Marcu 7, 29*

Iisus însă nu l-a lăsat, ci i-a zis: Mergi în casa ta, la ai tăi, și spune-le câte ți-a făcut ție Domnul și cum te-a miluit – *Marcu 5, 19*

Iisus l-a certat, zicând: Taci și ieși din el – *Marcu 1, 25*

Iisus le-a răspuns: Au niciodată n-ați citit ce a făcut David, când a avut nevoie și a flămânzit, el și cei ce erau cu el? – *Marcu 2, 25*

Iisus le-a răspuns: Nu știți ce cereți! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu? – *Marcu 10, 38*

Iisus le-a zis: Ca la un tâlhar ați ieșit cu săbii și cu toiege, ca să Mă prindeți – *Marcu 14, 48*

Iisus le-a zis: Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe cei drekți ci pe păcătoși la pocăință – *Marcu 2, 17*

Iisus le-a zis: Pentru învârtoșarea inimii voastre, v-a scris porunca aceasta – *Marcu 10, 5*

Iisus le-a zis: Pot, oare, prietenii mirelui să postească cât timp este mirele cu ei? Câtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să postească – *Marcu 2, 19*

Iisus nu mai putea să intre pe față în cetate, ci stătea afară, în locuri pustii, și veneau la El de pretutindeni – *Marcu 1, 45*

Iisus privea cum mulțimea aruncă bani în cutie. Și mulți bogați aruncau mult – *Marcu 12, 41*

Iisus, chemându-i la Sine, le-a zis: Știți că cei ce se socotesc cărmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc – *Marcu 10, 42*

Iisus, împreună cu ucenicii Lui, a plecat înspre mare și mulțime multă din Galileea și din Iudeea L-a urmat – *Marcu 3, 7*

Iisus, înțelegând, le-a zis: De ce gândiți că n-aveți pâine? Tot nu înțelegeți, nici nu pricepeți? Atât de învârtoșată este inima voastră? – *Marcu 8, 17*

Iisus, oprindu-Se, a zis: Chemați-l! Și l-au chemat pe orb, zicându-i: Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă – *Marcu 10, 49*

Iisus, privind la ei, le-a zis: La oameni lucrul e cu nepuțință, dar nu la Dumnezeu. Căci la Dumnezeu toate sunt cu puțință – *Marcu 10, 27*

Iisus, răspunzând iarăși, le-a zis: Fiilor, cât de greu este celor ce se încred în bogății să intre în Împărăția lui Dumnezeu! – *Marcu 10, 24*

Iisus, scoțând un strigăt mare, Și-a dat duhul – *Marcu 15, 37*

Iisus, suspinând cu duhul Său, a zis: Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevărat grăiesc vouă că nu se va da semn acestui neam – *Marcu 8, 12*

Iisus, uitându-Se în jur, a zis către ucenicii Săi: Cât de greu vor intra bogății în Împărăția lui Dumnezeu! – *Marcu 10, 23*

Iisus, văzând, S-a mâhnit și le-a zis: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 10, 14*

Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă! – *Marcu 10, 47*

Ilie, venind întâi, va așeza iarăși toate – *Marcu 9, 12*

Intrând iarăși în Capernaum, după câteva zile s-a auzit că este în casă – *Marcu 2, 1*

Intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat – *Marcu 16, 5*

Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor – *Marcu 1, 4*

Ioan Botezătorul s-a sculat din morți și de aceea se fac minuni prin el – *Marcu 6, 14*

Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și mânca lăcuste și miere sălbatică – *Marcu 1, 6*

Ioan îi zicea lui Irod: Nu-ți este îngăduit sății pe femeia fratelui tău – *Marcu 6, 18*

Ioan, fratele lui Iacov – *Marcu 3, 17*

Iosif, cumpărând giulgiu și coborându-L de pe Cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă, și a prăvălit o piatră la ușa mormântului – *Marcu 15, 46*

Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea. Și ascultându-l, multe făcea și cu drag îl asculta – *Marcu 6, 20*

Irod, auzind zicea: Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul; el s-a sculat din morți – *Marcu 6, 16*

Irod, trimițând, l-a prins pe Ioan și l-a legat, în temniță, din pricina Irodiadei, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase de soție – *Marcu 6, 17*

Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul – *Marcu 6, 24*

Iuda Iscarioteanul, cel care L-a și vândut – *Marcu 3, 19*

Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, s-a dus la arhierei ca să li-L dea pe Iisus – *Marcu 14, 10*

Îi învăța multe în pilde – *Marcu 4, 2*

Îl pândeau pe Iisus să vadă dacă îl va vindeca sămbăta, ca să-L învinuiască – *Marcu 3, 2*

Îl ruga să alunge demonii din fiica ei – *Marcu 7, 26*

Îl rugau mult să nu-i trimită afară din acel ținut – *Marcu 5, 10*

Împletindu-l o cunună de spini, l-au pus-o pe cap – *Marcu 15, 17*

În acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei – *Marcu 13, 24*

În fiecare zi eram la voi în templu, învățând, și nu M-ați prins. Dar acestea sunt ca să se împlinească Scripturile – *Marcu 14, 49*

În numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi – *Marcu 16, 17*

În orice casă veți intra, acolo să rămâneți până ce veți ieși de acolo – *Marcu 6, 10*

În zilele acelea, fiind iarăși mulțime multă și neavând ce să mănânce, Iisus, chemând la Sine pe ucenici, le-a zis – *Marcu 8, 1*

În zilele acelea, Iisus a venit din Nazaretul Galileii și S-a botezat în Iordan, de către Ioan – *Marcu 1, 9*

Încât corabia era aproape să se umple – *Marcu 4, 37*

Încât ei nu puteau nici să mănânce – *Marcu 3, 20*
Încât erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut nicio dată – *Marcu 2, 12*

Încât Iisus nu mai putea să intre pe față în cetate, ci stătea afară, în locuri pustii, și veneau la El de pretutindeni – *Marcu 1, 45*

Încă vorbind El, au venit unii de la mai-marele sinagogii, zicând: Fiica ta a murit. De ce mai superi pe Învățătorul? – *Marcu 5, 35*

Încetează! Și vântul s-a potolit și s-a făcut liniște mare – *Marcu 4, 39*

Îndată cunoscând Iisus, cu duhul Lui, că așa cugetau ei în sine, le-a zis lor: De ce cugetați acestea în inimile voastre? – *Marcu 2, 8*

Îndată intrând în corabie cu ucenicii Săi, a venit în părțile Dalmanutei – *Marcu 8, 10*

Îndată izvorul sângelui ei a încetat și ea a simțit în trup că s-a vindecat de boală – *Marcu 5, 29*

Îndată s-a îndepărtat lepra de la el și s-a curățit – *Marcu 1, 42*

Îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul – *Marcu 2, 2*

Îndată trimițând regele un paznic, a poruncit a-i aduce capul – *Marcu 6, 27*

Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă – *Marcu 10, 49*

Însuși David a zis întru Duhul Sfânt: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor Tale” – *Marcu 12, 36*

Înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*

Întinde mâna ta! Și a întins-o, și mâna lui s-a făcut sănătoasă – *Marcu 3, 5*

Întristat este sufletul Meu până la moarte. Rămâneți aici și privegheați – *Marcu 14, 34*

Învățați de la smochin pilda: Când mlădița lui se face fragedă și înfrunzește, cunoașteți că vara este aproape – *Marcu 13, 28*

Învățătorule bun, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică? – *Marcu 10, 17*

Învățătorule! Și L-a sărutat – *Marcu 14, 45*

Învățătorule, acestea toate le-am păzit din tinerețile mele – *Marcu 10, 20*

Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut – *Marcu 9, 17*

Învățătorule, am văzut pe cineva scoțând demoni în numele Tău, care nu merge după noi, și l-am oprit, pentru că nu merge după noi – *Marcu 9, 38*

Învăţătorule, bine este ca noi să fim aici; şi să facem trei colibe: Ție una şi lui Moise una şi lui Ilie una – *Marcu 9, 5*

Învăţătorule, iată smochinul pe care l-ai blestemat s-a uscat – *Marcu 11, 21*

Învăţătorule, Moise ne-a lăsat scris, că de va muri fratele cuiva şi va lăsa femeia fără copil, să ia fratele său pe femeia lui şi să ridice urmaş fratelui – *Marcu 12, 19*

Învăţătorule, nu-Ți este grijă că pierim? – *Marcu 4, 38*

Învăţătorule, priveşte ce fel de pietre şi ce clădiri! – *Marcu 13, 1*

Învăţătorule, să văd iarăşi – *Marcu 10, 51*

Învăţătorule, ştim că spui adevărul şi nu-Ți pasă de nimeni, fiindcă nu cauți la fața oamenilor, ci cu adevărat învești calea lui Dumnezeu. Se cuvine a da dajdie Cezarului sau nu? Să dăm sau să nu dăm? – *Marcu 12, 14*

Învăţătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere de la Tine – *Marcu 10, 35*

Înviind dimineața, în ziua cea dintâi a săptămânii [Duminică] El s-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni – *Marcu 16, 9*

L

La al nouălea ceas, a strigat Iisus cu glas mare: Eloi, Eloi, lama sabahtani?, care se tâlmăcește: Dumnezeu! Meu, Dumnezeu! Meu, de ce M-ai părăsit? – *Marcu 15, 34*

L-a întrebat Iisus, zicându-i: Ce vorești să-ți fac? Iar orbul l-a răspuns: Învățătorule, să văd iarăşi – *Marcu 10, 51*

La înviere, când vor învia, a căruia dintre ei va fi femeia? Căci toți șapte au avut-o de soție – *Marcu 12, 23*

La oameni lucrul e cu neputință, dar nu la Dumnezeu. Căci la Dumnezeu toate sunt cu putință – *Marcu 10, 27*

L-a rugat mult, zicând: Fiica mea este pe moarte, ci, venind, pune mâinile tale peste ea, ca să scape şi să trăiască – *Marcu 5, 23*

La sărbătoarea Paștilor, le elibera un întemnițat pe care-l cereau ei – *Marcu 15, 6*

La urmă, pe când cei unsprezece ședeau la masă, li s-a arătat şi l-a mustrat pentru necredința şi împietrirea inimii lor, căci n-au crezut pe cei ce-l văzuseră învia – *Marcu 16, 14*

Lasă întâi să se sature copiii. Căci nu este bine să iei pâinea copiilor şi s-o arunci câinilor – *Marcu 7, 27*

L-au deşteptat şi l-au zis: Învăţătorule, nu-Ți este grijă că pierim? – *Marcu 4, 38*

L-au dus afară ca să-L răstignească – *Marcu 15, 20*

L-au dus la locul zis Golgota, care se tâlmăcește „locul Căpătării” – *Marcu 15, 22*

L-au îmbrăcat în purpură şi, împletindu-l o cunună de spini, l-au pus-o pe cap – *Marcu 15, 17*

L-au întrebat pe El fariseii şi cărturarii: Pentru ce nu umblă ucenicii Țăi după datina bătrânilor, ci mânăncă cu mâinile nespălate? – *Marcu 7, 5*

L-au întrebat pe El, zicând: Pentru ce zic fariseii şi cărturarii că trebuie să vină mai întâi Ilie? – *Marcu 9, 11*

L-au răstignit şi au împărțit între ei hainele Lui, aruncând sorți pentru ele, care ce să ia – *Marcu 15, 24*

L-au rugat să se atingă de el – *Marcu 8, 22*

L-au rugat, zicând: Trimite-ne pe noi în porci, ca să intrăm în ei – *Marcu 5, 12*

Lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*

Lăsând mrejele, au mers după El – *Marcu 1, 18*

Lăsând pe tatăl lor Zevedeu în corabie, cu lucrătorii, s-au dus după El – *Marcu 1, 20*

Lăsați copiii să vină la Mine şi nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 10, 14*

Lăsați să vedem dacă vine Ilie ca să-L coboare – *Marcu 15, 36*

Lăsați-o. De ce îi faceți supărare? Lucru bun a făcut ea cu Mine – *Marcu 14, 6*

Le zicea în învățătura Sa: Luați seama la cărturarii cărora le place să se plimbe în haine lungi şi să li se plece lumea în piețe – *Marcu 12, 38*

Le-a poruncit să nu ia nimic cu ei, pe cale, ci numai toiag. Nici pâine, nici traistă, nici bani la cingătoare – *Marcu 6, 8*

Le-a zis Iisus: Toți vă veți sminti, că scris este: „Bate-voi păstorul şi se vor risipi oile” – *Marcu 14, 27*

Legiune este numele meu, căci suntem mulți – *Marcu 5, 9*

Li s-a arătat Ilie împreună cu Moise şi vorbeau cu Iisus – *Marcu 9, 4*

Locul e pustiu şi ceasul e târziu – *Marcu 6, 35*

Luând paharul, mulțumind, le-a dat și au băut din el toți – *Marcu 14, 23*

Luând pe orb de mână, l-a scos afară din sat și, scuiplând în ochii lui și punându-și mâinile peste el, l-a întrebat dacă vede ceva – *Marcu 8, 23*

Luând un copil, l-a pus în mijlocul lor – *Marcu 9, 36*

Luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-și mâinile peste ei – *Marcu 10, 16*

Luându-l din mulțime, la o parte, și-a pus degetele în urechile lui, și scuiplând, S-a atins de limba lui – *Marcu 7, 33*

Luându-L Petru de o parte, a început să-L dojenească – *Marcu 8, 32*

Luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată – *Marcu 2, 12*

Luați aminte, privegheați și vă rugați, că nu știți când va fi acea vreme – *Marcu 13, 33*

Luați seama la cărturari cărora le place să se plimbe în haine lungi și să li se plece lumea în piețe – *Marcu 12, 38*

Luați seama la ce auziți: Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura; iar vouă celor ce ascultați, vi se va da și vă va prisosi – *Marcu 4, 24*

Luați seama la voi înșivă – *Marcu 13, 9*

Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu – *Marcu 14, 22*

Lucru bun a făcut ea cu Mine – *Marcu 14, 6*

M

Mai avea și un fiu iubit al său și în cele din urmă l-a trimis la lucrători, zicând: Se vor rușina de fiul meu – *Marcu 12, 6*

Mai dinainte a uns trupul Meu, spre înmormântare – *Marcu 14, 8*

Mai lesne este cămilei să treacă prin urechile acului, decât bogatului să intre în Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 10, 25*

Mai mare decât acestea nu este altă poruncă – *Marcu 12, 31*

Mai ușor va fi Sodomei și Gomorei, în ziua Judecării, decât cetății aceleia – *Marcu 6, 11*

Mama Lui și frații Lui – *Marcu 3, 31*

Mama Ta și frații Tăi și surorile Tale sunt afară. Te caută – *Marcu 3, 32*

Mâncând ei, a luat Iisus pâine și binecuvântând, a frânt și le-a dat lor și a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu – *Marcu 14, 22*

Mântuiește-Te pe Tine Însuși, coborându-Te de pe Cruce! – *Marcu 15, 30*

Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosif, priveau unde L-au pus – *Marcu 15, 47*

Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iosif, și Salomeea – *Marcu 15, 40*

Matei – *Marcu 3, 18*

Mărturisindu-și păcatele – *Marcu 7, 5*

Mergând puțin mai înainte, a căzut cu fața la pământ și Se ruga, ca, de este cu putință, să treacă de la El ceasul [acesta] – *Marcu 14, 35*

Mergeți în cetate și vă va întâmpina un om, ducând un urcișor cu apă; mergeți după el – *Marcu 14, 13*

Mergeți în satul care este înaintea voastră și, intrând în el, îndată veți afla un mânz legat, pe care n-a șezut până acum nici un om. Dezlegați-l și aduceți-l – *Marcu 11, 2*

Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura – *Marcu 16, 15*

Mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că va merge în Galileea, mai înainte de voi; acolo Îl veți vedea, după cum v-a spus – *Marcu 16, 7*

Mergi de te arată preotului și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rânduit Moise, spre mărturie lor – *Marcu 1, 44*

Mergi în casa ta, la ai tăi, și spune-le câte ți-a făcut ție Domnul și cum te-a miluit – *Marcu 5, 19*

Mergi, credința ta te-a mântuit. Și îndată a văzut și urma lui Iisus pe cale – *Marcu 10, 52*

Mergi, înapoia mea, satano! Căci tu nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor – *Marcu 8, 33*

Mergi, vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în Cer; și apoi, luând Crucea, vino și urmează Mie – *Marcu 10, 21*

Milă Îmi este de mulțime, că sunt trei zile de când așteaptă lângă Mine și n-au ce să mănânce – *Marcu 8, 2*

Moise a dat voie să-i scrie carte de despărțire și să o lase – *Marcu 10, 4*

Mult răătăciți – *Marcu 12, 27*

Mulți dintre cei dintâi vor fi pe urmă, și din cei de pe urmă întâi – *Marcu 10, 31*

Mulți erau care veneau și mulți erau care se duceau și nu mai aveau timp nici să mănânce – *Marcu 6, 31*

Mulți mărturiseau mincinos împotriva Lui, dar mărturiile nu se potriveau – *Marcu 14, 56*

Mulți vameși și păcătoși ședea la masă cu Iisus și cu ucenicii Lui. Că erau mulți și-l urmau – *Marcu 2, 15*

Mulți, auzindu-L, erau uimiți și ziceau: De unde are El acestea? Și ce este înțelepciunea care I s-a dat Lui? Și cum se fac minuni ca acestea prin mâinile Lui? – *Marcu 6, 2*

Mulțime multă din Galileea și din Iudeea L-a urmat – *Marcu 3, 7*

Mulțime multă îl urma pe Iisus și îl îmbulzea – *Marcu 5, 24*

Mulțimea cea multă îl asculta cu bucurie – *Marcu 12, 37*

Mulțimea ședea împrejurul Lui. Și I-au zis unii: Iată mama Ta și frații Tăi și surorile Tale sunt afară. Te caută – *Marcu 3, 32*

Mulțimea, venind sus, a început să ceară lui Pilat să le facă precum obișnuia pentru ei – *Marcu 15, 8*

N

N-a putut acolo să facă nici o minune, decât că, punându-Și mâinile peste puțini bolnavi, i-a vindecat – *Marcu 6, 5*

N-ai avut tărie ca să veghezi un ceas? – *Marcu 14, 37*

N-am venit să chem pe cei drepti ci pe păcătoși la pocăință – *Marcu 2, 17*

Neîncetat noaptea și ziua era prin morminte și prin munți, strigând și tăindu-se cu pietre – *Marcu 5, 5*

Neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul – *Marcu 2, 4*

Nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*

Nici Eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea – *Marcu 11, 33*

Nici n-a fost ceva tănuț, decât ca să vină la arătare – *Marcu 4, 22*

Nici pâine, nici traistă, nici bani la cingătoare – *Marcu 6, 8*

Nimeni nu coase la haină veche petic dintr-o bucată de stofă nouă, iar de nu, peticul nou va trage din haina veche și se va face o ruptură și mai rea – *Marcu 2, 21*

Nimeni nu mai îndrăznește să-L mai întrebe – *Marcu 12, 34*

Nimeni nu poate, intrând în casa celui tare, să-l răpească lucrurile, de nu va lega întâi pe cel tare, și atunci va jefui casa lui – *Marcu 3, 27*

Nimeni, iarăși, nu pune vin nou în burdufuri vechi, iar de nu, vinul nou sparge burdufurile și vinul se varsă și burdufurile se strică; încât vinul nou trebuie să fie în burdufuri noi – *Marcu 2, 22*

Noi L-am auzit zicând: Voi dărâma acest templu făcut de mână, și în trei zile altul, nefăcut de mână, voi clădi – *Marcu 14, 58*

Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe cei drepti ci pe păcătoși la pocăință – *Marcu 2, 17*

Nu cumva sunt eu? – *Marcu 14, 19*

Nu e nimic ascuns ca să nu se dea pe față; nici n-a fost ceva tănuț, decât ca să vină la arătare – *Marcu 4, 22*

Nu este aici. Iată locul unde L-au pus – *Marcu 16, 6*

Nu este nimeni care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau mamă, sau tată, sau copii, sau țarine pentru Mine și pentru Evanghelie – *Marcu 10, 29*

Nu este nimic din afară de om care, intrând în el, să poată să-l spurce. Dar cele ce ies din om, acelea sunt care îl spurcă – *Marcu 7, 15*

Nu este prooroc disprețuit, decât în patria sa și între rudele sale și în casa sa – *Marcu 6, 4*

Nu este, oare, scris: „Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile”? Voi însă ați făcut din ea peșteră de tâlhari – *Marcu 11, 17*

Nu ești departe de Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 12, 34*

Nu îngăduia să mai treacă nimeni cu vreun vas prin templu – *Marcu 11, 16*

Nu înțelegeți, oare, că tot ce intră în om, din afară, nu poate să-l spurce? – *Marcu 7, 18*

Nu la sărbătoare, ca să nu fie tulburare în popor – *Marcu 14, 2*

Nu pricepeți pilda aceasta? Dar cum veți înțelege toate pildele? – *Marcu 4, 13*

Nu priceuseră nimic de la minunea pâinilor, deoarece inima lor era învățată – *Marcu 6, 52*

Nu răspunzi nimic la tot ce mărturisesc împotriva Ta aceștia? – *Marcu 14, 60*

Nu știți ce cereți! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu? – *Marcu 10, 38*

Nu știu pe omul acesta despre care ziceți – *Marcu 14, 71*

Nu te teme. Crede numai – *Marcu 5, 36*

Nu va rămâne piatră peste piatră să nu se risipească – *Marcu 13, 2*

Nu vă înspăimântați! Căutați pe Iisus Nazarianul, Cel răstignit? A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus – *Marcu 16, 6*
 Nu voi mai bea din rodul viței până în ziua aceea când îl voi bea nou în Împărăția lui Dumnezeu – *Marcu 14, 25*
 Nu voi sunteți cei care veți vorbi, ci Duhul Sfânt – *Marcu 13, 11*
 Nu-l mai lăsați să facă nimic pentru tatăl său sau pentru mama sa – *Marcu 7, 12*
 Nu-l opriți, căci nu e nimeni care, făcând vreo minune în numele Meu, să poată, degrabă, să Mă vorbească de rău – *Marcu 9, 39*

O

O învățătură nouă și cu putere; că și duhurilor necurate le poruncește, și I se supun – *Marcu 1, 27*
 O sămânță a căzut lângă cale și păsările cerului au venit și au mâncat-o – *Marcu 4, 4*
 O turmă mare de porci, care păștea – *Marcu 5, 11*
 O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda pe voi? Aduceți-l la Mine – *Marcu 9, 19*
 Oare nici Scriptura aceasta n-ați citit-o: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului?” – *Marcu 12, 10*
 Oare nu ca să fie pusă în sfesnic? – *Marcu 4, 21*
 Oare nu pentru aceasta rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu? – *Marcu 12, 24*
 Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte – *Marcu 8, 18*
 Ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*
 Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu – *Marcu 6, 23*
 Oricine Mă primește, nu pe Mine Mă primește, ci pe Cel Ce M-a trimis pe Mine – *Marcu 9, 37*
 Oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea – *Marcu 3, 35*
 Oricine va lăsa pe femeia sa și va lua alta, săvârșește adulter cu ea – *Marcu 10, 11*
 Oricine va primi, în numele Meu, pe unul din acești copii pe Mine Mă primește; și oricine Mă primește, nu pe Mine Mă primește, ci pe Cel Ce M-a trimis pe Mine – *Marcu 9, 37*
 Oricine vă va da să beți un pahar de apă, în numele Meu, fiindcă sunteți ai lui Hristos,

adevărat zic vouă că nu-și va pierde plata sa – *Marcu 9, 41*
 Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia Crucea și să-Mi urmeze Mie – *Marcu 8, 34*
 Oriunde intra în sate sau în cetăți sau în sătulețe, puneau la răspântii pe cei bolnavi, și-L rugau să le îngăduie să se atingă măcar de poala hainei Sale. Și câți se atingeau de El se vindeau – *Marcu 6, 56*
 Oriunde se va propovădui Evanghelia, în toată lumea, se va spune și ce-a făcut aceasta, spre pomenirea ei – *Marcu 14, 9*
 Osana întru cei de Sus! – *Marcu 11, 10*
 Osana! Bine este cuvântat Cel Ce vine întru numele Domnului! – *Marcu 11, 9*
 Ostașii L-au dus înăuntrul curții, adică în pretorii, și au adunat toată cohorta – *Marcu 15, 16*

P

Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, și cu botezul cu care Eu mă botez vă veți boteza – *Marcu 10, 39*
 Până când vă voi răbda pe voi? – *Marcu 9, 19*
 Pământul rodește de la sine: mai întâi pai, apoi spic, după aceea grâu deplin în spic – *Marcu 4, 28*
 Pe alții a mântuit, dar pe Sine nu poate să Se mântuiască! – *Marcu 15, 31*
 Pe când mergea El într-o sămbătă prin semănături, ucenicii Lui, în drumul lor, au început să smulgă spice – *Marcu 2, 23*
 Pe când semăna el, o sămânță a căzut lângă cale și păsările cerului au venit și au mâncat-o – *Marcu 4, 4*
 Pe când ședea la masă și mâncau, Iisus a zis: Adevărat grăiesc vouă că unul dintre voi, care mănâncă împreună cu Mine, Mă va vinde – *Marcu 14, 18*
 Pe care-L voi săruta, Acela este. Prindeți-L și duceți-L cu pază – *Marcu 14, 44*
 Pentru că de multe ori fiind legat în obezi și lanțuri, el rupea lanțurile, și obezile le sfărâma, și nimeni nu putea să-l potolească – *Marcu 5, 4*
 Pentru că toți au aruncat din prisosul lor, pe când ea, din sărăcia ei, a aruncat tot ce avea, toată avuția sa – *Marcu 12, 44*
 Pentru că ziceau: Are duh necurat – *Marcu 3, 30*

Pentru ce Mă ispitiți? Aduceți-Mi un dinar ca să-l văd – *Marcu 12, 15*

Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevărat grăiesc vouă că nu se va da semn acestui neam – *Marcu 8, 12*

Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim? – *Marcu 9, 28*

Pentru ce nu umblă ucenicii Tăi după datina bătrânilor, ci mănâncă cu mâinile nespălate? – *Marcu 7, 5*

Pentru ce s-a făcut această risipă de mir? – *Marcu 14, 4*

Pentru ce sunteți așa de fricoși? Cum de nu aveți credință? – *Marcu 4, 40*

Pentru ce vorbește Acesta astfel? El hulește. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu? – *Marcu 2, 7*

Pentru ce zic fariseii și cărturarii că trebuie să vină mai întâi Ilie? – *Marcu 9, 11*

Pentru învârtosarea inimii voastre, v-a scris porunca aceasta – *Marcu 10, 5*

Peticul nou va trage din haina veche și se va face o ruptură și mai rea – *Marcu 2, 21*

Petru l-a zis: Chiar dacă toți se vor sminti întru Tine, totuși eu nu – *Marcu 14, 29*

Petru însă a tăgăduit, zicând: Nici nu știu, nici nu înțeleg ce zici. Și a ieșit afară înaintea curții; și a cântat cocoșul – *Marcu 14, 68*

Petru și-a adus aminte de cuvântul pe care i-l spusese Iisus: Înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Și a început să plângă – *Marcu 14, 72*

Petru, aducându-și aminte, l-a zis: Învățăto- rule, iată smochinul pe care l-ai blestemat s-a uscat – *Marcu 11, 21*

Petru, de departe, a mers după El, până a intrat înăuntru în curtea arhierului și ședea împreună cu slugile, încălzindu-se la foc – *Marcu 14, 54*

Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului – *Marcu 12, 10*

Pilat l-a întrebat: Nu răspunzi nimic? Iată câte spun împotriva Ta – *Marcu 15, 4*

Pilat le-a răspuns, zicând: Voiți să vă eliberez pe regele iudeilor? – *Marcu 15, 9*

Pilat le-a zis: Dar ce rău a făcut? Iar ei mai mult strigau: Răstignește-L! – *Marcu 15, 14*

Pilat s-a mirat că a și murit și, chemând pe sutas, l-a întrebat dacă a murit de mult – *Marcu 15, 44*

Pilat, răspunzând iarăși, le-a zis: Ce voi face deci cu cel despre care ziceți că este regele iudeilor? – *Marcu 15, 12*

Pilat, vrând să facă pe voia mulțimii, le-a eliberat pe Baraba, iar pe Iisus, biciuindu-L, L-a dat ca să fie răstignit – *Marcu 15, 15*

Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie – *Marcu 1, 15*

Poruncindu-i cu asprime, îndată l-a alungat – *Marcu 1, 43*

Pot, oare, prietenii mirelui să postească cât timp este mirele cu ei? Câtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să postească – *Marcu 2, 19*

Precum este scris în proorocie [la Maleahi] și Isaia: „Iată Eu trimit îngerul Meu înaintea feței Tale, care va pregăti calea Ta – *Marcu 1, 2*

Prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul – *Marcu 2, 4*

Prindeți-L și duceți-L cu pază – *Marcu 14, 44*

Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios – *Marcu 14, 38*

Privegheați și vă rugați, că nu știți când va fi acea vreme – *Marcu 13, 33*

Privegheați! – *Marcu 13, 37*

Privind la cer, a suspinat și a zis lui: Effatta! Ceea ce înseamnă: Deschide-te! – *Marcu 7, 34*

Privind pe cei ce ședeau în jurul Lui, a zis: Iată mama Mea și frații Mei – *Marcu 3, 34*

Privindu-i pe ei cu mânie și întristându-Se de învârtosarea inimii lor, a zis omului: Întinde mâna ta! Și a întins-o, și mâna lui s-a făcut sănătoasă – *Marcu 3, 5*

Propovăduia în sinagogile lor, în toată Galileea, alungând pe demoni – *Marcu 1, 39*

Propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor – *Marcu 1, 4*

Putere are Fiul Omului a ierta păcatele pe pământ – *Marcu 2, 10*

Puteți să beți paharul pe care il beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu? – *Marcu 10, 38*

R

Răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit – *Marcu 9, 26*

Rămâneți aici și privegheați – *Marcu 14, 34*

Răspundeți-Mi și vă voi spune și Eu cu ce putere fac acestea – *Marcu 11, 29*

Răspunzând lor, le-a zis: Cine este mama Mea și frații Mei? – *Marcu 3, 33*

Răspunzând Petru, a zis lui Iisus: Învățătorule, bine este ca noi să fim aici; și să facem trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una – *Marcu 9, 5*

Răspunzând, au zis lui Iisus: Nu știm. Și Iisus le-a zis: Nici Eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea – *Marcu 11, 33*

Răspunzând, El le-a zis: Dați-le voi să mănânce. Și ei I-au zis: Să mergem noi să cumpărăm pâini de două sute de dinari și să le dăm să mănânce? – *Marcu 6, 37*

Răspunzând, Iisus le-a zis: Aveți credință în Dumnezeu – *Marcu 11, 22*

Răspunzând, Iisus le-a zis: Pentru învârtosarea inimii voastre, v-a scris porunca aceasta – *Marcu 10, 5*

Răspunzând, Petru a zis Lui: Tu ești Hristosul – *Marcu 8, 29*

Răstignește-L! – *Marcu 15, 13, 14*

Regele iudeilor – *Marcu 15, 26*

Regele s-a mâhnit adânc, dar pentru jurământ și pentru cei ce sedeau cu el la masă, n-a voit s-o întristeze – *Marcu 6, 26*

Ridicându-se unii, au dat mărturie mincinoasă împotriva Lui, zicând – *Marcu 14, 57*

Ridică-te în mijloc! – *Marcu 3, 3*

Ridică-te și te aruncă în mare zice – *Marcu 11, 23*

Rugați-vă, dar, ca să nu fie fuga voastră iama – *Marcu 13, 18*

S

S-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăliți-vă și credeți în Evanghelie – *Marcu 1, 15*

S-a atins de el și i-a zis: Voiesc, curățește-te – *Marcu 1, 41*

S-a atins de limba lui – *Marcu 7, 33*

S-a botezat în Iordan, de către Ioan – *Marcu 1, 9*

S-a dus în munte ca să Se roage – *Marcu 6, 46*

S-a împlinit Scriptura care zice: Cu cei fără de lege a fost socotit – *Marcu 15, 28*

S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăliți-vă și credeți în Evanghelie – *Marcu 1, 15*

S-a înălțat la Cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu – *Marcu 16, 19*

S-a pornit o furtună mare de vânt și valurile se prăvăleau peste corabie, încât corabia era aproape să se umple – *Marcu 4, 37*

S-a sculat îndată și, luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât erau toți uimiți și

slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată – *Marcu 2, 12*

S-a suit pe munte și a chemat la Sine pe câți a voit, și au venit la El – *Marcu 3, 13*

Sămbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sămbătă – *Marcu 2, 27*

S-au adunat Apostolii la Iisus și I-au spus Lui toate câte au făcut și au învățat – *Marcu 6, 30*

S-au adunat la El fariseii și unii dintre cărturari, care veniseră din Ierusalim – *Marcu 7, 1*

S-au adunat mulți, încât nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul – *Marcu 2, 2*

Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său? – *Marcu 8, 37*

S-au dus la Iisus și au văzut pe cel demonizat șezând jos, îmbrăcat și întreg la minte, el care avusese legiune de demoni, și s-au înfricoșat – *Marcu 5, 15*

S-au înfricoșat cu frică mare și ziceau unul către altul: Cine este oare, Acesta, că și vântul și marea I se supun? – *Marcu 4, 41*

S-au mirat îndată cu uimire mare – *Marcu 5, 42*

S-au spăimântat toți, încât se întrebau între ei, zicând: Ce este aceasta? O învățătură nouă și cu putere; că și duhurilor necurate le poruncește, și I se supun – *Marcu 1, 27*

Să aibă putere să vindece bolile și să alunge demonii – *Marcu 3, 15*

Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși – *Marcu 12, 31*

Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta – *Marcu 12, 30*

Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate, ca să propovăduiesc și acolo, căci pentru aceasta am venit – *Marcu 1, 38*

Să mergem noi să cumpărăm pâini de două sute de dinari și să le dăm să mănânce? – *Marcu 6, 37*

Să nu intri în sat, nici să spui cuiva din sat – *Marcu 8, 26*

Să nu ucizi, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să nu înșeli pe nimeni, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta – *Marcu 10, 19*

Să-l fie pusă la îndemână o corăbioară, ca să nu-l îmbulzească mulțimea – *Marcu 3, 9*

Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta – *Marcu 2, 11*

Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă – *Marcu 2, 9*

Sculându-Se de acolo, a venit în hotarele Iudeii, de cealaltă parte a Iordanului, și mulțimile s-au adunat iarăși la El și iarăși le învăța, după cum obișnuia – *Marcu 10, 1*

Sculați-vă să mergem. Iată, cel ce M-a vândut s-a apropiat – *Marcu 14, 42*

Scuturându-l duhul cel necurat și strigând cu glas mare, a ieșit din el – *Marcu 1, 26*

Se aduce oare făclia ca să fie pusă sub obroc sau sub pat? Oare nu ca să fie pusă în sfeșnic? – *Marcu 4, 21*

Se cuvine a da dajdie Cezarului sau nu? Să dăm sau să nu dăm? – *Marcu 12, 14*

Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau – *Marcu 3, 4*

Se mira de necredința lor. Și străbătea satele dimprejur învățând – *Marcu 6, 6*

Se temeau de El, pentru că toată mulțimea era uimită de învățătura Lui – *Marcu 11, 18*

Se temeau de mulțime, căci toți îl socoteau că Ioan era într-adevăr Prooroc – *Marcu 11, 32*

Se uita împrejur să vadă pe aceea care făcuse aceasta – *Marcu 5, 32*

Se vor rușina de fiul meu – *Marcu 12, 6*

Se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni, ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși – *Marcu 13, 22*

Semănătorul seamănă cuvântul – *Marcu 4, 14*

Simon Cananeul – *Marcu 3, 18*

Simon Cirineul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf – *Marcu 15, 21*

Simon, căruia i-a pus numele Petru – *Marcu 3, 16*

Simone, dormi? N-ai avut tărie ca să veghezi un ceas? – *Marcu 14, 37*

Slobozește-i, ca mergând prin cetățile și prin satele dimprejur, să-și cumpere să mănânce – *Marcu 6, 36*

Smulgându-se din pânzătură, a fugit – *Marcu 14, 52*

Soacra lui Simon zăcea, prinsă de friguri, și îndată l-au vorbit despre ea – *Marcu 1, 30*

Spune-ne nouă când vor fi acestea? Și care va fi semnul când va fi să se împlinească toate acestea? – *Marcu 13, 4*

Spuneți că Domnul are trebuință de el și îndată îl va trimite aici – *Marcu 11, 3*

Stelele vor cădea din cer și Puterile care sunt în Ceruri se vor clătina – *Marcu 13, 25*

Străbăteau tot ținutul acela și au început să-l aducă pe bolnavi pe paturi, acolo unde auzeau că este El – *Marcu 6, 55*

Strigând cu glas puternic, a zis: Ce ai cu mine, Iisuse, Fiule al lui Dumnezeu Celui Preai-nalt? Te jur pe Dumnezeu să nu mă chinu-
iești – *Marcu 5, 7*

Sutașul care stătea în fața Lui, văzând că astfel Și-a dat duhul, a zis: Cu adevărat omul acesta era Fiul lui Dumnezeu! – *Marcu 15, 39*

S

Sedeți aici până ce Mă voi ruga – *Marcu 14, 32*

Serpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși – *Marcu 16, 18*

Șezând în preajma cutiei darurilor, Iisus privea cum mulțimea aruncă bani în cutie. Și mulți bogați aruncau mult – *Marcu 12, 41*

Șezând jos, a chemat pe cei doisprezece și le-a zis: Dacă cineva vrea să fie întâiul, să fie cel din urmă dintre toți și slujitor al tuturor – *Marcu 9, 35*

Șezând pe Muntele Măslinilor, în fața templului, îl întrebau, de o parte, Petru, Iacov, Ioan și cu Andrei – *Marcu 13, 3*

Sezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor Tale – *Marcu 12, 36*

Și a auzit regele Irod, căci numele lui Iisus se făcuse cunoscut, și zicea că Ioan Botezătorul s-a sculat din morți și de aceea se fac minuni prin el – *Marcu 6, 14*

Și a doua zi, foarte de dimineață, sculându-Se, a ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo – *Marcu 1, 35*

Și a doua zi, ieșind ei din Betania, El a flămân-zit – *Marcu 11, 12*

Și a fost în pustie patruzeci de zile, fiind ispitit de satana. Și era împreună cu fiarele și Îngerii îi slujeau – *Marcu 1, 13*

Și a ieșit de acolo și a venit în patria Sa, iar ucenicii Lui au mers după El – *Marcu 6, 1*

Și a ieșit Iisus și ucenicii Lui prin satele din preajma Cezareii lui Filip. Și pe drum întreba pe ucenicii Săi, zicându-le: Cine zic oamenii că sunt? – *Marcu 8, 27*

Și a ieșit vestea despre El îndată pretutindeni în toată împrejurimea Galileii – *Marcu 1, 28*

Și a început Petru a-l zice: Iată, noi am lăsat toate și Ți-am urmat – *Marcu 10, 28*

- Și a început să le vorbească în pilde: Un om a sădit o vie, a împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe – *Marcu 12, 1*
- Și a întins-o, și mâna lui s-a făcut sănătoasă – *Marcu 3, 5*
- Și a luat cu El pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și a început a Seturbura și a Semăhni – *Marcu 14, 33*
- Și a mers după El Simon și cei ce erau cu el – *Marcu 1, 36*
- Și a poruncit mulțimii să sadă jos pe pământ. Și, luând cele șapte pâini, a mulțumit, a frânt și a dat ucenicilor Săi, ca să le pună înaintea. Și ei le-au pus mulțimii înaintea – *Marcu 8, 6*
- Și a rânduit pe cei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli, ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască – *Marcu 3, 14*
- Și a tămăduit pe mulți care pătimeau de felurite boli și demoni mulți a alungat. Iar pe demoni nu-i lăsa să vorbească, pentru că-L știau că El e Hristos – *Marcu 1, 34*
- Și a trimis la ei, iarăși, altă slugă, dar și pe aceea, lovind-o cu pietre, i-au spart capul și au ocărât-o – *Marcu 12, 4*
- Și a venit a treia oară și le-a zis: Dormiți de acum și vă odihniți! E gata! A sosit ceasul. Iată Fiul Omului este dat în mâinile păcătoșilor – *Marcu 14, 41*
- Și a venit de cealaltă parte a mării în ținutul Gadarenilor – *Marcu 5, 1*
- Și a venit în casă, și iarăși mulțimea s-a adunat, încât ei nu puteau nici să mănânce – *Marcu 3, 20*
- Și a venit și i-a găsit dormind și a zis lui Petru: Simone, dormi? N-ai avut tărie ca să veghezi un ceas? – *Marcu 14, 37*
- Și a venit unul din mai-marii sinagogilor, anume Iair, și văzându-L pe Iisus, a căzut la picioarele Lui – *Marcu 5, 22*
- Și a zis lor: Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau – *Marcu 3, 4*
- Și a zis omului care avea mâna uscată: Ridică-te în mijloc! – *Marcu 3, 3*
- Și a zis ucenicilor Săi să-I fie pusă la îndemână o corăbioară, ca să nu-L îmbulzească mulțimea – *Marcu 3, 9*
- Și acela, mergând, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei, iar fata l-a dat mamei sale – *Marcu 6, 28*
- Și aduceau la El copii, ca să-Pună mâinile peste ei, dar ucenicii certau pe cei ce-i aduceau – *Marcu 10, 13*
- Și aflându-L, I-au zis: Toți Te caută pe Tine – *Marcu 1, 37*
- Și alta a căzut pe loc pietros, unde nu avea pământ mult, și îndată a răsărit, pentru că nu avea pământ mult – *Marcu 4, 5*
- Și altele au căzut pe pământul cel bun și, înălțându-se și crescând, au dat roade și au adus: una treizeci, alta șaiszeci, alta o sută – *Marcu 4, 8*
- Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut – *Marcu 9, 18*
- Și apropiindu-Se a ridicat-o, apucând-o de mână. Și au lăsat-o frigurile și ea le slujea – *Marcu 1, 31*
- Și astfel desființați cuvântul lui Dumnezeu cu datina voastră pe care singuri ați dat-o. Și faceți multe asemănătoare cu acestea – *Marcu 7, 13*
- Și au adus mănzul la Iisus și și-au pus hainele pe el și Iisus a șezut pe el – *Marcu 11, 7*
- Și au ieșit ucenicii și au venit în cetate și au găsit așa precum le-a spus și au pregătit Paștile – *Marcu 14, 16*
- Și au început să se plece în fața Lui, zicând: Bucură-Te regele iudeilor! – *Marcu 15, 18*
- Și au lăsat-o frigurile și ea le slujea – *Marcu 1, 31*
- Și au luat-o toți șapte și n-au lăsat urmaș – *Marcu 12, 22*
- Și au mâncat și s-au săturat și au luat șapte coșuri cu rămășițe de fărâmituri – *Marcu 8, 8*
- Și au mâncat toți și s-au săturat – *Marcu 6, 42*
- Și au plecat cu corabia spre un loc pustiu, de o parte – *Marcu 6, 32*
- Și au silit pe un trecător, care venea din ținutul, pe Simon Cirineul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, ca să ducă Crucea Lui – *Marcu 15, 21*
- Și au trimis la El pe unii din farisei și din irodieni, ca să-L prindă în cuvânt – *Marcu 12, 13*
- Și au venit în Capernaum. Și fiind în casă, i-a întrebat: Ce vorbeați între voi pe drum? – *Marcu 9, 33*
- Și au venit în Ierihon. Și ieșind din Ierihon El, ucenicii Lui și mulțime mare, Bartimeu orbul, fiul lui Timeu, ședea jos, pe marginea drumului – *Marcu 10, 46*
- Și a venit la Betsaida. Și au adus la El un orb și L-au rugat să se atingă de el – *Marcu 8, 22*
- Și au venit la casa mai-marelui sinagogii și a văzut tulburare și pe cei ce plângeau și se tânguiau mult – *Marcu 5, 38*
- Și au venit la El saducheeii care zic că nu este înviere și-L întreba zicând – *Marcu 12, 18*

- Şi au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inşi – *Marcu 2, 3*
- Şi au venit mama Lui şi fraţii Lui şi, stând afară, au trimis la El ca să-L cheme – *Marcu 3, 31*
- Şi auzind ai Săi, au ieşit ca să-L prindă, că ziceau: Şi-a ieşit din fire – *Marcu 3, 21*
- Şi auzind, ucenicii lui au venit, au luat trupul lui Ioan şi l-au pus în mormânt – *Marcu 6, 29*
- Şi aveau şi puţini peştişori. Şi binecuvântându-i, a zis să-i pună şi pe aceştia înaintea lor – *Marcu 8, 7*
- Şi când cu cele şapte pâini, la cei patru mii de oameni, câte coşuri pline de fărâmituri aţi luat? Iar ei au zis: Şapte – *Marcu 8, 20*
- Şi când ieşea El în drum, alergând la El unul şi ingenunchind înaintea Lui, îl întreba: Învăţătorule bun, ce să fac ca să moştenesc viaţa veşnică? – *Marcu 10, 17*
- Şi când s-a ridicat soarele, s-a vestejit şi, neavând rădăcină, s-a uscat – *Marcu 4, 6*
- Şi când şedea El în casa lui Levi, mulţi vameşi şi păcătoşi sedeau la masă cu Iisus şi cu ucenicii Lui. Că erau mulţi şi-I urmau – *Marcu 2, 15*
- Şi când vin din piaţă, dacă nu se spală, nu mănâncă; şi alte multe sunt pe care au primit să le ţină: spălarea paharelor şi a urciorelor şi a vaselor de aramă şi a paturilor – *Marcu 7, 4*
- Şi care va fi semnul când va fi să se împlinească toate acestea? – *Marcu 13, 4*
- Şi căteau împotriva ei – *Marcu 14, 5*
- Şi căutau să-L prindă, dar se temeau de popor. Căci înţeleseseră că împotriva lor zisese pilda aceasta. Şi lăsându-L, s-au dus – *Marcu 12, 12*
- Şi ce este înţelepciunea care I s-a dat Lui? Şi cum se fac minuni ca acestea prin mâinile Lui? – *Marcu 6, 2*
- Şi cei împreună răstigniţi cu El îl ocărau – *Marcu 15, 32*
- Şi chemând iarăşi mulţimea la El, le zicea: Ascultaţi-Mă toţi şi înţelegeţi – *Marcu 7, 14*
- Şi chemând la Sine mulţimea, împreună cu ucenicii Săi, le-a zis: Oricine voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia Crucea şi să-Mi urmeze Mie – *Marcu 8, 34*
- Şi chemând la Sine pe ucenicii Săi le-a zis: Adevărat grăiesc vouă că această vădăvă săracă a aruncat în cutia darurilor mai mult decât toţi ceilalţi – *Marcu 12, 43*
- Şi chemându-i la Sine, le-a vorbit în pilde: Cum poate satana să alunge pe satana? – *Marcu 3, 23*
- Şi cine poate să se mântuiască? – *Marcu 10, 26*
- Şi cu multe pilde ca acestea le grăia cuvântul după cum puteau să înţeleagă – *Marcu 4, 33*
- Şi cum este scris despre Fiul Omului că va să pătimească multe şi să fie defăimat? – *Marcu 9, 12*
- Şi cum se fac minuni ca acestea prin mâinile Lui? – *Marcu 6, 2*
- Şi dacă într-un loc nu vă vor primi pe voi, nici nu vă vor asculta, ieşind de acolo, scuturaţi praful de sub picioarele voastre, spre mărturie lor. Adevărat grăiesc vouă: Mai uşor va fi Sodomei şi Gomorei, în ziua judecăţii, decât cetăţii aceleia – *Marcu 6, 11*
- Şi dacă o casă se va dezbină în sine, casa aceea nu va mai putea să se ţină – *Marcu 3, 25*
- Şi dacă satana s-a sculat împotriva sa însuşi şi s-a dezbinat, nu poate să dăinuiască, ci are sfârşit – *Marcu 3, 26*
- Şi de multe ori l-a aruncat şi în foc şi în apă ca să-l piardă. Dar de poţi ceva, ajută-ne, fiindu-ţi milă de noi – *Marcu 9, 22*
- Şi de nu ar fi scurtat Domnul zilele acelea, n-ar scăpa nici un trup, dar pentru cei aleşi, pe care i-a ales, a scurtat acele zile – *Marcu 13, 20*
- Şi de-ar fi să mor cu Tine, nu Te voi tăgădui – *Marcu 14, 31*
- Şi de-i voi slobozi flămânzi la casa lor, se vor istovi pe drum, că unii dintre ei au venit de departe – *Marcu 8, 3*
- Şi doarme şi se scoală, noaptea şi ziua, şi sămânţa răsare şi creşte, cum nu ştie el – *Marcu 4, 27*
- Şi după ce au cântat cântări de laudă, au ieşit la Muntele Măslinilor – *Marcu 14, 26*
- Şi după ce L-au batjocorit, L-au dezbrăcat de purpură şi L-au îmbrăcat cu hainele Lui. Şi L-au dus afară ca să-L răstignească – *Marcu 15, 20*
- Şi ea, ieşind, a zis mamei sale: Ce să cer? Iar Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul – *Marcu 6, 24*
- Şi ei au început să-L roage să se ducă din hotarele lor – *Marcu 5, 17*
- Şi ei vorbeau între ei, zicând: De vom zice: Din Cer, va zice: Pentru ce, dar, n-aţi crezut în el? – *Marcu 11, 31*

- Și El a zis lor: Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate, ca să propovăduiesc și acolo, căci pentru aceasta am venit – *Marcu 1, 38*
- Și el căuta cum să-L dea lor, la timp potrivit – *Marcu 14, 11*
- Și El i-a întrebat: Dar voi cine ziceți că sunt Eu? Răspunzând, Petru a zis Lui: Tu ești Hristosul – *Marcu 8, 29*
- Și El le certa mult ca să nu-L dea pe față – *Marcu 3, 12*
- Și El le-a zis: Așadar și voi sunteți nepricepuți? Nu înțelegeți, oare, că tot ce intră în om, din afară, nu poate să-l spurce? – *Marcu 7, 18*
- Și el, ridicându-și ochii, a zis: Zăresc oamenii; îi văd ca pe niște copaci umblând – *Marcu 8, 24*
- Și El, sculându-Se, a certat vântul și a poruncit mării: Taci! Încetează! Și vântul s-a potolit și s-a făcut liniște mare – *Marcu 4, 39*
- Și era acolo un om având mâna uscată – *Marcu 3, 1*
- Și era împreună cu fiarele și îngerii îi slujeau – *Marcu 1, 13*
- Și era în sinagoga lor un om cu duh necurat, care striga tare – *Marcu 1, 23*
- Și erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, iar Iisus mergea înaintea lor. Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau. Și luând la Sine, iarăși, pe cei doisprezece, a început să le spună ce aveau să I se întâmple – *Marcu 10, 32*
- Și erau și femei care priveau de departe; între ele: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iosi, și Salomeea – *Marcu 15, 40*
- Și erau uimiți de învățătura Lui, căci El îi învăța pe ei ca Cel Care are putere, iar nu în felul cărturarilor – *Marcu 1, 22*
- Și erau uimiți peste măsură, zicând: Toate le-a făcut bine: pe surzi îi face să audă și pe muți să vorbească – *Marcu 7, 37*
- Și fariseii îi ziceau: Vezi, de ce fac sâmbăta ce nu se cuvine? – *Marcu 2, 24*
- Și făcându-I-Se milă, a întins mâna și S-a atins de el și i-a zis: Voiesc, curățește-te – *Marcu 1, 41*
- Și fiica Irodiadei, intrând și jucând, a plăcut lui Irod și celor ce se așezau cu el la masă. Iar regele a zis fetei: Cere de la mine orice vei voi și îți voi da – *Marcu 6, 22*
- Și fiind El în Betania, în casa lui Simon Leprosul, și șezând la masă, a venit o femeie având un alabastru, cu mir de nard curat, de mare preț, și, spărgând vasul, a vărsat mirul pe capul lui Iisus – *Marcu 14, 3*
- Și fiind o zi cu bun prilej, când Irod, de ziua sa de naștere, a făcut ospăț dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și frunțașilor din Galileea – *Marcu 6, 21*
- Și glas s-a făcut din Ceruri: Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit – *Marcu 1, 11*
- Și i-a chemat pe ei îndată. Iar ei, lăsând pe tatăl lor Zevedeu în corabie, cu lucrătorii, s-au dus după El – *Marcu 1, 20*
- Și i-a văzut cum se chinuiau vâslind, căci vântul le era împotrivă. Și către a patra strajă a nopții a venit la ei umblând pe mare și voia să treacă pe lângă ei – *Marcu 6, 48*
- Și i-a zis: Vezi, nimănui să nu spui nimic, ci mergi de te arată preotului și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rânduit Moise, spre mărturie lor – *Marcu 1, 44*
- Și iarăși a ieșit la mare și toată mulțimea venea la El și îi învăța – *Marcu 2, 13*
- Și iarăși a început Iisus să învețe, lângă mare, și s-a adunat la El mulțime foarte multă, încât El a intrat în corabie și ședea pe mare, iar toată mulțimea era lângă mare, pe uscat – *Marcu 4, 1*
- Și i-au văzut plecând și mulți au înțeles și au alergat acolo pe jos de prin toate cetățile și au sosit înaintea lor – *Marcu 6, 33*
- Și I-au zis unii: Iată mama Ta și frații Tai și surorile Tale sunt afară. Te caută – *Marcu 3, 32*
- Și I-au zis: Cu ce putere faci acestea? Sau cine Ți-a dat Ție puterea aceasta, ca să le faci? – *Marcu 11, 28*
- Și ieșind din corabie, Iisus a văzut mulțime mare și I S-a făcut milă de ei, căci erau ca niște oi fără păstor, și a început să-i învețe multe – *Marcu 6, 34*
- Și ieșind ei din corabie, îndată L-au cunoscut – *Marcu 6, 54*
- Și ieșind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau – *Marcu 16, 8*
- Și ieșind, ei propovăduiau să se pocăiască – *Marcu 6, 12*
- Și ieșind, fariseii au făcut îndată sfat cu irodianii împotriva Lui, ca să-L piardă – *Marcu 3, 6*
- Și Iisus l-a certat, zicând: Taci și ieși din el – *Marcu 1, 25*
- Și Iisus le-a răspuns: Au niciodată n-ați citit ce a făcut David, când a avut nevoie și a flămânzit, el și cei ce erau cu el? – *Marcu 2, 25*

- Și Iisus le-a zis: Pot, oare, prietenii mirelui să postească cât timp este mirele cu ei? Câtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să postească – *Marcu 2, 19*
- Și intrând iarăși în Capernaum, după câteva zile s-a auzit că este în casă – *Marcu 2, 1*
- Și intrând îndată, cu grabă, la rege, i-a cerut, zicând: Vreau să-mi dai îndată, pe tîpsie, capul lui Ioan Botezătorul – *Marcu 6, 25*
- Și intrând, le-a zis: De ce vă tulburați și plângeți? Copila n-a murit, ci doarme – *Marcu 5, 39*
- Și Îl pîndeau pe Iisus să vadă dacă îl va vindeca sîmbăta, ca să-L învinuiască – *Marcu 3, 2*
- Și Îl rugau mult să nu-i trimită afară din acel ținut – *Marcu 5, 10*
- Și împreună cu El au răstignit doi tâlhari: unul de-a dreapta și altul de-a stînga Lui – *Marcu 15, 27*
- Și în ziua aceea, când s-a înserat, a zis către ei: Să trecem pe țărmul celălalt – *Marcu 4, 35*
- Și îndată a silit pe ucenicii Lui să intre în corabie și să meargă înaintea Lui, de cealaltă parte, spre Betsaida, până ce El va slobozi mulțimea – *Marcu 6, 45*
- Și îndată a văzut și urma lui Iisus pe cale – *Marcu 10, 52*
- Și îndată cocoșul a cântat a doua oară. Și Petru și-a adus aminte de cuvîntul pe care i-l spusese Iisus: Înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Și a început să plîngă – *Marcu 14, 72*
- Și îndată cunoscînd Iisus, cu duhul Lui, că așa cugetau ei în sine, le-a zis lor: De ce cugetați acestea în inimile voastre? – *Marcu 2, 8*
- Și îndată dimineața, arhieriei, ținînd sfat cu bătrînii, cu cărturarii și cu tot sinedriul și legînd pe Iisus, L-au dus și L-au predat lui Pilat – *Marcu 15, 1*
- Și îndată Duhul L-a mînat în pustie – *Marcu 1, 12*
- Și îndată ieșind ei din sinagogă, au venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan – *Marcu 1, 29*
- Și îndată izvorul sîngelui ei a încetat și ea a simțit în trup că s-a vindecat de boală – *Marcu 5, 29*
- Și îndată s-a îndepărtat lepra de la el și s-a curățit – *Marcu 1, 42*
- Și îndată s-a sculat copila și umbla, căci era de doisprezece ani. Și s-au mirat îndată cu uimire mare – *Marcu 5, 42*
- Și îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvîntul – *Marcu 2, 2*
- Și îndată strigînd tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! Ajută necredinței mele – *Marcu 9, 24*
- Și îndată toată mulțimea, văzîndu-L, s-a spăimîntat și, alergînd, l-au închinat – *Marcu 9, 15*
- Și îndată, ieșind din apă, a văzut Cerurile deschise și Duhul ca un porumbel coborîndu-Se peste El – *Marcu 1, 10*
- Și îndată, încă vorbind El, a venit Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, și cu el mulțime cu săbii și cu ciomege, de la arhieriei, de la cărturari și de la bătrîni – *Marcu 14, 43*
- Și îndată, lăsînd mrejele, au mers după El – *Marcu 1, 18*
- Și învățînd Iisus în templu, grăia zicînd: Cum zic cărturarii că Hristos este Fiul lui David? – *Marcu 12, 35*
- Și l-a întrebat pe tatăl lui: Câtă vreme este de când i-a venit aceasta? Iar el a răspuns: din pruncie – *Marcu 9, 21*
- Și l-a întrebat Pilat: Tu ești regele iudeilor? Iar El, răspunzînd, i-a zis: Tu zici – *Marcu 15, 2*
- Și l-a întrebat: Care îți este numele? Și l-a răspuns: Legiune este numele meu, căci suntem mulți – *Marcu 5, 9*
- Și l-a sărutat – *Marcu 14, 45*
- Și la vreme, a trimis la lucrători o slugă, ca să ia de la ei din roadele viei – *Marcu 12, 2*
- Și l-au adus la El. Și văzîndu-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil, și, căzînd la pămînt, se zvârcolea spumegînd – *Marcu 9, 20*
- Și l-au rugat, zicînd: Trimite-ne pe noi în porci, ca să intrăm în ei – *Marcu 5, 12*
- Și lăsînd ei mulțimea, L-au luat cu ei în corabie, așa cum era, căci erau cu El și alte corăbii – *Marcu 4, 36*
- Și lăsîndu-i, a intrat iarăși în corabie și a trecut de cealaltă parte – *Marcu 8, 13*
- Și le porunceau să nu spună nimănui. Dar, cu cât le porunceau, cu atât mai mult ei Îl vesteau – *Marcu 7, 36*
- Și le zicea Iisus: Nu este prooroc disprețuit, decît în patria sa și între rudele sale și în casa sa – *Marcu 6, 4*
- Și le zicea lor: Adevărat grăiesc vouă că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta

- moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere – *Marcu 9, 1*
- Și le zicea lor: Bine, ați lepădat porunca lui Dumnezeu, ca să țineți datina voastră! – *Marcu 7, 9*
- Și le zicea lor: Sâmbăta a fost făcut pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă – *Marcu 2, 27*
- Și le zicea: În orice casă veți intra, acolo să rămâneți până ce veți ieși de acolo – *Marcu 6, 10*
- Și le zicea: Luați seama la ce auziți: Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura; iar vouă celor ce ascultați, vi se va da și vă va prisosi – *Marcu 4, 24*
- Și le zicea: Se aduce oare făclia ca să fie pusă sub obroc sau sub pat? Oare nu ca să fie pusă în sfeșnic? – *Marcu 4, 21*
- Și le zicea: Tot nu pricepeți? – *Marcu 8, 21*
- Și le-a răspuns: Vouă vă e dat să cunoașteți taina Împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde – *Marcu 4, 11*
- Și le-a zis Iisus: Oare nu pentru aceasta rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu? – *Marcu 12, 24*
- Și le-a zis Iisus: Veniți după Mine și vă voi face să fiți pescari de oameni – *Marcu 1, 17*
- Și le-a zis lor: Întristat este sufletul Meu până la moarte. Rămâneți aici și privegheați – *Marcu 14, 34*
- Și le-a zis lor: Pentru ce sunteți așa de fricoși? Cum de nu aveți credință? – *Marcu 4, 40*
- Și le-a zis: Nu pricepeți pilda aceasta? Dar cum veți înțelege toate pildele? – *Marcu 4, 13*
- Și luând cele cinci pâini și cei doi pești, privind la Cer, a binecuvântat și a frânt pâinile și le-a dat ucenicilor, ca să le pună înaintea, asemenea și cei doi pești i-a împărțit tuturor – *Marcu 6, 41*
- Și luând la Sine, iarăși, pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să I se întâmple – *Marcu 10, 32*
- Și mergând puțin mai înainte, a văzut pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui. Și ei erau în corabie, dregându-și mrejele – *Marcu 1, 19*
- Și mulți îl certau ca să tacă, el însă cu mult mai tare striga: Fiule al lui David, miluiește-mă! – *Marcu 10, 48*
- Și mulți își așterneau hainele pe cale, iar alții așterneau ramuri, pe care le tăiau de prin grădini – *Marcu 11, 8*
- Și n-a lăsat pe nimeni să meargă cu El, decât numai pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui Iacov – *Marcu 5, 37*
- Și n-a putut acolo să facă nici o minune, decât că, punându-și mâinile peste pușini bolnavi, i-a vindecat – *Marcu 6, 5*
- Și neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul – *Marcu 2, 4*
- Și nu sunt, oare, surorile Lui aici la noi? Și se sminteau întru El – *Marcu 6, 3*
- Și oriunde l-apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut – *Marcu 9, 18*
- Și pe când mergea El într-o sâmbătă prin semănături, ucenicii Lui, în drumul lor, au început să smulgă spice – *Marcu 2, 23*
- Și pe când semăna el, o sămânță a căzut lângă cale și păsările cerului au venit și au mâncat-o – *Marcu 4, 4*
- Și poruncindu-i cu asprime, îndată l-a alungat – *Marcu 1, 43*
- Și prinzându-l l-au omorât și l-au aruncat afară din vie – *Marcu 12, 8*
- Și privind pe cei ce ședeau în jurul Lui, a zis: Iată mama Mea și frații Mei – *Marcu 3, 34*
- Și privind-i pe ei cu mânie și întristându-Se de învârtosarea inimii lor, a zis omului: Întinde mâna ta! Și a întins-o, și mâna lui s-a făcut sănătoasă – *Marcu 3, 5*
- Și ridicându-Se de acolo, S-a dus în hotarele Tirului și ale Sidonului și, intrând într-o casă, voia ca nimeni să nu știe, dar n-a putut să rămână tănuț – *Marcu 7, 24*
- Și s-a făcut un nor care îi umbrea, iar un glas din nor a venit zicând: Acesta este Fiul Meu cel iubit, pe Acesta să-L ascultați – *Marcu 9, 7*
- Și s-a jurat ei: Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu – *Marcu 6, 23*
- Și s-a pornit o furtună mare de vânt și valurile se prăvăleau peste corabie, încât corabia era aproape să se umple – *Marcu 4, 37*
- Și s-a sculat îndată și, luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată – *Marcu 2, 12*
- Și s-a suit la ei în corabie și s-a potolit vântul. Și erau peste măsură de uimiți în sinea lor – *Marcu 6, 51*

- Și S-a suit pe munte și a chemat la Sine pe câți a voit, și au venit la El – *Marcu 3, 13*
- Și s-au înfricoșat cu frică mare și ziceau unul către altul: Cine este oare, Acesta, că și vântul și marea I se supun? – *Marcu 4, 41*
- Și s-au spăimântat toți, încât se întrebau între ei, zicând: Ce este aceasta? O învățătură nouă și cu putere; că și duhurilor necurate le poruncește, și I se supun – *Marcu 1, 27*
- Și să aibă putere să vindece bolile și să alunge demonii – *Marcu 3, 15*
- Și să nu ia înșutit – acum, în vremea aceasta, de prigoniri – case și frați și surori și mame și copii și țarine, iar în veacul ce va să vină: viață veșnică – *Marcu 10, 30*
- Și să stea în băncile dintâi în sinagogi și să stea în capul mesei la ospețe – *Marcu 12, 39*
- Și scoteau mulți demoni și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindeau – *Marcu 6, 13*
- Și scuturându-l duhul cel necurat și strigând cu glas mare, a ieșit din el – *Marcu 1, 26*
- Și se sminteau întru El – *Marcu 6, 3*
- Și se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție, vor fi cutremure pe alocuri și foamete și tulburări vor fi – *Marcu 13, 8*
- Și spunea acest cuvânt pe față. Și luându-L Petru de o parte, a început să-L dojenească – *Marcu 8, 32*
- Și strigând cu glas puternic, a zis: Ce ai cu mine, Iisuse, Fiule al lui Dumnezeu Celui Preaînalt? Te jur pe Dumnezeu să nu mă chinuiești – *Marcu 5, 7*
- Și toată cetatea era adunată la ușă – *Marcu 1, 33*
- Și tot așa ziceau toți – *Marcu 14, 31*
- Și trecând, a văzut pe Levi al lui Alfeu, șezând la vamă, și i-a zis: Urmează-Mi! Iar el, sculându-se, l-a urmat – *Marcu 2, 14*
- Și tu erai cu Iisus Nazarineanul – *Marcu 14, 67*
- Și ucenicii Lui I-au răspuns: De unde va putea cineva să-i sature pe aceștia cu pâine, aici în pustie – *Marcu 8, 4*
- Și umblând pe lângă Marea Galileii, a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând mrejele în mare, căci ei erau pescari – *Marcu 1, 16*
- Și un leproș a venit la El, rugându-L și îngenunchind și zicând: De voiești, poți să mă curățești – *Marcu 1, 40*
- Și unii au început să-L scuipe și să-I acopere fața și să-L bată cu pumnii și să-I zică: Proorocește! Și slugile îl băteau cu palmele – *Marcu 14, 65*
- Și unii din cei ce stăteau acolo, le-au zis: De ce dezlegați mănzul? – *Marcu 11, 5*
- Și văzând de departe un smochin care avea frunze, a mers acolo, doar va găsi ceva în el; și, ajungând la smochin, n-a găsit nimic decât frunze. Căci nu era timpul smochinelor – *Marcu 11, 13*
- Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sunt păcatele tale! – *Marcu 2, 5*
- Și venind în Capernaum și îndată intrând sâmbăta în sinagogă, îi învăța – *Marcu 1, 21*
- Și venind îndată și apropiindu-se de El, a zis Lui: Învățătorule! Și L-a sărutat – *Marcu 14, 45*
- Și venind propovăduia în sinagogile lor, în toată Galileea, alungând pe demoni – *Marcu 1, 39*
- Și vor fi amândoi un trup; așa că nu mai sunt doi, ci un trup – *Marcu 10, 8*
- Și vorbeau între ei, zicând: Aceasta o zice, fiindcă n-avem pâine – *Marcu 8, 16*
- Și zicând: S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocățiți-vă și credeți în Evanghelie – *Marcu 1, 15*
- Și zicea: Așa este Împărăția lui Dumnezeu, ca un om care aruncă sămânța în pământ – *Marcu 4, 26*
- Și zicea: Cum vom asemana Împărăția lui Dumnezeu, sau în ce pildă o vom închipui? – *Marcu 4, 30*
- Și, alergând, unul a înmuiat un burete în oțet, l-a pus într-o trestie și l-a dat să bea, zicând: Lăsați să vedem dacă vine Ilie ca să-L coboare – *Marcu 15, 36*
- Și, auzind ei, s-au bucurat și au făgăduit să-i dea bani – *Marcu 14, 11*
- Și, fiind sâmbătă, a început să învețe în sinagogă. Și mulți, auzindu-L, erau uimiți și ziceau: De unde are El acestea? Și ce este înțelepciunea care I s-a dat Lui? Și cum se fac minuni ca acestea prin mâinile Lui? – *Marcu 6, 2*
- Și, ieșind din părțile Tirului, a venit, prin Sidon, la Marea Galileii, prin mijlocul hotarelor Decapolei – *Marcu 7, 31*
- Și, lăsându-L, au fugit toți – *Marcu 14, 50*
- Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-și mâinile peste ei – *Marcu 10, 16*
- Și, răspunzând lor, le-a zis: Cine este mama Mea și frații Mei? – *Marcu 3, 33*

Și, sculându-se în mijlocul lor, arhiereul L-a întrebat pe Iisus, zicând: Nu răspunzi nimic la tot ce mărturisesc împotriva Ta aceștia? – *Marcu 14, 60*
 Și-a ieșit din fire – *Marcu 3, 21*
 Și-a pus degetele în urechile lui, și scuipând, S-a atins de limba lui – *Marcu 7, 33*
 Și-i învăța multe în pilde – *Marcu 4, 2*
 Și-i învăța și le spunea: Nu este, oare, scris: „Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile”? Voi însă ați făcut din ea peșteră de tâlhari – *Marcu 11, 17*
 Și-L băteau peste cap cu o trestie și-L scuipau și, căzând în genunchi, I se închinau – *Marcu 15, 19*
 Și-L luau în râs. Iar El, scoțându-i pe toți afară, a luat cu Sine pe tatăl copilei, pe mama ei și pe cei ce îl însoțeau și a intrat unde era copila – *Marcu 5, 40*
 Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui și-L vor omori, dar după trei zile va învia – *Marcu 10, 34*
 Știi poruncile: Să nu ucizi, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să nu înșeli pe nimeni, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta – *Marcu 10, 19*
 Știți că cei ce se socotesc cărmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc – *Marcu 10, 42*

T

Taci și ieși din el – *Marcu 1, 25*
 Taci! Încetează! Și vântul s-a potolit și s-a făcut liniște mare – *Marcu 4, 39*
 Tadeu – *Marcu 3, 18*
 Talita kumi, care se tâlcuiește: Fiică, ție zic, scoală-te! – *Marcu 5, 41*
 Te cheamă – *Marcu 10, 49*
 Te jur pe Dumnezeu să nu mă chinuiești – *Marcu 5, 7*
 Te știm cine ești: Sfântul lui Dumnezeu – *Marcu 1, 24*
 Toată cetatea era adunată la ușă – *Marcu 1, 33*
 Toată mulțimea venea la El și îi învăța – *Marcu 2, 13*
 Toate aceste rele ies dinăuntru și spurcă pe om – *Marcu 7, 23*
 Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea – *Marcu 11, 24*
 Toate le-a făcut bine: pe surzi îi face să audă și pe muți să vorbească – *Marcu 7, 37*
 Toate sunt cu puțință celui ce crede – *Marcu 9, 23*

Toma – *Marcu 3, 18*
 Tot așa și voi, când veți vedea împlinindu-se aceste lucruri, să știți că El este aproape, lângă uși – *Marcu 13, 29*
 Tot nu înțelegeți, nici nu pricepeți? Atât de învățată este inima voastră? – *Marcu 8, 17*
 Tot nu pricepeți? – *Marcu 8, 21*
 Toți Te caută pe Tine – *Marcu 1, 37*
 Toți vă veți sminti, că scris este: „Bate-voi păstorul și se vor risipi oile” – *Marcu 14, 27*
 Trecând Iisus cu corabia iarăși de partea cealaltă, s-a adunat la El mulțime multă și era lângă mare – *Marcu 5, 21*
 Trecând marea, au venit în ținutul Ghenizarului și au tras la țarm – *Marcu 6, 53*
 Trecând, a văzut pe Levi al lui Alfeu, șezând la vamă, și i-a zis: Urmează-Mi! Iar el, sculându-se, l-a urmat – *Marcu 2, 14*
 Trimite-ne pe noi în porci, ca să intrăm în ei – *Marcu 5, 12*
 Trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*
 Tu astăzi, în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine – *Marcu 14, 30*
 Tu ești Fiul lui Dumnezeu – *Marcu 3, 11*
 Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit – *Marcu 1, 11*
 Tu ești Iristosul – *Marcu 8, 29*
 Tu ești regele iudeilor? – *Marcu 15, 2*
 Tu nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor – *Marcu 8, 33*
 Tu zici – *Marcu 15, 2*

T

Ție una și lui Moise una și lui Ilie una – *Marcu 9, 5*

U

Ucenicii lui Ioan și ai fariseilor posteau și au venit și l-au zis Lui: De ce ucenicii lui Ioan și ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc? – *Marcu 2, 18*
 Ucenicii Lui, în drumul lor, au început să smulgă spice – *Marcu 2, 23*
 Ucenicilor Săi le lămură toate – *Marcu 4, 34*
 Uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați – *Marcu 4, 12*
 Un lepros a venit la El, rugându-L și ingenunchind și zicând: De voiești, poți să mă curățești – *Marcu 1, 40*

Un lucru îți mai lipsește: Mergi, vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în cer; și apoi, luând Crucea, vino și urmează Mie – *Marcu 10, 21*

Un om a sădit o vie, a împrejmuț-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe – *Marcu 12, 1*

Una treizeci, alta șaizeci, alta o sută – *Marcu 4, 8*

Unde este odaia în care să mănânc Paștile împreună cu ucenicii Mei? – *Marcu 14, 14*

Unde va intra, spuneiți stăpânului casei că Învățătorul zice: Unde este odaia în care să mănânc Paștile împreună cu ucenicii Mei? – *Marcu 14, 14*

Unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge – *Marcu 9, 44; 9, 46; 9, 48*

Unde voiești să gătim, ca să mănânci Paștile? – *Marcu 14, 12*

Unii spun că ești Ioan Botezătorul, alții că ești Ilie, iar alții că ești unul din prooroci – *Marcu 8, 28*

Unul din cei ce stăteau pe lângă El, scoțând sabia, a lovit pe sluga arhiereului și i-a tăiat urechea – *Marcu 14, 47*

Unul dintre cei doisprezece, care întinge cu Mine în blid – *Marcu 14, 20*

Unul treizeci, altul șaizeci și altul o sută – *Marcu 4, 20*

Urechile aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte – *Marcu 8, 18*

Urechile lui s-au deschis, iar legătura limbii lui îndată s-a dezlegat, și vorbea bine – *Marcu 7, 35*

Urmează-Mi! Iar el, sculându-se, l-a urmat – *Marcu 2, 14*

Ușurătatea – *Marcu 7, 22*

V

Va da frate pe frate la moarte și tată pe copil și copiii se vor răzvrăti împotriva părinților și îi vor ucide – *Marcu 13, 12*

Vai celor ce vor avea în pânțec și celor ce vor alăpta în zilele acelea! – *Marcu 13, 17*

Vă vor da în adunări și veți fi bătuiți în sinagogi și veți sta înaintea conducătorilor și a regilor, pentru Mine, spre mărturie lor – *Marcu 13, 9*

Văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sunt păcatele tale! – *Marcu 2, 5*

Văzând pe unii din ucenicii Lui că mănâncă

cu mâinile necurate, adică nespălate, cărteau – *Marcu 7, 2*

Văzându-L de departe pe Iisus, a alergat și s-a închinat Lui – *Marcu 5, 6*

Văzându-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil, și, căzând la pământ, se zvârcolea spumegând – *Marcu 9, 20*

Văzându-L umblând pe mare, li s-a părut că este nălucă și au strigat – *Marcu 6, 49*

Vedeți să nu vă înșele cineva – *Marcu 13, 5*

Vedeți, păziți-vă de aluatul fariseilor și de aluatul lui Irod – *Marcu 8, 15*

Vegheați, dar, că nu știți când va veni stăpânul casei: sau seara, sau la miezul nopții, sau la cântatul cocoșilor, sau dimineața – *Marcu 13, 35*

Venind Iosif cel din Arimateea, sfetnic ales, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu, și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus – *Marcu 15, 43*

Venind în Capernaum și îndată intrând sâmbăta în sinagogă, îi învăța – *Marcu 1, 21*

Venind la ucenici, a văzut multime mare împrejurul lor și pe cărturari sfădindu-se între ei – *Marcu 9, 14*

Venind o văduvă săracă, a aruncat doi bani, adică un codrant – *Marcu 12, 42*

Veniți după Mine și vă voi face să fiți pescari de oameni – *Marcu 1, 17*

Veniți voi înșivă de o parte, în loc pustiu, și odihniți-vă puțin. Căci mulți erau care veneau și mulți erau care se duceau și nu mai aveau timp nici să mănânce – *Marcu 6, 31*

Veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada, cum nu poate înălbi așa pe pământ înălbitorul – *Marcu 9, 3*

Veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la urmă, acela se va mântui – *Marcu 13, 13*

Vezi aceste mari clădiri? Nu va rămâne piatră peste piatră să nu se risipească – *Marcu 13, 2*

Vezi mulțimea împulzindu-Te și zici: Cine s-a atins de Mine? – *Marcu 5, 31*

Vezi, de ce fac sâmbăta ce nu se cuvine? – *Marcu 2, 24*

Vezi, nimănui să nu spui nimic, ci mergi de te arată preotului și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rânduit Moise, spre mărturie lor – *Marcu 1, 44*

Vi se va da și vă va prisosi – *Marcu 4, 24*

Violențele, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea – *Marcu 7, 22*

Vina Lui era scrisă deasupra: Regele iudeilor –
Marcu 15, 26

Vine în urma mea Cel Ce este mai tare decât
mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-l dezleg cureaua încălțămintelor – Marcu 1, 7

Vinul nou sparge burdufurile și vinul se varsă
și burdufurile se strică – Marcu 2, 22

Vinul nou trebuie să fie pus în burdufuri noi –
Marcu 2, 22

Voi dărâma acest templu făcut de mână, și în
trei zile altul, nefăcut de mână, voi clădi –
Marcu 14, 58

Voi însă ați făcut din ea peșteră de tâlhari –
Marcu 11, 17

Voi însă ziceți: Dacă un om va spune tatălui sau
mamei: Corban! Adică: Cu ce te-aș fi putut
ajuta este dăruit lui Dumnezeu – Marcu 7, 11

Voi merge mai înainte de voi în Galileea –
Marcu 14, 28

Voiesc, curățește-te – Marcu 1, 41

Voiți să vă eliberez pe regele iudeilor? – Marcu 15, 9

Vor veni zile, când se va lua mirele de la ei și
atunci vor posti în acele zile – Marcu 2, 20

Vouă vă e dat să cunoașteți taina Împărăției
lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară
totul se face în pilde – Marcu 4, 11

Vreau să-mi dai îndată, pe tîpsie, capul lui
Ioan Botezătorul – Marcu 6, 25

Z

Zăresc oamenii; îi văd ca pe niște copaci
umblând – Marcu 8, 24

Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa
ta – Marcu 2, 11

Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a
dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii
tăi așternut picioarelor Tale – Marcu 12, 36

Zis-au Lui: Douăsprezece – Marcu 8, 19

INDICE REAL ȘI ONOMASTIC

A

Abiatar arhierul – *Marcu 2, 23-28*
 Abimelec – *Marcu 2, 23-28*
 Adam: e îngropat pe Golgota – *Marcu 15, 22-28*
 Adam: s-a sfințit cu Patimile lui Hristos – *Marcu 15, 38-41*
 adevărul: înțelegerea lui – *Marcu 2, 6-12*
 adevărul: moartea pentru el – *Marcu 8, 34-37*
 aducerea aminte de moarte – *Marcu 13, 32-37*
 adulterul – *Marcu 7, 14-23; 10, 10-12*
 agonisile nedrepte – *Marcu 6, 41-44*
 ajutorarea părinților – *Marcu 7, 6-13*
 ajutorul lui Dumnezeu – *Marcu 9, 19-27*
 alegerea pentru hirotonie – *Marcu 3, 13-19*
 aluatul fariseilor – *Marcu 8, 13-21*
 Andrei: e chemat de Hristos – *Marcu 1, 16-20*
 Andrei: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 Antihrist: schimbarea făpturii în vremea sa – *Marcu 13, 21-26*
 Antihrist: venirea sa – *Marcu 13, 21-26*
 apocatastaza – *Marcu 8, 34-37*
 Apostolii: cucernicia lor – *Marcu 9, 28-29*
 Apostolii: întoarcerea lor de la propovăduire – *Marcu 6, 30-33*
 Apostolii: învinuirea ce le este adusă – *Marcu 9, 14-18*
 Apostolii: numele lor – *Marcu 3, 13-19*
 Apostolii: propovăduirea lor – *Marcu 16, 15-20*
 Apostolii: roadele propovăduirii lor – *Marcu 12, 1-9*
 Apostolii: sunt lumină – *Marcu 4, 21-23*
 Apostolii: sunt mai puternici ca diavolii – *Marcu 11, 1-6*
 Apostolii: sunt prigonii de iudei – *Marcu 13, 11-13*
 Apostolii: sunt sare a pământului – *Marcu 9, 43-50*
 Apostolii: trimiterea lor la propovăduire – *Marcu 6, 6b-11*
 Apostolii: ung cu untdelemn – *Marcu 6, 12-13*
 aproapele: slujirea lui – *Marcu 10, 41-45*
 apropierea de Hristos – *Marcu 5, 30-34*
 arhierii iudeilor: neascultarea lor – *Marcu 14, 43-54*

arhierii iudeilor: viclenia lor – *Marcu 11, 27-33*
 aruncarea în ispite – *Marcu 1, 12-13*
 averile: împărțirea lor – *Marcu 10, 17-22*

B

Baraba – *Marcu 15, 1-15*
 Bartolomeu: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 bărbatul și femeia – *Marcu 10, 1-9*
 bărbatul: unirea sa cu femeia – *Marcu 10, 1-9*
 bătrânețea – *Marcu 13, 32-37*
 binele: săvârșirea lui – *Marcu 5, 14b-20*
 biruința asupra păcatului – *Marcu 15, 16-21*
 Biserica: Capul ei – *Marcu 12, 10-12*
 Biserica: cinstirea ei – *Marcu 10, 13-16*
 Biserica: e minunat alcătuită – *Marcu 12, 10-12*
 blestemarea smochinului – *Marcu 11, 11-14*
 bogații în Împărăția Cerurilor – *Marcu 10, 23-27*
 bogățiile: piedica ce o aduc omului – *Marcu 10, 23-27*
 bolile: muștrări trimise de Dumnezeu – *Marcu 3, 6-12*
 bolile: vindecarea lor – *Marcu 2, 1-5*
 Botezul – *Marcu 11, 1-6; 14, 12-15; 16, 15-20*
 botezul Crucii – *Marcu 10, 35-39a*
 Botezul lui Hristos – *Marcu 1, 9-11*
 botezul lui Ioan – *Marcu 11, 27-33*
 botezul pocăinței – *Marcu 1, 1-3; 1, 4-5*
 Botezul pruncilor – *Marcu 13, 32-37*
 Botezul: curăția ce o dăruiește – *Marcu 11, 15-18*
 bucuria – *Marcu 9, 30-32*
 bucuria duhovnicească – *Marcu 6, 12-13*
 bucuria duhovnicească: vremea ei – *Marcu 2, 18-20*
 bunătatea dumnezeiască – *Marcu 10, 17-22*
 bunătatea omenească – *Marcu 10, 17-22*
 bunătățile veșnice: dobândirea lor – *Marcu 10, 13-16*

C

Capul Bisericii – *Marcu 12, 10-12*
 casa noastră adevărată – *Marcu 8, 22-26*
 catapeteasma templului se rupe – *Marcu 15, 38-41*

catehumenii – Marcu 8, 1-9
 caznele diavolilor – Marcu 5, 6-10
 caznele pentru păcate – Marcu 8, 34-37
 caznele veșnice ale lui Iuda – Marcu 14, 16-21
 călcarea jurământului – Marcu 6, 21-29
 cărturarii asupresc văduvele – Marcu 12, 35-40
 cărturarii: muștrarea lor de către Hristos – Marcu 12, 35-40
 cărturarii: osânda lor – Marcu 12, 35-40
 cărturarii: viclenia lor – Marcu 11, 27-33
 căsătoria – Marcu 4, 13-20
 cea mai mare poruncă din Lege – Marcu 12, 28-34
 cele cinci simțiri – Marcu 6, 41-44
 cele patru fapte bune – Marcu 8, 1-9
 cererea către Dumnezeu – Marcu 4, 24-25
 cererea fiilor lui Zevedeu – Marcu 10, 35-39a
 cererea împlinită – Marcu 4, 2b-12
 cererea lui Iair – Marcu 5, 21-29
 Cerurile: deschiderea lor – Marcu 1, 9-11
 Cezarul – Marcu 12, 13-17
 chemarea păcătoșilor la pocăință – Marcu 2, 13-17
 chinurile veșnice – Marcu 6, 6b-11
 chinurile vremelnice – Marcu 6, 6b-11
 Cina cea de taină – Marcu 14, 16-21
 cine poate să se mântuiască? – Marcu 10, 23-27
 cinstea – Marcu 10, 39b-40
 cinstea lui Hristos – Marcu 14, 6-9
 cinstirea Bisericii – Marcu 10, 13-16
 cinstirea celor mici – Marcu 9, 41-42
 cinstirea lui Dumnezeu – Marcu 12, 13-17
 cinstirile omenești – Marcu 10, 41-45
 cântarea cocoșului – Marcu 14, 66-72
 cântările de laudă – Marcu 14, 26-31
 cocoșul: cântarea lui – Marcu 14, 66-72
 conștiința: puterea ei – Marcu 9, 43-50
 copiii: uciderea lor – Marcu 13, 14-17
 copilăria – Marcu 13, 32-37
 Corban! – Marcu 7, 6-13
 credința femeii cananeence – Marcu 7, 24-30
 credința în Evanghelie – Marcu 1, 14-15
 credința în Hristos – Marcu 16, 15-20
 credința în Întruparea lui Hristos – Marcu 5, 21-29
 credința zăbavnică a lui Iair – Marcu 5, 21-29
 credința: mărturisită prin cuvânt – Marcu 8, 38-9, 1
 credința: puterea ei – Marcu 2, 1-5; 6, 4-6a; 11, 19-23
 creștinii: dăinuirea lor – Marcu 13, 27-31
 Crucea: purtarea ei – Marcu 10, 17-22; 15, 16-21; 15, 33-37

Crucea: taina ei – Marcu 8, 31-33; 9, 4-8
 cucernicia Apostolilor – Marcu 9, 28-29
 cugetarea trufașă – Marcu 11, 19-23
 cugetele omenești – Marcu 8, 31-33
 cunoașterea de sine – Marcu 7, 24-30
 cunoștința închipuită a Scripturilor – Marcu 6, 21-29
 cunoștința neputincioasă – Marcu 2, 21-22
 cunoștința tainică – Marcu 14, 22-25
 cununa cu spini – Marcu 15, 16-21
 curăția Botezului – Marcu 11, 15-18
 curvia – Marcu 7, 14-23; 10, 10-12
 cuvântul bun – Marcu 16, 15-20
 cuvântul învățătoresc – Marcu 9, 43-50
 cuvântul lucrător: puterea sa – Marcu 1, 6
 cuvântul lui Dumnezeu: puterea sa – Marcu 10, 1-9
 cuvintele lui Hristos se împlinesc – Marcu 13, 27-31

D

Daniil Proorocul – Marcu 12, 1-9
 darul dumnezeiesc – Marcu 9, 38-40; 11, 24-26
 darul văduvei – Marcu 12, 41-44
 darurile Duhului Sfânt – Marcu 6, 12-13; 11, 15-18
 darurile în numele lui Hristos – Marcu 9, 41-42
 darurile mari – Marcu 12, 41-44
 darurile mici – Marcu 12, 41-44
 datina bătrânilor – Marcu 7, 1-5
 datoria față de Dumnezeu – Marcu 12, 13-17
 datoria față de lume – Marcu 12, 13-17
 datoria propovăduirii – Marcu 1, 35-39
 David Proorocul: împărăția lui – Marcu 11, 7-10
 David Proorocul: mănâncă pâinile punerii înainte – Marcu 2, 23-28
 dăinuirea creștinilor – Marcu 13, 27-31
 dărâmarea Ierusalimului – Marcu 13, 1-4
 dărâmarea templului din Ierusalim – Marcu 13, 1-4; 14, 55-61a
 defăimarea – Marcu 6, 1-3
 defăimarea Scripturii – Marcu 14, 43-49
 defăimarea trupului – Marcu 8, 34-37; 13, 14-17
 deschiderea Cerurilor – Marcu 1, 9-11
 desfătările – Marcu 5, 11-14a; 10, 13-16
 desfrânarea – Marcu 7, 14-23; 10, 10-12
 despărțirea soților – Marcu 10, 1-9
 dezrădăcinarea patimilor – Marcu 2, 23-28
 diavolii – Marcu 1, 23-28
 diavolii: caznele lor – Marcu 5, 6-10
 diavolii: intră în turma de porci – Marcu 5, 11-14a
 diavolii: îndrăzneala lor – Marcu 1, 12-13
 diavolii: înșelăciunea lor – Marcu 5, 1-5

diavoli: învârtosarea lor – Marcu 5, 6-10
 diavoli: mulțimea păcatelor lor – Marcu 5, 6-10
 diavoli: nu trebuie ascultați – Marcu 1, 23-28
 diavoli: sunt îngăduiți de Dumnezeu – Marcu 5, 11-14a
 diavoli: vor să zădărnicească mântuirea – Marcu 15, 29-32
 dinarul Cezarului – Marcu 12, 13-17
 dobândirea Duhului Sfânt – Marcu 1, 9-11
 dobândirea lumii – Marcu 8, 34-37
 dobândirea veșnicilor bunătăți – Marcu 10, 13-16
 doi bănuți – Marcu 12, 41-44
 douăsprezece coșuri cu fărâmituri – Marcu 6, 41-44
 dragostea față de aproapele – Marcu 9, 43-50; 12, 28-34
 dragostea lui Petru pentru Hristos – Marcu 14, 50-54
 dragostea pentru Dumnezeu – Marcu 12, 28-34
 dregătorii omenști – Marcu 10, 41-45
 dreptatea lui Dumnezeu – Marcu 10, 39b-40
 duhul e osârduitor – Marcu 14, 32-42
 duhul pitonicesc – Marcu 1, 32-34
 Duhul Sfânt: darurile Sale – Marcu 6, 12-13; 11, 15-18
 Duhul Sfânt: dobândirea Sa – Marcu 1, 9-11
 Duhul Sfânt: e Izvorul înțelepciunii – Marcu 9, 4-8
 Duhul Sfânt: hula împotriva Sa – Marcu 3, 28-30
 Duhul Sfânt: venirea Sa – Marcu 1, 9-11
 duhul: slobozenia lui – Marcu 15, 16-21
 duhul: ușurimea lui – Marcu 9, 28-29
 duhurile necurate – Marcu 1, 23-28
 duhurile răutății (în număr de șapte) – Marcu 16, 9-14
 duhurile Sfinților – Marcu 15, 33-37
 dumnezeiescul dar – Marcu 9, 38-40
 Dumnezeu: ajutorul dat de El – Marcu 9, 19-27
 Dumnezeu: cererile către El – Marcu 4, 24-25
 Dumnezeu: cinstirea Sa – Marcu 12, 13-17
 Dumnezeu: darul Său – Marcu 9, 38-40; 11, 24-26
 Dumnezeu: dăruiește hrana – Marcu 6, 41-44
 Dumnezeu: dreptatea Sa – Marcu 10, 39b-40
 Dumnezeu: e adevăr – Marcu 10, 23-27
 Dumnezeu: e izvorul bunătății – Marcu 10, 17-22
 Dumnezeu: e viu – Marcu 12, 18-27
 Dumnezeu: iubirea Sa de oameni – Marcu 11, 19-23
 Dumnezeu: mila Sa – Marcu 6, 12-13
 Dumnezeu: pronia Sa – Marcu 5, 11-14a; 5, 14b-20; 7, 14-23; 11, 19-23
 Dumnezeu: puterea Sa – Marcu 12, 18-27
 Dumnezeu: șederea de-a dreapta Sa – Marcu 10, 39b-40

Dumnezeu: șederea de-a stânga Sa – Marcu 10, 39b-40

Dumnezeu: voia Sa – Marcu 4, 21-23

E

Elisei Proorocul – Marcu 1, 40-42
 Euharistia – Marcu 7, 24-30; 14, 22-25; 15, 42-47
 Evanghelia de la Marcu: scrierea ei – Înaintecuvântare
 Evanghelia: credința întru ea – Marcu 1, 14-15
 Evanghelia: propovăduirea ei – Marcu 14, 6-9
 Evanghelia: se va propovădui la toate neamurile – Marcu 13, 5-10
 Evangheliștii – Marcu 2, 6-12
 Evangheliștii: simbolurile lor – Înaintecuvântare
 exemplul Sfinților – Marcu 14, 66-72

F

facerea de bine – Marcu 7, 31-37
 fapta bună lucrătoare – Marcu 1, 35-39; 2, 18-20; 3, 1-5; 7, 1-5; 9, 19-27; 11, 7-10; 15, 42-47; 16, 15-20
 fapta cea rea – Marcu 7, 24-30
 faptele bune – Marcu 13, 18-20
 faptele bune de căpătâi – Marcu 8, 1-9
 faptele bune: podoaba lor – Marcu 11, 1-6
 fariseii: aluatul lor – Marcu 8, 13-21
 fariseii: cer semn din cer – Marcu 8, 10-12
 fariseii: îl clevetesc pe Hristos – Marcu 2, 6-12
 fariseii: îl ispitesc pe Domnul – Marcu 10, 1-9
 fariseii: îl învinuiesc pe Domnul – Marcu 2, 13-17
 fariseii: răutatea lor – Marcu 9, 11-13
 fariseii: se socotesc drepti și curați – Marcu 2, 13-17
 fariseii: sunt lupi răpitori – Marcu 6, 34-40
 fariseii: uneltesc împreună cu irodienii – Marcu 3, 6-12
 fariseii: vor să-i răzvrătească pe ucenici – Marcu 9, 14-18
 făclia sub obroc – Marcu 4, 21-23
 făgăduința lui Petru – Marcu 14, 26-31
 fățărnicia cărturarilor – Marcu 12, 35-40
 fecioria – Marcu 4, 13-20
 femeia păcătoasă cu mirul – Marcu 14, 1-5
 femeia și bărbatul – Marcu 10, 1-9
 femeile care L-au uns pe Hristos cu mir – Marcu 14, 1-5
 femeile mironosițe – Marcu 15, 38-41
 femeile: statornicia lor – Marcu 15, 38-41
 ferirea de sminteli – Marcu 9, 43-50
 ferirea de trufie – Marcu 1, 35-39

ferirea de tulburările vieții ~ *Marcu 3, 6-12*
 fiii nunții ~ *Marcu 2, 18-20*
 fiii tunetului ~ *Marcu 3, 13-19*
 Filip: unul din cei doisprezece ~ *Marcu 3, 13-19*
 firea dumnezeiască ~ *Marcu 12, 18-27*
 firea omenească ~ *Marcu 12, 18-27*
 firea omenească a lui Hristos ~ *Marcu 14, 32-42*
 firea omenească: e sângheroasă ~ *Marcu 5, 21-29*
 firea omenească: mântuirea ei ~ *Marcu 10, 46-52*
 firea omenească: neputința ei ~ *Marcu 14, 26-31*
 fiu al lui Dumnezeu prin har ~ *Marcu 2, 6-12*
 foisorul pentru Paști ~ *Marcu 14, 12-15*
 frații Domnului îl pizmuiesc ~ *Marcu 3, 31-35*
 frica în ispite ~ *Marcu 6, 45-52*
 frica lui Irod ~ *Marcu 6, 14-16*
 fuga de slava deșartă ~ *Marcu 2, 13-17*
 fuga din Ierusalim ~ *Marcu 13, 14-17*
 furii de cele sfinte ~ *Marcu 14, 6-9*

G

gândurile izvorâte din inimă îl spurcă pe om ~
Marcu 7, 14-23
 Golgota ~ *Marcu 15, 22-28*
 grăirea în pilde ~ *Marcu 4, 30-34*
 grija pentru săraci ~ *Marcu 14, 6-9*
 grija pentru trup ~ *Marcu 12, 13-17*

H

haina veche ~ *Marcu 2, 21-22*
 hainele lui Hristos sunt trase la sorți ~ *Marcu 15, 22-28*
 hirotonia ~ *Marcu 3, 13-19*
 hoția ~ *Marcu 7, 14-23*
 hrana lui Ioan Botezătorul ~ *Marcu 1, 6*
 hrana trebuie cerută de la Dumnezeu ~ *Marcu 6, 41-44*
 Hristos: a doua Sa Venire ~ *Marcu 8, 10-12; 8, 38-9, 1*
 Hristos: apropierea de El ~ *Marcu 5, 30-34*
 Hristos: arătarea Sa ~ *Marcu 8, 38-9, 1*
 Hristos: are putere să hrănească mulțimile ~
Marcu 6, 34-40
 Hristos: binecuvintează pruncii ~ *Marcu 10, 13-16*
 Hristos: Botezul Său ~ *Marcu 1, 9-11*
 Hristos: cinstea sa ~ *Marcu 14, 6-9*
 Hristos: cunoaște gândurile oamenilor ~ *Marcu 2, 6-12*
 Hristos: cuvintele Sale se împlinesc ~ *Marcu 13, 27-31*

Hristos: darurile făcute în numele Său ~ *Marcu 9, 41-42*
 Hristos: dezleagă pildele ucenicilor ~ *Marcu 4, 30-34*
 Hristos: Dumnezeirea Sa ~ *Marcu 14, 43-49*
 Hristos: e adăpat cu fiere ~ *Marcu 15, 22-28*
 Hristos: e adevăratul Păstor ~ *Marcu 6, 34-40*
 Hristos: e batjocorit de ostași ~ *Marcu 15, 16-21*
 Hristos: e batjocorit pe Cruce ~ *Marcu 15, 29-32*
 Hristos: e batjocorit și luat în răs ~ *Marcu 5, 35-40*
 Hristos: e Capul Bisericii ~ *Marcu 12, 10-12*
 Hristos: e clevetit de farisei ~ *Marcu 2, 6-12*
 Hristos: e coborât de pe Cruce ~ *Marcu 15, 42-47*
 Hristos: e dat răstignirii ~ *Marcu 15, 1-15*
 Hristos: e defăimat în patria Sa ~ *Marcu 6, 1-3*
 Hristos: e deopotrivă cu Tatăl ~ *Marcu 13, 27-31*
 Hristos: e Dumnezeu și om ~ *Marcu 4, 35-41*
 Hristos: e dus pe Golgota ~ *Marcu 15, 22-28*
 Hristos: e fiul lui David ~ *Marcu 12, 35-40*
 Hristos: e Fiul lui Dumnezeu ~ *Marcu 14, 61b-65; 15, 29-32*
 Hristos: e ispitit de irodieni ~ *Marcu 12, 13-17*
 Hristos: e ispitit de saduchei ~ *Marcu 12, 18-27*
 Hristos: e îmbulzit de mulțime ~ *Marcu 5, 21-29*
 Hristos: e înfășurat în giulgiu ~ *Marcu 15, 42-47*
 Hristos: e întrebat de către arhierei ~ *Marcu 11, 27-33*
 Hristos: e judecat de sinedriu ~ *Marcu 14, 55-61a*
 Hristos: e mărturisit de cel vindecat ~ *Marcu 5, 14b-20*
 Hristos: e „mâncăcios și băutor de vin” ~ *Marcu 3, 28-30*
 Hristos: e ne iubitor de slavă ~ *Marcu 3, 6-12; 6, 30-33; 7, 31-37*
 Hristos: e om adevărat ~ *Marcu 14, 32-42*
 Hristos: e osândit de sinedriu ~ *Marcu 14, 61b-65*
 Hristos: e părăsit de ucenici ~ *Marcu 14, 50-54*
 Hristos: e Piatra ~ *Marcu 15, 22-28*
 Hristos: e Piatra din capul unghiului ~ *Marcu 12, 10-12*
 Hristos: e prigonit de neamul Său ~ *Marcu 3, 6-12*
 Hristos: e pus în mormânt ~ *Marcu 15, 42-47*
 Hristos: e răstignit ~ *Marcu 15, 22-28*
 Hristos: e răstignit de iudei ~ *Marcu 12, 1-9*
 Hristos: e rugat să plece din Gadara ~ *Marcu 5, 14b-20*
 Hristos: e socotit îndrăcit ~ *Marcu 3, 20-22*
 Hristos: e stăpânul Proorocilor ~ *Marcu 9, 4-8*
 Hristos: e uns cu mir de femeia păcătoasă ~
Marcu 14, 1-5
 Hristos: e vândut de Iuda ~ *Marcu 14, 10-11*

- Hristos: e vrăjmașul diavolilor – *Marcu 3, 23-27*
Hristos: firea Sa omenească – *Marcu 14, 32-42*
Hristos: Fiul Tatălui – *Marcu 1, 9-11*
Hristos: grăiește în pilde – *Marcu 4, 30-34*
Hristos: îi încearcă pe ucenici – *Marcu 6, 34-40*
Hristos: îi mustră pe cărturari – *Marcu 12, 35-40*
Hristos: îi mustră pe iudei – *Marcu 7, 6-13*
Hristos: îl mustră pe Iuda – *Marcu 14, 6-9*
Hristos: împlinește poruncile – *Marcu 1, 9-11*
Hristos: înaintea lui Pilat – *Marcu 15, 1-15*
Hristos: înaintemergătorii Venirilor Sale – *Marcu 9, 11-13*
Hristos: înrudirea cu El – *Marcu 3, 31-35*
Hristos: întru El se împlinesc proorociile – *Marcu 11, 1-6*
Hristos: întruparea Sa – *Marcu 5, 21-29; 10, 1-9; 10, 41-45*
Hristos: învață lângă mare, din corabie – *Marcu 4, 1-2a*
Hristos: învățătura Sa mustrătoare – *Marcu 1, 21-22*
Hristos: Învierea Sa – *Marcu 14, 22-25; 16, 1-8*
Hristos: își biruie vrăjmașii – *Marcu 12, 35-40*
Hristos: își cinstește Maica – *Marcu 3, 31-35; 4, 1-2a*
Hristos: își dorește moartea – *Marcu 9, 19-27*
Hristos: își tănuiește Dumnezeuirea – *Marcu 8, 27-30*
Hristos: jertfa Sa – *Marcu 14, 43-49*
Hristos: mărturisirea Dumnezeuirii Sale – *Marcu 5, 1-5*
Hristos: mărturisit de Petru – *Marcu 8, 27-30*
Hristos: merge de bunăvoie la Patimă – *Marcu 10, 32-34*
Hristos: Mirele sufletelor – *Marcu 2, 18-20*
Hristos: moartea Sa – *Marcu 9, 4-8; 14, 16-21; 15, 33-37*
Hristos: mustră necredința ucenicilor – *Marcu 4, 35-41*
Hristos: nu este potrivit Legii – *Marcu 1, 43-45; 9, 4-8*
Hristos: pătimește pentru mântuirea noastră – *Marcu 8, 31-33*
Hristos: pizmuit de frații Săi – *Marcu 3, 31-35*
Hristos: prietenia Sa cu Ioan Botezătorul – *Marcu 1, 1-3*
Hristos: prima Sa Venire – *Marcu 8, 10-12*
Hristos: primește pruncii – *Marcu 10, 13-16*
Hristos: prinderea Sa – *Marcu 14, 43-49*
Hristos: prisosul dăruit de el – *Marcu 6, 41-44*
Hristos: propovăduiește în cetăți și sate – *Marcu 6, 6b-11*
Hristos: puterea Sa pedepsitoare – *Marcu 11, 11-14*
Hristos: puterea Sa se împarte rămânând neîmpuținată – *Marcu 5, 30-34*
Hristos: rudele Sale – *Marcu 3, 20-22*
Hristos: săvârșește puține vindecări în patria Sa – *Marcu 6, 4-6a*
Hristos: Se arată Mariei Magdalena – *Marcu 16, 9-14*
Hristos: Se arată ucenicilor după Înviere – *Marcu 16, 9-14*
Hristos: Se înalță la Cer – *Marcu 16, 15-20*
Hristos: Se întristează și Se măhnește în rugăciune – *Marcu 14, 32-42*
Hristos: Se răstignește la Paștile iudaice – *Marcu 14, 1-5*
Hristos: Se răstignește pentru mântuirea noastră – *Marcu 15, 29-32*
Hristos: Se schimbă la față – *Marcu 9, 2-3*
Hristos: slava Sa – *Marcu 10, 41-45*
Hristos: slava Sa de pe Tabor – *Marcu 9, 4-8*
Hristos: smerenia Sa – *Marcu 5, 14b-20; 5, 35-40; 7, 31-37; 9, 19-27; 10, 41-45*
Hristos: trebuie să pătimească – *Marcu 8, 31-33*
Hristos: Trupul și Sângele Său – *Marcu 14, 22-25*
Hristos: ucenicii Săi – *Marcu 2, 21-22*
Hristos: umblarea Sa pe ape – *Marcu 6, 45-52*
Hristos: urcă pe Tabor cu trei ucenici – *Marcu 9, 2-3*
Hristos: urmarea Sa – *Marcu 1, 16-20; 10, 17-22*
Hristos: va stăpâni peste păgâni – *Marcu 11, 1-6*
Hristos: va ședea de-a dreapta Tatălui – *Marcu 14, 61b-65*
Hristos: vânzarea Sa – *Marcu 14, 16-21*
Hristos: vădește credința femeii tămăduite – *Marcu 5, 30-34*
Hristos: Venirea Sa în slavă – *Marcu 13, 21-26*
Hristos: vindecă sufletul și trupul – *Marcu 2, 6-12*
hula – *Marcu 7, 14-23*
hula împotriva Duhului Sfânt – *Marcu 3, 28-30*
- I**
- Iacov a lui Zevedeu: ucis de Irod – *Marcu 9, 2-3*
Iacov a lui Zevedeu: e chemat de Hristos – *Marcu 1, 16-20*
Iacov a lui Zevedeu: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
Iacov al lui Alfeu: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
Iacov, fratele Domnului – *Marcu 14, 50-54*
Iair: cererea sa – *Marcu 5, 21-29*
Iair: credința sa zăbavnică – *Marcu 5, 21-29*

- iarna păcătoșilor – *Marcu 13, 27-31*
iarna prigonirilor – *Marcu 13, 27-31*
idolul – *Marcu 13, 14-17*
iertarea aproapelui – *Marcu 11, 24-26*
iertarea păcatelor – *Marcu 1, 4-5; 2, 1-5*
Iezechiil Proorocul – *Marcu 12, 1-9*
Ilie Proorocul – *Marcu 12, 1-9*
Ilie Proorocul și hrana văduvei – *Marcu 6, 41-44*
Ilie Proorocul: este înaintemergător al Domnului – *Marcu 9, 11-13*
Ilie Proorocul: se arată pe Tabor – *Marcu 9, 4-8*
intrarea în Ierusalim – *Marcu 11, 1-10*
Ioan a lui Zevedeu: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
Ioan Botezătorul: este înaintemergător al Domnului – *Marcu 9, 11-13*
Ioan Botezătorul: hrana sa – *Marcu 1, 6*
Ioan Botezătorul: îmbrăcămintea sa – *Marcu 1, 6*
Ioan Botezătorul: prietenia sa cu Hristos – *Marcu 1, 1-3*
Ioan Botezătorul: prinderea și moartea sa – *Marcu 6, 17-20*
Ioan Botezătorul: propovăduirea sa – *Marcu 1, 1-3*
Ioan Botezătorul: uciderea sa – *Marcu 6, 21-29*
Ioan: e chemat de Hristos – *Marcu 1, 16-20*
Iosif din Arimateia cere trupul lui Hristos – *Marcu 15, 42-47*
Irod tetrahul: este socotit Mesia – *Marcu 3, 6-12*
Irod tetrahul: frica sa – *Marcu 6, 14-16*
Irod tetrahul: îl socotește pe Hristos a fi Ioan înviat – *Marcu 6, 14-16*
Irod tetrahul: jurământul său – *Marcu 6, 21-29*
Irod tetrahul: ticăloșia sa – *Marcu 6, 14-16*
Irod tetrahul: trăiește cu femeia fratelui său – *Marcu 6, 17-20*
irodienii – *Marcu 3, 6-12; 8, 13-21*
irodienii: îl ispitesc pe Hristos – *Marcu 12, 13-17*
irodienii: uneltesc cu fariseii – *Marcu 3, 6-12*
Isaia Proorocul – *Marcu 12, 1-9*
iscusița duhovnicească – *Marcu 5, 11-14a*
ispitele – *Marcu 1, 12-13; 4, 26-29*
ispitele: răbdarea lor – *Marcu 4, 35-41*
iubirea de argint – *Marcu 14, 1-5*
iubirea de bani – *Marcu 11, 15-18*
iubirea de câștig – *Marcu 11, 15-18*
iubirea de oameni – *Marcu 8, 34-37*
iubirea de omenia lui Dumnezeu – *Marcu 11, 19-23*
Iuda Iscarioteanul: caznele sale veșnice – *Marcu 14, 16-21*
Iuda Iscarioteanul: e iubitor de argint – *Marcu 14, 1-5*
Iuda Iscarioteanul: e muștrat de Mântuitorul Hristos – *Marcu 14, 6-9*
Iuda Iscarioteanul: e unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19; 14, 10-11; 14, 43-49*
Iuda Iscarioteanul: îl vinde pe Hristos – *Marcu 14, 10-11*
Iuda Iscarioteanul: împărtășirea sa cu Sfintele Taine – *Marcu 14, 22-25*
Iuda, proorocul mincinos – *Marcu 13, 5-10*
iudeii: necinstesc poruncile – *Marcu 7, 6-13*
iudeii: osânda lor – *Marcu 13, 5-10*
iudeii: soarta lor – *Marcu 14, 32-42*
iudeii: sunt dași în mâinile romanilor – *Marcu 15, 1-15*
iudeii: sunt hulitori – *Marcu 15, 22-28*
iudeii: sunt nimiciți de romani – *Marcu 12, 1-9*
Iulian Apostatul – *Marcu 10, 28-31*
izgonirea vânzătorilor din templu – *Marcu 11, 15-18*
- I**
- îmbrăcămintea lui Ioan Botezătorul – *Marcu 1, 6*
împărăția lui David – *Marcu 11, 7-10*
împărtășirea lui Iuda – *Marcu 14, 22-25*
împărțirea averilor – *Marcu 10, 17-22*
împătimirea de materie – *Marcu 10, 28-31*
împlinirea cererilor – *Marcu 4, 2b-12*
împlinirea poruncilor – *Marcu 10, 46-52*
împlinirea proorociilor întru Hristos – *Marcu 11, 1-6*
împlinirea vocii lui Dumnezeu – *Marcu 3, 31-35*
împrăștierea minții – *Marcu 5, 30-34*
înaintemergătorii Venirilor lui Hristos – *Marcu 9, 11-13*
înaintevestirea celei de a doua Veniri – *Marcu 13, 1-4*
înaintevestirea dărmării Ierusalimului – *Marcu 13, 1-4*
începătura morții – *Marcu 15, 22-28*
începătura vieții – *Marcu 15, 22-28*
îndrăzneala diavolului – *Marcu 1, 12-13*
îndreptarea cu sângele – *Marcu 14, 66-72*
îndreptarea mâniei – *Marcu 1, 29-31*
îndulcirile păcătoase – *Marcu 5, 11-14a*
înfierea prin har – *Marcu 2, 6-12*
înfrânarea – *Marcu 12, 41-44*
Îngerul prăvălește piatra de la mormântul Domnului – *Marcu 16, 1-8*
Îngerul venit la mormântul lui Hristos – *Marcu 16, 1-8*
îngreunarea cu mâncare – *Marcu 9, 28-29*
înmulțirea celor cinci pâini și doi pești – *Marcu 6, 34-40*

inmulțirea celor șapte pâini și a peștișorilor –
Marcu 8, 1-9
 înrudirea cu Hristos – *Marcu 3, 31-35*
 înșelăciunea – *Marcu 7, 14-23*
 înșelăciunea diavolească – *Marcu 5, 1-5*
 înțaietatea – *Marcu 9, 33-37*
 întristarea – *Marcu 9, 30-32*
 întristarea după lucrurile pământești – *Marcu 5, 14b-20*
 întruparea lui Hristos – *Marcu 10, 1-9; 10, 41-45*
 întunericul de la răstignire – *Marcu 15, 22-28, 33-37*
 înțelegerea adevărului – *Marcu 2, 6-12*
 înțelegerea drăcească – *Marcu 13, 18-20*
 înțelegerea lucrului bun – *Marcu 4, 2b-12*
 înțelegerea pătimășă – *Marcu 13, 18-20*
 înțelepciunea lui Hristos – *Marcu 11, 27-33*
 înțelepciunea omenească: neputința ei – *Marcu 5, 21-29*
 înțeleptirea ucenicilor – *Marcu 6, 45-52*
 înțelesurile adânci ale Scripturii – *Marcu 6, 41-44*
 învârtoșarea – *Marcu 7, 14-23*
 învârtoșarea drăcească – *Marcu 5, 6-10*
 învătătura mustrătoare a lui Hristos – *Marcu 1, 21-22*
 învierea din morți – *Marcu 9, 9-10; 10, 32-34*
 învierea fiicei lui Iair – *Marcu 5, 35-40*
 Învierea lui Hristos – *Marcu 14, 22-25*
 învierea trupurilor – *Marcu 12, 18-27*
 învinuirea adusă Apostolilor – *Marcu 9, 14-18*

J

jertfele aduse lui Dumnezeu – *Marcu 9, 43-50*
 jertfirea lui Hristos – *Marcu 14, 43-49*
 jurământul: călcarea lui – *Marcu 6, 21-29*

L

lacrimile – *Marcu 11, 24-26*
 lăcașurile cerești – *Marcu 8, 22-26*
 lăcomia – *Marcu 7, 14-23*
 lăcomia pântecelui – *Marcu 6, 6b-11*
 Legea cea Nouă – *Marcu 1, 1-3; 14, 22-25*
 Legea Veche – *Marcu 1, 1-3, 40-42*
 lenevirea – *Marcu 4, 24-25*
 lepădarea de păcat – *Marcu 13, 18-20*
 lepădarea de satana – *Marcu 12, 41-44*
 lepădarea de sine – *Marcu 8, 34-37*
 lepădarea lui Petru – *Marcu 14, 26-31, 66-72*
 linguşirea – *Marcu 10, 17-22*
 liniştea – *Marcu 2, 23-28; 14, 32-42*

luarea Crucii – *Marcu 8, 34-37; 10, 17-22*
 luarea-aminte – *Marcu 4, 24-25*
 lucrarea minții – *Marcu 14, 12-15*
 lucrarea poruncilor – *Marcu 2, 6-12*
 lucrul cel bun: moartea pentru el – *Marcu 8, 34-37*
 lucrurile pământești: întristarea după ele –
Marcu 5, 14b-20
 lumina duhovnicească – *Marcu 6, 12-13*
 lumina dumnezeiască – *Marcu 9, 2-3*

M

Maica Domnului – *Marcu 15, 38-41*
 Maica Domnului: Îl cheamă pe Hristos – *Marcu 3, 31-35*
 mana din pustie – *Marcu 6, 41-44*
 marea vieții – *Marcu 11, 19-23*
 Matei: e chemat de Hristos – *Marcu 2, 13-17*
 Matei: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 măgulirea – *Marcu 10, 17-22*
 mărturia mincinoasă – *Marcu 14, 55-61a*
 mărturisirea – *Marcu 8, 38-9, 1*
 mărturisirea Dumnezeuirii lui Hristos – *Marcu 5, 1-5*
 mărturisirea lui Petru – *Marcu 8, 27-30*
 mărturisirea păcatelor – *Marcu 2, 13-17; 7, 24-30*
 mărturisirea pentru Hristos – *Marcu 13, 5-10*
 mărturisirea sutașului – *Marcu 15, 38-41*
 Miheia Proorocul – *Marcu 12, 1-9*
 mila lui Dumnezeu – *Marcu 6, 12-13*
 milostenia – *Marcu 14, 1-5*
 mintea omenească – *Marcu 2, 6-12*
 mintea: lucrarea ei – *Marcu 14, 12-15*
 minunea umblării pe ape – *Marcu 6, 45-52*
 minunile – *Marcu 16, 15-20*
 minunile: săvârșirea lor – *Marcu 3, 1-5; 7, 31-37; 9, 38-40*
 minunile: urmează propovăduirii – *Marcu 12, 10-12*
 mireasa lui Hristos – *Marcu 2, 18-20*
 Mirele sufletelor e Hristos – *Marcu 2, 18-20*
 mirenii – *Marcu 4, 13-20*
 mironosițele la mormânt – *Marcu 16, 1-8*
 mironosițele se înfricoșează de Înger – *Marcu 16, 1-8*
 mirurile și puterea lor – *Marcu 16, 1-8*
 mahnirea – *Marcu 9, 30-32*
 mâncarea – *Marcu 9, 28-29*
 mândria – *Marcu 11, 19-23*
 mângâierea ucenicilor – *Marcu 6, 30-33*
 mânia – *Marcu 10, 17-22; 12, 13-17*
 mânia: îndreptarea ei – *Marcu 1, 29-31*

mânia: puterea ei – Marcu 1, 29-31
 mântuirea firii omenești – Marcu 8, 31-33; 10, 46-52
 mântuirea: nu se răscumpără cu bani – Marcu 8, 34-37
 mânzul asinei – Marcu 11, 1-6
 moartea lui Hristos – Marcu 9, 4-8; 14, 16-21; 15, 33-37
 moartea lui Ioan Botezătorul – Marcu 6, 21-29
 moartea pentru adevăr – Marcu 8, 34-37
 moartea pentru lucrul cel bun – Marcu 8, 34-37
 moartea: aducerea aminte de ea – Marcu 13, 32-37
 Moise Proorocul și mana – Marcu 6, 41-44
 Moise Proorocul: se arată pe Tabor – Marcu 9, 4-8
 molicuinea lui Pilat – Marcu 15, 1-15
 moștenirea Sfinților – Marcu 10, 28-31
 mucenicia – Marcu 10, 39b-40
 mulțimea I se închină lui Hristos – Marcu 9, 14-18
 mulțimea păcatelor drăcești – Marcu 5, 6-10
 mulțămirea față de Dumnezeu – Marcu 14, 26-31
 mulțămirea în ispite – Marcu 14, 26-31
 muștrarea – Marcu 1, 21-22
 muștrarea celor neînțelepți – Marcu 8, 1-9
 muștrarea lui Dumnezeu – Marcu 3, 6-12
 mutarea munților – Marcu 11, 19-23
 mușnenia sufletească – Marcu 9, 19-27

N

nădăjduirea în sine – Marcu 14, 26-31
 nădejdea bună – Marcu 9, 30-32
 nădejdea de îndreptare – Marcu 8, 13-21
 nădejdea învierii – Marcu 10, 32-34
 nălcuirea pământescă – Marcu 2, 23-28
 neagoniseala – Marcu 6, 6b-11
 nebunia – Marcu 7, 14-23
 necazurile – Marcu 1, 12-13; 10, 28-31; 13, 5-10
 necredința – Marcu 8, 22-26; 9, 19-27
 necunoștința Scripturilor – Marcu 12, 18-27
 necurăția – Marcu 1, 40-42
 Neeman Sirianul – Marcu 1, 40-42
 neîndreptarea – Marcu 8, 13-21
 neînfrânarea – Marcu 6, 17-20
 neputința – Marcu 7, 24-30
 neputința firii omenești – Marcu 14, 26-31
 neputința înțelegerii – Marcu 2, 21-22
 neputința înțelepciunii omenești – Marcu 5, 21-29
 neputința omenească – Marcu 14, 66-72

neputințele Sfinților – Marcu 14, 66-72
 nerușinarea – Marcu 7, 14-23
 nestricăciunea trupurilor – Marcu 15, 38-41
 nevoința – Marcu 4, 24-25
 novațienii – Marcu 14, 66-72
 nunta duhovnicească – Marcu 2, 18-20
 nunta: scopul ei – Marcu 12, 18-27

O

oamenii trupești – Marcu 3, 6-12
 oamenii: mântuirea lor – Marcu 8, 31-33
 obiceiul nefățarnic – Marcu 9, 33-37
 ochiul pizmaș – Marcu 7, 14-23
 oclăna lăuntrică – Marcu 14, 12-15
 oile fără păstor – Marcu 6, 34-40
 omorârea patimilor trupești – Marcu 15, 16-21
 omul cu vasul cu apă – Marcu 14, 12-15
 omul: spurcarea lui – Marcu 7, 14-23
 orbirea sufletească – Marcu 8, 22-26
 Origen – Marcu 8, 34-37
 osana – Marcu 11, 7-10
 osânda cărturarilor – Marcu 12, 35-40
 osânda iudeilor – Marcu 13, 5-10
 osârdia – Marcu 4, 24-25
 osârdia cea bună – Marcu 6, 6b-11
 Osea Proorocul – Marcu 12, 1-9
 ostașii îl batjocoresc pe Hristos – Marcu 15, 16-21
 ostenelele drepte – Marcu 1, 16-20

P

pacea – Marcu 9, 43-50
 paharul cu apă – Marcu 9, 41-42
 paharul pătimirii – Marcu 10, 35-39a
 pâinile punerii înainte – Marcu 2, 23-28
 pângărirea lăuntrică – Marcu 7, 14-23
 patimile celui ce-și poartă Crucea – Marcu 15, 33-37
 Patimile lui Hristos – Marcu 9, 30-32; 15, 38-41
 patimile trupești: omorârea lor – Marcu 15, 16-21
 patimile: dezrădăcinarea lor – Marcu 2, 23-28
 păcatele: iertarea lor – Marcu 1, 4-5; 2, 1-5
 păcatele: mărturisirea lor – Marcu 2, 13-17; 7, 24-30
 păcatele: sunt pricina bolilor – Marcu 2, 1-5
 păcatul – Marcu 10, 23-27; 13, 27-31; 14, 66-72
 păcatul: aduce slăbănogire – Marcu 2, 6-12; 7, 24-30

- păcatul: biruința asupra sa – *Marcu 15, 16-21*
 păcatul: e vărsător de sânge – *Marcu 5, 21-29*
 păcatul: lepădarea de el – *Marcu 13, 18-20*
 păcatul: tămăduirea lui – *Marcu 2, 6-12*
 păcătuirea după primirea Botezului – *Marcu 14, 66-72*
 păcătuirea după primirea Sfințelor Taine – *Marcu 14, 66-72*
 păgânii: mântuirea lor – *Marcu 15, 22-28*
 pământul cel bun – *Marcu 4, 2b-12*
 părăsirea părinților – *Marcu 1, 16-20*
 părerea de sine – *Marcu 6, 21-29*
 părinții: ajutorarea lor – *Marcu 7, 6-13*
 părinții: părăsirea lor – *Marcu 1, 16-20*
 păsările cerului – *Marcu 4, 2b-12*
 pătimirile cu care îi suntem datori lui Hristos – *Marcu 14, 61b-65*
 pedeapsa pentru sminteală – *Marcu 9, 41-42*
 peșteră de tâlhari – *Marcu 11, 15-18*
 petic nou la haină veche – *Marcu 2, 21-22*
 Petru Apostolul: mărturisirea sa – *Marcu 8, 27-30*
 Petru: dragostea sa pentru Hristos – *Marcu 14, 50-54*
 Petru: e chemat de Hristos – *Marcu 1, 16-20*
 Petru: e defăimat de Hristos – *Marcu 8, 31-33*
 Petru: făgăduința sa – *Marcu 14, 26-31*
 Petru: lepădarea sa – *Marcu 14, 26-31, 66-72*
 Petru: nu vrea să Se răstignească Hristos – *Marcu 9, 4-8*
 Petru: plângerea sa – *Marcu 14, 66-72*
 Petru: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 piatra din capul unghiului – *Marcu 12, 10-12*
 piedica bogățiilor – *Marcu 10, 23-27*
 pierderea sufletului – *Marcu 8, 34-37*
 Pilat: îl apără pe Hristos – *Marcu 15, 1-15*
 Pilat: moliciunea sa – *Marcu 15, 1-15*
 pilda grăunțului de muștar – *Marcu 4, 30-34*
 pilda lucrătorilor viei – *Marcu 12, 1-9*
 pilda nevinovăției pruncului – *Marcu 9, 33-37*
 pilda omului cu țarină – *Marcu 4, 26-29*
 pilda semănătorului – *Marcu 4, 2b-12*
 pilda smochinului – *Marcu 13, 27-31*
 pilda stăpânului casei – *Marcu 3, 23-27*
 pizma – *Marcu 6, 1-3; 7, 14-23*
 plângerea lui Petru – *Marcu 14, 66-72*
 pocăința – *Marcu 1, 7-8, 14-15; 2, 13-17; 13, 32-37*
 pocăința cu sânguință – *Marcu 14, 66-72*
 pocăința: vremea ei – *Marcu 2, 18-20*
 pofta – *Marcu 10, 17-22*
 pofta cea rea – *Marcu 12, 13-17*
 porunca propovăduirii Evangheliei – *Marcu 16, 15-20*
 poruncile: împlinirea lor – *Marcu 2, 6-12; 10, 46-52*
 poruncile: sunt necinstite de iudei – *Marcu 7, 6-13*
 postirea – *Marcu 1, 23-28*
 postul – *Marcu 1, 23-28*
 postul de miercurea – *Marcu 14, 1-5*
 postul: puterea lui – *Marcu 9, 28-29*
 potolirea furtunii pe mare – *Marcu 4, 35-41*
 povățuirea duhovnicească – *Marcu 2, 23-28*
 Preacuratele Taine – *Marcu 7, 24-30*
 preacurvia – *Marcu 10, 10-12*
 pregătirea Paștilor – *Marcu 14, 12-15*
 pricina bărbatului cu femeia – *Marcu 10, 1-9*
 prietenia lui Ioan Botezătorul cu Hristos – *Marcu 1, 1-3*
 prietenul lui Hristos – *Marcu 12, 28-34*
 prigonirile – *Marcu 13, 27-31*
 prigonirile Sfinților – *Marcu 10, 28-31*
 prima Venire a Domnului – *Marcu 8, 10-12*
 primejdiile – *Marcu 13, 5-10*
 prinderea lui Hristos – *Marcu 14, 43-49*
 prisosul dăruit de Hristos Dumnezeu – *Marcu 6, 41-44*
 privegherea – *Marcu 13, 32-37*
 privegherea cea rea – *Marcu 13, 32-37*
 pronia dumnezeiască – *Marcu 5, 11-20; 7, 14-23; 11, 19-23*
 proorocii mincinoși – *Marcu 13, 5-10*
 proorocul necinstit în patria sa – *Marcu 6, 4-6a*
 propovăduirea – *Marcu 1, 35-39*
 propovăduirea Apostolilor – *Marcu 12, 1-9; 16, 15-20*
 propovăduirea Evangheliei – *Marcu 14, 6-9*
 propovăduirea Evangheliei la toate neamurile – *Marcu 13, 5-10*
 propovăduirea Înaintemergătorului – *Marcu 1, 1-3*
 propovăduirea: puterea ei – *Marcu 4, 30-34*
 pruncia – *Marcu 10, 13-16*
 purtarea Crucii – *Marcu 15, 16-21, 33-37*
 pustnicia – *Marcu 4, 13-20*
 puterea conștiinței – *Marcu 9, 43-50*
 puterea credinței – *Marcu 2, 1-5; 6, 4-6a; 11, 19-23*
 puterea cuvântului lucrător – *Marcu 1, 6*
 puterea cuvântului lui Dumnezeu – *Marcu 10, 1-9*
 puterea lui Dumnezeu – *Marcu 12, 18-27*
 puterea mâniei – *Marcu 1, 29-31*
 puterea minunilor – *Marcu 9, 38-40*
 puterea pedepsitoare a lui Hristos – *Marcu 11, 11-14*
 puterea postului – *Marcu 9, 28-29*

puterea propovăduirii – *Marcu 4, 30-34*
 puterea rugăciunii – *Marcu 9, 28-29*
 puterea săvârșirii minunilor – *Marcu 9, 38-40; 11, 19-23*
 puterile sufletești – *Marcu 2, 6-12; 12, 28-34*

R

rânduilele Legii sunt învechite – *Marcu 1, 40-42*
 răvna duhovnicească – *Marcu 9, 33-37*
 răvna fără fierbințeală – *Marcu 14, 26-31*
 răbdarea – *Marcu 13, 11-13*
 răbdarea în ispite – *Marcu 1, 12-13; 4, 35-41*
 răspândirea minții – *Marcu 5, 30-34*
 răsplătirea înșutită – *Marcu 10, 28-31*
 răutatea – *Marcu 6, 1-3*
 răutatea fariseilor – *Marcu 9, 11-13*
 recunoștința – *Marcu 1, 43-45; 7, 31-37*
 recunoștința față de Dumnezeu – *Marcu 3, 13-19*
 roada duhovnicească: treptele ei – *Marcu 4, 13-20*
 roadele propovăduirii Apostolilor – *Marcu 12, 1-9*
 rodul viței – *Marcu 14, 22-25*
 rudele Domnului – *Marcu 3, 20-22*
 rudenia duhovnicească – *Marcu 3, 31-35*
 rudeniile – *Marcu 3, 6-12*
 rugăciunea – *Marcu 13, 32-37*
 rugăciunea cu credință – *Marcu 11, 24-26*
 rugăciunea din grădina Ghetsimani – *Marcu 14, 32-42*
 rugăciunea după masă – *Marcu 14, 26-31*
 rugăciunea în singurătate – *Marcu 6, 45-52*
 rugăciunea înainte de masă – *Marcu 14, 26-31*
 rugăciunea stăruitoare – *Marcu 7, 24-30*
 rugăciunea și liniștea – *Marcu 14, 32-42*
 rugăciunea: puterea ei – *Marcu 9, 28-29*
 rugăciunea: săvârșirea ei – *Marcu 14, 32-42*

S

saduceii: Îl ispitesc pe Hristos – *Marcu 12, 18-27*
 sarea duhovnicească – *Marcu 9, 43-50*
 sămânța cuvântului – *Marcu 4, 2b-12*
 sănătatea și slujirea lui Dumnezeu – *Marcu 1, 29-31*
 sănătatea trupezască – *Marcu 1, 29-31*
 săracii: grija pentru ei – *Marcu 14, 6-9*
 săturarea celor cinci mii – *Marcu 6, 34-40*
 săturarea celor patru mii – *Marcu 8, 1-9*
 săvârșirea binelui – *Marcu 5, 14b-20*

săvârșirea lucrului bun – *Marcu 3, 1-5*
 săvârșirea minunilor – *Marcu 3, 1-5; 7, 31-37*
 săvârșirea rugăciunii – *Marcu 14, 32-42*
 schimbarea făpturii în vremea lui Antihrist – *Marcu 13, 21-26*
 Schimbarea la față – *Marcu 8, 38-9, 1*
 scopul nunții – *Marcu 12, 18-27*
 scrierea Sfintei Evanghelii de la Marcu – *Înaintecuvântare*
 Scriptura: defăimarea ei – *Marcu 14, 43-49*
 Scriptura: înțelesurile ei adânci – *Marcu 6, 41-44*
 Scriptura: necunoașterea ei – *Marcu 12, 18-27*
 Sedechia, proorocul mincinos – *Marcu 12, 1-9*
 semne și minuni – *Marcu 16, 15-20*
 sfârșitul vieții omenești – *Marcu 13, 32-37*
 sfășierea hainelor – *Marcu 14, 61b-65*
 sfintele vase – *Marcu 14, 6-9*
 Sfinții: duhurile lor – *Marcu 15, 33-37*
 Sfinții: moștenirea lor – *Marcu 10, 28-31*
 Sfinții: neputințele lor – *Marcu 14, 66-72*
 Sfinții: pilda lor – *Marcu 14, 66-72*
 Sfinții: prigonirile lor – *Marcu 10, 28-31*
 sfințirea puterilor sufletești – *Marcu 12, 28-34*
 simbolurile Evangheliștilor – *Înaintecuvântare*
 Simon Cananeul: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 Simon Cirineul duce Crucea Domnului – *Marcu 15, 16-21*
 simonia – *Marcu 11, 15-18*
 sinagoga iudeilor: blestemarea ei – *Marcu 11, 11-14*
 sămbăta: e făcută pentru om – *Marcu 2, 23-28; 3, 1-5*
 Sângele lui Hristos euharistic – *Marcu 14, 22-25*
 sânguința în rugăciune – *Marcu 14, 32-42*
 sânguința întru cele bune – *Marcu 14, 66-72*
 slava deșartă: fuga de ea – *Marcu 2, 13-17*
 slava lui Hristos de pe Tabor – *Marcu 9, 4-8*
 slava pământească – *Marcu 10, 35-39a*
 slobozenia duhului – *Marcu 15, 16-21*
 slujirea aproapelui – *Marcu 10, 41-45*
 slujirea lui Dumnezeu și sănătatea – *Marcu 1, 29-31*
 smerenia – *Marcu 1, 43-45; 9, 33-37; 12, 41-44*
 smerenia lui Hristos – *Marcu 5, 14b-20, 35-40*
 smetita cugetare – *Marcu 10, 13-16*
 sminteala – *Marcu 9, 41-42*
 sminteala îngăduită – *Marcu 3, 28-30*
 smintirea celor mici – *Marcu 9, 41-42*
 smintirea: pedeapsa ei – *Marcu 9, 41-42*
 smochinul neroditor: blestemarea lui – *Marcu 11, 11-14*

smulgerea spicelor – *Marcu 2, 23-28*
 soții: despărțirea lor – *Marcu 10, 1-9*
 spovedania – *Marcu 13, 18-20*
 spurcarea omului – *Marcu 7, 14-23*
 statornicia – *Marcu 2, 23-28*
 statornicia femeilor – *Marcu 15, 38-41*
 stăruința în rugăciune – *Marcu 7, 24-30*
 stricăciunea firii – *Marcu 12, 18-27*
 sufletele feciorelnice – *Marcu 2, 18-20*
 sufletele morților – *Marcu 5, 1-5*
 sufletele pietroase – *Marcu 4, 2b-12*
 sufletul – *Marcu 11, 7-10*
 sufletul cuprins de multe griji – *Marcu 4, 2b-12*
 sufletul și trupul – *Marcu 15, 42-47*
 sufletul: muțenia lui – *Marcu 9, 19-27*
 sufletul: orbirea lui – *Marcu 8, 22-26*
 sufletul: pierderea lui – *Marcu 8, 34-37*
 sufletul: puterile sale și sfințirea lor – *Marcu 12, 28-34*
 sufletul: surzenia lui – *Marcu 9, 19-27*
 sufletul: unirea sa cu trupul – *Marcu 12, 18-27*
 sufletul: vindecarea sa – *Marcu 2, 6-12*
 supunerea față de povățuitor – *Marcu 6, 30-33*
 supunerea față de voia lui Dumnezeu – *Marcu 14, 32-42*
 surzenia sufletească – *Marcu 9, 19-27*
 sutașul: mărturisirea lui – *Marcu 15, 38-41*

Ș

șapte (numărul 7) – *Marcu 8, 1-9*
 șederea de-a dreapta lui Dumnezeu – *Marcu 10, 39b-40*
 șederea de-a stânga lui Dumnezeu – *Marcu 10, 39b-40*

T

Tadeu: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 taina Crucii – *Marcu 8, 31-33; 9, 4-8*
 tainele – *Marcu 14, 22-25*
 tăierea urechii slugii arhiereului – *Marcu 14, 43-49*
 tămăduirea păcatului – *Marcu 2, 6-12*
 Teuda, proorocul mincinos – *Marcu 13, 5-10*
 ticăloșia lui Irod – *Marcu 6, 14-16*
 tinerețea – *Marcu 13, 32-37*
 tâlharii răstigniți împreună cu Hristos – *Marcu 15, 22-28*
 tâlharul cel bun – *Marcu 15, 29-32*
 tânărul iubitor de averi – *Marcu 10, 17-22*

Toma: unul din cei doisprezece – *Marcu 3, 13-19*
 trebuința firii – *Marcu 8, 1-9*
 treptele rodirii duhovnicești – *Marcu 4, 13-20*
 treptele vieții duhovnicești – *Marcu 4, 26-29*
 trezvia – *Marcu 4, 24-25; 12, 41-44*
 trimiterea Apostolilor la propovăduire – *Marcu 3, 13-19; 6, 6b-11*
 truda binecuvântată – *Marcu 1, 16-20*
 trufia – *Marcu 1, 43-45; 7, 14-23; 9, 33-37; 11, 19-23*
 trufia: ferirea de ea – *Marcu 1, 35-39*
 trupul e neputincios – *Marcu 14, 32-42*
 Trupul lui Hristos euharistic – *Marcu 14, 22-25*
 trupul și sufletul – *Marcu 15, 42-47*
 trupul: defăimarea lui – *Marcu 8, 34-37; 13, 14-17*
 trupul: e haină a sufletului – *Marcu 11, 7-10*
 trupul: grija pentru el – *Marcu 12, 13-17*
 trupul: nestrăciunea sa – *Marcu 15, 38-41*
 trupul: unirea sa cu sufletul – *Marcu 12, 18-27*
 trupul: ușurimea lui – *Marcu 9, 28-29*
 trupul: vindecarea sa – *Marcu 2, 6-12*
 tulburările vieții: ferirea de ele – *Marcu 3, 6-12*
 turbarea îndrăcirii – *Marcu 6, 17-20*

U

ucenicii Domnului: calcă datina bătrânilor – *Marcu 7, 1-5*
 ucenicii Domnului: înțelepțirea lor – *Marcu 6, 45-52*
 ucenicii Domnului: mângâierea lor – *Marcu 6, 30-33*
 ucenicii Îl părăsesc pe Hristos – *Marcu 14, 50-54*
 ucenicii lui Hristos – *Marcu 2, 21-22*
 ucenicii lui Ioan Botezătorul – *Marcu 2, 18-20*
 ucenicii pregătesc Paștile – *Marcu 14, 12-15*
 ucenicul lui Hristos – *Marcu 12, 28-34*
 uciderea – *Marcu 7, 14-23*
 uciderea copiilor – *Marcu 13, 14-17*
 umblarea pe ape a lui Hristos – *Marcu 6, 45-52*
 ungerea cu untdelemn – *Marcu 6, 12-13*
 unirea bărbatului cu femeia – *Marcu 10, 1-9*
 unirea dintre suflet și trup – *Marcu 12, 18-27*
 untdelemnul pentru ungere – *Marcu 6, 12-13*
 urăciunea pustiirii – *Marcu 13, 14-17*
 urmarea lui Hristos – *Marcu 1, 16-20; 8, 31-33; 10, 17-22; 10, 46-52; 12, 35-40*
 ușurătatea – *Marcu 7, 14-23*
 ușurimea trupului și duhului – *Marcu 9, 28-29*

V

vara desfătărilor – *Marcu 13, 27-31*
 vara dreptilor – *Marcu 13, 27-31*
 vădirea celor tănuite – *Marcu 4, 21-23*
 veacul al optulea – *Marcu 14, 22-25*
 vederea dumnezeiască – *Marcu 2, 6-12; 14, 12-15*
 Venirea Domnului cea de a doua – *Marcu 8, 10-12; 13, 21-26*
 venirea Duhului Sfânt – *Marcu 1, 9-11*
 venirea lui Antihrist – *Marcu 13, 21-26*
 veselia duhovnicească – *Marcu 4, 26-29; 6, 12-13*
 vestirea Învierii către ucenici și către Petru – *Marcu 16, 1-8*
 vestirea Patimilor – *Marcu 10, 32-34*
 via duhovnicească – *Marcu 12, 1-9*
 viața aspră – *Marcu 15, 16-21*
 viața de obște – *Marcu 4, 13-20*
 viața duhovnicească: treptele ei – *Marcu 4, 26-29*
 viața înfrânată – *Marcu 15, 16-21*
 viața întinată – *Marcu 5, 11-14a*
 viața omenească: sfârșitul ei – *Marcu 13, 32-37*
 viața porcească – *Marcu 5, 11-14a*
 viclenia – *Marcu 7, 14-23*
 viclenia arhierilor, cărturarilor și bătrânilor – *Marcu 11, 27-33*
 videnia [vederea dumnezeiască] – *Marcu 2, 6-12; 14, 12-15*
 viețile Sfinților – *Marcu 11, 7-10*
 viețuirea evanghelică – *Marcu 1, 14-15*
 vin nou în burdufuri noi – *Marcu 2, 21-22*
 vindecarea bolilor – *Marcu 2, 1-5*
 vindecarea celui cu mâna uscată – *Marcu 3, 1-5*
 vindecarea demonizatului din ținutul Gadarilor – *Marcu 5, 1-5*
 vindecarea feciorului îndrăcit – *Marcu 9, 14-18*

vindecarea feluritor bolnavi și demonizați – *Marcu 1, 32-34*
 vindecarea femeii cu curgere de sânge – *Marcu 5, 21-29*
 vindecarea fiicei femeii cananeence – *Marcu 7, 24-30*
 vindecarea îndrăcitului din Capernaum – *Marcu 1, 23-28*
 vindecarea leproșului – *Marcu 1, 40-42*
 vindecarea lui Bartimeu orbul – *Marcu 10, 46-52*
 vindecarea orbului din Betsaida – *Marcu 8, 22-26*
 vindecarea slăbănogului din Capernaum – *Marcu 2, 1-5*
 vindecarea soacrei lui Petru – *Marcu 1, 29-31*
 vindecarea surdului găngav – *Marcu 7, 31-37*
 vindecarea trupului și sufletului – *Marcu 2, 6-12*
 vindecări prin atingerea de poala hainei lui Hristos – *Marcu 6, 53-56*
 vinul cel nou – *Marcu 2, 21-22; 14, 22-25*
 virtutea pilduitoare – *Marcu 1, 14-15*
 vânzarea lui Hristos: – *Marcu 14, 16-21*
 vârsta de mijloc – *Marcu 13, 32-37*
 voia lui Dumnezeu – *Marcu 4, 21-23*
 voia lui Dumnezeu: împlinirea ei – *Marcu 3, 31-35*
 voia lui Dumnezeu: supunerea față de ea – *Marcu 14, 32-42*
 vrăjmășia casnică – *Marcu 13, 11-13*
 vrednicia pentru hirotonie – *Marcu 3, 13-19*
 vremea bucuriei duhovnicești – *Marcu 2, 18-20*
 vremea pocăinței – *Marcu 2, 18-20*

Z

zaristia – *Marcu 7, 14-23*
 ziua cea dintâi a Azimelor – *Marcu 14, 12-15*
 ziua Venirii Domnului – *Marcu 13, 32-37*

INDICE SCRIPTURISTIC AL TÂLCUIRII SFINTEI EVANGHELII DE LA MARCU

- Facere 49, 10 - Marcu 3, 6-12
- Ieșire 3, 6 - Marcu 12, 18-27
 Ieșire 12, 11 - Marcu 14, 16-21
 Ieșire 14 - Marcu 9, 4-8
 Ieșire 14, 16-21 - Marcu 4, 35-41
 Ieșire 15, 17 - Marcu 12, 1-9
 Ieșire 16, 19-20 - Marcu 6, 41-44
 Ieșire 25, 30 - Marcu 2, 23-28
 Ieșire 25, 8 - Marcu 14, 22-25
- Levitic 2, 13 - Marcu 9, 43-50
 Levitic cap. 13 - Marcu 1, 40-42
 Levitic cap. 14 - Marcu 1, 43-45
- Deuteronom 25, 5-10 - Marcu 6, 17-2
- Iosua cap. 3 - Marcu 4, 35-41
- 1 Regi 2, 5 - Marcu 16, 9-14
 1 Regi 21 - Marcu 2, 23-28
 1 Regi 21, 1-2 - Marcu 2, 23-28
- 3 Regi 22, 24 - Marcu 12, 1-9
- 4 Regi 1, 10, 12 - Marcu 9, 4-8
 4 Regi 2, 14 - Marcu 4, 35-41
 4 Regi 5, 10 - Marcu 1, 40-42
- 1 Paralipomena 28, 9 - Marcu 2, 6-12
- Psaln 7, 9 - Marcu 2, 6-12
 Psalm 15, 4 - Marcu 10, 23-27
 Psalm 17, 6 - Marcu 15, 1-15
 Psalm 17, 45-49 - Marcu 1, 1-3
 Psalm 18, 4 - Marcu 13, 5-10
 Psalm 21, 1 - Marcu 15, 33-37
 Psalm 33, 13 - Marcu 10, 17-22
 Psalm 34, 19 - Marcu 14, 61b-65
 Psalm 41, 4 - Marcu 11, 24-26
 Psalm 61, 8 - Marcu 11, 24-26
 Psalm 79, 15-16 - Marcu 12, 1-9
 Psalm 109, 1 - Marcu 12, 35-40
 Psalm 117, 25 - Marcu 11, 7-10
- Pilde 21, 2 - Marcu 2, 6-12
- Ecclesiastul 4, 9 - Marcu 6, 6b-11
- Isaia 3, 11 - Marcu 15, 1-15
 Isaia 11, 2-3 - Marcu 16, 9-14
 Isaia 40, 3 - Marcu 1, 1-3
 Isaia 53, 7 - Marcu 14, 43-49
 Isaia 53, 12 - Marcu 15, 22-28
- Isaia 56, 7 - Marcu 11, 15-18
- Ieremia 11, 20 - Marcu 2, 6-12
 Ieremia 17, 10 - Marcu 2, 6-12
 Iezechiil cap. 1 și 10 - Înaintecuvântare
 Iezechiil 1, 10 - Înaintecuvântare
 Iezechiil 17, 24 - Marcu 11, 19-23
- Avdie 1, 15 - Marcu 15, 1-15
- Zaharia 13, 7 - Marcu 14, 26-31
- Maleahi 3, 1 - Marcu 1, 1-3
- Înțelepciune 6, 5-8 - Marcu 12, 35-40
- Matei 1, 20 - Marcu 15, 38-41
 Matei 1, 24 - Marcu 15, 38-41
 Matei 2, 16 - Marcu 6, 14-16
 Matei 3, 1 - Marcu 13, 21-26
 Matei 3, 8 - Marcu 11, 11-14
 Matei 3, 15 - Marcu 1, 9-11
 Matei 4, 11 - Marcu 1, 12-13
 Matei 5, 13 - Marcu 9, 43-50
 Matei 5, 32 - Marcu 10, 1-9
 Matei 7, 7 - Marcu 4, 2b-12
 Matei 7, 15 - Marcu 6, 34-40
 Matei 9, 2 - Marcu 2, 1-5
 Matei 9, 9 - Marcu 2, 13-17
 Matei 10, 31 - Marcu 10, 28-31
 Matei 10, 33 - Marcu 14, 66-72
 Matei 11, 17 - Marcu 1, 6
 Matei 11, 18 - Marcu 1, 6
 Matei 11, 19 - Marcu 3, 28-30
 Matei 11, 21 - Marcu 8, 22-26
 Matei 11, 28 - Marcu 10, 13-16
 Matei 12, 30 - Marcu 9, 38-40
 Matei 13, 38 - Marcu 13, 1-4
 Matei 14, 15-21 - Marcu 8, 1-9
 Matei 14, 19 - Marcu 8, 1-9
 Matei 16, 13-20 - Marcu 8, 27-30
 Matei 17, 2 - Marcu 14, 32-42
 Matei 17, 17 - Marcu 6, 14-16
 Matei 17, 21 - Marcu 1, 23-28
 Matei 20, 20 - Marcu 1, 16-20
 Matei 20, 20 - Marcu 10, 35-39a
 Matei 20, 30 - Marcu 10, 46-52
 Matei 21, 19 - Marcu 11, 11-14
 Matei 21, 19-20 - Marcu 11, 19-23
 Matei 22, 35 - Marcu 12, 28-34
 Matei 24, 15 - Marcu 13, 18-20
 Matei 24, 29 - Marcu 8, 10-12
 Matei 25, 34 - Marcu 10, 13-16
 Matei 26, 7 - Marcu 14, 1-5

Matei 26, 71 – Marcu 14, 66-72
 Matei 26, 75 – Marcu 14, 66-72
 Matei 27, 34 – Marcu 15, 22-28
 Matei 27, 35 – Marcu 15, 22-28
 Matei 27, 45 – Marcu 15, 22-28
 Matei 27, 56 – Marcu 1, 16-20
 Matei 28, 1-2 – Marcu 16, 1-8

Marcu 3, 17 – Marcu 9, 38-40
 Marcu 3, 22 – Marcu 8, 10-12
 Marcu 4, 23 – Marcu 7, 14-23
 Marcu 6, 3 – Marcu 9, 4-8
 Marcu 6, 15 – Marcu 8, 27-30
 Marcu 6, 15 – Marcu 9, 4-8
 Marcu 6, 21-28 – Marcu 9, 11-13
 Marcu 6, 35-44 – Marcu 8, 1-9
 Marcu 6, 41 – Marcu 8, 1-9
 Marcu 8, 38 – Marcu 14, 66-72
 Marcu 9, 2-3 – Marcu 9, 4-8
 Marcu 9, 2-3 – Marcu 14, 32-42
 Marcu 9, 19 – Marcu 6, 14-16
 Marcu 10, 32 – Marcu 10, 35-39a
 Marcu 11, 20-21 – Marcu 11, 11-14
 Marcu 13, 15-16 – Marcu 13, 18-20
 Marcu 13, 18 – Marcu 13, 27-31
 Marcu 14, 23 – Marcu 14, 26-31
 Marcu 14, 65 – Marcu 14, 26-31
 Marcu 15, 24-25 – Marcu 9, 4-8

Luca 4, 27 – Marcu 1, 40-42
 Luca 4, 30 – Marcu 14, 1-5
 Luca 7, 34 – Marcu 3, 28-30
 Luca 7, 37 – Marcu 14, 1-5
 Luca 9, 12-17 – Marcu 8, 1-9
 Luca 9, 16 – Marcu 8, 1-9
 Luca 9, 28 – Marcu 9, 2-3
 Luca 9, 28-29 – Marcu 14, 32-42
 Luca 9, 41 – Marcu 6, 14-16
 Luca 10, 13 – Marcu 8, 22-26
 Luca 10, 19 – Marcu 15, 16-21
 Luca 10, 19 – Marcu 16, 15-20
 Luca 11, 9 – Marcu 4, 2b-12
 Luca 12, 9 – Marcu 14, 66-72
 Luca 16, 9 – Marcu 10, 23-27
 Luca 22, 8-11 – Marcu 14, 12-15
 Luca 22, 64 – Marcu 14, 61b-65
 Luca 22, 67-68 – Marcu 14, 55-61a
 Luca 23, 34 – Marcu 15, 22-28
 Luca 23, 40-41 – Marcu 15, 29-32
 Luca 23, 46 – Marcu 15, 33-37
 Luca 24, 1 – Marcu 16, 1-8
 Luca 24, 15-16 – Marcu 16, 9-14
 Luca 24, 31 – Marcu 16, 9-14
 Luca 24, 33-34 – Marcu 16, 9-14

Ioan 1, 1 – Înaintecuvântare
 Ioan 1, 14 – Marcu 9, 4-8
 Ioan 1, 14 – Marcu 10, 1-9
 Ioan 1, 35-37 – Marcu 1, 16-20
 Ioan 2, 13-17 – Marcu 11, 15-18

Ioan 2, 19 – Marcu 14, 55-61a
 Ioan 4, 34 – Marcu 11, 11-14
 Ioan 5, 5-15 – Marcu 2, 1-5
 Ioan 6, 5-13 – Marcu 8, 1-9
 Ioan 6, 15 – Marcu 8, 10-12
 Ioan 6, 51 – Marcu 14, 22-25
 Ioan 6, 53 – Marcu 14, 22-25
 Ioan 8, 59 – Marcu 14, 1-5
 Ioan 10, 11 – Marcu 6, 34-40
 Ioan 10, 14 – Marcu 6, 34-40
 Ioan 11, 2 – Marcu 14, 1-5
 Ioan 11, 25 – Marcu 14, 1-5
 Ioan 12, 4-6 – Marcu 14, 1-5
 Ioan 13, 35 – Marcu 12, 28-34
 Ioan cap. 14 – Marcu 9, 33-37
 Ioan 14, 6 – Marcu 4, 2b-12
 Ioan 14, 6 – Marcu 10, 23-27
 Ioan 14, 15 – Marcu 12, 28-34
 Ioan 16, 32 – Marcu 15, 33-37
 Ioan 19, 17 – Marcu 15, 16-21
 Ioan 19, 18 – Marcu 15, 22-28
 Ioan 19, 24 – Marcu 15, 22-28
 Ioan 21, 15 – Marcu 14, 22-25

Faptele Apostolilor 1, 11 – Marcu 14, 61b-65
 Faptele Apostolilor 2, 41 – Marcu 12, 1-9
 Faptele Apostolilor 4, 4 – Marcu 12, 1-9
 Faptele Apostolilor 4, 10-11 – Marcu 15, 42-47
 Faptele Apostolilor 5, 36-37 – Marcu 13, 5-10
 Faptele Apostolilor 12, 2 – Marcu 9, 2-3
 Faptele Apostolilor 16, 17-18 – Marcu 1, 32-34
 Faptele Apostolilor 16, 31 – Marcu 4, 30-34
 Faptele Apostolilor 28, 3 – Marcu 16, 15-20

Romani 5, 6 – Marcu 10, 23-27
 Romani 8, 39 – Marcu 10, 1-10
 Romani 10, 18 – Marcu 13, 5-10
 Romani 14, 17 – Marcu 1, 14-15

1 Corinteni 2, 8 – Marcu 14, 43-49
 1 Corinteni 3, 13 – Marcu 9, 43-50
 1 Corinteni 10, 4 – Marcu 4, 2b-12

2 Corinteni 12, 10 – Marcu 10, 28-31

Efeseni 2, 20 – Marcu 15, 42-47
 Efeseni 4, 13 – Marcu 4, 26-29

1 Tesaloniceni 4, 17 – Marcu 13, 27-31

2 Timotei 3, 11 – Marcu 10, 28-31

Iacov 1, 17 – Marcu 1, 35-39
 Iacov 5, 14 – Marcu 6, 12-13

1 Petru 2, 4 – Marcu 15, 42-47
 1 Petru 5, 13 – Înaintecuvântare

Apocalipsa 3, 19 – Marcu 3, 6-12
 Apocalipsa 14, 15-16 – Marcu 4, 26-29

NUME PROPRII TÂLCUITE DE SFÂNTUL TEOFILACT

- Arimateia – „ținând pe Acela” – Marcu 15, 42-47
 Avraam – „părinte al neamurilor” – Matei 1, 2a
 Baraba – „fiul tatălui” – Matei 27, 15-18
 Betania – „casa ascultării” – Matei 21, 17; Marcu 11, 11-14; Luca 19, 29-40
 Betfaghe – „casă a falcilor” – Luca 19, 29-40
 Betleem – „casa păirii” – Matei 2, 1a; Luca 2, 15-18
 cananeeanca – „gătită spre smerenie” – Matei 15, 28
 Capernaum – „casa mângâierii” – Matei 4, 12; 11, 23-24; Marcu 2, 6-12
 David – „puternic la mână/îndestulat la mână” – Marcu 11, 7-10
 diavol – „clevetitor” – Matei 4, 1b
 Elim – „suire” – Luca 10, 1-3
 Elisabeta – „a lui Dumnezeu odihnă” – Luca 1, 5
 Fares – „tăiere” – Matei 1, 3a
 fariseu – „tăiat și despărțit de ceilalți” – Matei 3, 7a; Luca 5, 27-32
 Fenicia – „roșu” – Marcu 7, 24-30
 Galileea – „prăvălită jos” – Matei 4, 12
 Gavriil – „om-Dumnezeu” – Luca 1, 36-38
 Golgota – „locul căpătării” – Matei 27, 33-37
 Hristos – „Uns” – Matei 1, 1c
 Iao – „mântuire” – Luca 1, 31-33
 Ierusalim – „vedere a păcii” – Luca 10, 29-37
 Iisus – „Mântuitor” – Matei 1, 1b; Luca 1, 31-33
 Ioan – „dar al lui Dumnezeu” – Luca 1, 57-64
 Iosif – „adăugire” – Marcu 15, 42-47
 Irod – „minte trupească” – Matei 14, 19b-21; Marcu 3, 6-12
 Isaac – „bucurie/râs” – Matei 1, 2a
 Israel – „văzând pe Dumnezeu” – Matei 2, 6c; Luca 1, 51-56
 Iuda – „mărturisire” – Luca 7, 1-9; 13, 10-17
 Iudeea – „mărturisire” – Matei 2, 1a; Marcu 13, 18-20
 iudeu – „care se mărturisește” – Matei 27, 33-37
 Mariam – „Doamnă” – Luca 1, 36-38; 10, 38-42
 Nazaret – „sfințire” – Luca 1, 36-38
 nazarinean – „sfințit” – Matei 2, 23b
 Nefali – „lărgime” – Matei 4, 12
 osana – „mântuiește-ne pe noi!/o, mântuiește!” – Matei 21, 8-9; Marcu 11, 7-10
 Paști (Fasec) – „trecere” – Luca 22, 7-13
 Rama – „înalt” – Matei 2, 18a
 saducheu – „drept” – Matei 3, 7b
 sâmbăta – „odihnă” – Marcu 2, 23-28; Luca 18, 9-14
 satana – „potrivnic” – Matei 12, 25
 Sidonul – „vânător” – Matei 15, 28
 Simon – „ascultător/ascultare” – Matei 27, 31-32; Marcu 15, 16-21; Luca 23, 18-27
 Sotiria – „mântuire a lui Dumnezeu” – Luca 1, 31-33
 Tirul – „ținare” – Matei 15, 28
 Zabulon – „vânare de noapte” – Matei 4, 12
 Zaharia – „pomenire a Domnului” – Luca 1, 5
 Zoro – „semănătura/nașterea” – Matei 2, 6b
 Zorobabel – „semănat/născut în Babilon” – Matei 2, 6b

CUPRINS

Rugăciune înainte de citirea din Sfintele Cărți	2
Cuvânt către fratele cititor	5
Despre ediția de față	12
Despre cele patru înțelesuri ale Sfintei Scripturi	17
Canonul de umilință, acatistul și sinaxarul Sfântului Teofilact	19
Viața Sfântului Apostol și Evanghelist Matei	47

TÂLCUIREA SFINTEI EVANGHELII DE LA MARCU

Înaintecuvântare	53
CAPITOLUL 1: Ioan Botezătorul. Botezul lui Iisus Hristos. Ispitirea. Predica. Primii ucenici. Primele vindecări	55
CAPITOLUL 2: Vindecarea slăbănogului. Chemarea lui Matei. Postul. Smulgerea spicelor în zi de sâmbătă	66
CAPITOLUL 3: Vindecarea celui cu mâna uscată și alte vindecări. Alegerea celor doisprezece Apostoli. Păcatul împotriva Sfântului Duh. Mama și frații lui Iisus	73
CAPITOLUL 4: Felurite pilde despre Împărăția Cerurilor. Potolirea furtunii de pe mare	79
CAPITOLUL 5: Vindecarea unui demonizat în ținutul Gadarenilor. Învierea fiicei lui Iair și vindecarea femeii bolnave de doisprezece ani	87
CAPITOLUL 6: Proorocul disprețuit în patria lui. Trimiterea celor Doisprezece. Uciderea lui Ioan Botezătorul. Săturarea celor cinci mii. Iisus umblă pe mare	93
CAPITOLUL 7: Iisus osândește poruncile născocite de farisei. Femeia cananeeancă și fiica ei. Vindecarea celui surd și mut	103
CAPITOLUL 8: Săturarea celor patru mii. Acest neam cere semn. Păziți-vă de farisei și de Irod. Vindecarea unui orb. Mărturisirea lui Petru. Întâia vestire a Patimilor	109
CAPITOLUL 9: Schimbarea la față. Vindecarea lunaticului. A doua vestire a patimilor. Cearta pentru locul întâi. Prilejul de păcat	117
CAPITOLUL 10: Despre despărțirea soților. Iisus binecuvintează pe copii. Tânărul cel bogat. A treia vestire a patimilor. Fiii lui Zevedeu. Bartineu	129
CAPITOLUL 11: Intrarea în Ierusalim. Smochinul neroditor. Curățirea templului. Puterea credinței. Botezul lui Ioan	143
CAPITOLUL 12: Pilda lucrătorilor viei. Plata dajdiei. Învierea morților. Cea mai mare poruncă din Lege. Domnul și Fiul lui David. Banul văduvei	151

CAPITOLUL 13: <i>Iisus vorbește despre dărâmarea Ierusalimului și despre a doua Venire a Fiului Omului. Îndemnuri la priveghere</i>	160
CAPITOLUL 14: <i>Ungerea din Betania. Cina cea de Taină. Ghetsimani. Prinderea. Înfațișarea la Caiafa. Lepădarea lui Petru</i>	169
CAPITOLUL 15: <i>Iisus înaintea lui Pilat. Judecata și osânda. Cununa de spini. Răstignirea și înmormântarea</i>	184
CAPITOLUL 16: <i>Învierea Domnului. Trei arătări. Porunca Botezului. Înălțarea la Cer</i>	193
(1) Cele mai de căpetenie porunci ale Domnului cuprinse în Vechiul și Noul Testament, adunate de către Sfântul Nicodim Aghioritul	198
(2) Îndrumar pentru citirea Apostolului și Sfintei Evanghelii de către slujitori și credincioși în toate zilele de peste an și la felurite rânduieli	207
Scara întocmirii Sfintei Evanghelii de la Marcu	217
Indice al referințelor evanghelice ușor de reținut sau deseori întrebuințate	223
Indice real și onomastic	255
Indice scripturistic	267
Nume proprii tâlcuite de Sfântul Teofilact	269